РЕЧНИК
ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГА
ЈЕЗИКА

ИЗРАДИО

прота САВА ПЕТКОВИЋ

професор богословије у пензији

СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ

1935

Овај је Речник одобрио Свети архијерејски синод Српске православне цркве својом високом одлуком од 9 маја (26 априла) 1934 год. бр. 4108/Зап. 997

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА — 1935.

Племенитој души
своје добре и непрежаљене супруге

ВИДОСАВЕ,

своје верне сапутнице, сатруднице и сапатнице у тешком, али срећном, 33-годишњем брачном животу свом
посвећује
овај свој труд
дубоко ожалошћени јој супруг

САВА

ПРЕДГОВОР

Предајући десетак година црквенословенски језик у богословији Светога Саве, уверио сам се да се потпуни успех тога најважнијег језика не може постићи без ваљаног црквенословенског речника.

Како нам *Црквенословенски речник* нашега одличног филолога *Јована Живановића* — овај једини у нас речник којим смо се и ми служили — није могао, због своје непотпуности, бити увек од помоћи и користи, то сам се већ одавно почео носити мишљу и жељом да израдим један црквенословенски речник у којем би ученици наших богословија могли наћи тачно значење сваке непознатије им црквенословенске речи, бар из оних текстова који се, према прописаноме »Програму из црквенословенскога језика«, имају да читају и преводе у нашим богословијама.

Са тако ограниченим планом ја сам се, у име Божје, латио овога тешког посла и на часовима предавања исписивао са својим ученицима поједине непознате им црквенословенске речи са њиховим српским значењем из Мојсијева Петокњижија, Јеванђелија и Апостола, Часловца, Служабника, Требника и Зборника проте Јована Живковића.

Но у току времена тај се мој план сам од себе мењао и проширивао, јер сам ја, мало по мало, у тај свој засновани Речник уносио и непознатије речи из целога Светог писма, затим из Октоиха, Минеја, (и то само из празничних служаба), Триода посног и цветног, Архијерејског чиновника, Каноника, Номоканона при вел. требнику и, делимично, из Пролога, а по неке речи на које би читалац могао наићи у другим каквим књигама, и из Миклошића, Востокова и др. Па будући да су сви ти текстови махом буквални преводи са грчкога, те се без грчкога текста не могу често ни схватити ни објаснити, ја сам при изради овога Речника савесно употребио и грчке текстове и поред сваке црквенословенске речи ставио и грчку реч, па спомоћу ње — а служећи се грчким и црквенословенским речницима које сам имао на расположењу — дао тој речи српско

значење. Код речи са више српских или грчких значења исписивао сам иза сваког новог значења српског или грчког најкраће текстове који нам доказују да односно значење одговара тој речи. А уза сваку нову реч навео сам место где сам је нашао, и то са извесним скраћеницама које сам објаснио у »Објашњењу скраћеница«.

Да бих, пак, омогућио читаоцима овога Речника правилно читање и изговарање појединих црквенословенских речи које се, због недостатка прејотованога вокала ѥ у овом језику, не могу да напишу онако како би требало да се изговарају (н. пр. **молєнїє < мольєнніє; поклонєнїє < поклонієнніє; внєгда < вънієгда; тѹнє < тоуніє** и др.), о чему сам на другом месту опширније писао,[1] ја сам непосредно мал' не после сваке црквенословенске речи исписао и њен стари словенски облик из кога се види како је та реч постала и како треба да се изговори. Уз то сам, из много важних разлога, сасвим изоставио акценте, ове — по Стојану Новаковићу[2] — »варваризме средњега века који су уведени доцније по угледу на грчку књижевност«, а задржао само облечене које обележавају разлику у падежима.

Тако се с променом мога првобитнога плана променила и моја првобитна жеља (да дам својим ученицима један кратак, практичан речник према ограниченоме наставном плану) и претворила у нову жељу да на научној основи израдим један опсежнији, ако и не потпуни (јер су изостављене све личне именице и познатије речи), али, по могућности, што тачнији *Речник црквенословенскога језика* који би, бар привремено до појаве бољег и потпунијег, могао послужити као помоћно средство за разумевање класичнога језика наше св. Цркве не само ученицима наших богословија и препарандија, него и студентима Теолошког факултета, српским свештеницима и учитељима, па и свима уопште православним Југословенима који имају посла са црквеним књигама и који се интересују за учење наше св. Вере и богослужење наше св. Цркве православне.

Да ли сам и уколико сам и остварио ту своју жељу овим Речником — нека пресуди стручна критика.

Feci quod potui, faciant meliora potentes.

Сремски Карловци,
у половини Светосавске — 1935 — године

Сава Петковић

[1] *Сава Петковић,* О нетачном читању црквенословенскога језика у нашој Цркви (Срем. Карловци 1926).

[2] Историја српске књижевности, стр. 17.

ОБЈАШЊЕЊЕ СКРАЋЕНИЦА

Ак. (*Бог.* и др.) значи Акатист (Богородици и др. светима).
act. — activum, радно стање.
adj. — adjectivum, придев.
adv. — adverbium, прилог.
Ант. — антифон.
арам. — арамејска реч.
Арх. чин. — Архијерејски чиновник.
Број 3 означава придев сва три рода.
v. impf. — verbum imperfectivum, трајан глагол.
v. pf. — verbum perfectivum, тренутан глагол.
v. trans. — verbum transitivum, прелазан глагол.
v. intrans. — verbum intransitivum, непрелазан глагол.
Вост. — *А. Х. Востоковъ,* Словарь церковно-славянскаго языка (Матеріалы для сравн. и објаснит. словаря и грамматики рус. языка и другихъ слав. нарѣчій. Томъ I (Спб. 1858).
Влашић — *Petar Vlašić,* Psalmi Davidovi preveo i protumačio na temelju hebrejskog teksta osobitim obzirom na aleks. i vulg. prijevod — — Sv. I (Dubrovnik 1923); Sv. II, III i IV (Dubrovnik 1924).
Вук — Нови Завјет Г. н. И. Христа превео *Вук Стеф. Караџић.*
Гилт. — *Петръ Гильтебрандтъ,* Справочный и объяснительный словарь къ Новом8 Завѣт8 у VI књига (Петроградъ ҂аѿпв — ҂аѿпд).
грч. — грчка реч.
Данич. — Свето Писмо старога завјета превео *Ђ. Даничић.*
dem. — deminutivum.
demonstr. — demonstrativum, показна заменица.
Дјач. — Свящ. магистръ *Григорій Дьяченко,* Полный церковнославянскій словарь (Москва 1899).
Догм. — догматик.
Егзап. — егзапостилар.

Жив. — *Јован Живановић,* Црквенословенски речник које латинским и грчким, које српским и њемачким ријечима истумачио и саставио — — (Зборник цркв.-богослужб. пјесама, псалама и молитава на свијет издали прот. *Јов. Живковић* и *Јов. Живановић.* Ср. Карловци 1901).

Зигаб. — *Јефтимија Зигабена* Толковая псалтирь. Переводъ съ греческаго. Изд. второе (Кіевъ 1898).

impf. — imperfectum, време пређашње трајно.

impers. — impersonale, безлично.

indecl. — indeclinabile, не мења се.

interj. — interjectio, усклик.

interr. — interrogativum.

Ирм. — ирмос.

Ирмол. — Ірмоло́гій съ Бг҃омъ ст҃ымъ (Кіевъ ҂аѱд).

Јев. ст. — јеванђелска стихира.

јевр. — јеврејска реч.

јект. (*вел., прозб., суг.*) — јектенија (велика, прозбена, сугуба).

Кан. (*Ис., Бог., воскр., у Нед.-, Бож.* и др.) — Канон (Исусу, Богородици, воскресен, у Нед.-, Божићни и др.).

comp. — comparativus.

conj. — conjunctio, свеза.

Конд. воскр. гл. — (*Божић.* и др.) — кондак воскресен глас — (Божићни и други).

Куљб. — *Ст. М. Куљбакин,* Старосл. читанка (Београд 1932).

Лит. Злат. (Вас., пређеосв.) — Литургија Златоустова (Василијева, пређеосвећених дарова).

Маљц. — Прот. *Алексѣй Мальцевъ,* Всенощное бдѣніе (Берлинъ 1892); Книга молебныхъ пѣній (Берлинъ 1897); Таинства прав. каѳ. вост. церкви (Берлинъ 1898); Чины погребенія и нѣкоторыя особенныя и древныя церков. службы (Берлинъ 1898); Постная и цвѣтная Тріоди съ воскр. пѣснопѣніями Октоиха (Берлинъ 1899).

m. — masculini generis, мушкога рода.

Микл. — *Fr. Miklosich,* Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum (Vindobonae 1862—1865).

Милаш, Право (Дост.) — *Др. Никодим Милаш,* Прав. црקв. право II изд. (Мостар 1902); Достојанства у прав. цркви (Панчево 1879).

Мин. — Минеј.

Митр.-Мирк. — Правосл. литургика I део. По литургици Д-ра В. Митрофановића и Д-ра Т. Тарнавског израдио Д-р Лазар Мирковић (Ср. К. 1918).

n. — neutrum, neutrius generis, средњега рода.

Никољски — *Константинъ Никольскій*, Пособіе къ изученію устава богослуженія прав. церкви (Спб. 1888).
Ном. пр. — Номоканонъ при большомъ требникѣ од *А. Павлова* (Одесса 1882) правило —.
Окт. гл. — Октоих глас —
part. praes. act. — радни придев садашњег времена.
part. praes. pass. — трпни » » »
part. praet. act. I — радни » прошлога » први.
part. „ „ II — » » » » други.
part. „ pass. — трпни » пређашњег »
Петрач. — F. Petračić, Gèrčko-hèrvatski rečnik za škole (Zagreb 1875).
pl. — pluralis, множина.
poss. — possessivum, присвојан.
praep. — praepositio, предлог.
Прол. — **Прóлогъ**, или свóйственнее рецѝ, **Сѵнаѯáрій** (Москва ҂аѡле) у три тома.
pron. — pronomen, заменица.
relat. — relativum.
Свјет., Сјед., Стат., Степ. — Свјетилен, Сједален, Статија, Степена.
Сенц — *Stjepan Senc*, Grčko-hrvatski rječnik za škole (Zagreb 1910).
Син. у Нед. мит. и фар. (мес., сир. и др.) — Синаксар у Недељу митара и фарисеја (месопусну, сиропусну и др.).
sing. — singularis, једнина.
сир. — сирска реч.
Сл. на Г. в. (на стих., на лит. и др.) — Слава на Господи возвах (на стиховње, на литији и др.).
Сл. обл. — сложени облик (придева).
Слов. Имп. ак. — Словарь церковно-славянскаго и русскаго языка Императорской академіи наукъ (Спб. 1867).
Служ. — **Слѹжебникъ**.
Ст. на Г. в. (на ст., на лит., на хвал., на блаж.) — Стихира на Господи возвах (на стиховње, на литији, на хвалите, на блажена).
Старч. — *А. В. Старчевскій*, Словарь древняго славянскаго языка (Изданіе А. С. Суварина, Спб. 1899).
Стат. — Статија.
Степ. гл. —, ант. —, — Степена воскр. глас —, антифон.
subst. — substantivum, именица.
sup. — superlativus.
trans. — transitivum, прелазно.
Тр. п. — Триод посни.
Тр. цв. — Триод цветни.

Тип. — Тѷпикѡ́нъ сіе́сть Оу҆ста́въ (Кі́евъ ҂аѱѕ҃).
Треб. — Тре́бникъ (Ср. К. ҂аѱкѕ҃).
Троп. — Тропар.
Уч. изв. — Оу҆чи́тельное и҆звѣ́стіе (додатак Служабнику).
f. — femininum, женскога рода.
Хил. тип. — Хиландарски типик Светога Саве превео *Л. Мирковић* (Београд 1935).
Ч. огл. (кршт., испов., венч., погр.) — Чин оглашења (крштења, исповести, венчања, погреба).

РЕЧНИК
ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГА ЈЕЗИКА

А

А 1) прво слово у црквенословенској азбуци, зове се азъ; 2) као цифра ·а҃· = 1; ҂·а҃· = 1000; Ⓐ = 10 000 (тма); Ⓐ = 100.000 (легеѡнъ, несъвѣдь); Ⓐ = 1.000.000; 3) adv. ἀλλὰ, δὲ, него, пак, заиста; 4) conj. καὶ, и, а.

Абїе adv. εὐθὺς, одмах: Мат. 3, 16; παραχρῆμα, наједном, с места: Мат. 21, 19; ἐξαυτῆς, онога часа: Дел. 11, 11; ἤδη, већ: Јов. 4, 51.

Аваддѡнъ m. јевр., ἀπολλύων, губитељ, анђео бездна: имѣли над' собою царѧ аггла бездны, емꙋже имѧ еврейски Аваддѡнъ, а еллински Аполлѵѡнъ (Апок. 9, 11).

Авва subst. indecl., халд., ἀββάς, 1) отац; Марк. 14, 36; Рим. 8, 15; Гал. 4, 6; 2) настојатељ манастира.

Аввама f. јевр., висина; место на коме су безбожни Јудејци подигли жртвеник ради приношења жртава идолима: Јез. 20, 29.

Авївъ m. јевр., први месец свештене, а седми грађанске године у Јевреја, који одговара нашем марту-априлу (II Мојс. 13, 4). Касније је добио име *нисан*, т. ј. месец цветова *(Дјач.)*.

Авъ m. јевр., јудејски месец који траје, по тумачењу грчких хронографа, од 24 јула до 22 августа *(Старч.)*.

Агарѧнинъ < агарѣнинъ m. ἀγαρηνός, агарен, потомак Агаре, робиње Аврамове и Исмаила: Пс. 82, 8.

Аггелъ m. грч., 1) гласник, весник, слуга: Мат. 25, 41; Дел. ап. 12, 7. 9; 2) анђео, бестелесни дух: Мат. 25, 31; Марк. 8, 38.

Агїасма f. грч., света вода; 1) великаѧ, т. ј. вода која је освећена великим водоосвећењем уочи Богојављења и на сам празник Богојављења, као и она вода, на којој се извршила св. тајна крштења (Ном. пр. 109); 2) малаѧ, т. ј. вода која је освећена малим водоосвећењем.

Агїомнисїа f. грч., блажено помињање умрлих *(Дјач.)*.

Агнецъ < агньць m. 1) ἀμνός, јагње: се азъ посылаю вы, ꙗкѡ агнцы посредѣ волкѡвъ (Лук. 10, 3); 2) старозаветна жртва као прототип И. Христа: II Мојс. 12, 5; III Мојс. 22, 27; 3) Исус Христос: Јов. 1, 29. 36; Апок. 5, 6 squ. 4) извађени на проскомидији део просфоре са натписом: ІС, ХС, НІ, КА, који се

на св. Литургији претвара у тело Христово *(Служ.)*.

Агнєчь,-їй 3. ἀμνοῦ, ἀρνίου, јагњетов, јагњећи: Апок. 6, 16; 7, 14 squ,

Агница f. ἀμνή, овчица: Крестобог.; Троп. мученицама.

Агнωвъ 3. τοῦ ἄγνου, врбов: **вѣтвь** (III Мојс. 23, 40).

Адамантъ m. грч., дијамант, челик: Сл. на стих. св. Георг.; Ст. на хвал. св. Лаз.

Адаръ m. јевр., месец код Јевреја који одговара фебруару (траје од 20 фебруара до 24 марта): 1 Јездр. 6, 15.

Адъ m. грч., 1) гроб: I Мојс. 44, 29; 2) подземно место где су пребивале душе старозаветних праведника до доласка Христова: Троп. воскр. гл. 2; 3) место пребивања душа које су у власти ђавола: Пс. 15, 10; 4) место мучења непокајаних грешника, пакао: Лук. 16, 23; I Кор, 15, 55; Апок. 20, 14.

Адωнаї subst. indecl., јевр., моћан, силан заповедник, Господ: Језек. 2, 4.

Аєръ m. грч., 1) ваздух: Прем. Сол. 17, 9; 2) дарак, покровац, којим се покривају дискос и потир на Проскомидији *(Служ.)*.

Азбꙋковникъ m. ἀλφαβητάριον, буквар *(Дјач)*.

Азνмъ m. грч., бесквасни хлеб; види **ωпрѣснокъ**.

Азматикъ m. грч., мала песма с припевима: **аллилꙋїа** и: **слава тебѣ Божє**. Има азматика на свих осам гласова *(Дјач.; Старч.)*.

Азъ 1) pron. pers., ἐγώ, ја; 2) назив првога слова у црквенословенској азбуци.

Аїлєvъ јевр., подвоје: Јез. 40, 32.

Аїнъ јевр., шеснаесто слово у јеврејској азбуци: Плач. Јер. 1, 16; 2, 16; 3, 46; 4, 16.

Акаѳістъ m. ἀκάθηστος (ὕμνος), опширна песма која се састоји из дванаест кондака и икоса, посвећених Исусу Христу, Богородици, или којем светитељу. Ово је име добила отуда, што за време појања ове песме није било дозвољено вернима да седе.

Акєлдама f. јевр., њива крви: Мат. 27, 8; Дел. 1, 19.

Аки adv. ὡς, као, као да: I Петр. 2, 12; 3, 16; Јевр. 13, 3; Сл. на лит. Рожд. Прет.

Аколꙋѳъ m. грч., пратилац. То су били у старој Цркви црквенослужитељи који су пратили епископа и презвитера при литијама и послуживали у храму *(Митр. — Мирк.,* I, 71).

Акрїда f. ἀκρίς, скакавац: III Мојс. 11, 22; Јер. 51, 14; Марк. 1, 6. По некима нека биљка за јело *(Жив.)*.

Акростихъ m. грч., в. **краєгранєсїє**.

Алавастръ m. грч., посуда од алавастра у којој су Јевреји држали миро нардово: Марк, 14, 3; Лук. 7, 37.

Алєктωръ m. грч., петао: Мат. 26, 34; Марк. 14, 68. 72; Јов. 13, 38.

Алєфъ m. јевр., прво слово у јеврејској азбуци: Плач. Јер. 1, 1; 2, 1; 3, 1; 4, 1.

Алканїє n. 1) πεῖνη, глад, гладовање; 2) νηστεία, пост *(Вост., Старч.)*.

Алкати, алчѫ, алчеши, 1) πεινᾶν, гладовати, бити гладан: Мат. 5, 6; Лук. 1, 53; Рим. 12, 20; 2) νηστεύειν, постити *(Вост.)*; 3) ἀπέχειν, уздржавати се *(Микл.)*.

Аллилѹїа n. indecl. јевр., хвалите Господа: Апок. 19, 1—6.

Алой m. грч., алој — дрво са дугим и широким лишћем, чији су сок (смолу) стари источни народи употребљавали при балзамовању мртвих телеса *(Старч.)*.

Алойнъ, 3. ἀλόης, начињен од алоја, са алојем смешан: Јов. 19, 39.

Алфа f. грч., 1) прво слово у грчком алфавиту; 2) почетак: азъ есмь алфа и ωмега (Апок. 1, 8. 10; 21, 6; 22, 13).

Алчба f. 1) λιμός, глад: II Кор. 11, 27; Ст. на стих. св. П. и П.; 2) νηστεία, пост *(Вост.)*.

Амаггарій m. јевр., знак, мета, циљ, белега: I Цар. 20; 20.

Амвросіа f. грч., храна коју су, по незнабожачком веровању, јели олимпски богови и њоме одржавали бесмртност; небеска храна; бесмртност: Ст. Жив. источ. Пресв. Бог.

Амвωнъ m. грч., узвишено место на солеји, са кога ђакон чита јектеније и јеванђеље, а презвитер проповеда.

Амедvстъ m. грч., драги камен виолет боје: II Мојс. 36, 8; Апок. 21, 20.

Аминь јевр. adv., заиста, зацело; тако је, тако нека буде. У јеванђељима употребљено 26 пута *(Дјач.)*,

Амира m. грч., емир, адмирал, кнез, управитељ једне покрајине *(Дјач., Старч.)*.

Амма f. сир., духовна мати т. ј. старија монахиња (старица) која води надзор над младом искушеницом или инокињом *(Старч.)*.

Амма јевр., Ама брдо: II Цар. 2, 24.

Амносадикосъ m. ἀμνὸς ἄδικος, неправедно јагње. То се име даје антихристу зато што садржи у себи број 666 по црквеном рачунању: 1 + 40 + 50 + 70 + 200 + 1 + 4 + 10 + 20 + 70 + 200 = 666 *(Дјач.)*.

Амѵгдалъ m. (јевр. magediel), ἀμύγδαλον, дрво које се врло рано расцветава и брзо роди. Од тога је дрвета био жезао Аронов: Екл. 12, 5 *(Дјач.)*.

Аможе adv. ὅπου, куда, камо: Јов. 8, 21. 22; 13, 33 и др.; οὗ, где: Мат. 28, 16 и др.

Анаволій m. грч., бео огртач у који су облачили у старој Цркви новокрштенога *(Дјач.)*.

Аналавъ m. грч., (од ἀναλαμβάνειν), мало четвороугаоно платно са сликом страдања Христових, које монаси носе на прсима под хаљином: Послед. Вел. анг. обр.

Аналогій m. грч., аналој, налоњ, пулт на који се стављају свештене и црквене књиге и св. иконе (Треб.).

Анафора f. грч., просфора, навора (Треб.).

Анадема f. грч., црквена казна, проклетство: I Кор. 12, 3; Гал. 1, 8. 9; Апок. 22, 3.

Анахωритъ m. грч., монах који се повукао у пустињу да се посвети посту и молитви; в. **Ѿшельникъ**.

Анеѱій m. грч., нећак, сестрић, рођак: Кол. 4, 10.

Антідѡръ m, грч., просфора из које је на св. Литургији извађен св. Агнец и од које се честице деле после св. Литургије вернима, који се нису причестили, уместо св. причешћа (Служ.).

Антіміндсъ грч., четвороугаоно платно на св. трапези са сликом полагања тела Христова у гроб и ушивеним св. моштима (Арх. чин.).

Антіпасха f. грч., друга недеља после Ускрса т. зв. Томина недеља *(Дјач.)*.

Антісикѡтій m. грч., горак сок којим су дојиље мазале дојке да би од њих одбиле децу: Ном. пр. 76.

Антіхрістъ m. грч., противник Христов, човек безакоња који треба да се јави пред другим доласком Христовим: I Јов. 2, 18. 22; 4, 3; II Јов. 1. 7; **безаконникъ**: II Сол. 2, 8, чија су својства описана у Апок. 13, 2—10.

Андраѯъ m. грч., рубин (заузима прво место у другоме реду првосвештеничкога ефода): II Мојс. 28, 18; 39. 11.

Апиллеосъ m. ἀπελλαῖος, месец који је, према познијем грчком рачунању, обухватао време од 24 октобра до 24 новембра *(Дјач.)*.

Апокалѵѱісъ m. грч., 1) откровење; 2) пророчка књига св. Јована Богослова.

Апокрисіарій m. грч., (од ἀποκρίνεσθαι, одговарати) посредник, правни заступник Цркве пред грађанским властима *(Дјач.)*.

Аполлѵѡнъ m. грч., в. **авадданъ**: Апок. 9. 11.

Апостолникъ m. грч., марама којом се повезују монахиње уместо кукуља који носе на глави монаси *(Дјач.)*.

Апостолъ m. грч., (од ἀποστέλλειν, послати) 1) посланик, ученик Христов: Мат. 10, 2; Марк. 6, 30 и др.; 2) свештена богослужбена књига.

Апракосъ m. грч., (од πράσσειν = делати; дакле: недељни), јеванђеље и апостол са распоређенима дневним црквеним читањима при богослужењу почевши од Недеље Пасхе *(Дјач.)*.

Аравѡдъ m. јевр., равница, поље: IV Мојс. 26, 63.

Арїилъ m. јевр., лав Божји — алегоријски назив Јерусалима: Ис. 29, 1—7.

Аркеѵдиновъ з. ἀρκεύθινος, боров, смреков: **аркео**: II Парал. 2, 8.

Армагеддѡнъ m. јевр., место на коме имају да се сакупе цареви васељене са својим војскама у велики дан Сведржитеља: Апок. 16, 16. Које је то место — не зна се. У II Пар. 35, 22—25 спомиње се Магедо — поље близу Аскадримона, где је био смртно рањен јудејски цар Јосија *(Гилт.; Дјач.)*.

Артаваси m. ἀρτάβη, персијска мера, по прилици 7/8 бечког мерова *(Петрач.)*: Ис. 5, 10.

Артосъ m. грч., квасни хлеб за разлику од јеврејских бесквасних хлебова (**азѵмъ**). Такав се хлеб и у хришћанској Цркви освећује нарочитом молитвом

на Ускрс и раздаје са анафором вернима у суботу Светле седмице: Тр. цв.

Артофоръ m. грч., дароносица; посуда у којој се чувају честице за причешћивање болесника и св. агнец за литургију пређеосв. дарова; обичније: дарохранилница *(Дјач.)*.

Архаггелъ m. грч., арханђео, начелник анђела: Јуд. 1, 9.

Архімагіръ m. грч., (од μάσσω = умекшавам, месим, спремам) главни кувар: I Мојс. 37, 36; 39, 1; 41, 10. 12; заповедник стражарски: IV Цар. 25, 8; Јер. 40, 1.

Архістратигъ m. грч., војсковођа, вођ: Ис. Нав. 5, 14; Конд. св. арх. Мих.

Архісѵнагѡгъ m. грч., управитељ јудејске зборнице: Марк. 5, 22; Лук. 8, 49; 13, 14; Дел. 13, 15.

Архітектонствовати -ꙋю, -єши, ἀρχιτεκτονεῖν, бити градитељ, градити, уређивати: II Мојс. 35, 32,

Архітектѡнъ m. грч., уметник: Ис. 3, 3; неимар: I Кор. 3, 10.

Архітріклінъ m. грч., редитељ, столоравнатељ: Јов. 2, 8. 9.

Арѡматъ m. ἄρωμα, -ατος, мирис, мирисава материја: II Мојс. 30, 23; Марк. 16, 1; Лук. 23, 56; 24, 1; Јов. 19, 40.

Асєлісилъ јевр., трећа врата на храму јерусалимском, кроз која је улазио цар из свога двора у храм: Јер. 38, 14.

Асіда јевр., чапља: Јов. 39, 13.

Асмодей m. лукави демон, рушилац бракова, који је убио седам жениха Саре, кћери Рагуилове: Товит 3, 7. 8. 17.

Аспаладъ m. грч., мало дрво, или џбун, који даје од себе мирис руже, нарочито када је дуга на небу. Прем. Сир. 24, 17 *(Дјач.)*.

Аспідъ m. грч., отровна змија: Пс. 90, 13; Рим. 3, 13.

Ассарій m. грч., стари римски, а касније и јеврејски, новац од мједи у вредности $^1/_4$ драхме: Мат. 10, 29.

Ассаримодъ m. јевр., поља, села: Јерем. 31, 40; I Мак. 4, 15.

Аттакъ m. 1) ἀτταγής, кокица, љештарка: III Мојс. 11, 22; 2) ἀττακός, морски рак *(Дјач.)*.

Афедрѡнъ m. грч., 1) задњи пролаз, стражњица: Мат. 15, 17; Марк. 7, 19; Ном. пр. 186; 2) нужник: IV Цар. 10, 27.

Аффѡ, ἀφφὼ, јевр. aph-hu = сам он, тај сам: гдѣ Богъ Иліинъ аффѡ; (IV Цар. 2, 14). Ова се реч у овој реченици односи или на прор. Илију: »Где је Бог Илијин и сам он?«; или на Бога: »Где је тај Бог Илијин?“; или на самога пророка Јелисеја: »Где је Бог Илијин и (после тих речи) »сам он (Јелисеј) оударі воды... Ту су реч и сами св. оци разно тумачили и преводили. По мишљењу св. Атанасија Великог ἀφφὼ је исто што и ἄμφω и значи овде: сугуби, двоструки (»Где је Бог Илијин сугуби?«; или: »Где је сугуби дух Илијин?“). По мишљењу бл. Теодорита ἀφφὼ значи ***невидљиви, тајни (Дјач.)***.

Ашоуть adv. εἰκῇ, μάτην, узалуд; очевидно *(Микл.)*.

Ащє < **аште** conjct., εἰ, ἐάν, ἄν, ако; Мат. 4, 3. 6; у упитној индиректној реченици значи *ли:* **ѡставитє да видимъ аще прїидетъ Илїа снѧти его** — хоће ли доћи... (Марк. 15, 36); **аще ѹжє**, εἰ ἤδη, да ли већ: **аще ѹжє ѹмрє** (Марк. 15, 44); **аще какѡ**, εἴπως, не би ли како: **аще какѡ возмогꙋтъ** (Дел. 27, 12); **аще сице**, εἰ οὕτως, заиста: II Мојс. 2, 14; **аще ѹбѡ**, εἰ ἄρα, зато што: Пс. 57, 12; **аще жє и**, εἰ δὲ καὶ, ако и: Лук. 11, 18; **иже аще**, ὃς ἄν, који год, који му драго: Мат. 10, 14; **аще ли**, ако пак; **аще ли ни**, ако пак не; **аще ли же ни**, иначе; **иже аще**, који год (*Жив.*).

Аѱїндосъ m. грч., пелен: Апок. 8, 11.

Аданїмъ m. јевр., јеврејски месец који одговара септембру, а делом и октобру: III Цар. 8, 2; то је месец празника Сеница (*Дјач.*).

Адаримъ m. јевр., ухода, шпијун; **адаримскїй пꙋть**, пут којим је ишао Израиљ (IV Мојс. 21, 1).

Б

Б друго слово у црквенослов. азбуци, зове се **бꙋки**.

Баба f. 1) μάμμη, баба, мајка: II Тим. 1, 5; 2) μαῖα, бабица, примаља: I Мојс. 35, 17; II Мојс. 1, 15. 17.

Бабїй 3. γραώδος, бапски: I Тим. 4, 7.

Бабити v. impf. **баблю**, — **биши**, μαιεύειν, бабичити: II Мојс. 1, 16.

Багрѧница f. χλαμύδα, пурпурна хаљина: Мат. 27, 31; πορφύρα, βύσσος, пурпур, скерлет: Лук. 16, 19; Ант. 15 на Вел. четвртак.

Багрѧнъ 3. πορφυροῦς, пурпуран, црвен, скерлетан: Јов. 19, 2. 5.

Банѧ f. λουτρόν, бања, купатило: Еф. 5, 26; **банѧ пакибытїѧ**, бања препорођења т. ј. св. тајна крштења, у којој се спира прародни грех и препорађа у нови благодатни хришћански живот: Тит 3, 5.

Баснословецъ < **баснословьць** m. μυθολόγος, који прича бајке, лажа (*Дјач.*).

Баснословїе n. μυθολογία, причање басана; измишљено причање; празан говор (*Старч.*).

Баснословити, -**словлю**, -**виши**, μυθολογεῖν, причати басне, булазнити (*Вост.*).

Баснотворецъ < **баснотворьць**, m. τῶν μύθων ποιητής, песник басана: Ак. Бог. ик. 9.

Басни f. μῦθος, бајка, прича: II Петр. 1, 16; I Тим. 1, 4; 4, 7; II Тим. 5, 4; Тит 1, 14.

Баѧнїе < **баӕние** n. ἐπῳδή, бајање, опчињавање (*Вост.*).

Бдѣнїе < **бъдѣние**, n. ἀγρυπνία, бдење, неспавање: II Кор. 6, 5; 11, 27; 2) бденије, свеноћно богослужење (Тип. гл. 6.).

Бдѣти < **бъдѣти** v. impf., **бждꙋ**, **бдиши**, ἀγρυπνεῖν, ἀγραυλεῖν, γρηγορεῖν, бдити, бити будан, неспавати, стражити: Пс. 101, 8; Мат. 24, 42. 43; Марк. 13, 33—37.

Бдѧй, **бдѧщїй** 3. part. praes. act. од **бдѣти**, γρηγορῶν, који је бу-

дан: Лук. 12, 37; Апок. 16, 15; Троп. Вел. пон.

Бедра f. μηρός, бедро: препояши мечь твой по бедрѣ твоей (Пс. 44, 4); нетицаніе въ бедра, ροή εἰς τοὺς μηρούς: Ном. пр. 186.

Бедро n. в. бедра: родившася при бедрѣхъ Іωсифовыхъ (I Мојс. 50, 23).

Безблагодатный 3. ἀχάριστος, незахвалан: Прем. Сир. 20, 19; Лук. 6, 35.

Безблазненъ, -ный 3. ἀσκανδάλιστος, неувредљив; који се не одаје саблазну: Мол. св. Вас. Вел. I на Дух. веч.

Безболѣзненъ, -ый 3. ἀνώδυνος, без бола, здрав: Јект. прозб.

Безбоязникъ 3. ἄφοβος, неустрашив, храбар, срчан (*Старч.*).

Безбрашїе n. ἀτροφία, уздржавање од јела, пост: Свјет. у IV нед. Вел. поста.

Безвиненъ 3. ἀναίτιος, ἀδῷος, невин, прав (*Вост.*).

Безвиновный 3. ἀναιτίος, беспочетан: Кан. Дух. п. 4 ирм.

Безводный 3. ἄνυδρος, који нема воде, сух: дꙋша моѧ ѩкω земля безводнаѧ тебѣ = душа моја Теби (тежи) као суха земља (Пс. 142, 6); преходитъ безводнаѧ мѣста (Мат. 12, 43; Лук. 11, 24); II Петр. 2, 17; Јуд. 1, 12.

Безвременномечтаненъ 3. ἀκαιροφάντατος, у невреме снован: трꙋдъ житїѧ земнагω (Ст. у Ч. погреб.).

Безвременный 3. ἄκαιρος, незгодан, нелагодан, неприличан, у незгодно време покушан; безвременнѣ adv. у невреме: II Тим. 4, 2.

Безвѣстный 3. ἄδηλος, непознат, несигуран, нејасан, неразумљив: Пс. 50, 8; I Кор. 14, 8; Ант. 7 на Вел. чет.; безвѣстнω adv. непоуздано: I Кор. 9, 26.

Безгласенъ 3. ἄφωνος, нем: Дел. 8, 32; II Петр. 2, 16; I Кор. 12, 2; 14, 10.

Безгласїе n. ἀφωνία, немоћа: Троп. Роћ. св. Јов. Прет.; Сл. на стих. на Дух.

Безгодїе n ἀωρία, невреме, непогода: Пс. 118, 147; Ст. у Ч. погр. свешт.; свануће: Стат. III ст. 147.

Безгодный 3. ἄκαιρος, непогодан, незгодан, у невреме: *(Вост.)*. ἄωρος, пре времена, преран: Син. Месоп. суб.

Бездна f. ἄβυσσος, 1) бездан, понор: и тма верхꙋ бездны (I Мојс. 1, 2); ѩкω риза ωдѣянїе ея (Пс. 103, 6 ; 2) морска пучина која нема дна: ѩкω по сꙋхꙋ... по безднѣ (Кан. у Нед. сир. п. 1 ирм.); 3) пакао: да не повелитъ имъ въ безднꙋ ити (Лук. 8, 31); 4) тамница: и въ безднꙋ затвори его (Апок. 20. 3); 5) извор: и напои я ѩкω въ безднѣ мнозѣ (Пс. 77, 15); V Мојс. 8, 7; 33, 33. 13; 6) тешка невоља, дубока туга: бездна безднꙋ призываетъ (Пс. 41, 8) т. ј. једна невоља вуче за собом друге невоље (Cf. *Влашић*, II, 210).

Бездождїе n. ἀβροχία, суша (Треб.).

Бездомокъ m. ἄνοικος, ἔξοικος, који нема куће, бескућник: Јов. 6, 18;

Бездꙋшный 3. ἄψυχος, без душе, мртав: I Кор. 14, 7; нетꙋканъ: Кан. Дух. п. 7 ирм.

Бездыханный < бездыханьнъ 3. ἄπνους, који не може да дише, без даха; мртав: Зрѧще мя... (Сл. у Ч. погреб.).

Бездѣльнѡ adv. ἀπράκτως, слабо, лено, узалуд, узаман, без успеха: плачѹщыѧ (Ст. 2 на Г. в. у Нед. мес.)

Беззрачнъ < беззрачьнъ 3. ἄμορφος, без обличја, ружан, неугледан: Стат. I. на В. суб. ст. 9.

Беззаконновати v. impf. -нѹю, -еши, ἀνομεῖν, живети против закона, у греху: V Мојс. 31, 29.

Безквасїе n. ἄζυμα, без квасца, пресан хлеб: I Кор. 5, 8.

Безквасный 3. ἄζυμος, који нема квасца, пресан: I Кор. 5, 7.

Безконечный < безконьчьнъ, 3. ἀπέραντος, бескрајан: I Тим. 1, 4.

Безлѹнный < безлоуньнъ 3. ἀσέληνος, без месеца: Сл. на Г. в. на В. среду.

Безлѣтенъ, < безлѣтьнъ 3. ἄχρονος, вечан: Догм. гл. 6; Степ. гл. 8 ант. 3; Кат. Благов. п. 5 ирм.; Кан. Андр. крит. п. 3 т. бог.; Ст. на хвал. на Преобр.

Безмездникъ < безмьздьникъ m. ἀδέκατος, ἄμισθος, који нема плате, који ради без награде; неподкупљив, неподмитљив: Сјед. на св. К. и Дамј. То је нарочити чин Божјих угодника који су лечили болеснике бесплатно, због чега су се називали и безсребренницы. Такови су били Кир и Јован (31 јан.), Козма и Дамјан (1 јула), Пантелеимон (27 јуна), Јермолај (26 јула) и др. (*Дјач.*).

Безмезднѡ < безмьздно adv. ἄμισθι, бесплатно, забадава: Ст. 4 на Г. в. на св. влмч. Пант.

Безмечтаненъ < безмьчтаньнъ 3. ἀφάνταστος, без маште, без уображења, спокојан, непомућен, неузбуњен: Мол. I св. В. В. на Дух. веч.

Безмолвїе < безмлъвие, n. ἡσυχία, σιγή, ћутање, тишина, усамљеност: Дел. 21, 40; 22, 2; II Сол. 3, 12; I Тим. 2, 11. 12; Апок. 8, 1; Свјет. у II Нед. В. п.

Безмолвникъ m. ἥσυχος, усамљени пустиник, отшелник, човек који се удаљио од светских сујета, ћуталица (*Микл.; Дiач., Старч.*).

Безмолвный 3. ἥσυχος, κατεσταλμένος, миран, тих, ћутљив: Дел. 19, 36; I Кор. 7, 35; I Тим. 2, 2; ἡσύχιος, мирољубив: житїе, (Мол. у Лит. Злат.).

Безмолствовати v. impf., -ствѹю, -еши, ἡσυχάζειν, ћутати, мировати, миран бити, усамљено, тихо живети: I Сол. 4, 11; рѹцѣ безмолствѹетѣ: Ст. у Ч. погреб.

Безмѣрїе n. ἀμετρία, неизмерност, излишност, непотребност (*Микл., Старч*).

Безмѣрный 3. ἄμετρος, неизмеран: II Кор. 10, 13. 15; прегрѣшенїе:: Ст. на стих. гл. 7 богор.; ѹбожество: Сл. на хвал. Соб. Пресв. Бог.

Безмѣстїе n. ἀτοπία, необичност, грдоба, ружна реч или дело: Јудит 11, 11; Сл. на Г. в. у Нед. Сам.

Безмѣстный < безмѣстьнъ 3. ἄτοπος, непристојан, неприличан, неуместан: Кан. И. Хр. п. 9 т. 1; Кан. прич. п. 1 Сл.; Син. у Нед. Блуд. с.; Троп. гл. 3 у Ч. Јелеосв.; adv.: Ном. пр. 217.

Безмѧтеженъ < безматежьнъ, 3. ἀτάραχος, безметежан, тих, спокојан: сонъ: Мол. пре спав.

Безнадеждїе n. ἀνελπιστία, очајање *(Старч.)*.

Безначаленъ, -ый < безначальнъ 3. ἄναρχος, који нема почетка, вечан: I Јов. 2, 13; Степ. гл. 8 ант. 3 Сл.; Кан. воскр. гл. 2 п, 9 ирм.; Троп. Обрез. Госп.

Безначалство < безначальство n. ἀναρχία, безвлашће; необузданост *(Дјач.)*.

Безневѣстный 3. ἀνύμφευτος, безбрачан, нежењен, неудат: Догм. гл. 8; Ч. погр. свешт. ик. 24.

Безочесный 3. ἀνόμματος, лишен вида, слеп; бестидан: *(Дјач., Старч.)*.

Безоч(е)ство n. ἀναιδία, бестидност, безобразлук: Лук. 11, 8.

Безпечаленъ, -ый 3. ἀμέριμνος, ἄλυπος, безбрижан: Мат. 28, 14; I Кор. 7, 32; Филиб. 2, 28.

Безплотный < беспльтьнъ 3. ἀσώματος, ἄσαρκος, бестелесан: естество херꙋвїмское (Вел. повеч.).

Безпороченъ < беспорочьнъ 3. ἄμεμπτος, ἄμωμος, без порока, без махне, без погрешке: Лук. 1, 6; II Кор. 6, 3.

Безпрепоннѡ adv. ἀκωλύτως, без запреке, несметано, слободно *(Дјач.; Старч.)*.

Безпрестани adv. ἐκτενῶς, непрестано, увек, вечито: Дел. 26, 7; Рим. 1, 9.

Безпреткновенъ < беспрѣтькновеньнъ 3. ἀπρόσκοπος, без спотицања; неповређен, који није на саблазан: I Кор. 10, 32.

Безприкладный 3. ἀνείκαστος, беспримеран, без премца, неупоредив, несравњив: Сл. на стих. у Том. нед.; Мол. VI часа.

Безпꙋтїе < беспѫтние n. ἀνοδία, удаљење од правога пута; непроходан крај *(Дјач.; Старч.)*.

Безсквернен < бескврьньнъ 3. ἀμίαντος, без порока, безгрешан: Јевр. 7, 26.

Безсловесенъ < бесловесьнъ 3. ἄλογος, без разума, бесмислен, глуп: Дел. 25, 27; Јуд. 1; 10.

Безсловесїе n. ἀλογία, безумље, лудост, немоћа: Ст. на Г. в. у Нед. св. от.; Кан. И. Хр. п. 8 т. 2 и Андр. крит. п. 1 т. 2.

Безсоблазненъ < бесъблазнъ 3. ἀσκανδάλιστος, који је без саблазни: Мол. I св. В. В. на Дух. вечер.

Безсоблазнство n. ἀπλάνεια, ἀσφάλεια, удаљеност од саблазни, сигурност, разборитост: Вел. повеч.

Безсовѣтїе n. ἀσυμβουλία, безумност: Приче Сол. 11, 6.

Безсребреникъ m. ἀνάργυρος, в. безмездникъ.

Безстрастїе n. ἀπάθεια, неосетљивост, мирноћа, неугађање страстима, стање без страсти: Ст. воскр. на стих гл. 8; Кан. прич. п. 7 т. 1; Мол. III св. В. В. на Дух. веч.

Безстрашїе n. ἀφοβία, неустрашивост: Ст. 6 на Г. в. у Том. нед.

Безстꙋдїе < бестоудие, n. ἀναισχυντία, бесрамност, бестидност: Мол. 7 пред прич.

Безстꙋдный < бестоудьнъ 3. ἀναιδής, бесраман, бестидан, безобразан: V Мојс. 28, 50; ἰταμός, дрзак: Кан. Усп. Бог. п. 7 ирм.

Безстꙋдствовати v. impf., -ствꙋю, -еши, ἀναισχυντεῖν, бити бестидан: Син. у II Нед. В. п.

Безсѣменъ, -ый < бесѣменьнъ З. ἄσπορος који је без семена: рожденіе (Сјед. Соб, Пресв. Бог.); зачатіе: Сл. у сјед. на св. архђ. Ст.; рождество: Ст. на лит. св. Три Јер. богор.

Безсѣнинъ, -ый < бесѣньнъ З. ἄσκιος, који нема сенке, хлада *(Дјач.)*.

Безꙋміе n. ἄνοια, безумље; Лук. 6, 11; μωρία, лудост: I Кор. 1, 23.

Безꙋмство n. ἀφροσύνη, непромишљеност: Марк. 7, 22.

Безꙋмствовати v. impf. -ꙋмствꙋю, -еши, ἀνοηταίνειν, лудовати: Кан. св. Теод. п. 8 Сл.

Безцѣнный < бесцѣньнъ З. ἀτίμητος, без вредности, ништаван *(Микл.)*.

Безчаденъ < бесчадьнъ, бештадьнъ З. ἄτεκνος, без деце: Лук. 20. 28—30; вода, горка, опора вода: Ст. на Г. в. прор. Ил.

Безчадіе < бесчадие n. ἀτεκνία, немање деце; сиротовање: Пс. 34, 12.

Безчаствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, ἀμοιρεῖν, не имати дела с ким: Син. у Месоп. суб.

Безчеловѣчіе n. ἀπάνθρωπον, нечовечност, суровост: Ст. воскр. на стих. гл. 2.

Безчестіе <бесчьстие n. ἀτιμία, срамоћење, срамота: Дел. 5, 41; Рим. 1, 26; I Кор. 11, 14; II Кор. 6, 8.

Безчестенъ < безъчьстьнъ З. обешчашћен, поруган, срамотан: Марк. 12, 4; I Кор. 4, 10.

Безчествовати < безъчьствовати v. impf., -ствꙋю, -еши, ἀτιμάζειν, срамотити, презирати, хулити: Рим. 2, 23.

Безчиніе n. ἀταξία, неред, смутња, непристојност, непокорност: *(Микл.)*.

Безчинновати v. impf. -нꙋю, -еши, ἀτακτεῖν, непристојно се владати, неуредно живети: II Сол. 3, 7.

Безчинствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, ἀσχημονεῖν, чинити што не ваља: I Кор. 13. 5.

Безчинъ, -ый З. προπετής, ἄτακτος, неуредан, разуздан, непромишљен, нагао: Дел. 19, 36; I Сол. 5, 14; безчинны кличи, κῶμοι, ждерања, теревенке: Гал. 5, 21.

Безчисленъ, -ый <бесчисльнъ З. ἀναρίθμητος, безбројан, небројен: Јевр. 11, 12.

Безчисльство n. ἀπειρία, невештина, неискуство, неприкладност: Син. у Нед. свих св.

Безчꙋвственъ, -ый З. ἀναίσθητος, без осећаја, неосетљив *(Микл.)*.

Безщадно <бештадьно adv. ἀποτόμως, нештедимице сурово, оштро, строго: II Кор. 13, 10.

Безѡбразенъ, -ый < безобразьнъ З. ἄμορφος, нагрђен, накарађен, унакажен: Ст. гл. 8 у Ч. погреб.; Кан. на В. пет. п. 6. т. 2.

Безѡбразити v. impf. -жꙋ, -зиши, ἀσχημονεῖν, чинити што непристојно, безобразно; држати да је срамота: I Кор. 7, 36.

Безѿвѣтенъ З. ἀναπολόγητος, који не може да се брани, да се оправда; без одговора, без изговарања: Рим. 1, 20; 2, 1.

Бервно <бръвьно n. δοκός, брвно: Мат. 7, 3—6; Лук. 6, 41. 42.

Бедъ друго слово у јеврејској азбуци: Плач. Јер. 1, 2; 2, 2; 3, 4; 4, 2.

Било n. σήμαντρον, ξύλον,, дрвена или метална даска у коју се ударало чекићем и тако призивало верне на богослужење *(Дјач.)*.

Бити v. impf. **бїю, -еши**, μαστίζειν, бити, тући: Мат. 10, 17; τύπτειν, ударати, бичевати: **по главѣ тростїю** (Марк. 15, 19); δέρειν, злостављати, бити: Јевр. 16, 6.

Бїйца m. πλάκτης, бојац, убојица: I Тим. 3, 3; Тит 1, 7.

Благо n. τὸ ἀγαθὸν, добро: Мат. 7, 11; добро дело: Мат. 19, 16; Јов. 5, 29; I Петр. 3, 11; имање: **дꙋше, имаши многа блага** (Лук. 12, 19).

Благобытїе n. εὐεξία, добро стање, срећан живот: Сјед. на св. Саву.

Благовидѣтися v. pf. **-ждꙋся, -дишися**, свидети се, допасти се: I Мак. 1, 12.

Благоволенїе < **благоволенне** n. 1) εὐδοκία, добра воља, доброта: Пс. 5, 13; 50, 18; 68, 14; 140, 6; 144, 16; Мат. 11, 26; Лук. 2, 14; 10, 21; милост: Троп. Вавед.; 2) πρόθεσις, одлука, наредба: IIТим. 1; 9).

Благоволити v. impf. **-волю, -лиши**, εὐδοκεῖν, бити коме наклоњен, у вољи: **ѡ немже благоволихъ** (Мат. 3, 17; 17, 5; Марк. 1, 11); благоизволети, приволети: **и та благоволитъ жити съ нимъ** (I Кор. 7, 12, 13); бити добре воље: **тѣмже благоволю въ немощехъ, въ досажденїихъ...** (II Кор. 5, 8); наумити: **благоволихомъ ѡстатися во Аѳинѣхъ едини** (I Сол. 3, 1); указати милост, смиловати се: **благоволилъ еси Гдѝ землю твою** (Пс. 84, 2); чинити добро: **и не приложитъ благоволити паки** (Пс. 76, 8); марити за нешто: **всесожженїя не благоволиши** (Пс. 50, 16).

Благовонїе n. εὐωδία, благовоње, добар мирис: Свјет. на Рожд. Богородице.

Благовонный < **благовоньнъ** 3. εὐώδης, миришљив, мирисан: Јов. 12, 3.

Благовонствовати v. impf. **-ствꙋю, -еши**, εὐωδιάζειν, εὐωδεῖν, мирисати: Ст. на хвал. св. Андр. Первозв.

Благовременный < **благоврѣменьнъ** 3. εὔκαιρος, на време, у своје време: Јевр. 4, 16.

Благовременнѣ adv. εὐκαίρως, у право време: II Тим. 4, 3.

Благовременствовати v. impf. **-ствꙋю, -еши**, εὐκαιρεῖν, користити се згодним временом, у згодно време живети *(Микл.; Вост.)*.

Благовѣрїе n. εὐσέβεια, побожност, добра, права вера, богобојажљивост: I Тим. 6, 3.

Благовѣрный 3. εὔδοξος, εὐσεβής, правоверни, који исповеда праву и истиниту веру, православни: Служ.

Благовѣствованїе n. εὐαγγέλιον, добра вест, проповедање вере, учење Речи Божје: Рим. 1, 9. 16 squ. I Кор. 4, 15 и др.

Благовѣствовати v. impf. **-ствꙋю, -еши**, εὐαγγελίζεσθαι, јављати радосну вест, проповедати Реч Божју: Мат. 11, 5; Лук. 2, 10 squ. Дел. 5, 42; **бл҃годать**: Троп. Благов. и у Нед. по Роћ. Хр.; **-ся**: Лук. 16, 16.

Благовѣстити v. pf. **-вѣщꙋ, -стиши**, εὐαγγελίζεσθαι, објавити радосну вест, проповедити Реч Божју: Лук. 1, 19; Дел. 8, 25 и др.

Благовѣстїє n. εὐαγγέλιον, радосна вест, проповед Речи Божје: Дел. 15, 7; Рим. 1, 1 и др.

Благовѣстникъ m. εὐαγγελιστής, радосни гласник, проповедник јеванђеља: Дел. 21, 8; Еф. 4, 11; II Тим. 4, 5.

Благовѣстница f. εὐαγγελίστρια, радосна гласница: Ст. Пасхе 2.

Благовѣщенїє n. εὐαγγελισμός, добра, радосна вест коју је донео арх. Гаврил пресв. Дјеви Марији о зачећу Сина Божјег од Духа Светог *(Дјач.)*.

Благоглаголивый 3. εὔλαλος, красноречив: ѹста (Кан. Дух. п. 9 ирм.); ластовица: Ст. 3 на Г. в. св. Јов. Злат.

Благогласїє n. εὐφωνία, добар глас; хармонија, склад, слога: Сл. на Г. в. св. Спир. чуд.

Благогласный 3. εὔφωνος; који има пријатан глас; умилан: пѣснь (Сјед. св. Спир. чуд.; Сл. на лит. св. кн. Лаз.).

Благоговѣйнство n. εὐλάβεια, побожност, страх Божји: Јевр. 5, 7.

Благоговѣйный 3. εὐλαβής, побожан: Дел. 2, 5.

Благоговѣнїє n. εὐλάβεια, побожност: Јевр. 12, 28; Вел. јект.

Благоговѣти v. impf. -вѣю, -вѣеши, εὐλαβεῖσθαι, бити побожан; устручавати се, бојати се: II Мојс. 3, 6; Ст. на Г. в. у Нед. мирон.

Благодарїє n. ἀγαθοδωρία, добар дар, поклон; част: Степ. воскр. гл. 3 ант. 1 Сл.

Благодарственъ 3. εὐχάριστος, који хвали, захвалан: Служ.

Благодатель m. εὐεργέτης, који добро даје, добротвор: Лук. 22, 25.

Благодать f. χάρις, благодат, дар Духа Светога; милост, благовољење, благонаклоност: ѡбрѣла бо єси бл҃годать (Лук. 1, 30); бл҃годать Бж҃їѧ бѣ на немъ (Лук. 2, 40); корист, хвала: аще любите любѧщыѧ вы, каѧ вамъ бл҃годать єсть (Лук. 6, 32. 33); бл҃годать воз' бл҃годать, χάριν ἀντὶ χάριτος, благодат за благодаћу (Јов. 1, 16) означава обиље и разноврсност дарова Св. Духа.

Благоденствїє <благодьнствиѥ n. εὐημερία, срећа, благостање, напредак: *(Микл.)*.

Благодерзати <благодрьзати v. impf. -дерзаю, -еши, εὐθαρσεῖν, бити неустрашив, одважити, се, осмелити се *(Микл.; Вост.)*.

Благодерзновенный < благодрьзновеньнъ 3. εὐθαρσής, смео, одважан, неустрашив, храбар *(Вост.)*.

Благодерзностенъ <благодрьзностьнъ 3. εὐθαρσής храбар, срчан: II Јездр. 8, 27.

Благодѹшественъ 3. εὔψυχος, храбар, слободан, добродушан *(Микл.; Вост.)*.

Благодѹшествїє n. εὐψυχία, доброта душе, великодушност, живахност, бодрост *(Микл.; Вост.; Дјач.)*.

Благодѹшный 3. εὔθυμος, εὔψυχος, живахан, весео, слободан: Дел. 24, 10.

Благодѹшнѡ adv. εὐψύχως, храбро: Син. у II нед. Вел. п.; Ст. на Г. в. св. Прок. и на хвал. 3. св. Пант.

Благодѹшствовати v. impf. -ствѹю, -еши, εὐθυμεῖν, εὐψυχεῖν, имати добру душу, бити срчан: Дел. 27, 22; бити добре воље, ве-

сео: блгодȣшствȣетъ ли кто; да поетъ (Јак. 5, 13); Филиб. 1, 19.

Благодѣйство n. εὐεργεσία, добро дело, доброчинство: Син. на Ускрс.

Благодѣланіе n. ἀγαθοεργία, доброчинсто: Степ. гл. 3 ант. 3.

Благодѣтель m. εὐεργέτης, добротвор: Ст. воскр. на Г. в. гл. 2 и на стих. гл. 4; Кат. Богој. п. 9 припев.

Благодѣтельный 3. κεχαριτωμένος, милосрдан, расположен према добру *(Микл.; Старч.)*.

Благодѣтельство n. види благодѣйство: Мол. 6 јут.

Благодѣтельствовати v. impf. -ствȣю, -еши, εὐεργετεῖν, добро чинити: Дел. 10, 38; Син. на В. пон.

Благодѣяніе n. εὐεργεσία, добро дело: Дел. 4, 9; Ст. на Г. в. у среду IV седм. В. п.

Благодѣяти v. impf. в. благодѣтельствовати *(Вост.)*.

Благоже interj. εὖγε, добро, лепо. Долази обично поновљено: благоже, благоже = врло добро: Пс. 34, 21. 25; 39, 16.

Благожизненный 3. εὔβιος, који добро живи; безбедан: *(Микл., Вост.)*.

Благожительствовати v. impf. -ствȣю, -еши, εὔβιον εἶναι, живети добро, побожно *(Вост.)*.

Благожребіе n. εὐκληρία, добра срећа: *(Микл.; Вост.)*.

Благозаконіе n. εὐνομία, добар, праведан закон; уважење, испуњење закона; једнакост, равноправност пред законом *(Старч.)*.

Благознаменитый 3. εὔσημος, који се лако познаје по неким знацима; знаменит, јасан, свечан: Пс. 80, 4.

Благозрачній 3, εὐόφθαλμος, леп на око, красан *(Микл.; Старч.)*.

Благоимство n. εὐεξία, добро здравље (Ibid.).

Благоискȣсити v. pf. -искȣшȣ, -сиши, εὐδοκιμεῖν, бити угледан, славан, стећи име; свиђати се, одликовати се: Син. у Нед. свих св.

Благоискȣсный 3. εὐδοκιμῶν, вешт, искусан, славан, угледан. *(Микл., Старч.)*.

Благокласенъ < благокласьнъ 3. εὔσταχυς, који има лепо влаће. *(Вост.)*.

Благокоренный 3. εὔριζος, који има добар корен, дубоко укорењен: Пс. 47, 3.

Благоличный 3. εὐπρόσωπος, који има лепо лице, спољашњост; угледан: Син. на В. пет.

Благолозенъ < благолозьнъ 3. εὐκληματῶν који има добре лозе: вїноградъ (Ос. 10, 1).

Благолѣпіе n. εὐπρέπεια, красота: Јак. 1, 11.; домȣ твоегѡ (Мол. 2 ант. на Лит.); Сл. на лит, св. кн. Лаз.; ангельское: Сл. на хвал. у Нед. сир.; Кан. Пасх. п. 7 ирм.

Благолѣпнѣ adv. εὐπρεπῶς, часно, пристојно: Дел. 17, 23.

Благолюбецъ < благолюбьць m. φιλάγαθος, који воли добро: Тит. 1, 8.

Благолюбіе n. φιλαγαθία, склоност према добру *(Вост.)*.

Благомощіе < благомоштие n. εὐρωστία, снага, јакост: Мол. ж. егда изв. млад.

Благомощный < благомоштьнъ 3. εὐδύνατος, моћан, силан: Служба у суб. ујутро.

Благомѫжественный 3. εὐσταλής, добро опремљен, чедан: Син. у III нед. В. п.

Благомѫжество n. εὐανδρία, смелост, храброст (*Микл.; Вост.*).

Благомѫжествовати v. impf. -ствѫю, -ѥши, ἀνδραγαθεῖν, бити храбар, храбро се борити: I Мак. 16, 23.

Благонадеждный 3. εὔελπις, εὔθυμος, пун наде, пун добре воље, радостан. живахан: III Мак. 2, 24; Дел. 27, 36.

Благонарочитъ 3. εὔθυμος, ванредан, изредан: Ст. по полиј. на ц. К. и J.

Благонравенъ 3. εὐήθης, доброћудан, искрен: Ст. на стих. Соб. св. Јов.

Благонравіе n. εὐγνωμοσύνη, правичност, разборитост: Син. у V Нед. по св. Пасци.

Благопитаніе n. εὐτροφία, добра храна (*Микл.*).

Благоплавати v. impf. -ваю, -ѥши, εὐπλοεῖν, срећно пловити (*Вост.*).

Благоплодіе n. εὐκαρπία, изобиље плодова, добар род, плодност: Ст. на хвал. ц. К. и J.

Благоплодный 3. εὔκαρπος, пун плодова, плодан: Ак. Бог. конд 3.

Благоподатливый 3. εὐμετάδοτος, који радо дели, издашан, дарежљив, подашан: I Тим. 6, 18.

Благопокорливъ 3. εὐπειθής, покоран, понизан, послушан: Јак. 3, 17; равъ: Ст. на Г. в. на Прен. м. св. Ник.; благопокоривъ: Ст. на лит. св. Сави Сл.

Благополѹчіе < благополоѹчие n. εὐδοκία, срећа, весеље, напредак. (*Вост.*).

Благополѹчный < благополоѹчьнъ 3. εὔθετος, згодан, прикладан, погодан: Мол. огл. у св. Лит.

Благопоспѣшити v. pf. -шѹ, -шиши, εὐοδεῖν, срећно пратити, помагати, бити на руци: I Мојс. 29, 33; -сѧ, успевати, напредовати, имати успеха: I Кор. 16, 2.

Благопослѹшливъ, -ый 3. εὐήκοος, који радо чује, који је готов да чује: Мол. Херув.; Ст. на хвал. 2 на св. Теод.

Благопотребенъ, -ый 3. εὔχρηστός, врло потребан, користан, згодан, удобан: Пс. 31, 6; II Тим. 2, 21; 4, 11; Филим. 1, 11; ѥѹды (Степ. гл. 6 ант. 1); εὔθετος. прикладан, згодан: Јект. у Лит. пређ,

Благопохваленіе < похваленние n. εὐφημία, похвала, побожна молитва: Ст. на Г. в. II нед. В. П.

Благопремѣнитель < благопрѣмѣнитель m. 1) ἀλλοιῶν, који чини корисну промену (*Микл.*); 2) εὐδιάλλακτος, лако помирљив: Ст. у Ч. Јелеосв.

Благопремѣнный 3. εὐαλλοίωτος, који (се) мења на добро: Свјет. богор. пр. Ил.

Благопріѧтенъ, -ый 3. < благоприѩтьнъ 3. εὐπρόσδεκτος, удобан, згодан, снисходљив, пријатан: I Петр. 2, 5; Рим. 15, 16. 31; II Кор. 6, 12; 8, 12; Мол. у Лит. Вас.; Мол. св. В. В. у Послед. прич.

Благопріѧтство n. εὔνοια, наклоност, снисходљивост, љубав: II Мак. 9, 26.

Благоразѹменъ, -ный 3. < благоразоѹмьнъ 3. εὔσημος, јасан, појмљив, разумљив: I Кор. 14, 9; εὐγνώμων, који добро мисли, разуман; правичан, обзиран: разкойникъ (Стих. воскр. на блаж.

гл. 4); Слово Злат. на Ускрс; Свјет. на В. четврт.

Благоразꙋмїе n. εὔνοια, благовољење, расположење, усрђе: Еф. 6, 7; Ст. на стих. св. Сави.

Благорастворенїе n. εὐκρασία, добро сједињење саставних делова; здравље, чистота, доброта: воздꙋхѡвъ (Јект. вел.).

Благорастворенъ 3. εὔκρατος, добро измешан, чист, здрав: воздꙋхъ (Мол. у Лит. Вас.).

Благороденъ, -ый < благородьнъ 3. εὐγενής, племенит, отмен, добар: Дел. 17, 4; I Кор. 1, 26.

Благорозгенъ, -розгный < благорозгьнъ 3. εὐκληματῶν, који има добре, густе гране, јак: лоза (Мол. у Ч. Венч.).

Благосердный 3. εὐσυμπάθητος, добродушни, милосрдни, пун саучешћа: плачь (Сл. на стих. В. петка).

Благославїе n. εὔκλεια, слава, блесак: Прем. Сол. 8, 18; Ст. на блаж. у I нед. В. п.

Благославный 3. εὐκλεής, славан, гласовит. Ст. на хвал. на Вов. и у Нед. св. от. 11 окт.; Кан. Андр. крит. п. 9 т. 2.

Благогласный 3. εὐάρμοσος, који има леп глас: Јез. 33, 32.

Благословенїе n. εὐλογία, благосиљање, благослов: Јак. 2, 10; I Петр. 3, 9 и др.

Благословенъ 3. εὐλογητός, благословен, хваљен, славан: грядый во имѧ Гднѐ (Мат. 21, 9; 23, 39; Марк. 11, 9; Лук. 13, 35; 19, 38; Јов. 12, 13); εὐλογημένος, благословен: прїидите благословеннїи Отца моегѡ (Мат. 25, 34).

Благословити v. pf. -словлю, -виши, εὐλογεῖν, добро говорити о неком, хвалити, славити, благословити: Мат. 5, 44; Марк. 6, 41; Лук. 2, 28 и др.

Благословлѧти v. impf. -словлѧю, -ѧеши, εὐλογεῖν, благосиљати: Марк. 10, 16; Лук. 1, 64 и др.; -сѧ, бити благосиљан: Гал. 3, 8. 9; Јевр. 7, 7.

Благоспѣшатисѧ v. impf. -спѣюсѧ, -спѣешисѧ, εὐοδοῦσθαι, успевати, напредовати: III Јов. 1, 2.

Благостоѧнїе n. εὐστάθεια, чврстоћа, сталност, напредак, добро стање: Јестир 3, 13; Јект. вел.

Благострастїе n. εὐπάθεια, телесно уживање, сладострашће, разнеженост *(Дјач.; Старч.)*.

Благостынный 3. χρηστότητος, добар, милостив, диван: Пс. 20, 4.

Благостынѧ f. 1) ἀγαθωσύνη доброта, благост: Еф. 2, 7; 5, 9; 2) ἀγαθότης, племенитост: и благостыню твою милꙋющꙋю насъ (Вел. повеч.); поштење, добро: нѣсть творѧй благостыню (Рим. 3, 12); Ст. на хвал. 2 на Дух.; 3) χρηστότης, честитост: Степ. воскр. гл. 5 ант. 2 Сл.

Благость f. в. благостынѧ: Рим. 2, 4; II Кор. 6, 6 и др.

Благосѣннолиственный 3. εὐσκιόφυλλος, хладовит, сеновит, који баца густ сен, који прави дебео хлад: Ак. Бог. ик. 7; Син. у III нед. В. п.

Благосѣнъ, -ный 3. εὔσκιος, који прави густу хладовину, сен: маслина (Јер. 11, 16).

Благота f. τὸ ἄγαθον, доброта: Господнѧ (Јер. 31, 12).

Благотворенїе n. εὐποιΐα, доброчинство: I Петр. 4, 19; Јевр. 13, 16

Благотворецъ <благотворьцъ m. ἀγαθοποιός, који чини добро: I Петр. 2, 14.

Благотворити v. impf. -творю, -риши, ἀγαθοποιεῖν, чинити добро: Лук. 6, 33; Дел. 14, 17; I Петр. 2, 15; 3, 6.

Благоȣвѣтливъ 3. εὐμενής, помирљив, повратљив, који се да умирити, кога је лако намолити: Мол. на Веч.

Благоȣгоденъ, -ый < благооугодьнъ 3. εὐάρεστος, допадљив, мио, пријатан: Рим, 12, 1; 14, 18; II Кор. 5, 9.

Благоȣгодити v. pf. -ȣгождȣ, -диши, εὐαρεστεῖν, угодити, учинити некоме по вољи: Мол. у Лит. Вас.; Господȣ (Ст. сл. на блаж. у Нед. праот.; Син. у Нед. свих св.).

Благоȣгоднѡ adv. εὐαρέστως, угодно, пријатно, честито: поживъ (Ст. на блаж. св. праот.).

Благоȣгождати v. impf. -ждаю, -еши, εὐαρεστεῖν, свиђати, радовати се чему; по вољи чинити, угађати: I Мојс. 17, 1; церкви бл҃гоȣгождающи: Мол. у Ч. Јелеосв.; -сѧ, угађати се: Јевр. 13, 16.

Благоȣгожденїе n. εὐαρέστησις, угађање, угодност, пријатност: вс҃ѧ иже ко благоȣгожденїю твоемȣ, све што је Теби пријатно (Мол. пред јев. у св. Лит.).

Благоȣзаконити v. pf. -ȣзаконю, -ниши, εὐνομεῖν, добро уредити, добре законе створити *(Вост.)*.

Благоȣкрасити v. pf. -крашȣ, -сиши, εὐτρεπίζειν, добро опремити, уредити: Мол. при осв. кољива; Богор. св. Андр. перв.; -сѧ, спремити се: Вертепе бл҃гоȣкрасисѧ (Ст. на Г. в. на св. Ник. богор.).

Благоȣмїе n. εὔνοια, мудрост *(Микл.; Вост.)*.

Благоȣмиленный 3. εὐκατάνυκτος, скрушен: Ст. на хвал. у нед. М. и ф.

Благоȣспѣтисѧ v. pf. -спѣюсѧ, -ешисѧ, εὐοδοῦν, имати леп успех, добро напредовати: Тов. 5, 22.

Благоȣстроити v. pf. -строю, -иши, εὐοδοῦν, уредити, у ред довести: I Мојс. 24, 48.

Благоȣстроѧти v impf. -ѧю, -ѧеши, уређивати, у ред доводити: I Мојс. 24, 42.

Благоȣтишный 3. εὐγάληνος, миран, тих: пристанище, безопасно од буре (Ст. на лит. богор. на св. Јов. Злат.).

Благоȣтробенъ, -ый 3. εὔσπλαγχνος, милосрдан, милостив, који има добро срце: I Петр. 3, 8; Троп. васкр. гл. 8.

Благоȣтробїе n. εὐσπλαγχνία, срчаност, добро срце, милосрђе: Ст. на Г. в. воскр. гл. 5; Мол. у Лит. Вас.

Благоȣханенъ, -ый 3. εὐώδης, мирисав: Кан. Анг. хран. п. 8 т. 5; εὔσημος, пријатан, мио: Ст. на хвал. у II нед. В. п.

Благоȣханїе n. εὐωδία, добар мирис, миомир: I Мојс. 8, 21; II Кор. 2, 15; Еф. 5, 2; Филиб. 4, 18; Ак. Бог. ик. 11; ἄρωμα, мирисава травка: Сјед. воскр. I гл. 2.

Благоȣхати v. impf. -ȣхаю, -еши, εὐωδιάζειν, лепо мирисати: Ст. на Г. в. на св Ник.

Благохваленїе <благохваление n. εὐφημία, похвала: II Кор. 6, 8; Сл. на Г. в. на св. Прокоп.

Благохвалити v. impf. -хвалю, -лиши, εὐφημεῖν, одавати некоме велику хвалу: Кан. Богој. п. 9 ирм.

Благохвальный 3. εὔφημος, који заслужује велику похвалу: Ст. на лит. на Прен. м. св. Ник.

Благохитростный 3. εὐμήχανος, досетљив, уман: Син. у Недељу Томину.

Благохѹдожен, -ый, < благохѫдожьнъ 3. εὔτεχνος, уметан, вешт (*Микл.; Вост.*).

Благохѹдожнѣ adv. εὐμαθῶς, веома вешто: Прем. Сол. 13, 11.

Благоцвѣтный 3. εὐανθής, који лепо цвета: Дан. 4, 18.

Благоцвѣсти v. pf. -цвѣтѹ, -теши, εὐθαλεῖν, налазити се у најлепшем цвету: Дан. 4, 1.

Благочадїе < благоѹчадние n. εὐτεκνία, добра деца: Ст. на Г. в. на Рожд. св. Јов. Прет.; добар народ: Ч. Венч.

Благочадный < благоѹчадьнъ 3. εὔτεκνος, који има много деце (*Вост.*).

Благочадствовати v. impf. -чадствѹю, -еши, εὐτεκνεῖν, имати много деце; бити срећан у деци: Кан. Дух. н. 3 ирм.

Благочаѧнїе < благоѹчаѧние n. εὐελπιστία, добра нада (*Вост.*).

Благочествовати v. impf. -чествѹю, -еши, εὐσεβεῖν, бити побожан: Син. у Нед. месоп.

Благочестив, -ый 3. εὐσεβής, побожан: Лук. 2, 25; Дел. 10, 7; 17, 22; II Петр. 2, 9.

Благочестїе n. εὐσέβεια, побожност: Дел. 3, 12; II Петр. 1, 3. 6. 7. 11 и др.; Конд. св. Георг.

Благочестномѹдреннѣ < -чьстномѫдреньнѣ adv. εὐσεβαφράνως, побожно: Сл. на стих. у Нед. св. от. 11 окт.

Благочестнѡ < -чьстно adv. εὐσεβῶς, побожно: II Тим. 3, 12; Тит. 2, 12; Ст. на хвал. на Вавед.

Благочинїе n. εὐταξία, добар ред: Ст. на хвал. 4 на Обрез.; Син. у Нед. свих св.

Благочинный 3. 1) εὔτακτος, добро уређен, уредан, законит, чедан, учтив, умерен; 2) код Руса: окружни протопресвитер (*Дјач.*).

Благошествїе n. добар пут, добро идење, идење правим путем: Сл. на лит. на св. Дим.

Благоѡбителен < -обительнъ 3. добар за живот, за живљење: домъ (Ст. на блаж. на св. Саву).

Благоѡбразен, -ый < -образьнъ 3. εὐσχήμων, честит, ваљан, угледан, поштен: Марк. 15, 43; Дел. 13, 50; 17, 12; I Кор. 12, 24; Іѡсифъ: Сјед. воскр. 1 гл. 2.

Благоѡбразїе, n. εὐσχημοσύνη, честитост: I Кор. 7, 35; 12, 24.

Благоѡбразнѡ adv. εὐσχημόνως, лепо, пристојно, поштено: Рим. 13, 13; I Кор. 14, 40; I Сол. 4, 12.

Благоѡтишный < благоотишьнъ 3. εὔδιος, тих, миран, ведар: пристанище (Кан. Ис. Хр. п. 7 т. 2).

Благоѿдатлив < благоотъдатьливъ 3. ἀγαθοδότης, који враћа добрим (*Старч.*).

Благоѩвлен < -явлен 3. εὔδηλος, јасан, разговетан: Син. на В. понед.

Благоѧзычен < -ѩзычьнъ 3. εὔγλωττος, красноречив (*Микл.; Вост.*).

Благоѧзычїе < -ѩзычие n. εὐγλωττία, речитост (*Вост.*).

Благъ, -їй 3, ἀγαθός, добар: Мат. 5, 45; Марк. 10, 17. 18 и др.

Благѡ adv. εὖ, добро: Лук. 19, 17.

Блаженнѣє adv. comp. μακάριον μᾶλλον, срећније, блаженије: Дел. 20, 35.

Блаженство n. μακαρισμός, блаженство, срећа: Рим. 4, 6. 9; Гал. 4, 15.

Блаженствовати v. impf. -ствȣю, -єши, χρηστεύεσθαι, бити срећан (*Микл.; Вост.*).

Блаженъ, -ый 3. μακάριος, блажен, срећан: Мат. 5, 3—11; Лук. 6, 20—23 и др.

Блажити v. impf. -жȣ, -жиши, μακαρίζειν, називати некога блаженим, славити, величати: Јак. 5, 11; Сл. на Г. в. на Усп. Бог.; -сѧ, славити се: Сл. на лит. у Нед. св. праот.

Блазнити v. impf. блазню, -зниши, σκανδαλίζειν, саблажњавати некога: Јов. 6, 61; -сѧ, саблажњавати се о некога: Мат. 13, 57; Марк. 6, 3.

Блєвотина < бльвотина f. ἐξέραμα, бљувотина: II Петр. 2, 22.

Блєщанїє n. ἀστραπή, блистање, сијање, блесак: Пс. 67, 14.

Блєщати < бльштати v. impf. блєщȣ, -щиши, ἀστράπτειν, блистати, светлити: Марк. 9, 3; Лук. 24, 4.

Ближайшїй superl. од близокъ < близъкъ, ἐγγύτερος, најближи: Рим. 13, 11.

Близнєцъ < близньць, m. δίδυμος, близанац: Јов. 11, 16; 21, 2.

Близъ adv. ἐγγύς, близу: близъ єсть жатва (Мат. 24, 32; Марк. 13, 28; Лук. 21, 30); praep. πλησίον, близу, до: близъ вєси (Јов. 4, 5); Ієрȣсалима: Дел. 1, 12,

Блистанїє n. ἀστραπή, блистање, блесак: Лук. 11, 36; Троп. воскр. гл. 2; муња: Апок. 8, 5; 11, 19; 16, 18.

Блона f. τὸ χόριον, место у којем лежи дете у материној утроби, постељица: V Мојс. 28, 57.

Блоха < блъха f. ψύλλα, буха: I Цар. 24, 15.

Блȣдити v. impf. блȣждȣ, -диши, 1) πλανᾶσθαι, грешити, заводити, варати 2) πορνεύειν, имати грешне односе са женскињама: I Кор. 6, 18; 3) παλλακεύεσθαι, имати суложницу, иночу (*Микл.*).

Блȣдникъ m. πόρνος, предан блуду, светским пожудама, курвар: I Кор. 5, 9—11; 6, 9; Еф. 5, 5 и др.

Блȣдница f. ἡ πόρνη, курва: Јак. 2, 25; Јевр. 11, 31.

Блȣдничь, -а, -є adj. τοῦ πόρνης, блудников, блудничин: I Кор. 6, 15.

Блȣднѡ adv. ἀσώτως, блудно, беспутно: Лук. 15, 13.

Блȣдодѣй m. πόρνος, курвар: Јевр. 12, 16.

Блȣдодѣйца f. πόρνη, блудница, курва: I Кор. 6, 16.

Блȣдодѣѧнїє < -дѣꙗниє n. πορνεία, блуд, курварство: II Петр. 2, 14; I Кор. 6, 18; 7, 2.

Блȣжєнїє n. πορνεία, разврат, блуд, курварство: Рим. 1, 29; I Кор. 5, 1; 6, 13; II Кор. 12, 21.

Блюдо n. πίναξ, παροψίς, здела, тањир: Мат. 14, 8. 11; 23, 25 26; Марк. 6, 25. 28; Лук. 11, 39; Ст. на блаж. на Усек.

Блюсти v. impf. блюдȣ, -дєши. 1) ὁρᾶν, гледати, чувати: блюдита да никтожє оувѣсть (Мат. 9, 30);

2) βλέπειν, пазити: блюдите да не прельщени будете (Лук. 21, 8); блюди оуво душе моѧ: Троп. на В. понед.; 3) τηρεῖν, чувати, држати: всѧ елика заповѣдахъ вамъ (Мат. 28, 20); поразити, сатрти (јевр. shuth): той твою блюсти будетъ (τηρήσει) главу, и ты блюсти будеши его пѧту (I Мојс. 3, 15); -сѧ, προσέχειν, чувати се: ѿ квасѧ фарїсейска (Мат. 16, 6; Марк. 8, 15).

Блюститель m. φύλαξ, стражар, чувар: Дел. 5, 23; ἔφορος, надзорник, чувар; Кан. анг. хран. п. 8 Сл.

Блѧдивъ, -ый < блѧдивъ 3. 1) φλύαρος, брбљав, језичан: I Тим. 5, 13; 2) ληρώδις, будаласт: Ак. Бог. конд. 6.

Бо conjct. γάρ, јер: Мат. 2, 2 и др.

Богатити v. impf. -гащу, -тиши, πλουτεῖν, πλουτίζειν, богатити, обогаћавати некога: II Кор. 6, 10; -сѧ, богатити се: Лук. 1, 53; II Кор. 9, 11; I Тим. 6, 9. 18.

Богатнѡ adv. πλουσίως, богато, изобилно: Кол. 3, 16.

Богатѣти v. impf. -тѣю, -тѣеши, πλουτεῖν, богатити се: а не къ Богу богатѣѧ (Лук. 12, 21); II Кор. 6, 10.

Боговлагодатный < богоблагодатьнъ, 3. θεοχαρίτωτος, Богом облагодаћен: Богор. отп. гл. 5 у ут. увече.

Богоборецъ < -борьць m. θεόμαχος, богоборац: Дел. 5, 39.

Богоборный 3. θεόμαχος, који устаје, који се бори противу Бога: нравъ (Ст. на блаж. на Прен. м. св, арх. Стеф.).

Боговидецъ < -видьць m. θεόπτης, који види Бога (епитет Мојсијев: II Мојс. 33, 21): Ст. по полиј. у Нед. дух.

Богомѣстимый 3. θεοδόχος, у кога се Бог сместио: отроковица (Ст. на хвал. на Рожд. Богор.).

Боговождѣленный 3. θεοπόθητος, Богу угодан: Іѡаннъ (Сл. на хвал. на Рожд. св. Јов. Прет.).

Боговѣдѣнїе n. θεογνωσία, наука о Богу: Мол. 2 св. В. В. на Дух. веч.; знање о Богу: Степ. воскр. гл. 4 ант. 2 Сл.

Боговѣщанїе n. θεηγορία, проповедање о Богу; слављење Бога; Сл. на Г. в. на св. Луку.

Боговѣщанный < -вѣштаньнъ 3. θεοφθόγγος, богогласан, који Бога проповеда: Ст. на стих. на Саб. св. J. Прет.; Ст. на хвал. на Дух.; Конд. св. ап. П. и П.

Богоглаголивый 3. θεηγορικός, који проповеда Бога: ѡрѹжницы ополченїѧ Гдⷭ҇нѧ (Сл. на хвал. у Нед. св. от,); богобеседнк: Лѹка (Ст. на хвал. на Дух.).

Богоглаголникъ m. θεηγορικός, богобеседник: Конд. св. Андр. перв.; θεοῤῥήμος: Конд. св. Григ. Палами.

Богогласенъ 3. θεοφώνος, који проповеда слово Божје: Прип. 2 у Кат. Преобр.

Богогласїе n. θεοφωνή, проповедање слова Божјег; прорицање: Сл. на блаж. на Прен. м. арх. Стеф.

Богодохновенный < -дъхновеньнъ 3. θεόπνευστος, Богом задахнут: Кан. Усп.Бог. п. 7 ирм.

Богодѹхновенный <-доухновеньнъ 3. θεόπνευστος, Богом задахнут: II Тим. 3, 16; Ст. на хвал. у Нед. св. от. 11 окт.

Богодѣланный < богодѣланьнъ 3. θεουργικός, Богом начињен, произведен: Ст. на лит. на св. Јов. Злат.

Богожренный <-жреньнъ 3. θεόθυτος, жртвован, принесен на жртву Богу *(Микл.; Вост.)*.

Богозарный <-зарьнъ 3. θεολαμπής, Богом озарени, који сија небеском светлошћу (Ibidem).

Богознаменіе n. θεοσημεία, знамење Божјег свемогућства, чудо (Ibid.).

Богозрачный < богозрачьнъ 3. θεοειδής, који има Божанствени лик (Ib.).

Богозрителный <-зрительнъ 3. θεοπτικός, који гледа Бога, прозире Божје тајне (Ibid.).

Боголучный <-лоучьнъ 3. θεολαμπής, који сија лучама Божанства (Ib.).

Боголѣпный 3. θεοπρεπής, Богу приличан, на Бога налик, као Бог; достојан Бога: Ст. на хвал. воскр. гл. 1; Кан. воскр. гл. 3 п. 9 ирм.

Боголѣпнѡ adv. θεοπρεπῶς, Богу прилично, достојно Бога: Ст. по јев. на Божић; Кан. у Нед. сироп. п. 4 ирм,; Стат. I ст. 24,

Боголюбецъ <-любьць m. φιλόθεος, који љуби Бога: II Тим. 3, 4.

Богомерзскій <-мрьзькъ 3. ἀθέμιτος, који мрзи Бога, богомрзац: I Петр. 4, 3; Рим. 1, 30.

Богомудріе <-мѫдрие n. θεοφροσύνη, pietas, Божанска мудрост, побожност: Ст. на лит. св. Сави.

Богомудростный <-мѫдростьнъ 3. θεόσοφος, богомудри; Мол. 3 св. В. В. на Дух. веч.

Богомудръ, -ый <-мѫдръ 3. θεόφρων, Богом умудрен, побожан: Ст. на Г. в. св. Сави; Кан. Благов. п. 6 ирм.; Конд. св. кн. Лаз.; Ст. на хвал. у Нед. св. от. 11 окт.

Богомужный <-мѫжьнъ 3. θεανδρικός, богочовечји: **Какѡ не дивимся б. рождеству твоему;** = како да се не дивимо рођењу од Тебе Богочовека? (Догм. гл. 3).

Богоначаліе n. θεαρχία, Божја владавина: Кан. Дух. п. 8 ирм.

Богоначалный <-начальнъ 3. θεαρχικός, који има свој почетак од Бога; који стоји под Божјом владавином, управом: **мановеніе** (Сл. на Г. в. на Усп. Богор.).

Богоначертанный < богоначрътанъ 3. θεοχάρακτος, Богом написан, урезан, нацртан: **писмена** (Мол. заамв. у Лит. пређ.); **скрижали**: Ст. на хвал. на св. Три Јер.

Богоневѣстна, -ая adj. f. θεόνυμφα, Божја невеста: Чин мал. осв. воде; θεονύμφευτα. Кан. у II Нед. В. п. богор.

Богоносный <-носьнъ 3. θεόφορος, који носи Бога у себи, који је с Богом унутрашње сједињен; којега Бог носи, којим Бог управља: Ак. Бог. конд. 6; Сл. на Г. в. на Усп. Богор. и на св. Спир. чуд.

Богоносъ m. в. **богоносный**: Ст. на хвал. 4 на св. Ник.

Богоподражателнѡ adv. θεομιμήτως, као Бог: Кан. Анг. хран. п. 3 сједал.

Богопріемный 3. θεοδέκτωρ, који се удостојио да прими Бога *(Микл.; Вост.)*.

Богопріимецъ <-приимьць m. θεοδέκτωρ, богопримац, који је примио у наручје Спаситеља: Лук. 2, 25.

Богопрїѧтный <-прнатьнъ 3. θεόδοχος, који је примио, који је сместио у себе Бога: Ак. Бог. ик. 3 и 8; Кан. Бож. п. 8 т. 1; Ст. на Г. в. на св. Саву.

Богопроходный 3. θεοβάδιστος, кроз кога је Бог прошао: свѧтаѧ гора (Сл. сјед, васкр. гл. 5.).

Богоразѹмїе n. θεογνωσία, познавање Бога, разумевање Бога: богоразѹмїѧ къ свѣтѹ наставльшеѧ, приведени ка светлости богопознања (Кан. Бож. и васкр. гл. 1 п. 5 ирм.); Ст. на Г. в. 2 на св. П. и П.; Мол. јут. 9 и пред јев. на св. Лит.

Богорасленный <-расленьнъ 3. θεόφυτος, који је од Бога израстао: жезлъ: Прип. 9 п. у Нед. Самар. богор.

Богоребренный <-ребреньнъ 3. θεόπλευρος, који припада Божанственоме ребру Христову: Трип. на повеч. Вел. ср. т. 1.

Богородительница f. θεογεννήτρια, Богородица: Сјед. у Нед. слеп.

Богословити v. impf. -словлю, -иши, θεολογεῖν, говорити, проповедати, учити о Богу: Степ. воскр. гл. 5 ант. 2 Сл.; Кан. св. Андр. крит. п. 4 Сл.

Богословствовати v. impf. -ствѹю, -еши, в. богословити: Сјед. воскр. 2 гл. 3.

Богосодѣлати v. impf. -дѣлаю, -еши, θεουργεῖν, учинити учесником Божанства, обоготворити: Кан. Бож. п. 5 т. 1.

Боготечный 3. θεοδρόμος, Богом послан: Ак. Бог. конд. 5.

Боготканый <-тъканъ 3. θεοΰφαντος, од Бога откан: одежда (Кан. у Нед. сир, п. 3 т. 1).

Боготочный <-точьнъ 3. θεόρρυτος, који истиче од Бога: рѣка оученїй (Ст. на Г. в, на св. Саву).

Богоѹвѣтливый 3. θεοπειθής, који умилостивљава Бога (*Старч.*).

Богохранимый 3. θεοφύλακτος, Богом чувани (Ib.).

Богочестїе <-чьстие n. θεοσέβεια, Богопоштовање; Кан. васкр. гл. 3 п. 8 ирм.

Богочтецъ <-чьтьць m. θεοσεβής, који поштује Бога: Јов. 9, 31.

Богоѧвленїе <-явление n. θεοφάνεια, богојављење (Мин. 6 јан.).

Богоѧвленный <-явленьнъ 3. θεοφάντος, од Бога показан (*Старч'*).

Бодрствовати v. impf. -ствѹю, -еши, γρηγορεῖν, пазити, бдити, бити на опрезу: I Петр. 5, 8; I Кор. 16, 13; Кол. 4, 2; I Сол. 5, 6.

Бодръ <бъдръ 3. πρόθυμος, бадар, срчан: Мат. 26, 41; Марк. 14, 38; γρήγορος, будан, неуморан: ѧзыкъ (Сл. на стих. у II Нед, В. п.

Бокъ m. ἡ λαγών, бок, слабине (између ребара и кукова); утроба: Ак. Бог. ик. 2; недра: Прем. Сир. 47, 22.

Болїй 3. comp. од великъ и велїй, μείζων, већи: Мат. 11, 11; Марк. 9, 34; Лук. 7, 28; Јов. 4, 12 и др.

Болши <больши comp. f. од велика и велїѧ, μεῖζον, већа: Мат. 6, 25; Лук. 12, 23.

Болшїй <больши 3. comp. слож. обл. од велїй 3. и sup., највећи, најважнији, најглавнији: сїѧ есть первая и болшая заповѣдь (Мат. 22, 38).

Болѣ comp. adv. μεῖζον, πλεῖον, већма, више, веће: яко церкве болѣ есть здѣ (Мат. 12, 6).

Болѣзновати v. impf. -знѹю, -знѹеши, ὠδινεῖν, болове имати, страдавати, с муком рађати: Гал. 4. 19.

Болѣзнь f. 1) ἡ ὠδίς, -ῖνος, бол, страдање: Пс. 9, 35; 12, 3; 93, 19; 126, 2; Марк. 13, 4; 2) νόσος, болест, боловање: Мат. 8, 17; 10, 1 и др.; 3) ἀσθένεια, немоћ, слабост: Јов. 11, 4; 4) πόνος, мука, бол: Апок. 16, 10.

Болѣти v. impf. болю, болиши, болѧтъ, 1) ὀδυνᾶσθαι, страдати, мучити се: Пс. 7, 15; жалостити се, страховати: болѧще искахома тебе (Лук. 2, 48); 2) ἀσθενεῖν, боловати, бити болестан: Гд̃и, се, егоже любиши, болитъ (Јов. 11, 3); болитъ ли кто въ васъ (Јак. 5, 14).

Борба < борьба f. πάλη, рвање, борба рвача: Хр̃тосъ шедъ къ борбѣ адовѣ (Син. на Ускрс).

Борити v. impf. борю, -риши, πολεμεῖν, ратовати: на церковь Божїю (Син. у II Нед. В. п.); -сѧ: со ѕвѣрьми, θηριομάχεσθαι: I Кор. 15, 32.

Борющь, -и, -е; -їй 3. part. praes. act. ном. и сл. обл. од брати: Сјед. 2 воскр. гл. 3.

Брадꙑ, -дъве f. ἀξίνη, секира (*Микл.*).

Браконеискѹсный < -неискоусьнъ 3. ἀπειρόγαμος, који није искусио брака, нежењен, неудата: Ак. Бог. конд. 3.

Бракоѡкрадованный < -окрадованьнъ 3. κλεψίγαμος, који има љубавну везу изван брака; који је тајно у браку: Ак. Бог. конд. 4.

Брань f. 1) πόλεμος, рат: Мат. 24, 6; Марк. 13, 7; Лук. 21, 9; 2) μάχη, бој, борба: II Кор. 7, 5; 3) πάλη, битка: Јевр. 11, 34.

Брати < бьрати v. impf. борю, бореши, — борютъ, πολεμεῖν, μάχεσθαι, ратовати, борити се: бѹѧсти и борете (Јак. 4, 2); ѿ юности моеѧ мнѡги борютъ мѧ страсти (Степ. воскр. гл. 4 ант. 1); вижд́ѹ невидимаго тайнѡ борющаѧ мѧ: Сјед. 2 воскр. гл. 3; покори борющыѧ ны: Сл. на Г. в. у III Нед. В. п.; -сѧ, борити се: и ѕмій браса (Апок. 12, 7).

Брати < бьрати v. impf. берѹ, береши, — берѹтъ, αἱρεῖν, συλλέγειν, брати, узимати, скупљати (*Микл.*).

Братолюбїе n. φιλαδελφία, братска љубав: Рим. 12, 10; I Петр. 1, 22; Ант. 4 на В. четврт.

Братотворенїе n. ἀδελφοποίησις, побратимство, братимљење: не творише (Ном. пр. 165).

Брашно < брашьно n. 1) βρῶμα, храна: да шедше въ веси кѹпѧтъ брашна себѣ (Мат. 14, 15; Лук. 9, 12; дѹховное, мана: I Кор. 10, 3; ѿ брашенъ воздержишисѧ: Ст. ва хвал. 3 у Нед. мес.; 2) τροφή, βρῶσις, јело: насыщшесѧ же брашна (Дел. 27, 38); нѣсть царство Бж̃їе брашно и питїе (Рим. 14, 17).

Брегъ < брѣгъ m. 1) κρημνός, стрмен, врлет, брег: оустремисѧ стадо все по брегѹ въ море (Мат. 8, 32; Марк. 5, 13; Лук. 8, 33); 2) αἰγιαλός, обала: и весь народъ на брезѣ стоѧше (Мат. 13, 2).

Бремѧ < бремѧ n. 1) φόρτος, бреме: бремѧ мое легко есть (Мат. 11, 30); 2) γόμος, терет, товар: тамѡ бо бѧше корабль изложити бремѧ (Дел. 21, 3).

Бренїе n. πηλός, блато: сотвори бренїе ѿ плюновенїѧ (Јов. 9, 6 squ.); Пс. 17, 43; Рим, 9, 21; Сл. на

лит. на св. Спир. чуд.; Син. у VI Нед. по Пасци; Кан. прич. п. 8 Сл.; глиб; искушење: спаси мѧ ѿ бренїѧ, да не оуглѣбнꙋ (Пс. 68, 15).

Бренный < брєньнъ 3. πηλίνος, блатан, земљан: бренными оустнами (Сл. на лит. Соб. арх. Мих.); Сл. на лит. св. Георг.; Ст. на хвал. св. Прок.; Кан. анг. хран. п. 3 т. 1.

Брещи < брѣшти v. pf. брегꙋ, брежеши, — брегꙋтъ, 1) μέλλειν, бринути се: Гд҃и не брежеши ли, ꙗкѡ сестра моѧ единꙋ мѧ ѡстави слꙋжити (Лук. 10, 40); 2) ἀποδοκιμάζειν, занемарити, одбити, одбацити: камень егоже не брегоша зиждꙋщїи (Лук. 20, 17; I Петр. 2, 7). Види небрещи.

Бритисѧ v. impf. брїюсѧ, брїешисѧ, ξυρᾶσθαι, бријати се: I Кор. 11, 6.

Бровь < бръвь f. ὄφρυς, обрва: Ст. 2 на Г. в. на св. П. и П.

Брозда < бръзда f. χαλινός, 1) жвале: броздами и оуздою челюсти ихъ востѧгнеши (Пс. 31, 9); 2) узда: тѣло . . . броздами воздержанїѧ ѡбꙋздавъ (Сл. на лит. св. Сави).

Бронѧ < броня f. θῶραξ, оклоп: Еф. 6, 14; I Сол. 5, 8; Апок. 9, 9. 17; силы: Мол. у ч. Јелеосв.; Богор. на В. повеч.; вѣры: Кан. св. Андр. крит. п. 9 мучен.

Брѧцало < брѧцало n. 1) τύμπανον, бубањ, таламбас: Пс. 80, 3; 150, 4; 2) πλήκτρον, оруђе којим се ударало; звечка: Ст. по полиј. у Дух. нед.

Брѧцати v. impf. -цаю, -еши, ἀνακρούειν, свирати: во органы (II Цар. 6, 14); въ гꙋсли; Ст. на лит. на Вавед.

Бꙋесловити v. impf. -словлю, -виши, μωρολογεῖν, лудо говорити: Ном. пр. 21.

Бꙋесловїе n. μωρολογία, луд говор: Еф. 5, 4.

Бꙋй < боуи 3. μωρός, луд, бесмислен: Мат. 23, 17. 19.

Бꙋїй, бꙋѧѧ < боуи, бꙋе adj. сл. обл.; види: бꙋй: I Кор. 1, 25; II Тим. 2, 23; Тит. 3, 9; Кан. у II Нед. В. п. п. 3 т. 2.

Бꙋйство n. μωρία, лудост: I Кор. 3, 19.

Бꙋренъ, -ый < боурьнъ 3. βίαιος, буран, силан: дꙋхъ, ветар источњак (Пс. 47, 8); въ тайнѣ бꙋрнѣ, ἐν ἀποκρύφῳ καταιγίδος, усред олује, грома *(Данич.)*: Пс. 80, 8.

Быстрѡ adv. ταχὺ, брзо: Ст. на Г. в. на св. Ник.

Бытїе n. γένεσις, биће, постање, јевр. bereschith, назив прве књиге Мојсијеве, узет из I Мојс. 2, 4; 5, 1; nativus, рођење; код Вука: тело: мꙋжꙋ смотрѧющꙋ лице бытїѧ своегѡ (у Вулгати: faciem suam nativam) въ зерцалѣ (Јак. 1, 23).

Бѣглецъ < бѣгльць m. φυγάς, бегунац: Кан. воскр. гл. 8 п. 1 ирм.

Бѣда f. ἡ κίνδυνος, невоља, опасност: и въ бѣдѣ бѣхꙋ (Лук. 8, 23); ἀνάγκη, потреба, нужда, мука, невоља, беда: бѣды во градѣхъ, бѣды въ пꙋстыни, бѣды въ мори, бѣды во лжебратїи (II Кор. 11, 26); Лук. 21, 23; ταλαιπωρία, мука, напор, беда, погибао: Јоил 1, 15.

Бѣденъ, -ый < бѣдьнъ 3. 1) οἰκτρός, бедан, кукаван, јадан: II Мак. 9, 28; 2) ἐλεινός, невољан: Апок. 3, 17; 3) κυλλός кљаст: Мат. 18, 8.

Бѣдникъ m. 1) δύστηνος, бедник, невољник; 2) κυλλός, сакат, кљаст, без руке: Марк. 9, 43.

Бѣднѣ adv. δεινῶς, тешко, силно, јако, врло: **начаша... бѣднѣ гнѣватисѧ нань** (Лук. 11, 53); **бѣднѣ носимь**, δυσβάστακτος, који се тешко да носити, незгодан за ношење: Мат. 23, 4.

Бѣлилникъ m. γναφεύς, који бели, пере платно: Марк. 9, 3.

Бѣлоносѧй < **бѣлоносан** part. praes. act. од **бѣлоносити**, λευχειμονῶν, у бело обучен: Сјед. васкр. 2 гл. 4.

Бѣлоризєцъ < **бѣлоризьць** m. λευκοχίτων, који носи белу мантију, који припада беломе свештенству; световни свештеник *(Дјач.)*.

Бѣситисѧ < **бѣситися** v. impf. **бѣшꙋсѧ**, **-сишисѧ**, μαίνεσθαι, беснити, горопадити се: Ст. на Г. в. на Усек.

Бѣсноватисѧ v. impf. **бѣснꙋюсѧ**, **-єшисѧ**, 1) δαιμονίζεσθαι, бити мучен од беса: **дщи моѧ ѕлѣ бѣснꙋєтсѧ** (Мат. 15, 22); 2) μαίνεσθαι, беснити, лудовати: **бѣснꙋєшисѧ Павлє; онъ же, нє бѣснꙋюсѧ, рєчє** (Дел. ап. 26, 24. 25); 3) σεληνιάζεσθαι, бити месечар: **ꙗкѡ на новы мцы бѣснꙋєтсѧ** (Мат. 17, 15).

Бѣсъ m. δαίμων, δαιμόνιον, бес, зао дух, демон, ђаво: V Мојс. 22, 17; Мат. 7, 22 и др.; **полꙋденный**, μεσημβρινός, зараза, помор који пустоши (мори) у подне (Пс. 90, 6).

В

В треће слово у црквенослов. азбуци, зове се **вѣди**; као цифра ·в· = 2.

Вавъ шесто слово у јеврејској буквици: Плач. Јер. 1, 6; 2, 6; 3, 16; 4, 6.

Вада f. συκοφαντία, клевета (*Микл.*; *Дјач.*).

Вадити v. pf. **важдꙋ**, **-диши**, κατηγορεῖν, опадати, клеветати, тужити: Лук. 23, 2. 10. 14.

Важдати v. impf. **-ждаю**, **-єши**, окривљавати, тужити: Јов. 8, 10.

Ваїє, **-їѧ** n. τὸ βαΐον; pl. **ваїѧ**, **-їй**, палмове гранчице: Мат. 24, 32; Марк. 11, 8; Јов. 12, 13.

Вапъ m. βαφή, боја, креч (*Микл.*, *Старч.*).

Варити v. pf. **варю**, **вариши**, προάγειν, претходити, напред ићи: Мат. 14, 22; Марк. 6, 45.

Варъ indecl. сир., βάρ, син: **Сїмѡнє варъ Іѡна** (Мат. 16. 17).

Варъ m. 1) καύσων, врућина, зној: Мат. 20, 12; 2) ἄσφαλτος, смола (*Микл.*).

Варѧти v. impf. **варѧю**, **-єши**, προάγειν, напред ићи, измицати пред неким, претходити: Мат. 21, 31; 26, 32; Марк. 10, 32; 14, 28; 16, 7.

Васїлїскъ m. грч., отровна змија, гуштер: Пс. 90, 13.

Васїлокъ m. кропило, босиљак: Послед. Вел. осв. воде.

Ваю gen. и dat. duala од **ты**.

Ввєргати < **въвръгати** v impf, **ввєргаю**, **-єши**, ἐμβάλλειν, убацивати (*Микл.*; *Старч.*).

Ввєргнꙋти < **въврьгнѫти** v. pf. **ввєргнꙋ, -гнєши**, вргнути, убацити *(Микл.)*; **-сѧ**, бацити се: **въ морє** (Јов. 21, 7).

Ввєрзати < **въврьзати** v. impf. **-заю, -єши**, в. **ввєргати**.

Ввєсти v. pf. **ввєдꙋ, -дєши**, εἰσάγειν, увести: **нє ввєди насъ въ напасть** (Мат. 6, 13; Лук. 11, 4).

Вводити v. impf. **ввождꙋ, -диши**, εἰσάγειν, уводити: Јевр. 1, 6; ἀπάγειν, приводити: Мат. 7, 13; φέρειν, однети, одводити: **во градъ** (Дел. 12, 10).

Ввоинитисѧ < **въвоинитисѧ** v. impf. **-инюсѧ, -инишисѧ**, στρατεύεσθαι, постати војник, ступити у војску, служити као војник: Кан. св. Теод. п. 1 Сл.

Ввєрщи < **въврѣшти** v. pf. **ввєргꙋ, -жєши, ввєргꙋтъ**, βάλλειν, убацити: **въ морє** (II Мојс. 15, 1); **въ пєщь огнєннꙋю** (Мат. 13, 42): **въ гєєнꙋ огнєннꙋю** (Мат. 18, 9; Марк. 9, 45, 47); Марк. 12. 42; **-сѧ**, βάλλειν ἑαυτὸν, бацити се: **въ морє** (Јов. 21, 7).

Ввѣрити v. pf. **ввѣрю, -риши**, καταπιστεύειν, поверити некоме нешто, предати: Рим. 3, 2; II Тим. 3, 14; **человѣчєскомꙋ прєдстатєльствꙋ нє ввѣри мѧ**: Богор. у Ч. погреб.

Вдати < **въдати** v. pf. **вдамь, вдаси, — вдадѧтъ**, ἐκδιδόναι, δοῦναι, издати, предати, дати: **слово во ꙋста** (V Мојс. 18, 18); **и вдадє и дѣлатєлємъ** (Мат. 21, 33; Лук. 20, 9); **вдати сєбє въ позоръ**, δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον, показивати се у позоришту; код Вука: излазити на збориште: Дел. ап. 19, 31; **вдати плєщи**, окренути леђа, дати се у бег; **-сѧ**, ἐπιδιδόναι, предати се некоме: Дел. 27, 15.

Вдаѧти v. impf. **вдаю, вдаєши, — вдаютъ, въ вѣрꙋ**, πιστεύειν, поверовати: **нє вдаѧшє сєбє въ вѣрꙋ ихъ** (Јов. 2, 24); **вдаѧти бракꙋ**, ἐκγαμίζειν, удавати: **свою дѣвꙋ** (I Кор. 7, 38).

Вдова < **въдова** f. χήρα, удовица; Лука. 2, 37; Апок. 18, 7 и др.

Вдовица f. в. **вдова**: Мат. 23, 14; Марк. 12, 40 и др.

Вдодъ < **въдодъ** n. ἔποπος, удод (птица), по *Данич.* пупавац: III Мојс. 11, 19.

Вєдро n. εὐδία, ведро време: Мат. 16, 2.

Вєльзєвꙋлъ m. идол акаронски у Палестини: IV Цар. 1, 2; начеоник злих духова, кнез бесовски: Мат. 10, 25; Марк. 3, 22; Лук. 11, 15 и др.

Вєздѣ adv. πανταχοῦ, свагде, свуда: I Кор. 4, 17; ἐν παντὶ, у свему: II Кор. 11, 6.

Вєлблꙋдъ < **вєльбѧдъ**, m. κάμηλος, камила: Мат. 19, 24; 23, 24; Марк. 10, 25; Лук. 18, 25.

Вєлблꙋждь < **вєльбѧждь** adj. καμήλου, камилин: Мат. 3, 4; Марк, 1, 6.

Вєлєлѣпїє n. μεγαλοπρέπεια, великолепност, сјај, красота, дивота: Пс. 103, 1; 110, 3.

Вєлєлѣпный 3. μεγαλοπρεπής, величанствен, диван, прекрасан: II Петр. 1, 17.

Вєлерѣчєвати v. impf. **-рѣчꙋю, -чꙋєши**, μεγαλοῤῥημονεῖν, много говорити, хвалисати се, величати се, узносити се: Пс. 34, 26; 37, 17; клеветати: Пс. 54, 13.

Великоимєнитъ 3. μεγαλώνυμος, који има велико име: Конд. св. Ил.; Мол. 3 св. В. В. на Дух. веч.

Великолѣпїе n. в. **велелѣпїе: сты́ни** (Мол. у Лит. Вас.).

Величавъ 3. ὑπερήφανος, охол, хвалисав: Рим. 1, 30; II Тим. 3, 2.

Величайшїй 3. sup. од **великїй**, највећи.

Величати v. impf. **-чаю, -еши**, μεγαλύνειν, увеличавати: **величаютъ воскрилїѧ ризъ своихъ** (Мат. 23, 5); славити, хвалити: **величаѧй спасенїѧ царева** (Пс. 17, 51); **величаху ихъ людїе** (Дел. 5, 13); **-сѧ**, величати се: Дел. 19, 17; II Кор. 10, 15; 11, 20.

Величествїе n. μεγαλειότης, μεγαλοσύνη,величина, слава: Пс, 70, 21; II Петр. 1, 16; Јевр. 1, 3; 8, 1.

Величество m. μεγαλειότης, величанство: Дел. 19, 27; μέγεθος, величина: Еф. 1, 19.

Величити v. impf. **величу, -чиши**, — **величатъ**, μεγαλύνειν, величати, уздизати, прослављати: Лук. 1, 46.

Величїе n. μεγάλειον, величина: Лук. 1, 49.

Велїй 3. μέγας, велик, силан: Богъ (Пс. 76, 14); **свѣтъ**: Мат. 4, 16; 5, 19.

Велїаръ јевр., непотребан; ђаво, зао дух: II Кор. 6, 15.

Зѣлми adv. σφοδρῶς, веома. силно: Дел. 27, 18; Јак. 3, 5; Филиб. 4, 10.

Велѣнїе n. δόγμα, заповест: Дел. 17, 7; наредба, пропис: Конд. св. Вас. Вел.; Кан. Бож. п. 7 ирм.; πρόσταγμα, заповед: Кан. у Нед. сир. п. 7 ирм.

Велѣти v. pf. **велю, велиши**, ἐπιτάσσειν, κελεύειν, заповедити: **дꙋхомъ нечи́стымъ велитъ** (Марк. 1, 27; Лук. 4, 36); Ст. на Г. в. на Вози.

Вербїе < **врьбие** n. ἰτέαι, врбе: Пс 136. 2.

Вервица < **врьвьца** f. κομποσχοινίον, бројанице монашке: **да имать оузлы** (κόμπους) **сто и три** (Ном. пр. 87).

Вервъ < **врьвь** f. σχοινίον, уже, конопац, узица: Јов. 2, 15; Дел. 22, 15.

Вергати < **врьгати** v. impf. **вергаю, -еши**, ῥίπτειν, бацати; **-сѧ, во гробы**: Ст. у Ч. погреб.

Вергнꙋти <**врьгнѫти**, v. pf. **-нꙋ, -нешн**, в. **врещи**.

Вереѧ < **верея** f. μόχλος, дovратак, довратник: Пс. 116, 16; 147, 2; **стерлъ еси**: Ст. на Г. в. 6 гл. 2; **и вереи сокрꙋшивый**: Ст. на блаж. воскр. гл. 6; **и сокрꙋшилъ еси вереи вѣчныѧ**: Кан. Ускр. п. 6 ирм.

Вертепъ <**врьтьпъ** m. σπήλαιον, пешчера, пећина: Пс. 141 у натпису; Мат. 21, 13; Марк. 11, 17; Јевр. 11, 38; Ст. на Г. в. у Нед. св. от.; Кан. у Нед. цвет. п. 8 т. 3.

Верховникъ < **врьховьникъ** m. κορυφαῖος, који је на врху, првак, поглавица: Сл. на хвал. пр. Ил.

Верхотворецъ < **врьхотворьць** m. ὀροφουργός, творац града: Кан. воскр. гл. 8 п. 3 ирм.

Верхꙋ < **врьхоу** adv. ἐπάνω, врху, поврх, изнад, одозго: Пс. 107, 5; Мат. 2, 9; Лук. 11, 44.

Верхъ < **врьхъ** m. 1) ὀφρύς, ἄκρον, врх: Лук. 4, 29; Јов. 2, 7; Јевр. 11, 21; 2) κεφαλή, глава: I Мојс. 11, 4; **прикоснисѧ бжтвенномꙋ моемꙋ верхꙋ**: Ст. на VI часу уочи Богој.; **владычню**: Ст.

на хвал. на Богој.; 3) κορυφή, сила, моћ, власт: верхъ оучителей, τὴν κορυφὴν τῶν διδασκάλων, највиши учитељи (Конд. на св. Три Јер.); верхъ (κορυφή), ѿ страданій: Троп. Прен. м. св. архђ. Стеф.; верхъ апостоловъ (κορυφεῖος), првих апостола: Конд. св. ап. П. и П.

Веслникъ m. κωπηλάτης, лађар, веслар: Јез. 27, 8. 9.

Весна f. τὸ ἔαρ, пролеће: Свјет. на св. Георг.

Весненъ < весньнъ 3. пролећни: цвѣтъ (Ст. па хвал. на св. Георг.).

Весь < вьсь f. 1) κώμη, село: Мат. 9, 35; 2) χωρίον, место, местанце: Јов. 4, 5.

Весь, вса, все, < вьсь, вьсꙗ, вьсе adj. pron., πᾶς, πᾶσα, πᾶν, сав, сва, све; Мат. 2, 3; 3, 5; 5, 29 и др.

Ветхій 3. παλαιός, стари, старински: III Мојс. 25, 22; Мат. 13, 52; Лук. 5, 39; Рим. 6, 6; ввашъ: I Кор. 5, 7; человѣкъ: Еф. 4, 22; Кол. 3, 9; завѣтъ, 22 књиге Св. писма које су написали Мојсије и пророци.

Ветхость f. παλαιότης, старост, старина: Рим 7, 6; ѿрѣши его ветхость (Мол. у Ч. оглаш.), entkleide ihn des alten Wesens (*Маљц.*, Таинства стр. 46).

Ветшати v. impf. -шаю, -еши, παλαιοῦσθαι, старити: влагалища не ветшающа (Лук. 12, 23).

Вечера f. δεῖπνον, вечера: Мат 23, 6; гозба: Марк. 12, 39.

Вечерати < вечерꙗти v. impf. -аю, -аеши, δειπνεῖν, вечерати, ужинати: Лук. 17, 8; Апок. 3, 20.

Вещественъ, -ый < вештьственъ 3. ὑλικός, телесан, чулан, материалан: страсть (Ч. погреб. свешт. ик. 18); мудрованіе: Мол. Ант. у Повеч.

Вещество < вештьство n. ὕλη, материја, твар: Кан. анг. хран. п. 7 т. 3.

Веществовати v. impf, -ствую, -еши, διαπραγματεύεσθαι, бавити се неким послом: сластогоненіемъ (Син. у I Нед. В. п.).

Вещный < вештьнъ 3. πρόσυλος, стваран: вещнагѡ желанїа превышши покажи (Кан. анг. хран. п. 6 богор.).

Вещь < вешть f. 1) πρᾶγμα, ствар: положилъ еси въ сердцѣ твоемъ вещь сїю (Дел. 5, 4); догађај: мнози начаша чинити повѣсть ѡ извѣствованныхъ въ насъ вещехъ (Лук. 1, 1); парница: вещь, имѣа ко иному судитиса (I Кор. 6, 1); посао: да не наложитса ему никакоже вещь (V. Мојс. 24, 5); 2) ὕλη, материја; дрво, шума: се малъ огнь, коль велики вещи сожигаетъ (Јак. 3, 5).

Ведакадъ m. јевр., οἶκος κάμψεως, место где пастири стрижу овце, пастирска колиба: IV Цар. 10, 12.

Ведганъ m. јевр. βαιθγάν, дом у врту: IV Цар. 9, 27.

Ведиль m. јевр., дом Божји: I Мојс. 35, 6; Суд. 20; 26; 21, 2.

Вжаждати < въжаждати v. impf. вжажду, -ждеши, διψᾶν, жеднети: Апок. 7, 16; -са, осећати жеђу, бити жедан, жеђовати: Јов. 4, 13. 14; 6, 35.

Вжещи < въжешти v. pf. вжегу, -жеши, вжегутъ, ἅπτειν, ужећи, упалити: Лук. 8, 16; 11, 33.

Вжигати < въжигати v. impf. -гаю, -еши, κῆαν, ἅπτειν, палити, запаљивати: Мат. 5, 15; Лук. 15, 8.

Взаемъ adv. ἀμοιβαίως, узајамно, уз наплату, у зајам: I Тим. 5, 4.

Взаимодати v. pf. **-дамь, -даси,** δανείζειν, у зајам дати, позајмити, посудити: Кан. воскр. гл. 7 п. 9 ирм.

Взаимъ дати, δανείζειν, дати у зајам некоме: Лук. 6, 34. 35; χρῆναι узајмити од некога, посудити: Лук. 11, 5.

Взалкати < **възалъкати** v. impf. **взалчꙋ, -чеши, взалчꙋтъ,** πεινᾶν, огладнети: Мат. 4, 2; Марк. 2, 25 и др.; **-сѧ**, бити гладан: Мат. 25, 35; Лук. 6, 3; Јов. 6, 35.

Вземлѧй part. praes. act. сл. обл. од **взимати**, αἴρων, који узима: грѣхи міра (Јов. 1, 29).

Вземъ, -ши, -ше, part. praet. act. I од **взѧти** < **възѧти**: Мат. 13, 31. 33.

Взимати < **възимати** v. impf. **-аю, -еши; вземлю, вземлеши,** αἴρειν, узимати: Лук. 6, 29. 30; **-сѧ**, περιαιρεῖσθαι, узимати се: покрывало: II Кор. 3, 16.

Взирати < **възирати** v. impf. **-раю, -еши,** ἀθενίσαι, посматрати, гледати: Дел. 1, 10; 3, 12 и др.

Взлысина < **възлысина** f. ἀναφαλάντωμα, ћела: III Мојс. 13, 42.

Взоръ < **възоръ** m. θεωρία, вид, образ, поглед: Јез. 10, 10.

Взлѣсти < **възлѣсти** v. pf. **взлѣзꙋ, -зеши,** ἀναβαίνειν, попети се: Лук. 5, 19.

Взывати v. impf. **-ваю, -еши,** κράζειν, кричати, викати: Дел. 16, 17; κραυγάζειν, викати, молити: Троп. св. арх. Стефан.

Взыграти < **възиграти** v. impf. **-граю, -еши,** σκιρτᾶν, скакати, играти: Лук. 6, 23; **-сѧ**, заиграти се: Лук. 1, 41. 44.

Взысканіе < **възискание** n. συζήτησις, распра, вођање: многꙋ же взысканію бывшꙋ (Дел. 15, 7); ζήτημα, питање: егоже обрѣтохъ оглаголꙋема о взысканіи закона ихъ (Дел. 23, 29); ζήτησις, истраживање, испитивање: Син. у II Нед. В. п.; ἀναζήτησις, потраживање: заблꙋждшагω овчате (Мол. у Јелеосв.).

Взыскатель < **възискатель** m. συζητήτης, испитивач, истраживач: Ак. Бог. ик. 9.

Взыскати < **възискати** v. impf. **взыскаю, -еши; взыщꙋ, -щеши,** ζητεῖν, тражити, истраживати, искати, испитивати: Јов. 7, 34; ἀναζητεῖν, потражити: Богор. воскр. гл. 6; ἐκζητεῖν, изискивати, испитивати: Стат. на В. суб. I ст. 45; **-сѧ**, ἐκζητεῖσθαι изискивати се: Лук. 12, 48.

Взыти < **възити**, v. pf. **взыдꙋ, -деши,** ἀναβαίνειν, узићи, изићи: ѿ воды (Мат. 3, 16); успети се, попети се: на горꙋ (Мат. 5, 1; 14, 23; Марк. 3, 13; Лук. 9, 28; Јов. 6, 3); взыде Богъ во воскликновеніе, узнесе се Бог при клицању: Пс. 46, 6; взыде на сердце емꙋ, дође му на ум: Дел. 7, 23; **взыти на памѧть**, изићи на памет: Дел. 10, 4.

Взѧти < **възѧти**, v. pf. **возмꙋ возмеши,** αἴρειν, λαμβάνειν, узети: персть вземь ѿ земли (I Мојс. 2, 7); ꙗкω къ тебѣ взѧхъ дꙋшꙋ мою (Пс. 142, 8) т. ј. Теби тежим, Теби обраћам погледе (Злат.), у Тебе се уфам (*Влаш.*, IV, 213); возметъ крестъ свой: Мат. 16, 24; Марк. 8, 34; ἐπαίρειν, подигнути: возмите рꙋки ваша во ст҃аѧ (св. Лит. Злат.); **-сѧ**, αἴρεσθαι, λαμ-

βάνεσθαι, одузети се, узети се: Мат. 13, 12; отворити се: и взѧшасѧ врата плачевнаѧ (Ст. на Г. в. воскр. гл. 5).

Видецъ < видьць m. γνώστης, који види, зналац: Сл. на хвал. у Нед. Сам.

Видъ m. εἶδος, вид, лице, облик, обличје: и дꙋхъ во видѣ голꙋбинѣ (Троп. Богој.); Ст. на Г. в. у I Нед. В. п.

Вина f. 1) αἰτία, узрок: пꙋстити женꙋ свою по всѧкой винѣ (Мат. 19, 3); всѣхъ благихъ вина: Мол. у Изобр.; кривица: никоеѧже ѡбрѣтаю вины въ человѣцѣ семъ (Лук. 23, 4); Јов. 18, 38; 19, 4. 6; 2) πρόφασις, изговор: непщевати вины ѡ грѣсѣхъ, измишљавати изговоре за грехе (Пс. 140, 4); нынѣ же вины не имꙋтъ ѡ грѣсѣ своемъ (Јов. 15, 22); дволичење, лицемерство, лаж: и виною далече молитвы творѧще (Мат. 23, 14; Лук 20, 47); 3) αἰτίαμα, кривица, тужба, оптужба: тѧжки вины приносѧще на Павла (Дел. 25, 7); 4) ἀφορμή, повод, прилика, почетак: грѣхъ во винꙋ пріемь заповѣдїю, прелсти мѧ (Рим. 7, 11); моћ, власт: пріемше вины тожде творити (Мол. прошч. у Ч. погреб.); 5) ἔγκλαμα, прекор, неправда: попалѧ моѧ грѣховныѧ вины (Мол. 11 у Послед. прич.).

Виновенъ < виновьнъ, -ый 3. αἴτιος, који је узрок нечему, који даје повод нечему: Јевр. 5, 9; благихъ виновнаѧ: Кан. Богор. п. 3 т. 1; иже торжествꙋ виновнагѡ: Ст. на стих. св. кн. Лаз.

Виновникъ m. αἴτιος, узрочник; окривљен, крив: Ст. св. кн. Лаз.

Винословствовати v. impf. -ствꙋю. -еши, αἰτιολογεῖν, испитивати узроке, почетке: Син. у Нед. М. и ф.

Висѣти v. impf. вишꙋ, висиши, κρεμᾶσθαι, висити: проклѧтъ всѧкъ висѧй на древѣ (Гал. 3, 13); Дел. 28, 4; садржавати се: въ сїю обою заповѣдїю весь законъ и пророцы висѧтъ (Мат. 22, 40).

Витальница f. κατάλυμα, гостионица, стан, соба: Марк. 14, 14.

Витати v. impf. -таю, -еши, 1) κατασκηνοῦν, гнездити се, правити гнездо: на вѣтвехъ (Мат. 13, 32; Марк. 4, 32); 2) καταλῦσαι, становати, ноћити, ићи на конак: да шедше во окрестныѧ веси и села витаютъ (Лук. 9, 12); свратити: ко грѣшнꙋ мꙋжꙋ вниде витати (Лук. 19, 7).

Витїйствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, ῥητορεύειν, лепо, красноречиво говорити и писати, прослављати: Кан. Дух. п. 9 ирм.

Витїѧ f. говорник: стыхъ церквей витїѧ и свѣтильниче (Ст. на лит. 3 на св. П. и П.).

Витый 3. ἑλικτος, вит, кривуљаст: III Мојс. 6, 21.

Вихръ m. αὔρα, ветар: въ вихрѣ тонцѣ (Ст. на Г. в. 2 на пр. Ил.).

Вїноградъ m. 1) ἀμπελών, -ῶνος, виноград: иже насади вїноградъ (Мат. 21, 33; Марк. 12, 1; Лук. 20, 9); 2) ἡ ἄμπελος, винова лоза, чокот: въ снѣ моемъ бѧше вїноградъ предо мною (I Мојс. 40, 9).

Вїсокосъ indecl., βίσεξτος, преступна година.

Вкратцѣ adv. συντόμως, укратко: Дел. 24, 4.

Вкѹпѣ adv. ὁμοῦ, ἅμα, уједно, заједно, скупа: Јов. 21, 2, Дел. 2, 1.

Вкѹсити < въкѫсити v. pf. вкѹшѹ, вкѹсиши, γεύεσθαι, окусити: вїна бывшагѡ ѿ воды (Јов. 2, 9); овъ оубѡ вкѹшь: Ст. на блаж. воскр. гл. 4.; смерти: Мат. 16, 28; Марк. 9, 1; Лук. 9, 27; Јов. 8, 52; Сјед. воскр. гл. 3; искусити: понеже вкѹсисте ꙗкѡ благъ Гдь (I Петр. 2, 3).

Вкѹсъ < въкоусъ m. γεῦσις, укус, опит: вкѹсъ прїѧти, испипати, уверити се: II Мак. 13, 18.

Влагалище < въмагалиште, n. βαλάντιον, торба: Лук. 10, 4; кеса за новце: Лук. 22, 35.

Влагати < въмагати, v. impf. -гаю, -еши, βάλλειν, бацати: во огнь (Јов. 15, 6); ἐμβάλλειν, спуштати: Ст. на Г. в. 2 у Нед. расл.; εἰσφέρειν, улагати, метати: оуздꙑ во оуста (Јак. 3, 3).

Владыка m. 1) ἡγεμών, вођа, владалац: ничимже мнеиши еси во владыкахъ Іѹдовыхъ (Мат. 2, 6); 2) δεσπότης, господар, господ: нынѣ ѿпѹщаеши раба твоего, Владыко (Лук. 2, 29); Конд. св. архђ. Ст.; 3) οἰκοδεσπότης, домаћин: домѹ владыка (Лук. 13, 25; 14, 21; 22, 11); 4) ἐξουσία, власт: и азъ человѣкъ есмь подъ владыкою оучиненъ (Лук. 7, 8); 5) епископ.

Владычествїе n. ἡ ἀρχή, власт, господство: Пс. 102, 22.

Владычество n. 1) ἡγεμονία, владавина, влада: Тїверїа кесарѧ (Лук. 3, 1); 2) ἐξουσία, поглаварство, власт: егда же приведѹтъ вы на.., владычества (Лук. 13, 11).

Владычествовати v. impf. -ствѹю, -ствѹеши, ἡγεμονεύειν, владати: Пс. 58, 4.

Владычный 3. ἡγεμονικός, владалачки: Пс. 50, 14.

Владѣти v. impf. -дѣю, -еши; 1) ἄρχειν, владати, управљати: ꙗзыки (Марк. 10, 42; Рим. 15, 12); 2) ἐξουσιάζειν, имати нешто у власти, бити господар над неким: жена своимъ тѣломъ не владѣетъ но мѹжь (I Кор. 7, 4); 3) αὐθεντεῖν, господарити: женѣ... не повелѣваю.. владѣти мѹжемъ (I Тим. 2, 12); владѣющїй, part. praes. act. сл. обл., ἐξουσία, власт: владѣющымъ повиноватисѧ (Тит 3, 1); владѧщїй, part. praes. act. сл. обл. од владѣти, ἡγεμονεύων, који влада: владѧщѹ Сѵрїею Кѵринїю (Лук. 2, 2).

Влазити < въмазити v. pf. влажѹ, -зиши, ἐμβαίνειν, улазити, ући: иже первѣе влазѧше.. (Јов. 5. 4).

Властительное n. ἐξουστιατικὸν, власт, сила, моћ: Ст. на хвал. 3 у Нед. месоп.

Власъ m. 1) θρίξ, длака: ѿ власъ велблѹждь (Мат. 3, 4; Марк. 1, 6); 2) κόμη, коса на глави: власы главы своеѧ отре (Лук. 7, 44; Јов. 11, 2; 12, 3); мѹжь аще власы раститъ, безчестїе емѹ есть: I Кор. 11, 14.

Власѧница < власѧница f. σάκκος, власеница, груба хаљина од вуне или од животињских длака коју су носили монаси *(Микл.)*.

Власѧнъ < власѧнъ 3. τρίχινος, длакав, чупав, од длаке, од вуне: Апок. 6, 12.

Влачити v. impf. влачѹ, -чиши, σύρειν, вући, вуцарати: Дел. 8, 3.

Влаѧтисѧ < **вълаѩтисѧ** v. impf. **влаюсѧ, -ешисѧ**, 1) βασανίζεσθαι, мучити се, бити у невољи, налазити се у опасности; бити бацан тамо амо: волнами (Мат. 14, 24); 2) κλυδωνίζεσθαι, колебати се, љуљати се: да не бываемъ ктомꙋ младенцы, влающесѧ.. (Еф. 4, 14);

Влещи < **влѣшти** v. impf. **влекꙋ, -чеши**, σύρειν, ἕλκειν, вући привући: мрежꙋ рыбъ (Јов. 21, 8); на сꙋдища (Јак. 2, 6); пред' сꙋдилище: Ст. на Г. в. у Нед. мес.

Вливати < **въливати** v. impf. **-ваю, -еши**, βάλλειν, уливати: Мат. 9, 17; Марк. 2, 22; Лук. 5, 37. 38; **-сѧ**, ἐπιβάλλειν, провалити, продрети: Марк. 4, 37.

Влїѧти < **въліѩти** v. impf. **влїю, влїеши** в. **вливати**: Марк 2, 22; Јов. 13, 5.

Влѣзти < **вълѣзти** v. pf. **влѣзꙋ, -зеши**, ἐμβαίνειν, ући: въ корабль (Мат, 9, 1; Марк. 8, 10. 13; Лук. 5, 3; 8, 22. 37; Јов. 6 17 squ.); влѣзшїй 3. part. praet. act. I сл. обл.: Мат. 14, 32.

Влѣпотꙋ adv. εἰκότως, као што треба, као што је право, пристојно, прилично: II Кор. 11, 20; Ст. на блаж. на Рожд. св. Јов.

Вмалѣ adv. μικρόν, наскоро: вмалѣ и ктомꙋ не видите мене (Јов. 16, 16—19); ἐν ὀλίγῳ, замало: и вмалѣ и во мнозѣ (Дел. 26, 29); πρός ὀλίγον, за кратко време: пара бо есть яже вмалѣ явлѧетсѧ (Јак. 4, 14); δι' ὀλίγων, кратко, мало: вмалѣ написахъ (I Петр. 5, 12); διὰ βραχέων, не много, укратко: вмалѣ написавъ послахъ вамъ (Јевр. 13, 22); πρὸ μικροῦ, замало: егоже вмалѣ солнце на крестѣ видима оузрѣвшее (Сл. на стих. на В. пет.).

Вметати < **въметати** v. impf. **-таю, -еши**, βάλλειν, бацати: во огнь (Мат. 7, 19); мрежи въ море: Мат. 4, 18; Марк. 1, 16; мећати: двѣ лептѣ (Лук. 21, 2); вмещꙋ, -щеши: въ пещь вмещемꙋ (Лук. 12, 28); **-сѧ**, бацати се: Лук. 3, 9.

Вмꙋжествитисѧ < **въмѫжествитисѧ** v. impf. **-ствлюсѧ, -ствишисѧ**, ἀνδρίζεσθαι, показивати се као човек, храбро се понашати: Син. у Суб. Ак.

Вмꙋжитисѧ < **въмѫжитисѧ** v. pf. **-жꙋсѧ, -жишисѧ**, ἀρρενοῦσθαι, храбро се понашати, држати се као човек: тѣхъ доблесть ми, дꙋше вмꙋжившисѧ оукрѣписѧ (Кан. св. Андр. крит. ст. 5 на блаж.).

Вмѣнити < **въмѣнити** v. pf. **вмѣню, -ниши**, λογίζεσθαι, убројити, урачунати, примити: грѣха (Рим. 4, 8); мислити: егоже вмѣнисте стреци (Ст. на хвал. воскр. гл. 4); ἄγειν, држати, сматрати: сїѧ вмѣнихъ Хрⷭ҇та ради тщетꙋ (Филиб. 3, 7); **-сѧ**, бити прибројан некоме: со беззаконными (Марк. 15, 28; Лук. 22, 37); въ мертвыхъ: Троп. непор. воскр.; Ст. на блаж. воскр. гл. 4; яко овцы заколенїѧ: Кан. воскр. гл. 1 п. 6 ирм.; урачунати се у нешто: въ правдꙋ (Јак. 2, 23; Рим. 4, 3 22; Гал. 3, 6.).

Вмѣнѧти < **въмѣнѣти** v. impf. **-нѧю, -еши**, 1) λογίζεσθαι, урачунавати, примати: правдꙋ (Рим. 4, 6); 2) ἄγειν, држати, сматрати: всѧ оуметы быти, да Хрⷭ҇та прїѡбрѧщꙋ (Филиб 3, 8); **-сѧ**, урачунавати

се, примати се: вѣра єгѡ въ правдѹ (Рим. 4, 5).

Вмѣстилищє < въмѣстилиште n. χώρα, место, стан: Ак. Бог. ик. 8; χωρίον, простор, тврђава: Кан. Бож. п. 9 ирм.

Вмѣстити < въмѣстити v. pf. вмѣщѹ, -стиши, χωρεῖν, примити: могїй вмѣстити да вмѣститъ (Мат. 19, 12); II Кор. 7, 2; сместити: ни самомѹ мню всемѹ мїрѹ вмѣстити пишемыхъ книгъ (Јов. 21, 25); во ѹтробѹ: Сјед. воскр. гл. 3 богор.; Хр҇та жизнодавца: Прип. 9 п. богор. у Среду препол.; невмѣстимоє Слово: Ст. на Г. в. на Вавед.; Бога вмѣщшая во ѹтробѣ: Ст. на лит. богор. на св. Три Јер.; садржавати, по Вуку: узимати: вмѣстѧщыѧ по двѣма или трїємъ мѣрамъ (Јов, 2, 6).

Вмѣстоѡбразный < въмѣстообразьнъ 3 ἀντίτυπος, исти такав: и предложше вмѣстоѡбра҇зная ст҃агѡ тѣла и крове (Мол. у св. Лит. Вас.).

Вмѣстѡ adv. ὑπὲρ, ἀντί, уместо: Мат. 2, 22; Филим. 1, 13.

Вмѣщати < въмѣштати v. impf. -щаю, -еши, χωρεῖν, примати, схватати, разумевати: словесе (Мат. 19, 11); подносити: ꙗкоже вмѣщахѹ ѹченицы Твои славѹ (Конд. Преобр.); -сѧ, смештати се, пролазити: во чрево (Мат. 15, 17); вмѣщаетсѧ неизмѣннѡ весь въ тѧ: Троп. у суб. V нед. В. п.; во ѹтробѹ дѣвичѹ: Сл. на Г. в. на Благов.

Внєгда < вънегда conj. temp. ἐν τῷ, ὅταν, када: внегда воззвати (ἐν τῷ κεκραγέναι) ми къ тебѣ (Пс. 140, 1); внегда быти емѹ на мѣстѣ: Лук. 11, 1; ѡ҆ѹдити ти: Рим. 3, 4; ἡνίκα, кадгод, како, чим: внегда же ѡбращатсѧ ко Гд҇ѹ (II Кор. 3, 15).

Внєзапѹ < вънезаапѫ adv. ἐξάπινα, ἐξαίφνης, αἰφνίδιος, ἄφνω, наједанпут, изненада, неочекивано: Пс. 63, 5; 72, 19; Марк. 9, 8; Лук. 21, 34; Дел. 2, 2; I Сол. 5, 3; Прип. 9 п. на Преобр. Ст. на Г. в. у нед. Том.

Внимати v. impf. - маю, -еши; внемлю, -лєши, προσέχειν, пазити: внимай себѣ (I Тим. 4, 16); внемлите млⷭ҇тыни вашеѧ не творити предъ человѣки (Мат. 6, 1); чувати се: ѿ лжнвыхъ пророкъ (Мат. 7, 15); слушати: глаголемымъ ѿ фїлїппа (Дел. 8, 6); бити одан нечему: вїнѹ многѹ (I Тим. 3, 8); внимати мыслїю, сећати се: Сјед. воскр. гл. 4.

Внити < вънити v. pf. внидѹ, -деши, εἰσέλθειν ући: въ црⷭ҇твїе нб҇ноє (Мат. 7, 21; Марк. 9, 47 squ;. Јов. 3, 5).

Внитїє < вънитие n. εἴσοδος, улазак: Дел. 13, 24.

Внѹтрєнъ, -ный < вънѫтрьнь 3. ὁ ἔσω, унутрашњи *(Микл.)*; внѹтреннѧѧ adj. n. pl. τὰ ἧπατα, (од ἧπαρ, јетра) унутрашњост, утроба, срце: I Мојс. 19, 6; Пс. 102, 2.

Внѹтрь < вънѫтрь adv. ἔσωθεν, ἔσω, унутри: Мат. 7, 15; Марк. 14, 54 и др.

Внѹтрьѹдѹ < вънѫтрьѫдоу adv. ἔσωθεν, изнутра Мат. 23, 25. 27. 28.

Внѹчѧ < вънѹчѧ n. ἔκγονος, унук: I Тим. 5, 4.

Внѹшати < въноушати v. impf. -шаю, -еши, ἐνωτίζεσθαι, слушати: гласъ вопїющїѧ Богѹ (Кан. св. Андр. Крит. п. 2 т. 1).

Внꙋшити < **вънѹшити** v. pf. **внꙋшꙋ**, **-шиши**, ἐνωτίζεσθαι, чути: *глаголы моѧ̀* (Пс. 5, 2); *моленїе мое*: Пс. 38, 13; 142, 1; Син. на Ускрс.

Внѣ praep. ἔξω, ван, изван: *града* (Дел. 7, 58; 14, 19; 21, 5; Апок. 14, 20); *вратъ*: Јевр. 13, 12; adv. споља, напољу: *стоѧхꙋ* (Мат. 12, 46).

Внѣꙋдꙋ < **вънѫждоу** adv. ἔξωθεν, споља: Мат. 23, 27. 28; Марк. 7, 15; II Кор. 7, 5 и др.

Внѣшнїй 3. ὁ ἔξω, спољашњи: II Кор. 4, 16 и др.

Внѧти < **вънѧти** v. pf. **вонмꙋ**, **вонмеши**, προσέχειν, слушати, пазити: *гласꙋ моленїѧ моегѡ* (Пс. 5, 3); *внѧтъ ѹхо твое*: Пс. 9, 38; *вонми въ помощь*, похитај, притеци у помоћ: Пс. 37, 23; *вонми небо*: Кан. св. Андр. крит. п. 2 ирм.; *вонми млтвѣ моей*: Кан. у Ч. погр. млад. п. 8 богор.; *вонменъ, миръ всѣмъ* (Служ.); **-сѧ**, τύφειν, запалити се: *лена внемшаѧсѧ не ѹгаситъ*, жишка запаљена неће угасити (Мат. 12, 20).

Воанергесъ јевр., синови громовни; име које је Спаситељ дао Зеведејевим синовима Јакову и Јовану: Марк. 3, 17.

Воврещи < **въврѣщи** v. pf. **-вергꙋ**, **-жеши**, βάλλειν, убацити, донети: *миръ на землю* (Мат. 10, 34); бацити: *въ дебрь огненнꙋю* (Лук. 12, 5); низвести: *огнѧ на землю* (Лук. 12, 49).

Вогнѣздитисѧ < **въгнѣздитиса** v. pf. **-гнѣждꙋсѧ** < **-гнѣжѫса**, **-здишисѧ**, ἐννεοτεύειν, угнездити се, свити гнездо: *птицы* (Пс. 103, 17).

Водворитисѧ < **въдворитиса** v. pf. **-дворюсѧ** < **-дворѭса**, **-ришисѧ**, αὐλίζεσθαι, 1) настанити се, починути: *дꙋша во благихъ* (Пс. 24, 13); *въ пꙋстыни*: Пс. 54, 8; *въ кровѣ Бога небеснагѡ* (Пс. 90, 1); *въ нб҃ныхъ чертозѣхъ*: Узглас у Ч. погр. млад.; Ст. на лит. Рожд. св. Јов. Прет.; Син. на В. четврт.; 2) преноћити: *и водворисѧ тꙋ* (Мат. 21, 17).

Водворѧтисѧ < **-въдворѣтиса** v. impf. **-рѧюсѧ** < **-рѣѭса**, **-ешисѧ** 1) αὐλίζεσθαι, боравити, ноћивати: *въ горѣ* (Лук. 21, 37); 2) καθέζεσθαι, седети, налазити се: *ѧзыкъ водворѧетсѧ во ѹдѣхъ нашихъ* (Јак. 3, 6); 3) βραβεύειν, владати: *миръ Бж҃їй да водворѧетсѧ въ сердцахъ нашихъ* (Кол. 3, 15).

Водитисѧ < **водитиса** v. impf. **вождꙋсѧ** < **вождѫса**, **-дишисѧ**, ἄγεσθαι, управљати се, владати се: Рим. 8, 14.

Водоносъ m. 1) ὑδρία, суд за воду, крчаг: Јов. 2, 6. 7; 4, 28; 2) ὑδροφόρος, водоноша *(Микл.)*.

Водотечь f. χείμαρρος, поток: V Мојс. 9, 21; IV Цар. 18, 17; 20, 20.

Водоточный 3. ὑδατόρρυτος, кишан: *облакъ* (Конд. св. Ил.).

Водотрꙋдїе n. δυσουρία, тешко мокрење; водена болест, жучна болест: Син. у пет. Светле седм.

Водрꙋжати < **въдрѫжати** v. impf. **-жаю**, **-еши**, πηγνύναι, забадати: *копїе* (Проском.).

Водрꙋженїе < **въдрѫжение** n. ἑδρασμός, темељ, утврђење: Ст. на хвал. 2 св. ап. П. и П.

Водрꙋзити < **въдрѫзити** v. pf. **-дрꙋжꙋ**, **-зиши**, πηγνύναι, подигнути, утврдити, начинити: *скинїю* (Јевр. 8, 2); *землю*: Кан. воскр.

гл. 5 п. 3 ирм.; древо: Сјед. 1 на Воздв.; церковь: Ст. на блаж. св. П. и П.; приковати: плотїю водрꙋжень (Авт. 15 на В. четврт.); усадити, убости: копїе (Служеб.).

Вожделѣнїе < въжделѣние n. ἐπιπόθησις, жарка жеља: II Кор. 7, 11.

Вожделѣнный < въжделѣньнъ 3. ἐπιποθητικός, пожељен: Филиб. 4, 1.

Вожделѣти < въжделѣти v. impf. -лѣю, -еши, ἐπιθυμῆσαι, живо желети: Мат. 5, 28; 13, 17; Лук. 17, 22; Апок. 9, 6; жудети, чезнути за нечим: еже паче смысла вожделѣлъ еси мꙋжественіи, жудео си за оним што је изнад разума (Конд. св. Павлу).

Вожденїе < вождение n. ἡγεσία, вођење, воћство: Кан. Бож. п. 9 прип. 3.

Вождь m. ἡγούμενος, војвода: из' тебе бо изыдетъ вождь (Мат. 2, 6); ὁδηγός, вођ: горе вамъ вожди слѣпїи (Мат. 23, 16. 24); χειραγωγός, руководилац: и ѡбхождаше ищаше вожда (Дел. 13, 11).

Возатай n. ἡνίοχος, возач: II Пар. 18, 33.

Воз'благаѧ в. возъ.

Воз'благодать в. возъ.

Возблагодꙋшествовати < възблагодоушествовати v. impf. -ствꙋю, -еши, охрабрити се: Прем. Сол. 18, 6.

Возблагословитисѧ < възблагословитися v. pf. -словлюсѧ, -вишисѧ, εὐλογηθήσασθαι, прославити се, узвисити се: Дел. 3, 25.

Возвнꙋти < възбънѫти v. pf. возвнꙋ, возвнеши, ἀνανήφειν, отрезнити се, пробудити се, пренути се, доћи к себи: Син. у Нед. блуд. сина.

Возбраненъ, -ый < -браньнъ 3. κωλυθείς, забрањен, спречен: Дел. 16, 6; ἐνεκοπτόμενος, задржан: Рим. 15, 22.

Возбраникъ m. πρόμαχος, борац, бранич: кѵ́гочестїѧ (Конд. св. кн. Лаз.).

Возбранити v pf. -браню, -нишн, κωλύειν, забранити: Марк. 9, 38; ἀνακόπτειν, спречити, сметати: Гал. 5, 7; I Сол. 2, 18.

Возбранѧти < възбранѣти v. impf. -нѧю, -еши, διακωλύειν, забрањивати, закраћивати, задржавати, запречавати, сметати, стајати на путу: Мат. 3, 14; 19, 14; Дел. 8, 36; 24, 23; III Јов. 1, 10; I Кор. 14, 39.

Возбранный < -браньнъ 3. part. praet. pass. сл. обл. од возбрати, ὑπερμάχος, који се борио за кога: возбранной воеводѣ, војвоткињи која се борила за нас (Конд. Благов.); храбар: возбранномꙋ... заствпленїю твоемꙋ (Конд. Обнов. хр. св. Георг.).

Возбрати < възбьрати v. impf. -борю, -бореши, ὑπερμαχεῖν, борити се за кога: Конд. Благов.

Возбрѧцати < -брѧцати v. impf. -цаю, -еши, βομβάζειν, звечати, брујати, орити се: Ст. на лит. на св. арх. Мих.

Возбꙋдити < възбоудити v. pf. -бꙋждꙋ, -дишн, ἐγείρειν, пробудити: Мат. 8, 25; Марк. 4, 38.

Возбꙋждати v. impf. -ждаю, -еши, διεγείρειν, будити: II Петр. 3, 1; -сѧ, ἐξυπνίζειν, будити се: Дел. 16, 27.

Возводительнѡ adv. ἀναγωγικῶς, друкчије речено, другим речима: Син. у VI Нед. по св. Пасци.

Возводити v. impf. **-вождꙋ, -диши,** αἴρειν, узносити, подизати: на нєбо очи мои возвожꙋ (Степ. воскр. гл. 6 ант. 1).

Возвраψати v. impf. **-щаю, -єши,** ἀποδιδόναι, враћати: Лук. 19. 8; ὑποστρέφειν, повраћати, обраћати: въ землю (Мол. у Ч. погр. свешт.).

Возврєщи < възврѣшти v. impf. **-вєргꙋ** < врьгѫ, **-жєши,** ἐπιῤῥίπτειν, набацити, метнути, положити: возверзи на Гд҃а печаль твою (Пс. 54, 23); I Петр. 5, 7; простретн: ризы своѧ на жрєбѧ (Лук. 19, 35).

Возвышатисѧ <възвишатиса v. impf. **-шаюсѧ, -єшисѧ,** μεταίρειν, у вис се подизати, у висини лебдети: серафїмы (Мол. на св. Лит. Злат.).

Возврѣти < възврѣти v. pf. **-врю, -вриши,** βράζειν, узаврети, ускипити; узварити: Јез. 24, 5.

Возвѣвати v. impf. **-ваю, -єши,** дувати *(Микл.)*.

Возвѣститєль m. μηνυτής, гласник, јављач: Ст. на Г. в. у Нед. мирон.

Возвѣстити v. pf. **-щꙋ, -стиши,** ἀπαγγέλειν, објавити, известити: Мат. 2, 8; Марк. 5, 14; Лук. 7, 18; Јов. 4, 25 и др.; **-сѧ,** ἀναγγέλειν, διαγγέλειν, δηλοῦν, јавити се, разгласити се: имѧ мое по всей земли (Рим. 9, 17); известити се, дознати: возвѣстисѧ бо ми ѿ васъ (I Кор. 1, 11).

Возвѣщати < възвѣштати v. impf. **-щаю, -єши,** διαγγέλειν, јављати, проповедати, оглашавати, учити некога, казивати: Лук. 9, 60; Дел. 4, 2 squ.; I Јов. 1, 2; I Кор. 2, 1 и др.; ἀναγγέλειν, признавати: Пс. 37, 19; καταγγέλειν, навештавати, заказивати: Мол. у св. Лит. Вас.; Син. на Ускрс; **-сѧ,** проповедати се, гласати се: Пс. 58, 1. 3; Рим. 1, 8.

Возвѣѧти < възвѣяти v. pf. **-вѣю, -єши,** πνεῖν, духнути: вѣтри (Мат. 7, 25. 27); βάλλειν, ударити, задувати: противєнъ ємꙋ вѣтръ вꙋрєнъ (Дел. 27, 14).

Возглавити v. pf. **-главлю, -иши,** ἀνακεφαλαιώσασθαι, скупити под једну главу, сабрати, укратко саставити: Еф. 1, 10.

Возглавїє < възглавиѥ n. προσκεφάλαιον, јастук, узглавље: Јез. 13. 20; I Цар. 19, 13; III Цар. 19, 6; II Јездр. 3, 8.

Возглавница f. προσκεφάλαιον, узглавље: Марк. 4, 38.

Возглаголати v. impf. **-голю, -лєши** 1) λαλεῖν, говорити: нє пецытєсѧ какѡ или что возглаголєтє (Мат. 10, 19; Марк. 13, 11); 2) κατηγορεῖν, оптужити, окривити кога: да на нєго возглаголютъ (Мат. 12, 10; Марк. 3, 2; Лук. 11, 54).

Возгласити < възгласити v. pf. **-глашꙋ, -сиши,** φωνεῖν, позвати, дозвати: слѣпца (Марк. 10, 49); запевати: пѣтєлъ (Мат. 26, 34. 74. 75; Марк. 14, 30. 68. 72; Лук. 22, 34. 60. 61; Јов. 13, 38; 18, 27); προσφωνεῖν, проговорити вишим гласом: Дел. 21, 40; 22, 2; κράζειν, повикати, ускликнути: Апок. 10, 3.

Возглашати v. impf. **-шаю, -єши,** ἐπιφωνεῖν, кричати, викати: Лук, 16, 24; 23, 21. 46; φωνεῖν, звати: Дел. 10, 18; 12, 22; προσφωνεῖν, довикивати: Мат. 11, 16.

Возглѧдати < възглѧдати v. impf. -даю, -еши, ἐπιβλέπειν, посматрати: Пс. 141, 5.

Возгнѣтити v. pf. -гнѣщꙋ, -тиши, ἀνάπτειν, запалити: во огнь, наложити ватру: Лук. 22, 55; Дел. 28, 2; бж҃твеннагѡ раченїѧ огнь возгнѣщши: Сл. на Г. в. на св. Параск.

Возгорѣтисѧ < възгорѣтисѧ v. pf. -горюсѧ, -ришисѧ, ἀνάπτεσθαι запалити се: Лук. 12, 49; πίμπρασθαι, упалити се, надути се, отећи: они же чаѧхꙋ его имꙋща возгорѣтисѧ (Дел. 28, 6).

Возгрѣвати v. impf. -ваю, -еши, ἀναζωπυρεῖν, погревати, оживљавати, распиривати: даръ Божїй (II Тим. 1, 6).

Воздати v. pf., -дамь, -даси, -дадѧтъ, ἀποδιδόναι, вратити, платити: воздастъ тебѣ ꙗвѣ (Мат. 6, 4. 6. 18); испунити: клѧтвы твоѧ (Мат. 5, 33); воздати слово, дати одговор: I Пет. 4, 5; положити рачун: Лук. 16, 2; оправдати се: Дел. 19, 40; ἀντιποδοῦναι, вратити: мнѣ ѿмщенїе азъ воздамъ (Јевр. 10, 30); ἀπονέμειν, одавати, указивати: честь (I Петр. 3, 7); ἀποτίνειν, наградити, платити: азъ воздамъ (Филим. 1, 19); в. хвалꙋ, εὐχαριστεῖν, захвалити: Мат. 15, 36; Марк. 8, 6; Лук. 18, 11; Јов. 6, 11 squ.; -сѧ, ἀνταποδώσεσθαι, вратити се: воздастъ же ти сѧ въ воскресенїе праведныхъ (Лук. 14, 14; Рим. 11, 35).

Воздаѧнїе < въздаꙗнїе n. ἀνταπόδομα, ἀνταπόδοσις, плата: ѿ Господа прїимете воздаѧнїе достоѧнїѧ (Кол. 3, 24); освета: воздаѧнїемъ воздастъ намъ за всѧ ѕлаѧ (I Мојс. 50, 15); простре рꙋкꙋ свою на воздаѧнїе: Пс. 54, 21; накнада, награда: воздаждь воздаѧнїе ихъ имъ (Пс. 27, 4); богатое в. во ѡбителехъ ст҃ыхъ твоихъ: Мол. у Ч. погреб. свеш.; Мол. у св. Лит. Вас.

Воздаѧти < въздаꙗти v. impf. -даю, -еши, ἀποδιδόναι, враћати: вздаемъ родителемъ (I Тим. 5, 4); в. свидѣтельство, сведочити: Дел. 4, 33; в. хвалꙋ, захваљивати: Лук. 17, 16; ἀνταποδοῦναι: ѕлаѧ воз' благаѧ, враћати зло за добро (Пс. 37, 21); ѕла за ѕло: Рим. 12, 17.

Воздвигнꙋти < -двигнѫти v. pf. -гнꙋ, -гнеши, ἐγεῖραι, подигнути: I Мојс. 14, 22; Марк. 1, 31; воздвиже рогъ спасенїѧ намъ, показа нам узрок спасења: Лук. 1, 69; произвести: ѿ каменїѧ сегѡ чада Аврамꙋ (Мат. 3, 9); обновити: и тремя денми воздвигнꙋ ю (Јов. 2, 19); васкрснути: Х҃ртa из' мертвыхъ (Рим. 8, 11); I Петр. 1, 21; узвисити: Двда въ царѧ (Дел. 13, 22); ἐπαίρειν, подићи: нѣкаѧ жена гласъ ѿ народа (Лук. 11, 27); ἀναστήσειν, подигнути: пророка вамъ воздвигнетъ Гдь Богъ (Дел. 3, 22; 7, 37); αἴρειν, подигнути: вѣтрила (Дел. 27, 13); главꙋ: Пс. 82, 3; дꙋшꙋ: Пс. 24, 1.

Воздвиженїе n. ἀνύψωσις, ἔπαρσις, уздизање: **В.** честнагѡ креста, велики Господњи празник, установљен за успомену на знаменити догађај у Цркви Христовој када је Крст Христов пронађен (313) и повраћен из ропства персијског (614), те је уздизан увис да би Га сви могли видети и клањати Му

се. Назива се и климірное воздвиженіе зато што су, заједно са овим Крстом, почели подизати крстове свуда на храмовима и гробовима хришћанским *(Дјач.)*.

Воздвизати v. impf. -заю, -еши, ὑψοῦν, подизати, узбуркати: житейское море (Кан. у Нед. сир. п. 6 ирм.).

Воздержникъ < въздръжникъ m. ἐγκρατεύτος, уздржљивац, који уме да влада собом, испосник: Мол. у св. Лит. Злат.

Воздѣлати v. impf. -лаю, -еши, γεωργεῖν, обрађивати: Конд. св. Георг.

Воздѣніе n. ἔκτασις, уздизање, ширење: рѹкъ (Ст. по полиј. гл. 8 на Обр. Госп.).

Воздѣти v. pf. -дѣю и воздѣждѹ (-дѣжѹ), -дѣеши и воздѣждеши (-дѣжеши) 1) αἴρειν, ἐπαίρειν, подигнути, простретн: рѹки (Пс. 43, 21; 63, 5; 133, 3); I Тим. 2, 8; рѹкѹ твою... воздѣжи: Сл. на IX часу уочи Богој.; 2) ἐκτείνειν, ширити: егда же состарѣешися, воздѣжеши рѹцѣ твои (Јов. 21, 18); 3) ἐκπεταννύναι, пружати: весь день воздѣхъ рѹцѣ мои (Рим. 10, 21).

Воздѣяніе <-дѣяние n. ἔπαρσις, подизање: рѹкѹ моею (Пс. 140, 2).

Вожадати v. impf. -жаждѹ, -ждеши, διψᾶν, жеђовати, бити жедан: Пс. 62, 2; -ся, ожеднети: Мат. 25, 35. 42.

Вожелати v. impf. -лаю, -еши, ἐπιθυμεῖν, пожелети, заискати: Дел. 20, 33; Сл. сјед. св. Георг.

Вожделѣнный 3. ἐπιθυμητής, који жели, тежи за нечим; љубавник, пријатељ: Пс. 18, 11; ποτεινότατος, веома пријатан, жељени: Ст. В. суб. I ст. 60.

Вожделѣти v. impf. -желю, -лиши, ἐπιθυμεῖν, желети, чезнути за нечим: Лук. 22, 15; II Кор. 9, 14; Сл. на хвал. на Благов.

Вожещи < въжешти v. pf. -жегѹ, -жежеши, ἐμπυρίζειν, ужећи, упалити: огнемъ єжатило твое (Пс. 73, 7).

Вожизати v. impf. -жизаю, -еши, ἀνάπτειν, распаљивати, потпаљивати: Кан. Андр. крит. п. 8 т. 1.

Воззваніе n. ἀνάκλησις, позивање натраг, враћање: Мол. 5 после прич.; Ак. Бог. ик. 1.

Воззвати v. pf. -зовѹ, -веши, καλεῖν, дозвати: II Мојс. 33, 19; Мат. 2, 15; κράζειν, викати: гласомъ моимъ ко Гдѹ воззвахъ (Пс. 3, 5); Пс. 140, 1; Дел. 23, 6; ἀνακράζειν, повикати: Марк 1, 23.

Воззрѣти < възьрѣти v. pf. -зрю, -зриши, βλέπειν, погледати на некога: на женѹ (Мат. 5, 28); ἐμβλέπειν, упрети очи у нешто, посмотрити: на птицы (Мат. 6, 26); ἀναβλέπειν, горе погледати: на небо (Мат. 14, 19; Марк. 6, 41; 7, 34; Лук. 9, 16); περιβλέπειν, унаоколо погледати: воззрѣвъ на нихъ со гнѣвомъ (Марк. 3, 5); ἀτενίζειν, оштро погледати: Дел. 23, 1; ἐπιβλέπειν, обазрети се на некога: на полкъ египетскій (II Мојс. 14, 24).

Возименовати v. impf. -именѹю, -еши, ὀνομάζειν, именовати, назвати наденути име: что же возименѹю тя (Сјед. воскр. гл. 3 богор.).

Возимѣти v. pf. -имѣю, -еши, ποιεῖν, имати: нѹждѹ (Јуд. 1, 3).

Возлежаніе n. κλισία, лежање, сеђење за столом, пировање (*Дјач.*).
Возлежати v. impf. -лежꙋ, -жиши, συνανακεῖσθαι, лежати, седети за столом: со обѣманадесѧте ꙋченикома (Мат. 26, 20); на лонѣ Інсꙋсовѣ: Јов. 13, 23.
Возлещи v. pf. -лѧгꙋ, -лѧжеши, ἀνακλῖναι, ἀναπίπτειν, лећи, сести за софру: со Авраамомъ (Мат. 8, 11); минꙋвъ возлѧзи: Лук. 17, 7.
Возлѣзти v. pf. -лѣзꙋ, -зеши, ἀναβαίνειν, попети се: на ѧгодичинꙋ (Лук. 19, 4).
Возмездіе < възмьздие n. ἀντιμισθία, награда, плата: Ст. на хвал. св. П. и П.; Ст. на Г. в. св. Пант.; освета: Рим. 1, 27.
Возметати v. impf. -метаю, -еши, ἐκρίπτειν, разметати: егоже возметаетъ вѣтръ (Пс. 1, 4); βάλλειν, бацати: прахъ на воздꙋхъ (Дел. 22, 23); возметаемь вѣтры, ἀνεμιζόμενος, кога ветрови размећу: волненіе морское (Јак. 1, 6).
Возмнѣти v. pf. -мню, -мниши, ἡγεῖσθαι, мислити, сматрати, држати: Јевр. 10, 29; Филиб. 2, 25; -сѧ, δοκεῖν, мислити: возмнитсѧ слꙋжбꙋ приносити Богꙋ (Јов. 16, 2); лїтꙋргисати: Ном. пр. 122; намислити, одлучити: Син. у I Нед. В. п.
Возмогати < възмогати v. impf. -гаю, -еши, ἐνδυναμοῦσθαι, снажити, јачати: возмогайте во Гдѣ (Еф. 6, 10); δύνασθαι, покорити: по дѣйствꙋ еже возмогати емꙋ (Филиб. 3, 21).
Возмощи < -мошти v. pf. -могꙋ, -жеши, δύνασθαι, моћи: не возмогоша его исцѣлити (Мат. 17, 16); ἐνδυναμοῦσθαι, ојачати: но возможе вѣрою (Рим. 4, 20); опоравити се, оздравити: возмогоша ѿ немощи (Јевр. 11, 34); ἰσχύειν, јак, снажан бити, моћи: не возмогосте единагѡ часа побдѣти со мною (Мат. 26, 40); надвладати: и не возмогоша (Апок. 12, 8); ἐξισχύειν, моћи: да возможете разꙋмѣти (Еф. 3, 18).
Возмꙋтити < -мѫтити v. pf. -мꙋщꙋ < -мѫштѫ, -тиши, ταράσσειν, узмутити, смутити, узбунити: Пс. 87, 17; 88, 10; Дел. 15, 24; -сѧ: Јов. 5, 7 squ.; Дел. 21, 31.
Возмꙋщати < -мѫштати v. impf. -щаю, -еши, ταράσσειν, узмућивати, мутити: водꙋ (Јов. 5, 4); ἐκταράσσειν, бунити: градъ нашъ (Дел. 16, 20).
Возмꙋщеніе < -мѫштение n. 1) σάλος, таласање, љуљање морских валова: шꙋма морскагѡ и возмꙋщенїѧ (Лук. 21, 25); 2) ταραχή, мућење, узмућивање: воды (Јов. 5, 4).
Возмѣритисѧ v. pf. -мѣрюсѧ, -ришисѧ, ἀντιμετρηθήσθαι, одмерити се, вратити се: возмѣритсѧ вамъ (Мат. 7, 2; Марк. 4, 24; Лук. 6, 38).
Возмѧстисѧ v. pf. -тꙋсѧ, -тешисѧ, ταράττεσθαι, потрести се, узнемирити се, препасти се, узрујати се, смутити се: Ч. погреб. свешт. ик. 21.
Возненавидѣти v. impf. -виждꙋ, -диши, μισεῖν, мрзети: врага (Мат. 5, 43); Еф. 5, 29 и др.; Ст. на хвал. у Нед. мит. и фар.
Возненистовитисѧ v. pf. -влюсѧ, -вишисѧ, ἀρρενομανεῖν, разбеснити се, распалити се: на женꙋ свою мꙋжескѡ (Ном. пр. 41).
Возненщевати < възнепьштевати v. pf. -непщꙋю, -еши, λογίζεσθαι, по-

мислити, претпоставити: беззаконіе (Пс. 49, 21); да не какω кто вознепщуетъ ω мнѣ паче, да не би ко помислио за мене више. (II Кор. 12, 6); -ся, δοκεῖν, држати се за нешто, показати се као неко: законопреступенъ (Син. на В. четврт.).

Вознесеніе n. 1) ἔπαρσις, занос, одушевљење: хвалькы (Јез. 24, 25); 2) ὕψωσις, узношење: Ст. на Г. в. 2 на Возн.; 3) ἀνάληψις, вазнесеније: Ст. на Г. в. 1 на Возн.

Вознести v. pf. -несу, -сеши, ὑψοῦν, узвисити, уздићи: и вознесе смиренныя (Лук. 1, 52); ἀνάγειν, донети: вознесоста его во Іерлимъ (Лук. 2, 22); αἴρειν, подићи: гласъ (Лук. 17, 13); ἀνενέγκειν, принети: Исаака сына своего на жертвенникъ (Јак. 2, 21); -ся, ὑψωθῆναι, узвисити се, подићи се, погордити се: вознесъ же ся, смирихся и изнемогохъ (Пс. 87, 16); иже во вознесется смирится: Мат. 23, 12; Лук. 10, 15; 14, 11; 18, 14; ἀναλαμβάνεσθαι узнети се, узети се: на небо (Марк. 16, 19); Јов. 3, 14; 12, 34; I Тим. 3, 16; Дел. 1, 11; ἀνυψοῦν, узвисити се: Сл. на Г. в. на Возн.

Возникнути < -никнѫти v. pf. -никну, -неши, ἀνανήφειν, ослободити се, ископати се: ω діаволскія сѣти (II Тим. 2. 26).

Возница f. ἁρματηλάτης, кочијаш: II Мак. 9, 4.

Возновляти v. impf. -вляю, -еши, ἀνακαινίζειν, обнављати: людъ твой чрезъ купѣль пакирожденія (Мол. у Хирот. презв.).

Возносити v. impf. -ношу, -сиши, ἀναφέρειν, узносити, приносити: жертвы духовны (I Петр. 2, 5); в. рогъ, гордити се: Пс. 74, 5; -ся, 1) ὑψοῦσθαι, узносити се, гордити се: возносяйся смирится (Лук. 14, 11; 18, 14); 2) μετεωρίζεσθαι, бринути се: вы не ищите, что мсте или что піете, и не возноситеся (Лук. 12, 29).

Возносливъ 3. τετυφωμένος, горд, надувен: II Тим. 3, 3.

Возношатися < възношатися v. impf. -шаюся, -ешися, ἀναφέρειν, узносити се: Лук. 24, 51.

Возношеніе n. 1) ὕψωμα, узношење, уздизање, надменост, надутост: II Кор. 10, 5; 2) ὕψωσις, слављење, величање: возношенія Бжія въ гортани ихъ (Пс. 149, 6); 3) ἀναφορά, бескрвна жртва: Служ.

Возопити < възопити v. pf. -пію, -піеши, κράζειν, завапити: Мат. 8, 29; κραυγάζειν, закричати: Јов. 18, 40; ἀναβοάειν, кликнути, завикнути од бола: Мат. 27, 46; φωνηθῆναι, повикати: Апок. 14, 18.

Возпрославити v. pf. -славлю, -виши, ἀντιδοξάζειν, прославити: Мол. ант. 2 на св. Лит.

Возрастати v. impf. -стаю, -еши, 1) ἀναβαίνειν, дизати се, високо нарасти: егда всѣяно будетъ, возрастаетъ (Марк. 4, 32); 2) αὐξάνεσθαι, напредовати: въ разумѣ Божіи (Кол. 1, 10).

Возрасти v. pf. -расту, -растиши, αὐξάνεσθαι, израсти, нарасти: Мат. 13, 32; συμφύειν, узрасти: терніе (Лук. 8, 7).

Возрастити v. pf. -ращу, -стиши, αὐξάνειν, умножити: души дарованія: Ст. на Г. в. у пет. I Нед. В. п.

Возрастъ < **възрастъ** m. ἡλικία, висина, узраст, раст: Мат. 6, 27; Лук. 12, 25; возрастомъ малъ бѣ: Лук. 19, 3; век (човечји): самъ возрастъ имать, сам је одстао, у зрелим годинама (Јов. 9, 21. 23).

Возращати v. impf. -щаю, -єши, αὐξάνειν, давати снагу да расте: возращаѧй Богъ (I Кор. 3, 7); неговати, снажити: воспитаєтъ, возращаєтъ.. (Степ. васкр. гл. 6 ант. 1).

Возращеніє n. 1) αὔξησις, умножење: добродѣтели (Мол. 6 св. В. В. пред прич.); 2) ἀνάστημα, узраст, раст: Еф. 4, 16; Кол. 2. 19.

Возриновенъ < **възриновенъ** 3. ὠσμένος, отиснут, одгурнут, срушен; трошан *(Влашић);* испроваљиван *(Данич.):* ѡплотъ (Пс. 61, 4).

Возрожденіє n. ἀναγέννησις, друго рођење, пропорођење, обновљење живота: Ст. 2 на хвал. на Обрез. Госп.

Возсіѧти < **възсиꙗти** v. impf. -ѧю, -ѧєши, ἀνατέλλειν, засветлити: Мат. 4, 16; дати да нешто изиђе, изникне, засија: возсїѧ мїрови свѣтъ разѹма: въ немъ бо … ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ τῆς γνώσεως, ἐν αὐτῇ … = даде да засија свету светлост разума, у којој (светлости) се учаху… (Троп. Бож.); λάμπειν, засветлити засијати, заблистати: Дел. 12, 7; II Кор. 4, 6; Троп. Преобр.

Возскакати v. impf. -скачѹ, -скачєши, ἐξάλλεσθαι, искакати, јурити: Свјет. на Лаз. суб.

Возскомлѣти v. pf. -лю, -єши, γρύζειν, писнути: ѧзыкомъ (Ис. Нав. 10, 21).

Возслѣдовати v. impf. -дѹю, -єши, ἀκολουθεῖν, ићи за ким, следити: стопамъ (Свјет. на св. Андр. Првозв.).

Возставлѧти v. impf. -влѧю, -єши, ἀνίστημι, подизати: Стат. на В. суб. I ст. 4.

Возсылати v. impf. -лаю, -єши, ἀναπέμπειν, горе слати, узносити: славѹ (Возглас).

Возшедъ, -ши, -шє; -шїй 3. part. praet. act. I nom. и сл. обл. од взыти, ὁ ἀναβάς, који се попео: Еф. 4, 10; узнео: на нєбєса: Симв. в.

Возшѹмѣти v. pf. -шѹмлю, -мишн, θροεῖν, пустити глас, загрмити, забрујати: органскаѧ пѣснь (Кан. Дух. п. 7 ирм.); врази твои возшѹмѣша, ἤχησαν (Пс. 82, 2).

Возъ < **возъ** praep. ἀντὶ, за, уместо: воз' благаѧ, ἀντὶ ἀγαθῶν, за добра, уместо добра: воздаша ми лѹкаваѧ воз' благаѧ (Пс. 34, 12); воз' благодать, ἀντὶ χάριτος за благодат: мы вси прїѧхомъ и благодать воз' благодать (Јов. 1, 16) т. ј. ми сви примисмо благодат (Божју) за благодат (Христову), или: благодат јеванђелску уместо благодати законске *(Дјач.)*.

Возѡбразитисѧ < **възобразитисѧ** v. pf. -жѹсѧ, -зишисѧ, ἀναμορφώσασθαι, примити облик: древнєю добротою возѡбразитисѧ, да ми се успостави стара лепота (Троп. непор.).

Вой m. στράτευμα, војска, војник: и пославъ воѧ своѧ (Мат. 22, 7);

Лук. 23, 11; στρατιά, чета: множество вой небесныхъ (Лук. 2, 13).
Воинъ m. στρατιώτης, војник: Мат. 8, 9; Марк. 15, 16 и др.; Сл. на Г. в. на св. Георг.
Воистинну adv. ἀληθῶς, μήν, заиста, зајамачно: Мат. 14, 33; Јевр. 6, 14 и др.
Волен, -ный 3. ἑκούσιος, 1) вољан, добровољан, хотимичан: грѣхъ (Мол. пред Прич.); 2) обилан: дождь воленъ ѿлучиши Боже достоянію твоему = дажд обилан (или: дажд по вољи Твојој, а не у обично време) пролићеш Боже на наслеђе Твоје (Пс. 67, 10).
Волитель m. θελητής, љубитељ: милости (Мих. 7, 18; Кан. Бог. п. 7 т. 2).
Волити v. impf. волю, -лиши, βούλεσθαι, желети, хтети: Мат. 11, 27; Лук. 22, 42.
Волкохищный < вълкохыштьнъ 3. λυκοσπάς, униграбљен од вука: Ч. Испов.
Волна < вълна f. κῦμα, вал, талас: Мат. 8, 24; Марк. 4, 37 и др.
Волна < вълна f. ἔριον, вуна: Јевр. 9, 19.
Волненіе < вълненние n. τὸ κλύδων, ударање валова, таласање: водное (Лук. 8, 24); морское: Јак. 1, 6.
Волнянъ < вльнѣнъ 3. λίνεος ланен, вунен: риза (Јез. 44, 17).
Волхвованіе < вльхвованние n. 1) μαγεία, чаролије, мађије: Ном. пр. 14; 2) φαρμακεία, врачање, чарање: Дел. 8, 11; Апок. 9, 21; 18, 23.
Волхвовати < вльхвовати v. impf. -хвую, -еши, μαγεύειν, μαντεύεσθαι, чарати, врачати: V Мојс. 17, 10; Дел. 8, 9; 16, 16; Ном. ст. 15—17.
Волхвоначалникъ < вльхвоначальникъ m. μαντίαρχης, поглавар врачара: Син. у I Нед. В. п.
Волхвъ < вльхвъ m. μάγος, мудрац: волсви ѿ востокъ (Мат. 2, 1. 7. 16); врачар: Дел. 13, 6. 8; Ном. ст. 15. маг
Волчецъ < вльчьць m. τρίβολος, бодљика, чичак, чкаљ: Јевр. 6, 8; Ст. на Г. в. у Нед. сир.; Стат. В. суб. III ст. 143.
Вонзити < въньзити v. impf. -зю, < вънжж -зиши, βάλλειν, уложити, заденути: ножъ въ ножницу (Јов. 18, 11).
Вонзнути < въньзнжти v. pf. -ну, -неши, περιτιθέναι, натаћи: вонзе на трость (Мат. 27, 48; Јов. 19, 29); πηγνύναι, забити: гвоздія (Ст. на Г. в. у Нед. Том.).
Вонмемъ imp. 1 л. pl. од внѧти.
Вонъ < вънъ adv. ἔξω, ван, напоље: изъ града (Мат. 21, 17; Марк. 11, 19; Лук. 4, 29).
Вонь adv. (въ нь, въ него) у њ, у њега; вонь же (въ иже, въ негоже) у који: вонь же часъ (Мат. 24, 44).
Вонѧ < вонѧ f. ὀσμή, мирис: I Мојс. 8, 21; Јов. 12, 3; II Кор. 2, 14. 16; во воню благоуханія: Мол. кад.; ἄρωμα, мирисава трава: Троп. на В. пет.
Вопити < въпити v. impf. вопію, -піеши, в. возопити: гласъ вопіющагω въ пустыни (Мат. 3, 3; Марк. 1, 3; Лук. 3, 4; Јов. Јов. 1, 23).
Воплотитисѧ < въплътитисѧ v. pf. воплощусѧ, -тишисѧ, σαρκοῦσθαι, ваплотити се, примити на себе тело: Ст. на Г. в. воскр. гл. 7; Сјед. воскр. 2 гл. 7 и др.

Воплоштати < въплъштати v. impf. -штаю, -еши, σαρκοῦσθαι, примати на себе тело: Богор. воскр. 2 гл. 4.

Воплоштеніе < въплъштеније n. σωμάτωσις, ваплоћење, примање на себе тела човечјег: Хрістово (Ст. на Г. в. 3 у Нед. праот.; Сл. на блаж. св. архђ. Стеф.

Вопль < въпль m. ὀδυρμός, јаук, јаукање: плачь и рыданіе и вопль (Мат. 2, 18); κραυγή, вапај, вика: и вопль мой къ тебѣ да пріидетъ (Пс. 101, 2); Мат. 25, 6; Апок, 21, 4; ѿ рыданія вопля: Сјед. воскр. 2 гл. 4.

Вопреки < въпрѣкы adv. ἐπ' εὔρους, попреко: написавъ непобѣдимое орѹжіе (Кан. на Воздв. ч. к. п. 1 ирм.); в. глаголати, ἀντιλέγειν, противуречити: Дел. 13, 45.

Вопросити < въпросити v. pf. -прошѹ, -сиши, ἐπερωτᾶν, ἐρωτᾶν, запитати: Мат. 12, 10 и др.

Вопросъ < въпросъ, m. ἐρώτημα, питање *(Микл.)*.

Вопрошати < въпрошати v. impf. -шаю, -еши, питати: Мат. 2, 4 и др,

Вопрошеніе < въпрошеније n. 1) ζήτημα, питање: Дел. 15, 2.; трикратнымъ вопрошеніемъ: Сл. на Г. в. на св. П. и П.; 2) ἐπερώτημα, чезнуће, допуштење; обећање (Вук): совѣсти благи вопрошеніе оу Бога, обећање добре савести Богу (I Петр. 3, 21).

Вопрошенъ 3. part. praet. pass. од вопросити, ἐπερωτηθείς, запитан: Лук. 17, 20.

Вопрошъ, -шша (м. вопросивъ, -ша) part. praet. act. I од вопросити, ἐπερωτήσας, запитавши: Дел. 23, 34.

Ворожбитъ < вражьбитъ m. μάγος, врач, чаробњак *(Микл.);* врачар: Уч. изв.

Воронъ рус., уместо вранъ 3. а) μέλας, вран, црн: конь (Апок. 6, 5); б) m. κόραξ, врана *(Микл.)*.

Воскликновеніе < въскликновеније n. ἀλαλαγμός, клицање, громко певање уз разне музикалне инструменте: Взыде Богъ во воскликновеніи: Пс. 46, 6; Сл. на стих. на Возн.; блажени людіе вѣдѹщіи воскликновеніе т. ј. који хвале, славе Бога: Пс. 88, 16.

Восклицаніе < въсклицаније n. в. воскликновеніе: Пс. 32, 3; 43, 13; 150, 5.

Восклонитися < въсклонитися v. pf. -клонюся, -нишися, 1) ἀνακύπτειν, подићи се, исправити се: Лук. 13, 11; 21, 28; Јов. 8, 7. 10; 2) ἀνακλίνειν, лећи, почивати: Сл. на хвал. на Срет.

Восколей m. κηροχύτης, врачар који лије восак: Ном. пр. 13.

Воскомастіхъ m. κηρομαστίχη, једна смеса, која се састоји из пчелињега воска, мастиха (смоле са разних дрвета која расту на истоку), затим истуцаног мрамора и других мирисавих ствари. Том смесом, растопљеном на ватри, заливају се, при освећењу храма, углови часне трапезе, или се обливају св. мошти које се ушивају у антиминс: Арх. чин. у Ч. осв. ант. (Cf. *Жив.*, 618—619 и Срп. Сион 1891 бр. 42).

Воскресеніе < въскрѣсеније n. ἀνάστασις, васкрсење (самога себе): Іисъ Хртово (Дел. 2, 31; I Петр. 1, 3).

Воскресити < въскрѣсити v. trans. воскрешꙋ, -сиши, ἐγείρειν, ἀνιστάναι, ускрснути другога, подићи другога из мртвих: воскрешꙋ его азъ въ послѣднїй день (Јов. 6, 40. 44. 50); егоже воскреси ѿ мертвыхъ: Јов. 12, 1. 9. 17; Дел. 2, 24 squ; I Сол. 1, 10.

Воскреснꙋти < въскрьснѫти v. intrans. -снꙋ, -снеши, ἐγείρεσθαι, ἀνίστασθαι, ускрснути, подићи самога себе из мртвих: Пс. 7, 7; 9, 20; Мат. 14, 2; Марк. 9, 9; Лук. 8, 55; Јов. 20, 9; I Сол. 4, 14 и др.; Хр̃тосъ воскресе изъ мертвыхъ (Троп. Ускр.); воскресый и воскресшїй part. praet. act. I сл. обл., ἐγερθείς, који је васкрсао: Рим. 8, 34; II Кор. 5, 15.

Воскрешати < въскрѣшати v. impf. -шаю, -еши, ἐγείρειν, васкрсавати, дизати некога из мртвих: мертвыѧ воскрешайте (Мат. 10, 8); Јов. 5, 21.

Воскрешенїе < въскрѣшеније n. verb. subst. од воскресити, ἀνάστασις, васкрсење другога из мртвих: Лук. 14, 14; Јов. 5, 29; 11, 24. 25. У тропару на Лазареву суботу стоји: общее воскресенїе, а требало би: общее воскрешенїе *(Жив.)*.

Воскрилїе < въскрилије n. κράσπεδον, реса на хаљини старих Јевреја: IV Мојс. 15, 38; руб, скут од хаљине: Мат. 9, 20; 23, 5; Марк. 6, 56.

Воскрылѧтисѧ < въскрилꙗтисѧ v. impf. -лѧюсѧ, -еешисѧ, πτεροῦν, окрилатити се, усхићавати се: божественнымъ раченїемъ (Степ. гл. 5 ант. 1).

Вослѣдователь < въслѣдователь m. ἀκόλουθος, пратилац, приврженик, ученик: церкве (Конд. св. Андр. Перв.).

Восперитисѧ < въсперитисѧ v. pf. -перюсѧ, -ришисѧ, ἀναπτεροῦν, узнети, подигнути: Ст. на Г. в. у IV Нед. В. п.

Восперѧти v. impf. -перѧю, -ѧеши, πτεροῦν, дати некоме крила, убрзати, узнети, узвисити ум: восперѧетъ, возращаетъ, оустроѧетъ горѣ (Степ. гл. 6 ант. 1. Сл.).

Восписовати < въсписовати v. impf. -сꙋю, сꙋеши, ἀναγράφειν, приписивати, одавати; благодарственнаѧ восписꙋемъ ти раби твои Бц̃е (Конд. Благов.).

Воспитати < въспитати v. impf. -таю, -еши, τρέφειν, хранити: манною (Ст. на В. суб. III ст. 137); неговати, одгајати: себѣ въ сына (Дел. 7, 21); в. чада, τεκνοτροφεῖν, васпитати децу; I Тим. 5, 10.

Восплескати < въсплескати v. impf. -плещꙋ, -щеши, κροτεῖν, запљескати: Сл. на хвал. на св. Три Јер.; рꙋками: Пс. 46, 1; Кан. Благов. п. 7 ирм.

Воспрїемникъ < въсприемьникъ m. ἀνάδοχος, 1) крштени кум; 2) венчани кум; 3) кум при пострижењу у монаштво (Треб.).

Воспрїимати v. impf. -прїемлю, -емлеши, ἀπέχειν, узимати, примати: мздꙋ свою (Мат. 6, 2. 5. 16); воспрїемлющь, -їй 3. part. praes. act., ἀντιλαμβανόμενος, који прима: I Тим. 6, 2.

Воспрїѧти < въсприѧти v. pf. -прїимꙋ, -прїимеши, λαμβάνειν, ἀπολαμβάνειν, узети, примити: сыновленїе (Гал. 4, 5), благаѧ (Лук. 16, 25); совѣтъ воспрїѧша, саветоваше се: Мат. 22, 15; προσ-

λαμβάνειν, на себе узети: плотїю бо ѿ тебе восприѧтою (Богор. воскр. гл. 3).

Восприѧтїе < въсприꙗтие n. πρόσληψις, примање, наследство: и изъ неѧ прошедый съ восприѧтїемъ, с примањем Божанске природе (Догм. гл. 8); διαδοχή, потомство, настављање: въ восприѧтїе рода человѣча (Мол. у Ч. обруч.); ἀπόλαυσις, уживање: блгочадїѧ восприѧтїю (Ч. венч.).

Воспросити < въспросити v. impf. -прошꙋ, -сиши, ἐπαιτεῖν, просити, просјачити: Пс. 108, 10.

Воспрѧнꙋти < въспрѧнѫти v. pf. -прѧнꙋ, -неши, ἀνανήφειν отрезнити се, пренути се, тргнути се: но воспрѧни зовꙋщи (Троп. на В. пон.

Воспрѧтатисѧ < въспратати сѧ v. impf. -таюсѧ, -ешисѧ, ἐπαποδύομαι, оружати се: Син. у Нед. М. и ф.

Воспꙋщати < въспоуштати v. impf. -щаю, -еши, ἀναπέμπειν, испуштати, издавати, узносити, подизати: Око сердца моегѡ воспꙋщаю къ тебѣ, Блчце (Причаст. гл. 6).

Воспѣвати v. impf. -ваю, -еши, ᾄδειν, певати: Еф. 5, 19.

Воспѣнѧти < въспѣнꙗти v. impf. -нѧю, -еши, ἐπαφρίζειν, запенушити се, пенити се: Јуд. 1, 13.

Воспѣти v. impf. -пою, -поеши, 1) ὑμνεῖν, отпојати: Мат. 26, 30; 2) ψάλλειν, молити се: дꙋхомъ и оумомъ (I Кор. 14, 15); опевати, прославити: воспоимъ Марїю дѣвꙋ (Догм. гл. 1).

Воспѧтитисѧ < въспѧтити сѧ v. pf. воспѧщꙋсѧ, -тишисѧ, ἀναχαιτίζειν, преврнути се: вода (Син. у VI Нед. по Пасци).

Воспѧщати < въспѧштати v. impf. -пѧщаю, -щаеши, ἐμποδίζειν, спречавати, заустављати, натраг враћати, потискивати: стрꙋи (Сл. на VI часу уочи Богој.).

Воставити v. pf. воставлю, -виши, διανίσταμαι, подигнути: Мол. 2 св. В. В. на Дух. веч.

Востанїе < въстание n. ἔγερσις, устајање, васкрсење. Кан. Пасхе п. 9 ирм.

Востерзати < въстрьзати v. impf. -терзаю, -заеши, τίλλειν, кидати, тргати: класы (Мат. 12, 1; Марк. 2, 23).

Восторгати < въстръгати v. impf. -гаю, -еши, συλλέγειν, чупати: плевелы (Мат. 13, 29); τέλλειν, тргати: класы (Лук. 6, 1); -сѧ, ἐκριζοῦσθαι, ишчупати се: Лук. 17, 6.

Восторгнꙋти < въстръгнѫти v. pf. -торгнꙋ, -гнеши, истргнути, ишчупати: Мол. у Ч. Кршт.

Восточенїе < въстоучие n. ἀνατολή, исток: Јер. 25, 25.

Восточный < въстоучьнъ з. ἀνατολικός, источни; восточны, ἀνατολικά, стихире, које се налазе у октоиху после воскресних стихира на Гдн воззвахъ, а саставио их је цариградски патријарх Анатолије († 458), по коме су у словенским цркв. књигама погрешно назване *восточне* уместо *Анатолијеве*, јер ἀνατολικά не долази од ἀνατολή, исток, него од Ἀνατόλιος (*Митр. — Мирк.* I, 243).

Востренетати v. pf. -пещꙋ, -щеши, τρέμειν, задрхтати: Кан. анг. хран. п. 8 т. 2; братницы адѡви: Сјед. воскр. гл. 1.

Воста́гнꙋти < въстагнѫти v. pf. -тагнꙋ, -гнеши, αἴρειν, стегнути, стиснути, обуздати: челюсти (Пс. 31, 9); извући: ладїю, юже востагше.. (Дел. 27, 17).

Востѧзовати < въстѧзовати v. impf. -зꙋю, -зꙋеши, ἀνακρίνειν, испитивати: I Кор. 9, 3; судити: I Кор. 4, 4; -сѧ, посматрати се, разгледати се: I Кор, 2, 15.

Восхитити < въсхытити v. pf. -хищꙋ, -тиши, ἁρπάζειν, уграбити, отети: нищаго (Пс. 9, 30); ѿ рꙋки Отца моегѡ (Јов. 10, 29) узети: восхищени бꙋдемъ на облацѣхъ (I Сол. 4, 17); συναρπάζειν, ухватити: Дел, 6, 12; -сѧ отети се, одбити се: ѿ сосцевъ (Ч. погреб. свешт. ик. 22).

Восхищати < въсхыштати v. impf. -щаю, -еши, ἁρπάζειν, грабити, отимати, красти: всѣѧнное (Мат. 13, 19); συναρπάζειν, одвлачити, вадити: ѿ огнѧ (Јуд. 1, 23).

Восхищенїе < въсхыштение, n. ἁρπαγή, отмица, грабеж, отимачина: на восхищенїе не желайте (Пс. 61, 11); не восхищенїемъ непщева (није сматрао отимањем) быти равенъ Богꙋ (Филиб. 2, 6); крађа: Ст. на Г. в. у пет. I Нед. В. п.

Восходити v. impf. -хождꙋ, -диши, ἀναβαίνειν, уздизати се, пењати се: ко Отцꙋ моемꙋ (Јов. 20, 17); ићи: во Їерꙋсалимъ (Мат. 20, 17. 18; Марк. 10, 32. 33; Лук. 18, 31; 19, 28); подизати се: восходѧтъ горы (Пс. 103, 7).

Восходъ m. 1) ἄνοδος, узлазак: на небеса: Ст. воскр. на Г. в. гл. 4; Мол. 3 св. В. В. на Дух. веч.; в. солнца, ἀνατολή, исток: Апок. 7, 2; 2) κλιμακτήρ, степеница, басамак: Јез. 40, 26.

Восхожденїе < въсхождение n. 1) ἐπίβασις, ступање: полагаѧй ѡблаки на восхожденїе свое (Пс. 103, 3), који постављаш облаке да идеш по њима; облаке си начинио да су ти кола (*Вук, Влаш.*, III, 236); 2) ἀνάληψις, упињање, узношење: егда скончавахꙋсѧ днїе восхожденїю егѡ (Лук. 9, 51).

Вотще < вътьште adv. διακενῆς, εἰς κενόν, бадава, напразно, узалуд: Пс. 24, 3; 30, 7; II Кор. 6, 1; Гал. 2, 2; Филип. 2, 16; I Сол. 2, 1; 3, 5.

Воꙋтрїе < въоутрие adv. ἐπαύριον, други дан ујутро: Дел. 10, 9; 20, 15.

Вочеловѣчитисѧ < въчловѣчитисѧ v. pf. -вѣчꙋсѧ, -чишисѧ, ἐνανθρωπεῖν, постати човек: III чл. Симв. в.; Кан. св, Андр. крит. п. 9.

Воѡбраженїе < въображение n. ἀντίτυπος, слика, углед, узор: I Петр. 3, 21.

Воѡбразитисѧ v. impf. -жꙋсѧ, -зишисѧ, μορφοῦσθαι, образовати се, примити облик: Гал. 4, 19; Кан. воскр. гл. 1 п. 3 ирм.

Воѡрꙋжити < въоржжити v. pf. -рꙋжꙋ, -жиши, στρατοπεδεύειν, ушанчити, улогорити: къ чермнѣмъ мори (Мол. у Ч. обруч.); -сѧ, καθοπλίζεσθαι, наоружати се: Лук. 11, 21; воѡрꙋженный воинъ, στρατιώτης, војник: Дел. 23, 23.

Воѡчати < въочати v. impf. -чаю, -еши, ὀμματοῦναι, добивати вид, прогледати: Син. у VI Нед. по св. Пасци.

Воѡчити v. pf. -ѡчꙋ, -чиши, ὀμματοῦναι, отворити очи, дати

вид: Кан. у Нед. слеп. п. 9 т. 4.

Воѵ̑постасный 3. ἐνυπόστατος, уличен, који има лице, који је примио на себе лице: иже жизнь рождши воѵ̑постаснѹю (Ст. на блаж. на Усп. Бог.).

Впадати v. impf. -даю, -еши, ἐμπίπτειν, упадати: во искѹшенїѧ (Јак. 1, 2); въ напасти (I. Тим. 6, 9).

Впасти < въпасти v. pf. впадѹ, -деши, ἐμπεσεῖν, упасти: въ разбойники (Лук. 10, 36); въ рѹцѣ Бога живагѡ (Јевр. 10, 31).

Вперити < въперити v. pf. вперю, -риши, ἀναπτεροῦν, окрилити, оснажити, ојачати: ѹмъ вперивъ зарею дѹха (Конд. гл. 2 св. Спир. чуд.).

Вперѧти < въперꙗти v. impf. вперѧю, -еши, ἀναπτεροῦν, окрилатити, давати крила: сїѧ вперѧютъ мѧ (Мол. 7 пред Прич.).

Впослѣдокъ < въпослѣдъкъ adv. ἐπ᾽ ἐσχάτου, у последак: Јевр. 1, 2.

Вправдѹ < въправдѫ adv. δικαίως, праведно, по заслузи: Лук. 23, 41.

Впрѧмѡ < въпрꙗмо adv. ἐπ᾽ εὐθείας, управо, правце: впрѧмѡ жезломъ чермное пресѣче (Кан. на Воздв. ч. к. п. 1 ирм.).

Впрѧщи < въпрꙗшти v. pf. впрѧгѹ, -жеши, ζευγνύναι упрећи, упрегнути *(Микл.)*.

Врабїй m. στρουθός, врабац (*Вост.*; *Дјач.)*.

Врагъ m. 1) ἐχθρός, непријатељ: любите враги вашѧ (Мат. 5, 44; Лук. 6, 27. 35; Рим. 12, 20); 2) διάβολος, ђаво *(Микл.; Дјач.)*.

Вражьбитель m. в. ворожбитъ.

Вражда < вражьда f. ἔχθρα, непријатељство: Јак. 4, 4; Ном. пр. 123; сїѧ прегражденїе вражды разрѹшивши (Догм. гл. 1).

Враждебный < вражьдьбьнъ 3. δυσμενής, непријатељски, злобан, непријазан: ересь (Троп. 2 по свјет, у I Нед. В. п.).

Враждовати < вражьдовати v. impf. -ждѹю, -еши, ἐμμαίνεσθαι, непријатељевати, беснити, мрзети на некога: Дел. 26, 11.

Вражїй 3. τοῦ ἐχθροῦ, непријатељски: Пс. 30, 9; 43, 17; Лук. 10, 19.

Вразѹмлѧти < вразоумлꙗти v. impf. -лѧю, -еши, νουθετεῖν, световати: Кол. 3, 16; поучавати: I Сол. 5, 14.

Вранъ m. 1) μέλας, црн; 2) κόραξ, гавран: Лук. 12, 24; нощный, νυκτικόραξ, буљина: Пс. 101, 7.

Враска f. ῥυτίς, бора на лицу; недостатак, махна. порок: Мол. у Ч. јелеосв.

Врата f. πύλη, врата: I Мојс. 34, 20; Ис. 22, 8; Пс. 68, 13; адѡва, сила адска, ад, царство сатане: Прем, Сол. 16, 13; Мат. 16, 18; смертнаѧ, смрт, царство смрти: Пс. 9, 14; 106, 18; ѹзкаѧ, живот по закону Божјем, скопчан са разним тегобама: Мат. 7, 14; Јерусалим је имао дванаест врата: 1) врата гнойнаѧ, кроз која су извозили ђубре: Нејем. 2, 13; 3, 13. 14; 2) воднаѧ, кроз која су увозили у град воду: Нејем. 3, 26; 3) юдоли, врата у долини, или на равном месту: Нејем. 2, 13; 3, 13; 4) коньскаѧ, кроз која су, вероватно, изводили коње на купање; 5) источника, крај из-

вора: Нејем. 2, 14; 3, 15; 6) рыбнаѧ, кроз која су проносили рибу на продају: Нејем. 3, 3; 12, 39; II Парал. 33, 14; 7) старая, стара првобитна врата: Нејем. 12, 39; 8) Єфремова; 9) Веніаміна: Јер. 20, 2; 37, 13; 10) оугольная, која су се налазила на углу јужне и западне стране града: Јер. 31, 38; 11) сꙋдная, при којима се вршило суђење: Нејем. 3, 31; 12) овчая, близу јерусалимскога храма, кроз која су терали овце одређене за жртву: Нејем. 3, 1. 32; 12, 39 *(Дјач.)*.

Вратило n. ἀντίον, вратило, навој на разбоју: I Парал. 11, 23.

Вратникъ <вратьникъ m. πυλωρός, вратар: вратницы адовы (Сјед. воскр. гл. 1); Ст. воскр. на Г. в. 6 гл. 2.

Врачба <врачьба f. 1) ἴασις, лечење; 2) φάρμακον, лек: III Јездр. 7, 23.

Врачебница <врачьбьница f. νοσοκομεῖον, лечилиште: понеже пришелъ еси къ врачебницꙋ (Ч. испов.).

Врачеваніе n. θεραπεία, лечење: Ак. Бог. ик. 12.

Врачь m. ἰατρός, лечник: не трєбꙋютъ здравїи врача, но болѧщїи (Мат. 9, 12; Марк. 2, 17; Лук. 5, 31).

Вреденъ <врѣдьнъ 3. 1) λελωβημένος, покварен, шкодљив, штетан; 2) κολλός, унакажен, сакат *(Микл.; Старч.)*.

Вредити <врѣдити v. pf. врежꙋ, -диши βλέπτειν, нашкодити, наудити: аще и что смертно испїютъ не вредитъ ихъ (Марк. 16, 18); ἀδικεῖν, вређати: человѣки пѧть мѣцъ (Апок. 9, 10); -сѧ, повредити се: Апок. 2, 11; 18, 4.

Вредъ <врѣдъ 1) βλάβος, штета; πάθος, болест; πληγή, рана *(Микл.)*; 2) ἕλκος, чир, пришт: V Мојс. 28, 27. 35; 3) лепра, проказа *(Старч.)*.

Врежденіе <врѣжденне n. φθάρμα, повреда, квар: III Мојс. 22, 25.

Вретище <врѣтище n. 1) μάρσιπος, врећа, кеса: ѿрѣшнвъ .. дати пищꙋ оселомъ (I Мојс, 42, 27); 2) σάκκος, покајничка хаљина од грубога платна, кострет: III Цар. 20, 31. 32; 16, 27; древле оубо во вретищи... покаѧлисѧ быша (Мат. 11, 21; Лук. 10, 13); 3) платно, покров: вретищемъ покиваемь (Ст. у Ч. погреб.).

Врещи <врѣщи v. pf. вергꙋ <врьгѫ, -жеши <врьжеши, βάλλειν, ῥίπτειν, бацити: жребїѧ (Мат. 27, 35); ѡтквы: Дел. 27, 29; камень: Јов. 8, 7; -сѧ бацити се: къ морє (Мат. 21, 21; Марк. 11, 23).

Врещи <врѣщи v. impf. верхꙋ <врьхѫ, -шеши <врьшеши, ἀλοᾶν, врћи *(Микл.)*.

Врꙋхъ < вроухъ, βροῦχος, врста скакаваца: и сїѧ да ѣсте ѿ нихъ: врꙋха... (код *Данич.:* арба): III Мојс. 11, 12.

Врꙋцѣлѣто, недељно слово у Пасхалији, којим се означавају у извесној години сви васкрсни дани. Они се у разним годинама означавају разним словима. Таквих недељних слова, штампаних обично у Индиктиону и Месецослову, има према броју дана у седмици седам, а то су: А, В, Г, Д, Є, Ѕ, З. У Индиктиону свако недељно слово означава само васкрсне

дане целе годите, а у Месецослову при богослужбеним књигама оно означава и васкрсне и седмичне дане. Ова недељна слова почињу од 1 марта и трају до следећега марта као и пасхална година *(Дјач.)*.

Врꙋчати < вържѫчати v. impf. -чаю, -еши, *συνιστάναι*, поручивати, препоручивати: Рим. 16, 1; предавати: Ст. на Г. в. 1. св. кн. Лаз.

Врꙋчити < вържѫчити v. pf. врꙋчꙋ, -чиши, *συνιστάναι*, уручити, предати: Ст. на Г. в. 2 св. кн. Лаз.

Врѣснотꙋ < въръсьнотѫ, adv. ὄντως, заиста, заправо: великое врѣснотꙋ таинство (Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.); *κυρίως*, с потпуним правом: Ном. пр. 119.

Врѣти v. impf. врю, вриши, ἐκζεῖν, гмизати, мицати се: Јез. 47, 9; врити, кипети: мета врѧщиа (Јов. 32, 19).

Всадити < въсадити v. pf. всаждꙋ, -диши, 1) φυτεύειν, усадити: смоковницꙋ (Лук. 13, 6); Јак. 1, 21; 2) τιθέναι, поставити; βάλλειν, бацити: въ темницꙋ (Мат, 14, 3; 18, 30; Лук. 12, 58; Дел. 5, 25 squ.); 3) ἀναβιβάζειν, посадити: на колесницꙋ свою (I Мојс. 41, 43; -сѧ, φυτεύεσθαι, усадити се: въ море (Лук. 17, 6).

Всадникъ < въсадьникъ m. ἀνάβατης, коњаник: IV Цар. 9, 18; Кан. воскр. гл. 5 п. 1 ирм. и на Преобр. п. 1 ирм.

Всеблагочестнѡ < въсеблагоуьстно adv. πανευσεβῶς, веома побожно: Сл, прип. 9 п. Кан. у Нед.раслаб.

Всевоинство n. πανστρατία, цела војска, све чете: Кан. Возн. п. 1 ирм.

Всегда < въсегда adv. πάντοτε, ἀεὶ, свагда, увек, непрестано: Мат. 26, 11; Марк. 14. 7 и др.

Всегꙋбитель < въсегоубитель m. ὀλοθρευτής, истребитељ, затирач, крвник: I Кор. 10, 10.

Всегꙋбительнѣйшїй 3. πανωλεθρότατος, најопаснији, најпогубнији, најнесрећнији: Стат. на В. суб. I ст. 63.

Всегꙋбительство < въсегоубительство n. ὄλεθρος, погибао, погибија: I Сол. 5, 3; I Тим. 6, 9.

Вседерзый < въседръзъ 3. πάντολμος, који се усуђује да све чини, дрзак: Син. у II Нед. В. п.

Вседѣтель < въседѣтель m. πανοῦργος, створитељ свега: Богор. на хвал. св. Андр. Перв.; Кан. воскр. гл. 5 и Дух. п. 8 ирм.

Вседѣтельный < въседѣтельнъ 3. који је све створио: Кан. воскр. гл. 7 п. 3 ирм.).

Всезлобный 3. παμμόχθηρος, врло рђав: грѣхъ (Кан. воскр. гл. 2 п. 1 ирм.

Вселеннаѧ < въселенаꙗ adj. f. (од вселенный 3), ἡ οἰκουμένη γῆ, насељена земља: написати всю вселеннꙋю (Лук. 2, 1); Мат. 24, 14; Дел. 11, 28 и др.; orbis, Weltall, васељена: ибо оутверди вселеннꙋю (Пс. 92, 1); покори Богъ вселеннꙋю грѧдꙋщꙋю (Јевр. 2, 5).

Вселенскїй < въселеньскъ 3. οἰκουμενικός, васељенски, који је из свих насељених земаља; в. соборъ = васељенски, а нипошто васионски, јер васиона обухвата и небо и земљу (*Жив.*).

Всемїрный < въсемирьнъ 3. παγκόσμιος, свесветски, свему свету познати, у целоме свету слав-

ни: Кан. воскр. гл. 5 п. 8 ирм.; Догм. гл. 1.

Всенепорочный < вьсенепороудынъ 3. πανάμωμος, сасвим без порока, без прекора: Догм. гл. 3; Богор. воскр. на стих. гл. 4; Ч. Јелеосв.; Молеб. Пресв. Богор.

Всепагубный < вьсепагоубьнъ 3. πανώλης, сасвим покварен, рђав, опасан: держава кражїа (Икос Окт. гл. 6).

Всеплодїе < вьсеплодие n. ὁλοκάρπωμα, сваковрсни плодови, жртва паљеница: III Мојс. 16, 24; ὁλοκάρπωσις, изобиље: Конд. св. ап. П. и П.; Авраамово: Мол. у св. Лит. Вас.; παγκαρπία, свакојаки плодови: снѣдатъ во животное всеплодїе (Степ. гл. 3 ант. 3).

Всепѣтый < вьсепѣтъ 3. πανύμνητος, много опеван, хваљен, слављен, свеславан: Дѣва (Ст. на стих. на Рожд. Бог.); на та надѣющыяся всепѣтая: Богор. васкр. гл. 7; Ак. Бог. конд. 13.

Всеродный < вьсеродьнъ 3. παγγενής, који је све изродио: Адамъ — праотац свега рода човечјег (Ст. на стих. воскр. гл. 1; Кан. Дух. п. 6 ирм.); клятва — која се простире на цео род човечји: ирм. 9 Крсту; смерть: Ст. гл. 8 у Ч. погреб. млад.; спасенїе: Сл. на Г. в. Усп. Бог. и св. Спир. чуд.

Всесиленъ < вьсесильнъ 3. παντοδύναμος, свемогући: Догм. гл. 1,

Всесмѣхливый 3. παγγέλαστος, врло смешан, поруге достојан: адъ (Ст. на стих. 2 на В. пет.).

Всесожженїе < вьсесъженние n. ὁλοκαύτωμα, жртва паљеница: I Мојс. 30, 20; III Мојс. 6, 25; Пс. 50, 18. 23; Марк. 12, 33; Јевр. 10, 6. 8; Сјед. у суб. I Нед. В. п.

Всестрастный < вьсестрастьнъ 3. παναθλίος, сасвим невољан: Кан. у Нед. сир. п. 3 т. 2.

Всехитрецъ < вьсехытрьць m. παντέχνημων, велики уметник, творац свега, који је све премудро устројио: Кан. воскр. гл. 7 п. 9 ирм.

Всецарь m. παντάναξ, цар над свима: Стат. III ст. 156.

Всечестный < вьсечьстьнъ 3. πανσεπτός, величанствен, славан, достојанствен: Мол. у св. Лит. пређеосв.

Всещедръ < вьсештедръ 3. πανοικτίρμων, веома милосрдан, премилостив: Степ. воскр. гл. 8 ант. 2; Свјет. у Нед. раслаб.

Всеωрѹжїе n. πανοπλία, потпуна војничка опрема, потпуно оружје: I Мак. 13, 29; II Мак. 10, 30; 15, 28; креста: Ст. на хвал. у Нед. сир.; војена сила: Прем. Сир. 46, 8.

Всеωрѹжный 3. πάνοπλος, тешко наоружан; потпун, строг: воздержанїе (Ст. на хвал. у Нед. сир).

Всеядецъ < вьсеядьць m. παμφαγός, који све једе, ждера: Стат. на В. суб. I ст. 23.

Вскорѣ < въскоръ adv. ταχύ, наскоро, брзо: Дел. 12, 7; ἐν ἀτόμῳ, наједном, уједанпут: I Кор. 15, 52.

Вскрай < въскрай praep. συνόμορος, поред, покрај: сонмища (Дел. 18, 7); παρά, близу, крај: моря (Јевр. 11, 22).

Вскрилїе n. в. воскрилїе: Мат. 14, 36.

Вскѹю < въскжѭ adv. ἵνα τί, зашто, због чега: Мат. 9, 4; 27, 46; Лук. 13, 7.

Вслѣдствовати < **въслѣдъствовати** v. impf. -ствую, -еши, ἀκολουθεῖν, ићи за неким, пратити некога: Мат. 21, 9.

Вслѣдъ < **въслѣдъ** praep. са gen. ὄπισθεν, за, иза *(Микл.; Вост.)*.

Вспять < **въспать** adv. ὀπίσω, назад, натраг: ѡбратитсѧ (Мат. 24, 18; Марк. 13, 16; Јов. 20, 14; II Петр. 2, 21.)

Встанливый < **въстаньливъ** 3. σπουδαῖος, ревностан, усрдан, усталац: II Кор. 8, 22.

Всуе < **въсоуе** adv. εἰκῇ, без узрока, низашто: всякъ гнѣвайсѧ на брата всуе (Мат. 5, 22); μάτην, заман, залуду: всуе же чтутъ мѧ (Мат. 15, 9; Марк. 7, 7); κενῶς, напразно, узалуд: мните, ѣкѡ всуе писанїе глаголетъ (Јак. 4, 5).

Всыновленїе < **въсыновлениѥ** n. υἱοθεσία, усиновљење: Рим. 8, 23; 9, 4; Гал. 4, 5.

Всюду < **въсѭдѫ** adv. πανταχοῦ, на сваком месту, на све стране, свуда: проповѣдаша всюду (Марк. 16, 20); πάντοθεν, свагде, одасвуд: ѡкованъ всюду златомъ (Јевр. 9, 4).

Всѧкѡ < **вьсако** adv. ὅλως, свакако, на сваки начин, сасвим, без сумње: не клѧтисѧ всѧкѡ (Мат. 5, 34); Сл. сјед. на св. архђ. Стеф.; Свјет. у Нед. месоп.; πάντως, јамачно: всѧкѡ оубїйца есть человѣкъ сей (Дел. 28, 4).

Всѧчески < **вьсачьскы** adv. ὄντως, свакако: II Петр. 2, 16; доиста, заиста: Кан. св. Андр. крит. п. 2 т. 3.

Всѧческїй < **вьсачьскъ** 3. πᾶς, сав: искушена по всѧческимъ (Јевр. 4, 15) — у свему, у свачему, всѧческаѧ же ѿ Бога (II Кор. 5, 18).

Втай adv. κρυφίως, потајно: Ном. пр. 111.

Вторицею < **въторицеѭ** adv. ἐκ δευτέρου, подругипут: Мат. 26, 42; δεύτερον, двапут: Марк. 14, 30.

Второпервый < **въторопръвый** 3. δευτερόπρωτος, први после другога: суббѡта, прва субота после другога дана Пасхе (Лук. 6, 1).

Вторствовати < **въторъствовати** v. impf. вторствую, -еши, δευτερεύειν, бити други: и изшедъ изъ сѣверныхъ дверей вторствуѧй (Арх. чин.).

Вурколакъ и **вурколакъ** m. βουρκόλακα, вукодлак: Ном. пр. 21.

Входити < **въходити** v. impf. вхожду, -диши, εἰσέρχεσθαι, улазити: дверми во дворъ овчїй (Јов. 10, 1); не входѧщее во оуста сквернитъ человѣка: Мат. 16, 11.

Входъ < **въходъ** m. εἴσοδος, 1) улазак: I Цар. 16, 4; II Цар. 3, 25; IV Цар. 14, 25; II Петр. 1, 11; I Сол. 1, 9; 2, 1; гробный: Сјед. воскр. гл. 4; 2) мали и велики вход на св. Литургији (Служ.).

Вхожденїе < **въхождениѥ** n. в. **входъ**: Пс. 120, 8.

Вчера < **вьчера** adv. χθές, јуче: I Мојс. 31, 2. 5; Јов. 4, 52.

Вчинити < **въчинити** v. pf. вчиню, -ниши, κατατάττειν, поставити, одредити: да вчинитъ мѧ идѣже свѣтъ животный (Сл. у погреб. свет.).

Вшедъ < **въшьдъ**, -ши, -ше; вшедый и вшедшїй 3. part. praet. act. I од взыти: Мат. 22, 11; Марк. 1, 21; 6, 25 и др.

Выдати рус., v. pf. -даю, -еши, χαρίσασθαι, издати, предати: Дел. ап. 25, 11. 16.

Вынꙋ < **вънѫ** adv. διὰ παντός, увек, једнако, непрестано: **хвала єгѡ во оустѣхъ моихъ** (Пс. 33, 1); **бѧхꙋ вынꙋ въ церкви**: Лук. 24, 53.

Выпелица f. γλαῦξ, сова: V Мојс. 14, 15.

Выситисѧ < **въситися** v. impf. **вышꙋсѧ, -сишисѧ**, ἐπαίρεσθαι, подизати се: Син. у Нед. мит. и фар.

Высоковыйный < **въісоковыйнъ** 3. ὑψαύχην, горд, поносит *(Микл.; Вост.)*.

Высокоглаголаніе n. ὑψηγορία, хвалисање, размеħање, хваљење самога себе: Конд. у Нед. мит. и фар..

Высокомꙋдрствовати < **-мѫдрьствовати** v. impf. **-ствꙋю, -еши**; ὑψηλοφρονεῖν, гордити се, поносити се: Рим. 11, 20; I Тим. 6, 17; Сл. на хвал. у III Нед. В. п.

Высокомꙋдрый < **высокомѫдръ** 3. ὑψηλόφρονος, охол, надмен, горд: Сл. на хвал. у III Нед. В. п.

Высокорѣчіе n. в. **высокоглаголаніе**: Свјет. у Нед. мит. и фар.

Выспренный < **выспрьнь** 3. ὁ ἄνω, горњи, високи, узвишени *(Микл., Вост.)*.

Выспрь < **выспрь** adv. ἄνω, горе, поврх: Јевр. 12, 15.

Вышеніе < **вышеније** n. ἔπαρσις, охолост, бес: Син. у Нед. мит. и фар.

Вышшій comp. од **высокій**, виши: **всѣхъ скоркѫщихъ** (Степ. воскр. гл. 4 ант. 2).

Вышній < **вышьнъ** 3. ὁ ἄνωθεν, горњи: **съ вышнѧгѡ краѧ до нижнѧго** (Мат. 27, 51); ὁ ἄνω, небески: **азъ ѿ вышнихъ есмь** (Јов. 8, 23); ὕψιστος, највиши, свевишњи: II Јездр. 2, 3; **сынъ вышнѧгѡ наречетсѧ**: Лук. 1, 32.

Выѧ < **выꙗ** f. τράχηλος, врат: **нападе на выю єгѡ** (Лук. 15, 20); ὁ αὐχήν, -ενος, шија: **сѣчетъ во Хр҇тоѣ выѧ ихъ оусѣченіемъ мꙋкъ** (Степ. воскр. гл. 8 ант. 1).

Вѣдати v. impf. **-даю, -еши**, γινώσκειν, εἰδέναι, знати: Марк. 4, 11; Лук. 8, 10; Јов. 4, 10.

Вѣдецъ < **вѣдьць** m. γνώστης, зналац, познавалац: Дел. 26, 3; Кан. св. Андр. крит. п. 9 т. 4.

Вѣдь f. γνῶσις, знање *(Микл.)*.

Вѣдѣти v. impf. **вѣмъ, вѣси, — вѣдѧтъ**, γινώσκειν, εἰδέναι, знати: **дне ни часа** (Мат. 25, 13); **съ высоты востока** (Троп. Бож.); **вѣдый** part. praes. act. εἰδώς, знајуħи: Мат. 12, 25; ἐπιστάμενος, који се разуме у нешто: Дел. 18, 25; **вѣдꙋщій и вѣдѧщій** сл. обл., који зна, који разуме: Јак. 4, 17; I Сол. 4, 5; **вѣдомь** part. praes. pass., γνωστός, знан, познат: Дел. 13, 38; 28, 22. 28.

Вѣжда f. βλέφαρον, веђа, обрва: Пс. 10, 4; 131, 4; Сл. на хвал. св. Георг.

Вѣнецъ < **вѣньць** m. στέφανος, венац: **лѣта**, круг године, цела година: Пс. 64, 13; **жизни**: Јак. 1, 12; Апок. 2, 10; **славы**: I Петр. 5, 4; **похваленіѧ**: I Сол. 12, 19; **правды**: II Тим. 4, 8.

Вѣнечникъ < **вѣньчьникъ** m. στεφανηφόρος, στεφανήτης, који носи венац, увенчан: Сл. на хвал. св. Дим.; Конд. Прен. м. св. архђ. Стеф.

Вѣно n. φερνή, дар, мираз, прħија: I Мојс. 34, 12.

Вѣствовати < **въстьковатн** v. impf. **-ствꙋю, -ѥши**, κηρύσσειν, проповедати: **ѥѵ҃лїе црⷭ҇твїѧ** (Мол. у Хирот. презв.).

Вѣсъ m. 1) σταθμός, мерило: III Мојс. 19, 36; 27, 25; 2) ζυγόν, вага: Ис. 40, 15.

Вѣтвь f. κλάδος, гранчица: Мат. 12, 32; **в. агнѡва**, врба: III Мојс. 23, 40.

Вѣтїй, -їѧ m. ῥήτωρ, говорник: Ак. Бог. ик. 9; Кан. Дух. 2 п. 3 т. 1; **дꙋховнїи вѣтїи**, οἱ πνευματορήτορες: Ст. на Г. в. у Нед. свих св.

Вѣтїйствовати v. impf. **-ствꙋю, -ѥши**, ῥητορεύειν, вешто говорити, сјајне говоре држати: Сл. на лит. на Дух.

Вѣтрило n. ἀρτέμων, ἱστίον, једро, катарка; Ис. 33, 23; Дел. 27, 13. 40.

Вѣтроносєцъ < **вѣтроносьць** m. πνευματόφορος, ветропир, који тера капом ветар, лакомислен човек: Соф. 3, 4.

Вѣтроплѣнїе n. ἀνεμοφθορία, медљика: Агеј 2, 18.

Вѣчновати < **вѣчьновати** v. impf. **вѣчнꙋю, -ѥши**, διαιωνίζειν, вечно пребивати, вековати: Сл. на Г. в. св. кн. Лаз.

Вѣщанїе < **вѣштанне** n. φθόγγος, учење, реч, проповед: Пс. 18, 5; Рим. 10, 18; Троп. св. Вас.; τὸ φθέγμα, глас: Конд. св. Ил.; Сл. на стих. св. J. Злат.

Вѣщати < **вѣштати** v. impf. **-щаю, -ѥши**, λέγειν, φθέγγεσθαι, говорити, проповедати: Дел. 26, 22; II Петр. 2, 18; јављати: **Гаврїилꙋ вѣщавшꙋ тебѣ Дѣво: радꙋйсѧ** (Богор. воскр. гл. 1); Конд. Ускр.; Ст. на Г. в. у Нед. мит. и фар.; προσφθέγγεσθαι, зборити: **мѵроносицамъ вѣщаше** (Троп. непор. воскр.); Ст. на Г. в. 3 на Срет.

Вѣѧти v. impf. **вѣю, вѣѥши**, πνέω, вејати, духати: **югъ вѣющъ** (Лук. 12, 55).

Вѧзаница < **вѧзаница** f. παλάθη, свежањ, груда: **смоквей** (I Цар. 25, 18).

Вѧзати < **вѧзати** v. impf. **вѧжꙋ, -жеши**, δεσμεῖν, везати, свезивати: Лук. 8, 29; Дел. 22, 4; **-сѧ**, δεδέσθαι, везати се: II Тим. 2, 9.

Вѧщше comp. од **велико** (в. **болїй**), πλείων, веће, више: Лук. 9, 13; Син. у Нед. сир.

Вѧщшїй < **вѧштий** 3. comp. од **великїй**, μείζων, већи: Лук, 9, 46.

Вѵриллъ m. грч., драги камен: Тов. 13, 17.

Вѵссонъ (**вѵссъ**) m. βύσσος, врста памука од кога су Индијанци и Мисирци ткали фино платно: II Мојс. 25, 4; Ис. 19, 9; Лук. 16, 19; Апок. 18, 12 squ.

Г

Г четврто слово у црквенослов. азбуци, зове се **глаголъ**; као цифра **·г҃·** = 3.

Гаввада f. јевр. (λιθόστροτόν = узвишење) мали камени под пред двором прокураторовим у Јерусалиму, на коме је он (Пилат) судио: Јов. 19, 13.

Гаггрена f. γάγγραινα, живина, чир, пришт: II Тим. 2, 17.

Гаданїе n. αἴνιγμα, загонетка: Прич. Сол. 1, 6; I Кор. 3, 12; Кан. Усп. п. 4 ирм.

Гадателенъ 3. αἰνιγματικός, загонетан, тајанствен: Сл. на хвал. на Соб. св. Јов. Прет.

Гадательствовати v. impf. -ствѹю, -еши, αἰνίττεσθαι, у загонеткама, тамно, замршено говорити: Син. у Суб. месоп.

Гадъ m. ἑρπετόν, гмизавац, црв: Пс. 103, 25; Дел. 10, 12; 11, 6; Јак. 3, 7; Рим. 1, 23.

Гажденїе n. δυσφημία, псовка, хуљење, укор: II Кор. 6, 8; ψόγος, прекор: Пс. 30, 14.

Газаринъ m. халд., гатар: Дан. 2, 27 squ.

Газофѵлакїа f. грч., државна благајница, хазна: IV Цар. 23, 11; Јов. 8, 20. Иначе: сокровищное хранилище: Марк. 12, 41; сокровище: Мат. 6, 19.

Гай m. јевр., αἱ καταδύσεις, идол: III Цар 15, 13.

Гананїе n. πρόβλημα, загонетка: Пс. 48, 5; 77, 2; αἴνιγμα, прича, испоређење: Кан. св. Теод. п. 8 т. богор.

Гасваринъ m. халд., ризничар: I Јездр. 1, 8.

Гащи < гашти dual. σαράβαρα, гаће: Дан. 3, 21.

Гвоздинный < гвоздьнъ 3. ἥλου, гвозден, од клина: язви гвоздинныѧ, трагови, белеге, ожиљци од клина (Јов. 20, 25).

Гвоздь, -ѧ m. ἧλος, клин, ексер, гвоздени чавао: Стат. на В. суб. ст. 91; Ст. на Г. в. у Нед. Том.

Ге јевр., пето слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 5; 2, 5; 3, 13; 4, 5.

Геенна < геена f. јевр., долина Енома. Ова се долина налазила југоисточно од Јерусалима. У њој су се, за време царева Ахаза и Манасије, спаљивала деца у част идола Молоха (III Цар. 11, 7; IV Цар. 16, 3). Касније су бацали у њу лешеве погинулих људи и мрцине, те је на њој увек горела ватра. Због тога је ова реч геенна постала синоним пакла, места вечних мука: Мат. 5, 22; 18, 9; Марк. 9, 47.

Гибати < гыбати v. impf. гиблю, гиблеши, ἀπολύειν, пропадати, пролазити: брашно гиблющее (Јов. 6, 27); злато гиблющее: I Петр. 1, 7; умирати: гладомъ (Лук. 15, 17); гиблемь человѣкъ: Кан. Бож. п. 1 т. 2.

Гибель < гыбѣль f. ἀπώλεια, пропаст, пропадање; расход, расипање: Мат. 16, 28; Марк. 14, 4.

Гибнѹти < гыбнѫти v. pf. гибнѹ, -еши, ἀπόλλυσθαι, пропадати, гинути: II Кор. 4, 3.

Гїмель m. треће слово у јеврејској азбуци: Плач. Јер. 1, 3; 2, 3; 3, 7; 4, 3.

Глава f. 1) κεφαλή, глава: I Мојс. 40, 16—19; помажи главѹ твою: Мат. 6, 17; Іωанна Крстителѧ: Мат. 14, 8; Марк. 6, 25; 2) κεφάλαιον, поглавар, старешина: глава женѣ мѹжъ (I Кор. 11, 3; Еф. 5, 23); главно, главна ствар: Пс. 117, 22; ѡ глаголемыхъ: Јевр. 8, 1.

Главизна f. 1) κεφαλίς, узрок, основ, почетак: книжна (Пс. 39, 8; Јевр. 10, 7); 2) κεφάλειον, темељ: спасенїѧ нашегѡ (Троп. на

Благов.); главна ствар, језгра: Ак. Бог. ик. 2; Ном. пр. 112.

Главный < главьнъ 3. κεφαλῆς, на глави: власи (Мат. 10, 30; Син. на В. среду).

Главоприклоненіе n. κεφαλοκλισία, приклањање главе: мітва (Служ.).

Главотяжь < главотѧжь m. σουδάριον, убрус којим се умотавала глава, или брисао зној: Дел. 19, 12.

Глаголати v. impf. глаголю, -леши, λέγειν, λάλειν, говорити: Мат. 4, 17; Пс. 38, 4; -ся, λέγεσθαι, називати се, звати се: иже глаголется еврейски Вифезда (Јов. 5, 2); глаголемь 3. -ый 3. part. praes. pass., λεγόμενος, назван, прозван: Мат. 1, 16.

Глаголъ m. ῥῆμα, реч: V Мојс. 28, 49; Мат. 4, 4 и др.; глаголы потопныя, καταποντισμοῦς, речи које могу потопити, погубити: Пс. 51, 6.

Гласити v. pf. глашу, -сиши, φωνεῖν, дозвати, призвати: и Илію гласитъ (Марк. 15, 35).

Глашати v. impf. -шаю, -еши, φωνεῖν, звати: яко Илію глашаетъ сей (Мат. 27, 47); дозивати: своя овцы глашаетъ по имени (Јов. 10, 3); називати: вы глашаете мя учителя и Гда (Јов. 13, 13).

Глашеніе n. τὸ ἀπήχημα, одзив, јека: Ст. по пол. у Дух. нед.

Глезна f. 1) σφυρόν, глежањ, чланак: Дел. 3, 7; 2) ἀστράγαλος, папак: Зах. 11, 16; 3) σκέλος, нога: Прич. 26, 7.

Глиняны < глиньнъ 3. ὀστράκινος, глинен, земљан: II Тим. 2, 20.

Глубина < глѫбина f. βάθος, дубина: Лук. 5, 4; непостижност: глубины Божія (I Кор. 2, 10); βυθός, дубина морска: II Кор. 11, 25; грѣховная: Кан. у Нед. блудн. с. п. 6 ирм.

Глубородительный < глѫбородительнъ 3. ἀβυσσότοκος, који је рођен у дубини, у тами: Кан. на Срет. п. 1 ирм.

Глумилище < глоумилиште n. παιγνία, игра, позоришна претстава: Ном. пр. 57.

Глумитися < глоумитися v. impf. глумлюся, -мишися, ἀδολεσχεῖν, 1) исмевати се некоме, ругати се некоме, шалити се с неким: о мнѣ глумляхуся.. (Пс. 68. 13); 2) расуђивати, размишљати: нощію сердцемъ моимъ глумляхся (Пс. 76, 7).

Глумленіе < глоумлениѥ n. ἀδολεσχία, брбљање, забављање, збијање шале, шаљење: Пс. 118, 85.

Глумень < глоумьнъ, -ый, 3. ἀδόλεσχος. брбљав, шаљив, смешан *(Микл.; Вост.)*.

Глядати < глѧдати v. impf. -даю, -еши, βλέπειν, гледати: Мат. 12, 22.

Гнати v. impf. жену, женеши, καταδιώκειν, гонити, терати: Марк. 1, 36.

Гнести v. impf. гнету, -теши, ἀποθλίβειν, гњечити, притискивати, давити: Лук. 8, 45.

Гнилъ, -ый 3. σαπρός, труо, ружан, непристојан: слово (Еф. 4, 29).

Гной m. 1) κόπρος, смет, ђубре: III Цар. 14, 10; IV Цар. 18, 23; земли: Пс. 82, 11; Лук. 14, 35; 2) ἕλκος, чир, гнојава рана: псы приходяще облизаху гной его (Лук. 16, 21).

Гноище < гноиште n. κοπρία, ђубриште, кал; I Цар. 2, 8; Пс. 112, 7; Мол. у Ч. Јелеосв.

Гнѹсность < **гноусьность** f. βδέλυγμα, гад: III Мојс. 18, 26—29; **гнѹсности**, идоли: Јез. 7, 20.

Гнѹсство < **гноусьство** n. в. **гнѹсность**: Јер. 8, 12.

Гнѣздо n. 1) κατασκήνωσις, гнездо: **имѹтъ и птицы нбныѧ гнѣзда** (Мат. 8, 20; Лук. 9, 58); 2) νοσσία, пилићи, млади: **якоже кокошъ гнѣздо свое подъ крилѣ** (Лук. 13, 34).

Гобзованіе < **гобьзованние** n. εὐφορία, изобиље, богатство, плодност: **нива растѧшаѧ гобзованіе щедротъ** (Ак. Бог. ик. 3).

Гобзовати < **гобьзовати** v. impf. **гобзѹю, -еши**, εὐθηνεῖν, изобиловати, живети у изобиљу, бити богат: **со стадомъ** (Ст. на Г. в. св. кн. Лаз.); бити срећан: **гобзѹющіи во вѣкъ оудержаша богатство** (Пс. 72, 12); бити блажен: Пс. 67, 18; бити горд, надувен: **наполнисѧ дѹша наша поношеніѧ гобзѹющихъ** (Пс. 122, 4).

Говѣйный < **говѣйнъ** 3. αἰδέσιμος, εὐλαβής, побожан, частан, достојан уважења: Треб.

Говѣніе n. 1) εὐλάβεια, побожност: Ст. на стих. богор. на св. Три Јер.; 2) пост: Тип.

Говѣти v. impf. **говѣю, -еши**, 1) εἰδεῖσθαι, поштовати, осећати страхопоштовање *(Куљб.)*; 2) постити: Тип.

Говѧжь, -їй, < **говѧждь** 3. βοός, говеђи: **тѹкъ** (III Мојс. 7, 23); **мотыло**: Јез. 4, 15.

Година f. ὥρα, време, час: Лук. 22, 53; I Јов. 2, 18; Апок 3, 10.

Годъ m. ὥρα, време: **димїама** (Лук. 1, 10); **вечери**: Лук. 14, 17; час: **пріиде годъ еѧ** (Јов. 16, 21).

Годѣ adv. са **быти**, пријатно, повољно бити, свиђати се: Дел. 12, 3; Јевр. 12, 10.

Голгода f. јевр., брежуљак западно од Јерусалима, на коме је Спаситељ био распет. Зове се и **краніево мѣсто**: Мат. 27, 33 и **лобное мѣсто**: Марк. 15, 22; Јов. 19, 17, по грчкој речи κρανίον = лубања, због тога што је, по предању, на њему био погребен Адам, те се његова лубања осветила крвљу Христовом *(Дјач.)*.

Голень < **голѣнь** f, σκέλος, голеница: Јов. 19, 31—33.

Голоть m. κρύσταλλος, лед: Пс. 147, 6; 148, 8.

Голь f. грана *(Микл.)*.

Гомола f. μᾶζα тесто, хлеб: Дан. 14, 27.

Гоморъ, јевр., мера за хлеб: II Мојс. 16, 16. 22. 32. 33. 36; Јез. 45, 11. 14; Ос. 3, 2.

Гонзати < **гоньзати** v. impf. **-заю, -еши**, σώζεσθαι, пазити, чувати, бежати, спасавати се бекством *(Старч.)*.

Гонзнѹти < **гоньзнѫти** v. pf. **гонзнѹ, -знеши**, σώζεσθαι, спасти се бекством *(Микл.; Дјач.)*.

Гонити v. impf. **гоню, -ниши**, διώκειν, гонити, прогањати: **что мѧ гониши** (Дел. 9, 4; 22, 7; 26, 14); Рим. 12, 14; терати, тежити за нечим: **со оусердіемъ гоню** (Филип. 3, 14).

Горбъ < **гръбъ** m. 1) νῶτος, грба, гура *(Микл.)*; 2) ὀπισθότονος, грч: V Мојс. 32, 24.

Гордынѧ < **грьдынι** f. ὑπερηφάνεια, гордост, охолост: Пс. 35, 12; Марк. 7, 22; Јак. 4, 16.

Горе, **-ѧ** < **горѥ** n. зло, жалост, туга, несрећа, невоља; interj. οὐαί, тешко, авај, јаох: **горе тебѣ, Хоразїне** (Мат. 11, 21; Лук. 10, 13); **горе непраздныимъ..** (Марк. 13, 17).

Горесть < **горѥсть** f. πικρία, горчина, љутина, увреда, жалост: Дел. 8, 23; Рим. 3, 14; Еф. 4, 31; Јевр. 12, 15; τὸ πικρὸν: **горесть смерти прелѣклъ еси востанїемъ**: Сјед. воскр. 1 гл. 3; Ст. на блаж. св. Прокоп.

Горлица < **грълица** f. τρυγών, грлица: I Мојс. 15, 9; III Мојс. 1, 14; IV Мојс. 6, 10; Пс. 83, 4.

Горличище n. τρυγών, грлица (младо): Лук. 2, 24; голупче: Сл. на стих. на Срет.

Горлище < **грълище** n. στόμιον, уста, ждрело: **стꙋденца** (Син. у V Нед. по Пасци).

Горнило < **грънило** n. χωνευτήριον, огњиште, оџак: Кан. воскр. гл. 1 п. 8 ирм.; Ном. ст. 198.

Горница < **горьница** f. ἀνώγεων, ὑπερῷον, δῶμα, горња соба: Марк. 14, 15; Лук. 22, 12; Дел. 1, 13 squ.; Син. у Пон. Дух.

Горнїй < **горьнъ** 3 1) ὁ ἄνω, горњи, небески: **горнѧѧ мꙋдрствꙋйте, не земнаѧ** (Колош. 3. 2); 2) ὀρεινός, горовит: **воставши Марїамь... иде въ горнѧѧ** (εἰς τὴν ὀρεινήν) **со тщанїемъ**, иде у горовит крај (Јута или Хеврон), а не: »у горњу земљу« као што је Вук превео (Лук. 1, 39). горје (Горе

Горохищный < **горохищьнъ** 3. ὀρειάλωτος, у гори уграбљен, залутао: **заблꙋждшее г. овча** (Догм. гл. 4).

Горсть < **грьсть** f. ἡ δράξ, прегршт, песница, шака: Ст. на Г. в. на Обр. Госп.; Кан. у Ч. Јелеосв. п. 7 богор.

Гортанобѣсїе < **гръганобѣсие** n. γαστριμαργία, прождрљивост: Мол. 4 у Послед. к прич.

Гортань < **гръгань** m. φάρυγξ, λάρυγξ, грло, гркљан, непце: III Мојс. 1, 16; Пс. 136, 6; Рим. 3, 13.

Горꙋшичный < **гороушичьнъ** 3. σινάπεως, горушични: Мат. 13, 31; Марк. 4, 31.

Горꙋшный < **гороушьнъ** 3. в. **горꙋшичный**: Мат. 17, 20; Лук. 13, 19; 17, 6.

Горшїй 3. comp. од **злый**, χείρων, гори, рђавији: **дира** (Мат. 9, 16; Марк. 2, 21); I Тим. 5, 8.

Горшокъ и **горшекъ** m. ἡ χύτρα, лонац: **и варѧхꙋ въ горшкахъ** (IV Мојс. 11, 8).

Горѣ adv. ἄνω, горе: II Мојс. 20, 4; V Мојс. 5, 8; Јов. 11, 41; Дел. 2, 19.

Горѣти v. impf. **горю, -риши**, горети: **не сердце ли наю горѧ** (καιομένη) **бѣ въ наю** (Лук. 24, 32); **каминь горѧщь**, θεῖον, сумпор: Лук. 17, 29.

Гостинникъ < **гостиньникъ** m. πανδοχεύς, гостионичар: Лук. 10, 35.

Гостинница < **гостиньница** f. πανδοχεῖον, гостионица: Јов. 6, 19.

Готовити v. impf. **-товлю, -виши**, παρασκευάζειν, готовити, припремати, спремати: Дел. 10, 10; εὐτρεπίζειν, спремити: Ст. на Г. в. на В. четврт.; **-сѧ**, εὐτρεπίζεσθαι, ἑτοιμάζειν, спремати се: **на иже ко стомꙋ просвѣщенїю** (Мол. у св. Лит. пређеосв.); Троп. Предпр. Просв.

Готовъ, **-ый** 3. ἕτοιμος, спреман: V Мојс. 32, 35; Пс. 92, 2; **гото-**

вѣйшій sup. ἑτοιμότατος, најспремнији: Ст, на стих. св. Ник.

Градєжъ < градєжь m. φραγμός, ограда, преграда: срєдостѣніє градєжа разрѹшнсѧ (Ст. на Г. в. на Божић).

Градный < градьнъ 3. χαλάζης, од града, од туче: Апок. 16, 21.

Градъ m. 1) πόλις, град: оубѣжныхъ, за уточиште (IV Мојс. 35, 6); Виѳлеємъ: Лук. 2, 4; 2) χάλαζα, град, туча: градъ велнкъ ꙗкѡ талантєнъ снидє съ нєбєсє на человѣки (Апок. 16, 21).

Грєвсти v. pf. грєвѹ, -вєши, ἐλαύνειν, возити, пловити: Јов. 6, 19.

Грєзнъ m. βότρυς, грозд: I Мојс. 40, 11; Ис. 65, 8.

Гробищє n. σωρός, гробље: Јов. 21,32.

Грѹжати < грѫжати v. impf. грѹжаю, -єши, βυθίζειν, погружавати, загњуривати, умакати: Кан. Воздв. ч. к. п. 9 прип.

Грѹша < гроуша f. ἄπιος, крушка; грѹшєвый 3. крушкови, од крушке: Служ.

Грѵфъ m. ὁ γρύψ, морски орао; код Данич.: јастреб: III Мојс. 11, 13.

Грѧсти < грѧсти v. impf. грѧдѹ, грѧдєши, ἔρχεσθαι, ићи, доћи: Мат. 3, 14; Јов. 4, 21; 5, 25. 28; грѧдый, грѧдѹщь, -и, -є, -щій 3. part. praes. act. ἐρχόμενος, који иде: во имѧ Гдне (Мат. 21, 9; 23, 39; Марк. 11, 9; Лук. 13, 35; 19, 38; Јов. 12, 13); на облацѣхъ нбныхъ: Мат. 24, 30; 26, 64; Марк. 13, 26; Лук. 21, 27; μέλλων, будући: ни настоѧщаѧ, ни грѧдѹщаѧ (Рим. 8, 38); Еф. 1, 21; грѧди adv. δεῦρο, овамо: грѧди въ слѣдъ мєнє, δεῦρο ἀκολούθει μοι, хајде замном (Мат. 19, 21); Лазарє, грѧди вонъ, δεῦρο ἔξω: Јов. 11, 43; хајде, дед: грѧди, ѡкаѧннаѧ дѹшє (Кан. св. Андр. крит. п. 1 т. 2); овде, ту: грѧди странными оуставы содѣланнаѧ (Кан. Богојављ. п. 9 прип.).

Гѹба < гѫба f. σπόγγος, спужва, сунђер: Мат. 27, 48; Марк. 15, 36; Јов. 19, 29; гѹбѹ вєзлатѹю: Ст. на Г. в. на св. Јов. Злат.

Гѹбитєль m. λοιμός, 1) неваљалац, зао човек: I Цар. 25, 17; Пс. 1, 1; Јер. 15, 21; 2) куга: Дел. 24, 5.

Гѹбитєльство < гоубитєльство n. 1) ὄλεθρος, губитак, погибија, пропаст: Требн.; 2) λοιμός, куга; зараза: Мол. на Веч.

Гѹгнивъ, -ый < гѫгнивъ 3. μογιλάλος, мутав: Марк. 7, 32; δυσήχος, безгласан: Кан. васкр. гл. 7 п. 8 ирм.

Гѹдєніє < гѫдєниє n. τὸ κιθαριζόμενον, свирање уз гусле: I Кор. 14, 6.

Гѹдєцъ < гѫдьць m. κιθαρῳδός, гудач, свирач: Апок. 14, 2; 18, 22.

Гѹсль < гѫсль f. κιθάρα, гусле, цитра: Пс. 80, 3; мѹсікійскаѧ: Ст. по полиј. у Дух. нед.

Гѹсти < гѫсти v. impf. гѹдѹ, гѹдєши, κιθαρίζειν, гудити уз гусле, свирати у цитру: и гласъ слышахъ гѹдєцъ гѹдѹщихъ въ гѹсли своѧ (Апок. 14, 2).

Д

Д пето слово у црквенослов. азбуци, зове се добро; као цифра ·д҃· = 4.

Давїръ m. јевр., пророцалиште; тако се звала Светиња над светињама у јер. храму: III Цар. 6, 5; II Пар. 3, 16.

Даже particul. ἤ, па, штавише, чак; даже до, ἕως, све до: смерти (Дел. 22, 4; Филиб. 2, 8. 30; Апок. 2, 10; 12, 11); прежде даже, πρὶν ἤ, пре него што, док не: не снитисѧ има (Мат. 11, 18).

Далеѳъ јевр., четврто слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 4; 2, 4; 3, 10; 4, 4.

Далечайше adv. comp. од далече, πορρωτέρω, даље: Лук. 24, 28.

Далече adv. 1) πόρρω, далеко: Мат. 15, 8; Марк. 7, 6; 2) μακράν, дуго: Лук. 20, 47.

Данословїе n. φορολογία, скупљање, утеривање порезе: Сл. на хвал. на Божић.

Дань f. τέλος, φόρος, пореза: Мат. 17, 25; Лук. 20, 22; 23, 2; Рим. 13, 6. 7; Син. у Нед. мит. и фар.

Дароносїе n. δωροφορία, принашање дарова: Ст. предпр. на лит. у Нед. св. от.

Два num. card., δύο, два: Мат. 4, 18; два два, два и два, подвоје: I Мојс. 7, 2; Марк. 6, 7.

Двакраты adv. δίς, двапут: Марк. 4, 72; Лук. 18, 12; дващи: Филиб. 4, 16.

Дверникъ < дверьникъ m. θυρωγός, вратар: II Пар. 8, 14; Нејем. 7, 13; Јов. 10, 3.

Дверница < дверьница f. ἡ θυρωγός, вратарница: Јов. 18, 16. 17.

Дверь < двьрь f. θύρα, врата: Мат. 6, 6; слова: Кол. 4, 3; Ап. 3, 8.

Двигнѹти < двигнѫти v. pf. двигнѹ, -нєши, κινῆσαι, дигнути, кренути: Мат. 23, 4; Апок. 2, 5; -сѧ, αἴρεσθαι, κινεῖσθαι, дигнути се: Мат. 21, 21; Марк. 11, 23; Апок. 6, 14.

Движенїе n. κίνησις, кретање, мицање, љуљање: воды (Јов. 5, 3).

Двизати v. impf. движѹ, -жеши, σκύλλειν, трудити некога, узнемиривати: что еще движеши оучителѧ (Марк. 5, 35); σαλεύειν, подизати буну, бунити: движѹще и смѹщающе народы (Дел. 17, 13); κινεῖν, дизати: противленїе всѣмъ (Дел. 24, 5); σείω, дрмати, трести, љуљати: ѿ вѣтра велика движима (Апок. 6, 13); -сѧ, σκύλλειν, трудити се: Гд҃и, не движисѧ (Лук. 7, 6); κινεῖσθαι, кретати се, мицати се: ѡ немъ бо живемъ и движемсѧ и есмы (Дел. 17, 28); иже никакоже движѹтсѧ прилоги вражїими: Степ. гл. 2 ант. 3.

Двоедѹшенъ < двоедоушьнъ, -ый, 3. δίψυχος, неодлучан, колебљив, који двоуми, који сумња, непостојан: Јак. 1, 8; 4, 8.

Двоенадесѧтица < двоенадесѧтица f. ἡ δωδεκάς, дванаесторица: ап҃ловъ (Кан. мол. Богор.).

Двоерасленный < двоерасльнъ 3. διφυής, дволичан, дволик, двоструке природе: зерно (Стат. II ст. 87).

Дворъ m. 1) αὐλή, ограда око дворишта, простор пред скинијом и храмом одређен за народ: II Мојс. 27, 9. 16; врата: єва-

ритѥ мѧсѧ во дворѣ скиніи свидѣніѧ (III Мојс. 8, 31); двор, стан: Пс. 28, 2; 95, 8; 121, 2; двориште: Мат. 26, 69; Лук. 22, 55; тор: дворъ овчій (Јов. 10, 1. 16); 2) οἶκος, двор, кућа: архієреовъ (Лук. 22, 54); 3) ἔπαυλις, дворац, мајур, имање: да бѫдетъ дворъ его пѫстъ (Дел. 1, 20).

Двоѧзычный < двоѩзычьнъ 3. δίλογος, који говори два језика; који говори двојако о једном предмету, лажан: I Тим. 3, 8.

Дебельство n. ἡ παχύτης, дебљина, неуглађеност, грубост: плоти (Кан. крестовос. гл. 1 п. 6).

Дебрь < дьбрь f. φάραγξ, долина: I Мојс. 26, 17; Пс. 103, 10; Лук. 3, 5; огненнаѧ, γεέννα, пакао: Лук. 12, 5.

Демонъ m. δαίμων, зао дух, бес, ђаво: Апок. 9, 20; полѫденный: Требн. гл. 6.

Денница < дьницѧ f. φωσφόρος, ὀρθρινός, даница, јутарња звезда: II Петр. 1, 19; Апок. 22, 16; ἑωσφόρος, звезда даница (Луцифер): Конд. Соб. Пресв. Бог.; Кан. Богој. п. 6 ирм.

День < дьнь m. ἡμέρα, дан: солнце во ѡбласть дне (Пс. 135, 8), Пс. 77, 14; 120, 6; ѡ дни же томъ.. никтоже вѣсть: Мат. 24, 36; време: пріидѫтъ же дніе (Мат. 9, 15); день дне: Пс. 67, 20; день ѿ дне, с дана на дан, сваки дан: Пс. 95, 2; II Петр. 2, 8; къ день вѣка, за сву вечност: II Петр. 3, 18.

Держава < дръжава f. τὸ κράτος, сила, моћ, господство, власт: I Цар. 2, 32; Пс. 85, 16; Јевр. 2, 14; Конд. и троп. воскр. гл. 3; κραταίωμα, снага: Пс. 24, 14.

Державенъ < дръжавьнъ, -ый 3. κράτιστος, силан, моћан, снажан: Пс. 22, 5; 46, 10; Лук. 1, 3; Дел. 23, 26 squ.; изабран, прекрасан, пријатан: Богор. отп. гл. 6; добар: Пс. 15, 6; племенит: дѣло (Ст. на блаж. на Соб. св. Јов. Прет.); κραταιός, насилан: сонмъ державныхъ восташа на мѧ (Пс. 85, 14).

Дерзати < дръзати v. impf. дерзаю, -еши, 1) θαρσεῖν, смети, не бојати се, бити слободан, храбар, одважан: дерзай: I Мојс. 35, 17; II Мојс. 14, 13; дерзайте: Јов. 16, 33; Догм. гл. 1; θαῤῥεῖν, бити добре воље: дерзающе оубо всегда (II Кор. 5, 6; дерзаѧ, θαῤῥῶν, смело: Послед. к прич.; 2) παρρησιάζεσθαι, смело говорити, слободно проповедати: Дел. 9, 27. 28; 14, 3; 18 26; 19, 8; Рим. 10, 20; 3) τολμᾶν, хвалисати се, хвалити се чим: II Кор. 11, 21; уздати се у нешто: на милость твою (Кан. прич. п. 8 т. 2).

Дерзновеніе < дръзновениѥ n. παῤῥησία, слобода, смелост, одважност: I Јов. 3, 21; 5, 14; Ч. погр. свешт. ик. 24; Ак. Бог. ик. 3; Мол. св. В. В. III на Дух. веч.; Ст. на стих. св. Прок.; Сл. на хвал. у Нед. сир.; уздање: Јевр. 10, 35.

Дерзнѫти < дръзнѫти v. pf. дерзнѫ, -знеши, τολμᾶν, усудити се, осмелити се, ослободити се: Марк. 15, 43.

Дерзостнѡ < дръзостно adv. ἀποτόμως, слободно, оштро, строго: Сл. у Кан. св. Теод. п. 8.

Дикій 3. ἄγριος, дивљи: Пс. 79, 14; медъ: Мат. 3, 4; Марк. 1, 6.

Диво n. θαῦμα, чудо: Апок. 17, 6.

Дира f. σχίσμα, рупа: Мат. 9, 16; Марк. 2, 21.

Діадима f. грч., царски венац, круна: II Мојс. 62, 3; I Мак. 1, 9; 13, 32; Ст. на стих. 4 на св. Јов. Злат.

Дідрахма f. грч., две драхме у једном комаду, грчки сребрни новац: I Мојс. 20, 14. 16; 23, 15. 16; II Мојс. 21, 32; III Мојс. 27, 3; V Мојс. 22, 29; Мат. 17, 24.

Длань f. 1) παλάμη, длан: Дан. 10, 10; нетлѣнною дланїю: Кан. Благ. п. 4 ирм.; 2) τὸ ἴχνος, стопа: I Цар. 5, 4.

Дменіе < дъмение n. 1) οἴδημα, бујица, море: страстей оутолѧетъ дменіѧ (Ст. на хвал. 1 Нед. мес.); 2) οἴησις, мишљење; гордост, надутост: Син у Нед. мит. и фар.

Дмитисѧ < дъмитися v. impf. дмлюсѧ, дмишисѧ, φυσιοῦν, надимати се, бити надут, гордити се: без' оума дмѧсѧ (Кол. 2, 18).

Днесь < дьньсь adv. σήμερον, данас: Мат. 6, 11; сада, у садашње време: V Мојс. 31, 2. 27; Пс. 94, 7; Дел. 22, 3; Јевр. 4, 7.

Днешній < дьньшьнь 3. ὁ σήμερον, данашњи, садашњи: день (III Мојс. 13, 4); до днешнѧгѡ дне: Мат. 11, 23; Дел. 20, 26; Рим. 11, 8.

Доблемѫдренъ < доблемѫдрьнъ, -ый, 3. ἀνδρεῖος, који спаја у себи храброст и мудрост: Сл. на стих. св. Прок.

Доблественный < доблествьнъ 3. ἀνδρεῖος, срчан, храбар: страдалецъ (Ст. на стих. св. Јов. Злат. и св. Теод.).

Доблественнѡ < доблествьно, -ѣ adv. γενναίως, храбро: Ст. на хвал. Рожд. Бог.; Син. у II Нед. В. п.

Доблество < добльство n. παχύτης, снага, храброст: Кан. у Нед. мит. и фар. п. 6 богор.

Доблесть < доблесть f. ἀνδραγάθημα, јунаштво, храброст *(Вост.)*

Доблій, -лѧѧ, -лее adj. ἀνδρεῖος, γενναῖος, храбар: оугодникъ (Ст. на лит. св. архђ. Стеф.); страдалецъ: Сјед. 2 св. Теод.

Доброгласный < доброгласьнъ 3. καλλίφονος, εὐηχός, који има леп, јасан глас: Пс. 150, 5.

Добродѣтель f. ἀρετή, врлина: I Петр. 2, 9; II Петр. 1, 3. 5; Филиб. 4, 8; Сл. на Г. в. св. кн. Лаз.

Доброзрачнъ < доброзрачьнъ 3. εὐπρόσωπος, који има лепо лице, лěполик *(Дјач.; Микл.; Вост.)*.

Добропобѣдникъ m. καλλίνικος, славни победилац: Ст. на Г. в. на св. архђ. Стеф.

Добропобѣдный 3. καλλίνικος, који се прославио победама: мѫченикъ (Отпуст у суб.).

Добропѣсниный 3. εὐμελής, који лепо пева, милопојан: славїй (Ст. на хвал. 3 св. Јов. Злат.).

Доброта f. κάλλος, лепота: I Мојс. 49, 21; V Мојс. 33, 17; Пс. 29, 8; 46, 5; Ст. на Г. в. 2 св. П. и П.

Доброточный < доброточьнъ 3. εὔροος, који лепо тече: рѣки (Сл. на хвал. на св. Три Јер.).

Доброѹчителный < доброоучительнъ 3. καλοδιδάσκαλος, који учи добру: Тит 2, 3.

Доброхвалный < доброхвальнъ 3. εὔφημος, славан: Филиб. 4, 8.

Доброхотивъ 3. αὐθαίρετος, ἱλαρός, расположен према добру, добровољан, драговољан: II Кор. 8, 3; 9, 7.

Добръ, -ый 3. 1) ἀγαθός, добар: не еже бо хощꙋ доброе творю (Рим. 7, 19); 2) καλός, леп: добро не ѩсти мѧсъ, ниже пити віна (Рим. 14, 21).

Добрѣ adv. εὖ, καλῶς, добро, лепо: Марк. 7, 37; верно, истинито, тачно: Мат. 15, 7; Лук. 20, 39.

Добрѣе comp. од добрѣ, боље: Марк. 9, 42 squ.

Добрѣйше sup. од добрѣ, најбоље: Мат. 18, 8. 9.

Довлити < довълити v. pf. довлю, -лиши, ἐπαρκεῖν, бити задовољан; задовољити другога: I Тим. 5, 16.

Довлѣти < довълѣти v. impf. довлѣю, -еши, ἀρκεῖν, бити довољно, претицати: Мат. 10, 25; II Кор. 12, 9; тебѣ же довлѣетъ свидѣтельство Гдне: Троп. св. Јов. Прет.; врстан бити: емꙋже не довлѣютъ вси ѩзыцы достойное создати пѣніе (Сл. на Г. в. св. Спир. чуд.).

Доволенъ, -ый < довольнъ 3. 1) ἱκανός, довољан: среброники довольны даша воиншмъ (Мат. 28, 12); Дел. 5, 37; 8, 11; врстан, кадар, способан, достојан, вредан: доволни бꙋдꙋтъ и иныхъ наꙋчити (II Тим. 2, 2); кто доволенъ цѣлъ сохраненъ быти ѿ врага, ко ће бити кадар да се сачува... Степ. воскр. гл. 2 ант. 2; Мол. у св. Лит. Вас.; 2) αὐτάρκης, задовољан: азъ бо навыкохъ, въ нихже есмь, доволенъ быти (Филиб. 4, 11); Лук. 3, 14; ѡ предательствѣ: Ант. 11 на В. четврт.

Довольство n. 1) εὐπορία, обилност, изобиље; добитак: Дел. 19, 25; 2) ἱκανότης, способност, врсноћа: II Кор. 3, 5; 3) αὐτάρκεια, сувишак, задовољство: да ѡ всемъ всегда всѧко довольство имꙋще (II Кор. 9, 8).

Дождити < дъждити v. impf. дождꙋ, -диши, βρέχειν, давати, слати кишу: дождитъ на праведныѧ.. (Мат. 5, 45).

Дождь < дъждь m. ὑετός, дажд, киша: Дел. 28, 2; βροχή, пљусак: Мат. 7, 25. 27.

До ѕѣла, ἕως σφόδρα, жестоко, силно, веома: смирихсѧ (Пс. 37, 9); до краја, сасвим: не ѡставн мене до ѕѣла (Пс. 118, 9).

Доилица f. τροφός, дојиља, дојкиња: I Мојс. 35, 8; IV Цар. 11, 2; Пс. 77, 71; I Сол. 2, 7.

Доколѣ adv. ἕως πότε, докле: Мат. 17, 17; Марк. 9, 19; Лук. 9, 4.

Долгоденствовати < дльгодьнствовати v. impf. -ствꙋю, -ствꙋеши, μακρημερεύειν, бити дуговечан, дуго живети. (Служ.).

Долгожитіе < дльгожитие n. μακροζωΐα, дуг живот: Мол. у Ч. венч.

Долголѣтенъ 3. μακροχρόνιος, који дуго живи, дуговечан: II Мојс. 20, 12; Еф. 6, 3.

Долгонедꙋжіе n. μακρονοσία, дуга болест: Мол. у Ч. Јелеосв.

Долгъ < дльгъ m. 1) ὀφείλημα, дуг: и ѡстави намъ долги наша (Мат. 6, 12); 2) δάνειον, зајам: долгъ ѿпꙋсти емꙋ (Мат. 18, 27).

Должникъ < дльжьникъ m. ὀφειλέτης, дужник: Мат. 6, 12; 18, 24.

Долина f. ἡ κοιλάς, -άδος, долина, јаруга; шупљина, дупља: очїю (Син. у VI Нед. по Пасци).

Домовитъ 3. οἰκοδεσπότης, који има дом: человѣкъ, домаћин (Мат. 13, 52; 20, 1; 21, 33).

Домоздатель m. οἰκόδομος, зидар: II Пар. 34, 4.

Домородный < домородьнъ 3. οἰκογενής, домаћи, урођени *(Старч.)*.

Домочадица f. οἰκογενής, слушкиња рођена у кући господаревој: I Мојс. 15, 2.

Дондеже < доньдеже conj. ἕως, док: Мат. 1, 25; ἕως ἄν, доклегод: Мат. 22, 44; Марк. 12, 36; Лук. 20, 43; Дел. 2, 35.

Донелѣже < донелѣже adv. ἐφ' ὅσον, докле, доклегод: II Петр. 1, 13; ἄχρι, док не: Ч. испов.

Дорѷносити v. impf. **-ношꙋ, -сиши,** δορυφορεῖν, па копљима носити: Херувика; Мол. верн. 2 у св. Лит. пређеосв.; Кан. Срет. п. 5 ирм.

Досада f. ὕβρις, досада, укор, ружење, срамоћење, неправда: досадꙋ же нестерпимꙋ благочадствꙋющїѧ, несносно ружење оне која је имала деце т. ј. Фенане по I Цар. 1, 6; 2, 3 (Кан. Дух. п. 3 ирм.); Син. на В. пет.; Ном. пр. 128.

Досадитель m. ὑβριστής, силеџија: Рим. 1, 30.

Досадительный 3. ὑβριστικός, обестан, дрзак, силовит: Ст. на блаж. Усп. Бог.

Досадити v. pf. **досаждꙋ, -диши,** ὑβρίζειν, увредити: Ном. пр. 128.

Досаждати v. impf. **-ждаю, -еши,** ὑβρίζειν, вређати, срамотити: Лук. 11, 45; λοιδορεῖν, ружити, псовати: Дел. 23, 4.

Досажденїе n. 1) ὕβρις, увреда, неправда; тешкоћа, мука: Дел. 27, 10; 2) λοιδορία, поруга, псовка: I Петр. 3, 9; 3) ἀτιμία, стид, срамота: II Кор. 11, 21.

Доселѣ adv., ἕως, ἕως ἄρτι, досле, до сада, до тога времена: Мат. 11, 12; 24, 21; Јов. 2, 10; 5, 17.

Достоблаженъ, -ый 3. ἀξιομακάριστος, достојан блаженства: Ст. на блаж. св. кн. Лаз.

Достодолжнѡ adv. ἀξιόχρεως, по достојанству, по правди: Ст. на Г. в. 2 на св. Три Јер.; како ваља: Ст. на лит. ц. К. и Ј.

Достославный 3. ἀξιόπαινος, ἀξιόλογος, вредан хвале: Троп. преп. Пар.; Ном. пр. 194.

Достослышанный 3. ἀξιάκουστος, достојан слушања: Ст. на Г. в. 1 на св. Три Јер.

Досточꙋдный 3. ἀξιάγαστος, вредан дивљења: Ст. на Г. в. у II Нед. В. п.

Достоѧнїе < достоıанıе n. 1) κληρονομία, наследство, баштина, имање: Пс. 15, 5. 6; дамъ ти ѧзыки достоѧнїе твое: Пс. 2, 8; II Мојс. 15, 17; раздѣлити достоѧнїе: Лук. 12, 13; Троп. Воздв.; 2) κλῆρος, коцка, удео, достојање: Дел. 26, 18; 3) ἀξία, достојанство: Син. у VII Нед. по св. Пасци.

Достоѧти < достоıати v. impf. **достою, -стоиши,** ἐξεῖναι, бити допуштено, слободно, приличити, пристојати се, доликовати: въ сꙋбботы добро творити (Мат. 12, 12; Марк. 2, 24; Лук. 6, 9).

Досѧзати < досѧзати v. impf. **-заю, -еши; досѧжꙋ, -жеши,** ἐφικνεῖσθαι, досизати, допирати: II Кор. 10, 14.

Досмщи < **досашти** v. pf. **досмгѹ, -жеши**, ἐφικνεῖσθαι, досећи, допрети *(Микл.; Вост.)*.

Драхма f. δραχμή, грчки сребрни новац, четвртина сикла: Лук. 15, 8. 9.

Древїе < **дрѣвие** pl. δένδρα, дрва: Ис. 57, 5; Марк. 8, 24; 11, 8; ξύλα, дрва исцепана: Јер. 48, 23.

Древле < **древлѥ** adv. πάλαι, некада, најпре, давно: Мат. 11, 21; Лук. 10, 13; Кан. Дух. п. 3 т. 1.

Дреколъ < **дрѣколъ** m. ξύλον, батина, буџа, колац, мотка: Приче Сол. 25, 18; со орѹжїемъ и дреколми: Мат. 26, 47. 55; Марк. 14, 43. 48; Лук. 32, 52.

Дрождїе n. λεπτότης, дрождина; мутљаг: Пс. 74, 9.

Дрѹгинѧ < **дроугынѧ** f. φίλη, другарица: Лук. 15, 9; Ик. у Кан. Пасхе.

Дрѹголюбное n. τὸ φιλόστοργον, нежност, љубав: Ст. јеванђ. 11.

Дрѹгъдрѹгопрїиматеьнѡ adv. ἀλληλοδιαδόχως, наследно, један после другога: Син. на В. четв.

Дрѧселовати < **дрѧсловати** v. impf. -лѹю, -еши, στυγνάζειν, бити снужден, натмурен, тужан, сетан, намрштен, мутити се: небо (Мат. 16, 3).

Дрѧхловати < **дрѧхловати** v. impf. дрѧхлѹю, -еши, στυγνάζειν, бити жалостан, туговати: Кан. анг. хран. п. 5 т. 3.

Дрѧхлость < **дрѧхлость** f. туга, жалост *(Жив.)*.

Дрѧхлъ < **дрѧхлъ** 3. στυγνάσας, зловољан: Марк. 10, 22; σκυθρωπός, тужан, невесео: Сир. 25, 25; Лук. 24, 17.

Дека < **дъска** f. τράπεζα, сто: Јов. 2, 15.

Дѹбрава < **дѫбрава** f. τὸ ἄλσος, -εως, шума, луг: II Мојс. 34, 13; IV Мојс. 24, 6.

Дѹбравный < **дѫбравьнъ** 3. τοῦ δρυμοῦ, шумски: ѕвѣрїе (Пс. 49, 10; 103, 20); древа: Кан. Нед. цвет. п. 4 т. 1.

Дѹхновенїе < **доухновение** n. ἐπιπνοία, надахнуће: Кан. Бож. п. 3 т. 1.

Дѹходвижнѡ < **доуходвижьно** adv. πνευματοκινήτως, надахнућем Духа: Степ. гл. 7 ант. 2.

Дѹхъ m. 1) Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Дух Свети, треће лице Пресвете Тројице: Мат. 3, 11; Марк. 1, 8; Лук. 3, 16; 2) πνεῦμα, дух уопште: блажени нищїи дѹхомъ (Мат. 5, 3; Лук. 6, 20); а) дух добар: творѧй аггелы своѧ дѹхи (Јевр. 1, 7); имѣѧй седмь дѹхѡвъ Бжїихъ (Апок. 3, 1. squ.); пророческїй: I Кор. 14, 32; Апок. 19, 10; животенъ: Апок. 11, 10; б) дух зао: и изгна дѹхи словомъ (Мат. 8, 16); нечистый: Марк. 1, 16; Лук. 6, 18; Дел. 8, 7; нѣмъ: Марк. 9, 17. 25; лѹкавый: Дел. 19, 15. 16; злобы: Еф. 6, 12; мїра сегѡ: I Кор. 2, 12; недѹженъ: Лук. 13, 11; лестчїй: I Тим. 4, 1; работы: Рим. 8, 15; пытливъ, зао дух погађачки, који проприче: Дел. 16, 16; страха: II Тим. 1, 7; в) душа: испѹсти дѹхъ (Мат. 27, 50; Лук. 23, 46; Јов. 19, 30); тѣло безъ дѹха мертво есть: Јак. 2, 26; возвратисѧ дѹхъ еѧ: Лук. 8, 55; г) дарови духовни: ѿ дѣлъ ли закона дѹха прїѧсте (Гал. 3, 2); дѹха не ѹгашайте: I Сол. 5, 19; быти въ дѹсѣ, γένεσθαι ἐν πνεύματι, бити у екстази, под особитим утицајем Духа Светог: Апок. 1,

10; 3) πνεῦμα, ветар: наведе Богъ дꙋхъ на землю и преста вода (I Мојс. 8, 1); рече и ста дꙋхъ бꙋренъ: Пс. 106, 27; 148, 8. Упор. Пс. 10, 6; 47, 8; 102, 16; дꙋхъ идѣже хощетъ дышетъ: Јов. 3, 8.

Дꙋшевный < доушевьнъ 3. ψυχικός, телесни, чулни, земаљски: сѣетсѧ тѣло дꙋшевное т. ј. тело које имамо у садашњем животу, востаетъ тѣло дꙋховное т. ј. тело које ћемо добити после свеопштег васкрсења (I Кор. 15, 44).

Дꙋшеполезный < доушеполезьнъ 3. ψυχωφελής, користан за душу: Ст. на Г. в. у Цвет. пет.

Дꙋшетлительный 3. ψυχοφθόρος, који упропашћује душу: Ирмол. гл. 2, п. 6, ирм. 9.

Дꙋшетлѣнный 3. в. дꙋшетлительный: Велїара (Кан. Ис. Хр. п. 4 т. 1); страсть: Мол. 3 у Послед. к св. прич.

Дхнꙋти < дъхнѫти v. pf. дхнꙋ, дхнеши, πνεῖν, задахнути: по достоѧнїю дхнетъ (Степ. воскр. гл. 6 Сл.).

Дщи, дщере < дъшти, дъштере f. θυγάτηρ, кћи: Мат. 9, 18; Марк. 5, 34 и др.

Дщица < дъштица f. πινακίδιον, σανίς, дашчица: III Мојс. 8, 9; III Цар. 6, 18; таблица за писање: Лук. 1, 63; Дел. 27, 44; дщицы дꙋха: Ст. на хвал. 3 на св. Три Јер.

Дыханїе n. πνοή, дување, дух; жизни (I Мојс. 2, 7); ветар: ѩкѡ носимꙋ дыханїю бꙋрнꙋ (Дел. 2, 2; Ст. на хвал. на Дух.); свака жива твар, све што дише: всѧкое дыханїе да хвалитъ Гда (Пс. 150, 6); дисање: даѧ всѣмъ животъ и дыханїе (Дел. 17, 25).

Дѣвая adj. сл. место дѣва, παρθένος, девојка: во оутробꙋ дѣвыѧ вселилсѧ еси (Кан. мол. Пресв. Бог. п. 7 т. 1); дѣвыѧ.. памѧть чтꙋще: Кан. Усп. Бог. 2. п. 7 т. 1.

Дѣвственникъ < дѣвьствьникъ m. ὁ παρθένος, 1) који је сачувао своју невиност, девичанство, душевну и телесну чистоту: Апок. 14, 4; 2) женски манастир *(Дјач.)*.

Дѣвственный < дѣвьствьнъ 3. παρθενικός, девојачки, девичански: похвала (Сјед. воскр. 2 гл. 8 богор.); παρθενεύων, који је остао девојка, који је девојачки: оутроба (Кан. Ускр. п. 4 т. 1.)

Дѣвствовати < дѣвьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, παρθενεύειν, девовати, чувати девичанство: дѣвствꙋетъ во рождествѣ, чува се девичанство у рођењу (Кан. Усп. Бог. п. 9 ирм.).

Дѣйство n. ἐνέργεια, деловање: сатанино (II Сол. 2, 9); лести: II Сол. 2, 11; Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Дѣйствовати v. impf. дѣйствꙋю, -еши, ἐνεργεῖν, радити, делати, вршити: страсти.. дѣйствовахꙋ во оудѣхъ нашихъ (Рим. 7, 5); производити, чинити: I Кор. 12, 11; дѣйствꙋѧй силы, ἐνεργῶν δυνάμεις, који чини чудеса: Гал. 3, 5.

Дѣлателище < дѣлателиште n. ἐργαστήριον, радионица: дїаволе, ђаволска (Мол. 4 у Послед. св. прич.).

Дѣти v. impf. дѣю, дѣеши; деждꙋ, деждеши, ἀποφέρειν, денути, однети, уклонити *(Микл.)*.

Дѣторастлѣніе n. παιδοφθορία, оскврњење девојчице испод 12 година: Мол. 4 у Послед. св. прич.; Ном. пр. 39.

Дѣторожденіе n. τεκνογονία, рађање деце: странно дѣвамъ (Кан. Рожд. Бог. п. 9 ирм.).

Дѣтотвореніе n. παιδοποιΐα, рађање деце: плодъ дѣтотворенїѧ даровавый (Мол. у Ч. венч.).

Дѣѧніе < дѣание n. 1) πρᾶξις, дело: воздастъ комꙋждо по дѣѧнїемъ егѡ (Мат. 16, 27); 2) πρᾶγμα, посао: плотское (Рим. 8, 13).

Дѣѧти < дѣꙗти v. impf. дѣю, дѣеши, ποιεῖν, радити, чинити: Марк. 11, 5; ἐνεργεῖν, πράσσειν, деловати: Филиб. 2, 13; радити свој посао: I Сол. 4, 11; молитвꙋ, προσεύχεσθαι, молити се: Марк. 1, 35; Лук. 1, 10; I Кор. 11, 4. 5; Јак. 5, 13; Дел. 9, 11; кꙋплю, πραγματεύεσθαι, трговати: Лук. 19, 13; ἐμπορεύεσθαι, куповати: Јак. 4, 13; пакѡсти, κολαφίζειν, ћушкати, бйти по образу: Мат. 26, 67; мучити: II Кор. 12, 7; врeђати, удити: Апок. 9, 19; любы, πορνεύεσθαι, чинити блуд, курвати се: Апок. 18, 3; прелюбы, μοιχεύειν, чинити прељубе: Мат. 19, 9; Лук. 16, 18; человѣколюбїе, φιλανθρώπως χρῆσθαι, човечно поступати с неким: Дел. 27, 3; своѧ̀, πράσσειν τὰ ἴδια, гледати свој посао: I Сол. 4, 11; не дѣйте еѧ, ἄφες αὐτήν, оставите је, оканите је се: Јов. 12, 7; мілнеѧ дѣѧти, ἱκετεύειν, од срца се молити: молимъ и мілнеѧ дѣемъ, молимо се са умиљењем, искрено, свесрдно: св. Лит. Злат.; и дѣѧ оучилъ еси, или: и дѣющи оучила еси, стварно, самим си делима учила: Троп. преп.; Тебѣ молюсѧ и тебѣ мілъ сѧ дѣю, теби се молим и тебе са особитим усрђем просим: Ч. погреб. свешт. ик. 13; -сѧ, ἐνεργεῖσθαι, производити се, чинити се нешто од некога: сіˆлы дѣютсѧ ѡ немъ, од њега се чине чудеса, он чини чудеса (Мат. 14, 2; Марк. 6, 14).

Дѵкирїй m. δικήριον, свећњак са две свеће којим архијереј, заједно са трикиријем, благосиља: Арх. чин.

Є

Є 1) шесто слово у црквенослов. азбуци, зове се есть; као цифра ·є҃· = 5; 2) е nom. sing. n. од личне заменице оно.

Єгда < егда, conj. ἐπάν, пошто, како, чим: егда же ѡбрѧщете (Мат. 2, 8); ὅταν, када: бысть же, егда быша тамѡ.. (Лук. 2, 6).

Єгколпїй m. грч., иконица од емајла, злата и др. коју архијереји носе на прсима: Син. у I Нед. В. п. Види панѣдреникъ и панагїѧ.

Єгѡвъ 3. αὐτοῦ, његов: Рим. 8, 9.

Єда conj. inter., μή, да не: еда какѡ не достанетъ (Мат. 25, 9); μήτι, зар не, да ли: еда можетъ слѣпецъ слѣпца водити (Лук. 6, 39); еда какѡ, μήποτε, да не: еда какѡ разꙋмѣша кнѧзи (Јов. 7, 26).

Єдва adv. μόγις, μόλις, једва, тек: праведникъ едва спасется (I Петр. 4, 18).

Єдиначе adv. ἀκμήν, једнако, опет, еда ли, зар још: Мат. 15, 16.

Єдиновидный < иедииновидьнъ 3. ἑνοειδής, јединствен: Степ. воскр. гл. 8 ант. 4 Сл.

Єдиновольникъ < иединовольникъ m. μονοτελήτος, јеретици који су учили да је у Исусу Христу само једна воља и који су осуђени на VI Вас. сабору: Син. у четврт. V Нед. В. п.

Єдинодержавіе < иединодръжавие n. μονοκρατορία, једна моћ, једна снага, једна власт: сего ради да поимъ Троицѣ единодержавіе (Степ. воскр. гл. 1 ант. 1).

Єдиножды < иединожди adv. ἅπαξ, једанпут: I Цар. 26, 8.

Єдиномꙋдренъ, -ый < иединомѫдрьнъ 3. ὁμόφρων, који једнако као други мисли, сагласан, сложан: I Петр. 3, 8; Филиб. 2, 2; єѯытелемъ: Ст. на Г. в. св. Сави.

Єдиномꙋдреннѡ adv. ὁμοφρόνως, сложно, једнодушно: Ст. на блаж. воскр. гл. 4 Сл.

Єдиномꙋдріе < иединомѫдрие n. ὁμοφροσύνη, једномишљеност: Мол. у Ч. венч.

Єдиномꙋдрствовати < иединомѫдрьствовати v. impf. -мꙋдрствꙋю, -еши, ὁμοφρονεῖν, имати с неким једнако мишљење: Свјет. у Нед. Том.

Єдиномысліе < иединомысльие n. ὁμόνοια, једнако мишљење, једнодушност, слога, склад: Мол. у св. Лит. Вас.

Єдиноначальствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, μοναρχεῖν, бити монарх, сам владати: Авгꙋстꙋ единоначальствꙋющꙋ на земли (Сл. на Г. в. на Божић); единоначальствꙋетъ божество: Степ. гл. 8 ант. 2.

Єдинонравенъ, -ый < иединонравьнъ 3. ὁμότροπος, једнака значаја, истоврстан, сличан: апостолѡвъ (Троп. на св. Три Јер.; Ст. на Г. в. 3 на св. Јов. Злат.).

Єдинопоясникъ < иединопоꙗсникъ m. μονοζώνος, лако наоружан војник: IV Цар. 24, 2.

Єдинорогъ m. μονόκερως, дивља животиња с једним рогом: V Мојс. 33, 17; Јова 39, 12. 13.

Єдинородъ, -ный 3. μονογενής, јединац, инокосан: Пс. 24. 16; ὁμογενής, сродан, од нашег рода: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Єдиносꙋщенъ, -ый < иединосѫштьнъ 3. ὁμοούσιος, који има с неким једно суштаство, једнак некоме: Отцꙋ (Симв. в.); Отцꙋ и Словꙋ: Степ. воскр. гл. 2 ант. 1 Сл.; Син. у VII Нед. по св. Пасци.

Єдинохꙋдожникъ < иединохѫдожьникъ m. ὁμοτεχνός, који је истога заната с неким, који исти занат ради, уметник исте врсте: Дел. 18, 3.

Єдиною adv. ἅπαξ, ἐφάπαξ, једанпут, једном: I Петр. 3, 18; Рим. 6, 10.

Єдинъ 3. εἷς, μία, ἕν, један, једна, једно: Мат. 6, 24; единъ по единомꙋ, један по један, један за другим: I Кор. 14, 31; Марк. 14, 19; Јов. 8, 9; единъ кійждо, сваки: Дел. 2, 6; Еф. 5, 33; единъ нѣкто, један од оних: Марк. 14, 47; Лук. 22, 50; едина ѿ сꙋббѡтъ, први дан после суботе, недеља: Мат. 28, 1; Марк. 16, 2; Лук. 24, 1; Јов. 20, 1; Дел. 20, 7; μόνος, једини, сам:

токмѡ Отєцъ мой єдинъ (Мат. 25, 36).

Єжє 1) conj. да би, што би, ако, када; 2) pron. demonstr. n. које.

Єй 1) interj., ναί, да, тако је: бꙋди жє слово ваше: єй, єй (Мат. 5, 37; Јак. 5, 12); II Кор. 1, 17—19; заиста: єй, и ѧзыкѡмъ (Рим. 3, 29); 2) pron. pers. dat. sing. f. њој.

Єкдикъ m. грч., помоћник протекдика, који се старао о сиротињи, удовицама и др. (*Милаш*, Дост., 135; *Дјач.*).

Єламъ m. јевр., претсобље, притвор, трем: столпѡвъ, галерија украшена ступовима (III Цар. 7, 6); храма, притвор у храму: III Цар. 7, 15; Јез. 40, 48; двєрный, праг на вратима: Јез. 40, 6. 9; вратный, притвор, трем на вратима: Јез. 40, 9 squ.

Єлє adv. ἤμι, пола, једва: Мат. 10, 30.

Єлижди < ѥлижьды adv. ὁσάκις, колико, коликогод пута, кадгод: I Кор. 11, 25. 26; Апок. 11, 6; Мол. у св. Лит. Вас.

Єликъ < ѥликъ 3. pron. ὅσος, колики, какав, који: єлицы имѣѧхꙋ ранꙑ (Марк. 3, 10); єлико врємѧ, колико, док, доклегод: Мат. 9, 15; Марк. 2, 19; I Кор. 7, 39; єлицы ѡглашєннїи, ὅσοι κατηχούμενοι, ви који сте оглашени: Јект. у св. Лит. Злат. и Вас.; єлицы ко просвѣщєнїю, ὅσοι πρὸς τὸ φώτισμα, ви који сте (спремни) за просвећење (крштење): Јект. у св. Лит. пређеосв.

Єликѡ < ѥлико adv. ὅσον, колико: Марк. 7, 36; є. скорѡ, ὅσον τάχιστα, што брже (*Дјач.*).

Єльма conj., ἐπεὶ, тако, како, када, пошто, јер: Син. у Суб. Лаз.

Єлѡї арам., Боже мој: Марк. 15, 34.

Єммануилъ m. јевр., с нама Бог: Ис. 7, 8; Мат. 1, 23.

Ємь, ємши, ємшє; ємшїй 3. part. praet. act. I од ѧти, κρατήσας, ухвативши: Іѡанна (Мат. 14, 3).

Єнфодъ m. јевр., украс на врату, ђердан: Суд, 8, 26.

Єпендѵтъ m. грч., огртач, плашт, горња хаљина: Јов. 21, 7.

Єпїгонатїонъ m. грч., надбедреник: Арх. чин.

Єпїфъ m. назив десетога месеца у Египћана: III Мак. 6, 35.

Єпѡмїдъ m. ἐπωμίς, јевр. єфꙋдъ, нарамник, горња одећа првосвештеничка и царска: II Мојс. 25, 7.

Єрѡдїй m. 1) ἐρώδιος, рода: III Мојс. 11, 19; Пс. 103, 17; 2) ἀσίδα, ждрал: Јер. 8, 9.

Єсмѵрнїсмєнъ 3. ἐσμυρνισμένος, помешан са смирном: вїно (Марк. 15, 23).

Єстєствєнноживотный 3. φυσιζωός, који одржава живот: сонъ (Стат. I, ст. 75).

Єстєствєнножизнєнный 3. в. -животный: Стат. II ст. 87.

Єстєствєнный < ѥстьствьнъ 3. 1) φυσικός, природни: Рим. 1, 26. 27; 11, 21. 24; 2) ἔμφυτος, урођен: Кан. В. четврт. п. 1 т. 3.

Єстєство < ѥстьство n. φύσις, природа: Јак. 3, 7; Рим. 11, 24; I Кор. 11, 14; Гал. 4, 8; єстєствомъ законнаѧ творѧтъ, по природи, (сами од себе) чине оно што је законито: Рим. 2, 14; єстєства оуставы, закони при-

роде: Кан. Усп. Богор. п. 9 ирм.; естества чинъ, ред природе: Кан. св. Андр. крит. п. 4 богор.; паче естества, натприродно, необично: Догм. гл. 7; ѕ҆бугубъ естествомъ, но не ѵпостасїю, са две природе, али не са два суштаства: Догм. гл. 8; не во двою лицу раздѣляемый, но во двою естеству неслитнω познаваемый, не делећи се на два лица, но познавајући се по двема сједињеним природама: Догм. гл. 6.

Єфї јевр., ефа, мера: муки пшеничны (I Цар. 1, 24).

Єффаѳа арам., отвори се: Марк. 7, 34.

Єфудъ m. јевр., ἐφούδ, ἐπωμίς, првосвештеничка горња хаљина, која одговара данашњем архијерејском сакосу: I Цар. 2, 18; III Мојс. 8, 8.

Єхїдна f. грч., отровна змија: Дел. 28, 3; Ст. на Г. в. 6 на св. Пантел.

Єхїдновъ 3. ἐχιδνῶν, гујин, аспидин: порожденїѧ (Мат. 3, 7; 12, 34; 23, 33; Лук. 3, 7.

Єще <ѥште adv. ἔτι, јоште, још, уз то: Мат. 12, 46; Марк. 5, 35 и др.

Єѳїопъ m. Αἰθίοψ, 1) Етиопљанин, становник Етиопије, црнац; 2) демон, бес, ђаво *(Дјач.)*.

Єѵнухъ m. грч., ушкопљеник: Дел. 8, 27.

Єѵроклѵдωнъ m. грч., југоисточни ветар: Дел. 27, 14.

Єѵфраѳъ m. (јевр. = плодност) стари пазив Витлејема: Пс. 131, 6.

Ж

Ж седмо слово у црквенослов. азбуци, зове се живѣте.

Жадати v. impf. -даю, -еши, γλίχεσθαι, тежити, настојати; ἐπιθυμεῖν, силно желети *(Дјач.; Старч.)*.

Жажда <жажда f. δίψος, жеђ: Пс. 103, 11; Ант. 9 на В. четврт.

Жаждати <жадати v. impf. жажду, -ждеши, διψᾶν, жеднети, бити жедан: когда тѧ видѣхомъ ... жаждуща (Мат. 25, 44); Рим. 12, 20; Апок. 22, 17.

Жажденъ <жадьнъ 3. διψῶν, жедан: II Цар. 17, 29.

Жалити v. impf. жалю, -лиши, διαπονεῖσθαι, негодовати, срдити се: Дел. 4, 2.

Жало n. κέντρον, жалац, жаока: I Кор. 15, 55. 56; Апок. 9, 10; смерти: Конд. воскр. 5; смертное: Конд. III Нед. В. п.; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.; жало грѣховное притупилъ еси, силу греха си ослабио: Ст. воскр. на Г. в. гл. 5.

Жаль f. 1) μνημεῖον, гроб; 2) бол, жалост; 3) adv. жалосно *(Микл.)*.

Жатва <жатва f. 1) θερισμός, жетва: жатва ѹбω многа, дѣлателей же малω (Мат. 9, 37; Лук. 10, 3); 2) θέρος, лето, време жетви: близ' есть жатва (Мат. 24, 32; Марк. 13, 28; Лук. 21, 30).

Жатель <жатель m. θεριστής, жетелац: Мат. 13, 30. 39.

Жати < жати v. impf. жнѹ, жнеши, < жьнѭ, жьнєши; θερίζειν, жети: Мат. 25, 24; Лук. 19, 21; Јов. 4, 36; Јак. 5, 4.

Жванїе n. μηρυκισμός, преживање: III Мојс. 11, 6.

Жвати < жьвати v. impf. жвѹ, жвеши, μασᾶσθαι, жвакати: Апок. 16, 10.

Ждати < жьдати v. impf. ждѹ, ждеши, ἐκδέχεσθαι, μένειν, чекати: честнагѡ плода (Јак. 5, 7); προσδέχεσθαι, очекивати: Пс. 103, 11.

Же partic. δὲ, а, пак.

Жезлъ < жьзлъ m. ῥαβδός, палица: изъ корене Іессова, И. Христос (Ис. 11, 1; Кан. Бож. п. 4 ирм.); ѹпасеши ѧ҄ жезломъ желѣзнымъ (Пс. 2, 9); Апок. 11, 1; путнички штап: ничесоже возмите на пѹть: ни жезла (Лук. 9, 3); Мат. 10, 10; Марк. 6, 8; царски жезао, скиптар: жезлъ црⷭ҇твїѧ твоегѡ (Јевр. 1, 8); III Мојс. 27, 32; прут, шиба: не ѡставлѧетъ Хрⷭ҇тосъ жезла на жребїи своемъ, не предаје Христос шиби т. ј. неће тући, неће казнити прутом народ свој (Степ. гл. 2 ант. 3); βακτηρία, жезао који архијереј даје новоизабраноме архимандриту уз речи: прїими сей жезлъ,. (Ч. произв. архим.).

Желвь < жьлъвь f. χελώνη, корњача: Ос. 12, 11.

Желѹдь < желѫдь f. βάλανος, жир; брест: Ис. 6, 13.

Желтоватисѧ < жлътоватися v. impf. -тѹюсѧ, ешисѧ, ξανθίζειν, жутити се: власъ желтѹѧ (III Мојс. 13, 31. 32).

Желтъ, -ый < жлътъ 3. ξανθός, жут; желтаѧ болѣзнь, ἴκτερος, жутица: Јер. 30, 6.

Желтѣтисѧ < жлътѣтися v. impf. -тѣюсѧ, -тѣешисѧ, ξανθίζειν, имати жуту боју: III Мојс. 13, 36.

Желтѧница f. ἴκτερος, жутица: III Мојс. 26, 16.

Желчь < жлъчь f. χολή, жуч: V Мојс. 32, 32; Мат. 27, 34; Дел. 8, 23; Ант. 9 на В. четвр.

Жена f. γυνή, жена: иже воззритъ на женѹ, во еже вожделѣти еѧ (Мат. 5, 28); супруга: жены своимъ мѹжемъ повинѹйтесѧ (Еф. 5, 22—33); жена отчаѧ, γυνή τοῦ πατρός, маћеха: I Кор. 5, 1.

Женитва f. γάμος, брак, женидба: Јевр. 13, 4; Ном. пр. 210.

Женище < женишьте n. γυναικάριον, женица: II Тим. 3, 6.

Женомѹжїе < женомѫжие n. ἀνδρόγυνον, двоструки спол (пола мушко, пола женско), хермафродитство: Ном. пр. 183.

Женонеистовный 3. γυναικομανής, сувише наклоњен женама, женскарош; похотан: Јер. 5, 8.

Жердь < жрьдь f. ἀναφορεύς, дугачак штап, мотка, колац: IV Мојс 13, 24.

Жерновный < жрънъвьнъ 3. μύλικος, воденички: камень (Марк. 9, 42).

Жерновъ < жрънъ, -нъве m. μύλος, жрвањ: II Мојс. 11, 5; IV Мојс. 11, 8; II Цар. 11, 21; Апок. 18, 21; ж. ѻслїй, μ. ὀνικός, камен воденички: Мат. 18, 6; 24, 41; Лук. 17, 2.

Жестоковожденїе n. σκληραγωγία, суров облик живота: Син. у II Нед. В. п.

Жестоковыенъ < жестоковыйнъ 3. σκληροτράχηλος, тврдоврат, тврдоглав: II Мојс. 34, 9; Дел. 7, 51.

Жестоколичный 3. σκληροπρόσωπος, бестидан: Јез. 2, 4.

Жестоконенстовъ 3. φανταστοκοπῶν, који жестином долази до лудила: Прем. Сир. 4, 34.

Жестокъ, -ый 3. σκληρός, жесток, тврд: I Мојс. 21, 11. 12; I Цар. 25, 3; II Цар. 2, 17; III Цар. 12, 4; Мат. 25, 24; суров, строг: Суд. 2, 19; слово сіе: Јов. 6, 60; тежак, мучан: противу рожну прати (Дел. 9, 5; 26, 14); сохраниxъ пути жестокиe: Пс. 16, 4; јак, силан: вѣтръ (Јак. 3, 4).

Жестосердіе < жестосрьдие n. σκληροκαρδία, тврдо срце, јогунлук: Мат. 19, 8; Марк. 10, 5; 16, 14; τὸ τῆς καρδίας σκληρόν: Јеванђ. ст. 3.

Жещи < жешти v. impf. жегу, жежеши, ἅπτειν, жећи, горети, палити: огнемъ жегомь, πυρέσσων, који је у врућици, у грозници (Мат. 8, 14; Марк. 1, 30).

Жженіе < жьжение n. τὸ κατάκαυμα, жега; ужег: II Мојс. 21, 25.

Живити v. impf. живлю, -виши, ζωοποιεῖν оживљавати: II Мојс. 1, 17; иже аще погубитъ ю, живитъ ю: Лук. 17, 33; Сынъ нхже хощетъ живитъ: Јов. 5, 21; -ся, оживљавати се, оживотворавати се: Святымъ Духомъ всяка душа живится (Степ. гл. 4 ант. 1 Сл.).

Живоначаліе < живонлчалие n. ζωαρχία, управљање животом; узрок, почетак живота: Святому Духу живоначаліе и честь (Степ. гл. 2 ант. 2 Сл.); Сл. на хвал. у Нед. Самар.

Живоначальный < живонлчальнъ 3. ζωαρχικός, који има живот у самоме себи; узрочник живота: Троица (Мол. у Ч. венч.); достоинство: Степ. гл. 5 ант. 3 Сл.; Конд. воскр. гл. 6; источникъ: Кан. Усп. Бог. п. 8 ирм.

Живоносный 3. ζωηφόρος, који носи у себи живот: Син. на В. суб.; источникъ: Син. у пет. Светле седм.; крестъ: Ст. на Г. в. у среду III Нед. В. п.

Живопріемный 3. ζωόδοχος, који живот одржава, који оживљава: живопріемному твоему гробу (Ст. на Г. в. воскр. 6 гл. 1); ж. твое востаніе: Ст. на стих. воскр. гл. 3.

Животворити v. impf. -творю, -риши, ζωοποιεῖν, оживљавати, подизати из мртвих: Рим. 4, 17; I Кор. 15, 45; II Кор. 3, 6.

Животворящій 3. ζωοποιῶν, животворан: тайна (Мол. у св. Лит. пређеосв.); крестъ: Ст. на Г. в. воскр. гл. 4.

Жизнодавецъ < жизнодавьць m. ζωοδότης, животодавац: Сјед. воскр гл. 4: Троп. воскр. непор.

Жизнодательный 3. ζωοπάροχος, који даје живот: Конд. у Нед. Том.

Жизнопріемный 3. в. живопріемный: Ст. воскр. на хвал. гл. 8.

Жилище < жилиште n. κατοίκησις, οἰκητήριον, стан, становање: Марк. 5, 3; II Кор. 5, 2; Јуд. 1, 6; Кан. у суб. I седм. В. п. п. 6 богор.

Жиръ m. νομή, дебљина, сланина; изобиље, паша: II Тим. 2, 17.

Житейскій < житийскъ 3. βιοτικός, животни, светски: гордость (I Јов. 2, 16); печаль: Лук. 21, 34; попеченіе: Херув.; море, привремени земаљски живот: Кан. у Нед. сир. п. 6 ирм.

Житєльство n. 1) ἀναστροφή, живљење: взирающє на скончанїє житєльства (Јевр. 13, 7); 2) πολίτευμα, грађанство, становништво: и твоє сохраняя крєстомъ твоимъ житєльство (Троп. на Воздв. ч. к.); живот: дѹховноє ж. (Мол. пред јев. у св. Лит.); 3) πολιτεία, грађанско право: Дел. 22, 28.

Житєльствовати v. impf. -ствѹю, -ствѹєши, 1) πολιτεύεσθαι, живети: Филиб. 1, 27; 2) ἀναστρέφεσθαι, проводити: житїя врємя (I Петр. 1, 17); 3) στοιχεῖν, поступати: правиломъ симъ (Гал. 6, 16; Филиб. 3, 16).

Жити v. impf. живѹ, живєши, 1) ζῆν, βιῶσαι, живети: Јез. 33, 4; аще бо живємъ Гдєви живємъ: Рим. 14, 8; 2) κατοικεῖν, становати: Вышнїй нє въ рѹкотворєнныхъ цр҃квахъ живєтъ (Дел. 7, 48; 17, 24); Ст. на стих. воскр. гл. 2; 3) μένειν, остајати, стајати: гдѣ живєши; (Јов. 1, 38. 39); 4) διατρίβειν, проводити, боравити: живяхѹ во Антїохїи (Дел. 15, 35); 5) ἀναστρέφεσθαι, поступати: какѡ подобаєтъ въ домѹ Бж҃їи жити (I Тим. 3, 15); Јевр. 13, 18.

Житїє n. 1) βίωσις, τὸ ζῆν, живот: єжє ѿ юности (Дел. 26, 4); чрєз' вєє житїє: Јевр. 2, 15; 2) βιός, облик, начин живота: да тихоє и бєзмолвноє житїє поживємъ (I Тим. 2, 2); храна: вверже вєє житїє своє (Марк. 12, 44); Лук. 21, 4; 3) ἀναστροφή, живљење: ѡбразъ бѹди вѣрнымъ... житїємъ (I Тим. 4, 12); 4) πολιτεία, општина, друштво: ѿчѹждєни житїя Їилєва (Еф. 2, 12).

Житомѣрїє n σιτομετρία, мера за жито, оброк жита (код *Вука:* храна): Лук. 12, 42.

Жрєбїє n. κλῆρος, клир, избраник, изабрани народ: нє ѡставляєтъ бо Хр҃тосъ жєзла на жрєбїи своємъ, не предаје Христос шиби (т. ј. неће туђи) народ свој (Степ. гл. 2 ант. 3).

Жрєбїй < жрѣбий m. 1) κλῆρος, ждреб, коцка: мєтахѹ (βάλλοντες, бацаху) жрєбїя (Марк. 15, 24; Лук. 23, 34; Јов. 19, 24); 2) καιρός, права мера, у pl. καιροὶ = прави час, време, прилике, догађаји: въ рѹкѹ твоєю жрєбїи мои (Пс. 30, 16).

Жрєбя, -ятє < жрѣбѧ n. πῶλος, ждребе: Мат. 21, 2. 5. 7; Марк. 11, 2. 4. 5. 7; Лук. 19, 30. 33. 35; Јов. 12, 15.

Жрєти < жрѣти v. impf. жрѹ, жрєши, θύειν, жртвовати, приносити жртву: съ народы хотяшє жрєти (Дел. 14, 13); I Кор. 10, 20; клати: пасхѹ (Марк. 14, 12; Лук. 22, 7); жрєнъ быти, σπένδεσθαι, бити жртвован: Филиб. 2, 17; II Тим. 4, 6; -ся, θύεσθαι, жртвовати се: агнєцъ Бж҃їй (Проск.); єврєйская фаєка: Син. на В. четврт.

Жрєцъ < жрьць m. ἱερεύς, свештеник (незнабожачки): Дел. 14, 13.

Жѹпєлъ < жоупелъ m. θεῖον, сумпор: I Мојс. 19, 24; V Мојс. 29, 23; Пс. 10, 6; Апок. 9, 17. 18; 14, 10; 19, 20; 21, 8.

Жѹпєльный < жоупєльнъ 3. τοῦ θείου, сумпорни: Апок. 9, 17; 20, 10.

S

S осмо слово у црквенослов. азбуци, зове се sѣло; као цифра ·ѕ҃· = 6.

Sвѣзда < звѣзда f. *ἀστήρ*, звезда: Мат. 2, 2—10 squ.; незвѣстная, водиља: Конд. у IV Нед. В. п.

Sвѣздоблюститель m. *ἀστεροσκόπος*, астроном: Кан. Рожд. Хр. п. 4 т. 2.

Sвѣздословити v. impf. -словлю, -виши, *ἀστρονομεῖν*, звезде мотрити: Ном. пр. 15.

Sвѣздословъ m. *ἀστρόνομος*, звездар, астроном: Ном. пр. 183.

Sвѣздочтецъ < звѣздоучьць m. в. sвѣздословъ: Ном. пр. 196.

Sвѣроуловленъ 3. *θηριάλωτος*, ухваћен као звер: Мол. св. Јов. Злат. у Послед. прич.

Sвѣрохищный 3. *θηριάλωτον*, од звери уграбљен: Ном. пр. 131.

Sвѣроядинный < звѣроѩдьнъ 3. *θηριάλωτος*, нагрижен, повређен од дивљих зверова: *мяса sвѣроядиннагѡ да не снѣсте* (II Мојс. 22, 31).

Sеліе < зелие n. *τὸ λάχανον*, зеље, биље, поврће: Мат. 13, 32; Марк. 4, 32, Лук. 11, 42; Рим. 14, 2.

Sлакъ m. *χλωρόν*, трава, биљка: Пс. 36, 2; Апок. 9, 4; *χλόη*, зеленило, зеље: Пс. 103, 14.

Sлачный < злачьнъ 3. *χλωρός*, зелен, траван, обилат травом: *на мѣстѣ sлачнѣ* (Пс. 22, 2; Возгл. у Ч. погреб.); *χλοερός*, траван: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Sлодѣй m. *κακοποιός*, разбојник, злочинац: Лук. 23, 32. 33. 39; Јов. 18, 30; I Петр. 2, 12. 14; 3, 16; 4, 15; II Тим. 2, 9.

Sлодѣйствіе n. *κακουργία*, злочинство: Кан. Бог. п. 6 т. 1.

Sлонравіе n. 1) *κακοήθεια*, злоћудност: Рим. 1, 29; 2) *τὸ δύστροπον*, тврдоглавост: Син. у VII Нед. по св. Пасци.

Sлонравный 3. *ἀγνώμων*, неразборит, непромишљен, неразуман: Мол. св. В. В. у Послед. прич.

Sлопомнѣніе n. *μνησικακία*, злопамћење: Мол. 4 у Посл. прич.

Sлопострадати v. pf. -стражду, -ждеши, *κακοπαθεῖν*, подносити зло, страдања; мучити се: II Тим. 2, 3; 4, 5.

Sлопріωбрѣтеніе n. *αἰσχροκέρδεια*, грамжење за добитком, користољубље, лакомство: Мол. 4 у Послед. прич.

Sлославити v. impf. -славлю, -виши, *ἐπιφημίζειν*, рђаво говорити, оговарати, клеветати, опадати: Прем. Сол. 2, 12.

Sлославіе n. *κακοδοξία*, рђав, зао глас; криво учење о верским стварима: Сјед. у суб. I Нед. В. п.; Ст. на хвал. у II Нед. В. п.

Sлославный 3. *κακόδοξος*, нечастан: Ст. на Г. в. св. Спир. чуд.

Sлословити v. impf. -словлю, -виши, *κακολογεῖν*, оговарати, грдити, кудити: Мат. 15, 4; Марк. 7, 10; 9, 39; Дел. 19, 9; I Петр. 3, 16.

Sлосмрадіе n. 1) *δυσωδία*, смрад; 2) *βόρβορος*, муљ, блато *(Дјач..)*.

Sлосовѣтіе n. *κακοβουλία*, рђав савет, зла намера: III Мак. 3, 8.

Ѕлострада́нїе n. κακοπάθεια, невоља: Јак. 5, 10.

Ѕлострада́ти v. impf. -стра́жду, -ждеши, κακοπαθεῖν, трпети невоље, напасти; мучити се: Јак. 5, 13; II Тим. 2, 9.

Ѕлостра́стїе n. κακοπάθεια, невоља, мука, несрећа: Ст. на стих. св. П. и П.

Ѕлотвори́ти v. impf. -творю, -риши, κακοποιεῖν, зло чинити: III Јов. 1, 11.

Ѕлоухитри́ти v. pf. -ухищрю, -хитриши, κακοτεχνεῖν, зло смишљати, служити се злим сплеткама противу некога: III Мак. 7, 7.

Ѕлоху́дожество < злохѫдожьство n. κακοτεχνία, превара, лукавство, подмуклост, обмана, фалсификат: Ном. пр. 14.

Ѕлоху́дожный < злохѫдожьнъ 3. κακότεχνος, који зло кује, зло мисли: Прем. Сол. 1, 4.

Ѕлохуле́нїе < злохоулѥниѥ n, δυσφημία, хуљење, псовка, грдња: богомерзкое (Кан. на Воздв. ч. К. п. 7 ирм.).

Ѕлоче́стивый < злоучьстивъ 3. δυσσεβής, непобожан, неваљао: мучителя (Кан. на Воздв. ч. К. п. 7 ирм.).

Ѕлоче́стїе < злоучьстиѥ n. δυσσέβεια, непобожност *(Микл.)*.

Ѕлѣ adv. κακῶς, зло, рђаво: глаголахъ (Јов. 18, 23); жестоко, ужасно: бѣснуется (Мат. 15, 22); љуто, тешко, врло: страждетъ (Мат. 17, 15).

Ѕмі́й < змий n. ὄφις, змија: IV Мојс. 21, 9; I Кор. 10, 9; II Кор. 11, 3; Апок. 9, 19; δράκων, аждаха: Пс. 90, 13; 103, 26; Апок. 12, 3—17 squ.

Ѕмі́я < змиꙗ f. ὄφις. змија: Мат. 7, 10; Марк. 16, 18; Лук. 10, 19; Јов. 3, 14; θηρίον, дивља звер; змија: Дел. 28, 4. 5.

Ѕѣ́льный < зѣльнъ 3. σφοδρός, јак, моћан, силан, оштар: Пс. 49, 3; σύντονος, крепак, жесток: Кан. у суб. I Нед. В. п. п. 3 т. 2.

Ѕѣ́льнѣ adv. μεγάλως, valde, веома, много: III Мак. 5, 7.

Ѕѣ́льнѣе comp. од ѕѣльнѣ, σφοδρότερον, жешће, силније, оштрије, тачније, брже: Син. на Вел. четвр.

Ѕѣльнѣ́йшїй 3. sup. од ѕѣльный 3. λαβρότατος, најжешћи: огневица (Син. у пет. Светле седм.).

Ѕѣ́лѡ < зѣло adv. σφοδρῶς, веома, јако, силно: Мат. 2, 10; II Јов. 1, 4; III Јов. 1, 3; ѕѣлѡ ранѡ, ὄρθρου βαθέως, врло рано: Лук, 24, 1; тачно, добро: Пс. 118. 4; прекрасно: Пс. 138, 14; истину ѕѣлѡ, целу, праву, савршену истину: Пс. 118, 138; λίαν, одвише, врло: ранѡ (Троп. непор. васкр. 3).

З

З девето слово у црквенослов. азбуци, зове се земля; као цифра ·з· = 7.

За praep. διά, за, ради: вѣровавша за слово его (Јов. 4, 41); ὑπέρ, за: молитеся за творящихъ вамъ напасть (Мат. 5, 44); ὀπίσω, после, иза: иди за мною сатано (Лук. 4, 8).

Заамво́нный 3. ὀπισθάμβωνος, који

је иза амвона: молитва, која се чита иза амвона (Служ.).

Забвеніе < забъвение n. λήθη, заборав, заборавност: II Петр. 1, 9.

Заблуждати < заблаждати v. impf. -ждаю, -еши, πλανᾶσθαι, блудити, тумарати, залазити: Јевр. 3, 10; 5, 2; Ст. воскр. на Г. в. гл. 2.

Забрало n. 1) ἔπαλξις, брана, грудобран: Ис. 54, 12; Јуд. 14, 1; 2) βᾶρις, τεῖχος, зид, кула, бедем, заштита, обрана: дѣвства (Ст. на хвал. Рожд. Бог.); всѣхъ притекающихъ къ тебѣ крѣпкое забрало: Ак. св. Ник. ик. 12; Ст. богор. на лит. на св. Саву.

Забывати v. impf. -ваю, -еши, ἐπιλανθάνεσθαι, заборављати: Јевр. 13, 2. 16; Филиб. 3, 13.

Забыти v. pf. забуду, -деши, ἐπιλανθάνεσθαι, заборавити: Мат. 16, 5; Марк. 8, 14; Јак. 1, 24; Јевр. 6, 10; не забуди убогихъ твоихъ до конца: Пс. 9, 33; Стат. на В. суб. ст. 16, 30.

Забытіе < забытие n. в. забвеніе.

Забытливъ < забытьливъ 3. ἐπιλήσμων, забораван: Јак. 1, 25.

Зависть f. ζῆλος, завист: Гал. 5, 20.

Завидѣти v. impf. -вижду, -диши, ζηλοῦν, завидети: Јак. 4, 2; I Кор. 13, 4; Гал. 5, 26.

Завистливъ 3. φθονερός, завидљив: I Тим. 3, 3.

Завора f. μόχλος, пречага на вратима, преворница: Суд. 16, 3.

Завѣтъ m. διαθήκη (од διατίθεναι = учинити расположење), testamentum, завештај, тестаменат: завѣтъ бо о мертвыхъ извѣстенъ есть (Јевр. 9, 17); Гал. 3, 15; савез, договор, свечано обећање: и азъ поставляю завѣтъ мой вамъ (I Мојс. 9, 9. 11); III Мојс. 26, 42; помянути завѣтъ святый свой: Лук. 1, 72; Гал. 3, 17; заповед: и возвѣсти вамъ завѣтъ свой, егоже заповѣда вамъ творити, десять словесъ (V Мојс. 4, 13); и даде ему завѣтъ обрѣзанія: Дел. 7, 8; савез Бога са старозаветним праведницима: Нојем (I Мојс. 9, 9—17); Аврамом: I Мојс. 15, 1—21; Мојсијем: II Мојс. 24, 4.

Завѣщавати < завѣштавати v. impf. -ваю, -еши, διατίθεσθαι, заповедати: Дел. 15, 5; 16, 21; I Кор. 7, 10; 11, 7.

Завѣщаніе < завѣштание n. παραγγελία, наређење, залог, аманет: Дел. 16, 24; I Јов. 3, 11; I Тим. 1, 5. 18; II Тим. 1, 14.

Завѣщати < завѣштати v. pf. -щаю, -еши, διατίθεσθαι, заповедити: I Тим. 1, 3; Дел. 3, 25 squ.; закључити савез: I Цар. 18, 3; II Цар. 29, 10.

Завязовати < завязовати v. impf. -зую, -зуеши, καταρτίζειν, завезивати, крпити: мрежи своя (Мат. 4, 21).

Загладити v. pf. заглажду, -диши, ἐξαλείφειν, изгладити, избрисати, уништити: Ст. на Г. в. воскр. 2 гл. 2; рукописаніе древняго грѣха: Ст. на блаж. васкр. гл. 7.

Задѣти v. pf. задѣю, -еши, ἀγγαρεύειν, на раме метнути; натерати: сего задѣша понести крестъ его (Мат. 27, 32); Марк. 15, 21.

Зазирати v. impf. -раю, -раеши, καταγιγνώσκειν, осуђивати, кудити: I Јов. 3, 20; -ся, μέμφεσθαι, тужити се, срдити се *(Микл.)*.

Зазоръ m. μέμψις, срамота: Служ.

Зазрѣти v. pf. **зазрю, зазриши**, ἐπιλαβέσθαι, καταγιγνώσκειν, покудити: Лук. 20, 26; I Јов. 3, 21.

Заимати v. impf. **заемлю, заемлеши**, δανείζεσθαι, узајимати, узајмљивати: Пс. 36, 21.

Заимованіе n. δάνος, зајам: Прем. Сир. 29, 4.

Заимодавецъ < **заимодавьць** m. δανειστής, веровник, који даје у зајам: Лук. 7, 41.

Заимодати v. pf. **-дамъ, -даси**, в. **заимати**: Свјет. богор. у Нед, свих св.

Заимствовати v. impf. **-имствую, -еши**, в. **заимати**: Сл. на Г. в. на В. ут.

Зайти v. pf. **зайду, зайдеши**, ἐπιδύειν, заћи: **солнце да не зайдетъ въ гнѣвѣ вашемъ** (Еф. 4, 26); ишчезнути, нестати: Сл. сјед. 2 на Богој.

Заїнъ m. седмо слово у јевр. азбуци: Плач. Јер. 1, 7; 2, 7; 3, 19; 4, 7.

Закалати v. impf. **-лаю, -лаеши**, σφάττειν, клати: **тельца оупитаннаго**: Ст. на Г. в. у Нед. блуд. с.

Заклепъ m. κλεῖθρον, κλεῖσμα, брава, катанац, преворница: **заклепы адовы растоpгнувый**: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Заклинати v. impf. **-наю, -наеши**, ὁρκίζειν, молити са клетвом, заклињати: Мат. 26, 63; Марк. 5, 7; Дел. 9, 13; I Сол. 5, 27.

Заключатися v. impf. **-чаюся, -чаешися**, κατακλέειν, закључавати се, затварати се: **во гробѣ** (Ст. на Г. в. на В. пет. И нынѣ:).

Заключити v. pf. **-ключу, -чиши**, κλέειν, закључати, затворити: Апок. 20, 3; **-ся**: Лук. 4, 25.

Закляти < **заклѧти** v. pf. **-клену, -неши**, ἀναθεματίζειν, заклети: Дел. 23, 12.

Законополагати v. impf. **-гаю, -гаеши**, νομοθετεῖν, закон доносити, давати: Пс. 83, 7.

Законоположеніе n. νομοθεσία, законодавство, закон, устав *(Микл.; Вост.)*.

Законоположити v. pf. **-положу, -ложиши**, νομοθετεῖν, закон дати, узаконити: **сего ради законоположитъ согрѣшающымъ на пути**, ради тога ће дати закон онима који грешe на путу (Пс. 24, 8).

Законоположитель m. νομοθέτης, законодавац: Пс. 9, 21.

Законоположникъ m. в. **-положитель**: Јак. 4, 12.

Законопреступный < **законопрѣстѫпьнъ** 3. παράνομος, противузаконит, неправедан: Ант. I на В. четвр.

Законопреступовати < **законопрѣстѫповати** v. impf. **-вaю, -еши**, παρανομεῖν, противу закона радити, законе преступати: Стат. I ст. 51.

Закоснѣніе < **закъснѣние** n. ἀναβολή, закашњење, затезање, завлачење, одгађање, одлагање: Дел. 25, 17.

Закоснѣти < **закъснѣти** v. pf. **закосню, -нши**, χρονοτριβῆσαι, закаснити, задоцнити, задржати се: Дел. 20, 16.

Закровъ m. ἀποκρυφή, кров, скровиште: Пс. 17, 12.

Закрыти v. pf. **закрыю, -еши**, καλύπτειν, скрити, покрити, затајити: Лук. 22. 64.

Залежати v. impf. **-лежу, -лежиши**, κρύπτεσθαι, лежати у заседи,

сакривати се, вребати: Ст. на блаж. св. Дим.

Залогъ m. 1) τὸ ἐνεχύρασμα, залог: II Мојс. 22, 26; 2) παρακαταθήκη, залог, поверена остава; 3) честица од св. агнеца, коју архијереј даје новорукоположеноме презвитеру уз ове речи: „Пріими залогъ сей...“ (Ч. рукоп. презв.).

Заматорѣти v. pf. -рѣю, -рѣеши, προβαίνειν, остарети: Лук. 1, 7. 18; 2, 36.

Замедлити v. pf. -медлю, -медлиши, βραδύνειν, закаснити, задоцнити: I Тим. 3, 15.

Замедлѣніе n. βραδυτής, спорост, тромост, закашњење: Слово св. J. Злат. на Ускрс.

Зане < занѥ, conj. caus., ὅτι, јер, што, будући да: Пс. 10, 3; зато што: Пс. 101, 10; Мат. 11, 20; 13, 5. 6 и др.

Занеже < занѥже conj. caus., ὅτι, јер: Дел. 27, 9; Рим. 1, 21; I Сол. 2, 8; Јевр. 7, 24.

Запасный 3. залишан: запасніи дари, честице за причешћивање болесника, које се спремају на Вел. четвртак и чувају у дарохранилници (Уч. изв.).

Запеншій 3. part. praet. act. I сл. обл. од запѧти, кушач, заводник: Кан. св. Андр. крит.

Запечатати v. impf. -чатаю, -чатаеши, κατασφραγίζειν, печатити: Апок. 5, 1; Троп. воскр. гл. 1; Сл. на IX часу уочи Богој.

Запечатлѣти v. impf. -чатлѣю, -тлѣеши, σφραγίζειν, печатити: II Кор. 1, 22; Апок. 7, 3; окомъ ко запечатлѣшаемъ: Ст. на хвал. воскр. гл. 5; ἐπισφραγίζειν, утврђивати: запечатлѣѧ твоими велѣньми (Конд. св. Вас. Вел.).

Запинаніе n. πτερνισμός, запињање, сметња: Пс. 40, 10.

Запинатель m. πτερνιστός, који смета; кушач, заводник: Стат. I ст. 8.

Запинати v. impf. -наю, -наеши, 1) ἐμποδίζειν, запињати, подметати коме ногу, сметати, заустављати; 2) δράσσεσθαι, ловити, хватати: запинаѧй премѹдрыѧ въ коварствѣ ихъ, који хвата премудре у њихову лукавству (I Кор. 3, 19).

Заплеваніе < заплькание n. ἔμπτυσμα, пљување: Ст. на Г. в. на В. четврт.

Запность f. запињање, спотицање: Уч. изв.

Запортокъ < запрътъкъ m. οὔρινον, љуска (од јајета): Ис. 59, 5.

Запѹстѣніе n. ἐρήμωσις, пустош, пустошење: мерзость запѹстѣніѧ (Мат. 24, 15; Марк. 13, 14); Лук. 21, 20.

Запѧти < запѧти v. pf. запнѹ, запнеши, ἐμποδίζειν, запети, подметнути коме ногу, спречити, поткинути: стопы моѧ (Пс. 139, 4); ὑποσκελίζειν, оборити: Пс. 16, 13; -сѧ, πεδάομαι, заплести се, закачити се, ухватити се: Кан. св. Теод. п. 1 т. 1.

Запѧтіе < запѧтие n. impedimentum, препрека, сметња: Уч. изв.

Зарѧ f. αὐγή, зора, свануће: Дел. 20, 11.

Застоѧти < застояти v. impf. -стою, -стоиши, ὑπωπιάζειν, заустављати, задржавати некога: Лук. 18, 5.

Застѹпати < застѫпати v. impf. -паю, -паеши, ἀντιλαμβάνεσθαι, брани-

ти, штитити: немощныѧ (I Сол. 5, 14).

Застѹпити < застѫпити v. pf. застѹплю, -пиши, ἀντιλαμβάνεσθαι, заузимати се за нешто: застѹпи, спаси... (Вел. и Мала јект.); помоћи: но сама застѹпи.. (Богор. у Ч. погреб.); Степ. гл. 4 ант. 1.

Застѹпленіе <застѫпленїе n. 1) ἀντίληψις, помагање: Пс. 83, 6; I Кор. 12, 28; помоћ: Конд. Обн. хр. св. Георг.; 2) ἀνάστασις, подизање, устајање, ускрсавање: Ант. на В. четврт. 15.

Застѹпникъ < застѫпьникъ m. ἀντιλήπτωρ, чувар, бранич: Пс. 58, 11.

Застѹпница < застѫпьница f. προστάτις, заштитница, покровитељка: Рим. 16, 2.

Затвердити < затврьдити v. pf. -твержд8, -диши, ἐπικυροῦν, потврдити, одобрити: Син. у VII Нед. по св. Пасци.

Заткнѹти < затъкнѫти v. pf. заткнѹ, -кнеши, φράσσειν, заградити, запушити, затворити: лвωвъ зїѧнїѧ въ ровѣ затче, ἔφραξε (Кан. воскр. гл. 4 п. 8 ирм.).

Затмитисѧ v. pf. затмлюсѧ, затмишисѧ, σκοτεῖσθαι, помрчати, потамнети: Апок. 8, 12.

Заточати v. impf. -чаю, -чаеши, ἐλαύνειν, терати у прогонство, гонити: ѿ жестокихъ вѣтровъ заточаеми (Јак. 3, 4).

Заточеніе n. ὑπερορία, изгнанство: Ст. на стих. 4 на св. Јов. Злат.

Затхлый 3. (ваљда од старослов. задъхлый, који има задах) покварен, ужежен: ѿ затхлыѧ и смердѧщыѧ мѹки (Уч. изв.).

Затыкати v. impf. -каю, -каеши, συνέχειν, запушавати: оуши свои (Дел. 7, 57); ἐπιστομίζειν, затварати уста, ућуткавати: Ст. на хвал. у среду Препол.

Заѹпокойный < заоупокойнъ 3. покојнички: ектеніѧ, која се читају за покој душа умрлих (Служ., Треб.).

Заѹститисѧ < заоуститисѧ v. pf. заѹщѹсѧ, -ѹстишисѧ, ἐπιστομίζειν, затворити уста, ућутати: Кан. воскр. гл. 7 п. 9. т. 1.

Заѹтра adv. πρωΐ, зајутра, рано ујутро: оуслыши гласъ мой (Пс. 5, 4); Марк. 16, 2. 9; Јов. 8, 2; 20, 1.

Заѹтреня < заоутрьнѧ f. πρώϊον, јутрење, јутарња служба *(Дјач.)*.

Заѹшатисѧ v. impf. -шаюсѧ, -шаешисѧ, ῥαπίζειν, ћушати, шибати, тући: тренною рѹкою (Ст. гл. 8 на Воздв. ч. К.).

Заѹшеніе < заоушенїе n. κόλαφος, ῥάπισμα, ћушка: Отп. св. страсти; Ст. гл. 8 на Воздв. ч. К.; κολαφίσμα: Син. на В. пет.; Ном. пр. 126.

Зацвѣлый 3. буђав, плеснив: просфоры (Уч. изв.).

Зачало < зачѧло n. 1) ἀρχή, почетак: еѵⷢ҇лїа (Марк. 1, 1); 2) περικοπή, одељци на које су подељени Јеванђеље и Апостол.

Зачати < зачѧти v. pf. зачнѹ, зачнеши, συλλαμβάνειν, зачети, затруднети: Лук. 1, 24. 31. 36.

Зачатіе < зачѧтїе n. σύλληψις, зачеће: III Јездр. 16, 58; Ст. на Г. в. на Рожд. св. Јов. Прет.

Зачень, -ши, -ше; -шій 3. part. praet. act. I од зачати, зачевши, затруднивши: Јак. 1, 15;

зачении плотїю: Ст. на стих.васкр. гл. 8 богор.

Зачинати v. impf. -чинаю, -еши, ἄρχεσθαι, почињати, започињати: II Кор. 3, 1.

Заѧти < заѩти v. pf. заимꙋ, -мешѝ, δανείζεσθαι, узајмити: Мат. 5, 42.

Званїе n. 1) φωνή, узвик, вапај, вика: разꙋмѣй званїе мое (Пс. 5, 2); 2) κλῆσις, призив, позив, звање: достойнѡ ходити званїѧ (Еф. 4, 1); I Кор. 7, 20; поздрав, радост, славословље: званїемъ же почитаемаѧ (Ак. Бог. ик. 11).

Звати v. impf. зовꙋ, зовеши, 1) καλεῖν, звати називати: отца не зовите себѣ на земли (Мат. 23, 9); Лук. 6, 46; 2) κράζειν, викати: дꙋси нечистїи звахꙋ (Марк. 3, 11); вапити, клицати: свободи да зовемъ ти (Конд. Благов.); со серафїми зовꙋщее: Сл. у троп. непор. воскр.; 3) κραυγάζειν, викати, клицати: оужасаюсѧ звати тебѣ (Троп. у суб. V седм. В.п.).

Звенѣти < звьнѣти v. impf. звеню, звениши, ἠχεῖν, звонити, звучити: мѣдь звенѧщи (I Кор. 13, 1).

Звизданїе n. συρισμός, шиштање, сиктање: ѕмїевъ (Прем. 17, 9).

Звиздати v. impf. -здаю, -еши и звиждꙋ, -ждеши, συρίζειν, сиктати, свирати, хујати: дꙋхъ звиздающїй (Прем. Сол. 17, 17).

Звѧцати < звяцати v. impf. -цаю, -цаеши, ἀλαλάζειν, звечати, звецкати: кѵмвалъ звѧцаѧй (I Кор. 13, 1).

Зданїе n. 1) οἰκοδομή, зграда: Мат. 24, 1; Марк. 13, 1. 2; 2) πλάσμα, грађевина: I Кор. 3, 9; 3) πλάσις, творевина: Син. у VII Нед. по св. Пасци.

Зданный 3. ὀστράκινος, саздан, створен; земљан: тѣло (Ст. на стих. у утор. IV седм. по св. Пасци).

Здатель m. οἰκοδόμος, градитељ, зидар *(Старч.)*; лончар *(Дјач.)*.

Здати < зьдати v. impf. зиждꙋ, зиждеши, οἰκοδομεῖν, κτίζειν, зидати, градити: гробы пророчєскїѧ (Мат. 23, 29; Лук. 11, 47); -сѧ, зидати се: зиждитесѧ въ храмъ дꙋховенъ (I Петр. 2, 5).

Здо n. τὸ δῶμα, кров: ꙗкѡ птица особѧщаѧсѧ на здѣ (Пс. 101, 8).

Здѣ < сьдѣ adv. ὧδε, ἐνταῦθα, овде, ту: Мат. 17, 4; Марк. 9, 5; Лук. 9, 33.

Земенъ, -ый < земьнъ 3. γῆς, земаљски: племенами ꙗкоже земенъ покивается (Ст. на IX часу Рожд. Хр.); горнѧѧ мꙋдрствꙋйте не земнаѧ (Кол. 3, 2).

Земмерзтный < земмерстьнъ 3. χαμαίζηλος, низак, прост, мален: оумъ (Кан. анг. хран. п. 6. богор.).

Земнорезвностный 3. в. земмерзтный: Кан. I Рожд. Бог. п. 7 т. 1.

Земнородный < земьнородьнъ 3. γηγενής, на земљи рођен; човек: Конд. воскр. гл. 4; Кан. Благов. п. 9 ирм.; Стат. на В. суб. II ст. 83.

Земскїй < земьскъ 3. в. земенъ 3: царїе земстїи (Мат. 17, 25; Дел. 4, 26; Апок. 6, 15; 18, 3. 9; 21, 24).

Зерньѣ f. коцкање: Уч. изв.

Зернщикъ m. коцкар: Уз. изв.

Зерцало < зрьцало n. εἴσοπτρον, зрцало, огледало: Јак. 1, 23; I Кор. 13, 12.

Зиждитель m. κτίστης, зидар, градитељ, творац: I Петр. 4, 19;

Троп. Введ.; Ст. на Г. в. на В. четвр.

Зиждительный З. πλαστουργός, стваралачки: Мол. у Ч. погр. свешт.

Зиждѹщій З. part. praes. act. сл. обл. од здати, οἰκοδομῶν, онај који гради, зидар: Мат. 21, 42; Марк. 12, 10; Лук. 20, 17; I Петр. 2, 7.

Зизаніе n. грч., уродица *(Куљб.)*.

Зилѡтъ m. грч., ревнитељ. Тако је назван св. апостол Христов Симон Хананит и то по једнима због тога што је био родом из Кане Галилејске, а јеврејска реч Кананит значи грчки ζηλωτής; по другима пак што је припадао друштву зилота т. ј. ревнитеља по Богу: Лук. 6, 15; Дел. 1, 13.

Зїяніе < зияние n. χάσμα, зијање, зевање; ждрело, чељуст: львѡвъ зїѧнїѧ въ ровѣ затче (Кан. воскр. гл. 4 п. 8 ирм.).

Зїяти < зияти v. impf. зїяю, -яеши, χασμᾶσθαι, зијати, зевати *(Вост.)*.

Златица f. νόμισμα, дукат: кинсонная, новац харачки (Мат. 22, 19).

Златогласный З. χρυσόφωνος, који одаје (има) златан (пријатан) глас: трѹба (Сл. на стих. на св. Јов. Злат.).

Златозарный З. χρυσαυγές, који сија као злато: Ст. на стих. на св. Јов. Злат.

Златозрачный З. χρυσόμορφος, који је као злато, сличан злату: Ст. на стих. на св. Јов. Злат.

Златолюбіе n. φιλαργυρία, љубав према злату: Ст. по полиј. на св. прор. Ил.

Златопрѧдный < златопрадьнъ З. χρυσοΰφαντος, од злата откан *(Вост.; Микл.; Дјач.)*.

Златосіяnный З. χρυσαυρίζων, који сија као злато: ѹста (Ст. на лит. на св. Јов. Злат.).

Златосіяющій З. в. златосіянный: Ст. на Г. в. у II Нед. В. п.

Златосліянный З. χρυσοχώνευτος, од злата сливен: столпъ (Ирмол. гл. 6 п. 8 ирм. 10).

Златословесный З. χρυσολόγος, који говори златне речи: Ст. на Г. в. 3 на св. Јов. Злат.

Златословъ m. в. златословесный: Сл. на лит. на св. Јов. Злат.

Златосотворенный З. χρυσότευκτος, који је из злата саливен: безднышный истѹканъ (Кан. Дух. п. 7 ирм.).

Златоѹстъ m. χρυσόστομος, који има златна уста: Ст. на Г. в. на св. Јов. Злат.

Знаменати v. impf. -наю, -наеши, σφραγίζειν, запечатити: камень (Мат. 27, 66); потврдити: сего бо отецъ знамена Богъ (Јов. 6, 27); -ся, σημαίνειν, показати се, дати знак; обасјати: свѣтъ лица (Пс. 4, 7); Конд. Богој.; крестомъ, крстити се (Треб.).

Знаменательный З. συμβολικός, са знацима, символички: Кан. св. Теод. п. 8 т. богор.

Знаменіе n. σημεῖον, 1) знак: родъ лѹкавъ и прелюбодѣй знаменїя ищетъ (Мат. 12, 39; 16, 4; Марк. 8, 12; Лук. 11, 29); 2) појава: бѹдѹтъ знаменїя въ солнцѣ и лѹнѣ и ѕвѣздахъ (Лук. 21, 25); 3) чудо: какѡ можетъ человѣкъ грѣшенъ сицевая знаменїя творити (Јов. 9, 16); Јов. 12, 37; 20, 30; 4) зн.

Сына человѣческагѡ, крст: Мат. 24, 30.

Зной m. 1) καύσων, врућина, жега, запара: Лук. 12, 25; Јак. 1, 11; 2) καῦμα, врућ источни ветар: II Цар. 4, 5.

Зракъ m. 1) ἰδέα, лице: ꙗкѡ молнїа (Мат. 28, 3); 2) μορφή, облик, изглед, обличје: зракъ раба прїимъ (Филиб. 2, 7); Троп. на Вел. водоосв.; зракъ плотскїй, облик тела: Ст. у Ч. погр.

Зрѣнїе n. ὄψις, ὅρασις, гледање; зрѣнїе лица, προσωποληψία, пристрасност: нѣсть бо на лица зрѣнїа оу Бога, нема код Бога гледања на лице, пристрасности; или по Вуку: Бог не гледа ко је ко (Рим. 2, 11).

Зрѣти v. impf. зрю, зриши, βλέπειν, ὁρᾶν, гледати, видети: на лице человѣкѡмъ (Мат. 22, 16; Марк. 12, 14; Лук. 20, 21; Дел. 10, 34; Јак. 2, 9); θεωρεῖν, посматрати: сѣдъ Іисъ... зрѧше (Марк. 12, 41).

Зыбати < зыбати v. impf. зыблю, зыблеши, σαλεύειν, љуљати се, лелујати се, колебати се *(Микл.)*.

Зыбка <зыбъка f. κοιτίς, ковчежић; колевка *(Вост.)*.

И

И 1) десето слово у црквенослов. азбуци, зове се иже; као цифра ·и· = 8; 2) conj. καί, и, такође, па; 3) pron. pers. acc. sing. m. й, њега: и оутверди й (Арх. чин.).

Ибо conj. expl., γάρ, јер, јербо: Пс. 40, 10; Мат. 8, 9 и др.

Ивинъ m. ἶβις, египатска птица мочварица која је спадала у број нечистих и забрањених птица: III Мојс. 11, 17; V Мојс. 14, 17.

Игемонъ m. грч., римски управитељ једне области, обласни управитељ: Мат. 27, 2. 11. 14—23.

Иго n. ζυγός, јарам: благо (Мат. 11, 30); власт, господство: ѿвержемъ ѿ насъ иго ихъ (Пс. 2, 3); под' игомъ раби: I Тим. 6, 1.

Идоложрецъ < идоложрьць m. εἰδωλολάτρης, идолопоклоник: Апок. 21, 8.

Идолонеистовство n. εἰδωλομανία, луда привржeност старим идолима *(Дјач.; Вост.)*.

Идолослуженїе n. εἰδωλολατρία, служење идолима: Гал. 5, 20.

Идѣже adv. οὗ, ὅπου, где: идѣже бо есть сокровище ваше, тꙋ бꙋдетъ и сердце ваше (Мат. 6, 21); ἐπεί, када: какѡ бꙋдетъ сїе идѣже мꙋжа не знаю (Лук. 1, 34).

Иждивати v. impf. -ваю, -ваеши, δαπανᾶν, расипати, трошити: агнецъ . . никогдаже иждиваемый (Св. Лит.).

Иждивенїе n. δαπάνη, sumtus, трошак, издатак *(Микл.)*.

Иждивенъ 3. part. praet. pass. од иждити, потрошен, истрошен: II Кор. 12, 15.

Иждити v. pf. иждивꙋ, -веши, δαπανᾶν, потрошити: въ сладость (II Кор. 2, 15); въ сластехъ: Јак. 4, 3; ἐκδαπανᾶν, протраћити: и въ лѣности все житїе мое иждихъ (Ст. по јев. у Нед. мит. и фар.

Иже, іаже, еже pron. relat., ὅς, ἥ, ὅν, који, која, које: Мат. 1, 23 squ.; Марк. 1, 2 squ; Лук. 1, 62 и др.

Избирати v. impf. -раю, -раеши, 1) ἐκλέγειν, избирати: предсѣданїа (Лук. 14, 7); 2) παραλέγεσθαι, пролазити, јурити, возити се поред нечега: едва же избирающе край, прїидохомъ на мѣсто (Дел. 27, 8).

Изблевати < избльвати v. pf. -ваю, -еши и -блюю, -еши, ἐμέσαι, избљувати: Апок. 3, 16; морскїй ѕвѣрь: Кан. Бож. п. 6 ирм.; Ст. на Г. в. на В. суб.

Избости v. pf. -дѫ, -деши, κερατίζειν, избости роговима: V Мојс. 33, 17; Суд. 26, 21; Пс. 43, 6

Избывати v. impf. -ваю, -ваеши, 1) περισσεύειν, изобиловати, имати на претек: хлѣбы (Лук. 15, 17); остајати на претек, претицати: оукрѫхи кошна дванадесатє (Лук. 9, 17); 2) ἀπογίγνομαι, умрети за нешто: да ѿ грѣхъ избывше (ἀπογενόμενοι) правдою поживемъ (I Петр. 2, 24).

Избыти v. pf. избѫдѫ, избѫдеши, 1) περισσεύειν, превазићи, бити веђи: правда ваша паче книжникъ (Мат. 5, 20); претећи: иже избыша ядшымъ (Јов. 6, 13); 2) ἀπηλλάχθαι, избавити се, ослободити се: Лук. 12, 58; оувы мнѣ, какѡ имамъ ѿ врага избыти грѣхолюбикъ сый: Степ. гл. 6 ант. 2 ; 3) κερδῆσαι, избегавати: досажденїа сегѡ и тщетъ (Дел. 27, 21); 4) ῥύεσθαι, ослободити се, избавити се: IV Цар. 19, 11.

Избытїе < избытие n. ἔκβασις, излазак из нечега, избављење, олакшање, крај: I Кор. 10, 13.

Избытокъ < избытъкъ m. περίσσευμα, изобиље, остатак, сувишак: ѿ избытка бо сердца оуста глаголютъ (Мат. 12, 34; Лук. 6, 45); 2) τὸ περισσεῦον, περίλοιπα, остатак: оукрѫхъ (Мат. 14, 20; 15, 37; Марк. 8, 8; Јов. 6, 12; Пс. 20, 13).

Избыточествити < избытъчьствити v. pf. -чествлю, -чествиши, περισσεύειν, изобиловати: II Кор. 4, 15; преиспунити: Гдь ... да избыточествитъ любовїю дрѫгъ ко дрѫгѫ (I Сол. 3, 12).

Избыточествїе < избытъчьствие n. περισσεία, сувишак: II Кор. 8, 14.

Избыточествовати < избытъчьствовати v. impf. -чествѫю, -ѫеши, περισσεύειν, изобиловати: Филиб. 4, 12.

Изварати < изварити v. impf. -вараю, -аеши, ἐκπέττειν, спаљивати, топити, сушити: без огна (Ст. на лит. на Богој.).

Изваати v. impf. -вааю, -вааеши, γλύφειν, sculpere издубити, издупсти, изрезати нешто из камена, метала и др.: изваанное, γλυπτόν, res sculpta, статуа, кип: боговъ (II Мојс. 34, 13).

Извергати < извръгати v. impf. -вергаю, -гаеши, βάλλειν, избацивати, побацивати, мртво дете рађати; лишавати духовног чина *(Дјач.)*.

Изверг҆нѫтиса < извръгнѫтися v. pf. -вергнѫса, -гнешиса, βληθῆναι, избацити се: Јов. 15, 6.

Извергъ < извръгъ m. ἔκτρωμα, недоношче, дете које се родило пре времена: I Кор. 15, 8; мртво дете: IV Мојс. 12, 12.

Извертѣти < изврътѣти v. pf. -верщѫ, -вертиши, ἐξορύττειν, изва-

дити, ископати: очи (Гал. 4, 15).

Извитїйствовати v. pf. -ствꙋю, -ствꙋеши, ῥητορεύειν, лепо, красноречиво изговорити, изразити, објавити: богописанный законъ (Кан. Дух. п. 1 ирм.).

Извлещи < извлѣшти v. pf. -влекꙋ, -вечеши, ἀναβιβάζειν, извући: мрежꙋ на землю (Јов. 21, 11); ἀποσπᾶν, истргнути: ножь свой (Мат. 26, 51; Марк. 14, 47; Дел. 16, 27); и мечь извлеченъ (ἐσπασμένην) въ рꙋцѣ его: II Мојс. 22, 23.

Извнꙋтрь < извнѫтрь adv. ἔσωθεν, изнутра: Марк. 7, 21. 23; Лук. 11, 7.

Извнѣ adv. ἔξωθεν, споља: Марк. 7, 18.

Изволенїе < изволение n. 1) πρόθεσις, намера: Дел. 11, 23; 2) ἱλαρότης, ведрина, весеље: Рим. 12, 8; 3) αἵρεσις, προαίρεσις, воља: III Мојс. 22, 18; II Кор. 9, 7; 4) βολή, одлука: Бж҃їе есть изволенїе рождшеся (Ст. на стих. воскр. гл. 2 богор.).

Изволити v. pf. изволю, -лиши, 1) θέλλειν, хтети, желети, волети: изволи страдати съ людми Бж҃їими (Јевр. 11, 25); 2) αἱρεῖσθαι, изабрати: се отрокъ мой егоже изволихъ (Мат. 12, 18); Дел. 22, 14; -ся, δοκεῖν, намислити, свидети се, наћи за добро: изволися С҃томꙋ Дꙋхꙋ и намъ (Дел. 15, 28).

Изврещи < изврѣшти v. pf. -вергꙋ < извръгѫ, -вержеши < извръжеши, βάλλειν, избацити: Мат. 13, 48; Марк. 12, 8; Дел. 7, 21; 27, 19.

Изврещи < изврѣшти v. pf. -верхꙋ < -врѣхѫ, -вершеши < -врѣшеши, ἀλοᾶν, τρίβεσθαι, оврћи (*Микл.; Вост.*).

Изврѣти v. pf. -врѣю, -еши, ἐκβράσσειν, на обалу избацити: всѣхъ при брезѣ моря изврѣ (Син. у Суб. Ак.).

Извыкнꙋти < извыкнѫти v. pf. -выкнꙋ, -кнеши, ἐκμανθάνειν, навикнути, научити (*Вост.; Жив.*).

Извѣдовати v. impf. -ваю, -еши, περιεργάζεσθαι, непромишљено радити, грешити: Син. у Нед. сироп.

Извѣствовати v. impf. -ствꙋю, -ствꙋеши, 1) βεβαιοῦν, утврдити: вѣрою (Кол. 2, 7); II Кор. 1, 21; оверавати: слове оутвержденїе (Троп. Богој.); 2) πληροφορεῖν, испуњавати: ѡ извѣствованныхъ въ насъ вещехъ, о догађајима који су се испунили међу нама (Лук. 1, 1); 3) ἀποδεικνῦναι, доказивати, признавати, потврђивати: мꙋжа ѿ Бога извѣствованна въ васъ (Дел. 2, 22); -ся, βεβαιοῦσθαι, утврдити се, бити уверен у нечему: своею мыслїю (Рим. 14, 5.).

Извѣстителный < извѣститель 3. συστατικός, с препоруком, препоручен: II Кор. 3, 1.

Извѣстити v. pf. извѣщꙋ, -стиши, 1) δηλοῦν, известити, објавити: II Мак. 4, 17; 2) βεβαιοῦν, утврдити, учврстити: въ вѣрѣ (Мол. у св. Лит. пређ); извѣщеннымъ имъ бывшимъ бл҃гословенїемъ, пошто су били утврђени благословом: Троп. Возн.; с҃щенникъ извѣщенъ: Сл. на стих. на Ц. К. и Ј.

Извѣстнѡ < извѣстьно adv. ἀκριβῶς, поуздано, тачно: Мат. 2, 8. 16.

Извѣтъ m. πρόφασις, изговор, извина: Дел. 27, 30.

Извѣщавателный < **извѣштавательнъ** 3. в. **извѣстителный**: II Кор. 3, 1.

Извѣщавати < **извѣштавати** v. impf. **-щаваю, -ваеши**, извештавати; препоручивати, хвалити: II Кор. 3, 1.

Извѣщати < **извѣштати** v. impf. **-щаю, -щаеши**, διαβεβαιοῦσθαι, утврђивати, уверавати некога о нечему: Тит 3, 8.

Извѣщеніе < **извѣштенние** n. τεκμήριον, потврђивање, доказ, сведочанство, уверавање: **есть же вѣра оуповаемыхъ извѣщеніе** (Јевр. 11, 1).

Извѣяти < **извѣяти** v. pf. **извѣю, -ѣеши**, λικμᾶν, извејати, прочистити вејањем: Ис. 41, 16.

Изгнати v. pf. **изженѫ, -женеши** и **иждене, -неши**, διώκειν, ἐκβάλλειν, прогнати, протерати: **изженете ѿ града во градъ** (Мат. 23, 34); **именемъ моимъ бѣсы ижденѫтъ**: Марк. 16, 17.

Изгнести v. pf. **-гнетѫ, -теши**, παθεῖν, изгазити, исцедити: **и копіеносными рѫками нѫждно изгнетеся** (Ст. на блаж. на св. Дим.).

Изгнити v. pf. **изгнію, изгніеши**, σήπεσθαι, изгњилити, иструхнути: Јак. 5, 2.

Изгребіе n. στυππῖον, кудеља, кучине: Суд. 15, 14.

Издалеча < **издалече**, adv. μακράν, πόῤῥω, издалека: Мат. 26, 58 и др.

Издхнѫти < **издъхнѫти** v. pf. **издхнѫ, -хнеши**, ἐκπνεῖν, издахнути, испустити душу, умрети: **издше** (aor.): Марк. 15, 37. 39; Лук. 23, 46; Дел. 5, 5. 10; 12, 23.

Издѣватися < **издѣватися** v. impf. **-ваюся, -ешися**, осмехивати се, шалити се с неким: Ч. испов.

Издѣтска adv. παιδιόθεν, из детињства, измалена: Марк. 9, 21; ἐκ παιδός, од младости: I Мојс. 46, 34.

Из'емь, -ши, -ше part praet. act. I од **из'яти**, ἐκβάλλων, извадивши: Лук. 10, 35.

Изжати < **изъжати** v. pf. **изжмѫ, изжмеши**, ἐκθλίβειν, истиснути, исцедити: **и взяхъ грезнъ и изжахъ** (ἐξέθληφα) **оный въ чашѫ** (I Мојс. 40, 11).

Изимати v. impf. **-имаю, -еши** и **иземлю, -емлеши**, ἐξαιρεῖσθαι, извлачити, ослобађати, избављати: Дел. 26, 17; **изимаяй неправды**: Мол. у Ч. јелеосв.; **работныя страсти**: Степ. гл. 7 ант. 1; **ѿ бѣдъ**: Ст. на Г. в. на Прен. м. св. Ник.

Излиха adv. περισσῶς, сувише, преко мере, веħма: Марк. 7, 36.

Излишше comp. од **излиха**, περισσοτέρως, одвише: Пс. 30, 24; II Кор. 12, 15.

Излѣсти v. pf. **излѣзѫ, -зеши**, ἀποβαίνειν, изљести, изиħи: Мат. 14, 29; Марк. 5, 2; Јов. 21, 9.

Измелзити v.. pf. **-жѫ, -зеши**, ἀμέλγειν, измусти: **якоже млеко измелзилъ мя еси** (Јоа 10. 10).

Изметати v. impf. **-таю, -еши** и **измещѫ, -мещеши**, ἐκβάλλειν, избацивати: Дел. 27, 38.

Измлада adv. ἀπὸ βρέφους, измалена: II Тим. 3, 15.

Изможденіе n. ὄλεθρος, губитак, погибија; мучење: I Кор. 5, 5.

Измолкнѫти < **измлъкнѫти** v. pf. **-молкнѫ, -кнеши**, βραγχιάζειν, за-

ћутати: измолче гортань мой (Пс. 68, 4).

Измрети < измрѣти v. pf. измрꙋ, -мреши, θνήσκειν, изумрети: Мат. 2, 20.

Измѣна f. ἐξίλασμα, ἀντάλλαγμα, измена, промена, цена: не дасть Богъ измѣны за ся (Пс. 48, 8); сїя измѣна десницы вышнѧгѡ: Пс. 76, 11; откуп: за дꙋшꙋ свою (Мат. 16, 26; Марк. 8, 37); смерти: Мол. у св. Лит. Вас.

Измѣненїе < измѣнение n. 1) διάδοχος, измена, промена, смена: Пс. 88, 52; Дел. 24, 27; 2) συνάλλαγμα, општење, нагодба: Ст. на Г. в. у среду I седм. В. п.

Измѣнити v. pf. измѣню, -ниши, ἀλλάσσειν, изменити, променити: Рим, 1, 23. 26; ἀπαλλάσσειν, опростити се, ослободити се, бити без нечега: сонъ.. всякагѡ сатанина мечтанїя измѣненъ, сан без свакога ђавољег маштања (Мол. у Повеч.; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.); клятвы Адамовы измѣньшеся, ослободивши се: Ст. на стих. воскр. гл. 3.

Изначала adv. ἀπ ἀρχῆς, испочетка: Мат. 19, 8.

Изницати v. impf. -цаю, -цаеши, ἀναφύεσθαι, изницати, излазити, исклијати: классы (I Мојс. 41, 23).

Изнꙋрити v. pf. изнꙋрю, -риши, ἀναλόω, потрошити: богатство (Сл. на Г. в. у Нед. блуд. с.).

Изоржавѣти < изръждавѣти v. pf. -жавѣю, -еши, κατιοῦσθαι, зарђати: злато ваше и сребро изоржавѣ (Јак. 5, 3).

Изострити v. pf. изощрꙋ, -стриши, ἀκονᾶν, наоштрити: Пс. 63, 4; мечь изостренъ: Апок. 1, 16; изощренъ: Апок. 2, 12.

Изоустъ adv. τὸ στόμα, у лице, лично: I Мојс. 24, 57.

Изочтенъ 3. part. praet. pass. од изчести, избројан: власы главнїи (Мат. 10, 30; Лук. 12, 7).

Израстити v. pf. изращꙋ, -растиши, βλαστάνειν, учинити да што расте, произвести, родити: весѣмъ жизнь (Ст. на Г. в. у Нед. св. праот.); отечество твое израстившее тя: Свјет. на св. кн. Лаз.

Изращати < изращтати v. impf. изращаю, -щаеши, ἐκφέρειν, растити, рађати, производити: листвїе (Марк. 13, 28).

Изрещи < изрешти v. pf. изрекꙋ, чеши, 1) ἐκφράζειν, изрећи: оустнѣ мои (Пс. 65, 14); 2) ὡμολογίζεσθαι, обећати, обрећи: съ клятвою изрече ей дати (Мат. 14, 7).

Изринꙋти v. pf. изринꙋ, -неши, ἐκβάλλειν, ἐξῶσαι, избацити, истерати: изриновенни быша (Пс. 35, 13); сладости райскїя; Сл. по свјет. у Нед. сир.; отурити: ѿ лица отецъ нашихъ (Дел. 7, 45).

Изрыгнꙋти < изрыгнѫти v. pf. ἐξερεύγεσθαι, избљувати, избацити, излити: рѣка жабы (II Мојс. 8, 3).

Изрядноҳꙋдожникъ < изрядьнохѫдожьникъ m. ἀριστοτέχνης, изванредан уметник: Мол. на постр. власи (Треб.).

Изрядный < изрядьнъ 3. ἐξαίρετος, изабран, особити, одличан: Изряднѡ ѡ пресвѣтѣй... особито (Ти благодаримо Господе) за пресвету... (св. Лит.); περιούσιος, избрани: Кан. на Цвети п. 1 ирм.

Изслѣдити < исслѣдити v. pf. изслѣждꙋ, -диши, ἐξακριβάζεσθαι,

испитати, избројати: стѣма Іакѡвле (IV Мојс. 23, 10); ἐξιχνιάσειν, измерити, истражити: Суд. 18, 2; Сл. на Г. в. на В. среду.

Изслѣдникъ m. ἰχνευτής, истраживач, њушкало; последовалац: Прем. Сир. 14, 23.

Изсморкати < исмръкати v. pf. изсморчꙋ, -чеши, ἐκμυζᾶν, исисати; ишмркати нос *(Микл.; Вост.)*.

Изсморцати < исмрьцати v. pf. -сморчꙋ, -чеши, ἐκμυελίζειν, извадити мозак, срце; испразнити *(Микл.)*; ἀποῤῥοφεῖν, исркати, прогутати *(Вост.)*.

Изс(о)хнꙋти < исъхнѫти v. pf. -сохнꙋ, -неши, ξηραίνεσθαι, усахнути, увенути: изсше сердце мое (Пс. 101, 5); смоковница: Мат. 21, 19. 20; трава: I Петр. 1, 24; Апок. 14, 15; изсохша смоковница: Марк. 11, 20; ἀποξηραίνεσθαι, осушити се: огнемъ бꙋдете изсохше (Степ. гл. 4 ант. 1).

Изстꙋпленіе < истѫпленние n. ἔκστασις, занос, тврд сан: I Мојс. 2, 21; V Мојс. 28, 28; Ис. 30, 23; 115, 2; Дел. 22, 17.

Изсꙋнꙋти < исоунѫти v. pf. ἐκχεῖν, извући, истргнути: мечь (Пс. 34, 3).

Изсыпати < исыпати v. impf. -сыпаю, -еши и -сыплю, -плеши, ἐκβάλλειν, просипати, избацивати: Мат. 5, 13; Лук. 14, 35.

Изсхати < исъхати v. impf. изсшꙋ, изсшеши, ἀποξηραίνεσθαι, сушити се, венути: ꙗкѡ трава скорѡ изсшꙋтъ (Пс. 36, 2).

Изсыхати < исыхати v. impf. -хаю, -еши и -сышꙋ, -сышеши, ξηραίνεσθαι, сушити се, венути: Јов. 15, 6.

Изсакнꙋти < исякнѫти v. pf. -сакнꙋ, -кнеши, ξηραίνεσθαι, пресахнути, сасушити се: чермное море (Пс. 105, 9); источникъ крове еѧ: Марк. 5, 29; изсаче вода еѧ: Апок. 16, 12; охладнети: любы многихъ (Мат. 24, 12).

Изꙋвѧнꙋти < изоувѧнѫти v. pf. -ꙋвѧнꙋ, -нeши, ἐκμαραίνειν, пустити да увене: Ирмол. гл. 2 п. 8 ирм. 10.

Изꙋмитисѧ < изоумитися v. pf. изꙋмлюсѧ, -мишисѧ, ἐξίστασθαι, бити изван себе; задивити се, зачудити се, запрепастити се: II Кор. 5, 13; ἐκπλήσσεσθαι, сићи с ума, начинити се луд: Екл. 7, 17.

Изꙋмленіе < изоумление n. μανία, беснoћа, лудило, мржња: Ос. 9, 8.

Изꙋмленъ < изоумленъ 3. παράπληκτος, луд, будаласт: V Мојс. 28, 34.

Изꙋмѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, ἰλιγγιᾶν, из ума изилазити, бити збуњен, смућавати се, мутити се: изꙋмѣваетъ же оумъ и премірный пѣти тѧ Бце, збуњен је сваки ум, па и небески, да Те опева Богородице (Кан. на Богој. п. 9 ирм.).

Изчадіе < иштадие n. γέννημα, потомак, дете: зрѧ твоѧ пастыреначалниче изчадіѧ (Степ. гл. 3 ант. 3); кромѣ возраста исчадіе: Ст. на Г. в. 3 на Рожд. св. Јов. Прет.; γόνος, оно што рађа, семе: земли (Ст. на блаж. на Срет.); ἔκγονος, потомак; τὰ ἔκγονα, млади: ꙗкѡ стеблїе вида исчадіѧ твоѧ (Степ. гл. 7 ант. 3).

Из'чести < исчьсти v. pf. изочтꙋ, изочтеши, ἐξαριθμεῖν, избројати: власи главнїи вси изочтени сꙋть

(Мат. 10, 30; Лук. 12, 7); **изочти ѕвѣзды, аще возможеши исчести**: I Мојс. 15, 5; **кто изочтетъ семены їсраиля**: IV Мојс. 23, 10; **изчетоша вся кости моя**: Пс. 21, 18; **чудесъ твоихъ множества**: Сл. на хвал. у Нед. слеп.

Из'шедъ, **-ши**, **-ше**; **-шій** 3. part. praet. act. I од **изыти**, ἐξελθών, изишавши: Мат. 8, 32 и др.

Из'шелъ, **-шла**, **-шло** part. praet act. II од **изыти**, изишао, изишла, изишло: Јов. 16, 30 и др.

Из'ωбраженіе n. μόρφωσις, слика: **плотскими изωбраженьми** (Кан. св. Теод. п. 8 т. богор.).

Из'ωдѣяти < **изодѣяти** v. impf. **-дѣю**, **-дѣеши**, ἐκδύειν, свлачити: **ѿ архїерейскїя ωдежди** (Арх. чин.).

Из'явити < **изъявити** v. pf. **-явлю**, **-виши**, ἀποδεῖξαι, доказати, посведочити: Дел. 25, 7.

Из'ясти < **изъясти** v. pf. **изямъ**, **изяси**, καταφαγεῖν, потрошити, потратити, расути: **имѣніе съ любодѣйцами** (Лук. 15, 30); појести, изести: **червьми изяденъ**, σκωληκόβρωτος, изеден од црви (Дел. 12, 23).

Из'яти < **изяти** v. pf. **изму**, **измеши**, 1) ἐκβάλλειν, извадити: **два сребреника** (Лук. 10, 35); ископати: **око** (Мат. 5, 29; 7, 4; Лук. 6, 42); Јер. 52, 11; одузети: **душу** (Рим. 11, 3); I Цар. 24, 12; искључити: **ѕлаго ѿ васъ самѣхъ** (I Кор. 5, 13); Пс. 30, 2; избавити: **из' руки Иродовы** (Дел. 12, 11); 2) ἐξελᾶν, изгонити, истргнути, ослободити: **плѣнъ сїωнь ты изялъ еси ѿ Вавѵлωна** (Степ. гл. 3 ант. 1); **ѿ руки врагωвъ**: Сл. на Г. в. у пон. II дан Ускр.; **-ся**, συλλαμβάνεσθαι, бити избављен: Екл. 7, 27.

Изященъ < **изяштьнъ**, **-ый** 3. ἐξαίρετος, eximius, одабран, изванредан, особит, изврстан: Ст. на блаж. на Обн. хр. св. Георг.; Конд. на Прен. м. св. Ник.; ἔξαρχος, главни, свечани: **ωдежда** (II Цар. 6, 14).

Илектръ m. ἤλεκτρον, позлаћено сребро, смеса од злата и сребра, јантар: Јез. 1, 5. 27; ћилибар: Ст. по полиј. на Покр. Бог.

Илитонъ m. грч., (εἰλέω = увијам), четвороугаоно платно на часној трапези у које се увија антиминс. Символише убрус, у који је била умотана глава погребеног Спаситеља.

Илі (јевр. eli) ἠλί, мој Бог, Боже мој: Мат. 27, 46.

Илъ m. ἰλύς, lutum, глиб, блато, кал *(Микл.)*; в. **тина**.

Имати v. impf. **имаю**, **-еши** и **емлю**, **емлеши**, τρυγάειν, брати: **ни ѿ купины емлютъ грωздїя** (Лук. 6, 44); **имати вѣру**, πιστεύειν, веровати: **вы вѣры емлете** (Јов. 5, 38); Јов. 11, 26; I Кор. 13, 7.

Имененосно adv. ὀνοματοφόρως, сходно имену: Ст. по полиј. на св. Теод.

Имѣнный < **имѣньнъ** 3. χρηματικός, новчан, порезни, од имања: **даноcловіе**: Сл. на хвал. на Бож.

Инакω adv. ἄλλως, иначе, друкчије: I Тим. 1, 3; 5, 25; 6, 3.

Инамω < **инамо** adv. на друго место: Јер. 48, 27; **инъ инамω**, ἄλλος ἀλλαχεῖ, један с једне, други с друге стране: Прем. Сол. 18, 18.

Иначе adv. ἐπεὶ, иначе, у противном случају: I Кор. 7, 14.

Индитїа f. ἐνδύτιον (ἐνδύω = навлачим), горњи чаршав на св. трапези (преко срачице) који је увек светле боје, јер претстављa славу Божју, или одело Спаситељево које је сјало као светлост *(Митр.-Мирк.*, I, 102).

Индѣ < инъде adv. ἐν ἑτέρῳ, другде, на другом месту: Јевр. 5, 6.

Иней < иний m. πάχνη, иње, мраз, лед: Дан. 3, 68; ѧкѡ зимный иней растаетъ: Прем. Сол. 16, 29; νιφετός, мећава, вејавица, крупан дажд: ѧкѡ иней на сѣно (V Мојс. 32, 2).

Иниохъ m. ἡνίοχος, кочијаш, возач *(Микл.)*.

Иногда adv. ποτὲ, негда, некада: иже бѣ иногда слѣпъ (Јов. 9, 13); πρότερον, пређе, пре: бывша мѧ иногда хꙋльника (I Тим. 1, 13).

Инокинѧ f. καλογραῖα, монахиња: Ном. пр. 66.

Иноковати v. impf. инокꙋю, -кꙋеши, μοναχὸν εἶναι, бити монах, монахиња: Троп. преп. жен.

Инородный < инородьнъ 3. ἀλλογενής, од друга (народа: ѧзыками (Ст. на Г. в. на Дух.).

Иноѧзычный < иноѩзычьнъ ἀλλόγλωττος, βάρβαρος, који говори другим језиком, туђинац *(Микл.; Вост.)*.

Инꙋдѣ < инѫдѣ adv. ἀλλαχόθεν, с друге стране: Јов. 10, 1.

Инъ, -ый 3. ἄλλος, ἕτερος, други: Мат. 2, 12; 4, 21 и др.

Исихастъ m. грч., (ἡσυχάζειν = мировати, ћутати), ћуталица, молчалник, подвижник који је наложио на себе обет ћутања. В. безмолвникъ.

Исказити v. pf. искажꙋ, -зиши, εὐνουχίζειν, ушкопити: Мат. 19, 12.

Искапати v. impf. -паю, -еши и -плю, -плеши, στάζειν, капљати, левати, цурити: Искапайте горы сладость (Ст. на лит. на Рожд. св. Јов. Прет.); ѡрошенїѧ:.. небеса искапаша: Ст. на Г. в. на св. Спир. чуд.; ἀποστάζειν, капати: Син. у четвр. V седм. В. п.; ἐπιστάζειν, испуштати: живѡтныѧ токи (Стат. II ст. 115).

Искати v. impf. искаю, -еши и ищꙋ, ищеши и искꙋ, ищеши, ζητεῖν, тражити: отроча̀те (Мат. 2, 13); искати: прежде цр҃твїѧ Бж҃їѧ (Мат. 6, 33; Лук. 12, 31); ищꙋщи пречистагѡ тѣла твоегѡ: Троп. воскр. гл. 6; славꙋ нѣкїй: Сл. на Г. в. на св. кн. Лаз.

Исклати v. pf. исколю, -леши, ἀποσφάττειν, заклати: Мат. 28, 4.

Искони adv. ἀπ' ἀρχῆς, од искони, од памтивека, испочетка: Јов. 8, 44; ἔκπαλαι, одавно, одувек: II Петр. 2, 3.

Исконный < исконьнъ 3. ὃ ἀπ'ἀρχῆς, који је од почетка: I Јов. 2, 14.

Искренный < искрьньнъ 3. ὁ πλησίον, ближњи: возлюбиши искреннѧго твоего ѧкѡ самъ себе (Мат. 19, 19; 22, 39; Јак. 2, 8; Рим. 13, 9).

Искꙋпити < искоупити v. pf. искꙋплю, -пиши, ἐξαγοράζειν, откупити, избавити: II Мојс. 13, 15; Гал. 3, 13; 4, 5; II Петр. 2, 1; Апок. 5, 9; 14, 3.

Искꙋпленїе < искоуплѥние n. λύτρωσις, искупљење, избављење из ропства, спасење: Јевр. 9, 12. 15.

Искꙋповати v. impf. искꙋпꙋю, -еши, ἐξαγοράζειν, откупљивати, користити се нечим: искꙋпꙋюще врема (Еф. 5, 16; Кол. 4, 5).

Искꙋпъ m. τὸ λύτρον, redemtio, откуп: дадите земли (III Мојс, 25, 24).

Искꙋсенъ < искоусьнъ, -ый 3. δόκιμος, искушаван, кушан: Јак. 1, 12; угледан, виђен, славан, мио: Рим. 14, 18; ἔμπειρος, peritus, искусан, вешт *(Микл.)*.

Искꙋситель m. ὁ πειράζων, кушач: Мат. 4, 3; Јак. 1, 13.

Искꙋсити v. pf. искꙋшꙋ, -сиши, ἐκπειράζειν, кушати: Пс. 77, 56; не искꙋсиши Гд҇а Бога твоегѡ: Мат. 4, 7; Лук. 4, 12; δοκιμάζειν, испитивати: иже аще искꙋсите (I Кор. 16, 3); -сѧ, πειράζειν, обманути се, саблазнити се: не искꙋсивсѧ ѿ негѡ (Троп. воскр. гл. 6); ἐνυπνιάζειν, сањати о чему, у сну имати полуцију: Ном. пр. 161.

Искꙋсъ < искоусъ m. 1) πεῖρα покушај, оглед: воскресенїѧ искꙋсъ прїимшѧ (Ст. на хвал. воскр. гл. 3); 2) γυμνάσιον, вежбање, извежбаност; 3) πειρασμός, искушавање, кушање; уживање, наслада, употребљавање: мїрскихъ сластей (Кан. у Ч. погр. млад. п. 5 т. 2); 4) δοκυμασία, искушеништво, време послушања до пострига: Не достоитъ без' искꙋса постригати монаха (Ном. пр. 80).

Искꙋшати v. impf. -шаю, -шаеши, 1) πειράζειν, кушати: что мѧ искꙋшаете лицемѣри (Мат. 22, 18; Марк. 12, 15); 2) δοκιμάζειν, распознавати: лице некꙋ и земли (Лук. 15, 26); испитивати: дꙋхи аще ѿ Бога сꙋть (I Јов. 4, 1); да искꙋшаетъ человѣкъ себе, и такѡ ѿ хлѣба даястъ..: I Кор. 11, 28; -сѧ, δοκιμάζεσθαι, бити искушеник пред монашење: жены да искꙋшаютсѧ сѣдѧще въ домꙋ своемъ трилѣтствїемъ (Ном. пр. 81).

Искꙋшенїе < искоушение n. 1) πειρασμός, искушење, напаст: и не введи насъ во искꙋшенїе (Лук. 11, 4); 2) δοκίμιον, испитивање, кушање: искꙋшенїе вашеѧ вѣры соделоваетъ терпѣнїе (Јак. 1, 3); 3) δοκιμή, потврда, доказ: понеже искꙋшенїѧ ищете.. (II Кор. 13, 3).

Исмарагдъ m. грч., драги камен зелене боје *(Дјач.)*.

Исперва < испръва adv. ἀπ' ἀρχῆς, из почетка, с почетка: Лук. 1, 2; ἄνωθεν, изодавна: Дел. 26, 5; ἔκπαλαι, отпре: II Петр. 3, 5.

Испестрити < испьстрити v. pf. -пещрю <-пьштрѭ, -пестриши, ποικίλλειν, ишарати, искитити, украсити: невещественнымъ дꙋхомъ испещрена (Конд. Предпр. Усп. Бог.).

Испещренїе < испьштрение n. ποικιλτική, шаренило: Јов 38, 36.

Исплести < исплѣти v. pf. исплевꙋ, исплевеши, συλλέγειν, оплевити, скупити: Мат. 13, 28.

Исповѣданїе n. 1) ὁμολογία, исповедање, признање: I Тим. 6, 12; Кан. воскр. гл. 6 п. 3 ирм.; 2) ἐξομολόγησις, неописано стање: во исповѣданїе и во велелѣпотꙋ ѡблеклсѧ еси (Пс. 103, 1); Пс. 95, 6; захвалност: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Исповѣдати v. impf. -даю, -єши, ὁμολογεῖν, исповедати: дрꙋгъ дрꙋгꙋ согрѣшенїѧ (Јак. 5, 16); јављати, признавати: и исповѣда ꙗкѡ нѣсмь азъ Хр҇тосъ (Јов. 1, 20); -сѧ, одавати хвалу, славити, хвалити: исповѣдаютисѧ О҇че (Мат. 11, 25; Лук. 10, 21).

Исповѣдовати v. impf. -вѣдꙋю, -дꙋєши, ὁμολογεῖν, признавати: I Јов. 4, 3; изјављивати, говорити: Тит. 1, 16.

Исповѣдѣти v. pf. исповѣмь, -вѣси, ὁμολογεῖν, признати: Мат. 10, 23; -сѧ, ἐξομολογεῖν, признати, хвалити: Пс. 85, 12.

Исповѣдꙋємѡ adv. ὁμολογουμένως, извесно, од свих признато: I Тим. 3, 16.

Исподнїй < исподьнь 3. infernus, доњи: исподнѧѧ риза, ἐπενδύτης, плашт: III Мојс. 8, 7.

Исползнꙋти < исплъзнѫти v. pf. исползнꙋ, -знєши, ἐξέρπειν, исклизнути, измилити *(Микл.)*.

Исполинъ m. γίγας, гигант, горостас, див, јунак: Пс. 18, 6; 32, 16.

Исполненїє < испльнієниє n. πλήρωμα, пунoћа, пуност: Јов. 1, 16; Г҇днѧ землѧ и исполненїє єѧ; Ч. погреб.; потпун број: Рим. 11, 12; савршенство: Еф. 4, 13; богатство: исполненїє церкве твоєѧ сохрани (Мол. заамв.); ἐκπλήρωσις, испуњење: Троп. Введ.

Исполнь < испльнь adj. indecl. πλήρης, пун: коней (IV Цар. 6, 17); исполнь Дꙋха С҇та: Дел. 7, 55; 11, 24; исполнь небо и землѧ славы Твоєѧ (Служ.).

Испорꙋчникъ < испоржѹчьникъ m. ἔγγυος, јамац, посредник: Јевр. 7, 22.

Исправити v. pf. исправлю, -виши, εὐθύνειν, исправити, управити: стопы моѧ (Пс. 39, 3); пꙋть Г҇днь: Јов. 1, 23; ἐπιδιορθοῦν, поправити: недокончаннаѧ (Тит 1, 5); ἀνορθοῦν, усправити: ѡслабленнаѧ колѣна (Јевр. 12, 12).

Исправленїє < исправлієниє n. κατόρθωμα, ἐπανόρθωσις, διόρθωσις, поправљање: II Тим. 3, 16; оправдање: Јевр. 9, 10; добра управа: Дел. 24, 3; савршено, јуначко дело: велїѧ вѣры исправленїѧ (Троп. св. Теод. Тир.); ἀνόρθωσις, исправљање, подизање: Ак. Бог. ик. 6.

Испразднити v. pf. -праздню, -здниши, 1) κατακενοῦν, изручити: вретища (I Мојс. 42, 45); 2) καταργεῖν, уништити: I Кор. 9, 15; -сѧ, пропасти: Рим. 4, 14.

Испрати v. pf. 1) испорю, -порєши, πατεῖν, згазити, погазити: Апок. 14, 20; 2) исперꙋ, -перєши, πλύνειν, испрати, опрати: Апок. 7, 14.

Испровергнꙋти < испровръгнѫти v. pf. -гнꙋ, -гнєши, καταστρέφειν, оборити, превриути, испреметати: трапезы торжникѡмъ (Мат. 21, 12); Марк. 11, 15.

Испровєрщи < испровръшти v. pf. -вергꙋ, -жєши, σκυλεύειν, уништити: испровєржєсѧ смерть (Троп. воскр. гл. 4); адова врата: Ст. на стих. воскр. гл. 5; испровєргїй смертїю смерть: Богор. воскр. гл. 8.

Испространенїє n. expansio, распрострањење, ширење *(Микл.; Дјач.)*.

Испытнѡ adv. ἀκριβῶς, тачно брижљиво, сасвим, потпуно, из основа: Лук. 1, 3.

Истаѧти < истаяти v. impf. истаю, истаєши, 1) τήκειν, растапати,

кравити се; слабити, вехнути: истаѧвшѹю мою дѹшѹ грѣховною жаждею ѡрошите (Кан. св. Андр. крит. п. 9 т. 1); ἐκτήκειν, растапати: Стат. III, ст. 158; 2) ἐκλείπειν, оставити; изнемоћи, умирати: V Мојс. 32, 36.

Истесаный 3. λελαξευμένος, отесан, изрезан: на верхъ истесанагѡ (IV Мојс. 23, 14), наврх Фазге *(Данич.)*. Фазга је једна од аваримских гора у земљи моавићанској источно од Мртвога Мора *(Дјач.)*: фазга ѿ востока (V Мојс. 3, 17).

Истесъ m. νεφρὸς, бубрег: Јова 16, 13.

Истинствовати v. impf. -ствѹю, -еши, ἀληθεύειν, истину говорити, бити истинит, праведно поступати, владати се по истини: Еф. 4, 15; Ст. на Г. в. на Усек.

Истицаніе n. ῥοὴ, течење, истицање нечега у нешто: въ ведра (Ном. пр. 186).

Исткати < истъкати v. pf. исткѹ, истчеши, ἐξυφαίνειν, изаткати: хїтѡнъ.. еже истканъ (Јов. 19, 23).

Исткнѹти < истъкнѫти v. pf. исткнѹ, -кнеши, ἐκβάλλειν, ископати: око (Марк. 9, 47).

Истлапити v. pf. истлаплю, -пиши, mitigare, умекшати, олакшати; укротити *(Микл.; Дјач.)*.

Истлачень 3. ἐρικτός, самлевен: класъ (III Мојс. 2, 14).

Истлити v. pf. истлю, истлиши, φθείρειν, учинити, да нешто иструхне; наудити, покварити: II Кор. 7, 2; καταφθείρειν, исквариrи: истлѣвшее человѣческое естество (Ст. на Г. в. воскр. гл. 4; Сјед. воскр. 1 гл. 3).

Истлѣнень, -ный < истлѣньнъ 3. φθαρτός, пролазан, пропадљив, који трухне: I Петр. 1, 23; вѣнецъ: I Кор. 4, 25.

Истлѣніе n. φθορά, трухљење: Пс. 102, 4; пропадљивост, пропаст, смртност: Дел. 2, 27. 31; 13, 34—37; II Петр. 2, 12 и др.; διαφθορά, поквареност, кварење: Сјед. воскр. гл. 2; Ст. на хвал. воскр. гл. 6.

Истлѣти v. pf. истлѣю, -еши, φθείρεσθαι, иструхнути, пропасти, покварити се: II Петр. 2, 12; II Кор. 11, 3; и твое созданіе истлѣвшее призва: Ст. на стих. воскр. гл. 3; истлѣвшее естество: Сјед. воскр. гл. 3; Ст. на Г. в. воскр. гл. 4; истлѣвшїй страстьми: Догм. гл. 4.

Истнити < истьнити v. pf. истню, истниши, λεπτύνειν, истањити, умањити, ослабити: Пс. 17, 42; 28, 6.

Истолста < истлъста adv. из дубине (грла), ниским гласом, у басу *(Дјач.)*.

Истончавати < истьньчавати v. impf. -ваю, -ваеши, ἀμαυροῦν, истањивати, слабити, умањивати: въ дерзновеніи (Ст. на Г. в. у V Нед. В. п.).

Истончати < истьньчати v. pf. -чаю, -чаеши, ἀμαυροῦν, истањити, ослабити, умањити *(Жив.)*.

Истопитисѧ v. pf. истоплюсѧ, -пишисѧ, καταπίνεσθαι, потонути: Јевр. 11, 29.

Истопленіе < истоплѥние n. ναυάγιον, бродолом: Ст. на стих. св. П. и П.

Истопнѹти < истопнѫти v. pf. истопнѹ, -пнеши, ἀποπνίγεσθαι, утонути се: Лук. 8, 33.

Исторгатєль < **истрьгатєль** m. ἀναρπάξ, који чупа: плєвєлѡвъ (Сл. на лит. на св. Спир. чуд.).

Исторгнꙋти < **истрьгнѫти** v. pf. исторгнꙋ, -нєши, ἀνασπᾶν, истргнути, ишчупати, извадити: Лук. 14, 5; ἐκσπᾶν, извући: ѿ сѣти нѡ́зѣ (Пс. 24, 15); да бꙋдꙋтъ ꙗкѡ прєждє исторжєнїѧ ꙗкѡ трава: Степ. гл. 8 ант. 1.

Источати < **истъчати** v. impf. -чаю, -єши, βρύζειν, точити, лити, излевати: Јак. 3, 11.

Источникъ < **истоучьникъ** m. πηγή, извор, врело: Марк. 5, 29; Јов. 4, 6. 14; источницы Исраилєви (Пс. 67, 27), — дванаест синова Јаковљевих; источницы *на архијерејским мандијама* означавају изворе благодати који истичу из уста архијерејевих *(Дјач.)*.

Истощанїє < **истъштаниє** n. κένωσις, испражњење; слабљење, мршављење, уништење, рушење, раскопавање: сєбє постави во истощанїє (Ст. на лит. на Благов.); смрт: Кан. воскр. гл. 5 п. 4 ирм.; снисхођење, уништавање: Сл. на лит. на Благов.; Ст. на хвал. на Рожд. св. Јов. Прет.; пониження: Кан. на В. суб. п. 4 ирм.

Истощати < **истъштати** v. impf. -щаю < -штаѭ, -щаєши, κενοῦν, празнити, рушити, раскопавати: до ѡснованїй єгѡ (Пс. 136, 7).

Истощити < **истъштити** v. pf. истощꙋ < -тъштѫ, -щиши, κενοῦν, испразнити: гробы (Ипак. воскр. гл. 3; Стат. I, ст. 6).

Истрєзвитисѧ < **истрѣзвитисѧ** v. pf. -звлюсѧ, -звишисѧ, ἐκνήφειν, исрезтнити се, пробудити се, доћи к себи: Нѡє ѿ вїна (I Мојс. 9, 24).

Истрꙋтити v. pf. -трꙋщꙋ, -тиши, evellere, истргнути *(Микл.)*.

Истрѧсти < **истрѧсти** v. pf. истрѧсꙋ < **истрѧсѫ**, -сєши, ἐκτινάσσειν, истрести, збацити, гурнути: посрєдѣ морѧ (II Мојс. 14, 27); и истрѧсшємꙋ фараѡна и силꙋ єгѡ въ морє чєрмноє: Пс. 135, 15; конѧ и всадника: Кан. воскр. гл. 5 п. 1 ирм.

Истꙋканный < **истоуканьнь** 3. γλυπτός, изрезан, исечен од камена, од метала; кип, идол: Пс. 77, 58; 96, 7; 105, 19. 36.

Истꙋканъ < **истоуканъ** m. τὸ βρέτας, -εος, кип, идол: златосотворєнный бєздꙋшный (Кан. Дух. п. 7 ирм.); Ст. на блаж. на св. Прок.

Истꙋплєнїє < **истѫплєниє** n. ἔκστάσις, усхићење, занос: I Мојс. 2, 21.

Истѣє (comp. од **истъ** 3) adv. ἀκριβέστερον, κυρίως, тачније, јасније, потпуно: подавай намъ истѣє тєбє причащатисѧ, дај нам да имамо потпуно дела с Тобом (Кан. Пасхе п. 9 т. 2).

Истѧжати < **истѧжати** v. impf. -жꙋ, -жиши, colere, arare, обделавати вемљу, орати *(Микл.)*.

Истѧзанїє < **истѧзаниє** n. ζήτησις, истраживање, испитивање: нєꙋмытноє (Кан. у Нед. мес. п. 7 т. 2); ἐξέτασις, испит, истрага: Прем. Сол. 1, 9.

Истѧзатєль < **истѧзатєль** m. 1) ζητητής, испитивач, ухода, мучитељ: и во исходѣ избави мѧ горькихъ истѧзатєлєй (Свјет. на Соб. св. арх. Гавр.); 2) у прен. смислу: онај који се сувише наплаћује за свој рад, дерикожа.

Истѧзательный < **истѧзательнъ** 3. који испитује, истражује, преслушава: славное пришествіе и истѧзательное содѣланныхъ нами, славни долазак, који ће испитивати што смо учинили (Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Истѧзати < **истѧзати** v. impf. **-заю, -еши** и **истѧжꙋ, -жеши**, 1) ἀπαιτεῖν, искати, тражити натраг: и ѿ взимающагѡ твоѧ̀ не истѧзꙋй (Лук. 6, 30); 2) πράσσειν, истерати (порезу), добити: и азъ пришедъ съ лихвою истѧзалъ быхъ є҆̀ (Лук. 19, 23); 3) ἐξετάσαι, запитати: ни единъ же смѣѧше ѿ ѿ оучени́къ истѧзати его: ты кто еси; (Јов. 21, 12); 4) ἀνετάζεσθαι, испитивати: ранами (Дел. 22, 24); 4) πυνθάνεσθαι, распитивати, истраживати: иже ѡ немъ (Дел. 23, 20); **-сѧ**, ἀνακρίνεσθαι, бити суђен: I Кор. 4, 3.

Истѧзовати < **истѧзовати** v. impf. **-зꙋю, зꙋеши**, тражити натраг: дꙋшевный долгъ (Мол. у Ч. погр. свешт.).

Исхитити < **исхытити** v. pf. **исхищꙋ, -тиши**, ἀπάγειν, истргнути, отети: Дел. 24, 7; избавити: вѣчнагѡ огнѧ (Троп. непор.); ἐξαρπάζειν, уграбити: Син. у суб. месоп.; ἁρπάζειν, отргнути: Син. на Ускрс; διαρπάζειν, ишчупати: ѿ тли (Кан. Дух. п. 6 ирм.).

Исхищати < **исхыштати** v. impf. **-щаю, -щаеши**, ἀφαρπάζειν, отимати, избављати: ѿ фараѡновыхъ рꙋкъ (Син. на Ускрс).

Исходатайствовати v. pf. **-ствꙋю, -ствꙋеши**, προξενεῖν, посредовати за неког, израдити *(Жив.)*.

Исходатаити v. pf. **-таю, -таиши**, προξενεῖν, заузети се за некога, израдити: Сл. на стих на Божић.

Исходный < **исходьнъ** 3. 1) ἐκπορευτός, који произилази од некога: Дꙋхъ (Кан. у Нед. слеп. п. 6 сл.); 2) ἐξόδου, излазан, самртан; пѣсни исхѡдныѧ = песме које се поје на исход душе, на самрти: Стат. II ст. 90; надгробни: Кан. Усп. Бог. I п. 5 т. 2.

Исходище < **исходиште** n. διέξοδος, 1) извор: водъ (Пс. 1, 3); смертное: Пс. 67, 21; водное: Стат. III, 136; 2) раскршће: пꙋтей (Мат. 22, 9); 3) ἔξοδος, излаз; улица: II Цар. 1, 20; стан: Пс. 143, 13; 4) ἄφεσις, поток: Плач. Јер. 3, 48.

Исходное n. τὸ ἐξόδιον 1) излазак, свршетак; 2) оданије празника сеница, које се светковало у осми дан празника: III Мојс. 23, 36.

Исходъ m. I) ἔξοδος, 1) излазак, одлазак: по моемъ исходѣ (II Петр. 1, 15); 2) смрт: Канѡнъ на исходъ дꙋши (Требн.); 3) Друга књига Мојсијева у којој се описује излазак Израиљаца из Мисира (Библ.); II) ἐξοδία, вођени поход, бој: II Цар. 3, 22; III Цар. 2, 37.

Исхожденіе n. 1) ἔξοδος, излазак: Пс. 104, 38; 120, 8; 2) κατάβασις, силазак, враћање, повратак, бекство: I Цар. 23, 20; Прем. Сир. 46, 7.

Исцѣлити v. pf. **исцѣлю, -лиши**, θεραπεύειν, излечити: Мат. 4, 24; 8, 7 и др.; **-сѧ**, θεραπεύεσθαι, излечити се: Лук. 4, 32.

Исцѣлѣвати v. impf. **-ваю, -ваеши**, θεραπεύειν, исцељивати, лечити:

Марк. 6, 13; -сѧ: Дел. 5, 16; 28, 9.

Исцѣлѣти v. pf. -лѣю, -лѣеши, θεραπεύεσθαι, ἰᾶσθαι; бити излечен, оздравити: отрокъ (Мат. 8, 13; 17, 18).

Исцѣлѧти <исцѣлити v. impf. -лѧю, -лѧеши, θεραπεύειν, лечити: Мат. 10, 8; Лук. 5, 17; -сѧ, ἰαθῆναι, бити излечен: Лук. 6, 18.

Исчадїе в. изчадїе.

Исчезати v. impf. -заю, заеши, ἀφανίζεσθαι, нестајати, губити се: Јак. 4, 14.

Исчезнꙋти <исчезнѫти v. pf. исчезнꙋ, -знеши, ἀφανίζεσθαι, нестати, проћи: IV Мојс. 27, 12; Дел. 13, 41.

Исчести < исчисти v. pf. исчтꙋ < исчьтѫ, -чтеши <-чьтеши, ἀριθμῆσαι, изборојати: I Мојс. 15, 5; Апок. 7, 9. В. изчести.

Ити v. impf. идꙋ, идеши, ἔρχεσθαι, ићи, долазити: Лук. 9, 23 и др.; πορεύεσθαι, ходити, путовати: Мат. 2, 9 и др.

Ищა, ищѧ, ищай part. praes. act., од искати, ζητῶν, који тражи: ищай обрѣтаетъ (Мат. 7, 8; Лук. 11, 10).

Ищꙋщь < иштѫшть, -и, -е; -щїй 3. part. praes. act. од искати, ζητῶν: ищꙋщїи дꙋши отрочате (Мат. 2, 20).

Идамскїй 3. ἠθάμ, etham, јеврејска реч која је остала непреведена, а значи: онај који је непроходан, непрелазан, велик, силан, брз: рѣки идамскїѧ, реке (по *Данич.*) које не пресишу (Пс. 73, 15).

Идъ осмо слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 8; 2, 8; 3, 22; 4, 8.

I

I једанаесто слово у црквенослов. азбуци; као цифра ·ї·=10.

Іакиндъ в. ѵакїндъ.

Іаспїсъ m. грч., драги камен разне боје: II Мојс. 28, 18; Апок. 4, 3; 21, 11. 18. 19.

Іевинъ m. в. ивинъ: III Мојс. 11, 17.

Іеросхимонахъ m. ἱεροσχημοναχός, схимонах свештеник, свештеник монашкога реда, пострижен у схиму *(Дјач.)*.

Іекономство n. οἰκονομία, управљање: Мол. у хирот. презв.

Іктеръ m. ἴκτερος, жутица: Пар. 6, 28.

Іктїнъ m. грч., јастреб, крагуј: III Мојс. 11, 14; V Мојс. 14, 14.

Іматїзма f. грч., одећа, горња хаљина: Јов. 19, 24.

Індїктїонъ m. грч., период времена од 532 године, после којега кругови сунца и месеца отпочињу заједно, а Ускрс пада у исти месечни дан као и пре 532 године *(Дјач.)*.

Індїктъ m. грч., то су петнаестогодишњи периоди времена који су служили Римљанима за прописивање и побирање порезе. Наша их је Црква примила у спомен слободе, коју јој је даровао цар Константин Велики 313 године, која се година и рачуна као прва година првога индикта *(Дјач.)*;

празник црквене Нове године 1 септ.

Іпподромъ, ἱππόδρομος, тркалиште за коње: III Мак. 6, 15.

Іωвилеонъ m. ἰωβυλαῖον, јубилеј, то је седма година у којој су стари Јудеји остављали сву земљу незасејану: Син. у Нед. Дух.

Іωдъ десето слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 10; 2, 10; 3, 28; 4, 10.

Іωта грч., 1) девето слово грчкога алфавита; 2) словце: іωта єдина, или єдина чєрта нє прєйдєтъ ѿ закона (Мат. 5, 18).

К

К 1) дванаесто слово у црквенослов. азбуци, зове се како; као цифра ·к҃· = 20; 2) praep. къ, πρὸς, ἐπὶ, к, ка, код.

Кадило n. 1) θυμίαμα, кађење, кад, тамјан: Пс. 65, 15; 140, 2; 2) θυμιατήριον, кадионица *(Микл.)*.

Кадильникъ m. πυρεῖον, θυμιατήριον, кадионица: II Мојс. 27, 3; III Мојс. 16, 2; II Пар. 26, 19.

Кадильница f. θυμιατήριον, θυσιαστήριον, λιβανωτός, кадионица: Јевр. 9, 4; Апок. 8, 3. 5.

Кадильный < кадилынъ 3. τοῦ θυμιάματος, кадиони, од кађења, од тамјана: Лук. 1, 11; Апок. 8, 4.

Кадисімъ m. јевр., οἶκος τῶν καθησίμ, блудни дом, кућа курварска *(Данич.)*: и разрўши храмъ кадисімωвъ (IV Цар. 23, 7).

Кадъ f. κάδος, када, буре, каца: Ис. 40, 15.

Каженикъ m. εὐνοῦχος, ушкопљеник: Дел. 8, 34. 36. 38. 39.

Калесати v. impf. -саю, -саеши, καλεῖν, vocare, звати, призивати *(Микл.)*.

Калъ m. κύλισμα, блато, каљужа: II Петр. 2, 22; βόρβορος, муљ: Ст. на хвал. 3 у среду препол.

Кальный 3. πήλινος, каљав, прљав, *(Вост.)*.

Камара f. 1) χώρα, место, свод, кров: камара надъ камарою трєгўбω (III Цар. 7, 5); 2) καμάρα, свод, шатор, »платно« *(Данич.)*: поставивый нєбо ѩкω камарў (Ис. 40, 22); 3) οἶκος, кућа, стан, соба: I Пар. 28, 11.

Каменовержецъ < каменоврьжьць m. λιθοβόλος, који се баца каменом *(Микл.)*.

Каменодѣлатель m. τέκτων λίθων, каменорезац *(Старч.)*.

Каменометаніє n. λιθοβολή, бацање камена: Ст. на стих. св. ап. П. и П.

Каменометница f. λιθοβόλος, справа за бацање камена: I Мак. 6, 51.

Каменосердечный < каменосрьдьчьнъ 3. λιθοκάρδιος, тврда срца, неосетљив *(Вост.)*.

Камилавка f. καμηλαύχιον (καῦμα = жар и ἐλαύνω = укроћавам) капа, која штити главу од врућине; по другоме тумачењу: капа начињена од камилине (κάμηλος) длаке *(Дјач.)*.

Кампанъ m. грч., звоно: Тип.

Камыкъ m. λιθάριον, πέτρα, камичак; к. горѧщь, θεῖον, лава: Лук. 17, 29.

Кандєлакра f. κανδήλαβρα, свећњак *(Микл.)*.

Кандило < канъдило n. κανδήλα, candela, кандило, свећа. Полѵ́кандило (πολύς = многи и κανδήλα = свећа), свећњак са много (7—12) свећа, кандила (7 свећа означавају 7 дарова Духа Светога, а 12 — 12 апостола). Паникандило (πάς и κανδήλα), свећњак са више од 12 свећа који виси у средини храма под куполом и обичније се зове полѵ́єлєй (πολύς и ἔλαιον) *(Дјач.)*.

Кандиловжигатєль < канъдиловъжигатєль m. candelas accendens, који пали кандила и свеће у цркви, пономар (Тип.).

Канꙋнъ рус., предвечерје, вече пре једнога дана: на канꙋнѣ, уочи: Треб.

Канꙋра f. κάνουρα, amuleti genus, врста амајлије (φυλακτόν) коју су носили неки на рукама или о врату: Ном. пр. 20 *(А. Павловъ*, 53—54).

Канѡнархати v. impf. -хаю, -єши, κανοναρχεῖν, вршити дужност канонарха (Тип.).

Канѡнархъ m. грч., црквенослужитељ, који је починьао канон и бринуо се у цркви за црквено правило и ред богослужбеног појања *(Митр.—Мирк.*, I, 74).

Канѡнникъ m. грч., црквена књига која садржи у себи разне каноне (И. Христу, Богородици, апостолима и др.) акатисте и још неке молитве (Издање прот. *Саве Петковића*, Срем. Карловци 1930).

Канѡнъ m. грч., 1) правило св. Цркве односно вере, морала или црквене дисциплине (има канона васељенских и помесних сабора и неких св. отаца и сви су сабрани и издани у каноничким зборницама); 2) велика црквена песма која се састоји из девет мањих песама са неколико строфа, од којих се прва назива ирмосом, а остале тропарима. То је потпун канон. Такви су н. пр. канон св. Андрије Критског (са 250 строфа) и два канона св. Теодора Студите у суботу месопусну и сиропусну. Остали су канони са осам песама, без друге песме. Но има их и крњих: двопѣснєцъ, διῴδιον; трипѣснєцъ, τριῴδιον; чєтвєропѣснєцъ, τετραῴδιον. Трипјеснеци се налазе у триоду посном и цветном, који су по њима и добили име τριῴδιον (τρεῖς ᾠδή).

Капищє < капиштє n. βωμός, жртвеник: II Пар. 34, 3; незнабожачка богомоља: IV Цар. 21, 6; I Мак. 1, 47; 10, 83; II Мак. 11, 3; Дел. 17, 23; Ч. исп.

Каркїнъ m. καρκίνος, рак (болест): каркїнєскїѧ страсти (Син. у пет. Светле седм.).

Касатисѧ v. impf. -саюсѧ, -єшисѧ, ἅπτεσθαι, дотицати се: вєрхꙋ кладычню (Ст. на хвал. на Богој.): гадѡвъ: Син: у Нед. сир.

Касїа f. грч., мирисава биљка у Аравији и јужној Палестини, чији је сок имао пријатан мирис: II Мојс. 30, 24; Пс. 44, 9.

Касфїа f. јевр., сребрне руде: I Јездр. 8, 17.

Касѡнъ јевр., у време жетве, о жетви: II Цар. 23, 13.

Катапетасма f. грч., завеса на царским дверима: Ис. Сир. 50, 5; I Мак. 22, 4.

Катаракта f. καταρράκτης, слап, насип, водопад *(Микл.)*.

Катасарка грч., доњи чаршав на часној трапези, обично беле боје, који се зове обичније *срачица*, а символише плаштаницу у коју је било умотано мртво тело Исусово при погребу *(Дјач.)*.

Катꙋнарь m. pastor, пастир *(Микл.)*.

Кафъ једанаесто слово у јеврејској азбуци: Плач. Јер. 1, 11; 2, 11; 3, 31; 4, 11.

Кацита f. 1) focus, огњиште *(Микл.)*; 2) кадионица с ручком *(Вост.)*.

Качество < **каѵьство** n. ποιοτής, каквоћа, својство: Син. у Нед. сир.

Кадісма f. грч., (од καθίζειν, седети), одељак из Псалтира, који се дели на три мања одељка т. зв. *славе*. Таковых катизама има у Псалтиру двадесет.

Квасити v. impf. **квашꙋ, -сиши**, ζυμοῦν, киселити: **малъ квасъ все смѣшеніе квасітъ** (I Кор. 5, 6).

Квасъ m. ζύμη, квасац: I Кор. 5, 6; кисело тесто: II Мојс. 12, 15; **квасъ ветхїй**, у пренесеном смислу: дела телесног грешног човека: I Кор. 5, 7. 8. *(Дјач.)*.

Квасьникъ m. πάροινος, пијаница *(Микл.)*.

Келарь m. κελλάριος, cellarius, чувар манастирских утвари (Тип.).

Келлїа f. κέλλιον, cella, ћелија (Прол.).

Кентїнарь m. κεντηνάριον, centenarium, врста златне монете *(Дјач.)*.

Кентꙋрїонъ < **кенътоурионъ** m. грч., centurio, сатник, капетан, заповедник одреда (чете) од сто војника *(Микл.; Дјач.)*.

Кераѵнꙋсъ m. κεραυνός, fulmen, гром, муња (Ibid.).

Кераменьникъ m. κεραμεύς, figulus, лончар (Ibid.).

Керамида f. κέραμος, tegula, цигља, цреп, сасуд од глине (Ib.).

Керастъ m. κεράστης, змија: Приче Сол. 23, 32.

Кивѡрїй m. κιβώριον, ciborium, ковчег у коме се чувају честице за причешћивање болесника и св. Агнец за св. Литургију пређеосвећених дарова; исто што и **дарохранилница**.

Кидаръ m. в. **кідаръ**.

Кидръ m. κίτρον, лимуново дрво *(Микл.)*.

Кинифесъ m. pl. σκνίπες, culices, мушице *(Микл.)*.

Киновїа f. κοινόβιον, coenobium, општежиће, заједнички живот у манастиру; обитељ: Прол.

Киновїархъ m. κοινοβιάρχης, старешина обитељи: Прол.

Киноникъ m. κοινώνικος, причастен, стих који се поје на св. Литургији за време причешћивања свештенослужитеља; има **причастенъ дне, ѥжатагѡ и праздника** *(Митр.—Мирк.*, I, 239).

Кинсонный 3. τοῦ κήνσου, порезни: Мат. 22, 19.

Кинсонъ n. κῆνσος, харач, данак, пореза: Мат. 17, 25; 22, 17; Марк. 12, 14.

Кипѣти v. impf. **киплю, -пиши**, ῥεῖν, кипети, тећи: **млекомъ и медомъ** (II Мојс. 3, 8): **источникъ кипѧщїй тѡки исцѣленїй** (βρύουσαν): Ст. на Г. в. у III Нед. В. п.

Кифа f. сиро-халд., πέτρα, камен. Тако је Спаситељ назвао ап. Симона, брата апост. Андреја (Мат. 16, 18; Јов. 1, 42) зато што је био чврст у вери: I Кор. 3, 22; 9, 5; 15, 5; Гал. 2, 9.

Кичєнїє n. φυσίωσις, гордост, охолост: II Кор. 11, 30; ἀλαζονεία, разметање: Мол. 4 у Посл. прич.; φύσημα, надутост: Кан. у Нед. мит. и фар. п. 6 т. 2.

Кичити v. impf. кичꙋ, -чиши, φυσιοῦν, гордити се: I Кор. 8, 1.

Кївωтъ m. κιβωτός, ковчег: II Мак. 2, 4. 5; свидѣнїѧ: II Мојс. 25, 10; Гд҃нь: II Цар. 6, 11; завѣта: Апок. 11, 19.

Кїдаръ m. κίδαρις, cidaris, митра, капа коју су носили на глави цареви и првосвештеници: Јез. 21, 26.

Кїй, каѧ, коє < кый, каꙗ, коѥ, pron. interr., τίς, који, која, које: Мат. 24, 42; Марк. 8, 36; 13, 4 и др.

Кїйждо, каѧждо, коєждо, ἕκαστος, сваки, свака, свако: Мат. 26, 22; Апок, 21, 21 и др.

Кїннамωмъ m. κιννάμωμον, корица од дрвета, које расте у Индији и на Цејлону (Senc): II Мојс. 30, 23.

Кїнѵръ m. грч., врста лире или цитре: I Мак. 4, 54.

Кїсса f. κισσός, бршљан: II Мак. 6, 7.

Кїссовый 3. τοῦ κισσοῦ, бршљанов: листъ, κισσόφολον, бршљанов лист (III Мак. 2, 21).

Кїѳара f. κιθάρα, цитра, инструменат сличан лири са жицама: I Пар. 15, 28.

Клада f. ξύλον, справа за мучење, кладе: Дел. 16, 24; клады желѣзны, окови: Јер. 28, 14; καταράκτης, кладе: Јер. 29, 26.

Кладѧзь < кладязь m. τὸ φρέαρ, кладенац, студенац: II Мојс. 7, 19; Конд. у Нед. Сам.

Кластисѧ < кластися v. pf. кладꙋсѧ, -дешисѧ, метнути, поставити се: и снимаетсѧ съ архїерeа мїтра и кладетсѧ на блюдо (Арх. чин).

Класѧнъ < класьнъ 3. στάχυς, класен, од класа: сѣмѧ (Мол. у Ч. венч.).

Клеветаръ m. κατήγορος, accusator, тужитељ; συκοφάντης, calumniator, клеветник, сплеткаш, денунцијант *(Микл.)*.

Клевретъ < клевр҄ѣтъ m. σύνδουλος, саслужитељ, сатрудник, саучесник, сарадник, другар: Мат. 18, 28—33; 24, 49; Апок. 6, 11; 19, 10; 22, 9.

Клеща < клѣшта f. λαβίς, клеште: Ис. 6, 6; Ст. на блаж. на Срет.

Кливанъ m. κλίβανος, fornax, пећ, огњиште *(Микл.)*.

Клокотати v. impf. клокощꙋ, -щеши, κοχλάζειν, бучити, шумити: огненнаѧ рѣка (Син. у Нед. мес.).

Клѣть m. ταμεῖον, клет, соба: Мат. 6, 6; Ант. I на В. четвр.

Ключитисѧ v. pf. ключꙋсѧ, -чишисѧ, λαγχάνειν, τυγχάνειν, случити се, догодити се, десити се: ключисѧ покадити (Лук. 1, 9); ꙗкоже ключисѧ, ὡς ἔτυχε, као што се догодило: Син. у суб. мес.; ключимое, τὸ τυχὸν, случајно: Син. на В. понед.

Ключь m. ἡ κλείς, кључ: домꙋ Давїдова (Ис. 22, 22); царства небеснагω: Мат. 16, 19; клꙋчи дѣвы не вредивый въ рождествѣ твоемъ, не повредивши у твоме рођењу закључене (утробе) девојачке: Кан. Пасх. п. 6 т.

1; ключь границъ то су 35 слова словенске азбуке, која показују за колико је дана Пасха удаљена од 21 марта.

Клѧтва < клѧтва f. 1) ὅρκος, ὁρκωμοσία, присега, заклетва: съ клѧтвою изрече ей дати (Мат. 14, 7); они бо безъ клѧтвы свѧщенницы быша, сей же съ клѧтвою...: Јевр. 7, 21; 2) κατάρα, клетва, проклетство: Хрїстосъ ны искупилъ ѿ клѧтвы законныѧ, бывъ по насъ клѧтва (Гал. 3, 13).

Клѧти < клѧти v. impf. кленѹ, -неши, καταρᾶσθαι, клети, преклињати: благословите кленѹщыѧ вы (Мат. 5, 44; Лук. 6, 28); Јак. 3, 9; Рим. 12, 14; -сѧ, ὀμνύειν, клети се, заклињати се: I Мојс. 22, 16; тогда начатъ ротитисѧ и клѧтисѧ: Мат. 26, 74; Марк. 14, 71; не клените нѣ некомъ ни землею: Јак. 5, 12.

Клѧцати v. impf. клѧчѹ, -чеши, клецати, сагињати се *(Куљб.)*.

Книгочій < книгъчий m. γραμματικός, scriba, вештак у читању и писању, писар: II Цар. 20, 25; III Цар. 4, 3; I Јездр. 4, 8 squ.; Ис. 33, 18; γραμματεύς, књижевник, законик: IV Цар. 22, 3; II Јездр. 8, 3; војвода: V Мојс. 20, 5. 8. 9.

Книжникъ m. 1) γραμματεύς, писар, књижевник, тумач закона: Мат. 2, 4; 2) ποιητής, песник: Дел. 17, 28.

Кнѧжь, -ѧ, -е, < кнѧжь, τοῦ ἄρχοντος, кнежев: Мат. 9, 23.

Кнѧзь < кнѧзь m. 1) ἄρχων, кнез, вођ, поглавар: ѿ Іѹды (I Мојс. 49, 10); IV Мојс. 24, 17; Ис. 14, 5; кнѧзь міра сегѡ, ђаво: Јов. 12, 31; Еф. 2, 2; 2) кнѧзи pl. t., горњи побој (пречага) од врата, који се правио покретан, те се могао подићи да се пронесе кроз врата већа ствар, или да прође кроз њих виша (у пренесеном смислу достојанственија) личност: возмите врата кнѧзи (у LXX погрешно: οἱ ἄρχοντες) вашѧ, и возмитесѧ врата вѣчнаѧ, и внидетъ царь славы, врата подигните горњи побој свој и подигните се врата вечна и уђи ће цар славе (Пс. 23, 7).

Ковь f. οἰωνοσκοπία, прорицање по лету птица; врачање *(Микл.)*.

Коваль m. χαλκεύς, faber, ковач *(Микл.)*.

Ковальница f. χαλκεῖον, officina fabri, ковачница *(Ib.)*.

Коваренъ < коварьнъ 3. πανοῦργος, 1) разборит: Прич. Сол. 14, 18; Сир. 21, 14; 2) лукав: II Кор. 12, 16.

Коварство n. 1) πανουργία, подмуклост, лукавство: IV Мојс. 24, 22; I Кор. 3, 19; Еф. 4, 14; Син. у суб. I седм. В. п.; Ном. пр. 83; 2) ἐπίνοια, измишљотина: Мол. 4 у Послед. прич.

Коверъ < ковръ m. tapes, ћилим: Ч. осв. антим.

Ковъ m. 1) στάσις, буна, устанак: Марк. 15, 7; 2) ἔνεδρον, ἐπιβουλή, заседа: Дел. 23, 16; 25, 3.

Когда < къгда adv. πότε, када: Мат. 25, 37 squ.; ποτέ, некад, негда, кадгод: Еф. 5, 29; Апок. 1, 13.

Кодола f. δοκός, путо, ланац; справа за мучење: иже тремѧ кодоламн (можда би то требало да гласи — по *Жив.* — колодами,

које долази од клада) ѥвазовательнѧ дωлжна ѥсть (Ч. Испов.).

Кодрантъ m. грч., римска ситна бакрена монета у вредности две лепте: Мат. 5, 26; Марк. 12, 42.

Козлищє < козьлишть n. ἔριφος, јаре: Мат. 25, 32. 33.

Козлогласованїє n. κῶμος, весело и бучно тумарање по улицама, пијанка: I Петр. 4, 3; Рим. 13, 13.

Кознодѣйство n. ἐπιβούλευσις, заседа, замка, лукавство: Ст. на Г. в. на св. Дим.

Кознь < къзнь f. 1) μεθοδεία, лукавство: противꙋ козньмъ дїавωльскимъ (Еф. 6, 11); 2) ἐπιρεία, мучки нападај: лꙋкавагω (Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.); 3) τέχνη, вештина, превара: Кан. у Нед. мес. п. 6 т. 2.

Колєсница f. ἅρμα, ῥέδα, кола: II Мојс. 14, 17. 18; Дел. 8, 28; Ап. 18, 13.

Колєсницєгонитель m. ἁρματηλάτης, кочијаш (при утркама): фараона погрꙋзи (Ирмол. 1 гл. 8).

Колєсничникъ < колєсьничьникъ m. в. — гонитель: I Цар. 8, 11.

Коливо n. κόλυβον, кољиво, кухана пшеница са медом или шећером: Син. у суб. I седм. В. п.

Коликощи < коликошти adv. ποσάκις, quoties, коликогод пута: Прем. Сир. 20, 17.

Колитва f. mactatio, клање, убијање *(Микл.)*.

Колїѧ f. λάκκος, јама, студенац: Екл. 12, 6.

Колкраты adv. ποσάκις, колико пута: Мат. 18, 21; 23, 37; Лук. 13, 34.

Коллꙋрїй m. грч., маст за очи: помажи очи твои (Апок. 3, 18).

Колми adv. πόσον, колико: Лук. 12, 24.

Коло, -єсє n. 1) τροχός, точак: Ис. 28, 27; круг: палѧ коло рожденїѧ нашєгω (Јак. 3, 6); 2) ἅμαξα, кола; 3) βρόχος, справа за мучење: колєє мꙋченичє нє оуєтрашилєѧ єси *(Жив.)*.

Колокольна f. звонара: Треб.

Колоколъ m. рус., звоно: Треб.

Колпъ m. σειρήν, draco, змај, сирена *(Микл.)*.

Коль adv. ἡλίκος, колико: Јак. 3, 5; ὡς, како: Рим. 10, 15; сє коль добро и коль красно, єжє жити братїи вкꙋпѣ: Ст. по јев. на св. К. и Дамј.

Колѣно n. φύλη, колено, поколење, род: I Мојс. 28, 14.

Колѣнопоклонный < колѣнопоклоньнъ з. γονυπετής, клечећи на коленима: моленїѧ (Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.).

Комаръ m. κώνωψ, комарац: Мат. 23, 24.

Кондакъ m. κοντάκιον (κόντος = кратак и οἰκίον = кућица), кратка песма, која садржи похвалу светом, или суштину празника, а јавља се или као самостална песма, или после шесте песме канона.

Кондѣръ m. poculum, врч, бокал, чаша *(Микл.)*.

Конєристалищє < конєристалиштє n. ἱπποδρόμιον, hippodromus, тркалиште за коње: Прол.

Конєцъ < коньць m. 1) τέλος, крај, свршетак: прєтєрпѣвый до конца (Мат. 10, 22; 24, 13; Марк. 13, 13); єгωжє цр҇ткїю нє бꙋдєтъ конца: VII чл. Симв. в.; 2) πέρας,

предео, крај: ѿ конєцъ земли (Мат. 12, 42; Лук. 1, 31); Мол. св. В. В. 3 на Дух веч.; Кан. воскр. гл. 8 п. 9 ирм.

Конникъ < коньникъ m. ἱππεύς, коњаник: I Мојс. 49, 18; Дел. 23, 23. 32.

Коновъ m. λέβης, котао: Пс. 107, 10; IV Цар. 25, 14.

Конѹръ m. в. канѹра: Ном. пр. 20.

Кончина f. συντέλεια, крај, последак: а жатва кончина вѣка єсть (Мат. 13, 39); τέλος, свршетак: сѣдѧше со слѹгами видѣти кончинѹ (Мат. 26, 58); смрт: дщи моѧ на кончинѣ єсть, ἐσχάτως ἔχει (Марк. 5, 23).

Копорѹлѧ f. κερκίς, radius, игла, чунак, цев којом су се код ткања провлачили конци кроз ланчић; ткалачки чунак: Прол.

Копосанїє n. profluvium genitale, истечење семена (*Микл.; Дјач.*).

Копосъ m. в. копосанїє (*Микл.*).

Копръ m. ἄνηθον, анис, копар: Мат. 23, 23.

Кораблєникъ < корабльникъ m. ναύτης, морнар, веслач: Син. у петак Светле седм.

Кораблєцъ < корабльць m. πλοῖον, πλοιάριον, лађица: Јов. 21, 8.

Корвана f. κορβανᾶς, црквена благајница, хазна: Мат. 27, 6.

Корванъ m. κορβᾶν, дар, принос: Марк. 7, 11.

Коргъ m. prora, кљун лађе (*Микл.*).

Корица f. κινάμωμον, цимет: Апок. 18, 13.

Корїандръ m. κόριον, врста траве: II Мојс. 16, 14. 31.

Корма < кръма f. πρύμνα, крма: Марк. 4, 38.

Кормило < кръмило n. πηδάλιον, крма на лађи: Дел. 27, 40. 41.

Кормильствовати < кръмильствовати v. impf. -ствѹю, -ствѹєши, κυβερνᾶν, кормапити, управљати, руководити: Прол.

Кормити < кръмити v. impf. 1) в. кормильствовати; 2) θηλάζειν, хранити млеком, дојити (*Дјач.*).

Кормлєнїє < кръмлєниє n. 1) gubernatio, кормањење, управљање; 2) τροφή, cibus, храњење, отхрањивање (*Микл.*).

Кормлѧ < кръмлѧ f. в. кормлєнїє.

Кормчаѧ < кръмьчаѧ f. збирка црквених канона св. апостола, васељенских и помесних сабора и св. отаца, као и закона грчких царева који се односе на Цркву са тумачењима. Појавила се у редакцији св. Саве у поч. XIII века по свој прилици у Хиландару и сматра се официјалним каноничним зборником код Словена (*Милаш*, Право 201—207).

Кормчїй < кръмьчий m. κυβερνήτης, крманош: Дел. 27, 11; Апок. 18, 17; кормчїю рождшаѧ Гд҇а: Кан. Бог. п. 4 т. 1.

Корносый 3. κολοβόρις, који има отсечен нос: III Мојс. 21, 18.

Корстица < кръстица f. arca, ковчежић (*Микл.*).

Корчагъ < кръчагъ m. κεράμιον, крчаг: вїна (Јер. 35, 5).

Корчємникъ < кръчьмьникъ m. κάπηλος, крчмар: Ис. 1, 22.

Корчємница < кръчьмьница f. καπηλεῖον, ταβέρνα, крчма, гостионица: Дел. 28, 15; Ном. пр. 87.

Корчємствовати < кръчьмьствовати v. impf. -ствѹю, -єши, καπηλεύειν, продавати вино, крчмарити (*Вост.*).

Корчмити < кръчьмити v. impf. корчмлю, -мниши, крчмарити, држати крчму: Прол.

Корѫда f. gladius, мач *(Микл.)*.

Корысть f. 1) σκῦλον, плен, пљачка: раздѣлю корысть (II Мојс. 15, 9); и взѧша.. всѧ̑ кѡрысти и҃хъ: IV Мојс. 31, 11; и корысть егѡ раздаетъ: Лук. 11, 22; 2) κέρδος, добитак, стечено богатство: самарїйскꙋю же корысть пришелъ еси непроврещи (Кан. Бож. п. 4 т. 1); Кан. Бож. п. 8 т. 3; λάφυρον, плен: раздѣлиша (II Мак. 8, 30.).

Косвенъ 3. obliquus, кос, крив (*Микл.; Старч.*).

Коснъ, -ый < късьнъ 3. 1) βραδύς, тих, полаган, спор: Лук. 24, 25; Јак. 1, 19; 2) καναδικὸν, песма која се поје полако као н. пр. величанија, причасни стихови и др. (*Митр.—Мирк.*, I, 237).

Косноглаголивъ < късьноглаголивъ 3. βραδύγλωττος, tardiloquus, који је спор на језику, који муца при говору. В. гꙋгнивъ.

Косноѧзычнѣнъ < късьноѩзычьнъ 3. в. — глаголивъ: II Мојс. 4. 10.

Коснꙋтисѧ < коснѫтисѧ v. pf. коснꙋсѧ, -снешисѧ, ἅπτεσθαι, θιγγάνειν, дотакнути се: Мат. 8, 3 и др.

Коснѣнїе < късьнѣние n. βραδυτής, закашњавање доцњење: II Петр. 3, 9.

Коснѣти < късьнѣти v. impf. коснѭ, -ниши, χρονίζειν, каснити, задоцњавати: Мат. 24, 48; Лук. 12, 45; νυστάζειν, доцнити: II Петр. 2, 3; βραδύνειν, отезати, оклевати: не коснитъ Гдь ѡбѣтованїѧ (II Петр. 3, 9).

Коснѡ < късьньно adv. 1) βραδέως, касно, доцкан; лагано, споро: Дел. 27, 7; 2) ἀργῶς, лено, немарно (*Дјач.*).

Косорь m. δρεπάνη, falx, срп, коса (*Микл.*).

Костель m. καστέλλιον, castellum, тврђава; римокатолички храм (*Дјач.*).

Котва f. ἄγκυρα, ancora, сидро, ленгер: Дел. 27, 29; Јевр. 6, 19.

Котель f. felis, мачка (*Микл.*).

Котера f. μάχη, pugna, битка, борба, свађа, спор (*Микл.*).

Котецъ < котьць m. 1) νοσσία, гнездо; 2) κύλινδρος, cylindrus, цилиндар, ваљак (*Микл.*).

Которатисѧ v. impf. -раюсѧ, -ешисѧ, 1) μάχεσθαι, pugnare, борити се, свађати се; 2) ὀργίζεσθαι, irasci, срдити се, љутити се *(Микл.)*.

Кошница f. κάνεον, кош, корпа: III Мојс. 8, 2; σπυρίς, кошар: Мат. 15, 37; 16, 10; Марк. 8, 8. 20; Дел. 9, 25; σαργάνη, плетер, кошара: II Кор. 11, 32; Ст. на стих. св. П. и П.

Кошь, -ѧ m. κόφινος, корпа, котарица: Пс. 80, 7; дванадесѧть кѡшѧ исполнь: Мат. 14, 20; Марк. 6, 43; Лук. 9, 17; Јов. 6, 13.

Кощꙋна < коштоуна f. 1) εὐτραπελία, потсмевање, шала, лакрдија: Еф. 5, 4; кощꙋны не прїимовалъ ли еси: Ч. Испов.; 2) μῦθος, fabula, мит, скаска, басна (*Микл.*).

Коюга f. καλόπους, pes ligneus, дрвена нога, калуп (*Микл.*).

Кравїй, -їѧ < кравий, -иѩ m. κιβωτός, ковчег, орман (*Микл.; Вост.)*.

Крагꙋй < крагоуй m. σταυραετὸν, врста јастреба: Ном. пр. 131.

Краеградіе n. ἀκρόπολις, кула, тврђава: II Цар. 5, 9; III Цар. 9, 15.

Краегранесіе n. ἀκροστιχίς, акростих т. ј. песма (канон), у којој почетна слова свакога стиха (ирмоса и тропара) изражавају име песника, или неку мисао о садржини песме: Триод.

Краенеобрѣзаніе n. ἀκροβυστία, стање док неко није обрезан, (по *Данич.:* окрајак): I Цар. 18, 25. 27.

Краестрочіе n. в. **краегранесіе.**

Краесѣкомый 3. ἀκρότομος, отесан, отсечен: камень (III Цар. 6, 7; Кан. у Нед. цвет. п. 3 ирм.).

Краеуголенъ, -ый < **краѥоугълънъ** 3. ἀκρογωνιαῖος, крајеугаони, који се полаже у темељ, у угао зграде: I Петр. 2, 6; Еф. 2, 20; Кан. васкр. гл. 4 п. 9 ирм.; Ст. на хвал. воскр. гл. 7.

Крайній 3. ἄκρος, крајњи, узвишени: снисхожденіе (Ст. на Г. в. на Воздв. ч. К.).

Крайность f. ἀκρότης, крајност, врхунац: Свјет. у II Нед. В. п.

Крамола f. στάσις, устанак, буна: Лук. 23, 19. 25; Дел. 19, 40; не предаждь мене крамолѣ ѕмїинѣ: Мол. 2 на сонъ грѧд.; ὄχλος, узнемиривање, досађивање: крамолою (δι' ὄχλου) дрѹгомѹ бываемъ (Син. у II Нед. В. п.).

Крамоливъ 3. στασιαστικός, бунтовни, устанички, одметнички: Прол.

Крамолникъ < **крамольникъ** m. ἀγοραῖος, усташа, бунтовник: Дел. 17, 5.

Крамольный < **крамольнъ** 3. в. **крамоливъ.**

Краніевъ 3. κρανίου, од лу̏бањâ: краніево мѣсто, κρανίου τόπος, место лу̏бањâ (Мат. 27, 33), а то је Голгота, која се зове тако зато што је, по предању, на њој погребен Адам, због чега се на иконама Распећа Христова изображава чело ногу Христових лубања са две кости преко ње прекрштене. В. **лобный** 3.

Красенъ, -ый < **красьнъ** 3. ὡραῖος, красан, леп: П. над песм. 2, 14; Мат. 23, 27; красенъ бѣ и добръ въ снѣдь: Ст. на блаж. воскр. гл. 7; кресте, церкве красный раю: Ст. на Г. в. у III Нед. В. п.; двери красныѧ, источна врата јерусалимскога храма: Дел. 3, 2; ἀστεῖος прекрасан: Јевр. 11, 23.

Краситель m. κοσμητής, који украшава, кити; дика, понос: Сл. на стих. на св. кн. Лаз.

Красити v. impf. **крашѹ, сиши,** κοσμεῖν, украшавати: раки праведныхъ (Мат. 23, 29); златомъ красѧщїисѧ: Ст. у Ч. погреб. свешт.; Сл. на стих. св. кн. Лаз.

Красоватисѧ v. impf. **-сѹюсѧ, -сѹешисѧ,** τέρπειν, радовати се, веселити се: Ты же чистаѧ красѹйсѧ Бце (Кан. Пасхе п. 9 ирм.); εὐτρεπίζειν, спремити се: Троп. Предпразн. Просв.

Красовѹль < **красоволій** m. κρασοβόλιον (κρασί = вино смешано с водом), чаша за пиће која се употребљава у грчким манастирима: Тип. и Тр. п.

Красодѣтель m. μουσουργός, уметник: Син. у Нед. мит. и фар.

Красота f. 1) ὡραιότης, лепота: дѣвства (Сјед. воскр. 1 гл. 3 бо-

гор.); 2) κόσμος, свет, устројство, ред, поредак: небесная (V Мојс. 4, 19); 3) ὥρα, годишње доба; красота пријатност, чар: V Мојс. 33, 13.

Краста f. φώρα, краста: краста дивїя, φώρα ἀγρία, кожна болест, свраб, шуга: V Мојс. 28, 27.

Крастель < крастѣль f. ὀρτυγομήτρα, препелица: II Мојс. 16, 13; Пс. 104, 40.

Кратиръ < кратыръ m. ποτήριον, чаша: дꙋховнагѡ пива (Ст. на Г. в. 1 на св. Лук.).

Кратши comp. од краткѡ, βραχύτερον, краће: Кан. анг. хран. п. 5 Сл.

Кратъ m. пут: три краты, τρὶς, трипут: II Мојс. 23, 14; Мат. 26, 34; Марк. 14, 30; седмь кратъ, ἑπτάκις, седам пута: Мат. 18, 21. 22; коль краты, ποσάκις, колико пута: Мат. 18, 21; 23, 37; Лук. 13, 34; многи краты, πολλάκις, много пута, често; тьмою кратъ, μυριάκις, десет хиљада пута, небројено пута и т. д.

Крачь m. μάχη, бој, битка (*Микл.*).

Кровля f. рус., στέγη, кров: Служ.

Кровопїявый < кръвопиявъ 3. sanguinem bibens, крвопија, крвожедан, крволочан: Прол.

Кровосмѣшеніе < кръвосьмѣшение n. крвосмешња, родоскврност, грешно општење са лицем у блиском сродству: I Кор. 5, 1.

Кровоточивъ, -ый < кръвотоунвъ 3. αἱμοῤῥοίας, који болује од течења крви: жена (Мат. 9, 20); Ст. на Г. в. у Нед. расл.

Кровъ m. 1) στέγη, кров: нѣсмь достоинъ да подъ кровъ мой внидеши (Мат. 8, 8; Лук. 7, 6; Мол. 9 у Послед. прич.); 2) δῶμα, кров од куће: проповѣдите на кровѣхъ (Мат. 10, 27; Лук. 12, 3); 3) σκηνή, сеница, шатор, колиба: сотворимъ кровы три (Марк. 9, 5); къ кровѣ Іѡсифовѣ (Троп. у суб. V седм. В. п.); 4) σκέπη, заклон, заштита: въ кровѣ крилꙋ твоею (Пс. 62, 8).

Кровь < кръвь f. αἷμα, крв: III Цар. 2, 37; 22, 38; Мат. 16, 17; Марк. 5, 25 и др.; кровь гроздїя, вино: I Мојс. 49, 11; кровь гроздова: V Мојс. 32, 15.

Кроеніе n. ἐντομίς, зарез, засекотина; ра̏на: на тѣлѣ (III Мојс. 19, 28).

Кроитися v. impf. кроюся, -ишися, ἐντέμνειν, сећи се, парати се: ножами (III Цар. 18, 28).

Крока f. κρόκη, потка код тканине, основа, поучица од лана (*Данич.*): III Мојс. 13, 48.

Кромѣ praep. ἔξ, ἔξω, ἐκτὸς, ван, изван: Іерꙋсалима (Лук. 13, 33); πλὴν, осим: вси же разсѣяшася... кромѣ апл҃ъ (Дел. 8, 1); παρεκτὸς, изузевши, осим: якоже и азъ есмь кромѣ оузъ сихъ (Дел. 26, 29); χωρίς, без: азъ же живяхъ кромѣ закона (Рим. 7, 9); παρὰ, против, насупрот, мимо, преко: блюдитеся ѿ творящихъ распри и раздоры кромѣ оученїя (Рим. 16, 17).

Кромѣбытіе n. ἀπουσία, absentia, отсуство (*Микл.*).

Кромѣшній < кромѣшьнъ 3. ἐξώτερος, спољашњи, крајњи: тма кромѣшняя (Мат. 8, 12; 22, 13; 25, 30; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.; Ст. на Г. в. 4 у Нед. мес.; Ст. гл. 8 у Ч. погреб. свешт.).

Кропа f. gutta, капља *(Микл.)*.
Кропленїе < **кропление** n. ῥαντισμός, aspersio, кропљење: идолское, проливање крви закланих животиња при приношењу жртава идолима *(Дјач.)*.
Кроторыѧ < **кръторыѩ** f. σπάλαξ, кртина: III Мојс. 11, 30.
Крꙋжило < **кржжило** n. μίτος, нит навитка, навитак: ткаше крꙋжила (Прол.).
Крꙋкъ m. corvus, гавран (*Микл.*).
Крꙋпица < **кроупица** f. ψιχίον, мрвица: Мат. 15, 27; Марк. 7, 28; Лук. 16, 21.
Крѣпкостоѧтеленъ < **крѣпъкостоıатєльнъ** 3. σταθερός, чврст, миран: Ст. на лит. на св. П. и П.
Крѣплїй 3. comp. од крѣпокъ, ἰσχυρότερος, силнији, снажнији, јачи: Мат. 3, 11; Марк. 1, 7; Лук. 3, 16.
Крѣплѧтисѧ < **крѣплѩтися** v. impf. -плѧюсѧ, -ешисѧ, κραταιοῦσθαι, снажити се, јачати: дꙋхомъ (Лук. 1, 80; 2, 40); ἐνδυναμοῦσθαι, силити се: Дел. 9, 22; διϊσχυρίζεσθαι, извесно тврдити, потврђивати: Дел. 12, 15; ἐπισχύειν, ојачавати, отимати мах, наваљивати: Лук. 23, 5.
Крѣпокъ, -кїй < **крѣпъкъ** 3. ἰσχυρός, силан, чврст, јак: IV Мојс. 24, 4; Мат. 12, 29; Марк. 3, 27; велик: вѣтръ (Мат. 14, 30); гладъ: Лук. 15, 14; κραταιός, моћан, силан: рꙋка Бж҃їѧ (I Петр. 5, 6); στερεός, тврд: пища (Јевр. 5, 12).
Крѣпость f. ἰσχύς, сила, снага: II Мојс. 15, 6; Марк. 12, 30; Лук. 10, 27; Троп. воскр. непор.; Кан. воскр. гл. 8 п. 4 и у Нед. мес. п. 6 т. 3; власт: Кан. св. Андр. крит.; κράτος, јачина: Конд. св. Дим.
Крѣпчайшїй 3. sup. од крѣпкїй, најјачи: I Кор. 10, 22.
Крѵсталлъ m. κρύσταλλος, кристал, лед: Јез. 1, 22.
Ксандикъ < **ксантикъ** m. ξανθικός, македонски месец који је одговарао нисану (*Дјач.*).
Ксенодохъ < **късенодохъ** m. ξενοδόχος, hospes. В. страннопрїимецъ.
Ктиторъ m. κτήτωρ, fundator, основалац, утемељач, оснивач: ст҃агѡ храма; ст҃ыѧ ѡбители (Служ.).
Ктомꙋ adv. ἔτι, више: Јов. 5, 14; 8, 11; даље: Сјед. воскр. гл. 3.
Кꙋдѣ < **кждѣ** adv. διὰ ποίας, где, куда: Лук. 5, 19.
Кꙋдъ m. јевр., вођ: Јез. 23, 23.
Кꙋдь < **коудь** f. voluntas, воља, жеља, похот *(Микл.)*.
Кꙋкїѧ < **коукиıа** f. κουκίον, faba, боб *(Микл.)*.
Кꙋкꙋль < **кжколь** m. κουκούλιον, капа црне боје коју носе на глави великосхимници; украшена је са пет крстова, од којих се један налази на челу, један на грудима и један на врату, а два на плећима: кꙋколь беззлобїѧ (Послед. вел. и анг. образа).
Кꙋкꙋма f. грч., чаша, пехар: Треб.
Кꙋкꙋмарь < **коукоумарь** m. бокал, чаша *(Микл.; Старч.)*.
Кꙋмі imp. од арам. глагола, устани: талида (Марк. 5, 41).
Кꙋмірница < **коумирьница** f. μαντεῖον, пророчиште: незнабожачки олтар: Јез. 6, 4. В. капище.
Кꙋміръ m. εἴδωλον, идол, кип, резани лик: II Мојс. 20, 4; III Цар. 11, 33.

Кѹпа f. σωρός, κλισία, гомила: каменїѧ (II Цар. 18, 17); посадите ихъ на кѹпы: Лук. 9, 14.

Кѹпина < кѫпина f. βάτος, џбун у којем се Бог јавио Мојсију: II Мојс. 3, 2—4; Марк. 12, 26; Лук. 20, 37; Дел. 7, 30. 35; грм, трње: ни ѿ кѹпины емлютъ грѡздїѧ (Лук. 6, 44); огнепалимаѧ: Догм. гл. 2; Кан. воскр. гл. 1 п. 9 ирм.

Кѹпинный < кѫпиньнъ 3. βάτου, rubi, од трња, трнов, трновит: Прол.

Кѹплѧ < коупла f. 1) ἐμπορία, трговина: овъ же на кѹпли своѧ (Мат. 32, 5); 2) πραγματεία, радња, занимање: никтоже во воинъ бываѧ ѡбѧзѹетсѧ кѹплѧми житейскими (II Тим. 2, 4); кѹплю дѣти, πραγματεύειν, трговати: I Мојс. 34, 10. 21; Лук. 19, 13; Јак. 4, 13; Ном. пр. 139; кѹплю творити: I Мојс. 42, 34; к. сотворити: Лук. 19, 15.

Кѹпноестественный < коупьноестествьнъ, 3. ὁμοφυής, једнаке природе: Син. у Пон. Дух.

Кѹпножитель m. ὁμοδίαιτος, који заједно с неким живи: аггелѡмъ (Ст. на Г. в. у Нед. сир.).

Кѹпнородный < коупьнородьнъ 3. ὁμόφυλος, једнога племена, истога рода, порода: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Кѹпнѡ < коупьно adv. ἅμα, уједно, заједно: Ис. 3, 16; I Сол. 4, 17; со днемъ: Мих. 2, 1; к. оутрѡ, ἅμα πρωί, рано ујутро: Мат. 20, 1.

Кѹпѣль < кѫпѣль f. κολυμβήθρα, купатило, бања: Ис. 22, 9; IV Цар. 18, 17; овчаѧ: Јов. 5, 2; сїлѡамлѧ: Јов. 9, 7. 11.

Кѹренїе < коурение n. ἀτμίς, пара; пушење: дыма (Дел. 2, 19); Сл. на хвал. у Нед. по Рожд. Хр.

Кѹритисѧ v. impf. кѹрюсѧ, -ришисѧ, καπνίζεσθαι, пушити се, димити се, кадити се над нечим: Ном. пр. 33.

Кѹрогласшенїе < кѫрогласшение m. ἀλεκτρυόνων ᾠδή, певање петлова: Син. на Ускрс.

Кѹрѧ, -рѧте n. pullus, пиле: Прол.

Кѹстѡдїа < коустодиꙗ f. грч., стража: Мат. 27, 65. 66; 28, 11.

Кѹтїа < кѫтиꙗ f. в. коливо: Служ.

Кѹща < кѫшта f. σκηνή, сеница, шатор: праздникъ кѹщей: II Мојс. 23, 16; III Мојс. 23, 39—44; V Мојс. 16, 13.

Кѹщникъ < кѫштьникъ m. in tentorio habitans, који станује у сеници, шатору: Сѷтый Іѡаннъ Кѹщникъ (15 јан.).

Кѡфъ деветнаесто слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 19; 2, 19; 3, 55; 4, 19.

Кѷмвалъ m. κύμβαλον, (јевр. zelzelim), музикални инструменат (II Цар. 6, 5; I Пар. 13, 8 squ.), који се састојао из два округла тањирића од мједи којима се ударало један о други за време старозаветнога богослужења. Због громогласнога звука називали су се кѷмвалами доброгласными и кѷмвалами восклицанїѧ: Пс. 150, 5; I Кор. 13, 1. *(Дјач.)*.

Кѷмїнъ m. грч., ким, расте у Малој Азији, Египту, Сирији и другим топлим крајевима. Семе му је горког укуса и одаје непријатан мирис: Ис. 28, 25—27; Мат. 23, 23. *(Гиљт.)*.

Кѷріопасха f. κυριακὸν πάσχα, дан празника Благовести кад падне на Ускрс: Тип.

Л

Л тринаесто слово у црквенослов. азбуци, зове се **люди**; као цифра ·л· = 30.

Лавра f. λαβρος, велика монашка обитељ. У Русији има таке четири лавре: Тројице-Сергијева, Кијево-Печерска, Александро-Њевска. и Почајевска *(Дјач.)*.

Ладанъ и **ладонъ** m. λάδανον, мирисава смола која се меће на жеравицу у кадионицу при кађењу; иначе се зове тамјан (Ib.).

Ладіа f. σκάφη, чамац: Дел. 27, 16. 30. 32.

Ладка f. χύτρα, лонац, врч, посуда; тањир: Прол.

Лайна f. πλίνθος, опека, цигља, черпић, цреп; блато, кал, гној: Јез. 4, 12; Соф. 1, 17.

Лакоть, -и < **лакъть** m. πῆχυς, лакат, јеврејска мера за дужину од лакта до краја средњег прста: Мат. 6, 27; Лук. 12, 25; Јов. 21, 8; Апок. 21, 17.

Лама арам., зашто: **лама савахѳани: еже есть сказаемо... почто мя оставилъ еси**; (Марк. 15, 34).

Ламедъ дванаесто слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 12; 2, 12; 3, 34; 4, 12.

Ланита f. σιαγών, образ: Мат. 5, 39; Лук. 6, 29; Сл. на блаж. на св. Прок.; Ст. на Г. в. на В. четврт; уста: Јова 21, 5.

Ласканіе n. κολακεία, ласкање: I Сол. 2, 5.

Ласкосердіе < **ласкосрьдиѥ** n. πολυφαγία, облапорност, прождрљивост. *(Вост.)*.

Ласкосердствовати < **ласкосрьдьствовати** v. impf. **-ствую, -еши**, κατασπαλαλᾶν, разнежавати се; пружати се *(Данич.)*: **на постелѧхъ** (Амос 6, 4).

Ласкосердый < **ласкосрьдъ** 3. λιχνός, сластољубив, лаком: Приче Сол. 29, 21.

Лаханъ m. λεκάνη, тањир за умивање руку архијереја: Арх. чин.

Лаяніе < **лаяние** n. ἔνεδρα, заседа, клеветање *(Микл.)*.

Лаятель m. ἐγκάθετος, опадач, клеветник, оговарач: Лук. 20, 20.

Лаяти < **лаяти** v. impf. **лаю, лаеши**, ἐνεδρεύειν, опадати, клеветати: Лук. 11, 54.

Лбина < **лъбина** f. κρανίον, лубања: Син. у Суб. мес.

Лгати < **лъгати** v. impf. **лжу, лжеши**, ψεύδεσθαι, лагати, обмањивати: **другъ на друга** (Кол. 3, 9).

Лебедь m. κύκνος, лабуд *(Микл.)*.

Левъ < **львъ** m. λέων, лав: IV Мојс. 23, 24; I Петр. 5, 8; Апок. 10, 3.

Легеонъ грч., 1) m. легија, одред од 6000 војника раздељених на десет кохорти; множина; 2) num. ⓐ (несъвѣдь), 100.000: **и представитъ ми болше неже дванадесяте легеона аггелъ** (Мат. 26, 53).

Легкій < **льгъкъ** 3. ἐλαφρός, лак: II Кор. 4, 17.

Легкое, -кагω n. плућа *(Жив.)*.

Легкота < **льгъкота** f. ἐλαφρία, 1) лакоћа; 2) лакомисленост, несталност, превртљивост: II Кор. 1, 17.

Легокъ < **льгъкъ, легка, легко**, adj, в. **легкій**: **бремя мое легко есть**

(Мат. 11, 30); **ко облацѣ легцѣ**: Кан. Благ. п. 4 ирм.

Легчае comp. од **легко** adv. κομψότερον, лакше: Јов. 4, 52.

Легчити < **льгъчити** v. impf. **легчꙋ**, **легчиши**; κουφίζειν, олакшавати: **легчащꙋсѧ ѿ прегрѣшенїй** (Сл. у IX часу).

Лежага f. κῆτος, cetus, кит *(Микл.)*.

Лежахъ m. в. **лежага** (Ibid.).

Леканѧ < **лекана** f. λεκάνη, pelois, здела (Ibid.).

Лемешь m. ἄροτρον, aratrum, плуг: Прол.

Лентїй, **-тїонъ** m. грч., убрус: Јов. 13, 4. 5; Ч. осв. антим.

Ленъ < **льнъ** m. λίνον, лан, витиљ, стењак: Мат. 12, 20.

Лепень m. folium, лист *(Микл.)*.

Лепта f. грч., (од λεπτός, мали, слаб), најситнији бакрени новац код Јевреја у вредности од једне паре: **двѣ лептѣ, еже есть кодрантъ** (Марк. 12, 42); Лук. 21, 2; в. **мѣдница**.

Лестчь, **-чїй** < **льстьчь** 3. πλάνος, лажан, варљив: I Тим. 4, 1.

Лесть < **льсть** 1) ἀπάτη, превара: **богатства** (Мат. 13, 22; Марк. 4, 19); 2) δόλος, лукавство: Пс. 54, 12; **Їильтѧнинъ, въ немже лести нѣсть**: Јов. 1, 47; превара: **во ꙋстѣхъ его** (I Петр. 2, 22); 3) πλάνη, обмана, заблуда: **и въ лесть Валаамовы мзды ꙋстремишасѧ** (Јуд. 1, 11).

Лещи < **лешти** v. pf. **лѧгꙋ** < **лѧгѫ**, **лѧжеши** < **лѧжеши**, κατακλίνεσθαι, лећи *(Вост.)*.

Левїаданъ m. (јевр. = велика зверка), по једнима крокодил, по другима кит: III Јездр. 6, 49 *(Дјач.)*.

Лжа < **льжа** f. λῆρος, лаж: Лук. 24, 11; ψεῦδος, неистина: I Јов. 2. 21.

Лжеапостолъ m. ψευδαπόστολος, лажни апостол т. ј. онај који сам себе сматра за апостола, а није позван од Бога: II Кор. 11, 3.

Лжебратїѧ f. ψευδάδελφοι, лажна браћа: II Кор. 11, 26.

Лжеименитый 3. ψευδώνυμος, лажно, криво назван: Кан. на св. Теод. п. 5 т. 1.

Лжепророкъ m. ψευδοπροφήτης, лажни пророк: Мат. 24, 11. 24; Марк. 13, 22; Лук. 6, 26.

Лжесвидѣтель m. ψευδομάρτυρ, лажни, криви сведок: Мат. 26, 60; I Кор. 15, 15.

Лжесловесникъ m. ψευδολόγος, лажа: I Тим. 4, 2.

Лжица < **лъжица** f. λαβίς, лажица, кашичица: Уч. изв.

Лжꙋщь, **-и**, **-е**; **-їй** 3. part. praes. act. од **лгати**: Мат. 5, 11.

Ликовати v. impf. **ликꙋю**, **-кꙋеши**, χορεύειν, играти: Кан. воскр. гл. 8. п. 7 ирм.; Ном. пр. 56.

Ликовникъ < **ликовьникъ** m. χορευτής, члан певачкога или играчкога збора: Ст. на блаж. св. Теод.

Ликовствованїе < **ликовьствование** n. χόρευσις, весеље, играње *(Вост.)*.

Ликовствовати v. impf. **-ствꙋю**, **-ствꙋеши**, χορεύειν, играти, скакати, веселити се; славити, величати: Екл. 3, 4; Конд. Покр. Богор.; Кан. у Нед. блуд. с. п. 7 ирм.; Кан. у Ч. погреб. свешт. п. 6 т. 2.

Ликостоѧнїе < **ликостоꙗние** n. χοροστασία, χορεία, хор, чин: **аггелскаѧ**: Ст. у Ч. погреб. свешт.;

стојање на црквеној молитви заједно са другима: Кан. св. Андр. крит. п. 4 т. 2; Ст. на Г. в. на св. Прок.

Ликъ m. χορός, хор, збор, друштво: Пс. 149, 3; 150, 4; скуп, множина: Кан. на Преобр. п. 1 ирм.; **лицы**, играње: **слыша пѣнїе и лики** (Лук. 15, 25).

Лилікъ m. καταράκτη, врста морских птица: III Мојс. 11, 17.

Лисъ m. ἀλώπηξ, лисица: Пс. 62, 11; Мат. 8, 20; Лук. 9, 58.

Литїе n. χύσις, проливање: **крове** (Сл. на Г. в. у Нед. свих св.).

Лихва f. τόκος, камата, интерес, проценат: II Мојс. 22, 25; Пс. 54, 12; Мат. 25, 27; Лук. 19, 23; **лихвꙋ взимати**, καμματεύειν, узимати под интерес: Ном. пр. 138.

Лихновецъ < **лихновьць** m. diabolus, ђаво *(Микл.)*.

Лихоиманїе n. πλεονεξία, сувишно узимање, лакомство: Рим. 1, 29; Еф. 4, 19; Кол. 3, 5.

Лихоимецъ < **лихоимьць** m. πλεονέκτης, лакомац, тврдица: I Кор. 5, 10. 11; 6, 10; Еф. 5, 5.

Лихоимство n. πλεονεξία, лакомство: *Лук. 12, 15; II Петр. 2, 14; II* Кор. 9, 5; Еф. 5, 3; грамзљивост: Ч. оглаш.; лихва: Мол. 4 у Послед. прич.

Лихоимствовати v. impf. **-ствꙋю, -ствꙋеши**, πλεονεκτεῖν, присвајати себи туђе, закидати, варати некога (у трговању): II Кор. 12, 17. 18; I Сол. 4, 6.

Лихоимѣнїе n. в. **лихоиманїе**: Ч. испов.

Лихорѣчїе n. ὑπερβολή, преувеличавање, претеривање *(Микл.)*.

Лихословесїе n. βαττολογία, loquacitas, ћаскање, брбљање, наклапање, празан говор *(Микл.)*.

Лихоядєнїе n. ἀδηφαγία, edacitas, прождрљивост *(Микл.)*.

Лихъ, -їй 3. περιττός, излишан, непотребан *(Вост.)*; сувишан, беспаран *(Микл.; Старч.)*.

Лицемѣрити **ся** v. impf. **-мѣрюся, -ришися**, ὑποκρίνεσθαι, претварати се, дволичити: Гал. 2, 13.

Лицемѣрїе n. ὑπόκρισις, притворство, претварање, дволичење: Мат. 23, 28; Марк. 12, 15; Лук. 12, 1.

Лицемѣрство n. в. **лицемѣрїе**: Гал. 2, 13.

Лицемѣръ m. ὑποκριτής, лицемер, притворица: Мат. 6, 2. 5. 16; Марк. 7, 6; Лук. 6, 42 squ.

Лицепрїятїе n. προσωποληψία, гледање на лице, пристрасност: **идѣже нѣсть лицепрїятїя**, где се не гледа ко је ко (Сл. у Ч. погр. свет.). Рс. 81, 2

Лишати v. impf. **лишаю, -еши**, ἀποστερεῖν, лишавати, отимати, грабити, недати, кратити: I Кор. 6, 8; 7, 5; **-ся**, ὑστερεῖσθαι, бити без чега, недостајати, оскудевати: Филиб. 4, 12.

Лишенїе n. ὑστέρησις, ὑστέρημα, оскудица недостатак: Марк. 12, 44; Лук. 21, 4.

Лише comp. од **лихъ**, περισσοτέρως, више, изнад тога: Мат. 5, 37; II Кор. 7, 13.

Лишшій 3. comp. од **лихїй** 3. περισσότερος, виши, већи: Мат. 23, 14; Марк. 12, 40; Лук. 20, 47.

Лїванъ m. λίβανος, тамјан: III Мојс. 2, 1. 16; Мат. 2, 11; Апок. 18, 13.

Лївъ m. λίψ, (извор, изливен, од λείβω), југозападни ветар: Пс. 77, 26; југозапад: къ пристанищи Критстѣмъ зрящемъ къ ліву и къ хѡру, у пристаништу критском које гледа к југозападу и к северозападу (Дел. 27, 12).

Ліма арам., зашто: ліма савахѳані; еже есть, Б҃же мой, Б҃же мой вскую мя еси ѡставилъ (Мат. 27, 46); Марк. 15, 34.

Літра f. грч., libra, римска фунта (327·45 gr.): Јов. 12, 3; 19, 39.

Ліѳострѡтонъ грч., каменом или мрамором поплочани под пред двором римскога прокуратора у Јерусалиму на коме се судило: Јов. 19, 13. В. гаввата.

Льняный < льнѣнъ 3. τὸ λίνον, ланен, од платна: риза (Апок. 15, 6).

Лобзаніе < лобъзаниѥ n. φίλημα, пољубац: Лук. 7, 45; 22, 48; Рим. 16, 16; Ант. 5 на В. четврт.

Лобзати < лобъзати, v. pf. лобжу, лобжеши, φιλεῖν, пољубити: Мат. 26, 48; Марк. 14, 44; Лук. 22, 47; Ст. на блаж. на Рожд. св. Јов. Прет.

Лобный < лобьнъ 3. κρανίου (од лобъ < лъбъ, κράνιον, лубања), који је од лубања: лобное мѣсто, место где су лубање, костурница: Марк 15, 22; Лук. 22, 33; Јов. 19, 17; Ст. на хвал. воскр. гл. 4; Ст. на VI часу на В. пет.; Кан. на В. суб. п. 3 ирм.

Лобызати v. impf. -заю, -еши, ἀσπάζεσθαι, љубити: Ном. пр. 101.

Ловитва f. 1) θήρα, мрежа, замка којом се лове птице: да пріидетъ ему ловитва юже скры (Пс. 34, 8); лов, ловни плен: бл҃говенъ Гдь, иже не даде насъ въ ловитву зубѡмъ ихъ (Пс. 123, 6); 2) ἄγρα, ловљење: ввергите мрежы ваша въ ловитву (Лук. 5, 4); лов, уловљено: оужасъ бо ѡдержаше его . . . ѡ ловитвѣ рыбъ юже яша (Лук. 5, 9).

Ловъ m. θήρα, замка, клопка, лов: IV Мојс. 23, 24; Рим. 11, 9.

Логоѳетъ m. грч., секретар при цариградском двору и патријарху, који је чувао званичан печат и ударао га на списе (*Милаш*, Дост. 136).

Ложе n. κοίτη, постеља: Пс. 149, 5; Лук. 11, 7; нескверно, ἀμίαντον, брачна постеља неупрљана, необесвећена: Јевр. 13, 4; Ч. Обруч.; ложе имѣти ѿ когѡ, κοίτην ἔχειν ἔκ τινος, затруднети: Рим. 9, 10.

Ложенъ, -ый < ложьнъ 3. ψευδής, ψεῦδος, лажан, лажљив: Дел. 6, 13; II Сол. 2, 9.

Ложесна, -снъ n. pl. μήτρα, материца: Лук. 2, 23; Рим. 4, 19; Ст. на стих. воскр. гл. 6; аще кая напои ложесна еже не зачати: Ч. Испов.; и ложесна зачатія вѣчнагѡ, и утроба да би остала до века трудна (*Данич.*): Јер. 20, 17.

Ложица f. в. лжица.

Ложница < ложьница f. κλίνη, спаваћа соба: II Цар. 4, 7; ложница сокровища, ταμεῖον τοῦ ταμείου, најтајнија соба; сокровище ложницы, τὸ ταμεῖον τοῦ κοιτῶνος, потајна соба: IV Цар. 6, 12.

Ложь, лжа, лже adj. ψεύστης, лажан, варљив: ложь конь во спасеніе (Пс. 32, 17); варалица, лажа: I Јов. 4, 20.

Локанѧ f. γαστὴρ, venter, трбух *(Микл.)*.

Лоно n. κόλπος, недро, крило, наручје: V Мојс. 28, 54; Авраамле: Лук. 16, 22; сый въ лонѣ Оч҃и: Јов. 1, 18.

Лощичїе < лоштнчие n. θριδακίνη, lactuca, воће, поврће (боб, грах и др.), салата: Прол.

Лѹкавнѡ adv. дрско: л. ѡбходѧщыѧ, περιεργαζομένους, који се мешају у туђе послове (II Сол. 3, 11).

Лѹкавствїе n. δόλος, превара, лукавство: исходѧтъ... лѹка́вствїѧ (Марк. 7, 22).

Лѹкавство n. πονηρία, неваљалство, злоћа, злоба: разѹмѣвъ же Іис҃ъ лѹкавство ихъ (Мат. 22, 18); πανουργία, подмуклост, превејаност, лукавост: ꙗкоже ѕмїй Еѵ҃ѹ прелести лѹкавствомъ своимъ (II Кор. 11, 3).

Лѹкавъ, -ый 3. πονηρός, лукав, зао: но избави насъ ѿ лѹкавагѡ (Мат. 6, 13; Лук. 11, 4); аще око твое лѹкаво бѹдетъ: Мат. 6, 23; 20, 15; Марк. 7, 22; совѣть: Мол. Херув.

Лѹкъ < лѫкъ m. τόξος, лŷк: Апок. 6, 2; Кан. Преобр. п. 3 ирм.

Лѹна < лоуна f. σελήνη, месец: I Кор. 15, 41.

Лѹница < лоуница f. μηνίσκος, месечић, огрлица, колье̂, накит на врату у облику месеца: Ис. 3, 18.

Лѹтарь m. врећа, џак: Прол.

Лѹчица < лѫчица f. τὸ ἕλος, залив; рудина крај реке, трска: II Мојс. 2, 3.

Лѹчше < лоучше comp. од добрѡ, κρεῖττον, боље: I Кор. 7, 9.

Лыстъ m. κνήμη, нога између колена и глежња, лист, голен: Пс. 146, 10.

Лысъ, -ый < лысъ 3. calvus, ћелав *(Микл.)*.

Львовъ 3. λέοντος, лавов: Апок. 13, 2.

Льнѧнище n. поље које је било под ланом *(Дјач.)*.

Льнѧнъ < льнѣнъ 3. lineus, ланен: риза ѡсвѧщена (III Мојс. 16, 4).

Льстецъ < льстьць m. πλάνος, варалица, обмањивач, лажа: Мат. 27, 63; II Јов. 1, 7; II Кор. 6, 8.

Льсти gen. sing. од лесть.

Льстивнѣ adv. δολερῶς, лажно: Сл. свјет. на Усек.

Льстивый 3. πλαστός, лажљив, измишљен: II Петр. 2, 3.

Льститель m. в. льстецъ.

Льстити v. pf. льщѹ, льстиши, πλανᾶν, ἀπατᾶν, преварити, обманути: Еф. 5, 6; I Јов. 2, 26; δολοῦν, варати: ѧзыки своими льщахѹ (Рим. 3, 13); извртати: II Кор. 4, 2: φρεναπατᾶν, залуђивати, заводити: ѹмомъ (Гал. 6, 3); -сѧ, πλανᾶσθαι, варати се: Гал. 6, 7.

Льщенїе < льштение n. πλάνη, варање, обмањивање, превара; ласкање, мамац: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.; Пс. 49, 19; Пс. 77, 18

Лѣпоподобнѡ adv. πρεπόντως, како приличи, како доликује, достојно: Мол. 3 после прич.

Лѣпотный < лѣпотьнъ 3. κόσμιος, леп, пристојан: I Тим. 2, 9; εἴκοτος, разуман: житїе (Сл. на Г. в. на Обр. Г.).

Лѣпотствовати v. impf. -ствѹю, -ствѹеши, διαπρέπειν, украшавати се, одликовати се чим: бѣн-

цѣмъ побѣды (Ст. на Г. в. на св. Георг.).

Лѣто n. 1) ἔτος, година: и хождаста родителѧ егѡ на всѧко лѣто во Іерусалимъ (Лук. 2, 41); 2) χρόνος, време: аще въ лѣто сїе оустроѧеши царствїе Іилево (Дел. 1, 6); 3) καιρός, право, згодно, одређено време: на всѧко лѣто схождаше въ кꙋпѣль (Јов. 5, 4); 4) лѣто ѡставленїѧ, ἐνιαυτὸς ἀφέσεως, јубиларна, опросна година: III Мојс. 25, 50. В. свꙋбѡтный.

Лѣторасль f. βλαστός, изданак, младица, потомак: I Мојс. 49, 9.

Лѣть adv. ἔξεστι, слободно је: Јестир 4, 2; I Мак. 14, 44; дозвољено је, допуштено је: всѧ̂ ми лѣть сꙋть, но не всѧ̂ на пользꙋ... (I Кор. 6, 12; 10, 23).

Лѣха f. πρασιὰ, леја, гомила, група: и возлегоша на лѣхи на лѣхи, на гомиле (Марк. 6, 40).

Любити v. impf. люблю, любиши, ἀγαπᾶν, високо ценити, љубити: враги (Мат. 5, 44; Лук. 6, 27. 35); φιλεῖν, волети: преждевозлега̂нїѧ на вечерѧхъ (Мат. 23, 6).

Любленикъ < любленикъ m. ἀγαπητός, amatus, миљеник, љубљени, омиљени пријатељ, друг: Прол.

Любо conj. ἤ, или: Мат. 6, 24.

Любоблагоутробїе n. φιλευσπλαγχνία, милосрђе: Ст. на Г. в. у Нед. блуд. с.

Любоблагоутробный 3. φιλευσπλάγχνος, пун милосрђа, болећив, који воли милосрђе: Мол. 5 после прич.

Любоблагоутробнѡ adv. с љубављу: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Любовредивъ 3. passionibus suis deditus, одан својим страстима *(Микл.)*.

Любовь f. 1) ἀγάπη, љубав: междꙋ собою (Јов. 13, 35); 2) εὔνοια, наклоност, расположење: женѣ мꙋжь должнꙋю любовь да воздаетъ (I. Кор. 7, 3).

Любодобродѣтельный 3. који воли врлине *(Дјач.)*.

Любодѣвственный 3. који воли невиност (Ibid.).

Любодѣй m. πόρνος, блудник: Апок. 22, 15.

Любодѣйный 3. πορνείας, блудни: Мат. 5, 32.

Любодѣйство n. πορνεία, блуд, прељуба: Апок. 2, 21.

Любодѣйствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, 1) μοιχεύειν, учинити прељубу: Мат. 5, 28; 2) πορνεῦσαι, курвати се: Апок. 2, 20.

Любодѣйца f. πόρνη, блудница: Лук. 15, 30.

Любодѣйчивый < любодѣйчивъ 3. adulter, склон на блуд *(Микл.)*.

Любодѣйчищный 3. разуздан, непотребан: Сл. на лит. светог Спир. чуд.

Любодѣйчищь < любодѣйчищь m. νόθος, незаконити син, копиле *(Микл.; Дјач.)*.

Любодѣлный < любодѣльнъ 3. laboris amans, вредан, раден: пчела (Сл. на Г. в. св. кн. Лаз.).

Любодѣѧнїе < любодѣѩнїе n. πορνεία, блуд, курварство: Мат. 15, 19; Марк. 7, 21; Јов. 8, 41.

Любодѣѧти v. impf. -дѣю, -дѣеши, πορνεῦσαι, курвати се: Апок. 17, 2; μοιχεύειν, чинити прељубу: Апок. 2, 22.

Любоимѣнїе n. користољубље, лакомост на имање *(Дјач.; Старч.)*.

Любоимѣнный < любоимѣньнъ 3. avarus, лаком, користољубив, похлепан на новац, среброљубив *(Микл.; Старч.)*.

Любомірскій < любомирьскъ 3. mundi amans, који воли свет *(Вост.; Микл.; Старч.)*.

Любомѹдріе < любомѫдрие n. φιλοσοφία, жеља за мудрошћу, знањем; побожан живот: Свјет. на Обрез. Г.

Любомѹдрствовати < любомѫдрьствовати v. impf. -ствѹю, -еши, φιλοσοφεῖν, радо размишљати; разумно поступати, побожно живети: II Мак. 2, 26.

Любомѹдрѣйшій 3. φιλοσοφώτατος, најмудрији: Ирмол. гл. 2 п. 7 ирм. 5.

Любомѧтежный < любоматежьнъ 3. φιλοτάραχος, који воли метеж, немир, буну: Ст. на хвал. воскр. гл. 1.

Любоначаліе < любоначалие n. φιλαρχία, жеља за владањем, властољубље: Мол. св. Јефр. сир.

Любопраздненственный 3. φιλέορτος, који воли светковине: Сл. на лит. на св. кн. Лаз.; Кан. воскр. п. 5 т. 2.

Любопремѹдрствовати v. impf. -ствѹю, -еши, φιλοσοφεῖν, радо размишљати, бавити се науком: Син. у Нед. сир.

Любопрѣніе n. φιλονεικία, жеља за борбом, наклоност на свађу, препирку; натецање, надметање, утакмица: Син. у VII Нед. по св. Пасци.

Любопытный 3. φιλοπράγμων, марљив, радљив: Конд. у Нед. Том.

Любославіе n. жеља за славом, славољубље *(Старч.)*.

Любосластенъ < любосластьнъ 3. φιλήδονος, који се радо забавља, лаком: страстей обладеніе (Кан. св. Андр. крит. п. 6 т. 3).

Любосластіе n. φιληδονία, жеља за забавама, лакомство *(Вост.)*.

Любосмиренный 3. који воли смиреност: Прол.

Любострастенъ < любострастьнъ 3. φιλοπαθής, одан страстима, сладострастан *(Микл.)*.

Любостѧжаніе < любосътѧжание n. φιλοχρηματία, жеља за стицањем иметка, лакомост, похлепа за новцем, среброљубље: Мол. 4 у Послед. за прич.

Любостѧжателенъ < любосътѧжательнъ 3. φιλοχρήματος, жељан имања, лаком на новац, лаком: Син. на В. среду.

Любострѹденъ < любоѹтроѹдьнъ 3. φιλόπονος, који воли рад, радин, трудољубив, марљив *(Микл.; Старч.)*.

Любочаденъ < любоѹадьнъ 3. φιλότεκνος, који воли децу *(Вост.)*.

Любочествовати < любоѹьствовати v. impf. -ствѹю, -еши, φιλοτιμεῖσθαι, тежити за почастима, за славом, бити частољубив *(Вост.)*.

Любочестіе < любоѹьстие n. φιλοτιμία, частољубље: Прем. 14, 18.

Любочестный < любоѹьстьнъ 3. φιλότιμος, частољубив: III Мак. 4, 12.

Любы, -ве f. 1) ἀγάπη, љубав: II Цар. 3, 15; Јер. 2, 2; сїѧ бо есть любы Бж҃їѧ да заповѣди егѡ соблюдаемъ (I Јов. 5, 3; II Јов. 1, 6); 2) φιλία, пријатељство: любы міра сегѡ вражда Богѹ есть (Јак. 4, 4).

Людинъ m. λαϊκός, лајик, прост човек: инакѡ бо дѹховна, инакѡ людина (Посл. Испов.).

Людъ m. λαός, народ: Мол. у Ч. хирот. презв.

Лютъ 3. χαλεπός, зао, бесан: люта ѕѣлѡ (Мат. 8, 28); πονηρός, тежак, опасан, противан, зао: день (Еф. 6, 13).

Лютѣ adv. δεινῶς, жестоко: стражда (Мат. 8, 6).

Лѧдвїе n., pl. лѧдвїѧ < лѧдвия, ψύαι, lumbi, бедра, бокови, кукови, слабина, бубрези: и чресла чѷста съ лѧдвїѧми да ѿлѹчитъ ѧ҆ (III Мојс. 3, 9); наполнишасѧ порѹганїй: Пс. 37, 8.

Лѧдина < лѧдина, f. χέρσος, ледина суха, необрађена, запарложена земља: Ис. 5, 6; 7, 23; Ос. 10, 4.

Лѧща < лѧшта f. φακός, лећа, сочиво: II Цар. 23, 11; Јез. 4, 9.

М

М четрнаесто слово у црквенослов. азбуци, зове се мыслѣте; као цифра ·м҃· = 40.

Маати v. impf. маю, -аеши, νεύειν, махати, климати, сагињати: долѣ маающе свои лицами (Ч. погр. свешт. ик. 10).

Магерїѧ < магерия f. μαγειρεῖον, coquina, куварица *(Микл.)*.

Магеръ m. μάγειρος, coquus, кувар *(Микл.)*.

Магъ m. грч., члан свештеничке касте код Миђана и Персијанаца; астролог, врачар, чаробњак, гатар, мудрац. В. волхвъ.

Маеледъ јевр. = који болује. Ова реч у натпису псалма 52: ѡ маеледѣ (Пс. 52, 1) значи с халдејског превода: о хоровима или песмама, а по другим тумачима означава музикални инструменат, уз који се певао, или напев по коме се певао овај псалам *(Дјач.)*; по *Данич.*: уза свиралу.

Макеларь m. μακελλάριος, macellarius, месар: Прол.

Макелїа f. μάκελλον, macellum, месни трг, трг за месо: Прол.

Малакїй 3. μαλακός, мекан, слаб, разнежен; рукоблудник, онаниста (по *Вуку:* аџуван): I Кор. 6, 9.

Малакїѧ f. грч. 1) слабост, немоћ, млитавост, похотљивост; 2) рѹкоблѹдїе, онанисање: не растлилъ ли еси дѣвства твоегѡ малакїею (Послед. Испов.); м. сотворити: Ном. пр. 59.

Малакствовати v. impf. -ствѹю, -еши, μαλακίζειν, осквернитисѧ рѹкоблѹдїемъ: Треб.; онанисати: не малакствѹеши ли; (Ч. Испов.).

Малитисѧ v. impf. малюсѧ, -лишисѧ, ἐλαττοῦσθαι, умањивати се: Јов. 3, 30.

Маловѣръ m. ὀλιγόπιστος, маловеран: Мат. 6, 30; Лук. 12, 28.

Малодѹшествовати v. impf. -ствѹю, -еши, ὀλιγοψυχεῖν, падати духом, малаксавати: IV Мојс. 21, 4.

Малогодный < малогодьнъ 3. πρόσκαιρος, temporarius, привремен, пролазан, кратак: Прол.

Маломощный 3. ἀνάπηρος, сакат, кљаст, кљакав: Лук. 14, 13.

Малъпа f. πιθηκός, simia, мајмун *(Микл.)*.

Малѣйшій 3. sup. од **малый**, μικρότατος, најмањи: Мат. 13, 32.

Мамѡна f. арам., богатство: Мат. 6, 24; Лук. 16, 9. 13.

Манаа̀ јевр., приношење на жртву, дар: Јез. 46, 11.

Мандрагора f. грч., биљка која обмамљује, буника: I Мојс. 30, 14—16; П. н. п. 7, 13.

Мани халд., изброј: **мани, измѣри Богъ царство твое и сконча е҃**, избројио је Бог твоје царство и одредио му крај (Дан. 5, 26). Ту реч (или: **Мене**), уз још две речи: **Θекелъ** и **фаресъ** (или: **фересъ**, или: **Оуфаресинъ**), написала је тајанствена рука на зиду у двору вавилонскога цара Валтазара приликом једне гозбе у очи његове погибије: Дан. 5, 23—28.

Маніе n. ἡ νεῦσις, миг; заповест: **иже вся содержай маніемъ единымъ** (Сјед. воскр. гл. 4 богор.); Кан. воскр. гл. 3. п. 1 ирм.; гл. 7 п. 1 ирм.; νεῦμα, миг: Ирмол. гл. 2 п. 3 ирм. 12; покрет: Кан. Цвет. п. 1 ирм.

Манна f. (од јевр. *man hu* = шта је ово?) храна коју је Бог пуштао с неба Израиљцима за све време њихова 40-годишњега лутања по пустињи: Јов. 6, 31; 49, 58; Јевр. 9, 4; Апок. 2, 17.

Маннопріемный 3. μανναδόχος, који садржи у себи ману: **стамна** (Ст. на хвал. богор. на св. Ник.)

Мановеніе, n. в. **маніе**: Ст. на Г. в. на Воздв. ч. К.; Сл. на Г. в. на Усп. Бог.; Кан. у I Нед. В. п. п. 6 Сл.

Маранъ аѳа арам., Господ долази: I Кор. 16, 22.

Маслица f. ἐλαία, маслина: Апок. 11, 4.

Масличіе n. ἔλαιον, маслиново уље: II Мојс. 27, 20; маслина: Јер. 5, 17.

Масло n. ἔλαιον, уље, зеитин: Марк. 6, 13; Лук. 7, 46 squ.

Маслосвященіе < **маслосвяштение** n. τὰ εὐχέλαια, свештање масла, св. тајна јелеосвећења: Ном. пр. 163.

Маститсльный 3. ἐπ' ἔλεον, мастан, од маслине: Кан. на Цвети п. 4 т. 1.

Мастнтъ, -ый 3. πίων, мастан, сочан, свеж: **елей** (Пс. 91, 11; Троп. на Полун.); **маститая старость**, дубока (али бадра, часна) старост: Мол. у Посл. о двобрач.

Масть f. 1) μύρον, маст, миро: **храмина же исполнися ѿ вони масти благовонныя** (Јов. 12, 3); 2) πιότης, претилина, дебљина, уље: **якѡ ѿ тука и масти да исполнится душа моя** (Пс. 62, 6); сок: **масти масличныя** (Рим. 11, 17).

Матеродѣвственный 3. μητροπάρθενος, који је и мати и девојка: **Радуйся царице, матеродѣвственная славо**, радуј се царице, славо матера и девојака, или (по *Жив.*): славо јер си мати и девојка (Кан. Дух. п. 9 ирм.).

Матерелѣпнѡ adv. μητροπρεπῶς, као што приличи матери, матерински: Стат. на В. суб. III ст. 146.

Мгла < **мьгла** f. ὀμίχλη, магла: II Петр. 2, 17.

Мгновеніе < **мьгновение** n. ῥιπή, хитац, метак; трен: **въ мгновеніи ока**, у трен ока (I Кор. 15, 52); тренутак: Ант. на В. четврт. 14.

Медленоѧзычный < **мъдльноѩзычьнъ** 3. βραδύγλωσσος, тежак, спор на језику: **Моѵсей** (Кан. Дух. п. 1 ирм.); Кан. воскр. гл. 7 п. 8 ирм.

Медликъ < **мъдлкъ** 3. tardus, спор: Прол.

Медлѣти v. impf. **медлю, медлиши,** μέλλειν, оклевати: Дел. 22, 16.

Медоточный < **медотоуьнъ** 3. μελίρρυτος, који точи мед: Ст. на Г. в. у 13 Нед.

Медоѧзычный 3. μελιγλώττος, слаткоречив *(Дјач.)*.

Междораміе n. μετάφρενα, место међу плећима: Пс. 67, 14; Ст. на стих. на св. Јов. Злат.; Ч. Кршт.

Междорѣчіе n. Μεσοποταμία, покрајина између река Јефрата и Тигра: Син. у Нед. свих св.

Междꙋ < **междоу** praep. μεταξύ, ἀνά, μέσον, међу, између: Мат. 18, 15; Марк. 9, 50; Лук. 16, 26.

Междꙋсобный < **междоусобьнъ** 3. ἐμφύλιος, који припада истом народу; домаћи, грађански: **брань** (Мол. на вел. веч.).

Мездникъ < **мьздьникъ** m. μίσθιος, најамник *(Микл.)*.

Мемъ тринаесто слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 13; 2, 13; 3, 37; 4, 13.

Меншій 3. comp. од **малый**, ἐλάχιστος, мањи: Мат. 25, 40; ἔσχατος, последњи, најзадњи: Марк. 9, 35; μικρότερος, најмањи: Лук. 9, 48.

Мерзокъ, **-зкій** < **мрьзъкъ** 3. βδελυκτός, στυγητός, мрзак, омражен, гнусан, одвратан: Тит. 1, 16; 3, 3.

Мерзость < **мръзость** f. βδέλυγμα, мрзост, гад, одвратност, гнусоба, страшило: Пс. 87, 9; **м. запꙋстѣніѧ**: Мат. 24, 15; Марк. 13, 14.

Мертвенный < **мрътвьнъ** 3. θνητός, смртан: Рим. 6, 12.

Мертвечина f. θνησιμαῖον, леш, мрцина: Ч. Испов.; ψόφιον κρέας: Ном. пр. 131.

Мертволѣпнѡ adv. νεκροπρεπῶς, као што приличи мртвацу: Стат. на В. суб. II ст. 94; III ст. 144.

Мескъ < **мьскъ** m. ἡμίονος, мазга: Пс. 31, 9.

Месава f. јевр., стан, стража: I Цар. 14, 1.

Местникъ < **мьстьникъ** m. ἔκδικος, ἐκδικητής, осветник: Пс. 8, 3.

Месть < **мьсть** f. δίκη, ἐκδίκησις, казна, освета *(Микл.)*.

Метаніе n. 1) μετάνοια, поклон и то: *велики* када се поклони до земље и додирне теменом земља, или *мали* када се приклони глава до појаса и прстима десне руке додирне земља; 2) бацање: **каменнаѧ метаніѧ** (Ст. на Г. в. св. архђ. Стеф..)

Метати v. impf. **метаю, -еши** и **мещꙋ, -щеши,** βάλλειν, 1) мећати: **мѣдь въ сокровищное хранилище** (Марк. 12, 41); 2) бацати: **жребій** (Марк. 15, 24); **жребіѧ**: Лук. 23, 34; Јов. 19, 24; **м. каменіе**, λιθάζειν, каменисати: Јов. 10, 32. 33; **ризы**: Дел. 22, 23; **лопатою верхꙋ мощей персть**: Ч. погр. свет.

Метохъ m. μετόχιον, мали манастир који потпада под други већи манастир (*Дјач.*).

Мехѡнѡтъ m. јевр., подножје: III Цар. 7, 27 squ.

Мечка < **меүька** f. ἄρκτος, медведица: Амос 5, 19.

Мечтаніе < **мечьтаниѥ** n. φαντασία, утвара; привиђење, маштање:

ѥтаинно: Мол. Антиоха у Повеч.; Мол. св. В. В. 6 пред прич.; лꙋкакое: Мол. 4 у Ч. оглаш.; привременныхъ: Самогл. гл. 4 у Ч. погреб.; сањарија: демонѡвъ (Ст. на блаж. св. Теод.).

Мечтати < мъчьтати v. impf. мечтаю, -еши, φαντάζεσθαι, маштати, утварати, уображавати *(Микл.; Вост.)*.

Мжати < мьжати v. impf. мжꙋ, мжиши, πάζειν, жмурити: слѣпъ есть мжай (II Петр. 1, 9).

Мзда < мьзда f. 1) μισθός, плата, награда: I Мојс. 15, 1; Мат. 6, 1; I Кор. 3, 8; 2) τροφή, јело: достоинъ дѣлатель мзды своея (Мат. 10, 10); 3) χρήματα, новац: надѣяся ꙗкѡ мзда дастся емꙋ (Дел, 24, 26); 4) μίσθωμα, најам, закуп, изнајмљени стан: исполнь своею мздою, ἐν ἰδίῳ μισθώματι, по Вуку: о своме трошку (Дел. 28, 30); 5) δῶρον, дар: исполни мздою десницꙋ их҃ъ (Ст. на хвал. воскр. гл. 3); мито: десница их҃ъ исполнися мзды (Мол. при умив. руку).

Мздовоздатель < мьздовъздатель m. μισθαποδότης, који плаћа за рад, платац: Јевр. 11, 6.

Мздовоздаянїе < мьздовъздаꙗние n. μισθαποδοσία, исплаћивање плате, наплата: Јевр. 2, 2; 10, 35; 11, 26; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Мизинецъ < мизиньць m. filius postremus, мезимац; пети најмањи прст на руци: Прол.

Милованїе n. συμπάθεια, милосрђе, сажаљење: Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.

Миловати v. impf. милꙋю, -еши, ἐλεεῖν, чинити милост, сажаљевати, смиловати се: Јуд. 1, 22; Рим. 9, 18; Твое бо есть еже миловати: Возгл.

Милосердїе < милосрьдие n. 1) οἰκτιρμός, милосрђе: Јевр. 10, 28; 2) φιλανθρωπία, човекољубље, човечност, љубав: Дел. 28, 2; 3) ἀγαθωσύνη, доброта, поштење, добротворност: Гал. 5, 22.

Милосердовати < милосрьдовати v. impf. -сердꙋю, -дꙋеши, σπλαγχνίζεσθαι, сажаљевати, жалити некога: ѡ народѣ (Мат. 15, 32; Марк. 8, 2).

Милосердствовати v. impf. -сердствꙋю, -еши, χρηστεύεσθαι, бити благ, милосрдан, милокрван: любы (I Кор. 13, 4).

Милосердъ < милосрьдъ 3. οἰκτίρμων, εὔσπλαγχνος, милосрдан, милостив: V Мојс. 4, 31; Лук. 6, 36; Еф. 4, 32.

Милѡть f. μηλωτή, овчија кожа; горња хаљина, плашт: проидоша въ милѡтехъ (Јевр. 11, 37); Илїина: Кан. св. Андр. крит. п. 8 т. 4; Елисеева: Троп. Предпр. Просв.; воды їѻрданскїя милѡтїю твоею пресѣклъ еси: Ст. на хвал. св. прор. Ил.

Милъ 3. εὔσπλαγχνος, милосрдан, жалостив, пун сажаљења према некоме; милъ емꙋ бысть, εὐσπλαγχνίσθη, сажали му се: Лук. 15, 20; милъ ся дѣяти, ἱκετεύειν, искрено се молити: Ч. погреб. свешт. ик. 13; мили дѣемся: Мол. јут. 11; милася творити, ποτνιέσθαι, молити, преклињати (*Микл.*).

Мирникъ m. εἰρηνικός, мирољубив човек: I Мојс. 42, 11. 44; који живи с ким у миру, друг, пријатељ: Јер. 38, 22.

Мировождел́ѣнъ 3. који жели, који воли мир (*Старч.; Дјач.*).

Мироподател́нѣ adv. εἰρηνοβραβευτῶς, дарујући мир: Степ. гл. 8 ант. 4 Сл.

Мирсина f. μυρσίνη, мирта: Ис. 41, 19.

Мирствовати < **мирьствовати** v. impf. **-ствꙋю, -еши**, εἰρηνεύειν, живети у миру, бити миран: I Сол. 5, 13.

Миръ m. εἰρήνη, мир, тишина: Мат. 10, 12.

Миса f. 1) παροψίς, πίναξ, дискос, тањир: Арх. чин.; Ном. пр. 20; 2) missa, римокатоличка лигургија (*Микл.*).

Михана f. грч., справа за разбијање зидова: I Мак. 5, 30; 6, 20.

Міровождел́ѣнъ 3. κοσμοπόθητος, који воли свет: Ст. на Г. в. у III Нед. В. п.

Міродержецъ < **мírodръжьць** m. κοσμοκράτωρ, владалац света; враг: Кан. анг. хран. п. 9 т. 3.

Міродержитель < **миродръжитель** m. в. **міродержецъ**: Еф. 6, 12.

Мірорадостный 3. κοσμοχαρμόσυνος, који се радује свету: Сјед. у III Нед. В. п.

Міроспасительный 3. κοσμοσωτήριος, који спасава свет: Сјед. у III Нед. В. п.

Мірскій 3. κοσμικός, светски: I Кор. 7, 33. 34; Тит 2, 12.

Міръ m. κόσμος, свет: Мат. 5, 14 и др.

Младенство n. νηπιότης, детињство: Сл. на стих. на Бож.

Младенствовати v. impf. **-ствꙋю, -еши**, νηπιάζειν, бити дете, детињити: I Кор. 14, 20; **плотію**: Сјед. на Введ.; **волею**: Сјед. на Божић; **естеством**: Кан. у Нед. цвет. п. 7 т. 2.

Младодѣйствовати v. impf. **-ствꙋю, -ствꙋеши**, βρεφουργεῖται, примати обличје детета: Ч. погреб. млад.; Свјет. на Благов.

Младопитательница f. κουροτρόφος, која храни младо, дете: Ак. Бог. ик. 10; Сјед. 2 на Усп. Бог.

Млатъ m. σφύρα, маљ: Суд. 4, 21; III Цар. 6, 7.

Млаченіе < **млаштение** n. ἀμητός, вршитба: III Мојс. 26, 5.

Млекопитательница f. γαλακτοτροφός, која храни дете млеком, дојиља (*Микл.; Дјач.*).

Млети < **млѣти** v. impf. **мелю, мелеши**, ἀλήθειν, млети: **двѣ мелющѣ въ жерновахъ** (Мат. 24, 41; Лук. 17, 35).

Мнасъ m. μνᾶ, грчка монета у вредности од сто драхми: III Мак. 1, 4; Лук. 19, 13—25.

Минхъ m. μοναχός, монах, инок (*Вост.*).

Минишица f. μοναχή, монахиња, инокиња (*Старч.*).

Мній comp. од **малый** (в. **меншій**) μικρότερος, мањи: Мат. 11, 11; νεώτερος, млађи; Лук. 15, 13; ἐλάχιστος, најмлађи: I Кор. 15, 9.

Многажди < **многаждꙑ** adv. πολλάκις, много пута, често: Марк. 5, 4; 9, 22; Мол. верних 2 у св. Лит. Злат.

Многащи < **многаштн** adv. в. **многажди**: II Кор. 8, 22; 11, 23. 27.

Многоблагоꙋтробный < **многоблагоꙋтробьнъ** 3. πολυεύσπλαγχνος, многомилосрдан: Мол. на Час.

Многовѣщанный 3. πολύφθογγος, речит, многоговорљив, који зна много и лепо говорити, који је на гласу: **вѣтіѧ многовѣщаннꙑѧ**, речите говорнике (Ак. Бог. ик. 9).

Многокозненный < многокъзньнъ 3. πολυμήχανος, домишљат, лукав, препреден: Ст. на стих. св. Јов. Злат.; подмукао: Ст. на блаж. на св. влмч. Прок.

Многоначаліе < многоначалие n. πολυαρχία, владавина многих, где много њих владају: Ст. на Г. в. на Божић.

Многоперстный < многопрьстьнъ 3. πολύχους, са много струкова, родан: класъ (Стат. I ст. 29).

Многопищный < многопиштьнъ 3. πολυτελής, који се састоји из много јела; који много једе, троши, раскошан, расипан: Прол.

Многоплачевный 3. πολυτρήνητος, много оплакиван: Ак. Бог. ик. 2.

Многоползкій < многопльзъкъ 3. valde lubricus, веома клизав, склизак: Прол.

Многоплетенный 3. πολυπλόκος, веома заплетен, замршен: соблазнь (Ст. у Ч. Јелеосв.); учесто сплетен, јак: Кан. на Бож. п. 6 т. 1.

Многорачительный 3. πολυεραστής, који много хоће, многољубазан: Ст. на хвал. на св. П. и П.

Многословущій 3. part. praes. act. сл. обл. од многослꙋти, πολυθρύλλητος, много помињан, о коме се много говори: чꙋдо (Ак. Бог. ик. 2).

Многослꙋти < многословти v. impf. -словꙋ, -словеши, μακρολογεῖν, много говорити: Ак. Бог. ик. 2.

Многострадалецъ < многострадальць m. πολύαθλος, који је много страдавао; који је одржао много победа: Конд. св. влмч. Теод.

Многострастный < многострастьнъ 3. πολυπάθης, многонапаћен: плоть (Ст. гл. 2 у Ч. погр.).

Многочастнѣ < многочастьнѣ adv. πολυμερῶς, много пута: Јевр. 1, 1.

Многоѡбразнѣ adv. πολυτρόπως, различито, разнолико: Јевр. 1, 1.

Множае adv. comp. од много, πλεῖον, већма, више: Пс. 89, 10; Мат. 12, 43.

Множайшій 3. sup. од многій, πλεῖστος, највише њих: Дел. 19, 32.

Множицею adv. в. многажди: Мат. 17, 15; Јов. 18, 2; Рим. 1, 13.

Мнѣе comp. од малое, μικρότερος, мање: Марк. 4, 31.

Мнѣніе n. ἀπόνοια, уображење: Сл. на лит. на Срет.

Мнѣти < мьнѣти v. impf. мню, мниши, νομίζειν, мислити: мнѧхꙋ призракъ быти (Марк. 6, 49); δοκεῖν, држати, слутити: Дел. 27, 13; мнимь, -ый 3. part. praes. pass. δοκῶν, који се сматра: мнимїи столпи быти (Гал. 2, 9); -сѧ, δοκεῖν, чинити се: чтотисѧ мнитъ (Мат. 22, 17).

Мнѧ, мнѧй; мнѧщь, -и, -е; мнѧщій 3. part. praes. act. од мнѣти, δοκῶν, мислећи: она же мнѧщи ꙗкѡ вертоградарь есть (Јов. 20, 15); који мисли: мнѧйсѧ стоѧти да блюдетсѧ да не падетъ (I Кор. 10, 20).

Могꙋтство n. δυναστεία, власт, моћ, величина: Свјет. у I Нед. В. п. Сл.; Сир. 43, 31; Дан. 11, 31.

Модлость < мъдлость f. ῥαθυμία, безбрижност, лакоумност; леност *(Микл.)*.

Мозгъ m. μυελός, мозак: Јевр. 4, 12.

Мокрота f. ὑγρότης, влага: Ст. на Г. в. 2 на св. Јов. Злат.

Молва < мльва f. 1) θόρυβος, τάραχος, буна, узбуна, врева, жагор: III Јездр. 12, 2; Мат. 26, 5; 27, 24; Дел. 12, 8; метеж:

Самогл. гл. 4 у Ч. погреб.; 2) σάλος, колебање, немир: Пс. 54, 23; житейскихъ попеченій: Кан. воскр. гл. 7 п. 6 ирм.; 3) ὄχλος, узнемиривање, досађивање: Кан. Бог. п. 6 т. 2.

Молвити < млъвити v. impf. молвлю, молвиши, 1) θορυβεῖν, бунити се, смућавати се: что молвите и плачетеся (Марк. 5, 39); народъ молвящъ: Мат. 9, 23; 2) περισπᾶσθαι, трзати се око чега, забунити се, бринути се, старати се: Марѳа же молвяше о мнозѣ слꙋжбѣ (Лук. 10, 40); 3) τυρβάζειν, задавати себи бриге, кидати се, мучити се, једити се: печешися и молвиши о мнозѣ (Лук. 10, 41).

Моленіе < моленне n. 1) παράκλησις, мољење: II Кор. 8, 4; 2) ἱκεσία, молба: св. Лит. Злат.; 3) πρεσβεία, посланство: Лук. 14, 32.

Молитвеникъ < молитвьникъ m. 1) ἱκέτης, богомољац, онај који се моли за кога: Ис. Сир. 36, 18; Малах. 3, 14; Ст. на хвал. 2 на св. Георг.; 2) εὐχολόγιον, молитвеник (књига); 3) τὸ δαβίρ, место где се врше молитве: молитвеникъ храма (II Пар. 5, 7. 9).

Молитвеница f. 1) προσευχή, templum, молитвени дом, богомоља: Дел. 16, 13; 2) quae oratione intercedit, која се моли за другога, угодница Божја *(Микл.; Дјач.)*.

Молнія, -ій < млъниꙗ f. ἀστραπή, муња: Лук. 10, 18.

Молотити < млатити, v. impf. рус., молочꙋ < млаштѫ, -тиши, τύπτειν, млатити (жито), врћи: I Кор. 9, 9; I Тим. 5, 18.

Молчаливъ, -ый < млъчаливъ 3. ἡσύχιος, миран, спокојан, тих: I Петр. 3, 4; σιγηρός, ћутљив: Ст. у Ч. погреб. свешт.

Молчаніе < млъчание n. ἡσυχία, мир, тишина *(Микл.)*; σιωπή, ћутање *(Вост.)*.

Молчальникъ < млъчальникъ m. σιωπηλός, ћуталица; подвижник који се предао ћутању *(Вост.)*.

Молчальница < млъчальница f. σιωπηλός, келија монаха молчалника: Прол.

Молчальствовати < млъчальствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, ћутати; живети усамљено, бити отшелник: Прол.

Молчати < млъчати v. impf. молчꙋ, молчиши, σιωπᾶν, σιγᾶν, мучати, ћутати: IV Цар. 2, 3; жены ваша въ церквахъ да молчатъ (I Кор. 14, 34); Лук. 1, 20; да молчитъ всякая плоть: В. суб.

Моль m. σής, мољац: Прич. Сол. 25, 21.

Монистъ m. ὁρμισκός, ђердан: П. н. п. 1, 9; енфωдовъ: Суд. 8, 26.

Мотыло n. κόπρος, блато, балега: II Мојс. 29, 14; III Мојс. 4, 11; IV Мојс. 19, 5; Јез. 4, 15; κόπριον, смет, гној, ђубре: I Мак. 2, 62.

Мочити v. impf. мочꙋ, мочиши, βρέχειν, умакати, погружавати: Ном. пр. 200.

Мочь < мочь f. urina, мокраћа *(Микл)*.

Мощенъ, -ый < моштьнъ 3. δυνατός, моћан, снажан, силан: IV Мојс. 22, 38; Дел. 2, 24; Гал. 4, 15.

Мощи < мошти v. impf. могꙋ, можеши, 1) δύνασθαι, моћи: никтоже можетъ двѣма господинома работати (Мат. 6, 24; Лук. 16, 13);

Мат. 19, 12; 2) ἰσχύειν, имати снаге, јак бити, ваљати, вредети: многѡ бо можетъ молитва праведнагѡ поспѣшествꙋема (Јак. 5, 16).

Мо́щи < мошти f. pl. λείψανα, мошти, кости светитељске (*Микл.; Вост.*).

Мощь < мошть f. ἰσχύς, δύναμις, моћ, снага, сила, храброст, јунаштво (*Микл.*).

Мскъ m. в. мескъ: III Цар. 1, 33. 38. 44.

Мститель < мьститель m. ἔκδικος, осветник: I Сол. 4, 6.

Мстительница < мьстительница f. ἀμυντήριον, обрана: Ст, у Ч. погреб. свешт.

Мстити < мьстити v. pf. мщꙋ, мстиши, ἐκδικεῖν, осветити кога, осветити се: Пс. 98, 8; Апок, 6, 10.

Мстъ < мъстъ m. γλεῦκος, мошт, шира: Јова 32, 19.

Мꙋдрованїе < мѫдрованиѥ n. φρόνημα, мудровање, мишљење, мнење: Рим. 8. 6. 7. 27; охолост: плоти нашеѧ (Троп. IX часа); ћуд: плотское (Мол. IX часа); вещественное: Мол. у Повеч.

Мꙋдролюбецъ < мѫдролюбьць m. φιλόφρων, љубазан, пријазан: I Петр. 3, 8.

Мꙋдрствовати < мѫдрьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, φρονεῖν, мудровати, размишљати: паче еже подобаетъ (Рим. 12, 3); разликовати: день.. (Рим. 14, 6); мислити: не высѡкаѧ.. (Рим. 12, 6); -сѧ, φρονεῖσθαι, мислити се: Филиб. 2, 5.

Мꙋжатаѧ < мѫжатаꙗ adj. f. ὕπανδρος, удата: жена (Рим. 7, 2).

Мꙋжатисѧ < мѫжатисѧ v. impf. мꙋжаюсѧ, -жаешисѧ, ἀνδρίζεσθαι, мушки се држати, бити храбар: Пс. 30, 25; I Кор. 16, 13.

Мꙋжатица < мѫжатица f. ὕπανδρος, удата жена: Прем. Сир. 9, 10; Ч. Испов.

Мꙋжеложецъ < мѫжеложьць m. ἀρρενόφθορος, педераста: Ном. пр. 23.

Мꙋжеложникъ < мѫжеложьникъ m. ἀρσενοκοίτης, који полно опћи с мушкима, хомосексуалац, педераста: I Кор. 6, 9; I Тим. 1, 10.

Мꙋжеложство < мѫжеложьство n. полно опћење с мушкима, содомски грех: I Петр. 4, 3.

Мꙋжеложствовати кого < мѫжеложьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, полно опћити с мушкарцем: Ч. Испов.

Мꙋжелюбица f. φίλανδρος, жена која воли мужа: Тит. 2, 4.

Мꙋженеистовство < мѫженеистовьство n. ἀνδρομανία, лудовање за мушкима, успаљивање (*Микл.*).

Мꙋженеистовствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, ἀρρενομανεῖν, лудовати за мушкима; на свою женꙋ, опћити са женом противу природе: Ном. пр. 28[б].

Мꙋжествовати < мѫжьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, ἀνδρίζεσθαι, храбро се борити, мушки устајати противу некога: на мꙋчителей (Ст. на лит. св. Георг.).

Мꙋжеꙋменъ < мѫжеоумьнъ 3. уман, паметан као човек (*Старч.*).

Мꙋка́ < мѫка f. ἄλευρον, брашно: Мат. 13, 3; Лук. 13, 21; σεμίδαλις, пшенично брашно које се приносило Богу на жртву: I Мојс. 2, 1.

Мꙋ́ка < мѫка f. 1) κόλασις, мука, мучење: вѣчнаѧ (Мат. 25, 46); Степ. гл. 8 ант. 2; 2) δίκη,

казна: иже муку прїимутъ (II Сол. 1, 9).

Муринъ m. Αἰθίοψ, Етиопљанин. Тај назив је добио св. Мојсеј (спомен 28 авг.), који је био црнац из Етиопије (*Дјач.*).

Муса f. губа у антиминсу и потиру: Арх. чин.

Мусікїй m. μουσικός, свирач, певач: Апок. 18, 22.

Мусікїйскїй 3. μουσουργικός, музички: Дан. 3, 5; гусль: Ст. по полиј. у Нед. Дух.

Мусїа f. μουσίον, (према јевр. mesach = мешао), мозаик т. ј. уметничка слика састављена из разнобојних ситних камичака (*Дјач.*).

Мшелоимецъ < мъшелоимьць m. αἰσχροκερδής (αἰσχρὸν + κέρδος = мшелъ + имецъ = који хвата, који граби срамну добит, корист), користољубив, подмитљив, лаком: I Тим. 3, 3.

Мшелоимство < мъшелоимьство n. αἰσχροκέρδεια, грамжење за добитком, лакомост, користољубље: Посв. испов. грехова. Келейное мшелоимство, украшавање монашке келије разним раскошним предметима: сликама и књигама световним, које привлаче себи ум и срце монаха, а одбијају их од Бога.

Мшица < мъшица f. βροῦχος, врста скакавца: Наум 3, 16. В. крухъ.

Мщати < мьштати v. impf. мщаю, -щаеши, в. мстити.

Мыло n. ποιά, трава; сапун: перущихъ (Мал. 3, 2).

Мытарь < мытарь m. τελώνης, цариник: Мат. 5, 46; Марк. 2, 15; Лук. 3, 12.

Мытница < мытьница f. τελώνιον, царинарница: Мат. 9, 9; Марк. 2, 14; Лук. 5, 27.

Мѣдница < мѣдьница f. λεπτόν (в. лепта), најситнији метални новац: Лук. 12, 59.

Мѣдь f. χαλκός, мјед: звенящи (I Кор. 13, 1); новци: ни при поясѣ мѣди (Марк. 6, 8); народъ мещетъ мѣдь: Марк. 12, 41.

Мѣлина f. глиб, бара: Јез. 47, 11.

Мѣлъ m. πηλός, креч; V Мојс. 27, 2; глина, иловача, блато: I Мојс. 11, 3.

Мѣстоблюститель m. τοποτηρητής, наменик, заменик, помоћник, вршилац дужности: Син. у VII Нед. по св. Пасци.

Мѣстоименїе n. pronomen, заменица: копротивное и т. д. (Грамат.).

Мѣтнословїе n. ῥικτολόγιον (ῥίκτειν, бацати коцку) врачарска књига која садржи у себи записе (изреке) из јеванђеља са разним празноверним објашњењима којима се решава законетка: Ном. пр. 20 (*А. Павловъ*, стр. 53 прим. 4).

Мѣхъ m. 1) ἀσκός, мех, мешина: Мат. 9, 17; Марк. 2, 22; Лук. 5, 37; мехур: Стат. на В. суб. I ст. 83; 2) πήρα, торба: Лук. 22, 25.

Мѣшецъ < мѣшьць m. πήρα, врећа, кеса (*Микл.; Вост.*)

Мясопустъ < мясопоустъ m. ἀπόκρεως, месојеђе: Син. у Нед. мес.

Мястися < мястися v. impf. мятуся, -тешися, ταράττειν, мутити се, бунити се, узнемиривати се, узрујавати се: всуе мятется (Пс. 38, 7); Сјед. у Ч погреб.; Иродъ мятяшеся: Ст. на Г. в на Божић; Кан. св. Андр. крит. п.

4 т. 4; θορυβεῖσθαι, усплахирити се: Син. на В. четврт.

Матва <матва f. ἡδύοσμον, метвица (трава): Мат. 23, 23; Лук. 11, 42.

Матежнъ <матежьнъ 3. ταραχώδης, сметен, збркан, поремећен: ѿ словесе матежна (Пс. 90, 3).

Матежь <матежь f. ταραχή, метеж, буна: Марк. 13, 8; σύγχυσις, сметња, неред: Дел. 19, 29; θόρυβος, забуна, немир: Јев. ст. гл. 2.

Матель <матль m. μανδύη, μανδολή, pallium, Mantel, огртач, плашт, широка путничка горња хаљина *(Микл.; Дјач).*

Мати <мати v. impf. мнѹ, мнеши, θλίβειν, месити, стискати, гњечити *(Вост.).*

Мѵгалъ m. јевр., врста гуштера; по некима: јеж: III Мојс. 11, 30.

Мѵроварный 3. μυρεψικός, који се вари као миро: θѵміамъ (II Мојс. 30, 25).

Мѵровати v. impf. мѵрѹю, -еши, ἀπομυρώνειν, помазивати миром: Ном. пр. 200.

Мѵровоніе n. мирис од мира: Прол.

Мѵроточивый 3. unguentum fundens, који излива, из којега тече чудотворно и лековито миро: св. влмч. Димитрије, св. Симеон Немања.

Мѵродохновенный 3. μυρίπνοα, који мирише на миро: цвѣти райстїи (Сл. на хвал. у Нед. св. от.).

Мѵроносица f. μυροφόρος, 1) посуда у којој се чува св. миро; 2) побожне жене које су дошле на гроб Христов да Му помажу тело мирисавим уљем, а чијој је успомени посвећена III Недеља по св. Пасци *(Дјач.).*

Мѵроположница f. μυροθήκη, који точи из себе миро: Ст. на хвал. на Прен. м. св. Ник.

Мѵропомазовати v. impf. -зѹю, -еши, μυρίζειν, помазивати мирисним уљима: Сјед. на В. суб.

Мѵросати v. impf. -саю, -еши, μυρίζειν, мазати миром *(Микл.).*

Мѵроѹханный <мѵрожханьнъ 3. μυροβρεχής, који мирише на миро: III Мак. 4. 6.

Мѵроѹхати <мѵрожхати v. impf. -хаю, -еши, μυρίζειν, мирисати на миро: Сјед. гл. 3 на Усп. Бог.

Мѵрсіна f. грч., мирта: Ис. 41, 19.

Н

Н петнаесто слово у црквенослов. азбуци, зове се нашъ; као цифра ·н· = 50.

Навдѣти v. pf. навждѹ, -вдиши, φυλάσσειν, чувати: Лук. 21, 1.

Наведренникъ <набедрьникъ m. ὑπογονάτιον, свештеничка одежда у облику четвороугаоног платна (правокутника) које архијереји или одликовани свештеници носе прикопчано или привезано о десном бедру за појасом, а симболише мач духовни т. ј. оружје речи Божје којим његови носиоци треба да су наоружани противу јереси и заблуда. У руској Цркви веша се набедреник о лево бедро, док се за десно прикопчава или привезује палица. В. палица.

Наблюсти v. pf. -блюдȣ, -дєши, παρατηρεῖν, мотрити, надзиравати, пазити на некога: Лук. 20, 20.

Навада f. consuetudo, навада, навика, обичај *(Микл.)*.

Навадити v. pf. -важдȣ, -диши, 1) συγχεῖν, подбунити, подбости: вєсь народъ (Дел. 21, 27); 2) προβιβάζειν, наговорити некога на нешто: наваждєна матєрїю своєю (Мат. 14, 8); 3) καταλαλεῖν, опасти, оговорити некога, лажну тужбу изнети противу некога *(Микл.)*.

Навадница f. διάβολος, опадачица, сплеткашица: I Тим. 3, 11.

Наваждати v. impf. -ждаю, -ждаєши, προσλαλεῖν, опадати, сплеткарити, лажну тужбу износити *(Микл.)*.

Наваждєнїє n. διαβολή, сплетка, опадање, клевета, дражење, подбадање *(Вост.)*.

Навєчєрїє n. ἑσπέρα, vespera, вече пре једнога дана, уочи дана: праздника (Тип.).

Наводнєнїє < наводьнєниє n. πλήμμυρα, поплава, бујица: Лук. 6, 48; тинноє: Кан. анг. хран. п. 1 Сл.

Навыцати v. impf. навыцаю, -цаєши, μανθάνειν, учити се: ѿ всѣхъ (Ном. пр. 20).

Навѣтїє n. ἐπιβουλή, insidiae, заседа, замке: Прол.

Навѣтливый < навѣтьливъ 3. insidiosus, лукав, сплеткарош, опасан, који кује завере, спрема заседе: Прол.

Навѣтникъ < навѣтьникъ m. ἐπίβουλος, лукав, подмукао човек, издајица, сплеткарош: I Цар. 29, 4; II Цар. 2, 16; III Цар. 5, 4; Сјед. у ант. 9 на В. четвр.

Навѣтовати v. impf. навѣтȣю, -вѣтȣєши, ἐπιβουλεύειν, претити, о глави радити некоме, плести замке, смишљати зло противу некога: навѣтȣющїи созданїю твоємȣ (Ч. Кршт.).

Навѣтъ m. ἐπιβουλή, наговор, заседа, издаја, лукавство, злоба, насртај, нападај: II Мак. 5, 7; вражїй (Богор. егзап. 8); сопротиволєжащагѡ: Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.; врагѡвъ: Сл. по свјет. на св. влмч. Теод.

Нагєвъ m. јевр., југ, јужна страна: Јер. 32, 44; 33, 13.

Наглавїє n. κίδαρις, капа, митра коју су носили на глави цареви и првосвештеници: II Мојс. 28, 4.

Нагорбитисѧ < нагрьбитисѧ v. pf. -горблюсѧ, -битисѧ, contrahi, згрбити се, згурити се, огрбавити: Прол.

Нагота f. γύμνωσις, γυμνότης, голотиња: I Мојс. 9, 22; V Мојс. 28, 48; Рим. 8, 35; II Кор. 11, 27; Апок. 3, 18.

Наготовати v. impf. -тȣю, -тȣєши, γυμνητεύειν, го бити, ићи без одеће, трпети голотињу: I Кор. 4, 11.

Нагъ, -їй 3. γυμνός, го: I Мојс. 2, 25; I Цар. 19, 24; Мат. 25, 36—44.

Надолзѣ adv. μακρὰ, дуго: Марк. 12, 40.

Надраги f. pl. περισκελίς, одећа старозаветнога свештеника; гаће: надраги льнѧни, покрывати стыдѣнїѧ плоти ихъ ѿ бєдръ дажє до стєгнъ (II Мојс. 28, 42)

Надѣѧнїє < надѣаниє n. πεποίθησις, нада, очекивање, поуздање: II Кор. 3, 4; Еф. 3, 12: Филиб. 3, 4.

Надѣатисѧ < надѣатисѧ v. impf. надѣюсѧ, -дѣешисѧ, ἐλπίζειν, надати се: Лук. 23, 8; πεποιθέναι, уздати се: II Кор. 10, 7; Јевр. 2, 13.

Наедине adv. κατ' ἰδία, насамо, у четири ока: Дел. 23, 19.

Наемникъ < наѥмьникъ m. μισθωτός, μίσθιος, најамник, надничар: II Мојс. 12, 15; III Мојс. 25, 40; Лук. 15, 17. 19; Јов. 10, 12. 13.

Назданїе n. ἀνάπλασις, успостављање, обновљење, преображење: Ак. Бог. ик. 10.

Наздати v. pf. -зиждꙋ, -зиждеши, ἐποικοδομῆσαι, устројити, назидати: I Кор. 3, 14; утврдити: Еф. 2, 20.

Назидати v. impf. -даю, -даеши, οἰκοδομεῖν, зидати, градити: I Кор. 3, 10. 12; назидавати, поучавати: I Кор. 10, 23; Јуд. 1, 20.

Назирати v. impf. -раю, -раеши, παρατηρεῖν, мотрити, пазити на кога: Марк. 3, 2; Лук. 14, 1; 6, 7; ἐφορᾶν, надгледати *(Микл.)*.

Назнаменати v. pf. -наю, -наеши, σημαίνειν, означити, објавити: Дел. 11, 28; II Сол. 3, 14.

Назнаменовати v. impf. -нꙋю, -нꙋеши, σημαίνειν, назначити, показивати пут, разумевати: Јов. 12, 33; 18, 32; 21, 19; -сѧ, осенити се знаком крста: Треб..

Назрѣти v. pf. назрю, -зриши, παρατηρεῖν, гледати на нешто: аще беззаконїѧ назриши (Пс. 129, 3).

Наипаче adv. μάλλιστα, ἐπὶ πλεῖον, највише, више свега, особито, нарочито: Пс. 50, 4; Дел. 20, 38 squ.

Наитїе n. ἐπιφοίτησις, силазак: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.; Ч. Вел. водоосв.

Наказанїе n. 1) διδασκαλία, παιδεία, кажњавање, карање: не пренемогай наказанїемъ Гд҃нимъ (Јевр. 12, 5); Јевр. 12, 8. 11; саветовање, васпитавање, поука: всѧко писанїе.. полезно есть.. въ наказанїю (II Тим. 3, 16); Рим. 15, 4; Еф. 6, 4; Ст. по полиј. св. Сави; 2) νουθεσία, опомена: Тит 3, 10; Сл. на хвал. у V Нед. В. п.

Наказатель m. παιδευτής, карач: Јевр. 12, 9; васпитач, учитељ: Рим. 2, 20; Конд. у Нед. сир.

Наказати v. pf. -заю, -заеши и -жꙋ, -жеши, παιδεύειν, васпитати, научити: Дел. 7, 22; 22, 3; казнити, покарати: Лук. 23, 16. 22.

Наказовати v. impf. -казꙋю, -зꙋеши, 1) παιδεύειν, кажњавати, карати: наказꙋѧ наказа мѧ Гд҃ь (Пс. 117, 18); егоже бо любитъ Гд҃ь, наказꙋетъ: Јевр. 12, 6; Апок. 3, 19; Мол. у Ч. Јелеосв.; учити: Троп. св. Јов. Злат.; 2) νουθετεῖν, упућивати, поучавати: I Кор. 4, 14; саветовати, опомињати: II Сол. 3, 15; Кол. 1, 28; II Тим 2, 25; Тит 2, 12.

Накладати v. impf. -даю, -еши, φορτίζειν, товарити, трпати: бремена неꙋдобь носима (Лук. 11, 46).

Належати v. impf. -лежꙋ, -жиши, ἐπικεῖσθαι, наваљивати; нападати: на человѣка (Пс. 61, 4); тискати, стешњавати: належащꙋ емꙋ народꙋ (Лук. 5, 1); нꙋжда бо ми належитъ, за невољу ми је: I Кор. 9, 16; ѿ належащагѡ (ἐπικειμένης) прещенїѧ: Мол. на Веч.

Наличникъ m. προσωπεῖον, образина, маска: Ном. пр. 23.

Нáлогъ m. ἐπήρεια, врећање, нападај, мучење: вѣсовскій (Кан. у Ч. погреб. млад. п. 8 т. богор.; Кан. Богор. п. 6 т. 2)

Наложница < наложьница f. παλλακή, незаконита жена, милосница, иноча: Сл. на блаж. на Усек.

Наложничищь < наложьничишть m. παλλακῆς υἱός, син иночин, копиле *(Вост.)*.

Налой m в. аналогій.

Налѧцати < налацати v. impf. -цаю, -цаеши и -лѧчу, -чеши, ἐνέχειν, запињати, натезати: стрѣлѧніи (I Мојс. 49, 23); луки: Пс. 77, 9.

Налѧщи < налашти v. pf. -лѧку, -лѧчеши, διατείνειν, затегнути: лукъ (Пс. 10, 2); ἐντείνειν, напрегнути: налѧцы и успѣвай .. Пс. 44, 5; Мол. при обл. надбедр.

Намастити v. pf. -мащу, -стиши, λιπαίνειν, намазати, натрти машћу: Пс. 140, 5.

Наметати v. impf. -мещу, -мещеши, πίπτειν, бацати; н. каменми, λιθάζειν, каменовати: II Кор. 1, 25.

Наметъ m. σκηνή, шатор: III Мак. 1, 2.

Намизати v. impf. -заю, -заеши, nutare, намигивати: окомъ *(Микл.)*.

Намѣстный 3. ἐντόπιος, тамошњи, ондашњи: Дел. 21, 12.

Наницъ и наничь adv. ἀλλοίως, на наличје: одежду ѡдѣѧти *(Микл.)*.

Наносити v. impf. -ношу, -сиши, ἐπιφέρεσθαι, полагати: на недужныѧ .. глаботѧжи и убрусцы (Дел. 19, 12), изјављивати, подизати: гнѣвъ (Рим. 3, 5).

Наносъ m. ἐπιφορά, додатак, доплатак *(Вост.)*; calumnia, клевета *(Микл.)*.

Нанѣдренникъ < нанѣдрьникъ m. в. егколпій.

Нападеніе n. ἐπισύστασις, напад, насртај, наваљивање: II Кор. 11, 28; вражіе: Мол. у Послед. оп. молебна.

Напасти v. pf. -паду, -деши, προσπίπτειν, напасти: на храмину (Мат. 7, 25); на выю, пасти око врата, загрлити: Лук. 15, 20; Дел. 20, 37; на перси, лећи на груди: Јов. 13, 25.

Напаствовати v. impf. -ствую, -еши, πειράζειν, кушати, водити кога у напаст, дражити, задиркивати, нападати, гонити *(Микл.)*; -сѧ, трпети беду, гоњење *(Дјач.)*.

Напасть f. πειρασμός, искушење: Мат. 6, 13; 26, 41; Марк. 14, 38; Лук. 22, 40. 46; I Тим. 6, 9.

Напаѧти < напаıати v. impf. -ѧю, -ѧеши, ποτίζειν, напајати, појити: Пс. 103, 11. 13; Мат. 27, 48; Лук. 13, 15; поливати, заливати: ни насаждаѧй есть что, ни напаѧѧй, но возращаѧй Богъ (I Кор. 3, 7. 8).

Наперсникъ < напръсьникъ m. ἐπιστήθιος, 1) напрсник, једна врста одежде старозаветнога првосвештеника: II Мојс. 28, 4; 2) човек који лежи на грудима некога (као што се каже за св. ап. Јована да је лежао на грудима Спаситељевим), љубимац, миљеник *(Дјач.)*.

Написаніе n. 1) ἐπιγραφή, натпис: чій образъ сей и написаніе (Мат. 22, 20; Марк. 12, 16); Марк. 15, 26; Лук. 23, 38; 2) ἀπογραφή, попис становништва: сіе написаніе первое бысть ., (Лук. 2, 2); Дел. 5, 37.

Написати v. pf. -пишꙋ, -пишеши, ἐπιγράφειν, написати: IV Мојс. 17, 3. 4.

Напитати v. pf. -таю, -еши, τρέφειν, нахранити: Мат. 25, 37.

Напольный < напольнъ 3. campestris, који је окружен пољима, који лежи на равници: на грады напольныѧ (II Парал. 28, 18).

Напослѣдокъ < напослѣдъкъ adv. ἔσχατον, најпосле, најзад: III Мојс. 27, 18.

Направити v. pf. -правлю, -виши, κατευθῦναι, управити, упутити: ноги нашѧ на пꙋть мирень (Лук. 1, 79); управити, удесити: стопы моѧ направи по словеси твоемꙋ (Троп. на I часу).

Напрасливъ 3. ὀξύχολος, строг, пргав, нагао: Тит 1, 7.

Напраснѡ adv. ἀθρόως, ἐξαίφνης, изненада, неочекивано, наједном: н. еꙋдїѧ прїидетъ (Троп. троич. у Јут. мол.).

Напряженіе < напраженные n. ἐπίτασις, усиљавање, напрезање, напор: Ст. на Г. в. у среду IV седм. В. п.

Напꙋтїе < напѫтные n. ἐφόδιον, све што је потребно за пут; попутнина, путни трошак за путовање у загробни свет: въ напꙋтїе живота вѣчнагѡ, као помоћ за живот вечни коју болесник добива пред смрт у св. причешћу (Мол. св. В. В. у Посл. за прич. бол.).

Напꙋтное n. в. напꙋтїе: Ст. на Г. в. у V Нед. В. п.

Напыщенъ < напъıщенъ 3. τετυφωμένος, надут: II Тим. 3, 4.

Напыщитисѧ < напъıштитиса v. pf. -щꙋсѧ, -щишисѧ, ὀγκοῦσθαι, надути се: II Тим. 3, 4.

Нардъ m. грч., биљка у Индији из које се правило мирисаво уље: мѵ́ро нардное (Марк. 14, 3); Јов. 12, 3.

Нарекованный 3. ὡρισμένος, одређен: Дел. 2, 23.

Нарещи < нарешти v. pf. нарекꙋ, -речеши, 1) καλεῖσθαι, назвати: не люди моѧ̀, люди моѧ̀ (Рим. 9, 25); Богор. воскр. гл. 6; н. имѧ, наденути име: Мат. 1, 21. 23. 25; Лук. 1, 13. 31; 2, 21; 2) ἐπικαλεῖσθαι, позивати у помоћ некога, позивати се, апеловати на некога: кесарѧ ли нарекла еси (Дел. 25, 12); Дел. 28, 19; 3) ὀνομάζειν, именовати, прозвати: ихже и апⷭ҇лы нарече (Лук. 6, 13); -сѧ, καλεῖσθαι, назвати се: ꙗкѡ тїи сынове Бж҃їи нарекꙋтсѧ (Мат. 5, 9).

Нарицати v. impf. -цаю, -цаеши, 1) καλεῖν, називати: имενемъ оѵ҆́ца егѡ Захарїю (Лук. 1, 59); 2) ἐπικαλεῖσθαι, позивати се, апеловати на некога: кесарѧ нарицаю (Дел. 25, 11); надевати коме име, прозивати: Сїмѡнъ нарицаемый Петръ (Дел. 10, 5. 18 squ.); -сѧ, називати се: оучители (Мат. 23, 8. 10).

Народъ m. 1) ὄχλος, гомила: Мат. 15, 32; Дел. 1, 16; 2) πλῆθος, мноштво: Лук. 6, 17; 23, 27; 3) λαός, народ: Лук. 20, 19; 4) δῆμος, светина, прост народ: Дел. 12, 22; 17, 5.

Нарокъ m. προθεσμία, одређено време, рок: Гал. 4, 2.

Нарочитъ, -ый 3. 1) ἐπίκλητος, славан: сїи нарочитїи сонмꙋ (IV Мојс. 26, 9); 2) ἐπίσημος, познат, чувен, знаменит: во апⷭ҇лѣхъ (Рим. 16, 7); Мат. 27, 16; 3) γνωστός, јаван:

знаменїе (Дел. 4, 16); 4) ἡγούμενος, првак, управитељ: мꙋжа нарочита въ братїи (Дел. 15, 22).

Насадитель m. φυτουργός, који сади, сејач, вртлар: Мучен. гл. 8; Конд. у Нед. свих св.

Насадъ m. ἄκατος, лађа, чамац: Прол.

Населенїе < населению n. κατοικία, насеобина, стан: III Мојс. 23, 14.

Насельникъ m. ἐγχώριος, περίοικος, становник, урођеник: IV Мојс. 15, 29: V Мојс. 1, 7.

Насивъ m. јевр., стража: I Цар. 13, 3. 4.

Насилїе n. βία, насиље; силовање (грех): Ч. Испов. 22.

Насиловати v. impf. -лꙋю, -лꙋеши, καταδυναστεύειν, присиљавати, принуђавати, чинити насиље, мучити некога: Јак. 2, 6; надвладати некога, овладати неким: Дел. 10, 38; силовати: дѣвꙋ wбрꙋченꙋю (V Мојс. 22, 25).

Насилство n. καταδυναστεία, насиље: Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.

Наслажденїе n. ἀπόλαυσις, наслада, уживање: Конд. на св. Три Јер.; древнее: Сјед. воскр. гл. 2 Сл.

Насмертникъ m. ἐπιθανάτιος, осуђен на смрт: I Кор. 4, 9.

Насочати v. impf. -чаю, -чаеши, calumniari, клеветати *(Микл.)*.

Наставити v. pf. -влю, -виши, ὁδηγεῖν, водити, упутити: II Мојс. 15, 13; Пс. 44, 5; на землю правꙋ: Пс. 142, 10; на всѧкꙋ истинꙋ: Јов. 16, 13; Дел. 8, 31; Апок. 7, 17; Кан. на Возн. п. 1 ирм.; учити: II Мојс. 15, 13.

Наставлѧти v. impf. -влѧю, -еши, ὁδηγεῖν, водити, предводити, указивати пут: II Мојс. 23, 23,

Наставникъ m. 1) καθηγητής, ἐπιστάτης, васпитач, учитељ: ниже нарицайтесѧ наставницы... (Мат. 23, 10); Лук. 5, 5; 17, 13; 2) ἡγούμενος, вођ, старешина: покинꙋйтесѧ наставникwмъ вашымъ.. (Јевр. 13, 17); аггела мирна вѣрна наставника...: Јект. прозб.

Настажитель m. δημότης, суграђанин, земљак *(Микл.)*.

Настоѧти v. impf. настою, -стоиши, ἐνεστηκέναι, ἐφιστήναι, наступати, приближавати се: день Хрїстовъ (II Сол. 2, 2); бити за чим, настојати: настой благовременнѣ и безвременнѣ (II Тим. 4, 2).

Настоѧщїй 3. part. praes. act. сл. обл. од настоѧти 1) παρών, садашњи: ни настоѧщаѧ, ни грѧдꙋщаѧ (Рим. 8, 38; I Кор. 3, 22); Јевр. 9, 9; 12, 11; избави ны ѿ настоѧщїѧ бѣды: Сл. на хвал. на св. Ник.; настоѧщꙋю тайнꙋ сказꙋюще: Ст. на Г. в. на Божић; овај: день (Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.); 2) ἐφέστος, који је настао, наступио: за настоѧщїй дождь и зимꙋ (Дел. 28, 2); 3) прави, стваран; 4) настојатељ, начеоник: Прол.

Настрекати v. impf. -каю, каеши, στίζειν, избости кожу, ужећи знакове у кожу, жигосати: и пзвъ настреканныхъ (γράμματα στίκτα, избоцкане знакове на телу, жигове) да не сотворите въ васъ (III Мојс. 19, 28).

Настꙋпати < настѫпати v. impf. -паю, -паеши, πατεῖν, стајати на нешто, газити: на ѕмїю и на скорпїю (Лук. 10, 19).

Насꙋнꙋти < насоунѫти v. pf. -сꙋнꙋ, -неши, implere, напунити *(Микл.)*.

Насꙋщный <насѫштьнъ 3, потребан: хлѣбъ нашъ насꙋщный (Мат. 6, 11; Лук. 11, 3), хлеб наш потребни. Оба су превода погрешна са грчкога: ἄρτος ἐπιούσιος, пошто ἐπιούσιος не значи: насꙋщный, потребни, него: свагдашњи, управо: за сутрашњи дан одређени (ἡ ἐπιοῦσα ἡμέρα), те би правилније било: хлѣбъ нашъ киднѣвный, хлеб наш свагдашњи *(Жив.)*.

Насыщеніе <насыштение n. τροφή, ситост, наслада, чашћење: V Мојс. 33, 23; II Петр. 2, 13.

Наткати <натькати v. pf. наткꙋ, натчеши, πιέζειν, набити, натући, напунити: мѣрꙋ добрꙋ натканꙋ (πεπιεσμένος) и потрѧсенꙋ.. (Лук. 6, 38).

Натрижненіе <натрижнение n. ἄθλον, борба, натецање; ἔπαθλον, награда за борбу: Ст. на Г. в. 3 на Предпр. Преобр.

Нꙋпигъ <ноупигъ m. ναυπηγός, градитељ бродова *(Микл.; Дјач.; Старч.)*.

Наꙋстити <наоустити v. pf. наꙋщꙋ, -стиши, 1) πείθειν, наговорити, подговорити: Мат. 27, 20; Дел. 14, 19; 2) παροτρύνειν, побудити, потстаћи: Дел. 13, 50.

Наꙋтріе <наоутрие n. πρωΐα, јутро следећега дана, појутарје; adv. ἐπὶ τὴν αὔριον, ујутро, сутрадан: Марк. 11, 12; 15, 1.

Наꙋщеніе <наоуштение n. διδασκαλία, наговор: Ч. оглаш.

Нахoдити v. impf. -хождꙋ, -диши, ἐπέρχεσθαι, приступати, наваљивати: Ст. на Г. в. на св. арх. Мих.

Находъ m. εἰσβολή, насртај, навала, провала: Сл. по Свјет. на св. Саву; ἔφοδος, нападај: страстей (Кан. Богор. п. 8 т. богор.).

Нахожденіе n. ἔφοδος, наваљивање, насртање, продирање: Ст. на Г. в. на преп. Параск.

Начальникъ <начальникъ m. ἀρχηγός, главар, почетник, оснивач: Ст. на Г. в. воскр. гл. 5; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Начало <начало n. ἀρχή, 1) почетак: I Мојс. 2, 10; IV Мојс. 24, 20; V Мојс. 33, 27; Мат. 24, 8; Марк. 10, 6; Јов. 1, 1; Сл. на лит. на Рожд. св. Јов. Прет.; 2) власт: Рим. 8, 38; Еф. 3, 10; 6, 12, Кол. 1, 16; 2, 10.

Началовождь <началовождь m. ἀρχηγός, главни вођ: агге́лωвъ (Ст. на стих. св. арх. Мих.).

Началозлобный 3. ἀρχικακός, од почетка злобан, зао: ѕмїй (Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.).

Началохꙋдожникъ <началохѫдожьникъ m. ἀρχιτέκτων, градитељ, подузетник: Ст. на Г. в. 3 на св. Луку.

Начальство <начальство n. ἀρχή, власт, поглаварство: Лук. 20, 20; I Кор. 15, 24; Еф. 1, 21; старешинство: Јуд. 1, 6.

Начати <начати v. pf. начнꙋ, начнеши, ἄρχεσθαι, почети: Мат. 4, 17 squ.

Начатокъ <начатъкъ m. ἀρχή, почетак: азъ есмь.. начатокъ и конецъ (Апок. 21, 6; 22, 13); 2) adv. τὴν ἀρχήν, испочетка, одмах у почетку, напред: начатокъ ꙗкω и глаголю вамъ (Јов. 8, 25). τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν, почетак, како вам и кажем *(Вук)*. Ова реч τὴν ἀρχὴν преведена је и црквенословенски и српски погрешно, јер

није схваћена адвербијално као у латинскоме (id quod *a principio* dico vobis), у рускоме (что я говорилъ вамъ о себѣ *сначала)* и у другим преводима *(Жив.);* 3) ἀπαρχή, првине природе, први плодови: ꙗкѡ начатки естества насадителю (Конд. у Нед. свих. св.); прва жртва; новина: Ахаїи въ Хрїста (Рим. 16. 5); оумершымъ: I Кор. 15, 20; Мол. у св. Лит. Вас.; оусопшихъ: Сјед. воскр. 1 гл. 3; Богꙋ нашемꙋ: Сјед. по полиј. св. Лук.

Начинъ, -шїй 3. part. praet. act. I од начати, ἀρξάμενος, почевши, који је почео: Гал. 3, 3.

Начертавати < начрътавати v. impf. -ваю, -ваеши, 1) χαράττειν, цртати: крестъ младенцемъ (Ч. Кршт.); 2) χαρακτηρίζειν, карактерисати, обележавати: Син. у II Нед. В. п.

Начертанїе < начрътание n. χάραγμα, χαρακτήρ, цртеж, белега, слика, жиг: Апок. 13, 16. 17 squ.; Ст. на Г. в. 2 на Обр.; Мол. у св. Лит. Вас.; Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.

Начертати < начрътати v. pf. -таю, -таеши, χαράττειν, нацртати, насликати, написати, урезати: Дел. 17, 29.

Начинанїе n. 1) ἐπιχείρημα, напрезање, труд, потхват; 2) ἐπιτήδευμα, занимање, занат, дело: V Мојс. 28, 10; Пс. 13, 1; 80, 13; 98, 8; 3) ἐπιτήδευσις, владање, поступање, рад: Ном. пр. 24; 4) ἐγχείρημα, намера: Сл. на Г. в. у пет. V седм. В. п.

Начинати v. impf. -наю, -наеши, 1) ἄρχεσθαι, почињати: ꙗкѡ лѣтъ тридесѧть начинаѧ (Лук. 3, 23); Лук. 21, 28; 2) δοκεῖν, мислити, помишљати: не начинайте глаголати въ себѣ (Мат. 3, 9; Лук. 3, 8).

Начный part. praes. act. од начати, ἀναρξάμενος, који почиње: Филиб. 1, 6.

Нашествовати < нашьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, πολεύειν, кретати се, наилазити, долазити: Кан. на Срет. п. 1 ирм.

Наѧти < наꙗти v. pf. наимꙋ, -имеши, μισθώσασθαι, најмити: Мат. 20, 1. 7.

Навклиръ m. грч., господар лађе: Дел. 27, 11.

Небезвѣденъ < небезвѣдьнъ 3. ἐπισφαλής, опасан, не без страха: Дел. 27, 9.

Неблаголюбецъ < неблаголюбьць m. ἀφιλάγαθος, који не воли добро, недобројубив: II Тим. 3, 3.

Неблагополꙋчный < неблагополоучьнъ 3. несрећан: Ст. на блаж. св. Ил.

Неблазный <неблазьнъ 3. ἀσκανδάλιστος, неупрљан, чист, без махне, неоскврњен: Мол. у Повеч.

Невогъ 3. τάλας, miser, бедан, невољан, кукаван, јадан *(Микл.)*.

Невокованенъ < невокованьнъ 3. на небу скован: мечь (Прип. 9 песме на св. Три Јер.).

Невомꙋдренный < невомждрьнъ 3. οὐρανόφρων, који тежи за небом, који мисли о небеским стварима *(Дјач.)*.

Невомѣрный 3. који допире до неба *(Дјач.)*.

Невопарный < невопарьнъ 3. οὐράνιος, који небом лети: пророкъ (Ст. на хвал. св. Ил.).

Невосвѣтлый 3. који светли, блиста на небу: ѕвѣзда (Конд. 6. нов.).

Небота́инникъ m. οὐρανομύστης, посвећен у небеске тајне: Сјед. 1 у Нед. Дух.

Неботе́чникъ m. οὐρανόδρομος, који по небу иде, који се узнео на небо, који проничe небо *(Дјач.; Старч.)*.

Небошественникъ <небошьствьникъ m. οὐρανοφοίτης, који иде на небо, по небу: Ст. на хвал. 4 св. прор. Ил.; на лит. богор. на Преобр.

Небошественъ, -ый 3. в. **небошественникъ**: **а́ггелъ** (Ст. на хвал. св. Три Јер.); Свјет. св. Ил.

Небоѧвленный 3. οὐρανόφαντος, од неба (Бога) јављен: Троп. св. Вас. Вел.

Небреже́нїе < небрѣженије n. ἀμέλεια, небрига, немар(ност) пренебрегавање *(Микл.)*.

Небреже́нъ < небрѣжьнъ 3. ἀμεληθείς, немаран, без пажње, занемарен: Кан. св. Андр. крит. п. 9 т. 4.

Небре́жливый 3. ἀμελής, безбрижан, немаран, лен: Прол.

Небре́щи < небрѣщи v. pf. -брегꙋ̀, -брежеши, 1) ἀμελεῖν, не бринути се, не марити за што, занемарити: Мат. 22, 5; 2) καταφρονεῖν, мало ценити, презирати: **ѕлочести́вагѡ веле́нїѧ небрего́ше** (Кан. Бож. п. 7 ирм.) В. **бре́щи**.

Небꙋ́рный < небоурьнъ 3. ἀχείμαντος, без бура, без олуја, тих: **приста́нище** (И нынѣ: на III часу).

Небѣ́ленъ 3. ἄγνοφος, неуваљан, нов: **пла́тъ** (Мат. 9, 16; Марк. 2, 21).

Небе́ль јевр., мех, мешина у којој се држало вино или вода; мера за вино: Ос. 3, 2.

Невече́рнїй 3 ἀνέσπερος, где нема вечера, који не залази: **свѣ́тъ** (Ст на Г. в. воскр. гл. 5 и на св. Саву; Син. у II Нед. В. п.); **де́нь ца́рствїѧ твоегѡ**: Кан. Пасхе п. 9 т. 2.

Невеще́ственъ, -ный < невештьствьнъ 3. ἄϋλος, нематеријалан, бестелесан, духован: Троп. св. арх. Мих.; Конд. Предпр. Усп.; Кан. на Бож. п. 4 ирм. и анг. хран. п. 6 т. 4.

Невкꙋ́сенъ < невъкоусьнъ 3. ἄγευστος, не окусивши чега, неискусан, невешт у чему: **скве́рны** (Кан. Пасхе п. 4 т. 2).

Невла́жный < невлажьнъ 3. ἄνικμος, неовлажен, неуквашен, сух: Ирмол. гл. 4 п. 1 ирм.

Невмѣсти́мый < невъмѣстимь 3. ἀχώρητος, који се не може сместити, обухватити: Ак. Бог. ик. 8; бесконачан: Кан воскр. гл. 7 п. 9 ирм. и Бож. п. 9 ирм.

Невнима́нїе < невънимание n. ἀπροσεξία, непажња, немарност: Ст. на Г. в. у среду цвет.

Не́водъ m. σαγήνη, мрежа: Ис. 19, 8; Мат. 13, 47.

Невозбра́ннѡ < невъзбраньно adv. ἀκωλύτως, без забране, несметано, слободно, без устезања: Дел. 28, 31; Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Невоздержа́ннѡ < невъздръжано adv. libere, слободно; нагло, необуздано: Прол.

Невозде́ржникъ < невъздръжьникъ m. ἀκρατής, неуздржник: II Тим. 3, 3.

Невозд͡ѣ́ланный < невоздѣланьнъ 3. необрађен, неотесан, невапитан: **лоза** (Сјед. сл. на св. Саву).

Невозд͡ѣ́ланнѡ adv. ἀγεωργίτως, необрађено, без обрађивања: **ра́й невозд͡ѣ́ланнѡ возрасти́вшїй Хрїста**,

раj у коме је без обрађивања одрастао Христос (Кан. на Воздв. ч. К. п. 9 ирм.).

Невозноситєльнѡ adv. ἀμετεωρίστως, непоносито, смерно: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Невременноꙋвѧдный 3. в. **нєвѧ́нный**: Прол.

Нєвстѧгновєннѡ adv. incontinenter, неумерено, ненапрегнуто *(Микл.)*; нераскајано, очајно *(Дјач.)*.

Нєвѣдомь, -ый 3. 1) ἄγνωστος, непознат: Дел. 17, 23; 2) ἄδηλος, сакривен: Лук. 11, 44.

Нєвѣдѣнїє n. ἄγνοια, незнање: Пс. 24, 7; Дел. 3, 17; 17, 30.

Нєвѣжа f. в. **нєвѣжда**: Треб.; Предг. Испов.

Нєвѣжда f. ἰδιώτης, незналица, лајик, простак: I Кор. 14, 16. 24; II Кор. 11, 6; **нєвѣжди бо єꙋ́щє оумꙋдришасѧ**: Ст. на лит. на Дух.

Нєвѣжєствїє, n. ἀγνόημα, с незнања учињена погрешка: **и ѡ людскихъ нєвѣжєствїихъ** (Мол. у св. Лит. Вас.).

Нєвѣжство < **невѣждьство** n. в. **нєвѣдѣнїє**: I Петр. 2, 15; Еф. 4, 18; Јевр. 9, 7.

Нєвѣжствовати < **невѣждьствовати** v. impf. **-ствꙋю, -єши**, ἀγνοῦν, незнати, непознавати: Јевр. 5, 2.

Нєвѣститєль m. νυμφίος, заручник, вереник: Ак. св. Ник.

Нєвѣстникъ m. 1) заручник, вереник, жених *(Микл.)*; 2) брачна соба, вајат: Тов. 6, 17.

Нєвѣстоводєцъ < **невѣстоводьць** m. νυμφαγωγός, девер: Ст. на Г. в. 4 на Рожд. св. Јов. Прет.

Нєвѣстоводитєль m. в. **нєвѣстоводєцъ**: I Мојс. 26, 26.

Нєвѣстокраситєль m. **-ница** f. νυμφόστολος, који (која) спрема украшава невесту за брак: Ак. Бог. ик. 10; Ст. на блаж. на Введ.

Нєгли adv. 1) τάχα, једва, можда: I Мојс. 32, 20; Рим. 5, 7; Филим. 1, 15; 2) ἴσως, вероватно, ваљда, по своj прилици, свакако: Ч. погреб. свешт. ик. 2; Син. на В. четвр.; 3) δῆθεν, поготову, тобоже, дакако: Син. у Нед. мит. и фар.

Нєгнїющїй < **негниюштий** 3. part. praes. act. сл. обл. од **нєгнити**, ἄσηπτος, који не трули: I Мојс. 16, 14.

Нєдовѣдомь, -ый 3. 1) ἀκατάληπτος, недокучљив, непостижан; потајан; 2) ἀπερινόητος, несхватљив: Мол. на св. Лит. Злат.

Нєдомыслєнный < **недомꙑслѣнъ** 3. ἀπερινόητος, недокучив, несхватљив: Кан. анг, хран. т. богор.

Нєдоразꙋмѣваємый 3. ἄγνωστος, непојмљив: Ак. Бог. ик. 2.

Нєдостаточєствовати < **недостатъчьствовати** v. impf. **-ствꙋю, -єши**, λείπεσθαι, оскудевати *(Микл.; Дјач.; Старч.)*.

Нєдоꙋмѣвати v. impf. **-ваю, -ваєши**, διαπορεῖν, неразумевати, двоумити, сумњати: **нєдоꙋмѣваю и оужасаюсѧ** (Сјед. воскр. гл. 3 Богор.); ἀπορεῖν, незнати: Ак. Бог. ик. 9; **-сѧ**, доћи у неприлику, бити у недоумици, не моћи се начудити: Лук. 9, 7; Јев. ст. гл. 2.

Нєдоꙋмѣнїє n. ἀπορία, тешкоћа, недоумица, сумња, неприлика: Ном. пр. 202.

Нєдоꙋмѣнъ 3. ἠπορημένος, који је у недоумици: Сл. на Г. в. у Нед. сир.

Недоꙋмѣти v. pf. **-мѣю, -мѣеши,** ἀπορεῖν, бити у сумњи, колебати се, не бити у стању, не моћи, незнати: **всѧкагѡ бо ѿвѣта недоꙋмѣюще,** који не знамо да дамо никаква одговора; који се не можемо извинити (Троп.); **недоꙋмѣетъ всѧкъ ѧзыкъ:** Кан. на Богој. п. 9 ирм.; Ст. на стих. св. кн. Лаз.; οὐκ εὐπορεῖν, не умети: Троп. Рожд. св. Јов. Прет.; **-сѧ,** чудити се, не знати: Јов. 13, 22; Дел. 25, 20.

Недꙋговати < недѫговати v. impf. **-дꙋгꙋю, -гꙋеши,** νοσεῖν, боловати од чега, бити болестан: I Тим. 6, 4; Ст. на блаж. св. кн. Лаз.

Недꙋгъ < недѫгъ m. νόσος, болест: **исцѣлѧѧ всѧкъ недꙋгъ** (Мат. 4, 23; 9, 35; 10, 1); Конд. св. влмч. Пант.; ἀσθένεια, слабост: I Тим. 5, 23.

Недꙋжливъ < недѫжьливъ m. ἄρρωστος, болешљив: I Кор. 11, 30.

Недꙋжный < недѫжьнъ 3. ἀσθενής, болестан: Лук. 10, 9; Дел. 5, 15. 16; ἄρρωστος, болешљив, нелагодан: Марк. 16, 18; ἀσθενῶν, слаб, немоћан: Марк. 6, 56.

Неласса (јевр. = весела, радосна), назив неке птице у књ. Јова 39, 13, која се у неким преводима назива struthion *(Дјач.)*.

Неже conj. disj. ἤ, него: **ѿраднѣе бꙋдетъ . : . неже . .** (Мат. 10, 15; 11, 22. 24).

Нежели conj. disj. ἤ, него ли: **блаженнѣе есть даѧти, нежели пріимати** (Дел. 20, 35).

Нежитъ m. ῥευματικόν, врста бобести на усевима: **молитва нежита,** εὐχὴ ῥευματικοῦ, молитва од болести жита (Ном. пр. 20).

Независтнодатель m. ἀφθανοπάροχος, који без зависти даје, који је неисцрпан у давању: Ст. на хвал. у Нед. слеп.

Независтное n. ἀδιαφθορία, чистоћа, неповређеност, целост: Тит. 2, 7.

Независтный 3. ἀφθόνος, без зависти; неисцрпан у изобиљу: **живый и независтный источниче** (Кат. на Благ.).

Независтнѡ adv. ἀφθόνως, обилно, на претек: Ст. на лит. св. П. и П.

Незлоба f. ἀκακία, невиност, непорочност: Пс. 7, 9.

Незлобивъ, -ый 3. ἄκακος, невин, непорочан: Пс. 24, 21; простодушан, безазлен: Рим. 16, 18: ἀνεξίκακος, стрпљив, кротак: II Тим. 2, 24; Јевр. 7, 26.

Незлобіе n. ἀκακία, безазленост: Мол. при умив. руку пред св. Лит.

Незыблемъ < незыблемъ 3. ἀσάλευτος, непомичан, непоколебљив, постојан, сталан; поуздан, јак: **ѡснованіе** (Сл. на хвал. св. ап. П. и П.).

Неизбыточественъ 3. ἀπέρρευος, оскудан: **во всѣхъ потребахъ тѣлесныхъ** (Син. у II Нед. В. п.).

Неизвѣщанъ 3. ἄφθεγκτος, без гласа; неизрецив, неисказан: Кан. воскр. гл. 6 п. 4 богор.

Неизглаголанный 3. ἀνεκλάλητος, неисказан: I Петр. 1, 8.

Неизждиваемый < неиждиваемъ 3. ἀδάπανος, што се не може потрошити, обилан: **пища** (Ст. на Г. в. у Нед. св. праот.); **сокровище:** Кан. Богор. п. 3 богор.

Неизждикимый 3. ἀδάπανος, без трошка, бесплатан, који не

задаје трошка: плачь (Ч. погреб. свешт. ик. 22).

Неизмѣненъ, -ый < неизмѣнынъ З. ἀναλλοίωτος, непроменљив: Богъ сый неизмѣненъ (Ст. на стих. воскр. гл. 3).

Неизмѣнно < неизмѣньно adv. ἀναλλοιώτως, непроменљиво (Мол. пред Херув.).

Неизреченъ < неизреченъ З. ἄῤῥητος, неисказан: II Кор. 12, 4.

Неизслѣдимъ, -ый < неислѣдимъ З. ἀνεξιχνίαστος, неиспитан, неприступачан: бездна (Мол. у Ч. Јелеосв.); неистражљив: Мол. св. В. В. на Дух. веч.

Неизслѣдный < неислѣдьнъ З. в. неизслѣдимый: Кан. воскр. гл. 2 п. 6 ирм.

Неизслѣдованный З. ἀνεξιχνίαστος, коме се не може ући у траг, неистражљив: Рим. 11, 33; Еф. 3, 8; Мол. у св. Лит. пређ.

Неискусенъ < неискусьнъ З. ἀδόκιμος, неук, невешт: о вѣрѣ (II Тим. 3, 8); Тит 1, 16; неваљао, покварен: оумъ (Рим. 1, 28); ἄπειρος, неискусан, који нешто не разуме: слова правды (Јевр. 5, 13).

Неискусобрачный < неискоусобрачьнъ З. ἀπειρόγαμος, који није искусио брака, нежењен, неудата: Догм. гл. 5; Богор. воскр. 2 гл. 5; Ст. на Г. в. гл. 8; Троп. у суб. V седм. В. п.

Неискусозлобный З. ἀπειρόκακος, који не зна за зло, који није осетио бола: Кан. у Нед. Цвет. п. 7 т. 2.

Неискусомужная < неискоусомѫжьна adj. f. ἀπείρανδρος (πάρθενος), која није искусила мужа: дѣва (Кан. И. Хр. п. 8 богор.); ѿ отроковицы неискусомужныя, од девојке недотакнуте од мужа: Троп. Обр. Г.

Неискусомужно < неискоусомѫжьно adv. ἀπειράνδρως, без мужа: Сіед. воскр. 1 Сл. гл. 5; Кан. на Срет. п. 9 ирм.

Неисповѣдимый З. ἀνεκδιήγητος, неисказан: II Кор. 9, 15; Мол. јут. 1.

Неистлѣненъ < неистлѣньнъ З. ἄφθαρτος, који не трухне: I Петр. 1, 23; I Кор. 9, 25

Неистлѣніе n. ἀφθαρσία, непоквареност, чистота, непролазност: I Петр. 3, 4; Еф. 6, 24.

Неистовный < неистовьнъ З. ἐπίληπτος, безуман, махнит, бесан: блудъ (Ст. на Г. в. на Усек.).

Неистовно < неистовьно adv. ἐμμανῶς, злобно, бесно, непријатељски: Кан. воскр. гл. 8 п. 8 ирм.

Неистововатися v. impf. -вуюся, -вуешися, μαίνεσθαι, furere, беснети, горопадити се, бити помаман, безуман: человѣку неистовующу (Јер. 29, 26).

Неистовство < неистовьство n. μανία, безумље, лудост: V. Мојс. 28, 28; Дел. 26, 24; Троп. Прен. м. св. арх. Стеф.; Кан. св. Андр. крит. п. 7 т. 5; λύσσα, бес, бесноћа, махнитост: Стат. I ст. 64.

Неистовствовати v. impf. -ствую, -ствуеши, 1) μαίνεσθαι, горопадити се, беснети: на нѣ (Син. у II Нед. В. п.); неистовствующея страстей море: Кан. воскр. гл. 5 п. 6 ирм.; 2) ἐπιμαίνεσθαι, живо желети нешто, помамити се: Син. на В. пон.

Неистокъ, -ый З. в. неистовый: I Цар. 21, 14; неистокъ быти, не

бити при себи: Марк. 3, 21; μαίνειν, полудети: Јов. 10, 20.

Неистощаемый 3. part. praes. pass. сл. обл. од **неистощати**, ἀκενώτος, који се не може испразнити: Ст. на хвал. у III Нед. В. п.; **пища**: Мол. у св. Лит. Вас.

Неистощимый <**неистъштимъ** 3. part. praes. pass. сл. обл. од **неистощити**, ἀδαπάνητος, који се не може испразнити, потрошити, који не може нестати, неисцрпив: **благодать** (Мол св. В. В. 1 на Дух. веч.); Ак. Бог. ик. 13; **любве струя неистощимая**: Ст. на стих. св. Спир. чуд.

Неисчетенъ, -ый < **неисчьтьнъ** 3. ἀμήτριτος, који се не може измерити, неизмеран, небројен, бескрајан: Мол. у св. Лит. Злат.; Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.; ἄπειρος, неограничен: Син у VI Нед. по св. Пасци.

Неисчетносилный < **неисчьтносильнъ** 3. ἀπειροδυνάμος, неограничено, бескрајно силан: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Неклонный 3. ἀκλινής, не нагињући се, чврст: **вѣра** (Мол. у Хирот. презв.).

Неключимство n. inutilitas, шкодљивост, штетност: Прол.

Неключимый 3. ἀχρεῖος, некористан, неваљао: **и неключимаго раба вверзите во тму кромѣшнюю** (Мат. 25, 30); узалудан: **глаголите яко раби неключими есмы** (Лук. 17, 10); ἀδόκιμος, неугледан, који нема вредности, недостојан: **да не како, инымъ проповѣдуя, самъ неключимь буду** (I Кор. 9, 27); **неключимь быти**, ἀχρειόομαι, ништа не ваљати, покварити се: **вси неключими быша**, ἠχρειώθησαν (Пс. 13, 3).

Неклятвохранительный <**неклятвохранительнъ** 3. ἄσπονδος, непомирљив: Рим. 1, 31.

Некниженъ < **некнижьнъ** 3. ἀγράμματος, неписмен, неук: Дел. 4, 13.

Некоснутый < **некоснѫтъ** 3. ἀσινής, illaesus, недирнут, недотакнут; неповређен, неозлеђен: Прол.

Некрадомый 3. ἄσυλος, који се не може украсти, неповређен, сигуран од прогона: Конд. св. Вас. Вел.

Нелестный < **нельстьнъ** 3. 1) ἄδολος, који не лаже, искрен, отворен, непатворен, чист, прави: **млеко** (I Петр. 2, 2); 2) ἀπλανής, који не лута: **ѕвѣзда**, стајачица, водиља: Конд. у IV Нед. В. п.

Нелицемѣренъ, -ый <**нелицемѣрьнъ** 3. ἀνυπόκριτος, непритворан, отворен: Јак. 3, 17; Рим. 12, 9; I Тим. 1, 5.

Нелицепріемный < **нелицеприемьнъ** 3. ἀπροσωπόληπτος, који не гледа на лице: **судія** (Сл. у Ч. погр. свешт.); **судилище**, суд на коме се не гледа ко је ко: Мол. 4 св. Сим. Мет. у Послед. к прич.

Нелицепріемнѣ adv. ἀπλῶς, искрено, отворено, без обзира на лице: Јак. 1, 5.

Неложный < **нелъжьнъ** 3. ἀψευδής, нелажан, истинит: Тит 1, 2.

Нелюбопрительный 3. μὴ φιλόνεικος, који није склон на свађу: Приче Сол. 10, 12.

Нерецаемь < **немрьцаемъ** 3. који се не гаси: **свѣтъ** *(Микл.)*.

Немимоходенъ <**немимоходьнъ** 3. непролазан, непроходан: Прол.

Неможенїе n. ἀσθένεια, немоћ, слабост, болест: **д8ши** (Кан. Бог. п. 8 т. богор.).

Немокренно < немокрьно adv. ἀβρόχως, непоквашено, неовлажено, сухо: Догм. гл. 5; Кан. воскр. гл. 7 п. 1 ирм.

Немолчный < немлъчьнъ 3. ἀσίγητος, непрећутан, непрекидан: Мол. у св. Лит. Вас.

Немолчно < немлъчьно adv. ἀσιγήτως, не ћутећи, непрестано, непрекидно: Ст. на стих. воскр. гл. 6; Ст. на блаж. св. арх҃. Стеф.; Кан. на св. Теод. п. 3 т. богор.

Немощствовати < немоштьствовати v. impf. **-стк8ю, -ств8еши,** ἀσθενεῖν, слаб бити, боловати: **немощств8ющихъ крачь** (Троп. св. Георг.).

Ненавидѣти v. impf. **-вижд8, -видиши,** μισεῖν, мрзити: Мат. 10, 22; 24, 9; Марк. 13, 13; Лук. 21, 17; **добро творите ненавидящымъ васъ:** Мат. 5, 44; **но еже ненавижд8, то содѣваю:** Рим. 7, 15.

Ненавистникъ < ненавистьникъ m. μισάνθρωπος, који мрзи људе, злобан, пакостан (*Микл.*).

Ненавѣтный 3. ἀνεπιβούλευτος, без заседе, без лукавства, безазлен, frei von Nachstellung: **ложе** (Мол. у Ч. Венч.); **вѣнцы:** Мол. у Ч. Венч.; **печать:** Мол. у Ч. Јелеосв.; ἀνεπηρέαστος, беспрекоран, без замерке: **жизнь** (Мол. јут. 3); **стадо:** Свјет. на св. кн. Лаз.

Ненавѣтно adv. ἀνεπιβουλεύτως, без заседа, без замки: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Ненаказанный 3. ἀπαίδευτος, празан, неучен: II Тим. 2, 23; **законъ прїиметъ люди ненаказанныя** (Јутр. уз В. п.).

Ненадеемый 3. ἀπογνωστής, који је без наде, који очајава: Мол. на исход душе.

Ненадеянно adv. неочекивано, изненада, преко очекивања: Прол.

Ненев̑ѣстный 3. ἀνύμφευτος, који је без невесте, неожењен: **невѣсто неневѣстнаѧ,** sponsa non sponsa, невеста која је без жениха, која није невеста, која је неудата: Ак. Бог.; Конд. Благов.

Непамятливъ < непамятьливъ 3. ἀμνήμων, који се не сећа, забораван: Сјед. у ант. 6 на В. четврт.

Непамятозлобивый 3. ἀμνησίκακος, који не памти зло, који није злопамтило: Мол. у Ч. Јелеосв.

Непамятозлобїе < непамятозлобие n. ἀμνησίκακον, заборављање увреда: III Мак. 3, 15; Син. у II Нед. В. п.

Непитный < непытьнъ 3. ἄποτος, који није за пиће, који није питак; горак: **источникъ.. горкїй** (Кан. св. от. п. 6 т. 2).

Неплодствовати < неплодьствовати v. impf. **-ств8ю, -еши,** στειροῦν, бити без плода: Кан. у Нед. блуд. с. п. 3 ирм.

Неплоды, -ове f. στεῖρα, нероткиња: Пс. 112, 9; Лук. 1, 7. 36; 23, 29; Гал. 4, 27; Јевр. 11, 11; Конд. на Рожд. св. Јов. Прет.

Непоборимый 3. ἄμαχος, непобедив, неосвојив, непокорив: Син. у II Нед. В. п.; ἀπρόσμαχος, непредобив: Син. у суб. Ак.

Неповиненъ, -ый < неповиньнъ 3. 1) ἀθῷος, невин, прав, праведан: **кровь** (V Мојс. 27, 25); Пс 23, 4; **неповиненъ есмь ѿ крове пра-**

вѣднагѡ сегѡ, нисам крив у крви.. (Мат. 27, 24); Конд. св. Ник.; Оумыю въ неповинныхъ рꙋцѣ мои: Мол. при умив. руку пред св. Лит.; 2) ἀνέγκλητος, беспрекоран, без кривице: Кол. 1, 22; I Кор. 1, 8; 3) ἀνεύθυνος, неодговоран: Син. на В. пет.; 4) ἀνένοχος, невин: предстоѧніе (Мол. верн. 2 у св. Лит. Злат.).

Неподобный < неподобынъ 3. οὐκ ἀνήκων, неприличан, неуместан: Рим. 1, 28; Еф. 5, 4; ἀπρεπής, непристојан, срамотан: Мол. верн. 1 у св. Лит. пређ.; н. церковь, незнабожачки храм: Прол.

Неполезнство n. ἀδιαφορία, равнодушност: Син. у IV Нед. по св. Пасци.

Неполезный < непользынъ 3. ἀνωφελής, некористан: Тит 3, 9; Јевр. 7, 18.

Непонощающій 3. μὴ ὀνειδίζων, који не кара, не прекорева: Јак. 1, 5.

Непорабощенъ 3. ἀδούλος, незаробљен: страстьми (Ст. на лит. св. Сави).

Непороченъ, -ый < непорочьнъ 3. ἄμεμπτος, беспрекоран, без кривице, без махне: Филиб. 3, 6; I Сол. 3, 13; Јевр. 8, 7; ἄμωμος, безгрешан, безазлен: агнецъ (I Петр. 1, 19); Јуд. 1, 24; Еф. 1, 4; 5, 27; Кол. 1, 22; Јевр. 9, 14; без телесних недостатака: II Мојс. 22, 21; непорочніи, ἄμωμοι, тропари који се поје на васкрсном, а и на суботњем, јутрењу на припев: Бл҃гословенъ еси Гд҃и.. који је узет из Пс. 118, 12, а почиње речима: Блажени непорочніи въ пꙋть.. због којих су и добили ово име; ἀπρόσκοπος, чист: Дел. 24, 16; ἀμώνητος, непорочан, беспрекоран: Мол. у св. Лит. Злат.

Непостꙋпенъ < непостѫпьнъ 3. ἀμετακίνητος, непомичан, постојан: I Кор. 15, 58.

Непосѧгшій 3. part. praet. act. I сл. обл. од непосѧщи, < непосѧшти, ἄγαμος, неожењен неудата: I Кор. 7, 34.

Непотребенъ, -ый < непотрѣбьнъ 3. ἄχρηστος, ἀδόκιμος, некористан, неваљао, непотребан: Рим. 3, 12; Филиб. 1, 11; Јевр. 6, 8.

Непощадѣніе < непоштадѣние n. 1) ἀποτομία, отреситост, строгост: Рим. 11, 22; 2) ἀφειδία, изнуреност: Кол. 2, 23.

Неправдовати < неправьдовати v. impf. -дꙋю, -дꙋеши, ἀδικεῖν, неправедно поступати, криво чинити: Дел. 25, 11.

Непраздна, -ѧ < непраздьна adj. f. ἐν γαστρὶ ἔχουσα, тешка, трудна: горе же непраздным (Мат. 24, 19; Марк. 13, 17); ἔγκυος, носећа, бременита: сꙋщеи непраздною (Лук. 2, 5); дѣвꙋ непраздну проходиши: Сл. на III часу на Божић.

Непреборимый < непрѣборимъ 3. ἀπροσμάχητος, непобедљив, несавладљив: поборникъ (Троп. св. Григ. Палами); Ч. погр. свешт.; ἀνάλωτος, неосвојив: Кан. воскр. гл. 7 п. 8 ирм.

Непревратный < непрѣвратьнъ 3 ἀμετάστρεπτος, непроменљив, непоколебив, чврст: столпъ (Ст. на лит. на св. Три Јер.).

Непремѣнъ 3. ἀδιάδοχος, који не прелази у наслеђе: царство (Мол. у Ч. погр. свешт.).

Непреклонъ 3. ἀκλινής, непоколебив, чврст, јак: Ст. на блаж. на св. ап. П. и П.

Непрелганъ 3. ἀδιάψευστος, непреваран: мзда (Мол. у Ч. хирот. ђакон.).

Непреложный < непрѣложьнъ 3. ἀμετάθετος, непроменљив: Јевр. 6, 17. 18; оупованіе: Конд. Усп. Бог.; ἄτρεπτος, неизменљив: Ст. на хвал. воскр. гл. 4.

Непреложнѡ adv. ἀτρέπτως, непроменљиво: Мол. херув. п.; Ст. на веч. на Благов.

Непремѣнъ, -ый < непрѣмѣньнъ 3. ἀναλλοίωτος, непроменљив: Мол. св. В. В. на Дух. веч.; ἀπαράλλακτος, једнак: Сл. на Г. в. у Нед. св. от. 11 окт.

Непрестѹпный < непрѣстѫпьнъ 3. ἀπαράβατος, непроходан, непропадљив, вечан: Јевр. 7, 24.

Непреткновенный < непрѣтъкновенъ 3. ἀπρόσκοπος, који се не спотиче, без спотицања: Филиб. 1, 10.

Неприкосновененъ 3. ἀπρόσιτος, који се не може додирнути: Ст. на IX часу уочи Бож.; ἄψαυστος, недирнут: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Непричастенъ < непричастьнъ 3. ἀμέτοχος, који нема с ким удела, заједнице: печали, који је без туге (Ст. у Ч. погреб.); нападеній варварѡвъ: Троп. 2 св. Спир. чуд.

Непріѧзненъ, -ый < неприꙗзньнъ 3. τοῦ πονηροῦ, лукав, зао: сынове (Мат. 13, 38); волкъ: Сл. на блаж. на Прен. м. св. Ник.; τοῦ διαβόλου, ђаволски: сѣть (I Тим. 3, 7).

Непріѧзнь < неприꙗзнь f. πονηρός, зло: Мат. 5, 37; Јов. 17, 15.

Непріѡбщительный 3. ἀκοινώνητος, који не може имати заједнице: Ст. на хвал. у Нед. Самар.

Непроходимый 3. ἀδιόδευτος, непролазан: дверь Гдна (Богор. воскр. гл. 5).

Непроходный < непроходьнъ 3. ἄβατος, непроходан, неприступачан: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Непщеваніе < непъштеванние n. 1) πρόφασις, мишљење, изговор, тобожњи разлог: Марк. 12, 40; 2) ὑπόνοια, нагађање, слутња, сумња: I Тим. 6, 4.

Непщевати < непъштевати v. impf. непщѹю, -щѹеши, 1) ὑπολαμβάνειν, мислити: Пс. 72, 16; Дел. 2, 15; Ст. на хвал. на св. ап. П. и П.; 2) νομίζειν, сматрати, држати: I Кор. 7, 36; 3) ὑπονοεῖν, слутити, нагађати: Дел. 13, 25; 27, 27; 4) ἡγεῖσθαι, ценити, признавати: I Тим. 1, 12; Мол. у св. Лит. Вас.; Ирмол. гл. 6 п. 8 ирм. 10; 5) προφασίζεσθαι, изговарати се, извињавати се; измишљавати: вины ѡ грѣсѣхъ, изговоре за грехе (Пс. 144, 4).

Неработенъ, -ый < неработьнъ 3. ἀδούλωτος, незаробљен, слободан: езыкъ (Сл. на Г. в. на Обрез.).

Нерадити v. impf. нераждѹ, -диши, 1) καταφρονεῖν, не марити за нешто: ѡ дрѹзѣмъ (Мат. 6, 24; Лук. 16, 13); I Тим. 4, 12; презирати: ѡ гдствѣ (II Петр. 2, 10); 2) οὐ μελεῖν, не бринути се за нешто: ѡ овцахъ (Јов. 10, 13); 3) ἀμελεῖν, занемаривати, пренебрегавати, презирати: Јевр. 2, 3; 8, 9.

Нерадѣніе n. ἀμέλεια, безбрижност, немарност: Ном. пр. 68.

Неразвратный 3. ἀδιάστροφος, неизмењљив, непоколебив: послꙋшаніе (III Мак. 3, 3).

Неразливательный 3. ἀδιάχυτος, неизливен, нерасејан: Син. у II Нед. В. п.

Неразсѣдный < нерасѣдьнъ 3. ἄρρηκτος, који се не може разбити, тврд: камень (Ст. на Г. в. 3 на св. Јов. Злат.).

Нерастлѣнный 3. непокварен: Кан. у Ч. погреб. млад. п. 3 т. 2; Ст. на Г. в. св. кн. Лаз.

Нерꙋкосѣчный < нерѫкосѣчьнъ 3. ἀχειρότμητος, који није рукама сечен: камень (Кан. воскр. гл. 4 п. 9 ирм.).

Нерѣшимый 3. ἄλυτος, неразрешив: Ст. на Г. в. воскр. 4 гл. 4.

Несвѣдомь < несъвѣдомъ 3. ἄγνωστος, незазнан, непознат: таинство (Богор. воскр. гл. 4).

Несвѣтимый 3. ἀφεγγής, који не светли, без светлости: мракъ (Ст. гл. 8 у Ч. погр. свешт.)

Несказанъ 3. ἀνείκαστος, коме нема равна, недосежан: держава (Мол. 1 ант. на св. Лит.).

Нескверный < нескврьньнъ 3. ἄσπιλος, неоскврњен, чист: II Петр. 3, 14; I Тим. 6, 14; ложе: Јевр. 13, 4.

Неслитенъ < несълитьнъ 3. ἀσύγχυτος, који се не може слити, непомешан: въ неслитномъ соединеніи вопл0щаемь (Богор. воскр. гл. 4).

Несліянный 3. в. неслитенъ: Сјед. богор. на Божић; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Несмысленъ, -ый < несъмысльнъ 3. ἀνόητος, луд, безуман: Лук. 24, 25; ἄφρων, неразуман: II Кор. 12, 11; Еф. 5, 17.

Несмѣсный < несъмѣсьнъ 3. ἄμικτος, који се не може смешати, несмешан: едино и несмѣсно ѿ Троицы божество (Сјед. воскр. 2 гл. 3 богор.).

Несогласенъ < несъгласьнъ 3. ἀσύμφωνος, несложан: Дел. 28, 25.

Несредственнѡ adv. ἀμέσως, непосредно, блиско: Ст. на лит. на св. Три Јер.

Несса јевр., јастреб: Јов. 39, 13.

Нестарѣемый < нестарѣемъ, ἀγήραος, који не стари, који не подлежи старењу, увек млад, непролазан: животъ (Ст. на лит. на Срет.); слава: Кан. у Ч. погр. свешт. п. 9 Сл.

Нестарѣти v. impf. -рѣю, -рѣеши, ἀγηρᾶναι, не старити, бити вечан: нестарѣющее блаженство, вечно бл. (Самогл. гл. 4 у Ч. погреб.); покой: Ст. на стих. богор. на св. Три Јер.

Нестерпимый < несътрьпимъ 3 ἀφόρητος, несносан: Кан. воскр. гл. 3 п. 8 ирм. и гл. 7 п. 9 ирм.

Нестроеніе n. ἀκαταστασία, буна: Лук. 21, 9; немир, неслога: Јак. 3, 16; неуређено стање, беспоредак, растројство: I Кор. 14, 33; бука: II Кор. 6, 5.

Нестяжаніе < несътяжаниѥ n. ἀκτημοσύνη, paupertas, сиромаштво *(Микл.)*.

Несꙋмнѣнный < несоумьнѣнъ 3. ἀνυπόκριτος, непритворан, нелицемеран, искрен: Јак. 3, 17.

Несытный < несытьнъ 3. ἀκόρεσθος, несит; нечист, прљав: грѣхъ (Син. у Нед. блуд. с.): нравъ: Сл. на Г. в. на В. четврт.

Несытый < несытъ 3. ἀκόρεστος, несит, ненасићен: Троп. Вел. четврт.

Несѣкомый 3. ἀκρότομος, који се не може сећи, делити; тврд: Сл. на блаж. воскр. гл. 7; **несѣкомаѧ гора**, Пресвета Дјева: Ст. на блаж. воскр. гл. 3 богор.; ἀλόξευτος: Кан. воскр. гл. 4 п. 9 ирм.

Нетлѣнїе n. ἀφθαρσία, нераспадљивост, непролазност, непропадљивост, чистота: I Кор. 15 54; Ст. на блаж. воскр. гл. 8; Кан. Пасхе п. 3 ирм.; Мол. за огл. у св. Лит. Злат.

Нетлѣненъ, **-ый** 3. 1)ἄφθαρτος, који не подлежи трухљењу, не распадљив: I Кор. 15, 52; вечан: **царствїе** (Јект. у Ч. Кршт.); **нетлѣненъ есотвораюсѧ**, ἀφθαυτοποιοῦμαι: Кан. за прич. п. 8 т. на Сл.; 2) ἀκήρατος, непомешан, чист: **свѣтъ** (Мол. пред јев. на св. Лит.); **длань**: Кан на Благов. п. 4 ирм.

Нетопырь m. νυκτόπερος, слепи миш: Ис. 2, 20.

Нетѧгъ 3. ἀεργός, piger, лен, нерадин: Прол.

Не оу҆, οὔπω, још не: Јевр. 2, 8.

Неѹвѧдаемь, **-ый** < **неоувадаемъ** 3. ἀμάραντος, неувели: I Петр. 1, 4; 5, 4.

Неѹдобенъ < **неоудобьнъ** 3. δύσκολος, незгодан, досадан, мрзак, тежак *(Микл.)*.

Неѹдобовосходимый 3. δυσανάβατος, на кога се тешко може успети, попети, недостижан: **высота** (Ак. Бог. ик. 1).

Неѹдобозримый 3. δυσθεώρητος, који се тешко може догледати, недогледан: **глѹбина** (Ак. Бог. ик. 1).

Неѹдобоносимый 3. δυσβάστακτος, који се тешко да̂ носити, незгодан за ношење: **тѧжесть** (Сл. на хвал. у Нед. расл.).

Неѹдобопокоривый 3. који се тешко може покорити, свладати, непокоран, упоран: **тѣло же н. бразда̂ми воздержанїѧ ѡбѹздавъ** (Ст. на лит. св. Сави).

Неѹдобопрїѧтеленъ 3. δυσπαράδεκτος, који се тешко може схватити, несхватљив: Ак. Бог. конд. 2.

Неѹдобосчислѧемый 3. οὐκ εὐαρίθμητος, који се не може лако избројити: Син. у II Нед. В. п.

Неѹдобoтерпимый 3. δυσκάθεκτος, кога је тешко зауздати, несносан: **досада** (Кан. Дух. п. 3 ирм.).

Неѹдобство < **неоудобьство** n. δυσχερεια, нелагодност, тешкоћа, неприлика, досада: Ст. на хвал. 4 на св. ап. П. и П.; Кан. Богор. п. 4 т. богор.

Неѹдобь adv. δυσκόλως, трудно, тешко: **богатый внидетъ въ цр҃ствїе нб҃ное** (Мат. 19, 23; Марк. 10, 23. 24).

Неѹклонный < **неоуклоньнъ** 3. ἀκλινής, који се не нагиње, чврст, тврд: Јевр. 10, 23.

Неѹмытный < **неоумытьнъ** 3. ἀδέκαστος, непоткупљив, непристрастан: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Неѹстроенъ < **неоустроенъ** 3. ἀκατάστατος, несталан, непостојан: Јак. 1, 8.

Неѹсыпаемь, **-ый** < **неоусыпаемъ** 3. part. praes. pass. од **неѹсыпати**, ἀκοίμητος, који никада не спава: **око** (Кан. у Ч. погреб. свешт. п. 1 т. богор.); **червь**: Ч. погреб. свешт. ик. 11; **ѱалтырь**, који се чита дању и ноћу без прекидања.

Неѹсыпанїе n. ἄϋπνον, неспавање, бдење: Троп. гл. 8 на Вел. повеч.

Неѹсыпающь, -и, -е; -їй 3. part. praes. act. од неѹсыпати, ἀκοίμητος, који не спава, неуморан: въ молитвахъ (Конд. Усп. Богор.).

Нехлака f. ἔγκυος, gravida, бременита, трудна *(Микл.)*.

Неѹсыпный < неоусъпьнъ 3. в. неѹсыпаемь: Сл. сјед. на св. влмч. Прок.

Нечадствовати < нечадьствовати v. impf. -ствую, -ствуеши, ἀτεκνοῦναι, немати деце, бити неплодан: нечадствовавшаѧ оутроба: Кан. Дух. п. 3 ирм.

Нечаемъ < нечаıемъ 3, ἀπορούμενος, збуњен, у неприлици: II Кор. 4, 8.

Нечаѧнїе < нечаıаніе n. ἀπορία, очајање, неизвесност, недоумица, страх: Лук. 21, 25; Еф. 4, 19.

Нечествовати < нечьствовати v. impf. -ствую, -ствуеши, ἀσεβεῖν, бити безбожан, безбожно поступати, грешити: II Петр. 2, 5. 6; Јуд. 1, 15.

Нечестивъ, -ый < нечьстивъ 3. ἀσεβής, безбожан: I Тим. 1, 9.

Нечестїе < нечьстие n. ἀσέβεια, безбожност: Јуд. 1, 15. 16. 18; Тит. 2, 12.

Нечувственный < нечоувьствьнъ 3. αἰσθανόμενος, неосетљив: Ст. на Г. в. у среду цветну.

Нешвенъ, -ый < нешьвенъ 3. ἄρραφος, нешивен *(Микл.)*.

Нещаднѡ < нештадно adv. ἀποτόμως, непоштедно, без штеђења, строго: Тит 1, 13.

Неѡбиноватисѧ v. impf. -нуюсѧ, -нуешисѧ, libere loqui, не устручавати се, слободно, смело, отворено говорити: неѡбинуѧсѧ (παῤῥησίᾳ) рцы всѧ̑ елика содѣлалъ еси (Ч. Испов.).

Неѡбиновенный 3. ἀπαραλόγιστος, који се не да варати: сѹдїѧ (С. п. у Суб. месоп.).

Неѡбѹреваемый < необоуриеваемъ 3. ἀχείματος, који није од буре гоњен, тих: Ст. на Г. в. воскр. гл. 5; пристанище: Богор. воскр. гл. 5.

Неѡбѧтный 3. који се не може обухватити: Ст. на хвал. у Нед. св. от.

Неѡпальный < неопальнъ 3. ἄφλεκτος, несагорив, неспаљен: неѡпалимый (Ст. на лит. на Преобр.); кѹпина: Кан. воскр. гл. 7 п. 8 ирм.

Неѡписанный 3. ἀπερίγραπτος, неописан, несхватљив, непојмљив: Сјед. воскр. гл. 3 богор.; слово отчее: Конд. у I Нед. В. п.

Неѿемлемый < неотемлıемъ и неотъıемлıемъ 3. part. praes. pass. сл. обл. од неѿимати, ἀναφαίρετος, који се не може одузети, отети: наслѣдїе (Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.); миръ: Мол. у св. Лит. Вас.; ѡставленїе: Мол. у св. Лит. пређ.; дарованїе: Мол. при благ. грожђа на Преобр.

Неѿметный < неотъметьнъ 3. ἀδιάβλητος, неодбачен: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Немѧсыть < немѧсыть f. πελεκάν, пеликан, гем, ноћна птица грабљивица која живи поред воде и храни своје младе рибом и водом коју чува у своме мехурићу под гушом. Отуда се причало да пеликан храни своје младе својом крвљу, због

чега се сматрао за символ материнске љубави *(Дјач.)*: Оуподобихсѧ неѧсыти пѹстынѣй (Пс. 101, 7).

Нєѧтовѣрїє < неꙗтовѣрие n. ἀπιστία, невера, невероватност: Прол.

Нивочтожє adv. εἰς οὐδὲν, ниушто, низашто: Сл. на Г. в. у IV Нед. В. п.

Нижє partic. οὐδὲ, нити: Мат. 23, 10.

Низкорєнїє < низкорение n. prostratio, destructio, уништавање, рушење: Прол.

Низвєрженный < низвръженъ 3. part. praet. pass. сл. обл. од **низврєщи**, κατεῤῥαγμένος, збачен, понижен: Мол. у Ч. Јелеосв.

Низвєстисѧ v. pf. -вєдѹсѧ, -дєшисѧ, καταβιβάζεσθαι, водити доле; срушити се, стропоштати се: до ада (Лук. 10, 15).

Низвратити v. pf. -вращѹ, -тиши, καταστρέψαι, оборити, разрушити, разорити, затрти: I Мојс. 13, 10.

Низвращати v. impf. -щаю, -щаєши, καταστρέφαι, рушити, обарати, разоравати: Ст. на Г. в. у IV Нед. В. п.

Низврєщи < низврѣщи v. pf. -вєргѹ, -вєржєши, καταβάλλειν, збацити, оборити: Апок. 12, 9.

Низвѣсити v. pf. низвѣшѹ, -сиши, καθιέναι, спустити: Лук. 5, 19; Дел. 27, 30.

Низлагати v. impf. -лагаю, -гаєши, καταβάλλειν, збацивати: II Кор. 4, 9; обарати: Стат. на В. суб. II ст. 116.

Низложитєль m. καθαιρέτης, победник: Сл. на Г. в. у Нед. св. от. 11 окт.

Низложити v. pf. -ложѹ, -жиши, καθαιρεῖν, срушити, збацити: сильныѧ со прєстωлъ (Лук. 1, 52); гордыню: Троп. св. Дим.; καταβάλλειν, збацити: Апок. 12, 10. 13; Конд. св. Прок.; κατευνάζειν, успавати, утишати: ратникωвъ дєрзωсти (Конд. Бесребр.).

Низпадєнїє n. κατάπτωσις, обарање: Ак. Бог. ик. 6; Ст. на хвал. на св. Три Јер.

Низпѹстити < ниспоустити v. pf. -пѹщѹ, -стиши, χαλᾶν, спустити: Дел. 27, 17.

Низпѹщати < ниспоущати v. impf. -щаю, -щаєши, καθιέναι, спуштати: Дел. 11, 5.

Низринѹти < низринѫти v. pf. -ринѹ, -ринєши, κατακρημνίζειν, сурвати, стрмоглавити: Лук. 4, 29.

Низѹ adv. κάτω, ниско, доле: V Мојс. 28, 43; Мат. 4, 6.

Низѹмѣвати v. impf. -ваю, -ваєши, ἰλιγγιᾶν, посртати, спотицати се, не знати, не умети: низѹмѣваєтъ жє оумъ вєѧкъ твоє рождєство разѹмѣти, не уме сваки ум да разуме Твоје рођење (Кан, Дух. п. 9 ирм.).

Низѹплѣжный < низоуплѣжьнъ 3. χαμερπής, abiectus, који гмиже по земљи, пузавац: Прол.

Никакожє adv. μηδαμῶς, никако: Дел. 10, 14.

Никогдажє adv. οὐδέποτε, никада: Мат. 26, 33; Јевр. 10, 1.

Николижє adv. οὐδέποτε, никада: Мат. 7, 23; μηκέτι, не више, не дуже: Мат. 21, 19; πώποτε, икад, игда, још; још никад: Лук. 19, 30.

Никтожє pron. οὐδείς, μηδείς, нико, ниједан: Мат. 6, 24.

Нисанъ m. јевр., први месец јудејски, који делимично одговара нашем марту *(Дјач.)*.

Нить f. σπαρτίον, конопац, танко уже, конац, петља: I Мојс. 14, 23.

Ницъ 1) adj, πρηνής, нагнута лица, напред нагнут, стрмоглављен, обешен: и ницъ бывъ просѣдесѧ посредѣ, и обесивши се пуче посреди (Дел. 1, 18); 2) adv. на лице, ничице: паде ницъ при ногꙋ̂ єгѡ (Лук. 17, 16; I Кор. 14, 15); ницы, ἐπὶ πρόσωπον, на лица: падоша (Мат. 17, 16).

Ничтоже adv. οὐδαμῶς, οὐδὲν, ништа: Мат. 10, 26; Лук. 12, 2.

Нищелюбецъ < ништелюбьць m. φιλόπτωχος, који воли сиротињу: Стат. на В. суб. I ст. 65.

Нищета < ништета f. πτωχεία, сиротиња, сиромаштво: Пс. 87, 102; II Кор. 8, 2. 9; Апок. 2, 9.

Нищетствовати < ништетьствовати v. impf. -ствꙋю, -ствꙋеши, πένεσθαι, бити сиромах, сиротовати: III Мојс. 25, 35.

Нищь, -ій < ништь 3. πτωχός, сиромашан: Пс. 87, 16; дꙋхомъ, смирен: Мат. 5, 3; Лук. 6, 20.

Нітро n. νίτρον, салитра: Јер. 2, 22.

Новомѣсѧчіе < новомѣсачие n. νουμηνία, нов месец, младина: Кол. 2, 16. По закону Мојсијеву (II Мојс. 40, 2) установљен је у први дан свакога месеца празник када се, по IV Мојс. 28, 11, приносила Богу жртва и то, по IV Мојс. 10, 10, два млада вола, један ован и седам једногодишњих јагањаца *(Дјач.)*. Тај се дан објављивао трубом: вострꙋбите въ новомѣсѧчіи трꙋбою, во благознаменитый день праздника вашегѡ (Пс. 80, 4); ἀρχιμηνία: Ном. пр. 23.

Новопресѣщи < новопрѣсѣшти v. pf. -пресѣкꙋ, -сѣчеши, καινοτομεῖν, изврнути, преокренути, преобразити: тѣмже и естества новопресѣче, διὸ καὶ φύσεις ἐκαινοτόμησεν, зато и природу (законе природе) преобрази (Ст. на стих. воскр. гл. 1).

Новосіѧтель m. νεολαμπής, који је недавно, поново просијао светошћу, ново светило: Прол.

Ноготь < ногъть f. ὄνυξ, 1) нокат, шапа, копито; 2) врста писаљке, оштре као нокат: на ногти адамантовѣ (Јер. 17, 1).

Ножъ m. μάχαιρα, нож, мач: Суд. 19, 29; ножи каменны ѿ камене острагѡ (Ис. Нав. 5, 23); Мат. 26, 51. 52; Јов. 18, 11.

Ночвица f. σκαφιδοπούλιον, наћвице, коританце: Ном. пр. 200.

Нощва f. σκάφη, каца, валов, здела, корито: Дан. 14, 33.

Нощеденство < ноштедьньство n. νυχθήμερον, време од 24 сахата, дан и ноћ: Ч. Испов.; Син. на В. четвр. и на Ускрс.

Нощный < ноштьнъ 3. νυκτός, νύκτερος, ноћни: Марк. 6, 48; Лук. 2, 8; Дел. 18, 9; вранъ, νυκτικόραξ, буљина: Пс. 101, 7; поприще, цела ноћ: Мол. св. В. В. на Вел. повеч. и Дух. веч.

Нощь < ношть f. νύξ, ноћ: Лук. 2, 37.

Нравоꙋченіе < нравоучение n. morum doctrina, морална поука *(Микл.)*.

Нравъ m. 1) τρόπος, природа, нарав, обичај: Јевр. 13, 5; Ст. на блаж. на Прен. м. св. Ник.; 2) γνώμη, мишљење, расположење срца: сребролюбивый (Ст. на блаж. св. Спир. чуд.); не-

ытный: Сл. на Г. в. на В. четврт.

Нꙋдити < ноудити v. pf. нꙋждꙋ, -диши, ἀναγάζειν, присиљавати, принуђавати, терати, гонити: Гал. 6, 12; -сѧ, βιάζεσθαι, силом узети, освојити, на силу узимати: царствїе нб҃ное нꙋдитсѧ (Мат. 11, 12); Лук. 16, 16.

Нꙋжда < ноужда f. 1) ἀνάγκη, потреба: I Цар. 22, 2; нꙋжда бо есть прїити соблазнѡмъ (Мат. 18, 7); невоља: нꙋжда бо ми належитъ (I Кор. 9, 16); 2) βία, сила: кормило же развикашесѧ ѿ нꙋжды волнъ (Дел. 27, 41); насиље: приведе ихъ не съ нꙋждею (Дел. 5, 26).

Нꙋждати < ноуждати v. impf. нꙋждаю, -ждаеши, παραβιάζειν, присиљавати, принуђавати; задржавати: Лук. 24, 29; -сѧ, ἐκβιάζεσθαι, чинити насиље: и нꙋждахꙋсѧ ищꙋщїи дꙋшꙋ мою (Пс. 37, 13).

Нꙋждникъ < ноуждьникъ m. βιαστής, силеџија, силовит човек: Мат. 11, 12.

Нꙋмїй m. лат., nummus, новац, новци: Прол.

Нꙋнъ четрнаесто слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 14; 2, 14; 3, 40; 4, 14.

Нынѣ adv. νῦν, сада: Мат. 3, 15 и др.

Нынѣшнїй < нынѣшьнь 3. ὁ νῦν, садашњи: II Петр. 3, 7.

Нырище < нырище n. οἰκόπεδον, двориште, пребивалиште; развалине од куће, зидине: Пс. 101, 7.

Нѣдро n. κόλπος, недро, прса, наручја: возми ихъ въ нѣдра твоѧ, ꙗкоже доилица носитъ доимыѧ (IV Мојс. 11, 12); загрљај, наручје: и нѣдра своегѡ рꙋкѡѧти собираѧй (Пс. 128, 7); 2) залив: нѣдро же нѣкое оусмотрѣша (Дел. 27, 39).

Нѣкоторїй 3. pron., рус., τίς, некоји: I Тим. 2, 18.

Нѣчто < нѣчьто pron., τὶ, нешто: Мат. 5, 23; Лук. 7, 40.

Нѡкїдъ m. νωκήδ, богат стоком: IV Цар. 3, 4.

Нѧ acc. pl. од pron. онъ.

О

О шеснаесто слово у црквенослов. азбуци, зове се онъ; као цифра ·ѻ· = 70.

Обаполы (оба полы) ἐντεῦθεν, ἑκατέρωθεν, с обе стране: Апок. 22, 2; Кан. на Воздв. ч. К. п. 1 ирм.

Обаче adv. πλήν, међутим, уосталом: Мат. 26, 39; μέντοι, ипак, но: Јов. 20, 5; ἀλλὰ, него, али: II Кор. 4, 16; ὅμως, ипак, опет, уза све то: I Кор. 14, 7.

Обоюдꙋ < обоюдоу adv. ἑκατέρωθεν, с обе стране: мечь обоюдꙋ остръ; δίστομος: Пс. 149, 6; Јевр. 4, 12; Апок. 1, 16; изѡщренъ: Апок. 2, 12; у оба случаја, при свему томе: и пребываеши обоюдꙋ естествомъ дѣва (Кан. св. Андр. крит. п. 4 богор.).

Образъ m. в. ѡбразъ.

Обогда < обогда adv. πότε, некада, негда: II Цар. 11, 25.

Овощїе < овоштие n. воће: Уч. изв.

Овоψь < окошть f. ὀπώρα, плод: похотей д8ши (Апок. 18, 14).

Овча < овьча n. πρόβατον, овца: Дел. 8, 32.

Овъ 3. pron. ὁ, ἡ, τὸ, овај, други: Мат. 13, 4; овъ оубω — овъ же, ὁ μὲν — ὁ δὲ = један — други: овъ оубω алчетъ, овъ же оупиваетсѧ (I Кор. 11, 21); Егзап. 2 богор.; ово оубω — ово же, τὰ μὲν — τὰ δὲ, то — то, с једне стране — — с друге стране: Прем. 17, 14; овы оубω апⷭлы, овы же пророки . . . (Еф. 4, 11).

Огневидный < огневидьнъ 3. πυροειδής, који има облик огња, који изгледа као огањ, сличан огњу *(Вост.)*.

Огневица < огневица f. πυρετός, грозница: V Мојс. 28, 22; Син. у пет. Светле седм.

Огнегорѧщїй 3. огњени, ватрени: столпъ (Прем. Сол. 18, 3).

Огнедохновенный < огнедъхновьнъ 3. πυριπνόος, задахнут пламеном ревношћу: Кан. св. ап. п. 8 т. 1; Ст. на стих. на св. Три Јер.; који дише огњем злобе: прещенїе (Слов. Имп. ак.).

Огнед8хновенный < огнедоухновьнъ 3. πυριπνόος, који је послан од Св. Духа у виду огња: прїимите д8ха рос8 (Кан. на Дух. п. 5 ирм.); Син. у II Нед. В. п.

Огнедыхательный 3. испуњен гневом, јарошћу: дерзость (III Мак. 6, 31).

Огнезрачный < огнезрачьнъ 3. πυρίμορφος, који има лице као огањ, светао као огањ: престолъ (Ст. на блаж. воскр. гл. 2); Троп. на Обрез.; Ст. на хвал. богор. на св. Ник.

Огнеколесничникъ < огнеколесьничьникъ m. ἐμπυροσταρματηλάτης, који се вози, који је узнесен са са земље на ватреним колима: Илїа (Ст. на лит. на Преобр.).

Огнеметница < огнеметьница f. πυροβόλος, ратно оруђе којим се бацала ватра на здања: I Мак. 6, 51.

Огненноѧзычнω adv. као огнени језици који су сишли на апостоле (Слов. Имп. ак.).

Огненеωпальный 3. πυράφλεκτος, који се не може спалити огњем: к8пина (Кан. на Рожд. Бог. п. 7 ирм.)

Огнепалимый 3. πυρπολούμενος, запаљен: к8пина (Кан. воскр. гл. 1 п. 9 ирм.).

Огнепальный < огнепальнъ 3. πυρίφλεκτος, огњен, ватрен: любовь (Ст. на Г. в. 3 на св. Пант.); пещь: Кан воскр. гл. 7 п. 7 ирм.

Огненосный < огненосьнъ 3. πυρφόρος, који носи, садржи у себи огањ: тр8съ (Јова 41, 20).

Огнеросный < огнеросьнъ 3. πυρένδροσος, који садржи у себи огањ и росу, који претвара огањ у росу, који излива росу из ватре, који расхлађује огањ: пещь (Ирмол. гл. 1 п. 8 ирм. 22).

Огнесїѧнный 3. који сија као ватра: столпъ (Слов. Имп. ак.).

Огнесл8женїе n служење, клањање огњу: разори церковь огнесл8женїѧ (Прол.).

Огнеωбразный < огнеобразьнъ 3. в. огнезрачный: престолъ (Ст. на блаж. воскр. гл. 5 богор.).

Огнь m. 1) πῦρ, огањ, ватра: вѣчный (Мат. 18, 3; 25, 41); нег8гаемый: Марк. 9, 43—49; Лук. 3, 17; 2) πυρετός, грозница: и

ѡстави ю огнь (Мат, 8, 15; Марк. 1, 31; Лук, 4, 39); Дел. 28, 8; 3) ἀνθρακία, жеравица: огнь лежащь.. (Јов. 21, 9); 4) πυρά, ломача: и возложившꙋ на огнь (Дел. 28, 3).

Одигитрїѧ f. грч., (од ὁδιγεῖν, показивати пут), путевођа. Овако се назива икона Пресвете Богородице, коју је живописао св. ап. и јев. Лука. Њу је послала царица Јевдокија царици Пулхерији која ју је поставила у саборноме храму цариградском. *(Дјач.)*.

Одръ m. κλίνη, постеља, носиљка: Мат. 9, 2; Лук. 5, 18; κράββατος, кревет: Марк. 6, 55.

Окно n. θυρίς, прозор: Дел. 20, 9.

Окомгновенїе < окомьгновение n. σπουδή, брзина, трен ока, миг: Плач Јер. 4, 6.

Оконце < окъньцє n. в. окно: II Кор 11, 32.

Окринъ m. λέκανη, чаша: Суд. 6, 38.

Окройница f. ἱμάτιον, горња хаљина *(Вост.)*.

Окроченїе n. κύκλωσις, окруживање, опасивање, опкољавање *(Микл.)*.

Оловолей < оловолѣй m. μολυβδοχύτης, врачар који лије олово: Ном. пр. 13.

Онагръ m. грч., дивљи магарац: Пс. 103, 11.

Онгїѧ < онъгиꙗ f. οὐγκία, uncia, дванаестина једне целине и то 1) као новац: дванаестина аса, римскога новца који је тежио 1 фунту а делио се на 12 унција које су се звале duodecima pars assis; 2) као утег, мера за тежину: unca, два лота или 70 грама *(Жепић):* онгїѧ икры (Тип. у суб. св. Лаз.).

Ондѣ < онъдѣ adv. ἐκεῖ, тамо: се здѣ или се ондѣ (Мат. 24, 23; Лук. 17, 21).

Онокентавра f. (ὄνος καὶ ταῦρος) животиња која има облик мајмуна без репа: змај *(Данич.):* Ис. 13, 22.

Онсица < онъсица f. ὁ δεῖνα, неки, тај и тај: идите ко градꙋ ко онсицѣ, к томе и томе (Мат. 26, 18; Син. на В. ср.).

Онсїй < онъсь pron. ὁ δεῖνα, quidam, неки: жидовинъ (Прол.).

Опаничїе n. παροψίς, patina, зделица: Прол.

Опꙋхленїе < опоухлениє n. ὄγκωσις, надувеност, натеклина: Син. у пет. Светле седм.

Орꙋжехранилище < оржжєхранилиштє n. ὁπλοφυλάκιον, место где се чувало оружје; ризница *(Данич.):* III Цар. 14, 28.

Орꙋжехранительница f. в. -хранилище: II Парал. 12, 11.

Орꙋжный < оржжьнъ 3. τῆς μαχαίρας, који је од мача, од ножа; који је причињен, задан од оружја: иже иматъ ꙗзвꙋ орꙋжнꙋю (Апок. 13, 14).

Осель, ослѧ, осле < осьль, ослꙗ, ослє adj. poss. τοῦ ὄνου, asini, магарећи: на жребѧти осли, на магарету (Јов. 12, 15).

Ослѧтогонснїе < осьлѧтогониєниє n. ὀνηλασία, терање магарца на пашу: Син. у 1 Нед. В. п.

Основанїе n. βάσις, основ, темељ: Конд. св. В. В.; κρηπίς, основ: Троп. св. Ил.; Сјед. на Воздв. ч. К. В. ѡснованїе.

Особь adv. в. ѡсовь: Марк. 9, 2.

Остріє, остріи < **острние** n. στόμα, оштрица: I Мојс. 34, 26; Лук. 21, 24; Јевр. 11, 34.

Острогъ m. παρεμβολή, опкоп: Јер. 32, 2; Лук. 19, 43.

Острожелчіє < **острожлъчние** n. ὀξυχολία, iracundia, гнев, јарост: Прол.

Остръ, -ый 3. 1) ὀξύς, оштар: **серпъ** (Апок. 14, 14. 17. 18); 2) τραχύς, нераван, храпав: **и острїи къ пѹтїй гладки** (Лук. 3, 5).

Отай adv. κρυφῇ, тајно: Еф. 5, 12; κρυφᾶ, скривено: Ном. пр. 109. В. **ѿтай.**

Отеческій < **отьчьскъ** 3. πατρικός, отачки, очински: **нѣдра** (Ст. на хвал. воскр. гл. 4).

Отечь, отча, отче < **отьчь** adj. πατρός, очин: **волю отчѹ** (Мат. 21, 31); **во славѣ отчей** (Лук. 9, 26); πατρικός, очински: **нѣдра** (Кан. воскр. гл. 7 п. 4 ирм.).

Отроковица f. 1) τὸ παιδίον, ἡ παῖς, девојчица од 7 до 15 година: Марк. 5, 39—41; Лук. 8, 51. 54; 2) παιδίσκη, робиња, слушкиња: Дел. 12, 13; 16, 16.

Отрокородіє n. в. **чадородіє**: Прол.

Отрокотворный 3. који рађа децу: Прол.

Отрокъ m. ὁ παῖς, 1) младић, дечко од 7 до 15 година: **Іисѹсъ** (Лук. 2, 43); Дел. 20, 12; 2) слуга: Мат. 8, 6; Лук. 1, 54; 3) дворски слуга (Фараонов): I Мојс. 40, 20.

Отроча < **отрочѧ** n. παιδίον, дете, дечак, младенац: Мат. 2, 8; Лук. 11, 59.

Отрочищъ < **отрочишть** m. παιδίον, παιδάριον, дете, малишан, момчић: Лук. 7, 32; Јов. 6, 9.

Офіомахъ m. грч., (који се бори са змијама), врста гуштера који напада на змију: III Мојс. 11, 22.

П

П седамнаесто слово у црквенослов. азбуци, зове се **покой**; као цифра ·п· = 80.

Пагѹба < **пагоуба** f. 1) ἀπώλεια, погибао, несрећа, пропаст: Мат. 17, 13; **сынъ пагѹбы**: Син. у Нед. мес.; Сл. на Г. в. на В. четврт.; 2) λοιμός, помор: Мат. 24, 7; Лук. 21, 11.

Пагѹбный < **пагоубьнъ** 3. ὀλέθριος, опасан, шкодљив: Ст. на хвал. у Нед. св. от.

Пагѹбородный < **пагоубородьнъ** 3. perniciosus, који рађа погибао, рђав, шкодљив: **кичение** (Прол.).

Падежъ m. в. **паденіе**: **паде къ земли падежемъ лютимъ** (Прол.).

Паденіе n. 1) πτῶσις, падање, пад: Лук. 2, 34; 2) παράπτωμα, погрешка: Рим. 11, 11; 3) πτῶμα, рушевина; труп: Пс. 109, 6.

Пажить f. νομή, паша: I Мојс. 47, 4; Пс. 73, 1; 94, 7; 99, 3; Јов. 10, 9; Ст. на стих. на Обр.

Паздеръ m. λινοκαλάμη, влат, сноп од лана: Ис. Нав. 2, 6.

Пазнокть < **пазногъть** f. ὁπλή, папак, нокат, копито: III Мојс. 11, 3; Пс. 68, 32.

Паки < пакы adv. πάλιν, опет: Мат. 4, 7. 8 и др.; с друге стране, напротив: Гал. 5, 3.

Пакибытіе < пакыбытиіе n. παλιγγενεσία, нови живот, препорођење: Мат. 19, 28; Тит 3, 5; Мол. за огл. у св. Лит. Злат.; Кан. Бож. п. 9 прип. 4.

Пакостникъ < пакостьникъ m. 1) σκόλοψ, трн, жалац: II Кор. 12, 7; 2) βλαβερός, шкодљив, погубан; τύραννος, тиран, силник *(Микл.)*.

Пакость f. 1) κόλαφος, κολάφισμα, укор, увреда; ћушка; пакωсти дѣѧти, κολαφίζειν, ћушати: Мат. 26, 67; II Кор. 12, 7; 2) ἐπιπλήξης, укор: старцꙋ не твори пакости, старца не карај (I Тим. 5, 1); 3) ἐνόχλημα, штета: Јевр. 12, 15; 4) ἀδίκημα, повреда: Апок. 9, 19.

Палата f. παλάτιον, палата, дворац: сꙋдебнаѧ, ἀκροατήριον, судска дворана (Дел. 25, 23).

Палестра f. παλαίστρα, арена, место где су се бориле атлете: II Мак. 4, 14.

Палица f. 1) ῥάβδος, а) палица: Јер. 48, 17; прут: I Кор. 4, 21; б) штап, батина: II Кор. 11, 25; 2) βακτηρία, а) архијерејска штака: I Цар. 17, 40; б) свештеничка одежда у облику четвороугаонога платна које архијереј (или одликовани њоме свештеник) веша о десно бедро за појас, а разликује се од набедреника у томе што има облик квадрата, док је набедреник у облику правокутника. Иначе има, као и набедреник, символички значај духовнога мача којим архијереј треба да буде наоружан противу јереси и заблуда. В. набедренникъ.

Паличникъ < палнчьникъ m. ῥαβδοῦχος, viator, lictor, слуга који је пред римским трибуном носио снопић шиба (fasces), пандур: Дел. 16, 35. 38.

Памѧтливъ < паматьливъ 3. μνήμων, који памти, који има добро памћење *(Вост.)*.

Памѧтозлобіе < паматозлобиіе n. μνησικακία, злопамћење: Ном. пр. 24.

Памѧтописаніе n. ὑπομνηματισμός, хроника, мемоар: II Мак. 2, 13.

Памѧтописецъ < паматописьць m. ὑπομνηματόγραφος, хроничар, канцелар, паметар: Ис. 36, 3. 22.

Памѧтствовати < паматьствовати v. impf. -ствꙋю, -ствꙋеши, μνημονεύειν, сећати се, опомињати се: Јевр. 11, 22; памтити: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Памѧть < памать f. 1) μνημόσυνον, спомен, успомена: Мат. 26, 13; Марк. 14, 9; Дел. 10, 4; Троп. 2 по свјет. у I Нед. В. п.; 2) μνήμη, μνεία, сећање, помен: Рим. 1, 9; Филиб. 1, 3; I Сол. 3, 6; II Тим. 1, 3; Филим. 1, 4; II Петр. 1, 15.

Панагиръ m. πανήγυρις. publica celebritas, јавна скупштина, збор, (н. пр. код олимпијских игара), народна светковина, свеопште празновање; nundinae, недељни сајам, вашар *(Микл.)*.

Панагіаръ < панагиаръ m. грч., vas ecclesiasticum, тањирић на који се полаже панагија т. ј. просфора у част Пресвете Богородице: Тип.

Панагіа f. παναγία (εἰκών), свесвета, 1) иконица Спаситеља или Богородице (од злата, сребра, емаља или др.) коју архијереј носи на прсима; 2) просфора која се узноси у част Пресвете Богородице: Тип.

Пандокъ m. грч., који све прима, гостионичар: Прол.

Панигѵрикъ < панигѵрикъ m. грч., похвална беседа у част светога *(Микл.; Старч.)*.

Паникандило n. πολυκάνδηλος, свећњак са више свећа (Ibid.)

Панихида f. παννυχίς (од πᾶς = цео, νύξ = ноћ, ᾄδω = певам) свеноћно служење уопште, а напосе за умрле; парастос *(Дјач.)*.

Пандирь < панъѳиръ m. грч., лав: Ос. 13, 7.

Паперть < папрътъ f. (од pars + aperta), πρόθυρα, откривен део старог хришћ. храма који се звао пронаос, притвор, припрата: Прол.

Параекклисіархъ < параеклисиархъ m. грч., црквењак који пали свеће и кандила у цркви: Тип.

Параклисъ m. грч., 1) усрдна молитва н. пр. Пресв. Богородици: 2) нарочити споредни олтар у част »Похвале Богородици« као н. пр. у Успенском храму у Москви *(Дјач.)*.

Параклитъ m. грч., утешитељ, Дух Свети (Слов. Имп. ак.).

Параманъ и парамандъ m. παράμανδυ, четвороугаоно платно са сликом крста, трске и копља и са врпцама прошивеним на угловима. Носе га монаси на плећима као символ бремена Христова које су узели на своја плећа ради обуздавања својих телесних жеља *(Митр. — Мирк.,* III, 167). В. аналавъ.

Парамонаръ < парамонарь m. грч., пономар, клирик који је у старој Цркви пазио на ред и чистоту у храму, палио и гасио свеће и кандила, спремао просфоре и вино за проскомидију, ватру и тамјан за кадионицу итд. У Типику се назива и параекклисіархъ и кандиловжигатель. Данас у храмовима врше те послове *црквењаци*.

Пардалей < паръдалъ m. πάρδαλις, рис: П. н. песм. 4, 8.

Пардъ m. πάρδος, рис. Прем. Сир. 28, 26.

Паремїа f. παροιμία, 1) речца, пословица; 2) прича: Прем. Сир. 47, 19; 3) одељци из Св. писма који се читају на вечерњу уочи празника са полијелејем и бденијем, на великопосним часовима (VI), вечерњима и т. д.

Парenіе n. πτῆσις, лет: птица прехоꙁѧщагѡ (Троп. гл. 2. у Ч. погр. свешт.).

Пародокъ < народъкъ m. ὄμφαξ, незрело грожђе: Јез. 18, 4.

Парѹсіа < пароусиꙗ f. грч., 1) liturgia sollemnior, свечано архијерејско богослужење *(Микл.; Дјач.)*; 2) помен мртвима на вечерњу, јутрењу, и литургији после сугубе јектеније у недељне и празничне дане кроз целу једну годину дана, за који се у бившој Карл. митрополији плаћало, по Рескрипту од 10 авг. 1868 (§ 16. I Б.), 75 фор. (Cf. »Срп. Сион« 1903 бр. 4. стр. 116—117).

Парѹсъ < **пароусъ** m. σκεῦος, једро: Дел. 27, 17.

Пасомь, -ый 3. part. praes. pass. од **пасти**, βοσκόμενος, који пасе: Мат. 8, 30; Марк. 5, 11; Лук. 8, 32.

Паства f. ποίμνιον, стадо: IV Мојс. 28, 18; Пс. 94, 7.

Паствина f. βουκόλια, крупно рогато стадо: I Цар. 30, 20.

Пастѝ v. impf. **пасѹ, пасеши**, βόσκειν, ποιμαίνειν, пасти, чувати стадо: Пс. 22, 1; Лук. 15, 15; Јов. 21, 15—17.

Па́сти v. pf. **падѹ, падеши**, πίπτειν, пасти, сурвати се: Мат. 10, 29; 13, 4—8 и др.; **-сѧ**: Мат. 7, 25. 27; Лук. 6, 49; пасти у грех: (телесни): **не падсѧ ли еси съ кѣмъ** (Ч. испов.).

Пастофорїй m. грч., 1) притвор старозаветнога храма: I Мак. 4, 38; 2) соба или простор с једне и с друге стране олтара у храму хришћанском и то: десни пастофорij, т. зв. σκευοφυλάκιον, διακονικὸν, у којем су биле одежде, књиге и друге црквене утвари, и леви, т. зв. πρόθεσις, у коме се чувао хлеб, вино и утвари за св. јевхаристију *(Митр. — Мирк.* I, 101*)*.

Пастѹхъ < **пастоухъ** m. ποιμήν, пастир: I Мојс. 4, 2; II Мојс. 2, 17.

Пастыреначальникъ < **пастырѥначальникъ** m. ἀρχιποίμενος, поглавар пастира: I Петр. 5, 4; Степ. воскр. гл. 3 ант. 3.

Пасѹщь, -и, -е; -щїй 3. part. praes. act. од **пастѝ**, βόσκων, који пасе, пастир, свињар: Мат. 8, 33; Марк. 5, 14; Лук. 8, 34.

Пасха f. грч., (πάσχειν, страдавати; јевр. phesach, прелаз, промена места), 1) празник јеврејски установљен за спомен изласка старих Јевреја из египатскога ропства у обећану земљу хананску; звао се и **праздникъ опрѣснокъ**, празник бесквасних хлебова (II Мојс. 12, 15; 34, 18; III Мојс. 23, 6; Лук. 22, 1) зато, што су у току седам дана Јевреји јели само бесквасне хлебове. Празновање Пасхе отпочињало је 14 нисана увече после заласка сунца (V Мојс. 16, 6). Тада су свештеници клали у храму пасхалне јагањце (од десет месеци) и њиховом крвљу обливали подножје олтара. Затим су их пекли на ватри пазећи да им се ниједна кост не поломи. Једно таково јагње одређено је било за десет особа. Оно се јело то вече, уз известан церемонијал, са неким горким травама (II Мојс. 12, 43—46; IV Мојс. 9, 9—12) као жртва Богу, која се сматрала за прототип И. Христа (Јов. 19, 36; I Кор. 5, 7). Јевреј који **ѡставитъ сотворити пасхѹ** т. ј. који није хтео да једе пасхално јагње, бивао је, по IV Мојс. 9, 13, искључен из народне заједнице *(Дјач.)*. 2) Празник хришћански Васкрсење Христово, Ускрс: **пасха честнаѧ намъ днесь возсїѧ** (Ст. Пасхе 4); 3) Господ Исус Христос: I Кор. 5, 7; **пасха Хр҇тосъ избавитель**: Ст. Пасхе 1; **ѿ пасха великаѧ и священнѣйшаѧ Хр҇те**: Кан. Пасхе п. 9 т. 2.

Патріархъ m. грч., (πατριά = породица, племе, поколење + ἄρ-

χων = начеоник; дакле: родоначеоник). Тако су се називали старозаветни Аврам, Исак, Јаков и дванаест његових синова, а данас се у православној Цркви тако називају највиши архијереји као врховне поглавице појединих автокефалних Цркава. Такови су: јерусалимски, александријски, антиохијски, цариградски, руски, српски и румунски.

Пахwнъ m. παχών, назив деветога месеца код Египћана: III Мак. 6, 35.

Паче adv. μᾶλλον, πλεῖον, περισσότερον, μεῖζον, παρά, ἤ, више, већма него: Мат. 10, 28; 20, 31; 25, 9; Лук. 18, 14; Јов. 4, 41; Рим. 12, 3; I Кор. 15, 10; ὑπέρ, ἐπί, изнад: Мат. 10, 37; осим: II Сол. 2, 4; μάλλιστα, особито: I Тим. 5, 8; паче человѣка, што превазилази снаге човека; паче естества, натприродно: Догм. гл. 7; п. слова и разума, неисказано и непостижно: Ibidem.

Педагогонъ m. αὐλός, цев: Ном. пр. 186 и 187.

Пекїйся, -кꙋщися, -кꙋщеся part. praes. act. од пещися, μεριμνῶν, бринући се, који се брине: Мат. 6, 27; Лук. 12, 25; ѡ оуѣтныхъ и ѡ многострастнѣй плоти: Ст. по јев. у Ч. погр.

Пеликанъ m. грч., гем: III Мојс. 11, 18.

Пелесый 3. πέλλος, црнкаст, сив: I Мојс. 30, 32. 33. 35; 31, 10. 12.

Пелынь, -я m. ἀψίνθιον, пелен: Апок. 8, 11.

Пентикостарїй m. грч., цветни триод у коме се садрже службе Педесетнице од Ускрса до Недеље свих светих.

Пентикостїа f. πεντηκοστή (ἡμέρα), 1) старозаветни празник Педесетница: II Мак. 12, 32; I Кор. 16, 8; 2) хришћански празник силаска Св. Духа; Духови. В. пѧтдесѧтница.

Первенствовати < прьвѣньствовати v. impf. -ствꙋю, -ствꙋеши, πρωτεύειν, бити први: Кол. 1, 18.

Первенстволюбецъ < прьвѣньстволюбьць m φιλοπρωτεύων, који воли првенство, старешинство, који жели да буде најстарији: III Јов. 1, 9.

Первовозлежанїе < прьвовъзлежанне n. πρωτοκαθεδρία, зачеље: Марк. 12, 39.

Первое < прьвое adv. πρῶτον, најпре, пре свега, у првом реду: Рим. 1, 8.

Первозданный < прьвозъданъ 3. πρωτόπλαστος, који је први створен: Адамъ: Конд. Претпр. Просв.; Богор. воскр. гл. 4; Кан. на Богој. п. 5 ирм.

Первозлобникъ m. ἀρχέκακος, начеоник зла, од искони зао: Син. у Нед. мит. и фар.

Первопрестолникъ < прьвопрѣстольникъ m. πρωτόθρονος, који је подигнут на први главни престо, првосветитељ: Троп. св. ап. П. и П. и св. Сави.

Перводитися v. pf. -рождꙋся, -дишися, πρωτοτίκτειν, најпре се родити: перворожденное слово (Кан. Воздв. Ч. К. п. 9 ирм.).

Первородный < прьвородьнъ 3. πρωτότοκος, који се први родио: V Мојс. 33, 17; Рим. 8, 29; Јевр. 1, 6; 12, 23; п. хлѣби, ἄρτοι πρωτογεννημάτων, хлебови од но-

вога брашна, од првина: IV Цар. 4, 42; п. грѣхъ, прародитељски грех; п. клятки: Ст. VI часа уочи Божића.

Перворoccтво < пръвородьство n. πρωτοτοκία, првородство: Јевр. 12, 16.

Перворожденный 3. πρωτογενής, πρωτότοκος, прворођен, који се пре свију родио: II Мојс. 13, 2; Кол. 1, 15. 18; Слово: Кан. на Срет. п. 9 ирм.

Первословіе n. πρωτολογία, прве речи, почетак говора: Приче Сол. 18, 17.

Первострадалецъ < пръвострадальць m. πρωτόαθλος, први страдалник: Стефанъ (Троп. Пред. м. св. арх. Стеф.).

Первостоятель m. који заузима прво место, најстарији, првак: Сл. на Г. в. на Соб. св. арх. Мих.

Первосѣдальникъ < пръвосѣдальникъ m. praeses, претседник, старешина, настојатељ братства, поглавар Цркве: Прол.

Первоwбразіе n. првобитан облик, првобитно стање нечега: Прол.

Первоwбразный < пръвообразьнъ 3. πρωτότυπος, оригиналан, изворан, прави: Ст. на стих. у I Нед. В. п.

Первѣе < пръвѣе adv. πρῶτον, најпре, пређе, испрва, у пређашње време: Мат. 7, 5; Марк. 3, 27; τὸ πρότερον: I Мак. 11, 34.

Перевясло n. παλάθη, свежањ, груда: смоквий (IV Цар. 20, 7).

Періе n. πτερὰ, перца, перје: III Мојс. 1, 16.

Перійце n. πτερόν, перце: III Јездр. 11, 3. 22.

Періодевтъ m. грч., надзорник. То су била у старој цркви свештена лица којима је епископ поверавао надзор над неколиким парохијама. Од њих су касније постали окр. протопрезвитери и данас у нашој Цркви архијерејки намесници (Cf. *Милаш*, Право 423 и Дост. 49—58).

Пернатъ, -ый 3. πτερωτός, који има крила, крилат: птица (Пс. 148, 10); Мол. у св. Лит. Злат.; Сјед. 2 на св. Андр. Прв.

Перстенъ, -ый < пръстьнъ 3. χοϊκός, земљан, од праха: I Кор. 15, 47 - 49; Кан. Бож. и анг. хран. п. 3 т. 1.

Перстень -стне < пръстень m. δακτύλιος, прстен: Лук. 15, 22; Јак. 2, 2.

Перстосозданный 3. начињен, створен од земље: Адамъ. (Прол.).

Перстъ < пръстъ m. δάκτυλος, прст: Мат. 23, 4; Марк. 7, 33 и др.

Персть < пръсть f. χοῦς, прах: I Мојс. 2, 7; Ис. Нав. 7, 6; II Цар. 16, 13; земља. пепео: V Мојс. 28, 24; блато: III Мојс. 14, 42; Апок. 18, 19.

Песокъ < пѣсъкъ m. 1) ἄμμος, песак: I Мојс. 13, 16; Мат. 7, 26; Рим. 9, 27; Јевр. 11, 12; 2) αἰγιαλός, обала, плажа, пешчано место: Дел. 27, 39.

Пестрити < пьстрити v. impf. пестрю, -риши, ποικίλλειν, шарати, сликати, китити *(Микл.)*; п. молитвы, читати гласно, громко молитве: Прол.

Пестродѣлецъ < пьстродѣльць m. ποικιλτής, који везе, који уме ткати: Прем. Сир. 45, 12.

Пестръ, -ый < **пьстръ** 3. ποικίλος, шарен: I Мојс. 30, 32—35; 31, 10. 12.

Песый < **пьсий** 3. пасји, псећи; **песьѧ мꙋхи**, κυνόμυια, бубине: II Мојс 8, 21; Пс. 77, 45; 104, 31.

Петасъ m. πέτασον, место где су језичници вршили мрска дела: II Мак. 4, 12.

Печаль f. 1) λύπη, туга, мука: I Мојс. 3, 17; Лук. 22, 45; Јов. 16, 20; жалост: II Кор. 7, 10; увреда: Ном. пр. 124: 2) μέριμνα, брига: Лук. 21, 34; I Петр. 5, 7.

Печаленъ, -ый < **печальнъ** 3. λυπηθείς, жалостан, тужан, невесео: V Мојс. 32, 10; Мат. 14, 9; Јов. 16, 20.

Печальникъ < **печальникъ** m. ἐπίτροπος, старатељ, који се брине за другога: Прол.

Печатлѣти < **печатьлѣти** v. impf. **-тлѣю, -тлѣеши**, в. **печатствовати**.

Печатствовати v. impf. **-ствꙋю, -еши**, σφραγίζειν, печатити, утврђивати печатом; јамчити: **рождествомъ дѣвство** (Сл. на стих. на Божић).

Печать f. σφραγίς, печат: II Мојс. 28, 11; П. над песм. 8, 6; Рим. 4, 11; I Кор. 9, 2 и др.

Печень f. ἧπαρ, јетра, црна џигерица: II Мојс. 29, 13; III Мојс. 3, 4.

Пещеваніе < **пьштеваниє** n. ὑπόληψις, мишљење, слутња, претпоставка; 2) ὑποψία, нагађање, сумња *(Микл.)*.

Пещера < **пештера** f. σπήλαιον, шпиља, пећина: **къ пещерѣ стрегомый** (Ст. на хвал. воскр. гл. 5).

Пещисѧ < **пештисѧ** v. impf. **пекꙋсѧ, -чешисѧ**, μεριμνᾶν, μέλειν, бринути се: Мат. 6, 25; Марк. 13, 11; Лук. 10, 41; Јов. 12, 6.

Пеѵгъ m. πεύκη, јела, по некима кипарис: III Цар. 5, 10; Ис. 60, 13.

Пиво n. πόμα, πόσις, пиће: Јов. 6, 55; I Кор. 10, 4; Кан. на Ускрс п. 3 ирм.

Пиганъ m. πήγανον, рута: Лук. 11, 42, врста траве која се у ботаници зове peganum harmala, ruta graveolens *(Гилт.)*.

Пила f. ὁ πρίων, тестера: Ст. на хвал. у среду. Препол.

Пира f. πήρα, врећа, торба: Мат. 10, 10; Марк. 6, 8; Лук. 9, 3.

Пирный < **пиръıнъ** 3. πότου, гостински: **домъ**, кућа где је била гозба (Дан. 5, 10).

Пиршествовати < **пиръшьствовати** v. impf. εὐωχέομαι, добро се гостити, частити се: III Мак. 6, 36.

Пиръ m. δοχή, гозба, част: I Цар. 25, 36; Приче 23, 30; Лук. 14, 13; Ст. на Г. в. 2 на Усек.; συμπόσιον, пијанка, гозба: **кѣры** (Слово св. Јов. Злат. на Ускрс).

Пирѧнинъ < **пиръıнинъ** m. συμπότης, који присуствује на гозби, друг за столом при пијанци: Прол.

Писало n. γραφίς, оруђе (трска) за писање, перо: Ис. 8, 11; Јер. 17, 1.

Писаніе n. 1) γράμμα, писмо: **ни книже писаніѧ ѡ тебѣ пріѧхомъ ѿ Іꙋдеи** (Дел. 28 21); 2) књиге Св. писма: **испытайте писаніѧ** (Јов. 5, 39).

Пискание n. φθόγγος, глас, јек, свирка, свирање на свирали: I Кор. 14, 7.

Пискатель m. αὐλητής, свирач: Апок. 18, 22.

Пискати v. impf. пискаю, -каеши и пищу, пищеши, αὐλεῖν, свирати: Мат 11, 17; Лук. 7, 32.

Писменникъ < писменьникъ m. γραφεύς, γραμματεύς, писар, књижевник: Суд. 5, 14; ѧзыкъ твой простъ писменника явися: Сл. на хвал. на св. јев. Луку.

Писмѧ, -ене < писмѧ n. 1) γράμμα, слово: Лук. 23, 38; Рим. 7, 6; II Кор. 3, 6. 7; 2) στοιχεῖον, основ, прва слова, почетци које науке: Јевр. 5, 12.

Писчїй < письчий m. γραμματεύς, писар: IV Цар. 12, 10.

Питатель m. τροφεύς, хранитељ: Сл. на Г. в. на В. четврт.; Стат. I на В. суб. ст. 55.

Питательница f. τροφός, хранитељка, дојиља: Прол.

Питати v. impf. питаю, -таеши, τρέφειν, хранити: Мат. 6, 26; Лук. 12, 24; Еф. 5, 29; διατρέφειν, издржавати: Сјед. ант. 3 на В. четврт.; -сѧ, τρέφεσθαι, хранити се: Дел. 12, 20; Апок. 12, 6; ἐντρυφᾶν, веселити се, наслађивати се: II Петр. 3, 13; σπαταλᾶν, раскошно, у сластима живети: I Тим. 5, 6.

Питїе n. в. пиво: I Јездр. 3, 7; II Јездр. 5, 53; Рим. 14, 17; Кол. 2, 16; Јевр. 9, 10.

Питомый 3. σιτευτός, угојен: Лук. 15, 30.

Питѣнный 3. ухрањен, угојен; добро васпитан: Прол.

Питѣти v. impf. питѣю, -тѣеши, ἐκτρυφᾶν, нежно васпитати: отроча питѣющееся (нѣжное), (по *Данич.)* предраго (Јер. 31, 20).

Пишемый 3. part. praes. pass. сл. обл. од писати, γραφόμενος, написан: Јов. 21, 25.

Пища < пишта f. 1) βρῶμα, пића, храна: I Мојс. 49, 20; III Мојс. 25, 37; 2) τροφή, διατροφή, живеж, јело: Дел. 9, 19; I Тим. 6, 8; 3) духовна храна: Јевр. 5, 12. 14; 4) τρυφή, στρῆνος, раскош, сласт: Лук. 7, 25; Апок. 18, 3.

Пищальникъ < пиштальникъ m. αὐλητής, свирач: Мат. 9, 23.

Пищный < пиштьнъ 3. τρυφής, сладак, прекрасан: рай пищный, λειμὼν τῆς τρυφῆς, рај сладости (Ак. Бог. ик. 3); мио, пријатан: потокъ (Ст. на Г. в. на Соб. св. Јов.).

Пїстїкъ 3. πιστικός, чист, прави: Марїа же прїемши лїтру мѵра нарда пїстїка (код Марка 14, 3: пїстїкїѧ) многоцѣнна, а Марија узевши литру правога нардова мира скупоценога (Јов. 12, 3).

Пїтѵсъ m πίτυς, јела: Зах. 11, 2.

Плаванїе n. 1) τὸ πλοῦς, пловљење: Дел. 21, 7; 27, 9. 10; 2) τὸ ἐλαύνειν, веслање: Марк. 6, 48.

Плавати v. impf. -ваю, -еши, 1) πλεῖν, пловити: Дел. 27, 7. 24; Апок. 18, 17; 2) κολυμβᾶν, пливати: Дел. 27, 43.

Плавъ 3 λευκός, бео; жут *(Вук):* нива (Јов. 4, 35).

Платъ m. τὸ ῥάκος, крпа, закрпа: невѣленъ (Мат. 9, 16; Марк. 2, 21).

Плачевница < плачевьница f. θρηνοῦσα, нарикача: Јер. 9, 17.

Плачевопльствити v. pf. -ствлю, -виши, ὀλολύζειν, зајаукати, ридати: Зах. 11, 2.

Плачевопльствїе n. κοπετός, јаукање, нарицање, тужњава: Зах. 12, 11.

Плащаница f. 1) ἡ σινδών, платно: ѡбвитъ плащаницею (Мат. 27. 59; Марк. 15, 46; Лук. 23, 53); 2) ὀθόνη, столњак, чаршав: Дел. 10, 11; 11, 5; 3) τὸ ὀθόνιον, кошуља, погребне пелене: Приче Сол. 31, 24; Ос. 2, 9; 4) платно са сликом полагања тела Христова у гроб и ликовима св. Јосифа и Никодима и жена мироносица: Тип.

Плева < плѣва f. ἄχυρον, плева: Ис. 30, 24; Јер. 23, 28; Мат. 3, 12; Лук. 3, 17.

Плевати < пльвати v. impf. плюю, плюеши, πτύειν, пљувати: Мат. 27, 30; Марк. 7, 33; Јов. 9, 6.

Плевелъ < плѣвелъ m., pl. плевелы и плевеліе, τὰ ζιζάνια, плева, кукољ, коров: Мат. 13, 25—40; лажно учење: Сл. на лит. св. Спир. чуд.

Плевница < плѣвьница f. ἀχυρών, плевара: Прол.

Пленица и плѣница f. σειρά, ланац, оков: Приче Сол. 5, 22; II Петр. 2, 4; плени́цы прегрѣше́ній: Ст. на Г. в. у Нед. св. от.; Кан. Бож. п. 6 т. 1; пленицами неизвѣжнымн, у нераскидљивим узама: Кан. Богој. п. 5 т. 1.

Плескати v. impf. плещꙋ, -щеши, ἐπικροτεῖν, пљескати некоме, прослављати некога радосно са пљескањем руку: Амос 6, 5; рождество бг҃очистнѡ плещꙋще: Ст. на Г. в. у Нед. св. от.

Плесна f. 1) ἴχνος, стопа, траг; нога: и не изнемогостѣ плеснѣ мои (Пс. 17, 37); 2) βάσις, стопала: Дел. 3, 7; 3) πτέρνα, пета: Прем. Сир. 26, 23.

Плесница f. σανδάλιον, сандала, опанак: Дел. 12, 8.

Плетеніе n. 1) ἐμπλοκή, плетење: власъ (I Петр. 3, 3); 2) πλέγμα, плетеница, витица: I Тим. 2, 9; 3) πλοκή, мрежа, плетиво: аѳинейскаѧ плетенїѧ растерзающаѧ, која кидаш грчку мудрост, философију (Ак. Бог. ик. 9).

Плещи < плеште n. 1) ὦμος, плеће: Мат. 23, 4; 2) μετάφρενον, леђа, хрбат: Пс. 90, 4; 3) νῶτος, потиљак, рамена, врат: I Мојс. 49, 8; пламенное ѡрꙋжіе плещи даетъ: Ст. на Г. в. на Божић; плеща морскаѧ, леђа морска: Мол. запрешч. 1 у Ч. Кршт.

Плищеваніе < плиштеваниѥ n. tumultus, бука, ларма, буна, устанак: Прол.

Плищь < плишть m. 1) θόρυβος, шум, метеж, узбуна, вика, бука: Јез. 7, 11; 2) θροῦς, бука, узвик, говор: I Мак. 9, 39.

Плїнда f. πλίνθος, цигља, опека: I Мојс. 11, 3; Сл. на лит. на св. Спир. чуд.

Плїндодѣланіе n. πλινθοποιΐα, печење цигље: II Мојс. 1, 14; 5, 8.

Плодити v. impf. плождꙋ, -диши, καρποφορεῖν, родити, производити: Марк. 4, 28.

Плодоносити v. impf. -ношꙋ, -сиши, καρποφορεῖν, плод доносити, родити: плодоносѧщаѧ древеса (Прем. Сол. 10, 7); времена плодоносна: Дел. 14, 17; Кол. 1, 6. 10; Суг. јект.

Плодоносіе n. καρποφορία, плодоносност, родност: дожди мирны земли къ плодоносію дарꙋй (Мол. у св. Лит. Вас.); Ст. по Јев. на св. ап. П. и П.

Плодородити v. pf. -рождꙋ, -диши, καρπογονεῖν, родити, производити плод: Прол.

Плодствовати < плодьствовати v. impf. -ствꙋю, -ствꙋеши, καρποφορεῖν, доносити род: Марк. 4, 20; п. сѣмѧ, ἐκσπερματιεῖν σπέρμα, рађати децу: IV Мојс. 5, 28.

Плотолюбецъ < плътолюбьць m. 1) carnis amans, који воли месо, месарош *(Микл.)*; 2) који угађа телу, телесним жељама: Прол.

Плотоносецъ < плътоносьць m. σαρκοφόρος, који носи тело, који има тело, који је од тела: Кан. воскр. гл. 3 и Преобр. п. 9 ирм.

Плотоподобенъ < плътоподобьнъ 3. који има облик тела: божественный ѡбразъ (Прол.).

Плоторастерзатель m. који трза тело, мучилац: II Мак. 7, 29.

Плотоядный < плътоядьнъ 3. σαρκοβόρων, који једе месо, месождер: птица (Кан. анг. хран. п. 8 т. 3).

Плотски < плътьскы adv. σαρκικῶς, телом, по телу: Троп. Пасхе.

Плотскій < плътьскъ 3. σαρκός, који је предан свету и чулним насладама, телесан: Рим. 8, 5.

Плоть < плъть f. 1) σάρξ, а) месо, тело: дꙋхъ плоти и кости не имать (Лук. 24, 39); б) човек: и ѹзритъ всѧка плоть спасеніе (Лук. 3, 6); 2) σῶμα, тело: ни ѹсмотри своеѧ плоти ѹже ѹмерщвленныѧ (Рим. 4, 19).

Плотянъ, -ный < плътьнъ, плътѣнъ 3. σαρκικός, телесни, месни, земаљски: Рим. 7, 14; I Кор. 3, 1; II Кор. 3, 3.

Плыти < плꙑти - плоути v. impf. пловꙋ, -веши, πλεῖν, пловити: Дел. 21, 3; 27, 2. 13.

Плѣзати v. impf. плѣжꙋ, -жеши, ἕρπειν, пузати, гмизати, милити: V Мојс. 4, 18.

Плѣненіе < плѣнение n. ἅλωσις, ропство, сужањство: Ис. 10, 4; Варух 4, 14; Апок. 13, 10; αἰχμαλωσία, робовање: дꙋшъ (Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.); Ном. пр. 202.

Плѣненный < плѣньнъ 3. αἰχμάλωτος, заробљени: Лук. 4, 18; 21, 24; Ак. Бог. ик. 7; Кан. Бож. п. 8 т. 1; В. јект.

Плѣнити v. pf. плѣню, -ниши, αἰχμαλωτεύειν, одвести у ропство: Пс. 67, 19; Еф. 4, 8; σκυλεύειν, заробити: адъ (Троп. воскр. гл. 6).

Плѣнникъ < плѣньникъ m. αἰχμάλωτος, заробљеник: Ст. на хвал. у Нед. сир.

Плѣнный < плѣньнъ 3. в. плѣнникъ: Троп. св. Георг.

Плѣнъ m. αἰχμαλωσία, плен: Амос 4. 10; Еф. 4, 8; сїѡнь: Степ. гл. 3 ант. 1.

Плѣнѧти < плѣнꙗти v. impf. плѣнѧю, -нѧеши, αἰχμαλωτεύειν, одводити у ропство, заробљавати, пљачкати: Рим. 7, 23; II Кор. 10, 5; II Тим. 3, 6.

Плѣшь f. φαλανρῶμα, ћела: III Мојс. 13, 42.

Плюновеніе n. πτύσμα, пљуванка: Ис. 40, 15; Јов. 9, 6.

Плюска f. θήκη, чаурица, капица: Ис. 6, 13.

Плѧсавица < плясавица f. ὀρχήστρια, играчица: Ст. на Г. в. 1 на Усек.

Плѧсаніе < плясание n. ὄρχησις, плесање, играње: Ст. на Г. в. на Усек.

Плѧсати < плясати v. impf. -саю, -саеши и плѧшꙋ, -шеши, ὀρχεῖσθαι, плесати, играти: Мат. 11, 17; 14, 6; Марк. 6, 22; Лук. 7, 32.

Побдѣти < **побъдѣти** v. pf. **-бждꙋ** < **-бъждѫ**, **-бдиши**, γρηγορῆσαι, бити будан, постражити: Мат. 26, 40; Марк. 14, 37.

Побивати v. impf. **-баю**, **-баеши**, ἀποκτείνειν, убијати; **п. каменїемъ**, λιθοβολεῖν, каменисати: Мат. 23, 37; Лук. 13, 34; Јов. 8, 5; Дел. 7, 58. 59.

Побирчїй < **побиръчий** m. vectigalium exactor, скупљач порезе: Прол.

Побити v. pf. **побїю**, **-бїеши**, ἀποκτεῖνειν, потући, побити: Лук. 13, 4; **п. каменїемъ**, λιθάζειν, каменисати: Мат. 21, 35; Лук. 20, 6; Јов. 10, 31; 11, 8; Дел. 5, 26; 14, 5. 19; Јевр. 11, 37; 12, 20.

Поборати < **побоpати** v. impf. **-раю**, **-раеши**, συμπολεμεῖν, борити се за некога, заједно с неким ратовати: I Мак. 16, 2.

Поборити v. pf. **-борю**, **-бориши**, πολεμεῖν, борити се с неким; победити, одолети: **побори борющыѧ мѧ**, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με (Пс. 34, 1).

Поборникъ < **поборьникъ** m. ὑπέρμαχος, бранич, бранилац, заштитник: Догм. гл. 1; Ст. на Г. в. на Воздв. ч. К.; Син. у II Нед. В. п.; **царей поборниче**, борче противу царева: Троп. св. Георг.; **богоꙋловцѡвъ поборниче непреборимый**: Троп. у II Нед. В. п.

Поборствовати v. impf. **-ствꙋю**, **-еши**, в. **поборати**: I Мак. 16, 3.

Побрати v. pf. **поборю**, **бореши**, συμμαχεῖν, в. **поборити**: **побори борющыѧ ны**, победи оне који ударају на нас (Сл. на Г. в. у III Нед. В. п.).

Побѣдительный < **побѣдительнъ** 3. νικητής, νικητικός, победан: **побѣдительнаѧ**, ἐπινίκα, триумф II Мак. 8, 33; трофеј: II Мак. 5, 6; победне песме: **взбранной воеводѣ побѣдительнаѧ . . . восписꙋемъ**, војвоткињи, која се борила за нас, приписујемо победне песме (Конд. на Благов.).

Побѣдоносецъ < **побѣдоносьць** m. 1) νικηφόρος, victor, који је одржао многе победе, победилац *(Микл.)*; 2) τροπαιοφόρος, победним знацима украшен: Троп св. Георг.

Побѣдотворецъ m. τροπαιοφόρος, који даје победе: **Образомъ креста побѣдотворца побѣдилъ еси ѧкоже ѡвровство** (Прол. св. Дим.),

Побѣдотворити v. impf. **-творю**, **-риши**, даривати победе: Прол. св. арх. Мих.

Побѣдотворный 3. који даје победе: **крестъ** (Прол.).

Повапити v. pf. **повaплю**, **-пиши**, окречити: Мат. 23, 27; Дел. 23 3.

Поварница f. μαγειρεῖον, кухарица: I Цар. 8, 13.

Поварнѧ f. μαγειρεῖον, кухиња, кујна: Прол.

Поваръ m. μάγειρος, кувар: Прол.

Повелитель m. ἐπίτροπος, заповедник, старатељ, скрбник: Гал. 4, 2.

Повелѣнїе n. δόγμα, διατάγμα, заповест: Лук. 2, 1; Јевр. 11, 23; δίδαγμα, наука: Ст. на хвал. на Дух.; ἐπιτροπή, παραγγελία, порука: Дел. 26, 12; I Сол. 4, 2; διαταγή, наредба: Рим. 12, 2.

Повелѣти v. pf. **повелю**, **-лиши**, προστάσσειν, заповедити: Мат. 1, 24; 8, 4; Троп. у суб. V Нед. В. п.

Повивати v. impf. -ваю, -еши, σπαργανοῦν, повијати: Ст. на хвал. у Нед. св. от.

Повиненъ < повиньнъ 3. ἔνοχος, обавезан, дужан, одговоран: с8д8 (Мат. 5, 21. 22); смерти: Мат. 26, 66; Мол. у св. Лит. Вас.; Мол. 6 св. В. В. пред прич.; ὑπόδικος, крив: Рим. 3, 19; I Кор. 11, 27; Јевр. 2, 15.

Повинитисѧ v. pf. -нюсѧ, -нишисѧ, ὑποτάσσεσθαι, покорити се: Јак. 4, 7; I Петр. 2, 13; 5, 5.

Повинникъ < повиньникъ m. ὑπήκοος, obediens, послушан, покоран, подложан нечему; кривац *(Микл.)*.

Повинница < повиньница f. rea, оптуженица, окривљеница: Прол.

Повиноватисѧ v. impf. -н8юсѧ, -н8ешисѧ, πειθάρχειν, покоравати се: Дел. 5, 29; Рим. 13, 5; I Кор. 14, 34; Тит 2, 9; 3, 1; ὑποτάσσεσθαι, бити послушан: Лук. 2, 51.

Повин8ти < повинѫти v. pf. повин8, -неши, καταπηγνύναι, отиснути, одбацити: перкый повин8лъ еси вагрѧниц8 (Ст. на Г. в. на св. ц. К. и J.); ὑποτάσσειν, покорити: Рим. 8, 20; плотское м8дрованіе д8х8: Сл. на Г. в. на Обрез.; -сѧ, ὑποτάσσεσθαι, покорити се: Лук. 10, 17. 20; потчинити се: грѣх8 (Мол. св. В. В. у Послед. прич.); подврћи се: демонωмъ (Сл. свјет. у Нед. блуд. с.); πείθεσθαι, слушати: Дел. 5, 36; εἴκειν, уступити: Гал. 2, 5.

Повити v. pf. повію, -еши, σπαργανοῦν, повити (у пелене): Лук. 2, 7. 12; въ погребальнаѧ: Ст. у Ч. погр. свешт.

Повить f. propago, сађеница, младица, лоза *(Микл.)*.

Повлещи < повлѣшти v. pf. -к8, -чеши, περιπιλεῖν, покрити: храмъ златомъ (III Цар. 6, 20).

Повнегда < повънегда adv. ὡς ἄν, после како: Филиб. 2, 23.

Поводатай m. ὁδιγός, вођ *(Микл.)*.

Поводіе n. πλημμύρα, inundatio, поплава: Прол.

Поводненіе < поводьненние n. в. поводіе.

Поводьница f. pellex, суложница, иноча *(Микл.)*.

Поврещи < повръшти v. pf. -верг8 < -връгѫ, -жеши < -връжеши, αἴρειν, ῥίπτειν, βάλλειν, оборити, побацати: I Мојс. 21, 15; 35, 2; II Мојс. 4, 3; бацити: Мат. 15, 26; 27, 5; Марк. 7, 27; Лук. 4, 35; ῥηγνύναι, срушити: Лук. 9, 42.

Повѣдатель m. διηγήτωρ, весник, гласник, приповедач: Ст. на Г. в. у среду III Нед. В. п.

Повѣдати v. impf. -вѣдаю, -еши, 1) ἀπαγγέλειν, јављати, саопштавати: I Мојс. 9, 22; Лук. 8, 47 squ.; Јов. 20, 18; I Јов. 1, 3; 2) εἰπεῖν, казивати: Мат. 8, 4; 17, 9; 18, 17; 3) διηγεῖσθαι, приповедати: Марк. 5, 16; 9, 9; Лук. 8, 39; 9, 10; Дел. 9, 27; Ч. погреб. свешт. ик. 6; ч8деса: Мол. при умив. руку; Ст. на хвал. воскр. гл. 3; 4) ἐξηγεῖσθαι, разлагати, описивати, причати: Лук. 24, 35; Дел. 15, 12; 5) ἀναγγέλειν, огласити, објавити, дати на знање: Јов. 5, 15; II Кор. 7, 7; I Јов. 1, 5; 6) μηνύειν, пријавити, проказати, одати, издати, открити, по-

сведочити: Јов. 11, 57; 7) ἐκλαλεῖν, избрбљати: Дел. 23, 22.

Повѣсити v. pf. повѣшꙋ, -сиши, κρεμαννύναι, обесити о нешто: на древѣ (Дел. 5, 30); землю: Кан. воскр. гл. 5 п. 3 ирм.; на водахъ: Кан. В. суб. п. 3 ирм.; Сл. на Г. в. у Нед. Самар.

Повѣсмо n. panni detriti, крпе, дроњци: Прол.

Повѣствователь m. διηγητής, приповедач: Ст. на блаж. на св. Ј. Злат.

Повѣствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, 1) διηγεῖσθαι, приповедати: Јевр. 11, 32; 2) ἀποφθέγγεσθαι, изјављивати: Ст. на хвал. на Дух.

Поганинъ m. језичник, незнабожац: Прол.

Погибнꙋти < погыбнѫти v. pf. -гибнꙋ, -нeши, 1) ἀπόλλυσθαι, погубити, истребити: III Мојс. 7, 20. 21; IV Мојс. 17, 12; Мат. 5, 29. 30; пропасти: мѣхи (Мат. 9, 17; Марк. 2, 22; Лук. 5, 37); погинути: Лук. 13, 5. 33; изгубити се: овца погибшая (Мат. 10, 6; 15, 24; Лук. 15, 6); 2) πεσεῖν, нестати, ишчезнути, испасти, изгубити се: единой чертѣ ѿ закона (Лук. 16, 17); 3) διαφθεῖρεσθαι, умрети: Апок. 8, 9; 4) ἀποκτανθῆναι, убити, побити: Апок. 9, 18; 11, 13; 5) ἐρημωθῆναι, опустошити се, пустим се учинити: Апок. 18, 17.

Погладити v. pf. -глаждꙋ, -диши, λεαίνειν, уништити, разорити, сатрти: Пс. 17, 43.

Поглотити v. pf. -глощꙋ, -тиши, καταπιεῖν, прогутати, прождерати: I Петр. 5, 8; Ст. на стих. на В. четвр.

Поглощеніе < поглъштение n. κατάβρωμα, истребљење: Јудит 10, 12.

Поглꙋмитися < поглоумитися v. pf. -глꙋмлюся, -мишися, 1) ἀδολεσχεῖν, брбљати, бенетати, ћеретати, зановетати; 2) meditari, промишљати, размишљати: I Мојс. 24, 63; Пс. 64, 4. 13; въ начинаніихъ твоихъ: Пс. 76, 13; 3) exercеri, вежбати се: въ заповѣдехъ твоихъ (Пс. 118, 15); въ чꙋдесѣхъ: Пс. 118, 27.

Погнати v. pf. -женꙋ, -жениши, διώκειν, погонити, потерати: III Мојс. 26, 7. 8. 17. 36; тражити: Лук. 17, 23; καταδιώκειν, потражити, пратити: милость твоя поженетъ мя (Пс. 22, 6); ићи за нечим: взыщи мира, и пожени й (Пс. 33, 14).

Погрꙋжати < погрѫжати v. impf. -жаю, -жаеши, βυθίζειν, потапати: I Тим. 6, 9; βαπτίζεσθαι, загњуривати, тонути: глꙋбиною невѣрія (Кан. у Нед. Том. п. 6 т. 1); -ся, γεμίζεσθαι, пунити, товарити: Марк. 4, 37; βυθίζεσθαι, тонути: кораблѧ (Лук. 5, 7).

Погрꙋзити < погрѫзити v. pf. -жꙋ, -зиши, βυθίζειν, загњурити: гордаго Фараѡна (Кан. у ср. препол. п. 1 ирм.); καταποντίζειν, утопити, уништити: шатанія Єvноміева (Ст. по пол. на Обрез.); Ст. на Г. в. на св. Прок.

Погрязеніе n. demersio, потапљање *(Микл.)*.

Погрясти < погрясти v. pf. -грязꙋ, -зеши, δύειν, загњурити, потонути: II Мојс. 15, 10.

Погꙋбити < погоубити v. pf. -гꙋблю, -биши, 1) ἀπολέσαι, изгубити:

Мат. 10, 42; Марк. 9, 41; Лук. 15, 4. 8; 2) ἀποκτεῖναι, убити: Мат. 10, 28; Марк. 3, 4; Лук. 19, 47; Јов. 10, 10; 3) θραύειν, разбити: IV Мојс. 24, 17.

Погꙋблꙗти < **погоубꙗти** v. impf. **-лꙗю, -лꙗеши**, ἀπολλύναι, губити: Рим. 14, 15; упропашћивати: I Кор. 1, 19.

Подвигоположитель m. ἀγωνοθέτης, редитељ при борбама, судија: Прол.

Подбрежіе < **подъбрѣжие** n. ὄχθαι, ripae, место под брегом; морска обала: Прол.

Подвигъ m. 1) ἀγών, борба: II Тим. 4, 7; Јевр. 12, 1; Троп. св. Дим. и св. арх. Стеф.; 2) ἀγωνία, огорчење, страх, узрујаност: Лук. 22, 44; 3) μόχθος, мука, напор: II Кор. 11, 27; I Сол. 2, 9; II Сол. 3, 8.

Подвижитисѧ v. pf. **-жꙋсѧ, -жишисѧ**, σαλεύειν, покренути се, потрести се, уздрмати се, поколебати се: Пс. 20, 9; **ѡснованїѧ землѧ**: Кан. на В. суб. п. 8 ирм.

Подвижникъ m. ἀγωνιστής, борац; ревнитељ у хришћанским врлинама: Троп. св. Варт.

Подвизати v. impf. **-заю, -заеши**, παρακαλεῖν, опомињати, наговарати, световати: **дрꙋгъ дрꙋга** (Јевр. 10, 25); κινεῖν, покретати: Пс. 35, 12; **тварь**: Степ. гл. 2 ант. 1; **-сѧ**, ἀγωνίζεσθαι, напрезати се, трудити се, настојати око чега: Лук. 13, 24; certare, борити се за неког: Јов. 18, 36; I Кор. 9, 25; I Тим. 6, 12; II Тим. 4, 7; Троп. св. арх. Стеф.; подизати се, устајати на некога: **на мѧ врази мои** (Степ. гл. 2 ант. 2); Кан. св. Теод. п. 8 Сл.; ἀσκεύειν, вежбати се у нечем, привикавати се на нешто: Дел. 24, 16; ἐπαγωνίζεσθαι, ἀνταγωνίζειν, борити се за нешто: **ѡ преданнѣй вѣрѣ** (Јуд. 1, 3); **противꙋ грѣха**: Јевр. 12, 4; πυκτεύειν, бити се на шаке: I Кор. 9, 26; σαλευθῆναι, колебати се, покретати се: II Сол. 2, 2.

Подвой m. σταθμός, довратак: II Мојс. 12, 7.

Подглавница < **подъглавьница** f cervical, узглавље, јастук: Прол.

Подгнѣщати < **подъгнѣштати** v. impf. **-щаю, -еши**, ὑποκαίειν, подложити, потпалити, наложити: Јез. 24, 5.

Подгортанїе < **подъгрътанние** n. mentum, подбрадак *(Микл.; Дјач.)*.

Подградный 3. suburbanus, који лежи (живи) близу града: I Пар. 6, 74.

Подзаконный < **подзаконьнъ** 3. ὁ ὑπὸ νόμου, који је, који живи под законом: I Кор. 9, 20; Гал. 4, 5.

Подиръ m. ποδήρης, дугачка одежда старозаветнога првосвештеника, слична сакосу: II Мојс. 28, 31—34; Ап. 1, 13.

Подклонити v. pf. **-клоню, -ниши**, κλίνειν, заклонити: Мат. 8, 20; Лук. 9, 58.

Подклонѧти < **подъклонꙗти** v. impf. **-нꙗю, -нꙗеши**, ὑποκύπτειν, подвргавати се, покоравати се: Кан. Бог. п. 5 т. 3.

Подкрилїе n. (нема у грчком тексту) pes montis, подножје горе: III Јездр. 11, 25.

Подлагати v. impf. **-гаю, -гаеши**, τιθέναι, постављати, подметати: Лук. 8, 16.

Подложница < **подъложьница** f. παλλακή, παλλακίς, наложница, иноча: III Цар. 5, 13; 16, 21; Јова 19, 17.

Подмꙋжный < **подъмѫжьнъ** 3. који је под влашћу мужа: Прол.

Подоба f. χρῆσις, употребљавање; п. естественнаѧ, природно (путно) употребљавање т. ј. полно општење: Рим. 1, 26.

Подобати v. impf. -баю, -баєши, 1) δεῖν, χρῆν, требати, ваљати: Мат. 17, 10; Марк. 8, 31; Лук. 4, 43; Јов. 3, 7; Дел. 1, 16; 14, 21; 2) πρέπειν, пристојати се, приличити, доликовати: Мат. 3, 15; Еф. 5, 3; I Тим. 2, 10; Јевр. 7, 26; Конд. Срет.; Ꙗкѡ подобаетъ тебѣ.., ὅτι πρέπει σοι.. (Возгл.).

Подобенъ < **подобьнъ** 3. 1) ὅμοιος, сличан: Мат. 11, 16; 13, 31. 33. 44. 45. 47; 2) μιμητής, који подражава некоме, који се угледа на некога: I Кор. 4, 16.

Подобитисѧ v. pf. подоблюсѧ, -бишисѧ, 1) παρομοιάζειν, бити сличан некоме, бити као неко: ꙗкѡ подобитесѧ гробѡмъ покапленымъ (Мат. 23, 27); херꙋвімѡмъ подобѧщисѧ: Ст. на хвал. на Божић; Ѧвраамꙋ страннолюбїемъ подобѧсѧ: Ст. на блаж. св. кн. Лаз.; томꙋ вси вѣрнїи добродѣтельми подобѧщесѧ: Сл. на стих. на Рожд. св. J. Прет.; 2) μιμεῖσθαι, угледати се на некога: какѡ лѣпо есть вамъ подобитисѧ намъ (II Сол. 3, 7).

Подобникъ < **подобьникъ** m. 1) μιμητής, подражавалац: I Сол. 1, 6; Сл. на стих. св. арх. Стеф. и на лит. св. Георг.; 2) ζηλωτής, такмац, ревнилац: I Петр. 3, 13.

Подобострастенъ < **подобострастьнъ** 3. ὁμοιοπαθής, истога стања, који је подвргнут истим страстима као и други, сличан некоме: Дел. 14, 15; Јак. 5, 17.

Подолїе n. φάραγξ, долина, подножје горе, гудура: I Цар. 7, 11.

Подражненїе < **подражнѥниѥ** n. μυκτηρισμός, потсмех, поруга: Пс. 34, 16; 43, 14; 78, 4.

Подражнити v. pf. -жню, -жниши, μυκτηρίζειν, подругивати се, исмехивати се: Пс. 34, 16; 43, 14; 79, 7.

Подробнꙋ adv. κατὰ μέρος, појединце, редом: Јевр. 9, 5.

Подрꙋжїе < **подроужиѥ** n. друг, супруг, супруга *(Куљб.)*.

Подсада f. ἔνεδρον, заседа: Суд. 9, 25; 20, 29. 36.

Подсадити v. pf. -ждꙋ, -диши, τάσσειν, поставити: подсадꙋ (Суд. 20, 36).

Подсолнечный < **подъсльньчьнъ** 3. ὑφήλιος, који је под сунцем: подсолнечнаѧ, земља и све што је на њој (Ст. на хвал. на ц. К. и Ј.).

Подстава f. ὑποθέμα, основа, подлога, потплата: II Мојс. 25, 38.

Подстилати v. impf. -лаю, -лаеши, ὑποῤῥίπτειν, бацати нешто под некога: ризы своѧ емꙋ (Син. у Нед. Цвет.).

Подстолпїе < **подстлъпиѥ**, n. βάσις, подлога, подножје ступа: Прем. Сир. 26, 23.

Подтверждати < **потвръждати** v. impf. -ждаю, -ждаеши, ὑποζωννύναι, подупирати, привезивати: Дел. 27, 17.

Подтомлѧти v. impf. excruciare, мучити, кињити: Прол.

Подточилїе n. ὑπολήνιον, корито под пресом: Јоил 3, 13.

Подтроніе n. ἀπόπατος, нужник: Син. у VII Нед. по св. Пасци.

Подѹстити v. pf. **подѹщѹ, -стиши,** ὑποβάλλειν, подговорити, подбости, раздражити, подучити: Дел. 6, 11.

Подѹщатель < **подъоущатель** m. hortator, потстрекач, подбадало: Прол.

Подѧремникъ < **подъꙗрьмьникъ** m. ὑποζύγιος, теглећа стока, во, магаре: Зах. 9, 9; II Петр. 2, 16; Син. у Нед. Цвет.

Подѧремьничь < **подъꙗрьмьничь** 3. ὑποζυγίου, који је под јармом: Мат. 21, 5; Ст. на Г. в. и Син. у Нед. Цвет.

Подѧти < **подъꙗти** v. pf. **-имѹ, -имеши,** 1) ὑπολαμβάνειν, подухватити, прихватити, подигнути, узети, однети: **ѡблакъ подѧтъ его ѿ очїю ихъ** (Дел. 1, 9); sumere, примити: **ꙗкѡ да царѧ всѣхъ подимемъ** (Херув.); 2) ὑποδέχεσθαι, дочекати, примити: Мол. у хир. презв.; **поетъ**: Ст. на Г. в. у Нед. сир.

Подѧтїе < **подъꙗтие** n. ὑποδοχή, примање, дочек: Мол. верних 2 у св. Лит. пређ.

Поеликѹ adv. καθὸ ἄν, колико, ὅσῳ, као што: II Кор. 8, 12; Јевр. 8, 6.

Поемлющїй 3. part. praes. act. сл. обл. од **поимати**, κατήγορος, тужилац: Дел. 24, 8.

Поемь, -ши, -ше; -шїй 3. part. praet. act. I од **поѧти** в. **поимь.**

Пожати < **пожати** v. pf. **пожнѹ, -жнеши,** θερίζειν, пожети: I Кор. 9, 11; II Кор. 9, 6; Гал. 6, 7—9; Апок. 14, 15. 16.

Пождати < **пожьдати** v. pf. **пождѹ** < **пожьдѫ, -ждеши,** μένειν, почекати: **пождите здѣ** (Мат. 26, 38); ἐκδέχεσθαι, причекати, остати: **Іѡрданъ видѣвъ тѧ оубоѧсѧ и пожда** (Ст. на стих. на Соб. св. Јов. Прет.).

Поженъ, -ши, -ше; -шїй 3. part. praet. act. I од **пожати**, пожњевши, који је пожео: **кѹю мздѹ имать не поженъ** (Прол.).

Пожертъ 3. part. praet. pass. од **пожрети**: I Кор. 15, 54.

Пожженїе < **пожьжение** n. καῦσις, спаљивање: Јевр. 6, 8.

Пожинати v. impf. **-наю, -наеши,** θερίζειν, жети, косити: **пожинаѧ врагѡвъ вышенїѧ** (Ст. на Г. в. на св. Дим.); Ст. на IX часу уочи Бож.

Пожинаемь 3. part. praes. pass. од **пожинати**, који се може жети, који се жање: Прол.

Пожирати v. impf. **-раю, -раеши,** καταπίνειν, гутати: Мат. 23, 24.

Пожити v. pf. **-живѹ, -веши,** 1) ζῆν, поживети: I Петр. 2, 24; 4, 6; 2) διάγειν, провести: I Тим. 2, 2.

Пожрети < **пожрѣти** v. pf. **пожрѹ, -жреши,** 1) θύειν, жртвовати: **за ны пожренъ бысть Хрстосъ** (I Кор. 5, 7); Кан. воскр. гл. 4 п. 6 ирм.; **пожри кꙗко**: Проск.; Ант. 15 на В. четвр.; 2) καταπίνειν, прождрети, прогутати, уништити: **пожерта бысть смерть** (I Кор. 15, 54); II Кор. 2, 7; 5, 4; Ст. на блаж. воскр. гл. 2; Ст. на Г. в. на В. суб.

Позвизданїе n. συριγμός, потсмех: Јер. 51, 37.

Позвиздати v. pf. **-звиждѹ, -ждеши,** συρίζειν, зазвиждати: Ис. 5, 26.

Поздѣ adv. ὀψίας, ὀψὲ, позно, касно, увече: Мат. 8, 16; 14, 15. 23; Марк. 11, 19; Јов. 6, 16.

Позовати v. pf. -ваю, -ваєши, καταφαγεῖν, позобати, појести: Мат. 13, 4; Марк. 4, 4; Лук. 8, 5.

Позоратай m. κατάσκοπος, посматрач; ухода *(Микл.)*.

Позорица f. comoeda, комичарка, глумица: Прол.

Позорище < позорните n. 1) θέατρον, позориште: Дел. 19, 29. 31; 2) στάδιον, тркалиште: I Кор. 9, 24.

Позороватисѧ v. impf. -рꙋюсѧ, -ешисѧ, бити предметом посматрања, обраћати на себе пажњу: Прол.

Позоръ m. 1) θεωρία, призор, сцена: II Мак. 5, 26; Лук. 23, 48; 2) θέατρον, позорница: I Кор. 4, 9; 3) contemplatio, зазор, поруга, срамота: позоръ выть агг҃еломъ и человѣкомъ (Ст. на стих. на св. П. и П.).

Позыбатисѧ v. impf. -блюсѧ, -блешисѧ, διαδονεῖν, трести се, потресати се: основанїѧ земли (Ст. на хвал. на В. четвр.).

Позыбнꙋтисѧ < позыбнѫтися v. pf. -зыбнꙋсѧ, -бнешисѧ, σαλεύειν, уздрмати се, потрести се, поколебати се: II Цар. 22, 37.

Поимати v. impf. -имаю, -еши и поемлю, -емлеши, ἐγκαλεῖν, тужити, кривити: да поемлютъ дрꙋгъ на дрꙋга (Дел. 19, 38); Дел. 23, 28; -сѧ, παραλαμβάνεσθαι, узимати се: Мат. 24, 40. 41.

Поимь, -ши, -ше part. praet. act. I од поѧти: Лук. 9, 10.

Поискати v. impf. -искаю, -скаєши, и -ищꙋ, -щеши и -искꙋ, -ищеши, ἐπιζητεῖν, заискати, потражити: Дел. 12, 19; ἐκζητεῖν, просити: Јевр. 12, 17.

Покиванїе n. κίνησις, махање, дрмање: главы (Пс. 43, 15); 21, 7

Покивати v. impf. -ваю, -ваєши, κινεῖν, махати: Мат. 27, 39; Марк. 14, 29; Ант. 11 на В. четвр.

Поклоненїе < поклонениие n. προσκύνησις, клањање, божанско поштовање: троичєское (τῆς Τριάδις) явисѧ поклоненїе, показа се клањање Св. Тројици (Трон. Богој.).

Покойнъ 3. ἀναπαύσεος, миран: на водѣ покойнѣ (Пс. 22, 2).

Покоище < покоиште n. κατάπαυσις, починак, почивање: Дел. 7, 49; мир, покој: Јевр. 3, 18.

Покоищный < покоиштьнъ 3. καταπαύσιμος, покојни, мирни: день, дан одмора (Син. у суб. мес.).

Покровъ m. 1) κάλυμα, покривач: II Мојс. 34, 33; заклопац: II Мојс. 40, 5; 2) στέγη, кров, плафон: Марк. 2, 4; 3) σκέπη, заштита, заклон: покровъ мой Дꙋхъ С҃тый (Мол. св. Јоаник. у Повеч.); 4) покровац (дарак) којим се покрива дискос и потир на Проскомидији.

Покꙋпатисѧ < покѫпатися v. impf. -кꙋплюсѧ, -плешисѧ, βαπτίζεσθαι, купати се, умивати се: Марк. 7, 4.

Покꙋситисѧ < покоуситися v. pf. -кꙋшꙋсѧ, -сишисѧ, πειράζειν, покушати, усудити се, одважити се: Дел. 24, 6.

Покꙋшатисѧ < покоушатися v. impf. -шаюсѧ, -шаешисѧ, πειράζειν, окушати, огледати: Дел. 9, 26; наумити, хтети: Дел. 16, 7.

Полагати v. impf. -гаю, -гаєши, 1) τιθέναι, полагати, постављати, метати, износити: Марк. 6, 56; 15, 47; Лук. 11, 33; Јов. 2, 10;

10, 11. 15—18; 2) βάλλειν, одбацивати: Апок. 2, 22.

Полезенъ, -ый < полезьнъ 3. ὠφέλιμος, користан: I Тим. 4, 8; II Тим. 3, 16; τὰ συμφέροντα, оно што је корисно: добрыхъ и полезныхъ дꙋшамъ нашымъ (Јект. прозб.).

Ползокъ < плъзъкъ 3. глибовит, мочаран: пꙋть ползокъ, τὸ ὀλίσθημα, клизав (Пс. 34, 6).

Полистъ, -ый 3. planus, раван, гладак; пољски: Прол.

Полкъ < плъкъ m. 1) παρεμβολή, табор, око: I Пар. 9, 19; Дел. 21, 34. 37; 22, 24; 23, 10. 16. 32; пук: Јевр. 11, 34; ѿ бжтвенный полчє: Сл. на хвал. у Нед. св. от. 11 окт.; 2) φάλαγξ, војска: Суд. 7, 21; 8, 11; I Цар. 14, 16.

Полма < полъма adv. μέσος, попола, напола: растешетъ его, расећи ће га напола (Мат. 24, 51).

Положница f. puerpera, породиља: Прол.

Полотенце n. рус., ὀθόνιον, комадић платна, убрушчић: Служ.

Полꙋдень < полоуднь m. μεσημβρία, подне: на полꙋдне (Дел. 8, 26); къ полꙋдне: Дел. 22, 6; къ полꙋдни: Дел. 26, 13.

Полꙋденный < полоудьньнъ 3. μεσημβρινός, полудневни: Пс. 90, 6.

Полꙋнощь < полоуношть f. μεσονύκτιον, поноћ: Мат. 25, 6; Марк. 13, 35; къ полꙋнощи, у поноћи: Лук. 11, 5; Дел. 16, 25; 20, 7; 27, 27.

Полчище < плъчиште n. παρεμβολή, castra, табор, војска, пукови (по *Данич.:* чета): I Цар. 30, 8.

Полъ, -ꙋ m. 1) τὸ ἥμισυ, половина: Ис. Нав. 12, 2. 5; III Цар. 10, 7; Марк. 6, 23; Лук. 19, 8; Апок. 8, 1 squ.; 2) ἄρσεν, masculus, пол, род мушки; θῆλυ, femininus, род женски: Мат. 19, 4; Лук. 2, 23; Рим. 1, 27; Гал. 3, 28; 3) latus, ripa, страна, обала; ѡб' онъ полъ, ἀντὶ πέραν, с оне стране, преко: Мат. 4, 15; 19, 1; Марк. 10, 1; Лук. 8, 26; Јов. 1, 28; 3, 26; 22, 25; на онъ полъ, на ону страну: Мат. 8, 18. 28; 16, 5; Марк. 4, 35 и др.; на ономъ полꙋ, на оној страни: Мат. 14, 22; со онагѡ полꙋ, с оне стране: Мат. 4, 25; Марк. 3, 8; оба полы, по обаполы, ἐνθεῦτεν, с обе стране: Апок. 22, 2.

Польза f. τὸ ὄφελος, συμφέρον, корист: Јак. 2, 14. 16; I Кор. 7, 35 squ.; II Кор. 8, 10; Јевр. 12, 10; кая польза, ὠφελεῖται, шта помаже, шта вреди: Мат. 13, 26; Марк. 8, 36; никаѧ польза есть, ништа не помаже: Јов. 12, 19; I Кор. 13, 3.

Пользовати v. impf. -зꙋю, -зꙋеши, 1) ὠφελεῖν, користити, помагати: Јов. 6, 63; Рим. 2, 25; 2) κατηχεῖν, настављати, учити, поучавати: I Кор. 14, 19; 3) συμφέρειν, доликовати, приличити коме, пристојати се: II Кор. 12, 1; -сѧ, ὠφελοῦσθαι, користити се, помоћи се од кога: Мат. 15, 5; Марк. 7, 11.

Польный < польнъ 3. πεδινός, раван, који се налази у долини: Јер. 17, 27.

Помавати v impf. -ваю, -ваеши, ἐννεύειν, κατασείειν, махати, давати коме руком знак, намигивати: Лук. 1, 22. 62; Дел. 12, 17; 19, 33; 21, 40; Сл. на хвал. на св. Георг.

Помазаніе n. χρίσμα, unctio, мазање св. уљем, помаст, помазање: Сотвориши сіе елей помазаніе свѧтое, начини ово уље за свето помазање (II Мојс. 30, 25); Дан. 9, 26.

Помазанникъ m. χριστός, unctus, помазаник. Тако се називају 1) код старозав. Јевреја цареви, пророци и првосвештеници који су се помазивили уљем при ступању у своју службу: II Мојс. 30, 30; I Цар. 9, 16; 10, 1 и др.; 2) Господ Исус Христос: II Цар. 1, 14; Пс. 44, 8; 3) православни владари који се помазују св. миром при крунисању по установљеноме »Чину крунисања царева на царство«.

Помазательный 3. μυρεψικός, који служи за свето помазање: мѷро (II Мојс. 30, 25).

Помазати v. pf. -заю, -заеши и -мажꙋ, -жеши, χρίειν, μυρίζειν, ἀλείφειν, λιπαίνειν, 1) помазати нешто (уљем или миром) и тиме га осветити: скинію свидѣніѧ, кївωтъ скиніи ... и ωсвѧтиши ѧ ... (II Мојс. 30, 26—29); 2) помазивањем посветити некога у чин старозаветнога првосвештеника: Аарона и сыны егω .. (II Мојс. 30, 30); 3) поставити некога за цара: да помажеши его (Саула) царѧ надъ людьми моими Ісраилемъ (I Цар. 9, 16); не помаза ли тебе Гдь на царство людемъ своимъ: I Цар. 10, 1; 4) назначити некога на какву високу службу: помажеши Азаила на царство сѷрійское и Іиꙋа.. на царство надъ Ісраилемъ: и Елисеа ... помажеши вмѣстω себе пророка (III Цар. 19, 15. 16).

Помалѣ adv. μετὰ μικρὸν, μετὰ βραχύ, мало после, наскоро: Мат. 26, 73; Марк. 14, 70; Лук. 22, 58.

Поманꙋти < поманѫти v. pf. -нꙋ, -неши, 1) κατανεύειν, νεύειν, намигнути, дати знак: Лук. 5, 7; Јов. 13, 24; Дел. 24, 10; 2) ἀνασείειν, побудити, узбудити, побунити: Марк. 15, 11.

Померкнꙋти < помрькнѫти v. pf. -нꙋ, -неши, σκοτίζεσθαι, потамнети, смркнути се: солнце (Мат. 24, 29; Марк. 13, 24; Лук. 23, 45).

Помести v. pf. -метꙋ, -теши, σαροῦν, помести, почистити: Мат. 12, 44; Лук. 11, 25; 15, 8.

Пометати v. impf. -таю, -таеши и -мещꙋ, -мещеши, 1) βάλλειν, бацати нешто пред некога: бисеръ .. предъ свиніѧми (Мат. 7, 6); 2) παστρεύειν, мести, чистити: Ном. пр. 66.

Помжарити v. pf. -рю, -риши, oculos claudere, зажмурити *(Микл.)*.

Помизаніе n. νεῦμα, намигивање: очесъ (Ис. 3. 16).

Помизати v. impf. -заю, -заеши, διανεύειν, намигивати: очима (Пс. 34, 20).

Помиловати v. pf. -лꙋю, -еши, ἐλεεῖν, смиловати се: Пс. 50, 1; Мат. 15, 22; 20, 30. 31; Лук. 18, 38. 39; ѩкω тіи помилованни бꙋдꙋтъ: Мат. 5, 7; Рим. 11, 31.

Поминаніе n. μνεία, помињање, спомен, сећање, успомена: п. творити, спомињати: Еф. 1, 16; I Сол. 1, 2.

Поминати v. impf. -наю, -наеши, μνημονεύειν, μνᾶσθαι, μιμνήσκεσθαι, помињати, опомињати се: Лук. 17, 32; Јов. 15, 20; Дел. 20, 31. 35; Јуд. 1, 17; сећати се:

Јевр. 13, 3; Ст. на Г. в. 6 на св. Пантел.

Поминъ m. в. память: Ном. пр. 77.

Помнити v. pf. помню, -мниши, μνημονεύειν, сетити се, поменути: Мат. 16, 9; Марк. 8, 18; Јов. 16, 21; I Кор. 11, 2.

Поморіе n. 1) παραθαλάσσιος, παράλιος, приморје, приморски крај: Мат. 4, 13; Лук. 6, 17; 2) θάλασσα, море: Дел. 17, 14.

Помостъ m. λιθόστρωτόν, патос, под поплочан каменом: III Мак, 2. 16; Уч. Изв.

Помѧнути < помѧнѫти v. pf. -нꙋ, -неши, μνησθῆναι, опоменути се: Мат. 5, 23; 26, 75; 27, 63; ἀναμνησθῆναι, сетити се: Марк. 14, 72; Лук. 1, 54. 72; 23, 42; Јевр. 8, 12; 10, 17; μνημονεύειν, поменути: Апок. 2, 5; 18, 5; -сѧ, опоменути се: Дел. 10, 31.

Понаходити v. pf. -хождꙋ, -диши, γιγνώσκειν, noscere, разумети, разабрати, познати: Прол.

Поне < понє adv. κἄν (καὶ ἄν), бар, барем: Марк. 6, 56; Дел. 5, 15; II Кор. 11, 6; иако: поне малѣ, иако само мало (Ч. на разлуч. душе).

Понеже < понєжє conj. ἐπεὶ, ἐπειδή, јер, будући да: II Парал. 26, 15; Мат. 18, 32; 21, 46; Лук. 11, 16.

Поножь f. κνημίς, ногавица: I Цар. 17, 6.

Пономарь m. παραμονάριος, црквењак: Служ.

Поносити v. pf. -ношꙋ, -сиши, 1) ὀνειδίζειν, псовати, грдити, вређати, клеветати, хулити, ружити, срамотити: Пс. 54, 13; 89, 52; Мат. 5, 17; Лук. 6, 22; Рим. 15, 3; прекоревати за нешто: и поносе невѣрствію ихъ (Марк. 16, 14); 2) βαστάζειν, подносити, носити: поносивши зиждителѧ твоего (Богор. воскр. гл. 1).

Поносливъ < поносьливъ з. ὀνειδιστικός, погрдан: словеса (Приче Сол. 27, 11).

Поносный < поносьнъ з. ἐπονείδιστος, сраман: смерть (Стат. I ст. 54).

Поносъ m. ὄνειδος, поруга: Псал. 118, 12; Стат. I ст. 22.

Поношати v. impf. -шаю, -шаеши, 1) ὀνειδίζειν, корети, викати на некога: Мат. 11, 20; ругати се некоме: Мат. 27, 44; Марк. 15, 32; поношаемꙋ быти, трпети срамоту, бити срамотан: I Тим. 4, 10; 2) θεατρίζειν, излагати руглу: Ном. пр. 121.

Поношеніе n. ὄνειδος, ὀνειδισμός, стид, поруга, срамота, кућење, прекор: Пс. 89, 51; Лук. 1, 25; Рим 15, 3; I Тим. 3, 7; п. безчадства, срамота због немања деце: Конд. Рожд. Бог.; п. горзꙋющихъ, ругање надмених: Пс. 122, 4.

Понтъ m. грч., 1) море: чермный (Кан. на Преобр. п. 1 ирм.); 2) покрајина у Малој Азији: Дел. 2, 9; I Петр. 1, 1; понтійскій Пілатъ: Мат. 27, 2; Лук. 3, 1; Дел. 4, 27; I Тим, 6, 13.

Понырѧти < понырѧти v. impf. -рѧю, -рѧеши, ἐνδύειν, загњуривати, замакати, ронити, продирати, ушуњати се, завлачити се: II Тим. 3, 6.

Попеченіе n. μέριμνα, старање: II Кор. 11, 28; Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.; μέλημα, брига: житейское (Хер.); Кан. воскр. гл. 7 п. 6 ирм.

Попещисѧ < попештися v. pf. -пекѹсѧ, -чешисѧ, μεριμνήσειν, побринути се: Филиб. 2, 20.

Попирати v. impf. -раю, -раеши, καταπατεῖσθαι, газити: Мат. 5, 13; сатирати: Лук. 21, 24; презрѣвъ нѣжнаѧ ѩкѡ попираемаѧ: Ст. на блаж. на св. Саву.

Поползатисѧ < поплъзатися v. impf. -заюсѧ, -аешисѧ, ὀλισθαίνειν, клизати се, спотицати се: Прем. Сир. 21, 8.

Поползенїе < поплъзение n. ὄλισθος, lapsus, клизавост, пад, омашка, грешка: Прол.

Поползновенїе < поплъзновение n. ὑποκελισμός, клизање, спотицање: Приче Сол. 11, 4; погрешка, грех: Ст. на хвал. на Благов.; ὀλίσθημα, пад: Пс. 55, 14; 114, 7; ὀλίσθησις, клизавост: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Поползнѹтисѧ < поплъзнѫтися v. pf. -знѹсѧ, -знешисѧ, ὑποσύρεσθαι, поклизнути, спотаћи се: Ст. на Г. в. наАвед.; грѣхомъ поползшагосѧ: Мол. 3 у Послед. прич.; погрешити, пасти: Ст. на Г. в. 2 у Нед. св. праот.; 2) κατόλλυμαι, пропасти: Кан. Божић. п. 3 т. 1.

Попразднственный < попраздьньствьнъ 3. μεθέορτος, који долази за празником, који бива после празника: Сјед. у Нед. Дух.

Попранїе n. περίψημα, презрена ствар, прах, ствар коју ногама газе: I Кор. 4, 13; πάτημα, тапкање, гажење *(Микл.)*.

Попрати v. pf. -перѹ, -переши, καταπατεῖν, погазити, уништити, сатрти: Мат. 7, 6; Лук. 12, 1; Јевр. 10, 29; противныѧ силы: Конд. св. Теод. Тир.; попранѹ быти, погазити се: Лук. 8, 5; πατεῖν, згазити, уништити: смертїю смерть (Троп. воскр. гл. 3 и на Ускрс); Ст. на Г. в. воскр. гл. 6.

Поприще < поприште n. 1) στάδιον, тркалиште, бојиште, поље: нощное п. без' порока прейти (Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч. и на Вел. повеч.); 2) μίλιον, мера за простор (1000 корачаја): Мат. 5, 41; житїѧ поприще: Кан. у Нед. мит. и фар. п. 6 т. 1; воздержанїѧ: Ст. на Г. в. у I Нед. В. п.

Попѹщати < попоуштати v. impf. -щаю, -щаеши, ἀφιέναι, допуштати, дати: IV Мојс. 22, 13.

Поработати v. impf. -таю, -таеши, δουλεύειν, служити, робовати: I Мојс. 25, 23; Дел. 7, 7; Рим. 9, 12.

Поработити v. pf. -щѹ, -тиши, δουλοῦν, учинити слугом, подјармити, заробити, покорити: Јер. 50, 33; Дел. 7, 6; I Кор. 9, 19; Гал. 4, 3; Тит. 2, 3; неплодными помышленми: Кан. у Нед. блуд. с. п. 6 т. 2; -сѧ, заробити се, постати слуга: Рим. 6, 18. 22; I Кор. 7, 15.

Порабощати < порабоштати v. impf. -щаю, -щаеши, δουλαγωγεῖν, трудити се: I Кор. 9, 27; подјармљивати, чинити слугом: II Кор. 11, 10.

Порабощенїе < порабоштение n. καταδούλωσις, заробљавање, робовање: Јер. 50, 33.

Поравненїе < поравьнение n. ὁμαλισμός, сравњивање са земљом, разоравање, рушење до темеља: Мих. 7, 12.

Порадованїе n. ἐπίχαρμα, радост: **къ п. сѹпостатѡмъ** (II Мојс. 32, 25).

Порамица f. ἐπώμιον, орар, мали плашт: Прол.

Поревновати v. impf. -**нѹю**, -**нѹеши**, μιμεῖσθαι, узимати себи некога за пример, подражавати некоме: Приче Сол. 6, 6.

Поречение n. μομφή, жалба, тужба: Кол. 3, 13.

Порещи < **порешти** v. pf. -**рекѹ**, -**речеши**, μωμεῖσθαι, осудити, прекорети, покудити: II Кор. 8, 20.

Порицати v. impf. -**цаю**, -**цаеши** и -**чѹ**, -**чеши**, ἐγκαλεῖν, тужити, оптуживати; **порицаемѹ быти ѡ**, бити тужен за нешто: Дел. 19, 40.

Породити v. pf. -**рождѹ**, -**диши**, ἀποκύειν, родити: Јак. 1, 18; ἀναγεννᾶν, препородити: I Петр. 1, 3. 23.

Порожденїе n. γέννημα, род, поколење, пород: Мат. 12, 24; 23, 33; Лук. 3, 7.

Порокъ m. ῥυτίς, бора, мрља; порок, махна: Еф. 5, 27; Тит. 1, 7; μῶμος, недостатак: III Мојс. 21, 17. 18. 21. 23.

Порочникъ < **пороучникъ** m. μῶμος, љага, мрља; човек пун порока, грешник: II Петр. 2, 13.

Порѹганїе < **поржганиѥ** n. τὸ ἐμπαῖξαι, ругање, исмевање, поруга, потсмех: Мат. 20, 19.

Порѹгати < **поржгати** v. impf. -**гаю**, -**гаеши**, ἐμπαίζειν, изиграти некога, обманути; преварити, исмејати: Мат. 2, 16; -**сѧ**, ἐμπαιχθήσεσθαι, наругати се: Мат. 27, 31; Марк. 10, 34; 15, 20; Лук. 18, 32.

Порѹчи, -**ей** f. pl., рус., ἐπιμάνικα, наруквице свештеничке: Треб.

Порѹчительный < **поржчительнъ** 3. ἐγγυητής, поверљив, који јамчи, јемац: Ст. на стих. на св. Јов. Злат.

Порѹчити < **поржчити** v. pf. -**рѹчѹ**, -**чиши**, πιστεύειν, поверити: Тит 1, 3.

Порѹчникъ < **поржчьникъ** m. ἀντιφωνητής, сведок, јемац, посредник, који за друге одговара: **грѣшныхъ** п. (Ст. на хвал. на св. Ј. Злат.).

Порфѵра f. грч., скерлет: Лук. 16, 19; Апок. 17, 4; 18, 12. 16; **морскаѧ**: I Мак. 4, 23.

Порѧдѹ < **порѧдоу** adv. καθεξῆς, редом, по реду: Лук. 1, 3; Дел. 11, 4; 18, 23.

Поскомати v. pf. -**млю**, -**млеши**, γρύζειν, писнути, заурлати, залајати: **песъ ѧзыкомъ своимъ** (II Мојс. 11, 7).

Послѹхъ < **послоухъ** m. μάρτυρ, сведок: Јер. 29, 23; Син. у VI Нед. по св. Пасци.

Послѹшество < **послоушьство** n. μαρτύριον, сведочанство: Јов. 15, 34; Јак. 5, 3.

Послѹшествовати < **послоушьствовати** v. impf. -**ствѹю**, -**еши**, μαρτυρεῖν, сведочити: II Мојс. 20, 16; I Кор. 15, 15; Еф. 4, 17; Јевр. 11, 39.

Послѹшливъ < **послоушьливъ** 3. ὑπήκοος, послушан, покоран: II Кор. 2, 9; Филиб. 2, 8.

Послѣди adv. ὕστερον, најпосле, најзад, потом: Мат. 4, 2; 21, 29. 32. 37.

Послѣдованїе n. ἀκολουθία, пратња, извођење; последовање у Требнику, чин по коме се врши цркв. служба: Ном. пр. 200.

Послѣдокъ < послѣдъкъ m. ἔσχατα (ἡμέρα), последак, крај: Јевр. 1, 2.
Послѣдствовати < послѣдьствовати v. impf. -ствꙋю, -єши, ἀκολουθεῖν, следовати, ићи за неким: Јов. 12, 26; Дел. 12, 8; II Петр. 2, 2; I Тим. 5, 24: послѣдствꙋющаѧ знаменїѧ, знаци који су за тим долазили: Марк. 16, 20.
Послѣжде adv. εἰς ὕστερον, после, потом: Мат. 26, 60; Лук. 20, 32.
Пособити v. pf. пособлю, -биши, βοηθεῖν, помоћи: ѡ пособити и покорити.. да му помогне и да покори.. (Јект. вел.); συμμαχεῖν, помагати у боју: пособивый Гдⷭи кроткомꙋ Давідꙋ (Сл. на стих. у III Нед. В. п.).
Пособїє n. 1) συμμαχία, помоћ, помагање у рату: Конд. Воздв. ч. К.; 2) помоћно средство, помоћна књига.
Пособникъ < пособьникъ m. βοηθός, помоћник: Ст. на Г. в. 5 на св. Ник.
Пособствовати < пособьствовати v. impf. -ствꙋю, -ствꙋєши, ἀμύνασθαι, помагати: Јудит 13, 20; Дел. 7, 24; Ст. на Г. в. на Прен. м. св. Ник.
Посóлъ < посълъ m. πρεσβευτής. посланик, гласник: Лук 19, 14.
Посолствовати < посъльствовати v. impf. -ствꙋю, -єши, πρεσβεύεσθαι, бити посланик: Еф. 6, 20.
Посохъ m. ξύλον, пастирски, чобански штап; архијерејски жезао: Треб.
Посошникъ < посошьникъ m. који држи архијерејски жезао за време Арх. литургије: Треб.
Поспѣхъ m. σπουδή, хитња, брзина, журба; ревност: III Јездр. 8, 6.
Поспѣшеніє n. προκοπή, напредак, напредовање; ревност, журба, брзина *(Микл.)*.
Поспѣшество < поспѣшьство n. συνεργία, потпомагање *(Микл.)*.
Поспѣшествовати < поспѣшьствовати v. impf. -ствꙋю, -єши, 1) συνεργεῖν, потпомагати, сарађивати: Јак. 2, 22; Рим. 8, 28; 2) ἐνεργεῖν, деловати радити: вѣра любовїю поспѣшествꙋєма, која ради кроз љубав (Гал. 5, 6); молитва праведнагѡ поспѣшествꙋєма, eficax, делотворна, усиљена, непрестана: Јак. 5, 16.
Поспѣшити v pf. -шꙋ, -шиши, κατευοδοῦν, пожурити, похитати: Пс. 67, 20; Рим. 1, 10; -сѧ, σπεύδεσθαι, пожурити се: Лук. 2, 16.
Поспѣшникъ < поспѣшьникъ m. συνεργός, помоћник, сарадник, сатрудник: III Јов. 1, 8.
Поспѣшьсѧ, -шесѧ, -шесѧ; -шїйсѧ 3. part. praet. act. I од поспѣшитисѧ, σπεύσας, који се журио: и прїидоша поспѣшшесѧ (Лук 2, 16).
Посрамоценїє n. αἰσχημοσύνη, срам, стид: I Јездр. 4, 14.
Посредѣ adv. ἐν μέσῳ, насред, посред, усред: Пс. 103, 10; Мат. 10, 16; Марк. 3, 3 и др.
Постава f. materia, ткиво, платно; држање: сєю поставою книжнею (Уч. Изв.).
Поставити v. pf. -ставлю, -виши, ἱστάναι, поставити, наместити: Мат. 4, 5; Марк. 9, 36; примити, узети за нешто: Гдⷭи, не постави имъ грѣха сегѡ, не прими им ово за грех (Дел. 7, 60; Троп. св. архђ. Ст.).
Постєльникъ m. ὁ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, постељник: Дел. 12, 20.

Постилати v. impf. -лаю, -лаєши, στρωννύναι, простирати: Мат. 21, 8; Марк. 1, 8; Ст. на хвал. у Нед. Цвет.

Постлати v. pf. постелю, -лєши, στρωννύναι, прострети: Марк. 11, 8; Лук. 22, 12; καταστρωννύναι, оборити, сурвати: Во глубинѣ постла иногда (Кан. воскр. гл. 2 п. 1 ирм.).

Постоянїє < постоıаниıє n. κατάστασις, чврсто место, сталност: Пс. 68, 3; Сл. сјед. на св. Ник.

Постояти < постоıати v. impf. -стою, -иши, ἵστασθαι, постојати, одржавати се, одолевати: .. кто постоитъ; (Пс. 64, 8; 129, 3).

Посупленїє < посоуплıениıє n. κατήφεια, туга, жалост, понижење, срамота: Кан. анг. хран. п. 5 т. 3.

Посылати v. impf. -лаю, -лаєши, ἀποστέλλειν, слати, шиљати: Мат. 10, 16; Марк. 1, 2; Лук. 10, 3; Јов. 20, 21.

Посѣкати v. impf. -каю, -каєши, τέμνειν, сећи, сасецати: древо (Мат. 7, 19); -ся: Лук. 3, 9.

Посѣтитель m. ἐπίσκοπος, надзорник, владика: I Петр. 2, 25.

Посѣтити v. pf. -щу, -тиши, ἐπισκέπτεσθαι, походити: Мат. 25, 36. 43; жезломъ беззаконїя ихъ: Пс. 17, 3; милостїю и щедротами: Мол. на Веч.

Посѣщати < посѣштати v. impf. похађати: храмъ святый его (Пс. 26, 4).

Посѣщенїє < посѣштениıє n. ἐπίσκεψις, ἐπισκοπή, посета, надгледање, старање: Јер. 6, 15; 8, 12; Лук. 19, 44; I Петр. 2, 12; покажи посѣщенїє: Троп. гл. 4 у Ч. Јелеосв.; брига: еще молимся о милости... посѣщенїи (Јект. суг.).

Посягати < посягати v. impf. -гаю, -гаєши, γαμεῖν, удавати се: Мат. 22, 30; Марк. 12, 25; Лук. 20, 35.

Посягнути < посягнѫти v. pf. -гну, -гнєши, γαμηθῆναι, удати се, поћи за неког: Марк. 10, 12; I Кор. 7, 28. 36. 39; посягшая, удата: I Кор. 7, 34.

Потаєнъ 3. ἀπόκρυτος, тајан, сакривен: Марк. 4, 22.

Потворный 3. venenosus, отрован: зелїє (Прол.).

Потворъ m. calumnia, потвора, клевета, сплетка *(Микл.)*.

Потерпѣти < потрьпѣти v. impf. -терплю, -терпиши, μακροθυμεῖν, причекати: потерпи на мнѣ (Мат. 18, 26. 29); ἀνέχεσθαι, претрпети, потрпети: II Кор. 11, 1. 4; чекати: имене ради твоего потерпѣхъ тя Гдн, потерпѣ душа моя въ слово твоє, имена ради Твога чеках на Тебе Господе, чека душа моја на реч Твоју (Пс. 129, 4).

Потиръ m. ποτήριον, чаша: III Цар. 7, 26; II Пар. 4, 5.

Поткновенїє < потъкновениıє n. спотицање; без поткновенїя, ἀνεμποδίστως, слободно: Ст. на хвал. 3 у Нед. мес.

Поткнути < потъкнѫти v. pf. -кну, -кнєши, πηγνύναι, потакнути: Ос. 5, 2; утврдити, поставити: II Мојс. 33, 7; -ся, προσκόπτειν, спотакнути се: Приче Сол. 19, 2; Јов. 11, 9. 10; Сл. на хвал. у V Нед. В. п.

Потолокъ m. рус., покривач, гредица, свод, таваница, плафон: Служ.

Потонку adv. κατὰ λεπτὸν, потанко, подробно: Син. у VI Нед. по св. Пасци.

Потравити v. pf. -травлю, -виши, καταβόσκειν, попасти, потричити: нивꙋ или вїноградъ (II Мојс. 22, 5).

Потребенъ < потрѣбьнъ 3. 1) χρείας, потребан, неопходан, χρήσιμος, користан *(Микл.)*; 2) εὔκαιρος, згодан, прикладан: день (Марк. 6, 21).

Потребитель m. ὀλοθρευτής, истребитељ, разоритељ, затирач: Ст. на Г. в. 5 на св. Ник.; ἀναίρετος, уништитељ: Ст. на Г. в. у среду IV седм. В. п.

Потребити v, pf. -треблю, -виши, ἀναλῶσαι, истребити: Лук. 9, 54; ἐξολοτρεύειν, уништити: Пс. 33, 16; 53, 5; -сѧ, ἐξολοτρευθήσεσθαι, истребити се: II Мојс. 28, 20; Дел. 3, 23; уништити се: Самогл. гл. 3 у Ч. погреб.

Потребленїе < потрѣблениие n. ἐκτριβή, потрошак: V Мојс. 4, 26; п. стыхъ даровъ, употреба св. дарова после св. Литургије (Служ.).

Потребникъ < потрѣбьникъ m. 1) ἐγκρυφίας (ἄρτος), погача: I Мојс. 18, 6; 2) требник, црквена књига са цркв. требама *(Дјач.; Жив.)*.

Потрѧсити < потрѧсити v. pf. -трѧшꙋ, -сиши quasare, потрести *(Микл.)*.

Потѹснѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, fuscum fieri, поцрнити, потамнети: Прол.

Потченїе < потъчение n. προσκοπή, подизање *(Микл.)*; п. сѣни, σκηνοπηγία, подизање шатора: Јов. 7, 2, празник сеница; п. креста, чин који се врши при оснивању цркве, када архијереј узима три камена, које полаже на место где ће бити св. престо, и усред њих утврђује древени крст *(Дјач.)*.

Потщанїе < потъштание n. σποδή, немир, брига: Јез. 7, 11; брзина: Дан. 2, 25.

Потщатисѧ < потъштатися v. pf. потщꙋсѧ, потщишисѧ, 1) σπεύδειν, пожурити се: I Мојс. 18, 6; похитати: II Мојс. 15, 15; 34, 8; Лук. 19, 5. 6; Дел. 22, 18; II Петр. 1, 10 squ.; потщисѧ погибаемъ..: Богор. отпуст. гл. 4; на ѹмоленїе: Богор. на стих. гл. 4; 2) φιλοτιμεῖσθαι, бринути се, старати се: Рим. 15, 20; Гал. 2, 10; II Тим. 2, 15; Тит 3, 12; Јевр. 4, 11.

Потъ m. 1) ἱδρώς, зној: I Мојс. 3, 19; Лук. 22, 44; Ст. на Г. в. у Нед. сир.; 2) χρώς, тело: Дел. 19, 12.

Поѹчатисѧ < поучатися v. impf. -чаюсѧ, -чаешисѧ, μελετᾶν, поучавати се: Пс. 34, 28; размишљати: Пс. 62, 7; Марк. 13, 11; лѣта наша ꙗкѡ паѹчина (ὡς ἀράχνη) поѹчахꙋсѧ (ἐμελέτων), живот наш пролази као паук (Пс. 89, 10). По другим егзегетама последњи глагол треба сјединити са следећим речима: „днїе лѣтъ нашихъ, въ нихже седмьдесѧтъ лѣтъ“, па превести овако: Живот је наш сличан паучини — ја сам много размишљао о томе — што се тиче дана година наших, у њима седамдесет година.. *(Дјач.)*; προμελετᾶν, бринути се: Лук. 21, 14; I Тим. 4, 15; смишљати нешто противу некога: Сјед. у ант. 9 на В. четврт.

Поѹченїе < поучение n. 1) διδασκαλία, поука *(Микл.)*; 2) μελετή,

размишљање: Пс. 48, 4; вежбање, занимање, мишљење: Пс. 38, 4; Плач Јер. 3, 62.

Поѹщательный < пооучитєльнъ 3. παραινετικός, поучан, узбудљив, убедљив: слокеса (Син. у II Нед. В. п.).

Поѹщеніе < пооучитєниє n. παρακίνησις, узбуђивање, пооштравање: Син. у Нед. мит. и фар.

Похабъ m. μωρός, луд, глуп; ὠμός, окрутан, суров, дивљи, жесток *(Микл.; Вост.)*.

Похищеніе < похыштєниє n. ἁρπαγή, грабеж, отмица, плен, пљачкање, отимање *(Микл.)*.

Похотникъ < похотьникъ m. ἐπιθυμητής, који жели нешто зло, похотљив: I Кор. 10, 6; љубавник: Јез. 16, 37.

Похотный < похотьнъ 3. ἐπιθυμίας, похлепан, пожудан, жељан: II Петр. 1, 4; I Сол. 4, 5.

Похотствовати v. impf. -ствую, -ствуеши, ἐπιθυμεῖν, жудети, чезнути за нечим: Гал. 5, 17.

Похоть f. ἐπιθυμία, θέλημα, пожуда, наслада, страст, жеља: Јов. 1, 13; Јак. 1, 14. 15; I Јов. 2, 16; Гал. 5, 16; Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Похотѣніе n. в. похоть: I Петр. 1, 14.

Похотѣти v. impf. -хощу, -хощеши, 1) βούλεσθαι, хтети: Дел. 17, 20; пожелети: Рим. 7, 7; 13, 9; 2) ἐπιθυμεῖν, живо желети, жудети, бити похлепан: I Кор. 10, 6.

Почерпало < поүрьпало n. ἄντλημα, ведро, кабао: Јов. 4, 11.

Почерпати < поүрьпати v. impf. -паю, -паеши, ἀντλεῖν, црпсти, вадити, захватати: Јов. 2, 8; 4, 7. 15.

Почерпнути < поүрьпнѫти v. pf. -пну, -пнеши, ἀντλεῖν, ἀρύειν, захватити: I Мојс. 24, 20.

Почерпсти < поүрьпсти v. pf. -пу, -пеши, поцрпсти, захватити: Јов. 2, 8. 9.

Почести < поүьсти v. pf. почту, почтеши, ψηφίζειν, избројати, израчунати: Апок. 13, 18.

Почити v. pf. почію, -чіеши, 1) ἀναπαύεσθαι, καταπαύεσθαι, починути, одморити се: Јестир 9, 22; IV Цар. 2, 15; Марк. 6, 31; Јов. 10, 20; Јевр. 4, 4. 10; Апок. 6, 11; 14, 13; 2) κοιμᾶσθαι, спавати, ноћити, конаковати: I Мојс. 24, 54; I Мак. 11, 6; уснути, умрети: Прем. Сир. 47, 26; I Кор. 15, 6.

Почка < поүька f. νεφρός, бубрег: II Мојс. 29, 13.

Почтити < поүьтити v. impf. почту, почтиши, τιμᾶν, поштовати: IV Мојс. 22, 37; Мат. 15, 6; Јов. 12, 26; Дел. 28, 10; и ѡбразомъ твоимъ Боже почетъ: Мол. у св. Лит. Вас.; дѣлы почетшїи: Ст. на Г. в. у I Нед. В. п.; σέβεσθαι, штовати: рѹкописаннагѡ ѡбраза не почетше (Конд. у Нед. св. Праот.); -сѧ, удостојити се: Ст. на Г. в. 2 на св. арх҄. Стеф.

Почто adv. int. διατί, с чега, зашто: Мат. 9, 11 и др.

Пощадѣти < поштадѣти v. pf. пощажду, -диши, φείδεσθαι, поштедети: V Мојс. 33, 3; II Петр. 2, 4; Рим. 8, 32; 11, 21; II Кор. 13, 2; Ст. на Г. в. у Нед. мес.

Пощеніе < поштєниє n. νηστεία, пошћење, пост: II Кор. 6, 5; 11, 27.

Пою в. пѣти: Пс. 145, 2.

Поѡблещисѧ < пооблѣштися v. pf. -к8сѧ, -чешисѧ, ἐπενδύσασθαι, преобући се: II Кор. 5, 4.

Поѡстрити < поострити v. pf. -ѡстрю < -штрѭ, -стриши, διερεθίζειν, још више дражити, подбунити: Син. у Нед. Цвет. и на В. пет.

Поѡщреніє < поощрениѥ n. παροξυσμός, дражење, подбуњивање, бодрење, сокољење: Јевр. 10, 24.

Поѧдати v. impf. -даю, -даєши, 1) κατεσθίειν, јести: Марк. 12, 40; II Кор. 11, 10; 2) καταναλίσκειν, прождирати, спаљивати: огнь поѧдаѧй (Јевр. 12, 29).

Поѧсати < поѩсати v. impf. -саю, саєши и -ѧш8, -ѧшєши, ζωννύναι, опасивати: Јов. 21, 18; -сѧ, опасивати се: Јов. 21, 18.

Поѧсти < поѩсти v. pf. поѧмь, -ѧси, κατεσθίειν, појести, прождрети: III Мојс. 9, 24; Јак. 5, 2; Апок. 11, 5; 20, 9.

Поѧти < поѩти v. pf. -им8, -мєши, 1) παραλαμβάνειν, узети: Мат. 2, 13. 14; Лук. 9, 10; Дел. 9, 25; 21, 24; п. п8щєниц8, γαμῆσαι, оженити се: Мат. 5, 32; жєн8: Лук. 14, 20; 2) ἀγγαρεύσειν, потерати некога: Мат. 5, 41; 3) ἐγκαλεῖν, жалити се, тужити се на некога: Дел. 19, 38; Рим. 8, 33; 4) κατηγορεῖν, тужити: Дел. 24, 8.

Правити v. impf. правлю, -виши, προσθῆναι, управљати, руководити: I Тим. 3, 4. 5. 12; правѡ правити, ὀρθοτομεῖν, право ходити, право поступати, правилно управљати: слово истины (II Тим. 2, 15).

Правлєніє < правлениѥ n. 1) διοίκησις, управа; 2) ἡνία, узда; власт: Кан. Бож. п. 6 т. 1.

Православити v. impf. -влю, -виши, држати православље, држати се православља: церковь православлѧщаѧ: Мин. 13 марта.

Правотечный < правотєчьнъ 3. који иде право, који не скреће с правога пута, прав: шєствіє: Мин. 9 марта.

Правость f. εὐθύτης, правда, правица, законитост: Пс. 95, 10; жезлъ правости: Јевр. 1, 8.

Правос8дъ < правосѫдъ m. δικαιοκριτής, праведни судија: Кан. св. Андр. крит. п. 4 т. 3.

Правота f. в. правость: Пс. 16, 2; прави пут: ноги моѧ стаи на правотѣ (Мол. при умив. руку на св. Лит.).

Правъ, -ый 3. 1) εὐθύς, ὀρθός, справедљив, прав: стези (Мат. 3, 3; Марк. 1, 3; Лук. 3, 4; Јевр. 12, 13); стогнѧ: Дел. 9, 11; п8ть: Пс. 106, 7; Дел. 14, 10; II Петр. 2, 15; 2) δίκαιος, праведан: с8дъ (Апок. 16, 7; 19, 2); 3) δεξιός, десни: Треб.

Прадѣдній < прадѣдьнъ 3. προγονικής, прадедовски: ѡс8ждєніє (Троп. воскр. гл. 4); клѧтва: Ст. на стих. воскр. гл. 4.

Праздєнъ, -ый < праздьнъ 3. 1) σχολάζων, празан, бескористан: слово (Мат. 12, 36); 2) ἀργός, доколан, беспослен: Прем. Сол. 14, 5; Мат. 20, 3. 6; лен: Тит 1, 12; 3) ἀεργός, ленивац: Приче Сол. 13, 4.

Празднолюбецъ < праздьнолюбьць m. φιλέορτος, који воли празнике: Сл. на Г. в. на св. Ник.; Ст. на Г. в. у пет. I Нед. В. п.

Празднословіє < праздьнословиѥ n. ἀργολογία, празан, непромишљен говор: Мол. св. Јефр. сир.

Праздность < праздьность f. ἀργία, леност: Мол. св. Јефр. сир.

Празднојадецъ < праздьнојадьць m. fruges consumere natus, који бадава једе туђ хлеб, муктација: Прол.

Празднственный < праздьньствєньнъ 3. ἑορτίος, празнични: торжество (Сл. на Г. в. на св. влмч. Пант.).

Прати v. impf. перꙋ, -решн, lavare, прати *(Микл.)*.

Прати v. impf. порю, порєши, 1) πατεῖν, газити; 2) λακτίζειν, праћакати се, бацакати се: противꙋ рожнꙋ (Дел. 9, 5; 26, 14).

Праща < пращта f. σφενδόνη, праћка: I Цар. 17, 40. 48; II Пар. 26, 14; пращею дꙋха изкергше: Ст. на хвал. у Нед. св. от. VI саб.

Пращникъ < праштьникъ m. σφενδονήτης, funditor, праћар: Јудит. 6, 12.

Пращный < праштьнь 3. σφενδόνης, који припада праћци, оно што је метнуто у праћку: каменїе, камење за праћку, из праћке (Зах. 9, 15).

Пребеззаконный < прѣбєззаконьнъ 3. ὑπεράνομος, одвећ незаконит: Ст. на Г. в. на Усек.; παράνομος, противзаконит, неправедан: Сјед. у Нед. свих св.; грешан: Ст. на хвал. воскр. гл. 1.

Пребезмѣрнѣ adv. ὑπερβαλλόντως, преко мере, одвише: Мол. 4 у Посл. прич.

Пребезчисленный < прѣбєзчисльньнъ 3. ὑπεράπειρος, безбројан: Син. у Нед. блуд. с.

Пребожественный < прѣбожьствьньнъ 3. ὑπέρθεος, најбожанственији: Кан. Благов. п. 4 ирм.

Преболѣ adv. в. пребезмѣрнѣ: II Кор. 11, 23.

Преборити < прѣборити v. pf. -борю, -боришн, vincere, победити: враги невидимыѧ: Прол.

Пребыти < прѣбыти v. pf. пребꙋдꙋ, -дєши, 1) μένειν, остати: Мат. 10, 11; Лук. 1, 56; Сл. на стих. васкр. гл. 1; 2) διατρίβειν, боравити, забавити се: Дел. 14, 3. 28; 25, 14; καθίσαι, седети: Дел. 18, 11.

Превзытїе < прѣвъзитиѥ n. ὑπεροχή, excellentia, превасходство, преимућство: царское: Прол.

Превитати < прѣвитати v. impf. -таю, -таєши, μετανίσταμαι, сељакати се, селити се с једног места на друго: Пс. 10, 1.

Превозмꙋтити < прѣвъзмѫтити v. pf. -мꙋщꙋ, -мꙋтиши, προσαράσσειν, узмутити, узнемирити, узрујати: сердце раздраженнагѡ не возмꙋти (Прем. Сир. 4, 3).

Превознести < прѣвъзнєсти v. pf. -несꙋ, -несєши, ὑπερυψῶσαι, узвисити, уздићи, прославити: Филиб. 2, 9.

Превозносити < прѣвъзносити v. impf. -ношꙋ, -сиши, ὑπερυφοῦν, узносити, узвисивати изнад свега: Кан. воскр. гл. 7 п. 8 ирм.; Сјед. воскр. 2 гл. 5; -сѧ, περπερεύεσθαι, узносити се: I Кор. 13, 4.

Превозрастати < прѣвъзрастати v. impf. -стаю, -стаєши, ὑπεραυξάνεσθαι, јако расти, умножавати се: II Сол. 1, 3.

Превозрастный < прѣвъзрастьнъ 3. ὑπέρακμος, узрастао, зрео; превозрастна, уседелица: I Кор. 7, 36.

Превой < прѣвой m. τιάρα, капа, митра, камилавка: Јез. 23, 15.

Превосходити < прѣвъсходити v. impf. -ждꙋ, -диши, ὑπερέχειν, надма-

шати, превазилазити: Филиб. 4, 7; ὑπερβαίνειν, прекорачити, премашати: Мол. 7 у Посл. прич.

Превосходный < прѣвъсходьнъ 3. ὑπέροχος, одличан: I Кор. 2, 1.

Превратити < прѣвратити v. pf. -щꙋ, -тиши, 1) ἐκτρίβειν, разорити, истребити: I Мојс. 19, 29; 2) μεταστρέφειν, преокренути, изврнути: Јез. 4, 8; Гал. 1, 7.

Превращати < прѣвраштати v. impf -щаю, -щаеши, μεταστρέφειν, преокретати, преображавати: II Цар. 6, 7.

Превращеніе < прѣвраштеније n. καταστροφή, разрушење, пропаст: II Мојс. 19, 29; II Пар. 22, 7; μεταστροφή, преокрет: III Цар. 12, 15; II Пар. 10, 15.

Превредити < прѣврѣдити v. pf. -ждꙋ, -диши, ἀδικεῖν, нарушити, изменити: Пс. 88, 34.

Превыспренный < прѣвыспрьнъ 3. ὑπερῷος, највиши, узвишен, горњи, поднебесни: Пс. 103, 3; Кан. анг. хран. п. 6 т. 3.

Превыспрница < прѣвыспрьница f. λαλόχα, непце *(Микл.)*.

Превыше и **превышше** adv. ὑπεράνω, изнад, више, над: Еф. 1, 21; 4, 10; Јевр. 9, 5.

Превѣса < прѣвѣса f. πλάστιγξ, вага, теразије: Прем. Сол. 11, 23.

Превѣщати < прѣвѣштати v. pf. -щаю, -щаеши, ἀναστατοῦν, подбунити: Дел. 21, 38.

Превѧзовати < прѣвазовати v. impf. -зꙋю, -зꙋеши, привезивати: живѡтнаѧ (Посл. испов.).

Прегибати < прѣгыбати v. impf. -баю, -баеши и -блю, -леши, ἐπιδιπλοῦν, савијати: колѣна (Марк. 15, 19).

Преглаголати v. impf. -голю, -леши, suadere, уверити: Прол.

Преграда < прѣграда f. θάλαμος, клет, унутрашња соба: Јез. 40, 45.

Преграждение < прѣграждение n. μεσότοιχον, преграда, ограда: Јез. 40, 17; сїѧ преграждені вражды разрꙋшивши (Догм. гл. 1).

Прегꙋдническій < прѣгѫдьничьскъ 3. citharoedicus, сложен за певача уз цитру, музикалан: гласъ (Прол.).

Преданіе < прѣдание n. παράδοσις, традиција, предање: старецъ (Мат. 15, 2).

Предатель < прѣдатель m. προδότης, издајник: Іꙋда (Ст. на Г. в. на В. четврт.).

Предборитисѧ v. impf. -борюсѧ, -ришисѧ, προπολεμεῖν, ратовати за некога, за нешто: Син. у III Нед. В. п.

Предбѣдствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, προκινδυνεύειν, подвргавати се опасности: Кан. на В. четврт. п. 8 ирм.; слутити: Прип. 9 п. на Обрез. Г.

Предварити < прѣдъварити v. pf. предварю, -риши, προφθάνειν, постићи, задесити: предвариша мѧ дніе нищеты (Јов. 30, 27); предусрести: Пс. 20, 3; 58, 11; 67, 32; 94, 2; Мат. 17, 25; I Сол. 4, 15; Стат. III, 147; доћи пре некога: Предварившыѧ оутро мже ѡ Марїи, оне које су дошле пре јутра с Маријом (Ип. на Ускрс); изићи пред некога: предъ лице твое (Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.; Сл. на стих. у Нед. мес.); προκαταλαμβάνειν, претећи: Скорѡ предвари.. (Богор. на I часу).

Прєдварѧти < прѣдъварѣти v. impf. -рѧю, -рѧєши, 1) προλαμβάνειν, журити: кїйждо бо свою вечерю прєдварѧєтъ въ снѣденїє, сваки жури да поједе (пре других) своју вечеру (I Кор. 11, 21); 2) προάγειν, предњачити, напред ићи: I Тим. 5, 24; Ст. на хвал. воскр. гл. 3.

Прєдвигнꙋти v. pf. -двигнꙋ, -гнєши, μετακινεῖν, помакнути: прєдѣлωвъ ближнѧгω (V Мојс. 19, 14.).

Прєдвижєнїє n. μετακίνησις, покретање, пресељење: Зах. 13, 1.

Прєдводитєльствовати v. impf. -ствꙋю, -єши, ἡγέομαι, напред ићи, предводити, бити први међу некима: Пс. 103, 17.

Прєдвозвѣстити < прѣдъвъзвѣстити v. pf. -вѣщꙋ, -стиши, προκαταγγέλλειν, напред јавити, претсказати, прорећи: Дел. 3, 18. 24.

Прєдвозвѣстникъ m. προάγγελος, који унапред јавља: Ст. на хвал. 3 на Рожд. св. Јов. Прет.

Прєдвозвѣщати < прѣдъвъзвѣштати v. impf. -щаю, -щаєши, προκαταγγέλλειν, унапред јављати, претсказивати, прорицати: Троп. на Вавед.; Ст. на блаж. на Соб. св. Јов. Прет.; Мол. у св. Лит. Вас.

Прєдвозглаголати < прѣдъвъзглаголати v. impf. -голю, -лєши, προλέγειν, пре других говорити *(Дјач.)*.

Прєдвозгласный < прѣдъвъзгласьнъ 3. προλέγων, који напред јавља: седмица, цела седмица између Недеље мит. и фар. и Нед. блудног сина назива се прєдвозгласнаѧ зато што наговештава Св. вел. пост: Син. у Нед. мит. и фар.

Прєдвосхищати < прѣдъвъсхыштати v. impf. -щаю, -щаєши, προαρπάζειν, преотимати: Кан. св. Андр. крит. п. 9 т. 3.

Прєдвѣдѣнїє n. πρόγνωσις, знање унапред: Сјед. у Суб. Лаз.

Прєдвѣдѣти v. pf. прєдвѣмь, -вѣси, προγινώσκειν, напред знати: II Петр. 3, 17.

Прєдвѣчный < прѣдъвѣчьнъ 3. προαιώνιος, вечан: Ст. на Г. в. на Соб. св. арх. Мих.

Прєдвѣщати v. impf. -щаю, -щаєши, προμηνύειν, унапред јављати, претсказивати: Кан. св. Теод. п. 8 богор.

Прєдградїє < прѣдъградиє n. προτείχισμα, предграђе, опкоп: Плач Јер. 2, 8; Јез. 48, 15; поље пред градом: III Цар. 21, 23.

Прєддєржати < прѣдъдръжати v. impf. -дєржꙋ, -жиши, ὑπερέχειν, надвишавати, бити јачи, владати: Рим. 13, 1.

Прєдзнатєльный 3. προγνωστικός, који је отпре познат: Мол. у Хир. презв.

Прєдитєщи < прѣдитешти v. impf. -тєкꙋ, -чєши, προδραμεῖν, ићи испред другога, потрчати напред: и прєдитєкъ возлѣзє на мгодичинꙋ (Лук. 19, 4).

Прєдлєжати v. impf. -лєжꙋ, -жиши, προκεῖσθαι, лежати пред ким: II Кор. 8, 12; Јуд. 1, 7; Мол. у св. Лит. Злат.

Прєдложєнїє n. 1) πρόθεσις, одређење, наређење: Рим. 9, 11; Еф. 3, 11; хлѣбы прєдложєнїѧ: Мат. 12, 4; Марк. 2, 26; Лук. 6, 4; прєдложєнїє хлѣбωвъ: Јевр. 9, 2; жртвеник: Служ; 2) χωνευτήριον, место у олтару где свештеник умива руке: Служ.

Прєдложити v. pf. -ложꙋ, -жиши, 1) προτιθέναι, поставити, метнути: Пс. 85, 14; 2) παραθεῖναι, предложити, казати: инꙋ притчꙋ (Мат. 13, 24. 31); 3) ἀνατιθέναι, разложити, причати: благовѣствованіє (Гал. 2, 4).

Прєднарєщи < прѣдънарєшти v. pf. -рєкꙋ, -чєши, προορίζειν, напред одредити: Дел. 4, 28.

Прєдначати < прѣдъначати v. pf. -начнꙋ, -начнєши, ἐξάρχειν, отпочети: II Мојс. 15, 21.

Прєдначинати v. impf. -наю, -наєши, ἐξάρχειν, отпочињати: Сл. на IX часу уочи Богој.

Прєдновомѣсѧчіє < прѣдъновомѣсачиє n. προνουμηνία, време пред нови месец: Јудит. 8, 6.

Прєдоблїй < прѣдобль 3. веома храбар: Прол.

Прєдображеніє n. προίμιον, почетак: Троп. Вавед.

Прєдповелѣвати v. impf. -ваю, -ваєши, προκελεύειν, унапред заповедати, наређивати: Ст. предпр. гл. 3 у Нед. св. от.

Прєдпожрєти < прѣдъпожрѣти v. pf. -пожрꙋ, -жрєши, προθύειν, претходно принети жртву: Кан. на В. четврт. п. 3 ирм.

Прєдпочтити v. pf. -чтꙋ, -чтиши, προτιμᾶν, више ценити: Сл. на Г. в. у IV Нед. В. п.; Прип. 2 на Соб. св. Јов.

Прєдпріѧтіє < прѣдъприѩтиє n. πρόσληψις, примање, предузеће: Мол. 10 у Посл. прич.

Прєдпꙋтіє < прѣдъпѫтиє n. πρόοδος, предњачење, напредовање, ступање напред: Сл. на Г. в. на Рожд. св. Јов. Прет.; прєдпꙋтїє поста, почетак поста: Тр. п.

Прєдразꙋмительный 3. προγνωστικός, који унапред зна: Син. у Суб. мес.

Прєдрасꙋждати < прѣдърасѫждати v. impf. -ждаю, -ждаєши, προκρίνειν, пре других изабирати: Кан. Воздв. ч. К. п. 3 ирм.

Прєдрати v. pf. -дерꙋ, -дерєши, σχίζειν, предерати, прецепати: Јов. 19, 24.

Прєдратникъ < прѣдъратьникъ m. bellum praecedens, војник који стоји у првоме бојном реду: крєстъ (Кан. ч. Крсту).

Прєдрєщи < прѣдърєшти v. pf. -рєкꙋ, -чєши, προλέγειν, унапред рећи, претсказати, прорећи: Гал. 1, 9; I Сол. 3. 4; по прєдрєчєнномъ же..: III Мак. 4, 14.

Прєдсловїє n. πρόλογος, praefatio, предговор *(Микл.)*.

Прєдстатель m. πρωτοστάτης, првак, коловођа: Дел. 24, 5; начелник, заступник, заштитник, вођа: Ак. Бог. ик. 1.

Прєдстательница < прѣдъстательница f. προστάτις, заштитница: Кан. Богој. п. 9 ирм.

Прєдстательство n. προστασία, заштита, окриље, обрана, помоћ, посредништво, заступство, претставништво: Конд. Усп. Бог.; Сл. у Ант. 3 на В. четврт..

Прєдстательствовати v. impf. -ствꙋю, -єши, προστατεῖν, заштићавати, штитити, посредовати, заступати, претстављати: Сл. на блаж. св. Спир. чуд.

Прєдстати < прѣдъстати v. pf. прєдстанꙋ, -нєши, παριστάναι, стати пред некога, изићи пред некога, јавити се: сꙋдищꙋ Хр҇товꙋ (Рим. 14, 10); кесарю: Дел. 27, 24.

Предстоѧти v. impf. **-стою -стоиши,** προκεῖσθαι, стајати пред неким или нечим: **аще бо Ты не бы предстоѧла молѧщи..** (Кан. Богор.); налазити се пред неким, отправљати службу при некоме: **еже предстоѧти къ домѹ предъ царемъ** (Дан. 1, 4).

Предстѣніе < **прѣдстѣниѥ** n. προτείχισμα, propugnaculum, спољашњи зид, бедем, опкоп: II Цар. 20, 15.

Предсѹббѡтіе < **прѣдъсѫботиѥ** n. προσάββατον, дан пред суботом: Јудит 8, 6.

Предсѹдити < **прѣдъсѫдити** v. pf. **-сѹждѹ, -диши,** προκρίνειν, унапред судити, дати некоме предност, првенство: Прем. Сол. 7, 8; Кан. св. Андр. крит. п. 6 т. 3.

Предсѣданіе < **прѣдъсѣданиѥ** n. πρωτοκαθεδρία, прво место, прочеље, зачеље: Лук. 11, 43; 14, 7; 20, 46.

Предтеча́ < **прѣдътеча** m. πρόδρομος, претходник, који иде пред неким. Тако Црква назива св. Јована Крститеља зато што је он дошао на свет пре И. Христа да спреми свет за долазак Христов: Ис. 40, 3; Мат. 3, 3; Марк. 3, 2. Претечом се назива и сам Господ И. Христос: **идѣже предтеча ѡ насъ вниде Іисъ** (Јевр. 6, 20).

Предтещи < **прѣдътешти** v. pf. **-текѹ, -чеши,** προδραμεῖν, напред трчати, испредњачити, притећи: I Мак. 16, 21; Ипак. гл. 4; Сл. на VI часу уочи Бож.; Сл. на Рожд. св. Јов. Прет.

Предточиліе n. προλήνιον, рупа где се држала када у којој се гњечило грожђе, подрум, пивница: Ис. 5, 2.

Предѹвѣдѣніе n. πρόθεσις, предзнање; смерање, одлука: Рим. 8, 28.

Предѹвѣдѣти < **прѣдъоувѣдѣти** v. pf. **предѹвѣмь, -вѣси,** προγινώσκειν, напред познати: Рим. 8, 29; **-сѧ,** унапред се известити: Прем. Сол. 6, 13.

Предѹвѣрѧти v. impf. **-рѧю, -рѧеши,** προπιστεύειν, унапред веровати: Сјед. 2 у Нед. Том.

Предѹготовати v. impf. **-ваю, -ваеши,** προετοιμάζειν, унапред спремати, приправљати: III Мак. 5, 18; Рим. 9, 23.

Предѹготовити v. pf. **-товлю, -виши,** προετοιμάζειν, унапред припремити, спремити: II Кор. 9, 5.

Предѹготовлѧти v. impf. **-влѧю, -влѧеши,** спремати: Ст. на IV часу уочи Бож.

Предѹзаконеніе n. προθεσμία, рок, приспелост једне ствари за законито решавање: Ст. на Г. в. у утор. IV седм. по св. Пасци.

Предѹзрѣти < **прѣдъоузрѣти** v. pf. **-зрю, -зриши,** προορᾶν, praevidere, предвидети, зараније видети, угледати из далека *(Данич.):* I Мојс. 37, 18.

Предѹкорити v. pf. **-рю, -риши,** προαιτιμάξειν, претходно укорити, унапред оптужити; горе доказати *(Вук):* Рим. 3, 9.

Предѹмыслити v. pf. **-мышлю, -слиши,** напред помислити, зараније се побринути: Прем. Сол. 13, 16.

Предѹсрѣсти < **прѣдъоусърѣсти** v. pf. **-срѧщѹ** < **-сращтѫ, -щеши,** προαπαντᾶν, предусрести, напред у сусрет изићи: Троп. Претпр. Преобр.

Предѹставити v. pf. **-ставлю, -виши,** προορίζειν, предодредити, напред одредити: Рим. 8, 29. 30; I Кор. 2, 7.

Предѹтверждати < **прѣдъоутврѣждати** v. impf. **-ждаю, -ждаеши,** προασφαλίζεσθαι, осигуравати, сигурно чувати: Сл. на Г. в. на В. пет.

Предѹчинити v. pf. **-ѹчиню, -иниши,** προτάσσειν, напред одредити: Дел. 17, 26.

Предѣлъ, < **прѣдѣлъ** m. 1) ὅριον, μεθορία, граница: Пс. 103, 9; околина: Мат. 2, 16; Марк. 5, 17; ὁροθεσία, одређивање међе, међа: Дел. 17, 26; ὅρος, граница, рок: **закона** (Ч. венч.); **жизни**: Син. у Суб. мес.; 2) μέρος, део, крај: Мат. 2, 22.

Предѡбрѹчати < **прѣдобрѫчати** v. impf. **-чаю, -чаеши,** προμνηστεύειν, унапред заручити: Кан. на Усп. Бог. п. 9 ирм.; Троп. Предпр. Вавед.

Предѡбрѹчити < **прѣдъобрѫчити** v. pf. **-чѹ, -чиши,** προμνηστεύειν, унапред заручити, верити: Троп. у Нед. св. праот.

Предѿметный 3. προβεβλημένος, напред одбачен: Син. у Нед. В. п.

Преемникъ < **прѣѥмьникъ** m. διάδοχος, наследник: Прем. Сир. 46, 1; Син. у II Нед. В. п.

Преемство < **прѣѥмьство** n. διαδοχή, преузимање, наследство: Син. у II Нед. В. п.

Преестественъ, -ый < **прѣѥстьствьнъ** 3. а) ὁ παρὰ φύσιν, натприродан, чудесан: Рим. 1, 26, Кан. св. Андр. крит. ст. на блаж.; Кан. на Бож. п. 8 ирм.; б) ὑπερφυής, изванредан: **мѹтка** (Син. на В. четврт.); Кан. св. Теод. п. 8 богор.

Преестественнѣ adv. ὑπερφυῶς, натприродно: Богор. у Ч. погреб. свешт.

Прежде < **прѣжде** praep. πρό, пре: **прошенїѧ вашегѡ** (Мат. 6, 8); **сложенїѧ мїра**: Јов. 17, 24; adv. πρίν, пређе; **прежде даже,** пре него: Пс. 38, 14; 118, 67; Мат. 1, 18; Марк. 14, 30. 72; Лук. 22, 61; πρῶτον, најпре: Марк. 4, 28; Јов. 20, 4.

Прежделозлеганїе < **прѣждевъзлѣганиѥ** и **-возлежанїе** n. πρωτοκαθεδρία, прво место, зачеље: Мат. 23, 6; Лук. 20, 46.

Преждесѣданїе < **прѣдъсѣданиѥ** n. πρωτοκλισία, прво место на зборовима, зачеље: Марк. 12, 39.

Презѣлный < **прѣзѣльнъ** 3. ὑπερβάλλων, превелик: Еф. 2, 7.

Презѣлнѣ adv. λίαν, одвише, веома јако: Син. у I Нед. В. п.

Презѣлнѣйшїй 3. ὑπερβάλλων, ненадмашан, превелик: **радость** (Син. у Нед. блуд. с.).

Презѥстественный < **прѣзъѥстьствьнъ** 3. ὁ παρὰ φύσιν, протуприродан: Рим. 1, 26.

Презорливый < **прѣзорьливъ** 3. ὑπερήφανος, горд, надувен, дрзак: Јер. 43, 2.

Презорство < **прѣзорьство** n. ὑπερηφάνεια, презирање, пренебрегавање, дрскост, безобзирност, охолост, надутост: IV Мојс. 22, 30; Авд. 1, 3.

Презорствовати < **прѣзорьствовати** v. impf. **-ствѹю, -еши,** ὑπερηφανεῖν, презирати, пренебрегавати: Дан. 5, 20.

Презоръ < **прѣзоръ** m. в. **презорство**: Прол.

Презрѣти v. pf. **презрю, зриши,** 1) καταφρονεῖν, презрети: Мат. 18,

10; 2) ὑπερορᾶν, одозго гледати: IV Мојс. 22, 30; παρορᾶν, превидети: беззаконїа моа презри Гдн (Троп. у Послед. прич.).

Преизбыти <прѣизбытн v. pf. -бѫдѫ, -бѫдеши, περισσευθήσεσθαι, претећи: Мат. 13, 12.

Преизбыточествїе < прѣизбытъчьствие n. περίσσευμα, изобиље: Еф. 3, 20.

Преизбыточествовати < прѣизбытъчьствовати v. impf. -ствѫю, -еши, ὑπερπερισσεύεσθαι, у изобиљу имати, изобиловати, умножити: Рим. 5, 20; Ном. пр. 219; пресипати се: II Кор. 7, 4.

Преизлиха adv. ὑπερπερισσῶς, премного, одвише, силно, јако: Марк. 7, 37; Дел. 26, 11; I Сол. 3, 10; 5, 13.

Преизлишествовати <прѣизлишьствовати v. impf. -ствѫю, -еши, περισσεύειν, изобиловати, веома умножити, изобилно обасути некога нечим: Рим. 5, 15.

Преизрадный <прѣизрадьнъ 3. ἔκτατος, прекрасан, изванредан: *(Вост.).*

Преизѧщество < прѣизаштьство n. ὑπεροχή, красота, предност, већа моћ, изврсност: II Мак. 15, 13.

Преизѧщїе <прѣизаштие n. в. преизѧщество: Прол.

Преизѧщный <прѣизаштьнъ 3. μετέωρος, висок, узвишен, изванредан, особит, изврстан: Сл. на Г. в. на Усп. Бог.

Преимѣти <прѣимѣти v. impf. -мѣю, -еши, προέχεσθαι, истицати се, одликовати се, бити бољи од неког: Рим. 3, 9; ὑπερέχειν, надмашати, превазилазити: велкъ оумъ преимѫщїй (Кан. Бог. п. 5 т. 2); Кан. воскр. гл. 3 п. 5 ирм.; Кан. Богој. п. 5 ирм.

Преиспестрити <прѣиспьстрити v. pf. -пещрю, -пестриши, ποικίλλειν, ишарати: Пс. 44, 10. 14; Ст. на блаж. св. кн. Лаз.

Преисподнїй <прѣисподьнъ 3. καταχθόνιος, подземни: Пс. 85, 13; 138, 15; Филиб. 2, 10; κατωτάτος, најдоњи: адъ (Кан. у Нед. месоп. п. 6 ирм.).

Преисподнѧѧ adj. f. τὰ κατώτατα, шеол, ад: Пс. 62, 10; Ст. на стих. воскр. гл. 1; καταχθόνια, подземни ад: егда же ѿ преисподнихъ (ἐκ τῶν καταχθονίων) воскреслъ еси (Троп. воскр. гл. 2); пр. земли, ад: Кан. на Ускрс. п. 3 т. 1.

Преитїе <прѣитие n. прелаз: къ вѣчнѣй жизни (Прол.).

Преклаиѧтисѧ <прѣклаииатиса v. impf. -нѧюсѧ, -ешисѧ, κλίνειν, нагињати се: Лук. 9, 12.

Преклонити <прѣклонити v. pf. -клоню, -нишн, κάμπτειν, преклонити: главѫ (Јов. 19, 30); савити: колѣна (Дел. 7, 60; 9, 40; 20, 36; 21, 5; Рим. 11, 4); -сѧ, κύπτειν, сагнути се: Пс. 9, 31; Марк. 1, 7; Јов. 8, 6. 8.

Преклонѧти <прѣклоиѣти v. impf. -нѧю, -еши, κάμπτειν, преклањати, савијати: колѣна (Еф. 3, 14).

Преклѣтъ < прѣклѣтъ m. cella, клет, собица, ћелија; одељење куће, где се живело зими: домъ съ преклѣты, τὸν οἶκον τὸν περίπτερον, кућу земну (Амос 3, 15).

Прекормити < прѣкръмити v, pf. -кормлю <-кръмлѭ, -мишн, διατρέφειν, прехранити: III Цар. 18, 5.

Прекословіе < прѣкословие n. ἀντίθεσις, противљење, изговор, одрицање, препирање, свађа: I Тим. 6, 20; Јевр. 6, 16; 7, 7; 12, 3.

Прекословный < прѣкословьнъ 3. ἀντιλέγων, који одговара, који се противи: Тит. 2, 9.

Прекращеніе < прѣкраштение n. ἐγκωπή, сметња, запрека: I Кор. 9, 12.

Прекосраженіе n. међусобна борба: Прол.

Прекривити v. pf. -кривлю, -виши, curvare, искривити, савити; обманути, надмудрити, преварити: Прол.

Прелагатай[1]) m. ухода: Ис. Нав. 6, 16; II Тим. 3, 3.

Прелагати < прѣлагати v. impf. -гаю, -гаеши, 1) περιτρέπειν, приводити, доводити до нечега: въ неистовство, до лудила (Дел. 26, 24); 2) μετατίθεναι, премештати, мењати, кварити: предѣли (међе) ближнагѡ твоегѡ (V Мојс. 27, 17); Јевр. 7, 12; Јуд. 1, 4; -ся, μετατίθεσθαι, одвраћати се: Гал. 1, 6; Син. у II Нед. В. п.

Прелестникъ < прѣльстьникъ m. 1) ἀπατεών, варалица: Ст. на стих. на В. пет.; 2) πλάνος, скитница, кушач: Мол. 7 пред Прич.; 3) ἀλάστωρ, злочинац: Кан. у суб. I седм. В. п. п. 6 т. 2.

Прелестный < прѣльстьнъ 3. πλανήτης, лажан, варљив; чаробан, примамљив: Јуд. 1, 13; Еф. 4, 22.

Прелесть < прѣльсть f. πλάνη, превара, обмана, лукавство; дражи, чари: Рим. 1, 27; I Сол. 2, 3; и діавола прелесть оупразднися: Ст. на Г. в. воскр. гл. 3; Мол. 2 св. В. В. на Дух. веч.; ідолская: Мол. у св. Лит. Вас.

Преложеніе < прѣложение n. 1) τροπή, промена, мењање: Јак. 1, 17; 2) μετάθεσις, премештање, помицање: Јевр. 11, 5; 12, 27; 3) μετάστασις, уклањање, пресељење: Мол. 3 св. В. В. на Дух. веч.

Преложити v. pf. -жу, -жиши, 1) μεταβάλλειν, променити, претворити у нешто: въ кровь (II Мојс. 7, 17); мѵроносицамъ плачь: Троп. воскр. гл. 7; преложивъ Духомъ твоимъ стымъ: св. Лит. Злат.; 2) μετατίθεναι, преместити, преселити: Јевр. 11, 5; пренети: оумъ на небеса (Ак. Бог. конд. 8); -ся, μεταστραφήσεσθαι, претворити се: солнце во тму (Дел. 2, 20).

Преломокъ < прѣломъкъ m. κλάσμα, fragmentum, одломак, комадић: Прол.

Прельстити < прѣльстити v. pf. -щу, -стиши, 1) ἀπατᾶν, преварити, обманути: I Мојс. 3, 13; 2) πλανᾶν, завести: Мат. 24, 4. 5. 11. 24; 3) βασκαίνειν, опчарати, опчинити: Гал. 3, 1; 4) παραλογίζειν, варати: Кол. 2, 4; -ся, преварити се, сићи с правог пута: V Мојс. 4, 19; I Тим. 2, 11.

Прельщати < прѣльштати v. impf. -щаю, -щаеши, 1) δελεάζειν, примамљивати, опчињавати, прелашћивати: II Петр. 2, 18; 2) πλανᾶν, варати: I Јов. 1, 8; 3) καταβρεύειν, обмањивати: II Кор. 2, 18; -ся, πλανᾶσθαι, варати

[1]) У грчком и лат. тексту ове речи нема.

се: Мат. 22, 29; Марк. 12, 24. 27.

Прелюбодѣй < прѣлюбодѣй m. μοιχός, прељубочинац: Лук. 18, 11; Јак. 4, 4; I Кор. 6, 9; Јевр. 13, 4.

Прелюбодѣйный < прѣлюбодѣйнъ 3. μοιχαλίς, прељуботворни: Мат. 12, 39; 16, 4; 19, 9; Мат. 8, 38.

Прелюбодѣйство n. μοιχεία, прељуба: Јер. 13, 27.

Прелюбодѣйца f. μοιχαλίς, прељубочиница: Јак. 4, 4; Рим. 7, 3.

Прелюбодѣйчищь < прѣлюбодѣйчишть m. νόθος, копиле: Јевр. 12, 8.

Прелюбодѣянїе n. πορνεία, μοιχεία, прељуба: Мат. 15, 19; Марк. 7, 21; Јов. 8, 3. 4; Гал. 5, 19.

Прелюбы, -бве f. прељуба: пр. сотворити, творити, дѣяти, μοιχεύειν, чинити прељубу: Мат. 5, 27; 19, 9. 18; Марк. 10, 11. 12. 19; Лук. 16, 18; 18, 20; Јак. 2, 11; Рим. 2, 22; 13, 9; не прелюбы сотвори: II Мојс. 20, 14.

Премедлити < прѣмъдлити v. impf. -длю, -длиши, закаснити, задржавати се, оклевати: I Мојс. 34, 19.

Преминовати < прѣминовати v. impf. -ну̂ю, -ну̂еши, διαμείβειν, пропутовати, пролазити: житїя теченїе (Кан. у Нед. мит. и фар. п. 6 т. 2).

Премину̂ти < прѣминжти v. pf. -ну̂, -неши, παραβαίνειν, проћи, прекорачити *(Вост.)*.

Премїрный < прѣмирьнъ 3. ὑπερκόσμιος, надземаљски, горњи, небески: возкресенїе (Кан. Воздв. ч. к. п. 6 ирм.); оумъ: Кан. на Богој. п. 9 ирм.; слава: Кан. Бож. п. 1 т. 3; Ст. по јев. на Преобр.; Син. у II Нед. В. п.; благая: Мол. на Јутр.

Премолкну̂ти < премлъкнжти v. pf. -кну̂, -кнеши, престати говорити, ућутати: Ис. 62, 6.

Премолчати < прѣмлъчати v. impf. -молчу̂, -чиши, παρασιωπᾶσθαι, прећутати: Сл. на стих. на св. Ник.; оставити без пажње: Пс. 108, 1.

Премощи < прѣмошти v. pf. -могу̂, -жеши, ὑπερδύνασθαι, одолети, победити: Пс. 64, 4; 128, 2.

Прему̂дровати < прѣмждровати v. impf. -дру̂ю, -дру̂еши, претећи кога у лукавству, надмудрити: прему̂дру̂емъ нашего господина (Прол.).

Премѣненїе < прѣмѣненије n. 1) ἄλλαγμα, мењање: III Мојс. 27, 10; 2) παραλλαγή, μετάθεσις, измена, промена, промењивање: Јак. 1, 17; Јевр. 7, 12; 3) ἀπαλλαγή, ослобођење, одвраћање, уклањање: въ премѣненїе всякагѡ недуга (Мол. у Ч. јелеосв.).

Премѣнитель m. ἀλλοιωτίος, који мења: тли (Ип. воскр. гл. 3).

Премѣнити v. pf. -ню, -ниши, μεταλλάτειν, променити: III Мојс. 27, 10; претворити: истину Бж҃їю во лжу̂ (Рим. 1, 25); премѣнити жизнь, умрети: II Јездр. 1, 31; -ся, променити се: на веселїе (III Мак. 5, 24).

Премѣняти < прѣмѣняти v. impf. -няю, -няеши, μετατιθέναι, премештати: Ном. пр. 195.

Преначалїе < прѣначалие n. неимање почетка, вечност. Тр. п.

Преначальный < прѣначальнъ 3. ὑπεράρχιος, беспочетни, превечни:

ество (Сл. на блаж. на св. Саву).

Пренебесный < прѣнебесьнъ 3. ὑπερουράνιος, који је више небеса, наднебесни: жертвенникъ (Служ.).

Пренебрегати < прѣнебрѣгати v. impf. -гаю, -гаеши, ὀλιγωρεῖν, пренебрегавати, занемаривати, заборављати: наказанїя Гд҇ня (Приче Сол. 3. 11).

Пренебрещи < прѣнебрѣщи v. pf. -гꙋ, -жеши, пренебрећи, занемарити, заборавити *(Микл.)*.

Пренемоганіе n. ὀλιγοψυχία, малодушност, изнемоглост: Прол.

Пренемогати v. impf. -гаю -гаеши, ὀλιγωρεῖν, пренебрегавати, немаран бити према нечему: Јевр. 12, 5.

Пренемощи < прѣнемощи v. pf. -могꙋ, -жеши, ὀλιγοψυχεῖν, бити малодушан, изнемоћи *(Микл.)*.

Пренепорочный < прѣнепорочьнъ 3. πανάμωμος, παναμώμητος, сасвим непорочан: Стат. II ст. 124 и на И нынѣ:

Препиловати v. pf. -пилꙋю, -еши, претестерити: Прол.

Препинаніе < прѣпинаніе n. ἐμπόδισμα, сметање, спречавање, сметња, препрека *(Вост.)*.

Препинати v. impf. -наю, -наеши, 1) διατείνειν, extendere, разапињати, пружати; сметати, спречавати: I Јездр. 4, 4.

Препирати < прѣпирати v. impf. -раю, -раеши, 1) πείθειν, наговарати, уверавати: Дел. 18, 4; Гал. 1, 10; 2) συμβιβάζειν, доказивати: Дел. 9, 22; -ся, διακρίνεσθαι, препирати се: Дел. 11, 2.

Препитавати < прѣпитавати v. impf. -ваю, -еши, ἐκτρέφειν, прехрањивати, исхрањивати *(Вост.)*.

Препитаніе < прѣпитаніе n. ἐκτροφή, храна, исхрана, прехрана: Прол.

Препитати v. pf. -таю, -таеши, 1) τρέφειν, исхранити се: Апок. 12, 14; διατρέφειν, прехранити, одржати: сѣмя (I Мојс. 7, 3); τροποφορεῖν, прехранити: Дел. 13, 18; 2) θάπτειν, погрепсти, сахранити: препитанъ (ταφείς, погребен) въ старости добрѣй (I Мојс. 15, 5).

Препобѣждати < прѣпобѣждати v. impf. -ждаю, -ждаеши, ὑπερνικᾶν, побеђивати: Рим. 8, 37.

Преподобенъ, -ый < прѣподобьнъ 3. ὅσιος, свет: V Мојс. 32, 4; Пс. 4, 4; 17, 26; 51, 11; Дел. 2, 27 squ.; I Тим. 2, 8; Тит 1, 8; Јевр. 7, 26. Преподобнима се називају сви угодници који су се, далеко од света, подвизавали у пустињама, манастирима и др.

Преподобіе n. ὁσιότης, 1) светост, светиња: Лук. 1, 75; Еф. 4, 24; Мол. трисв. на св. Лит.; 2) титула свештеника и монаха (Слов. Имп. ак.).

Преподобнолѣпнѡ adv. као што приличи, доликује светости: Прол.

Преподобномꙋченикъ < прѣподобьномѫченикъ m. који је претрпео за Христа мученичку смрт у монашком чину (Слов. Имп. ак.).

Преподобнѡ adv. ὁσίως, свето: I Сол. 2, 10.

Преподобствіе n. в. преподобіе. Прол.

Преподобство m. в. преподобіе: Прол.

Препокоити v. pf. -кою, -иши, παύειν, успокојити, умирити: къ миннꙋвшее нощи число: Јут. мол. 6.

Преполовеніе n. 1) ἥμισυς, половица: дней моихъ (Пс. 101, 25); 2) по-

ловина, средина: въ пр. праздника, τῆς ἑορτῆς μεσούσης (Јов. 7, 14); 3) среда IV Недеље по св. Пасци: Празник Преполовенија.

Преполовити v. pf. -влю, -виши, μεσοῦν, преполовити, доћи до половине, достићи половину нечега: не преполовѧтъ (μὴ ἡμισεύσωσι) дней своихъ (Пс. 54, 24).; преполовившꙋсѧ праздникꙋ, μεσούσης τῆς ἑορτῆς, када је дошло до половине празника, у половини празника: Троп. Препол.

Преполовленїе < прѣполовлѥние n. μεσότης, средина, половина: поста (Ст. на Г. в. у ср. IV седм. В. п.).

Преполовлѧтисѧ v. imp. -влѧюсѧ, -ешисѧ, преполовљавати се, долазити до половине: праздникꙋ законномꙋ (Конд. у среду Препол.).

Препонка f. λόβος, мрежица: иже на печени (III Мојс. 3, 4).

Препонъ <прѣпонъ m. ἐμπόδισμα, impedimentum, сметња, препрека *(Вост.; Микл.)*.

Препоситъ m. πρεπόσιτος, praepositus, начеоник: Прол.

Препочити v. pf. -почїю, -чїеши, ἀναπαύεσθαι, одахнути, отпочинути, одморитисе: II Цар. 16, 14.

Препоѧсанїе <прѣпоѩсанье n. περίζωμα, појас: I Мојс. 3, 7.

Препоѧсати < прѣпоѩсати v. pf. -саю, -саеши и -ѧшꙋ, -ѧшеши, περιζωννύναι, препасати: II Мојс. 12, 11; Лук. 17, 8; съ высоты силою: Ирмол. гл. 1 п. 3 ирм. 1; поѧсомъ златымъ: Апок. 12, 13; 15, 6; препоѧши мечь твой: Пс. 44, 4; да препоѧшетъ насъ силою своею свыше: Мол. у Кан. молеб.; запрегнути: чресла: Лук. 12, 35; Еф. 6, 14; I Петр. 1, 13; -сѧ, опасати се: Лук. 12, 37; Дел. 12, 8.

Препоѧсовати < прѣпоѩсовати v. impf. -сꙋю, -сꙋеши, опасивати: препоѧсꙋѧй мѧ силою... (Мол. при облач. појаса).

Препровождати < прѣпровождати v. impf. -ждаю, -ждаеши, διάγειν, проводити *(Микл.)*.

Препроводити v. impf. -ждꙋ, -диши, διάγειν, проводити: житїе (Сл. на Г. в. на Обрез.).

Препрославити < прѣпрославити v. pf. -влю, -виши, δοξάζειν, преузносити славом, прославити *(Вост.)*.

Препрославленъ 3. ὑπερένδοξος, преузнесен славом: Кан. Воздв. ч. к. и Пасхе п. 7 ирм.; δεδοξασμένος, прослављен: Кан. Усп. Бог. п. 7 ирм.

Препростїе <прѣпростие n. ἁπλότης, простота, једноставност, наивност, неотесаност *(Микл.; Вост.)*.

Препростъ < прѣпростъ 3. ἁπλοῦς, простодушан, наиван; ἄγροικος, простачки, неотесан, необразован, суров; ψιλός, прост, празан *(Микл.)*.

Препрꙋгъ <прѣпрѫгъ m. περίζωμα, појас, прегача: Рут 3, 15.

Препрꙋда <прѣпрѫда f. πορφύρα, пурпурна хаљина, багреница: Мин. 24 јула.

Препрѣнїе <прѣпрѣние n. πεισμονή, убеђење: Гал. 5, 8.

Препрѣтелный < прѣпрѣтельнъ 3. πειθός, убедљив, надговорљив: I Кор. 2, 4.

Препрѣти v. pf. -прю, -приши, πείθειν, убедити: всю Асїю (Дел. 19, 26).

Препрѧда < **прѣпрада** f. в. **препрꙋда**: Марк. 15, 17.

Препѣтый < **прѣпѣтъ** 3. πανύμνητος, веома слављен, достојан хвале: Дан. 3, 52; Кан. Благ., Воздв. ч. к. и др. п. 7. ирм.

Препѧти < **прѣпати** v. pf. **препнꙋ**, **-нешн**, διαβάλλειν, зауставити, препречити, смести: IV Мојс. 22, 22; Пс. 139, 5; **-сѧ**, κολύειν, кочити се: **оустнѣ** (Ст. у Ч. погр. свешт.).

Препѧтїе < **прѣпатие** n. διαβολή, препрека, сметња: IV Мојс. 22, 32.

Пререкорѣчивый 3. који радо противуречи, опонира: Прол.

Пререщи < **прѣрешти** v. pf. **-рекꙋ**, **-чешн**, ἐρίζειν, свађати се, препирати се: Мат. 12, 19.

Преристанїе < **прѣристание** n. παραδρομή, пролаз, утрка: П н. песм. 7, 5.

Прерѣканїе < **прѣрѣкание** n. ἀντιλογία, свађа, буна: Пс. 17, 44; Јуд. 1, 11; противуречје, приговор, потсмех, укор: Пс. 30, 21.

Прерѣкати v. impf. **-каю**, **-каеши**, ἀντιλέγειν, говорити против нечега, противити се: Рим. 10, 21; **знаменїе прерѣкаемо**, знак противу кога се говори: Лук. 2, 34.

Прерѣковати v. impf. **-кꙋю**, **-кꙋеши**, в. **прерѣкати**: Син. на В. пет.

Прерѣцати v. impf. **-цаю**, **-цаеши**, ἐπιτιμᾶν, противуречити, приговарати: Мат. 16, 22.

Пресельникъ < **прѣсельникъ** m. μετανάστης, μέτοικος, дошљак, странац: I Мојс. 23, 4.

Пресельничество < **прѣсельничьство** n. μετοικία, пресељивање, сеоба (Вост.); туђи крај, туђина (Слов. Имп. ак.).

Преселѧти v. impf. **-лѧю**, **-лѧеши**, μετοικεῖν, пресељавати, селити (Микл.).

Пресїѧющїй < **прѣсиꙗѭшть** 3. ὑπερλάμπων, који одвише светли: **чꙋдеса** (Ст. на хвал. воскр. гл. 5).

Пресловꙋтый < **прѣсловѫтъ** 3. ὀνομαστός, изодавна познат; знаменит, славан: Јез. 22, 5; **ймянъ**: Јестир. 3, 13.

Пресловꙋщїй < **прѣсловѫшть** 3. περικλυτός, прејасан, славан, чувен, дичан: **въ мꙋжествѣ** (Ст. на лит. на Обн. хр. св. Георг.); **въ побѣдахъ**: Ст. на хвал. истог празн.

Преслꙋшанїе < **прѣслоушание** n. παρακοή, непослушност, непокорност: II Кор. 10, 6; **древа преслꙋшанїѧ**: Ст. на Г. в. воскр. гл. 4; Сјед. 2 на Богој.

Преслꙋшати < **прѣслоушати** v. pf. **-шаю**, **-еши**, παρακούειν, неслушати: Ис. 65, 12; Мат. 18, 17; занемарити, преступити: **заповѣдь** (Ст. на Г. в. и Свјет. у Нед. сироп.); **-сѧ**: Прол.

Пресмотренїе < **прѣсъмотрение** n. ἐπισκοπή, надзор: II Мојс. 30, 12.

Пресмыкатисѧ < **прѣсмыкатися** v. impf, **-каюсѧ**, **-каешисѧ**, ἕρπειν, милити, пузити, гамизати, гмизати: **гады** (I Мојс. 1, 26).

Преспѣвати v. impf. **-ваю**, **-ваеши**, προκόπτειν, напредовати: Лук. 2, 52; Гал. 1, 14.

Преспѣти v. pf. **-спѣю**, **-спѣеши**, προκόπτειν, успевати, помагати у нечем: **въ нечестїе** (II Тим. 2, 16); **преспѣющь**, ὑπερβάλλων, изобилан: Еф. 1, 19; 3, 19.

Прєсп́ѣанїє < **прѣспѣꙗніе** n. ὑπερβολή, напредовање: II Кор. 4, 17; προκοπή, успех: I Тим. 4, 15; напредак: живота и вѣры (Ч. венч. и Мол. верних 2 у св. Лит. Злат.).

Прєставити < **прѣставити** v. pf. -влю, -виши, μεθιστῆναι, пренети, преместити: Кол. 1, 13; уклонити: Дел. 13, 22; -сѧ, умрети: Прєставиласѧ єси животꙋ, мати ꙋ́щи живота: Троп. Усп. Богор.

Прєставлѧти < **прѣставлꙗти** v. impf. -влѧю, -влѧєши, μεθιστῆναι, премештати: гѡры (I Кор. 13, 2); -сѧ, умирати *(Микл.)*.

Прєстатїє < **прѣстатие** n. διάλειψις, престајање, пропуштање, прекидање, завршетак: закона (Ст. на блаж. на Обр. Госп.).

Прєстїхїѡванный 3. μεταστοιχειωθέντος, стихијама измењен, преображен: Син. у Нед. месоп.

Прєстольникъ < **прѣстольникъ** m. ἔνθρονος, in solio sedens, који седи на престолу, архијереј *(Микл.)*.

Прєстрадати < **прѣстрадати** v. impf. -даю, -даєши, ὑπομένειν, perferre, подносити, страдати, трпети: Прол.

Прєстрогати < **прѣстръгати** v. impf. -гаю, -гаєши, πρίειν, престругати, претестерити: Прол.

Прєстꙋпати < **прѣстѫпати** v. impf. -паю, -паєши, 1) παραβαίνειν, преступати, прекорачивати: прєданїє (Мат. 15, 2); заповѣдь Бж҃їю: Мат. 15, 3; II Јов. 1, 9; 2) ἀκυροῦν, укидати: слово Бж҃їє (Марк. 7, 13).

Прєстꙋпка < **прѣстѫпъка** f. transgressio, прелаз, премештање; пропуштање неких реченица при читању апостола и јеванђелија: Тип.

Прєстꙋпленїє < **прѣстѫплениє** n. πλημμελεία, грех, кривица: III Мојс. 6, 6; παράβασις, преступ: Рим. 2, 23; 4, 15; Јевр. 9, 15.

Прєсꙋщественный < **прѣсѫштествьнъ**, 3. ὑπερούσιος, који је одувек постојао, вечити, превечни: Трѡица (Ч. кршт.); Конд. Бож.

Прєсꙋществленїє < **прѣсѫштьствлениє** n. ὑπερουσιότης, натприродност *(Вост.)*; 2) transsubstantio, претварање, нарочито претварање хлеба и вина у тело и крв Христову на св. Литургији: Чин. изб. и рукоп. архиј.

Прєсꙋществлѧтисѧ < **прѣсѫштьствлꙗтися**, v. impf. -влѧюсѧ, -єшисѧ, 1) ὑπερούσιον εἶναι, бити натприродан *(Вост.)*; 2) мењати се, претварати се у нешто: хлеб у тело и вино у крв Христову (Слов. Имп. ак.).

Прєсꙋщный < **прѣсѫштьнъ** 3. ὑπερούσιος, натприродан, божански: слово (Сјед. 1 на Ц. К. и Јел.).

Прєсылати < **прѣсылати** v. impf. -лаю, -лаєши, παραπέμπειν, одашиљати: Свјет. на св. Георг.

Прєсѣда < **прѣсѣда** f. ἔνεδρον, ἐνέδρα, заседа; превара, лукавство *(Микл.; Вост.)*.

Прєсѣдатисѧ < **прѣсѣдатися** v. impf. -даюсѧ, -єшисѧ, διαῤῥήγνυσθαι, раздерати се, размрскати се, испуцати се: кожи (Прол.).

Прєтєртїє < **прѣтрътие** n. διαίρεσις, растављање, раздвајање, цепање: Прол.

Прєткновєнїє < **прѣткновение** n. πρόσκομμα, спотицање, запињање, препрека, заседа: Јудит 5, 2; саблазан: I Кор. 8, 9.

Прєткнȣти < **прѣтъкнѫти** v. pf. -кнȣ, -кнєши, *προσκόπτειν*, повредити, запети: ѡ камєнь ногȣ (Пс. 90, 12; Мат. 4, 6; Лук. 4, 11); -сѧ, спотаћи се, посрнути: ѡ камєнь прєтыканїѧ (Рим. 9, 32).

Прєторгати < **прѣтръгати** v. impf. -гаю, -гаєши, *διαρρηγνύναι*, perrumpere, проломити, растргати: Прол.

Прєтрєти < **прѣтрѣти** v. pf. -трю, -трєши, *πρισθῆναι*, састругати, претестерити: Јевр. 11, 37.

Прєтрȣдити < **прѣтроудити** v. pf. -ждȣ, -диши, *καταπονεῖν*, уморити, утрудити, изнурити: сѣнїю прєтрȣждєннагѡ (Прип. 2 песме 9 на Срет.).

Прєтыканїє < **прѣтыканиє** n. *πρόσκομμα*, спотицање: Јер. 3, 3; камєнь прєтыканїѧ: I Петр. 2, 7; Рим. 9, 32. 33; Ст. на блаж. на Срет.; саблазан: Рим. 14, 20; 2) *προσκοπή*, смутња, прекршај, повод греху: II Кор. 6, 3; 3) *ἐμποδών* adv. на путу, на сметњи: Син. на В. чет.

Прєтыкатисѧ < **прѣтыкатисѧ** v. impf. -каюсѧ, -каєшисѧ, 1) *προσκόπτειν*, спотицати се, посртати. саблажњавати се: I Петр. 2, 8; Рим. 14, 21; 2) *παραπαίειν*, лутати, потуцати се: Син. у VI Нед. по св. Пасци.

Прєтѧжєнїє < **прѣтѧжєниє** n. *ῥοπή*, њихање, превага, претега: вѣса (Ис. 40, 15).

Прєȣкрасити < **прѣоукрасити** v. pf. -шȣ, -сиши, в. испєстрити: Кан. Усп. Бог. п. 1 ирм.

Прєȣмножєнїє < **прѣоумножєниє** n. 1) *ὑπερβολή*, претеривање: II Кор. 4, 17; 2) *πλεονεξία*, лакомство: II Петр. 2, 3; 3) *πλησμονή*, обиље: прємȣдрости (Мол. у св. Лит. Вас.).

Прєȣмȣдритисѧ < **прѣоумѫдритисѧ** v. pf. -дрюсѧ, -дришисѧ, *σοφισθῆναι*, стећи дубоку мудрост: Прем. Сир. 47, 16.

Прєȣспѣвати < **прѣоуспѣвати** v. impf. -ваю, -ваєши, *προκόπτειν*, успевати: вѣрою (Конд. св. Прок.); въ Бозѣ: Ст. на Г. в. на св. влмч. Теод.

Прєȣспѣти v. pf. -пѣю, -пѣєши, *προκόπτειν*, успети: II Тим. 3, 9. 13; Сл. на Г. в. на Ц. К. и Јел.

Прєхождєнїє < **прѣхождєниє** n. *μετάβασις*, прелаз; промена: нє прєхождєнїє жє мѣстноє бысть, а није се догодила промена места (Ак. Бог. ик. 8).

Прєчєстный < **прѣчьстьнъ** 3. *πανσεβάσμιος*, најчаснији: Догм. гл. 3.

Прєшєствїє < **прѣшьствиє** n. *διάβασις*, transitus, прелаз, пролаз; прошлост: Прол.

Прєщати < **прѣщтати** v. impf. -щаю, -щаєши, 1) *ἀπειλεῖν*, претити: I Петр. 2, 23; 2) *διαστέλλεσθαι*, заповедати: Марк. 8, 15; 3) *ἐμβριμᾶσθαι*, роптати, викати на кога: Марк. 14, 15.

Прєщєнїє < **прѣщтєниє** n. *ἀπειλή*, претња, грожња: Дел. 4, 17. 29; 9, 1; Еф. 6, 9; огнєннагѡ прєщєнїѧ нє оубоѧшасѧ: Кан. Бож. п. 7 ирм.; дышȣщєє прєщєнїє и ѕлохȣлєнїє богомєрзкоє, које је дисало претњом и Богу мрском безбожношћу (Кан. Воздв. ч. к., Преобр. и Богој. п. 7 ирм.).

Прєѡбидѣнїє < **прѣобидѣниє** n. *ἀδικία*, неправда, увреда; *περιφρόνησις*, презирање *(Микл.; Вост.; Дјач.)*.

Прєѡбидѣти v. pf. -ждꙋ, -диши, περιφρονεῖν, неправду, зло учинити, презрети: I Мојс. 42, 22; Тит 2, 15; јако увредити: Сјед. на св. Саву.

Прєѡбиждати < прѣобиждати v. impf. -ждаю, -ждаєши, καταφρονεῖν, презирати *(Микл.)*.

Прєѡбразити < прѣобразити v. pf. -жꙋ, -зиши, μεταμορφοῦν, преобразити, претворити у нешто: рєбро.. въ женꙋ (Мол. у Ч. венч.); -сѧ, примити други облик, преобразити се: Мат. 17, 2; на горѣ: Троп. Преобр.

Прєѡдєржати < прѣодръжати v. pf. -дєржꙋ, -жиши, ὑπερέχειν, заузети, покорити, подјармити, освојити: Јудит 11, 10.

Прєѡдолѣвати v. impf. -ваю, -ваєши, νικᾶν, надвлађивати, овлађивати *(Микл.)*.

Прєѡдолѣти v. pf. -лѣю, -лѣєши, νικᾶν, надвладати, овладати: єжє нє прєѡдолѣти вїна (Арх. чин.).

Прєѡрꙋжєнный 3. ὑπέροπλος, одвише наоружан: сила (Кан. воскр. гл. 2 п. 1 ирм.).

Прєѧвствєнный 3. περιφανής, светли: єкѧщєнїє (Кан. на Благов. п. 7 т. 2.).

Прєѧдати v. impf. -даю, -даєши, comedere, појести *(Микл.)*.

Прєѧти < прѣꙗти v. pf. прєимꙋ, -имєши, λαμβάνειν, prehendere, прихватити, приграбити, преузети: царство (Прол.).

Прєѧтїє < прѣꙗтиє n. διαδοχή, succesio, преузимање, наслеђе, баштина: Прол.

Прилачєнъ < прилачьнъ 3. πρόσπεινος, гладан: Дел. 10, 10.

Привоищє < привоиште n. sinus, залив, затон, драга: Прол.

Прибывати v. impf. -ваю, -ваєши, 1) περισσεύειν, умножавати, расти, бивати више: Дел. 16, 5; 2) προσγίγνεσθαι, дешавати се: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Прибыти v. pf. -бꙋдꙋ, -бꙋдєши, προσγίγνεσθαι, прићи, стати близу кога: Пс. 93, 20.

Прибытокъ < прибытькъ m. κέρδος, добит, доходак, корист: I Петр. 5, 2; Тит 1, 11.

Привалити v. pf. -валю, -лиши, προσκυλίειν, доваљати: Прол.

Привати m. pl. πριβάτα, aerarium principis, благајна, ризница кнежевска, приватно које благо *(Микл.)*.

Привведенїє < привъведениє n. ἐπεισαγωγή, увођење: Јевр. 7, 19.

Приведенїє n. προσαγωγή, приступ: Рим. 5, 2; Еф. 2, 18; Кан. воскр. гл. 2 п. 5 ирм.

Привєржєнъ < привръженъ 3. part. praet. pass. од привєрщи: Пс. 21, 11.

Привитати v. impf. -таю, -таєши, κατασκηνᾶν, обитавати, живети: птицы нєбєсныѧ (Пс. 103, 12).

Привлачати v. impf. -чаю, -чаєши, συνελαύνειν, склањати: Дел. 7, 26.

Привлєщи < привлѣшти v. pf. -кꙋ, -чєши, κατασύρειν, привући: Лук. 12, 58; Јов. 6, 44; 12, 32; 21, 6.

Привмѣнити < привъмѣнити v. pf. -ню, -ниши, προσλογίζεσθαι, adnumerare, прибројити: съ низходѧщими въ ровъ (Пс. 87, 5).

Привнити < привънити v. pf. -внидꙋ, -дєши, παρεισέρχεσθαι, прићи, привући се, прикрасти се: Јуд. 1, 4; Рим. 5, 20; Гал. 2, 4.

Привозложити < привъзложити v. pf. -жꙋ, -жиши, προσαναθέσθαι, додати: Гал. 2, 6.

Привоспомѧнѹти < привъспомѧнѫти v. pf. -нѹ, -неши, сетити се: Прол.

Привременнъ < привръменьнъ 3. πρόσκαιρος, непостојан: Мат. 13, 21. Марк. 4, 17.

Приврещи < привръшти v. pf. -вергѹ, -жеши, ῥίπτειν, одбацити; положити: къ ногамъ Іисѹсовимъ (Мат; 15, 30); предати се некоме: къ тебѣ приверженъ есмь ѿ ложеснъ (Пс. 21, 11).

Привѣсъ m. ζυγός, вага, теразије, мерило: Приче Сол. 16, 11; Прем. Сол. 11, 23.

Привѣтствовати v. impf. -ствѹю, -еши, χαίρειν, предусретати с поздравом, поздрављати: Тов. 7, 1.

Привѣтъ m. πρόθεσις, одлука; намера: II Тим. 3, 10.

Привѣщавати < привѣштавати v. impf. -ваю, -ваеши, προσφθέγγεσθαι, поздрављати, проговарати; кукати, нарицати: Ч. погр. свешт. ик. 4.

Привѧзати < привѧзати v. pf. -заю, -заеши и -жѹ, -жеши, δεῖν, привезати: жребѧ привѧзано (Марк. 11, 2. 4; Лук. 19, 30); -сѧ, привезати се: женѣ (I Кор. 7, 27).

Привѧзовати < привѧзовати v. impf. -зѹю, -зѹеши, ἀποδεῖν, привезивати: ѕвѣри (Ном. пр. 196).

Привѧзъ < привѧзъ m. δεσμός, vinculum, привез, конопац, узица, узе, окови *(Микл.)*.

Пригвожденіе n. προσήλωσις, adfixio, прибијање, прикивање: Прол.

Пригвоздити v. pf. -ждѹ, -здиши, 1) προσηλοῦν, приковати: на кресте (Кол. 2, 14); καθηλοῦν, прибити ексерима: Дел. 2, 23; Кан. И. Хр. п. 7 т. 1; Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.; Кан. св. Теод. п. 1 Сл.; 2) περιπείρειν, пробушити, пробости, натаћи, навући на себе нешто: себе болѣзнемъ многимъ (I Тим. 6, 10).

Пригласити v. pf. -шѹ, -сиши, φωνεῖν, προσφωνεῖν, звати, дозвати, позвати: Марк. 9, 35; Лук. 13, 12; 16, 2; Јов. 2, 9; 4, 16; Дел. 10, 7.

Приглашати v. impf. -шаю, -шаеши, προσφωνεῖν, дозивати: Лук. 7, 32.

Приглашеніе n. vocatio, позив: Прол.

Приглѧдъ < приглѧдъ m. aspectus, поглед: Прол.

Пригробіе n. officium funebre, погребни обред: Прол.

Пригробный < пригробьнъ 3. qui ad sepulcrum fit, који се употребљава при погребу; пр. слово, надгробна, посмртна реч (Прол.).

Придворица f. vestibulum, предворје, претсобље *(Микл.)*.

Придворіе n. ἔπαυλις, колиба, чадор, стан: II Мојс. 14, 2; Ис. 42, 11; προπύλαιον, предворје, претсобље *(Микл.)*.

Придова f. res necessariae, потребне ствари; потреба *(Микл.)*.

Придѣлати v. impf. -лаю, -еши, προσεργάζεσθαι, зарадити, донети: мнасъ (Лук. 19, 16).

Придѣлъ m. παρεκκλήσιον, sacellum maiori templo adjunctum, мала црквица, олтар или престо у већем храму, на коме се врше богослужења одељено од главног олтара *(Дјач.)*.

Придѣти v. pf. -дѣю, -дѣеши, προσφέρειν, поднети, принети: гѹбѹ оцта ко ѹстомъ (Јов. 12, 29); Лук. 23, 28.

Придѣѧти v. impf. -дѣю, -еши, в. придѣти.

Прижати < **прижати** v. pf, **прижмꙋ, -жмеши,** ἀποθλίβειν, погазити, притиснути: **ногꙋ Валаамꙋ** (IV Мојс. 22, 25).

Призапрѣтити v. pf. **-щꙋ, -тиши,** προσαπειλεῖν, запретити: Дел. 4, 21.

Призапрѣщати < **призапрѣштати** v. impf. **-щаю, -щаеши,** претити *(Микл.)*.

Призванїе n. πρόσκλησις, призив, позив *(Вост.)*.

Призвати v. pf. **-зовꙋ, -веши,** ἐπικαλεῖν, призвати, дозвати: **во имѧ Гд҃а** (I Мојс. 12, 8).

Призракъ m. φάντασμα, привиђење, утвара: Мат. 14, 26; Марк. 6, 49.

Призирати v. impf. **-раю, -раеши,** ἐπιβλέπειν, гледати на нешто: **на землю** (Пс. 103, 31).

Призло < **призъло** n. κακά, mala, зло, неваљалство *(Микл.)*.

Призрѣти v. pf. **-зрю, -зриши,** ἐπιβλέπειν, погледати, припазити: Пс. 85, 16; Лук. 1, 48; Дел. 1, 25; 9, 38.

Приказъ m. μῦθος, fabula, 1) говор, приказивање; 2) прича, бајка, басна *(Микл.)*.

Прикасатисѧ v. impf. **-саюсѧ, -саешисѧ,** 1) ἅπτεσθαι, дотицати се: Марк. 6, 56; Лук. 6, 19; 7, 39; Ст. на блаж. на Усп. Бог.; 2) προσψαύειν, прихватати: **бременемъ** (Лук. 11, 46); 3) συγράειν, мешати се с неким: **Жидове Самарѧнωмъ** (Јов. 4, 9).

Прикладный < **прикладьнъ** 3. ἐναρμόνιος, ἁρμόδιος, idoneus, прикладан, згодан, складан, спретан *(Микл.)*.

Прикладнω < **прикладьно** adv. προσῆκον, convenienter, доследно, пристојно, прилично, занимљиво (Ibid.).

Прикладовати v. impf. **-дꙋю, -дꙋеши,** συγκρῖναι, додавати, дометати, сравњивати, поредити се: II Кор. 10, 12.

Прикладство < **прикладьство** n. comparatio, упоређење, сравњење *(Микл.)*.

Прикладъ m. παράδειγμα, exemplum, образац, пример (Ibid.).

Приклонитисѧ v. pf. **-нюсѧ, -нишисѧ,** κλίνειν, нагнути се: Лук. 24, 29.

Приключай m. συγκυρία, casus, случај *(Микл.)*.

Приключатисѧ v. impf. **-чаюсѧ, -ешисѧ,** παρατυγχάνειν, сретати се, намерати се на неког: Дел. 17, 17.

Приключенїе n. σύμπτωμα, casus, догађај, случај, пригода *(Вост.)*.

Приключитисѧ v. pf. **-чꙋсѧ, -чишисѧ,** συναντάειν, догодити се: Дел. 20, 22; συμβαίνειν, случити се, десити се, збити се: Лук. 24, 14; Дел. 3, 10.

Приклѧкати v. impf. **-каю, -каеши,** προσκυνεῖν, genua flectere, клечати *(Микл.)*.

Приковарственнω < **приковарьствьно** adv. astute, лукаво: Прол.

Приколесънꙋтисѧ < **приколеснѫтиса** v. pf. в. **прикоснꙋтисѧ**: *(Микл.)*.

Прикосновенїе n. ἀφή, дотицање, додир: Кан. св. Андр. крит. п. 5 т. 4.

Прикосновенъ 3. προσιτός, приступачан: Сл. на Г. в. у среду IV седм. В. п.

Прикоснꙋтисѧ < **прикоснѫтиса** v. pf. **-снꙋсѧ, -снешисѧ,** ἅπτεσθαι, θιγγάνεσθαι, дотаћи се: **мꙋка** (Прем. Сол. 3, 1); **рꙋцѣ**: Мат. 8, 15; **ризѣ егω**: Мат. 9, 21; 14, 36; Марк. 5, 27. 28. 30; 6, 56.

Прикровеніе < прикръвеније n. ἐπικάλυμμα, покривач; изговор: I Петр. 2, 16.
Прикровенъ < прикръвьнъ 3. παρακεκαλυμμένος, сакривен: Лук. 9, 45.
Прикрꙋта f. προίξ, dos, мираз, опрема, прћија *(Микл.)*.
Прикрывати v. impf. -ваю, -ваеши, περικαλύπτειν, покривати: лице его (Марк. 14, 65).
Прикꙋдинъ 3. iniuriosus, неправедан *(Микл.)*.
Прикꙋжда f. ἐρήμωσις, desolatio, пустошење, рушење (Ibid.).
Прикꙋпленіе < прикоуплениие n. συνάφεια, connexio, куповина: книга прикꙋпленіѧ, књига о куповини, писмено сведочанство о куповини нечега (Јер. 32, 16).
Прꙋкꙋпъ m. ἐμπορεία, mercatura, трговина *(Микл.)*.
Прилежати v. impf. -лежꙋ, -жиши, 1) προσκεῖσθαι, припадати: ѿ пришлецъ прилежащихъ къ нимъ во Іерании (III Мојс. 22, 18); 2) ἐπέχειν, пажљиво мотрити, гледати: онъ же прилежаше имъ (Дел. 3, 5); 3) παρακεῖσθαι, лежати, налазити се, бити код чега: Рим. 7, 18. 21; 4) ἐπιμένειν, остајати при нечем, чекати, оклевати *(Вост.)*.
Приличенъ < приличьнъ 3. ἁρμόδιος, прикладан, згодан, подесан: Сјед. воскр. гл. 2.
Приличіе n. ἁρμονία, сагласност, склад: Кан. Дух. п. 3 т. 1.
Прилично adv. ἁρμοδίως, пристојно, згодно, подесно, добро: Еф. 4, 16.
Прилогъ m. προσβολή, нападај, навала: иже никакоже движꙋтсѧ приложи вражїими (Степ. воскр. гл. 2 ант. 3); страстей мѧ смꙋщаютъ прилози Молеб. Богор. п. 1 т. 2; сопротивенъ: Сл. на Г. в. на св. пр. Ил.; противный: Сл. на Г. в. на Усп. Бог.; Кан. ч. Крста п. 3 ирм.
Приложеніе n. 1) ἐπίβλημα, закрпа: плата невѣлена (Марк. 2, 21); дар: да бъхъ... твоеѧ благодати имѣлъ приложеніе; увећавање, умножавање: грѣхѡвъ (Мол. у Прич. бол.); 2) προσθήκη, додатак: Кан. прич. п. 6 т. 2; Мол. 1 по прич.
Приложити v. pf. -жꙋ, -жиши, 1) προστιθέναι, метнути на што, дометнути, додати: II Мојс. 14, 13; поновити, продужити: и приложи (προσέθηκε, rursum, понова, опет) родити брата егѡ (I Мојс. 4, 2); сына третїаго: I Мојс. 38, 5; приложи послати, опет посла: IV Мојс. 22, 13; не приложи (οὐ προσέθετο, non ultra, не више) возвратитисѧ къ немꙋ, не врати му се више: I Мојс. 8, 12; не приложꙋ ктомꙋ проклѧти землю, нећу више клети земље: I Мојс. 8, 21; προσθεῖναι, примакнути: возрастꙋ своемꙋ лакоть единъ (Мат. 6, 27; Лук. 12, 25); умножити: вѣрꙋ (Лук. 17, 5); ἐπιτιθέναι, дометнути: Апок. 22, 18; 2) παραβάλλειν, сравнити, упоредити, укратко рећи, исказати: коей притчи приложимъ, у каквој ћемо га причи исказати (Марк. 4, 30); 3) παρέχειν, прибавити, пружити: паче приложиша безмолвїе (Дел. 22, 2) још већа тишина поста *(Вук)*; -сѧ, 1) προστίθεσθαι, примакнути се, додати се: и сїѧ вся приложатсѧ вамъ (Мат. 6, 33; Лук. 12, 31); обратити се: народъ

многъ Гдеви (Дел. 11, 24); пристати уз некога: къ Павлу и Сілѣ (Дел. 17, 4); 2) προσανατίθεσθαι, саветовати се, саопштити, казати, питати: абїе не приложихсѧ плоти и крови (Гал. 1, 16).

Прилпн8ти < прильпнѫти v. pf. -пн8, -пнеши, κολλᾶσθαι, чврсто стојати, прилепити, прионути: ѧзыкъ гортани (Пс. 136, 6); д8ша моѧ по тебѣ: Пс. 62, 9; сердце строптиво: Пс. 100, 3.

Прил8чатисѧ < прилоучатисѧ v. impf. -чаюсѧ, -чаешисѧ, συμβαίνειν, догађати се: I Кор. 10, 11.

Прил8читисѧ < прилоучитисѧ v. pf. -ч8сѧ, -чишисѧ, συμβαίνειν, догодити се: Дел. 20, 19.

Прилѣвакъ < прилѣвъкъ m. potus monachis dandus, пиће, напитак који се даје монасима за трапезом *(Микл.)*.

Прилѣжанїе < прилєжанис n. ἐπιμέλεια, брига, старање, пажња, помоћ, усрђе: Дел. 27, 3.

Прилѣжати < прилєжати v. impf. -ж8, -жиши, 1) ἐπιμελεῖσθαι, старати се, бринути се за нешто: ѡ церкви Бж҃їей (I Тим. 3, 5); ѡ д8ши (Троп. преп. жен.); прилѣжа ем8 (Лук. 10, 34) = устаде око њега *(Вук)*; 2) προΐστασθαι, стајати на челу, бити вођа, управљати, добро се старати: прилѣжащїи добрѣ пресвνтеры (I Тим. 5, 17).

Прилѣженъ < прилѣжьнъ 3. ἐκτενής, реван, усрдан: Дел. 12, 5; I Петр. 4, 8; моленїе: св. Лит. Злат.

Прилѣжнѡ adv. ἐπιμελῶς, εὐτόνως, ἐκτενῶς, брижљиво, постојано, марљиво, усрдно, ревно: Лук. 15, 8; 23, 10; I Петр. 1, 22.

Прилѣпитисѧ v. pf. -плюсѧ, -пишисѧ, 1) κολλᾶσθαι, прилепити се, привезати се уз кога, сјединити се с ким: къ женѣ своей (Мат. 19, 5; Марк. 10, 8; Еф. 5, 31); прионути: прахъ прилѣпшїй (Лук. 10, 11); 2) ἀκολουθῆσαι, доћи, допрети: прилѣпишасѧ грѣси еѧ даже до небесе (Апок. 18, 5).

Прилѣплѧтисѧ < прилѣплѧтисѧ v. impf. -плѧюсѧ, -плѧешисѧ, везивати се, сједињавати се с ким: оучеником (Дел. 9, 26); съ бл8додѣйцею: I Кор. 6, 16; Гдеви: I Кор. 6, 17.

Примета́ти < прнмѣтати v. impf. -таю, -таеши, προσρίπτειν, добацивати: Кан. воскр. гл. 7 п. 6 ирм.; -сѧ, παραρίπτεσθαι, на страну се бацати, бити одбачен (с вишег места): изволихъ приметатисѧ въ дом8 Бога моегѡ паче, неже жити ми въ селенїихъ грѣшничихъ (Пс. 83, 11).

Примикνрїй m. грч., црквенослужитељ који пред архијерејем носи свећу на Малом и Великом входу: Арх. чин.

Примикνръ m. πριμικήριος, primicerius, заповедник прве чете, капетан: Прол.

Примирѧти v. impf. -рѧю, -рѧеши, καταλλάττειν, мирити, умиривати: Сл. на хвал. у Нед. мес.

Примѣсникъ < прнмѣсьникъ m. σύμμικτος, помешан с неким у некој радњи, послу, трговини; компанијон у трговини: Јер. 25, 20; Јез. 27, 19.

Примѣшатисѧ v. impf. -шаюсѧ, -шаешисѧ, συναναμίγνυσθαι, мешати се с неким, приближавати се некоме: I Кор. 5, 9, 11; II Сол. 3, 14.

Примѣшенецъ < **примѣшеньць** m. в. **примѣсникъ**: Јез. 25, 16.

Примѣшеніе n. φύραμα, смеса: **тѫка** (Ос. 7, 4); тесто: Рим. 11, 16.

Прингипъ m. πρίγκιψ princeps, кнез: Прол.

Принестисѧ v. pf **-несѫсѧ, -сешисѧ,** προσφέρεσθαι, принети се (на жртву): Јевр. 9, 28.

Принизвестисѧ v. pf. **-ведѫсѧ, -дешисѧ,** προκατοίσεσθαι, увући се: Кан. Воздв. Ч. к. п. 9 т. 2.

Приникнѫти < **прииникнѫти** v. pf. **-кнѫ, -кнеши,** διακύπτειν, извирити: **правда съ небесе** (Пс. 84, 12); παρακύπτειν, погледати: **Гдь съ небесе приниче на сыны человѣческїѧ** (Пс. 13, 2); надвирити се, сагнути се, надкучити се: Лук. 24, 12; Јов. 20, 5; **во гробъ**: Јов. 20, 11; Троп. Претпр. Срет.; проникнути, завирити: I Петр. 1, 12; провидети: Јак. 1, 25; Син. на Ускрс.

Приницати v. impf. **-цаю, -цаеши,** παρακύπτειν, пажљиво гледати: Ст. на стих. на св. Ник.

Приносити v. impf. **-шѫ, -сиши,** φέρειν, приносити: Марк. 1, 32; Јов. 16, 2; Дел. 4, 34; Јевр. 5, 1. 3; **Твоѧ** (т. ј. **дары**) **ѿ твоихъ** (т. ј. **рабовъ**) **тебѣ приносѧще ѡ всѣхъ** (т. ј. **людехъ**) **и за всѧ** (т. ј. **блгодѣѧнїѧ**) (Cf. *Никољски*, 432; *Митр.-Мирк.*, II 97 и др.).

Приносъ m. προσφορά, принос: III Мојс. 3, 3.

Приношеніе n. в. **приносъ**: Дел. 21, 26; 24, 17.

Приплодити v. pf. **-плождѫ, -диши,** εὐκαρπεῖν, умножити: Ст. на Г. в. у I Нед. В. п.

Приплодовати v. impf. **-дѫю, -дѫеши,** φέρειν, доносити: Марк. 4, 8.

Приплодъ m. καρπός, fructus, плод, приплод, прираштај, добитак: Прол.

Приплѣшивъ 3. subcalvus, нешто мало ћелав: Прол.

Приповелѣвати v. impf. **-ваю, -ваеши,** ἐπιδιατάσσεσθαι, дометати: Гал. 3, 15.

Приповѣдовати v. impf. **-дѫю, -еши,** ἐντυγχάνειν, жалити се, тужити се на неког: Рим. 11, 2; intercedere, посредовати: Рим. 8, 27.

Приподатисѧ v. pf. **-дамьсѧ, -дасисѧ,** ἐπιχορηγηθήσεσθαι, допустити се: II Петр. 1, 11.

Прииолъ m. ἐπενδύτης, горња хаљина: **носѧща въ приполѣ цвѣтки** . . (Прол.).

Припрата f., **припратъ** m. и **припрать** f. νάρθηξ, πρόθυρον, vestibulum, притвор цркве, паперта, препрата, засебно одељење у храму одређено за женске; женска црква: Прол.; Тип.

Припрѧженіе n. coniunctio, matrimonium, свеза, брак: Прол.

Припрѧзати < **припрѧзати** v. impf. **-заю, -заеши,** συνάπτειν, спрезати, спајати, свезивати *(Микл.)*.

Припрѧщи < **припрѧшти** v. pf. **-прѧгѫ, -прѧжеши,** συζευγνύναι, спрећи, спојити, свезати *(Микл.; Вост.)*.

Приражеміе n. πρόσκρουμα, размирица, свађа; вређање, удар: Сл. на стих. на св. Дим. и Сл. на Г. в. на св. Спир. чуд.

Приразитисѧ v. pf. **-ражѫсѧ, -зишисѧ,** προσκρούειν, ударити се о што, сударити се с ким: Прем. Сир. 13, 3.

Прирещи v. pf. -рекꙋ, -чеши, 1) προσείπειν, рећи: Сл. на хвал. у Нед. Самар.; 2) προστιθέναι, додати, дометнути (у говору): Прол.

Приристати v. pf. -рищꙋ, -щеши, προστρέχειν, притрчати: Марк. 9, 15.

Присвоенїе n. τὸ προσοικειοῦν, присвајање, добитак; својта, родбина: єродна присвоенїѧ не забꙋди, Владычице (Сл. на лит. на Усп. Бог.).

Присвѧнꙋти < присвѧнѫти v. pf. -нꙋ, -неши, καυματίζεσθαι, повенути: Мат. 13. 6; присвѧде: Марк. 4, 6.

Приселитисѧ v. pf. -селюсѧ, -лишисѧ, παροικίζεσθαι, населити се до некога, живети с неким: Пс. 5, 5.

Присельникъ m. πάροικος, који станује до некога, сусед, гост, укућанин, дошљак: III Мојс. 22, 10; 25, 23. 47.

Прискорбенъ < прискръбьнъ 3. περίλυπος, тужан, жалостан: Мат. 20, 38; Марк. 14, 34; брижан: Непор. троп.

Присмотренїе < присъмотрѥние n. ὅρασις, похотљив поглед: жены мꙋжаты (Прем. Сир. 41, 26.).

Присмѧдитисѧ v. pf. -ждꙋсѧ, -дишисѧ, καυματίζειν, укварити се (од врућине), усмрдити се, уплеснивити се: метїѧ (Прол.).

Приснодѣва < приснодѣва f. ἀειπάρθενος, увек девојка: Кан. Благ. п. 9 ирм.

Приснодѣвственный 3. ἀειπάρθενος, који је увек целомудрен, увек девојачки: оутроба (Конд. Усп. Бог.).

Присноживопитанїе n. ἀειζωοτροφία, вечна храна: Степ. воскр. гл. 7 ант. 1.

Присноживотїе n. ἀειζωΐα, вечни живот: Степ. гл. 3 ант. 1.

Присноживотный < присьноживотьнъ 3. ἀείζωος, који има вечни живот: Ст. на хвал. на св. Три Јер. и св. Спир. чуд.

Приснопамѧтный < присьнопаматьнъ 3. ἀειμνήστος, достојан, вредан свагдањег спомињања: Јект. суг.; Конд. св. Спир. чуд.

Приснопоминаемый 3. свагда спомињани: Прол.

Приснопомнимый 3. никад незаборављени: Ст. на Г. в. 3 на св. Ц. К. и Јел.

Приснославный 3. ἀοίδιμος, увек славан: Конд. у Нед. Сам.

Присносꙋщный < присьносѫштьнъ 3. ἀΐδιος, који јесте увек, вечан: Рим. 1, 20; свѣтъ: Троп. Преобр.; συναΐδιος, који је увек с неким: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Приснотекꙋщїй 3. ἀέννασς, βρύουσος, који увек тече, непресушни: рѣка (Прем. Сол. 11, 7. 8); источникъ: Самогл. гл. 4 у Ч. Јелеосв.; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Присный 3. οἰκεῖος, домаћи: I Тим. 5, 8; γνήσιος, рођени, искрени: сꙋпрꙋжниче (Филиб. 4, 3); чадꙋ: Тит. 1, 4.

Присно < присьно adv. ἀεὶ, semper, свагда, увек, непрестано, непрекидно: Дел. 7, 51; присно сый, ἀεὶ ὤν, који увек постоји: Мол. на св. Лит. Злат.

Присовѣтовати v. impf. -тꙋю, -тꙋеши, συμβουλεύειν, саветовати, давати савет: IV Мојс. 24, 14.

Присопъ < присъпъ m. φύραμα, massa, умешено тесто *(Микл.)*.

Приспѣти v. pf. -спѣю, -спѣєши, κατασπεύδειν, појавити се, показати се, похитати: V Мојс. 33, 2; **приспѣ конецъ**, ἀπέχει, свршено: Марк. 14, 41.

Приставлєнїє < **приставлѥниѥ** n. ἐπίβλημα, закрпа: Мат. 9, 16; Лук. 5, 36; п. **домовноє**, οἰκονομία, управљање домом: Лук. 16, 2.

Приставникъ < **приставьникъ** m. ἐπίτροπος, οἰκόνομος, надзорник, управитељ, чувар, настојник: Мат. 20, 8; Лук. 16, 3.

Присталєцъ < **пристальць** m. ἐπίμικτος, advena, дошљак *(Микл.)*.

Пристанище < **пристаништо** n. ὅρμος, 1) ланац, узица, огрлица; 2) пристаниште, лука: **на пристанищи кораблей** (I Мојс. 49, 13).

Пристрастїє n. προσπάθεια, страст, страсна љубав, наклоност; **мїрскоє пр.**, страсна љубав према свету: Самогл. гл. 4 у Ч. погр.

Пристрашенъ 3. ἔκφοβος, престрашен, престрављен: Мат. 9, 6; Лук. 24, 5. 37; Дел. 10, 4; Јевр. 12, 21; Апок. 11, 13.

Пристрой m. παρασκεύασμα, praeparatio, спрема, опрема; настројење, расположење: **дȣшевный** (Прол.).

Пристѧжати < **присътѧжати** v. pf. -стѧжȣ, -жеши, κτᾶσθαι, придобити, присвојити: III Мојс. 22, 11.

Присȣщь, -и, -е < **присѫшть** part. praes. act. од **прибыти**, παρών, присутан: II Кор. 10, 2.

Присѣдѣти v. impf. -сѣждȣ, -диши, προσμένειν, остати, седети уз, до, код некога: Мат. 15, 32; Марк. 8, 2.

Присѣнный < **присѣньнъ** 3. κατάσκιος, сеновит, хладовит: **дрєво** (Јез. 20, 28); **гора**: Свјет. богор. у Нед. св. от.

Присѣтитель m. qui invisit, завидљивац *(Микл.)*.

Присѣтити v. pf. -щȣ, -тиши, ἐπισκέπτεσθαι, посетити, походити: II Мојс. 3, 16; 32, 34.

Присѣщати < **присѣштати** v. impf. -щаю, -щаєши, ἐπισκοπεῖν, разгледати, похађати, посећивати: II Мојс. 32, 34; светлити, сијати: **идѣже присѣщаєтъ свѣтъ лица твоєго** (Мол. у св. Лит. Злат.).

Присѣщенїє < **присѣштениѥ** n. ἐπισκοπή, надгледање, надзирање: II Мојс. 3, 16; Ис. 29, 6.

Присѧга < **присѧга** f. ὅρκος, iuramentum, присега, заклетва *(Микл.)*.

Присѧгати < **присѧгати** v. impf. -гаю, -гаєши, iurare, заклињати, клети (Ibid.).

Присѧгнȣти < **присѧгнѫти** v. pf. -гнȣ, -гнєши, 1) ἅπτεσθαι, tangere, дирнути, дотакнути; 2) iurare, присегнути, заклети (Ib.).

Присѧженїє n. 1) ἁφή, tactus, додир, дотицање; 2) ὅρκος, заклињање (Ibid.).

Присѧзати v. impf. -заю, -заєши и -жȣ, -жеши, 1) ἅπτεσθαι, tangere, додиривати, дирати, дотицати; 2) iurare, присизати, заклињати (Ibid.).

Присѧщи < **присѧшти** v. pf. -сѧгȣ, -жеши, в. **присѧгнȣти**.

Притварѧти v. impf. -рѧю, -рѧєши, παρασκευάζειν, parare, спремити, зготовити; стећи, задобити: Прол.

Притворенїє n. σκῆψις, изговор; образина, маска; Сјед. ант. 3 на В. четврт.

Притворный < **притворьнъ** 3. ἐπιπλαστός, притворан, варљив, лукав: Конд. на Усек.

Притворъ m. 1) στοά, притвор, трем: Јов. 5, 2; **Соломшнь:** Јов. 10, 23; Сл. на стих. у Нед. расл.; 2) женско одељење у храму, наперта. У старој хришћ. Цркви постојала су у храму два притвора: спољашњи, т. зв. πρόναος, у коме су стајали покајници првога разреда κλαίοντες, и унутрашњи, т. зв. νάρθηξ, у коме су стојали покајници II разреда, ἀκροώμενοι, катихумени I разреда и енергумени *(Митр.-Мирк.*, I, 98—99).

Притворѧти v. impf. **-рѧю, -рѧеши**, περιποιεῖν, чинити да нешто остане, сачувати: **добрѣ ко слꙋжившїи степень себѣ дѡбръ притворѧютъ** (Мол. у Ч. хирот. ђакона); **пр. себе**, ὑποκρίνειν, правити се, претварати се, градити се: Лук. 20, 20.

Притещи < **притешти** v. pf. **-текꙋ, -чеши**, 1) προστρέχειν, притећи, притрчати: **къ срѣтенїю имъ** (I Мојс. 18, 2); **къ притворъ:** Дел. 3, 11; Богор. воскр. гл. 5; 2) κατατρέχειν, устремити се: **на нѧ** (Дел. 21, 32).

Приторгнꙋти < **притръгнѫти** v. pf. **-гнꙋ, -гнеши**, ἐπισπᾶν, attrahere, притегнути, привући: Прол.

Приточествовати < **притъчьствовати** v. impf. **-ствꙋю, -ствꙋеши**, παραδειγματίζειν, comparare, упоређивати, сравњивати, примерима доказивати: Прол.

Приточник < **притъчьникъ** m. παροιμιαστής, proverbiorum scriptor, који говори или пише у причама, у сликама. Тако се често назива цар Соломон, писац књиге Прича *(Дјач.; Микл.).*

Притранство n. ἀηδία, foeditas, мрзост, зловоља, досада; гнусност, грдоба *(Микл.).*

Притранъ 3. φοβερός, horrendus, страшан, страховит, ужасан (Ibid.)

Притрепетный < **притрепетьнъ** 3. περιτρόμος, испуњен трепетом, дрхтав, уздрхтао: Мол. 7 пред прич.

Притꙋжати < **притѫжати** v. impf. **-жаю, -жаеши**, ἐνοχλεῖν, molestum esse, додијавати, досађивати, узнемиривати, сметати: Прол.

Притꙋжнѡ < **притѫжьно** adv. ἐπαχθῶς, moleste, досадно, непријатно, тешко: Прол.

Притꙋпити < **притѫпити** v. pf. **-плю, -пиши**, ἀμβλύνειν, затупити, ослабити: **жало грѣховное** (Ст. на Г. в. воскр. гл. 5.).

Притꙋцати < **притоуцати** v. pf. **-тꙋчꙋ, -чеши**, παραβάλλειν, comparare, упоредити, сравнити *(Микл.).*

Притѧжанїе < **притѧжание** n. κτῆσις, тековина, посед, зарада, баштина: III Мојс. 25, 10.

Притѧжательное (мѣстоименїе) n. pronomen possessivum, присвојна заменица (Грамат.).

Притѧжати < **притѧжати** v. pf. **-жꙋ, -жиши**, κτᾶσθαι, стећи, зарадити: Лук. 18, 12.

Приходскїй 3. парохијски; **п. ерей**, парох *(Жив.).*

Приходъ m. 1) ἄφιξις, παρουσία, долазак; 2) parochia, парохија; црквена општина; 3) reditus, повратак; 4) παρεπήδεμος, advena, дошљак, досељеник *(Микл.).*

Прихожанинъ m. рус., парохијанин *(Жив.).*

Прихрадалъ 3. crispus, кудрав, куждрав, коврчаст *(Микл.)*.

Прицѣпити v. pf. -лю, -пиши, ἐγκεντρίζειν, прицепити: Рим. 11, 23; -сѧ: Рим. 11, 17. 19. 23. 24.

Прицѣплѧти v. impf. -плѧю, -плѧеши, прицепљивати *(Микл.)*.

Причастинъ < причастьнъ m. в. киноникъ.

Причастїе < причастие n. 1) κοινωνία, заједница: Правдѣ къ беззаконїю (II Кор. 6, 14); с҃тагѡ Д҃ха: св. Лит.; 2) μέρις, део, удео, учешће: наслѣдїѧ с҃тыхъ во свѣтѣ (Кол. 1, 12); 3) μετάληψις, учествовање: Мол. у св. Лит. пређ.; причешће: с҃тагѡ тѣла и крове (Мол. после прич.).

Причастити < причастити v. pf. -щꙋ, -стиши, κοινωνεῖν, учествовати; κληρονομεῖν, наследити *(Микл.)*; -сѧ, 1) μετέχειν, припадати: колѣнꙋ иномꙋ (Јевр. 7, 13); причестити се: с҃тыхъ таинъ (Мол. верн. 2 у св. Лит. Злат.); животворѧщихъ таинъ: Мол. у св. Лит. пређ.; тайныѧ вечери: Кан. прич. п. 4 т. 2; 2) μεταλαβεῖν, учествовати, имати удела у чему, имати оптштења с ким, добити део од нечега: да причастимсѧ с҃тыни егѡ (Јевр. 12, 10); помешати се у нешто: грѣхѡмъ еѧ (Апок. 18, 4).

Причастникъ < причастьникъ m. μέτοχος, κοινωνός, причесник, друг, удеоник, заједничар: Лук. 5, 7; II Петр. 1, 4; Стат. I ст. 63.

Причащатисѧ <причаштатнса v. impf. -щаюсѧ, -щаешисѧ, μετέχειν, општити, мешати се у нешто: I Кор. 9, 12; имати заједницу у нечем: I Кор. 10, 17. 21; хранити се: млека (Јевр. 5, 13); пречистагѡ тѣла и честныѧ крове: Мол. 6 у Послед. прич.

Причащенїе < причаштение n. μετάληψις, причешће: с҃щенныхъ таинъ (Кан. прич. п. 9 т. 2); с҃тыхъ таинъ: Кан. прич. п. 6 т. 2.

Причести < причьсти и причисти v. pf. -чтꙋ, -чтеши, καταριθμεῖν, прибројати, убројати, урачунати: Дел. 1, 17. 26; 2, 17; уврстити: Ант. 14 на В. четврт.

Причетникъ < причьтьникъ m. κληρικός, клирик, црквени служитељ: Ном. пр. 3.

Причетъ < причьтъ m. κλῆρος, број, каталог, списак, коцка; клир, свештенство: I Петр. 5, 3; Син. у I Нед. В. п.; безъ причта рода, ἀγενεαλόγητος, непозната рода: Јевр. 7, 3.

Причитати v. impf. -таю, -таеши, προσαριθμεῖν, прибројати *(Микл.)*; -сѧ, λογίζεσθαι, καταλέγεσθαι, урачунавати се, примати се, признавати се: Рим. 9, 8; I Тим. 5, 9.

Причтатисѧ v. pf. -чтаюсѧ, -чтаешисѧ, συζευγνῦναι, прибројати се, спојити се, сјединити се: ко Хр҇тꙋ женихꙋ (Ст. на Г. в. 5 на преп. Параск.).

Пришедъ, -ый, -шїй 3. part. praet. act. I од прїити, ἐλθών, дошавши: Мат. 2, 23 и др.

Пришелецъ и **пришлецъ** < пришьльць m. 1) πάροικος, досељеник (код Вука: црквар): ты ли единъ пришлецъ еси во Іерꙋсалимѣ (Лук. 24, 18); 2) παρεπίδημος, иностранац, гост: I Петр. 1, 1; 3) προσήλυτος, a) дошљак, странац: Г҃дь хранитъ пришелцы (Пс. 145, 9); б) прозелита т. ј. Јудеј из незнабоштва, или незнабожац

(језичник) који је примио јудејску веру: Мат. 23, 15; Дел. 2, 10; 6, 5. Прозелите су се делиле на *прозелите врата* који још нису примили обрезање, и *прозелите правде* који су примили обрезање и вршили цео закон јудејски.

Пришельствїе < пришьльствие n. παροικία, наставање, пребивање: Пс. 119, 5; Дел. 13, 17.

Пришельствовати v. impf. -ствую, -еши, παροικεῖν, настанити се у туђој земљи; преселити се: въ землю Хамову (Пс. 104, 23).

Пришествїе < пришьствие n. παρουσία, ἔλευσις, долазак: Мат. 24, 3; I Кор. 16, 17; II Сол. 2, 9; Јак. 5, 7; Конд. св. Јов. Прет.; присуство: Филиб. 2, 12.

Прїемлемь, -ый 3. part. praes. pass. од прїимати, λαμβανόμενος, који се прима, узима: Јевр. 5, 1.

Прїемлѧй, -лющь, -лющїй 3. part. praes. act. од прїимати, δεχόμενος, λαμβάνων, који прима: Мат. 10, 41; Јов. 5, 44; Јевр. 7, 5.

Прїемница < приемьница f. 1) διάδοχος, намесница, замена: Ак. Бог. ик. 6; 2) ἀνάδοχος, старица, старија монахиња која, при постригу, прима новопострижену из руку духовника као духовну кћер коју даље има да руководи у духовноме животу: Ном. пр. 81.

Прїемь, -ый, -шїй 3. part. praet. act. I од прїѧти, λαβών, προσλαβόμενος, примивши, који је примио, узео: Мат. 25, 16; 26, 52; Марк. 8, 32 и др.

Прїиждити v. pf. -ждиву, -виши, προσδαπᾶν, потрошити: Лук. 10, 35.

Прїимати v. impf. -имаю, -еши и -емлю, -емлеши, λαμβάνειν, примати: блаженнѣе паче даѧти, нежели прїимати (Дел. 20, 35).

Прїимецъ < приимьць m. ἀνάδοχος, који прима; кум, духовни отац (старац) коме се предаје новопострижени монах под руководство: Ном. пр. 79.

Прїимничество < приимьничьство n. 1) hereditas, наследство; 2) conditio compatris, кумовање *(Микл.)*.

Прїимь, -ый, -шїй 3. part. praet. act. I од прїѧти, λαβών, узевши: чашу (Марк. 14, 23; Лук. 22, 17); δεξάμενος, примивши: соглядники (Јевр. 11, 31).

Прїискреннѣ <приискрьнѣ и прїискренню < приискрьно adv. 1) παραπλησίως, на исти начин, такође, исто тако: Јевр. 2, 14; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.; 2) alacri animo, присно, усрдно, искрено *(Микл.)*.

Прїити v. pf. -иду, -деши, ἔρχεσθαι, доћи: Мат. 2, 2; 6, 10 и др.

Прїуказъ m. exemplum, пример, образац: Прол.

Прїуподобити v. pf. -доблю, -биши, comparare, упоредити, сравнити *(Микл.)*.

Прїωбрѣсти v. pf. -ωбрѧщу, -щеши, κερδαίνειν, наћи, стећи, задобити: мїръ весь (Мат. 16, 26; Марк. 8, 36); будущую славу: Сл. на Г. в. на св. кн. Лаз.

Прїωбрѣтенїе n. κέρδος, добитак: Филиб. 1, 21; 3, 7; πορισμός, тековина: I Тим. 6, 5.

Прїωбщатисѧ < приобьштатися v. impf. -щаюсѧ, -щаешисѧ, κοινωνεῖν, узимати удела у нечем, учествовати у нечем: I Петр. 4, 13; Еф. 5, 11; I Тим. 5, 22.

Прїѡбщенїе < приобьштениіе n. μέθεξις, удео, учешће: Кан. у Ч. Јелеосв. п. 6 т. 2.

Прїѡбщенъ < приобъштенъ 3. κοινωνός, удеоник, учесник; не прїѡбщенъ быти, ἀπεῖναι τινός, бити удаљен од нечега: око оуко да не прїѡбщно бѹдетъ всѧкагѡ лѹкавагѡ зрѣнїѧ (Мол. верн. 1 у св. Лит. пређ.).

Прїѡбщитисѧ < приобъштитися v. pf. -щѹсѧ, -щишисѧ, κοινωνεῖν, узети удела у нечем: Јевр. 2, 14; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Прїѡбщникъ < приобьштьникъ m. particeps, учесник, удеоник, саучесник: Прол.

Прїѡдѣти v. pf. -дѣю, -дѣеши и -ѡдеждѹ, -ждеши, σκεπάζειν, tegere, покрити, заоденути, застрети, заогрнути: прїѡдѣжи .. нагаго (Прол.).

Прїѡскѹдѣти < приоскѫдѣти v. pf. -дѣю, -дѣеши, deficere, pauperem fieri, осиромашити *(Мцкл.)*.

Прїѡсѣнити v. pf. -ню, -нишu, κατασκιᾶν, осенити, покрити сеном: изъ горы стыѧ прїѡсѣненныѧ пришелъ еси Хрїсте (Кан. у Нед. блуд. с. п. 4 ирм.); ѿ горы прїѡсѣненныѧ чащи: Кан. у Нед. Цвет. и на Божић п. 4 ирм.

Прїѧтелище < приꙗтелиште n. δοχεῖον, склониште: Прем. Сир. 39, 23; пристаниште, прибежиште, стан: Кан. у суб. I седм. В. п. п. 6 богор.; Марїе честное Бж҃їе прїѧтелище: Сл. II сјед. васкр. гл. 1; премѹдрости Бж҃їѧ прїѧтелище: Ак. Бог. ик. 9; тогѡ пришествїѧ: Мол. 3 у Послед. прич.; Кан. воскр. гл. 7 п. 9 ирм.

Прїѧти < приꙗти v. pf. прїимѹ, -имеши, παραλαμβάνειν, примити, прихватити: Марїамъ (Мат. 1, 20); λαμβάνειν, узети: свѣтилники своѧ (Мат. 25, 1); обузети: оужасъ (Лук. 5, 26); страхъ: Лук. 7, 16; сѹдъ прїѧти, κρίνεσθαι, судити, бити суђен: Дел. 25, 9. 10. 20; Јак. 2, 12; I Петр. 4, 6; Рим. 2, 12; I Кор. 6, 2; II Сол. 2, 12; Апок. 11, 18; 20, 12. 13; ἔχειν, постићи, добити, наћи: скорбь (II Кор. 2, 3; Филиб. 2, 27); τίνειν, трпети: мѹкѹ (II Сол. 1, 4); κομίζεσθαι, стећи, добити: ѡбѣтованїе (Јевр. 10, 36; 11, 39.).

Прїѧтїе < приꙗтие n. λῆψις, ἀποδοχή, примање: Филиб. 4, 15; I Тим. 1, 15; 4, 9; въ прїѧтїе рода, εἰς διαδοχὴν γένους, за настављање, за продужење рода (Ч. обруч.).

Прїѧтникъ < приꙗтьникъ m. крштени кум: Прол.

Провава f. procrastinatio, одгађање на сутрашњи дан *(Микл.)*.

Провавити v. pf. -влю, -вишu, 1) digerere (cibum), сварити јело *(Микл.)*; 2) παρατεῖνειν, продужити, протегнути, простpeти, размакнути: провави милость твою вѣдѹщымъ тѧ (Пс. 35, 11).

Провѣлъ m. spatium, размак у простору или времену *(Микл.)*.

Провертѣти < покрътѣти v. pf. -верщѹ, -тиши, τρυπᾶν, пр̂овртити, пробушити: оухо шиломъ (II Мојс. 21, 6).

Провидецъ < провидьць m.. προοπτασθήσας, који унапред види, пророк: Конд. св. Ил.

Провидѣти v. pf. -ждѹ, -диши, προορᾶν, провидети, унапред видети, прозрети: Пс. 138, 3.

Проводити v. impf. -вождѹ, -диши, προπέμπειν, проводити, пратити: I Кор. 16, 6. 11; -сѧ, προπέμπεσθαι, бити провођен, бити праћен од некога: вами (Рим. 15, 24; II Кор. 1, 16).

Провождати v. impf. -ждаю, -ждаеши, προπέμπειν, провађати, пратити: въ корабль (Дел. 20, 38); συνοδεύειν, испраћати, спроводити: оумершыѧ (Ч. погр. свешт. ик. 7).

Провозвѣствовати v. impf. -ствѹю, -еши, praedicare, проповедати: Прол.

Провозвѣстити < провъзвѣстити v. pf. -щѹ, -стиши, προαγορεύειν, унапред јавити, претсказати, прорећи: Сл. у Кан. на Лаз. суб. п. 6.

Провозвѣстникъ < провъзвѣстьникъ m. προάγγελος, гласник: Ст. на Г. в. на Рожд. Бог.; Ст. на хвал. на Рожд. св. Јов. Прет. и на Усек.

Провозвѣщати < провъзвѣштати v. impf. -щаю, -щаеши, претсказивати, прорицати: Ст. на Г. в. у Нед. св. от. 7 вас. саб.; Ст. на блаж. Соб. св. Јов. Прет.

Провозвѣщеніе < провъзвѣштеније n. προάγγελσις, објављивање, оглашавање, навештавање: Ст. на Г. в. на Рожд. Бог.

Провозгласити < провъгласити v. pf. -шѹ, -сиши, προαναφωνεῖν, рећи унапред, објавити: пѣніемъ ѡ тебѣ провозгласи (Догм. гл. 4); Кан. воскр. гл. 1 п. 4 ирм.; Прип. п. 9 на Усп. Бог.

Провосхищати < провъсхыштати v. impf. -щаю, -щаеши, προαρπάζειν, унапред одузимати, пре времена отимати, од уста откидати *(Вост.)*.

Провѣдецъ < провѣдьць m. προγνώστης, praescius, који унапред зна *(Вост.; Микл.)*.

Провѣдѣти v. pf. -вѣмъ, -вѣси, προγινώσκειν, унапред знати: Сјед. 1 на св. Прок.

Провѣствовати v. impf. -ствѹю, -ствѹеши, κηρύσσειν, огласити, прогласити: Мол. у Ч. хирот. ђакон.

Провѣщавати < провѣштавати v. impf. -ваю, -ваеши, ἀποφθέγγεσθαι, прорицати, навештавати: Јез. 13, 9; Пс. 118, 172; Дел. 2, 4; II Петр. 2, 16; προσφθέγγεσθαι, говорити: Ст. на блаж. у Ч. погр. свешт.

Провѣщаніе < провѣштаније n. 1) προσηγορία, објава, поздрав, беседа; именовање, називање: Богор. отпуст. гл. 6; 2) φθόγγος, глас, звек *(Микл.)*; 3) ἀπόφθεγμα, изјава *(Вост.)*.

Провѣщати < провѣштати v. impf. -щаю, -щаеши, φθέγγεσθαι, казивати, говорити: Пс. 77, 2; 92, 4; II Петр. 2, 16; Стат. III ст. 172.

Прогалина f. foramen, рупа која је начињена бушењем, продор *(Микл.)*.

Проданіе n. πρᾶσις, продаја: III Мојс. 25, 42. 50; V Мојс. 8, 8.

Продерзатель < продрьзатель m. τολμητής, дрзак, безобразан човек: II Петр. 2, 10.

Продерзивъ < продрьзивъ 3. дрзак: II Тим. 3, 3.[1]

Продѹхъ m. spiraculum, одушка *(Микл.)*.

---

[1] Ове речи нема у грчком тексту.

Прозирати v. impf. **-раю, -раеши**, προορᾶν, провиђати, предвиђати: Пс. 36, 13; Прем. Сир. 23, 27. 28; ἀναβλέπειν, прогледати: Мат. 11, 5; Лук. 7, 22.

Прозмонарїй m. προσμονάριος, ecclesiae custos, црквени чувар (*Микл.*)

Прознаменовати v. impf. **-нꙋю, -нꙋеши**, προσημειοῦν, знамењем објављивати будућност, прорицати: Ст. на Г. в. на св. Спир. чуд.

Прозорливецъ < **прозорьливьць** m. βλέπων, који унапред види, пророк: I Цар. 9, 9.

Прозорливъ 3. προβλεπτικός, који унапред види: очи (Кан. воскр. гл. 1 п. 4 ирм.).

Прозорный < **прозорьнъ** 3. διαφανής, провидан, прозрачан, прозиран: бисеръ (Ст. на лит. на св. Три Јер.).

Прозоръ m. f. 1) fenestra, прозор (*Микл.*); 2) дар виђења у будућност, дар прорицања, прозорљивост: имѣаше же прозоръ Божїа явленїа (Прол.).

Прозракъ m. прозирност, прозрачност, виђење скроз наскроз: еже на прозракъ быти входащымъ, τοῦ εἶναι τοῖς ἐπιλαμβανομένοις ὁρᾶν, да они који улазе могу скроз видети (Јез. 41, 6).

Прозрительный 3. који прозире, провиди у будућност: прозрительнима очима усмотра: Ирмол. гл, 4 п. 4.

Прозрѣнїе n. ἀνάβλεψις, враћање вида, прогледање: Лук. 4, 18; τὸ βλέπειν, вид: Лук. 7, 21; πρόγνωσις, провиђење: I Петр. 1, 2; πρόθεσις, определење, наредба: Еф. 1, 11.

Прозрѣти v. pf. **-зрю, зриши**, ἀναβλέπειν, задобити вид, прогледати: Мат. 20, 34; Марк. 8, 25; διαβλέπειν, увидети: Лук. 6, 42; **-сѧ**, ἐνθεωρεῖν, провидети се: Стымъ Дꙋхомъ прозритсѧ всѧкаѧ сватынѧ (Степ. гл. 3 ант. 2 Сл.).

Прозѧбати < **прозѧбати** v. impf. **-баю, -баеши**, 1) ἀναβλαστάνειν, избијати, истеривати, цветати: Марк. 4, 27; Степ. гл. 7 ант. 2; 2) ἀνατέλλειν, ἐξανατέλλειν, ницати, израшћивати: Пс. 61, 11; чинити да нешто излази, да расте: прозѧбаѧй травꙋ скотωмъ (Пс. 103, 14); Мат. 13, 5; Марк. 4, 5; 3) ἐκφύειν, ницати, растити: многоразлйчныѧ плоды (Мол. при осв. кољива).

Прозѧбенїе < **прозѧбенние** n. βλαστός, растење, расцветавање: прежде прозѧбенїѧ пожалъ еси... младенца (Кан. у Ч. погреб. млад. п. 5 т. 1); процветавање: Кан, на Воздв. ч. к. п. 3 ирм.

Прозѧбнꙋти < **прозѧбнѫти** v. pf. **-бнꙋ, -бнеши**, ἐκφύειν, истерати, изнићи, израсти: листвїе (Мат. 24, 32); главꙋ ѿ человѣкъ прозѧбшꙋю: Догм. гл. 1.

Прозѧбсти < **прозѧбсти** v. pf. **-бꙋ, -беши**, βλαστάνειν, изникнути, процветати: жезлъ Ааршнь (IV Мојс. 17, 8; Јевр. 9, 4); Лук. 8, 6; Ак. Бог. ик. 7; Кан. прич. п. 1 богор.; ἀναβλαστάνειν, опет процветати: Кан. Бож. п. 4 ирм.

Проигꙋменъ m. hegumeni vicarius, помоћник игуманов. Ту су титулу носили и јеромонаси у манастирима, који су извесно време заузимали положај игу-

мански, па су га после напустили добровољно, или по потреби службе.

Произволеніе < **произволениє** n. προθυμία, жеља, жудња, тежња, ревност, добра воља: Мол. 7 у Посл. прич.

Произволенъ < **произвольнъ** 3. ἑκούσιος, spontaneus, добровољан, драговољан *(Микл.)*.

Произволъ m. voluntas, жеља, слободна воља *(Микл.)*.

Произвѣствовати v. impf. **-ствую, -ешии**, confirmare, посведочавати, потврђивати; претсказивати: Прол.

Произвѣстенъ < **произвѣстьнъ** 3. certus, известан, познат, тачно извештен, који добро унапред зна: Прол.

Произвѣщати v. impf. **-щаю, -щаеши**, в. **произвѣствовати**.

Прокаженіе n. λέπρα, губа: Марк. 1, 42; Лук. 3, 12.

Прокаженъ, -ый 3. λεπρός, који болује од губе, губав: II Мојс. 4, 6; III Мојс. 13, 44. 45; Мат. 8, 2; Марк. 1, 40; Лук. 4, 27; Троп. св. Ил.

Проказа f. в. **прокаженіе**: III Мојс. 13, 3; Мат. 8, 3; Лук. 5, 13; **пр. еила**, врста болести у жарким крајевима: Прол.

Проказивъ 3. πονηρός, malus, зао, рђав, опак, неваљао, злобан *(Микл.)*.

Проклати < **проклати** v. pf. **-кленѹ, -нешии**, καταρᾶσθαι, проклети: Мат. 25, 41; Марк. 11, 21; ἀναθεματίζειν, заклети: Дел. 23, 14.

Проклатіе n. κατάρασις, проклетство: IV Мојс. 23, 11; Нејем. 13, 2.

Проклатство n. в. **проклатіе**: Нејем. 13, 2.

Прокое adv. τοῦ λοιποῦ, in posterum, уосталом, надаље, унапредак *(Микл.)*.

Прокрой m. perforatio, пробушена рупа: Прол.

Прокѹдити v. pf. **-кѹждѹ, -диши**, ὑβρίζειν, злостављати, грдити, срамотити, ругати се: Прол.

Прокѹдливъ 3. perniciosus, опасан, шкодљив, свадљив, џандрљив: **жена** (Прол.).

Прокѹженіе < **прокоуждениє** n. ἀκολασία, раскалашност: Прол.

Проліати v. impf. **-лію, -ліеши**, ἐκχεῖν, проливати: **кровь** (Рим. 3, 15); **молитвѹ**: Кан. пок. над млад. п. 6 ирм.

Проложіе n. ὠδίς, dolor parturientis, бол при порођају *(Микл.)*.

Промагеръ m. praefectus coquorum, главни кувар *(Микл.)*.

Промкнѹтисѧ < **промькнѫтисѧ** v. pf. **-кнѹсѧ, -кнешисѧ**, διαφημίζεσθαι, промакнути се, раширити се, разгласити се: **промчеся слово** (Мат. 28, 15; I Сол. 1, 8).

Промѹжай m. cunctator, оклевало, неодлучан човек *(Микл.)*.

Промысленикъ < **промысльникъ** m. προνοητής, који се брине за нешто, старатељ, бриговођа: **нищихъ** (Ст. на хвал. на св. Јов. Злат.). промыслитель, брижник

Промыслъ < **промыслъ** m. πρόνοια, промисао, старање Божје о свету; брига, владање, старање: **царевъ** (II Мак. 4, 6).

Промышлати v. impf. **-шляю, -шляеши**, σκοπεῖν, размишљати, старати се о нечем: II Мак. 4. 5.

Пронареченный < **пронарѣчьнъ** 3. προκεκηρυγμένος, претсказан, на-

пред објављен, напред наречен: Дел. 3, 20.

Проначертати < пронаүрьтати v. impf. -таю, -таеши, προδιαχαράττειν, нацртати: Кан. ч. Крста п. 6 ирм.

Пронзати < проньзати v. impf. -заю, -заеши, βάλλειν, згађати, погађати, пробадати, бости: стрѣлами д8ш8 (Стат. II ст. 91).

Пронзн8ти < проньзнжти v. pf. -зн8, -знеши, пробости: пронзеннымъ твоимъ ребромъ (Ст. на блаж. у Нед. свих. св.); Син. на В. пет.

Проникн8ти < проникнжти v. pf.- кн8, -кнеши, διακύπτειν, произићи, израстити, извирити, изникнути: беззаконіа (I Мак. 9, 23); грѣшницы яко трава: Пс. 91, 8.

Проноривъ 3. malus, рђав, неваљао; ружан, гадан: Прол.

Пронорь m. malitia, злоба, неваљалство, лукавство *(Микл.)*.

Прон8рити v. pf. -н8рю, -риши, ἀναλίσκειν, absumere, потрошити; уништити, истребити *(Микл.)*.

Проныривъ <пронъıрьливъ 3. πονηρός, рђав, зао, лукав: Прол.

Пропажденіе n. σωλήν, canalis, цев, прокоп, канал *(Микл.)*.

Пропасть f. 1) χάσμα, понор: Лук. 16, 26; 2) ὀπή, рупа у земљи, пећина, шпиља: къ пропастехъ земныхъ (Јевр. 11, 38).

Проповѣданіе n. κήρυγμα, проповед: Рим. 14, 24; I Кор. 15, 14; II Тим. 4, 17; προκήρυξις, проповедање: Троп. Вавед.

Проповѣдь f. κήρυγμα, проповед: Мат. 12, 41; Лук. 1, 32; I Кор. 1, 21 squ.; вест: Свѣтл8ю воскресеніа проповѣдь.. (Троп. воскр. гл. 4).

Пропало < пропало n. σταυρός, crux, крст *(Микл.)*.

Пропяти < пропати v. pf. пропн8 < пропьнж, -пнеши < пропьнеши, σταυροῦν, распети: Мат. 27, 26; Марк. 15, 13—20; Јов. 19, 18. 20. 23; пропятъ бытн, σταυρωθῆναι, бити распет: Мат. 27, 23; Лук. 24, 7.

Пропятіе < пропатие n. τὸ σταυρῶσαι, распеће: Мат. 26, 2; 27, 31; 29, 19.

Проразумникъ m. προνοητής, providus, који предвиђа, који унапред промишља о нечем: Прол.

Проразумѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, προνοεῖν, унапред знати: III Мак. 3, 17.

Проразумѣніе n. πρόγνωσις, предзнање, промисао: Дел. 2, 23.

Проразумѣти < проразоумѣти v. pf. -мѣю, -мѣеши, διανοεῖν, разумети, провидети, унапред знати: граждущая (Јудит 9, 5).

Прореченіе n. χρησμός, претсказање: Исаїно (Сл. на стих. гл. 1).

Прорещи < проресщи v. pf. -рек8, -чеши, προφητεύειν, прорећи, претсказати: Мат. 11, 13; 26, 68; Марк. 14, 65 и др.

Прорицаніе n. προφητεία, прорицање: Апок. 11, 6.

Прорицати v. impf. -цаю, -цаеши, προφητεύειν, пророковати: Дел. 21, 9; I Кор. 14, 5; Апок. 11, 3.

Пророкоубійственный < пророкооубийственъ 3. προφητοκτόνος, који убија пророке: Іудее (Минеј 2 јуна); који се односи на убиство пророка: Прол.

Пророчь, -їй 3. προφήτου, пророчки: Мат. 10, 41.

Прор8чествовати < проржчьствовати v. impf. -ств8ю, -ств8еши, προχειρίζεσθαι, пролазити кроз руке; рукополагати, производити,

посвећивати: ко діакона, ко прєсвѵтєра (Ч. хирот. у Арх. чин.).

Просадити v. pf. -саждꙋ, -диши, ῥηγνύναι, продерати: віно мѣхи (Марк. 2, 21); -сѧ, продерати се: мѣси (Мат. 9, 17).

Просатай m. κηδεστής, gener, socer, рођак по женитби, шурак, зет, свак и др. *(Микл.)*.

Просвѣтити v. pf. -щꙋ, -тиши, ἐπιφᾶναι, обасјати: Лук. 1, 79; φωτίζειν, расветлити, објавити, открити: Еф. 3, 9; -сѧ, λάμψαι, светлити се: свѣтъ вашъ (Мат. 5, 16); засјати: лицє єгѡ ѩкѡ солнцє (Мат. 17, 2).

Просвѣщати < **просвѣштати** v. impf. щаю, -щаєши, φωτίζειν, обасјавати: блистаніємъ (Лук. 11, 36); Јов. 1, 9; Апок. 22, 5.

Просвѣщеніє < **просвѣштеннє** n. φωτισμός, светлост: II Кор. 4, 6; ἐπιφάνεια, појава, јављање, долазак: II Тим. 1, 10.

Просвѣщникъ < **просвѣштьникъ** m. просветитељ: Ст. на стих. на Прен. м. св. Ник.

Просіѧвати v. impf. -ваю, -ваєши, προλάμπειν, светлити се, сјати, блистати: Конд. Претпр. Преобр.

Прослєзитисѧ < **прослъзитися** v. pf. -жꙋсѧ, -зишисѧ, δακρύειν, просузити, проплакати: Јов. 11, 35.

Прослꙋтисѧ < **прословтися** v. pf. -словꙋсѧ, -вєшисѧ, ἐξηχεῖσθαι, ἐξάκουστον γίγνεσθαι, учинити се познат, постати чувен, прославити се *(Микл.; Вост.)*.

Прослꙋтіє < **прословтиє** n. φήμη, fama, глас, гатка, вест, јавно мњење (Ibid.).

Просмонарій m. грч., непрестани молитвеник *(Дјач.)*.

Просо n. κέγχρος, milium, просо, проја: Јез. 4, 9.

Просокъ m. speculator, ухода, истраживалац *(Микл.)*.

Проспадарь m. πρωτοσπαθάριος, в. промагєръ.

Просиѣніє n. successus, напредак, успех *(Микл.)*.

Простєръ, -ши, -шє; -шій 3. part. praet. act. I од простръти, ἐκτείνας, простревши, пруживши: рꙋкꙋ (Мат. 8, 3; 12, 49; 14, 31).

Простєцъ < **простьць** m. δημότης, прост човек, простак: Кан. Пасхе п. 3.

Прости, ὀρθοί, управо стојећи. В. простъ 3.

Простирати v. impf. -раю, -раєши, ἐπιχτείνειν, простирати, ширити: Пс. 103, 2; Филиб. 3, 13; ἀνατείνειν, пружати: Кан. мол. Бог. п. 1 Сл.

Простота f. ἀφελότης, ἁπλότης, простота, наивност, искреност: сєрдца (Дел. 2, 46; Еф. 6, 5; Кол. 3, 22).

Пространный 3. πλατύς, широк: Мат. 7, 13; пространнѡ питающаѧсѧ, σπαταλῶσα, раскошна, сластољубива: I Тим. 5, 6.

Пространство < **пространьство** n. πλατυσμόν, ширина: въ скорбєхъ (Кан. Бог. п. 6 т. на Сл.).

Прострєти < **простръти** v. pf. -стрꙋ, -стрєши, ἐκτείνειν, прострти, пружити: рꙋкꙋ (II Мојс. 15, 20; Мат. 12, 13; Марк. 3, 5; Лук. 6, 10; Дел. 4, 30); рꙋкꙋ помощи: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.; виждꙋ тѧ мнѡ простєртꙋ: Ст. по јев. на Усп. Бог.; -сѧ, ἀνωρθωθῆναι, устати, исправити се: Лук. 13, 13; διανεμηθῆναι, разгласити се: Дел. 4, 17.

Простъ, -ый 3. 1) ἀκέραιος, прост: Рим. 16, 19; 2) ἰδιώτης, неук, обичан: Дел. 4, 13; 3) ἁπλοῦς, искрен, чист: Мат. 6, 22; 4) ὀρθός, прав, усправан: **премудрость, прости!** (σοφία, ὀρθοί) = премудрост, управо (стојте)! **Прости, пріимше божественныхъ... тайнъ**, ὀρθοὶ μεταλαβόντες τῶν θείων... μυστηρίων, управо (стојећи), примивши божанствене... тајне: Јект.; Ст. по јев. на Усп. Бог.

Простыня f. ἐρημεία, оскудица, несташица, сиромаштво: Ном. пр. 71.

Просѣстися v. pf. **-сядуся, -дешися**, λακεῖν, препући: **посредѣ** (Дел. 1, 18); διαῤῥηγνῦναι, распрснути се, разбити се: Пс. 140, 7.

Просѣщися < **просѣштися** v. pf. **-кнуся, -чешися**, διακόψαι, пробити се, провући се, продрети: IV Цар. 3, 26.

Протекдикъ m. грч., црквени одветник, заштитник удовица и сирота у старој хришћ. Цркви *(Милаш,* Дост. 134).

Протерзатися < **протръзатися** v. impf. **-заюся, -заешися**, διαῤῥήγνεσθαι, продрети се: **мрежа** (Лук. 5, 6).

Противовѣщати v. impf. **-щаю, -щаеши**, ἀντικρίνειν, противуречити: Јов. 11, 3; ἀντιφθέγγεσθαι, говорити противу нечега: **мусикійскимъ органомъ** (Кан. Усп. Бог. п. 7 ирм.).

Противодостойный 3. ἀντάξιος, достојан нечега у упоређењу с другим, исто толико вредан: Стат. ст. 64.

Противодыхати v. impf. **-дышу, -дышеши**, дисати, дувати противу нечега: Кан. Воздв. ч. к. п. 7 ирм.

Противоличенъ 3. ἀντιπρόσωπος, окренут лицем према некоме: **едина къ другому**, једна према другоме: I Мојс. 15, 10.

Противоѡбразенъ, -ый 3. ἀντίτυπος, сличан: Јевр. 9, 24; Син. на В. пет.

Протикторъ m. προτέκτωρ, προτίκτορ, заштитник, покровитељ: Прол.

Протлачьникъ m. ἀκόλαστος, proterviens, необуздан, раскалашан, дрзак човек *(Микл.)*.

Протлѣти v. pf. **-тлѣю, -еши**, corrumpi, покварити; **-ся**, покварити се: **пшеница** (Прол.).

Протоасикритъ m. πρωτοασηκρήτης, први секретар *(Микл.)*.

Протомагеръ m. πρωτομάγειρος, primus coquorum, први кувар *(Микл.)*.

Протонотарій m. грч., први секретар епископов у старој Цркви, потчињен хартофилаксу, који му је састављао писма и званична акта. На св. Литургији је подносио епископу воду за умивање руку и држао дикирије *(Милаш,* Дост. 135; *Дјач.)*.

Проторгнутися < **протръгнѫтися** v. pf. **-торгнуся, -нешися**, σχίζεσθαι, продерати се: **не проторжеся мрежа** (Јов. 21, 11).

Проторити v. pf. **-рю, -риши**, λαμβάνειν, прокрчити, узети: II Кор. 11, 20.

Протосигкритъ m. грч., чиновник при двору цариградских императора, први секретар *(Дјач.)*.

Протоспадарій m. грч., први између мачевалаца при двору грчких царева (Ibidem).

Протостраторъ m. грч., командант страже (Ibid.).

Протѧгнꙋти < **протагнѫти** v. pf, **-гнꙋ, -гнєши**, προτείνειν, протегнути: Дел. 22, 25.

Протѧжь m. ἱστός, tela, основа код ткања: Прол.

Протѧзатисѧ < **протазатиса** v. impf. **-заюсѧ, -заєшисѧ**, ἀποτείνεσθαι, протезати се, распростирати се: **ѡблакъ свѣтелъ** (Сјед. 2 на Преобр.).

Проꙋразꙋмѣти v. pf. **-мѣю, -мѣєши**, προσνοεῖν, гледати, опажати, посматрати: IV Мојс. 23, 9.

Проꙋсмотрѣнїє < **проочсъмоштрѥниѥ** n. οἰκονομία, провиђење: Прол.

Прохладный < **прохладьнъ** 3. ἀναψύξεως, који хлади, освежава, умирује, одмара: Дел. 3, 20; **въ мѣстѣхъ прохладныхъ ѹпокой**: Троп. гл. 6 у Ч. погр. свешт.

Прохлаждєнїє n. ἀνάψυξις, хладовање: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Проходъ m. 1) διάβασις, пут, пролаз, прелаз: Ст. хвал. св. Спир. чуд.; 2) ἀφεδρών, latrina, нужник: Прол.

Процвѣсти v. pf. **-тꙋ, -тєши**, ἐξανθεῖν, процветати: **цвѣсти** (IV Мојс. 7, 8); **праведникъ ѩкѡ фїнїѯъ**: Пс. 91, 13; **пꙋстынѧ ѩкѡ крїнъ**: Кан. воскр. гл. 2 п. 3 ирм.; учинити да процвета: **жизнь процвѣтшаго родꙋ нашємꙋ**, који је учинио да процвета живот роду нашему (Ст. на блаж. воскр. гл. 5).

Прочєсти < **прочисти** v. pf. **-чтꙋ, -чтєши**, ἀναγνῶναι, прочитати: Кол. 4, 16; I Сол 5, 27; Апок. 5, 4; **-сѧ**, ἀναγνωσθῆναι, бити прочитан: Кол. 4, 16.

Прочєтъ, -ши, -шє; -шїй 3. part. praet. act. I од **прочєсти**, ἀναγνούς, прочитавши: Дел. 15, 31; 23, 34.

Прочина f. tempus futurum, будуће време *(Микл.)*.

Прошакъ m. mendicus, просјак *(Микл.)*.

Прочитати v. impf. **-таю, -таєши**, ἀναγινώσκειν, читати: II Кор. 3, 2.

Прочїй < **прочий** 3. λοιπός, следећи, остали: Мат. 22, 6; 25, 11.

Прочєє < **проуєє** adv. λοιπόν, дакле, још једнако: Марк. 14, 41.

Прочтєнъ, -ый < **проучтенъ** 3. part. praet. pass. од **прочєсти**: **прочтєнъ быти**, ἀναγνωσθῆναι, бити прочитан: Кол. 4, 16.

Прошєдъ, -ши, -шє; -шїй 3. part. praet. act. I од **проити**, διελθών, прошавши: Лук. 4, 30; Јов. 8, 59 и др.

Прошєнїє n. αἴτημα, молба: Лук. 23, 24; молитва: Филиб. 4, 6.

Прошиватисѧ v. impf. **-ваюсѧ, -ваєшисѧ**, προβάλλειν, истерати, потерати лишће: Лук. 21, 30.

Прощати < **проштати** v. impf. **прощаю, -щаєши**, χαρίζειν, праштати: Еф. 4, 32; Колош. 3, 13.

Прощєнїє < **проштєниє** n. ἄνεσις, опроштење: Јект. прозб.

Проѡбразити < **прообразити** v. pf. **-жꙋ, -зиши**, προτυποῦν, приказати: Кан. на Воздв. ч. к. п. 6 ирм.; Кат. у III Нед. В. п. п. 1 ирм.

Проѡбразовати v. impf. **-зꙋю, -зꙋєши**, προτυποῦν, претстављати, приказивати: Сл. на Г. в. у I Нед. В. п.; Ст. на блаж. воскр. гл. 3.

Промвлєннѡ < **промвлєнъ** adv. 1) προδυλῶς, јасно, очигледно: Ст.

на Г. в. у Нед. по Бож.; Ст. на стих. на Вавед.; 2) προφανῶς, отворено, јавно: Кан. у среду Препол. п. 3 т. 2.

Прȣгло < **пржгло** n. παγίς, замка којом се хватају птице, мрежа: Јова 18, 8; Ис. 8, 14.

Прȣгъ < **пржгъ** m. ἀκρίς, скакавац: II Мојс. 10, 13; 14, 21; pl.: **прȣзи**: Пс. 77, 46; 104, 34; Апок. 9, 3; **прȣжїє**: Мат. 3, 4.

Прȣдный < **прждьнъ** 3. τραχύς, храпав, тврд, оштар, кршан, каменит, нераван, прудовит: Дел. 27, 29.

Прȣжатисѧ < **пржжатися** v. impf. **-жаюсѧ**, **-жаешисѧ**, σταράττειν, трзати се, тресги се, напрезати се, ломити: Марк. 9, 26; Лук. 9, 39.

Прȣстъ m. νάρθηξ, притвор храма, паперта: Прол.

Пръварь m. месец фебруар *(Микл.)*.

Пръверетѣй m. ὑπερβερεταῖος, октобар *(Микл.)*.

Пръга f. χῖδρα, пржена пшенична прекрупа *(Микл.)*.

Прьць m. advocatus, судски бранилац *(Микл.)*.

Прѣнїе < **прѣние** n. 1) μάχη, битка, борба *(Микл.)*; 2) ἀντιλογία, препирање, свађа, распра: V Мојс. 17, 8; Ст. по полиј. на св. Спир. чуд.

Прѣтисѧ v. impf. **прюсѧ**, **пришисѧ**, 1) μάχεσθαι, препирати се, свађати се: **прѧхȣсѧ**.. (I Мојс. 26, 20; Јов. 6, 52); 2) διατείνειν, уверавати, тврдити: Син. на В. среду.

Прѧ < **прѧ** f. 1) φιλονεικία, свађа, препирка, раздор: Лук. 22, 24; 2) δίκη, распра, парница: Пс. 9, 5; 34. 23; 42, 1; 73, 22; Ном. пр. 146; 3) ἀντιλογία, contradictio, приговор, протусловље *(Микл.)*.

Прѧжити < **прѧжити** v. impf. **-жȣ**, **-жиши**, τηγανίζειν, пржити, пећи: III Мојс. 23, 14.

Прѧжмо < **прѧжьмо** n. ἄλφιτον, јечам, јечмена каша; хлеб: Рута 2, 14.

Прѧмный < **прѣмьнъ** 3. ὁ κατέναντι, који је према некоме, који стоји противу некога: Лук. 19, 30.

Прѧмѡ < **прѧмо и прѣмо** praep. с gen. и dat., ἀπέναντι, према: **прѧмѡ гроба** (Мат. 27, 61); **пр. солнцȣ**: IV Мојс. 25, 4; **стригȣщемȣ**: Дел. 8, 32; ἐξεναντίας, против, насупрот: **прѧмѡ мнѣ приближишасѧ** (Пс. 37, 12).

Прѧсло n. gradus, ordo, степен, ред, достојанство: **дойде къ первое прѧсло** (Прол.).

Прѧсти < **прѧсти** v. pf. **прѧдȣ**, **-деши**, νήθειν, прести: **волнȣ** (Тов. 2, 11); Мат. 6, 28; Лук. 12, 27.

Прѧщїйсѧ 3. part. praes. act. сл. обл. од **прѣтисѧ**, διατεινόμενος: Син. на В. среду.

Псифида f. ψηφίς, calculus, камичак за рачунање и бројење; рачун, прорачунавање *(Микл.)*.

Псондомфанихъ m. (егип. реч = који открива сакривено) назив који је добио Јосиф у Мисиру: I Мојс. 41, 45.

Птенецъ < **пътеньць**, νοσσίον, νεοσσός, пиле: Мат. 23, 37; Лук. 2, 24; στρουθίον, врапчић, птичица: Степ. гл. 6 ант. 2.

Птисный 3. ἐκτικός, сушичав, туберкулозан: **немощь** (Син. у петак Светле седм.).

Птицеволшебствовати v. impf. **-ствȣю**, **-еши**, οἰωνίζεσθαι, гатати по лету птица: V Мојс. 18, 10.

Птицолтель m. πουλοπιαστής, ловац птица: Ном. пр. 135.

Птичище < **пътичиштъ** n. ὀρνίθιον, птичица: III Мојс. 14, 4. 52.

Птищь < **пътиштъ** m. στρουθίον, passer, врабац *(Микл.)*; ὄρνις, avis, птиче: Прол.

Пѹгаргъ < **поугаргъ** m. πύγαργος, врста орла с белим репом *(Микл.)*.

Пѹгвица < **пѫгвица** f. ῥοῖσκος, lederner Knopf am Bauernpelz *(Микл.)*; дугменце: II Мојс. 28, 33.

Пѹдарь < **пѫдарь** m. custos, пудар, чувар; носач терета: Прол.

Пѹпъ < **пѫпъ** m. ὄλυνθος, незрела смоква, пупак: Апок. 6, 13.

Пѹримъ m. в. **фѹрімъ**.

Пѹстити < **поустити** v. pf. **пѹщѹ**, **-стиши**, ἀπολῦσαι, отпустити: Мат. 1, 19 squ.; Марк. 10, 2 squ.; Јов. 19, 10 squ. и др.

Пѹстошенъ, **-ный** 3. ματαῖος, vanus, ташт, празан, лакомислен, сујетан: Прол.

Пѹстъ, **-ый** < **поустъ** 3 ἔρημος, пуст, који је лишен свега: Мат. 14, 13; 23, 38; **пѹстаѧ**, ἡ ἔρημος, жена коју је муж оставио: Ис. 54, 1; бедан: Ст. на хвал. у Нед. блуд. сина.

Пѹстынный < **поустыньнъ** 3. ἐρημικός, који живи у пустињи: **неѧсыть** (Пс. 101, 7); пустиник: **пѹстынымъ животъ блаженъ есть** (Степ. гл. 5 ант. 1).

Пѹтесотворити < **пѫтесътворити** v. pf. **-рю**, **-риши**, ὁδοποιεῖν, спремити пут: Пс. 67, 5; 77, 50; 79, 10; Мол. на IX часу.

Пѹтище < **пѫтиште** n. ὁδός, via, пут, улица: Прол.

Пѹтствовати < **пѫтьствовати** v. impf. **-ствѹю**, **-ствѹеши**, iter facere, путовати, ићи по путу: Прол.

Пѹто < **пѫто** n. πέδη, путо, окови: **пѹта на ногахъ** (Прем. Сир. 21, 22); Пс. 149, 8; Марк. 5, 4; Лук. 8, 29.

Пѹчина < **пѫчина** f. πέλαγος, πόντος, пучина, отворено море: II Мојс. 15, 5; Мат. 18, 6; Дел. 27, 5. 27.

Пѹчинородный < **пѫчинородьнъ** 3. ποντογενής, рођен у пучини, који живи у пучини: Кан. Усп. Бог. п. 6 ирм.

Пѹщати < **поуштати** v. impf. **-щаю**, **-щаеши**, 1) ἀπολύειν, пуштати: **женѹ свою** (Лук. 16, 18); 2) ἐκπέμπειν, отпуштати; подизати: **на небо очи** (Степ. гл. 2 ант. 1).

Пѹщенаѧ adj. f. ἀπολελυμένη, разведена жена, распуштеница: Лук. 16, 18.

Пѹщеница < **поуштеница** f. в. **пѹщенаѧ**: Мат. 5, 32; 19, 9; Ч. Испов.

Пѹщь, **-шій** 3. part. praet. act. I место: **пѹстивъ**, **-шій** од **пѹстити**, ἀφείς, пустивши: **гласъ** (Марк. 15, 37).

Пхати < **пьхати** v. impf. **пхаю**, **-еши** и **пшѹ**, **пшеши**, ἐκθλίβειν, потискивати; тући, ударати, бости: Јез. 34, 21.

Пыленіе n. подизање прашине, прашење *(Жив.)*.

Пытати v. impf. **-таю**, **-таеши**, ζητεῖν, quaerere, питати: **пытаемь**, испитиван: Прол.

Пытливъ < **пытьливъ** 3. πύθωνος, погађачки, гаталачки: Дел. 16, 16; **дѹхъ**: Ном. пр. 20.

Пѣвница < **пѣвьница** f. 1) ψαλτήριον, цитра, музикални инструменат: I Мојс. 4, 21; 2) locus ecclesiae, место у цркви на којем стоје клир и појци, певница

(*Микл.*); 3) ᾄδουσα, певачица: Јездра 2, 65; Нејем. 7, 68.

Пѣготивъ 3. λεπρός, губав (*Микл.*).

Пѣна f. ἀφρός, пена: Лук. 9, 39; пѣны тещи, ἀφρίζειν, бацати пену: Марк. 9, 18. 20.

Пѣніе n. 1) συμφωνία, појање, певање: Лук. 15, 24; 2) ὕμνος, песма: Еф. 5, 19.

Пѣнѧжникъ < пѣнажьникъ m. κερματιστής, мењач, који мења новац: Јов. 2, 14.

Пѣнѧзь < пѣнязь m. δηνάριον, ἀσσάριον, κέρμα, динар, ситан новац: Мат. 18, 28 squ.; Марк. 6, 37 squ; Лук. 12, 6; Јов. 2, 15.

Пѣсненъ < пѣсньнъ 3. μελωδικός, од песме; пѣсненнѡ adv. μελωδικῶς, у песми: п. ѡ тебѣ провозгласи, који је у песми о теби претсказао (Догм. гл. 4).

Пѣсниведъ < пѣсниведь m. ψαλμῳδός, певач: Јез. 33, 32.

Пѣсница f. ψαλτήριον, псалтир, стари музички инструменат: Јова 21, 11. 12.

Пѣснопѣвецъ < пѣсньнопѣвьць m. ὑμνῳδός, који пева песме: Кан. воскр. п. 7 т. 1.

Пѣснопѣти v. impf. -пою, -поеши, μελῳδεῖν, песму певати: Сл. на Г. в. у Нед. св. от. 11 окт.

Пѣснословецъ < пѣсньнословьць m. ὑμνολόγος, певач, појац: Кан. Благов. п. 3 ирм. и Возн. п. 7 ирм.

Пѣснословити v. impf. -словлю, -виши, ὑμνολογεῖν, опевати, прослављати у песмама: Сл. на стих. на В. пет. и Усп. Бог.; Ст. на Г. в. на Дух.

Пѣсңословіе n. ὑμνολογία, духовна песма: Прол.

Пѣснь f. 1) ᾠδή, песма: Еф. 5, 19; Кол. 3, 16; Апок. 5, 9 squ.; 2) μέλος, звук: согласнаѧ возшѹмѣ ѡрганескаѧ пѣснь, складан звук музикалних оруђа забрујa (Кан. Дух. п. 7 ирм.).

Пѣстѹнница < пѣстоунница f. τιθηνός, која двори, негује, васпитачица: II Цар. 4, 4.

Пѣстѹнство < пѣстоуньство n. παιδαγωγία, васпитавање: Прол.

Пѣстѹнствовати < пѣстоуньствовати v. impf. -ствѹю, -еши, παιδαγωγεῖν, учити, васпитавати, надзиравати децу: Кан. анг. хран. п. 8 т. 1; прослављати: сеѧ твоѧ праздники пѣстѹнствѹемъ (Мол. Г. И. Хр. у Послед. св. прич.).

Пѣстѹнъ < пѣстоунъ m. παιδαγωγός, васпитач, учитељ: I Кор. 4, 15; Гал. 3, 24. 25.

Пѣти v. impf. пою, поеши, ὑμνεῖν, ψάλλειν, ᾄδειν, певати, појати: Пс. 118, 54; Дел. 10, 25; Јак. 5, 13; Рим. 15, 9; Ап. 5, 9 squ.

Пѣтлоглашеніе n. ἀλεκτροφωνία, доба ноћи када певају петли, трећа ноћна стража: Марк. 13, 35.

Пѣшеморехoдити v. impf. -ждѹ, -диши, πεζοποντοπορεῖν, пешке по мору ићи: Кан. на Срет. п. 1 ирм.

Пѣшеходецъ < пѣшеходьць m. πεζός, пешак: Кан. воскр. гл. 8 п. 1 ирм.

Пѣшеходити v. impf. -хождѹ, -диши, πεζεύειν, пешачити, ићи пешице: Іилю пѣшеходѧщѹ (Кан. Воздв. ч. к. п. 1 ирм.).

Пѣшецъ < пѣшьць m. πεζός, пешак (војник): III Мак. 1, 1.

Пѣшешествовати < пѣшешъствовати v. impf. -ствую, -еши, в. пѣшеходити: Морѧ чермнꙋю пꙋчинꙋ.. (Кан. воскр. гл. 4 п. 1 ирм.); Ꙗкѡ по сꙋхꙋ..: Кан. воскр. гл. 6 и у Нед. сир. п. 1 ирм.

Пѣши adv. πεζῇ, пешице: ити (Мат. 14, 13; Марк. 6, 33).

Пѣшь 3. πεζός, πεζεύων, који пешачи; пѣшь ити, πεζεύειν, пешачити: Дел. 20, 13.

Пѧдь < пѧдь f. 1) σπιθαμή, пед, педаљ: II Мојс. 28, 16; иже нѣко измѣривый пѧдїю: Сл. на хвал. на Богој.; Кан. у Нед. цвет. п. 4 т. 3; 2) παλαιστή, длан, ширина од четири прста: се, пѧди положилъ еси дни моѧ (Пс. 38, 6).

Пѧсть < пѧсть f. πυγμή, пест, песница: II Мојс. 21, 18; Ис. 58, 4.

Пѧта < пѧта f. πτέρνη, пета: I Мојс. 3, 15; Пс. 48. 6; Стат. II ст. 137; воздвиже на мѧ пѧтꙋ: Јов. 13, 18.

Пѧтерица < пѧтьрица f. subst. num. πεντάς, петорица: чꙋвствъ просвѣти простꙋю пѧтерицꙋ (πεντάδα), просвети пет простих чула (Мол. 3 по Прич.).

Пѧтерицею < пѧтерицею, πενταπλασίως, пет пута: I Мојс. 43, 34.

Пѧтина < пѧтина f. πεμπτάς, numerus quinarius, петина, пети дан месеца: Зах. 7, 5.

Пѧтокнижїе < пѧтокнижие n. πεντάτευχος, пет књига Мојсијевих: 1) Бытїа, Γένεσις, Постање; 2) Исходъ, Ἔξοδος, Излазак; 3) Левїтъ, Λευιτικόν, Левитска; 4) Числа, Ἀριθμοί, Бројеви; 5) Второзаконїа, Δευτερονόμιον, Поновљени закони.

Пѧтокъ < пѧтъкъ m. παρασκευή, петак: Јов. 19, 14.

Пѧтолѣтный < пѧтолѣтьнъ 3. πενταετηρικός, петогодишњи: тризнище (II Мак. 4, 18).

Пѧтострадаленъ < пѧтострадальнъ 3. quinque perpessus, који је пет пута претрпео страдања *(Микл.; Дјач.; Старч.)*.

Пѧтро < пѧтро n. φάτνωμα, lacunar, удубина, плафон, балкон *(Микл.)*.

Пѧтьдесѧтница < пѧтьдесѧтьница f. πεντηκοστή, празник Педесетница, Силазак Св. Духа на апостоле, Духови: праздникомъ и Дꙋха пришествїе (Тр. цв.).

Пѧтьдесѧтный < пѧтьдесѧтьный 3. πεντηκοστός, духовски: день, тројичин дан, Духови: Дел. 20, 16.

Пѵргъ m. грч., кула: Јез. 26, 9; 27, 11; I Мак. 4, 60; II Мак. 10, 18.

Р

Р осамнаесто слово у црквенослов. азбуци; зове се рцы; као цифра ·р· = 100.

Раба f. δούλη, слушкиња: Лук. 1, 38. 48.

Рабїй 3. δουλικός, ропски: къ рабїи ѡбразѣ (Ст. на Г. в. на св. арх. Ст.); зракъ рабїй прїимь: Сл. троп. на вел. водоосв.

Рабити v. impf. раблю, -биши, καταδουλοῦν, у службу узимати, покоравати, потчињавати, одводити у ропство *(Микл.; Старч.)*.

Рабичищь < **рабичишть** m. filius ancillae, servus, син робиње, слушкиње; слуга: Прол.

Рабозрачный < **рабозрачьнъ** 3. сличан слузи, који има облик (изглед), слуге: прїиде рабозрачнымъ ѡбразомъ (Ст. на блаж. св. Ник.).

Раболѣпный < **раболѣпьнъ** 3. δουλοπρεπής, ропски, улизички, ниски: *(Микл.; Старч.).*

Работа f. 1) διακονία, радња, посао, служба, дело: II Кор. 9, 12; 2) δουλεία, ропство: Рим. 8, 15. 21.

Работати v. impf. -таю, -таеши, 1) δουλεύειν, служити: двѣма господинома (Мат. 6, 24; Лук. 16, 13); Хрїстѹ: Кол. 3, 24; Гд҃еви: Пс. 2. 11; Дел. 20, 19; Рим. 12. 11; Богѹ: I Сол. 1, 9; похотемъ и сластемъ: Тит. 3, 3; 2) ἐργάζεσθαι, радити *(Микл.).*

Работный < **работьнъ** 3. δοῦλος, који робује, који служи: Пс. 118. 91; Апок. 13, 26; ропски: изимаѧ работныѧ страсти, δουλοπαθείας (Степ. гл. 7 ант. 1).

Рабскїй < **рабьскъ** 3. δουλικός, ропски: крещенїе (Троп. на вел. осв. воде.).

Рабъ m. 1) δοῦλος, οἰκέτης, роб, слуга: Мат. 8, 9; Марк. 10, 44; Лук. 16, 13; 2) παῖς, син, младић, ученик: II Мојс. 21, 2; III Мојс. 25, 39.

Рабынѧ f. в. раба: Мат. 26, 69; Марк. 14, 66; Лук. 12, 45.

Раввї јевр., учитељ, наставник: Мат. 26, 25. 49; Марк. 9, 5; Јов. 1, 38. 49 и др.

Раввѹнї јевр. в. раввї: Јов. 20, 16.

Равенство < **равьньство** n. ἰσότης, једнакост: II Кор. 8, 14.

Равень < **равьнь** f. ὁμαλισμός, изравнање, равнина: земнаѧ (Варух 5, 7).

Равноаггельный < **равьноангельнъ** 3. ἰσάγγελος, као анђео: на земли явилсѧ еси (Мин. 6 дец.).

Равноапостольный 3. ἰσαπόστολος, сличан апостолима, који се може упоредити са апостолима: Син. у VII Нед. по св. Пасци. Као такове сматра св. Црква цара Константина и ц. Јелену, св. Марију Магдалину, св. првомученицу Теклу, св. Кирила и Методија и вел. кнеза руског Владимира.

Равнобожественъ, -ый < **равьнобожьственъ** 3. раван по Божанству (св. Тројица) *(Микл.).*

Равнодѹшенъ < **равьнодоушьнъ** 3. ἰσόψυχος,једномислен: Филиб. 2, 20.

Равнодѣтеленъ, -ый < **равьнодѣтельнъ** 3. ἰσουργός, који има једнако дејство са другим: Оц҃ѹ и Словѹ (Степ. гл. 5 ант. 2).

Равномощенъ, -ый < **равьномоштьнъ** 3. ἰσοσθένης, који има с неким једнаку моћ, снагу, власт; једнако моћан: Кан. Дух. п. 4 ирм.; Степ. гл. 1 ант. 2.

Равносельникъ m. који је настањен заједно с неким, сажитељ: преподѡбнымъ (Мин. 16 маја).

Равностатный < **равьностатьнъ** 3. ἰσοστάσιος, који је једнак по тежини, по достојанству с неким; једнако тежак, частан: разѹмъ (Мин. 17 септ.).

Равночестный < **равьноучьстьнъ** 3. ἰσότιμος, коме припада једнака част, који је достојан једнаког поштовања: II Петр. 1, 1.

Равночисленный < равьноучисльнъ 3. ἰσάριθμος, који је једнак некоме по броју: Троицы равночисленнїи (Кан. Воздв. ч. к. п. 8 ирм.); равночисленныѧ ко неска пѣсни, безбројне као песак песме: Ак. Бог. Конд. 11.

Равноѡбразный < равьнообразьнъ 3. ἰσότυπος, који има једнак облик: печать (Мол. у св. Лит. Вас.).

Радити v. impf. раждꙋ, -диши, μελετᾶν, бринути се: I Кор. 9, 9.

Радованенъ 3. радостан: гласъ (Ст. на блаж. на Благов.).

Радоватисѧ v. impf. -дꙋюсѧ, -ешисѧ, χαίρειν, радовати се: Мат. 5, 12; Лук. 1, 58 и др.; ἀγαλλιᾶσθαι, веселити се: I Петр. 1, 6. У смислу поздрава: радꙋйсѧ, здраво: благодатнаѧ (Лук. 1, 28); царю Іꙋдейскїй: Мат. 27, 29; Марк. 15, 18; Јов. 19, 3.

Радоница < радоуница f. опште помињање мртвих на гробљу у понедељак (или, код Руса, у уторак) Томине седмице; код Срба: ружичало (Слов. Имп. ак).

Радостотворити v. pf. -творю, -риши, χαροποιεῖν, у радост претворити: Єѵинꙋ печаль (Сјед. воскр. 2 гл. 5 богор.); Сјед. 1 у Нед. Том.

Радостотворный < радостотворьнъ 3. који чини (ствара) радост; учтив, пристојан, услужан: рожденїе (Свјет. на Рожд. св. Јов. Прет.).

Радоща < радошта f. ἀγαλλίασις, радост: Лук. 1, 44.

Радъ 3. χαρίεις, χαροποιός, рад, радостан, пријатан *(Микл.; Дјач.)*; радъ быти, χαίρειν, обрадовати се: Лук. 23, 8; Јов. 8, 56.

Радѣнїе n. μελέτη, брига, старање: Дел. 18, 17.

Раждати v. impf. -ждаю, -ждаеши, γεννᾶν, τίκτειν, рађати: Јак. 1, 15; ἀποκύειν, производити, рађати: Јов. 16, 21; -сѧ, γεννᾶσθαι, рађати се: Мат. 2, 4.

Раждеженїе n. πύρωσις, пожар, врућина: Приче Сол. 27, 21; I Петр. 4, 12; Апок. 18, 18.

Раждещи < раждешти v. pf. -ждегꙋ, -жеши, καίειν, разгорети, распалити: огнь (Јез. 39, 9).

Раждигати и **раждизати** v. impf. -аю, -аеши, πυραῦσθαι, ра́спаљивати *(Микл.; Куљб.)*.

Развивати v. impf. -ваю, -ваеши, 1) ῥήσσειν, бацати: Марк. 9, 18; 2) ἐδαφίζειν, сравњивати са земљом, разарати, разбијати: Лук. 19, 44; -сѧ, λύεσθαι, разбијати се: ѿ нꙋжды волнъ, од силе валова (Дел. 27, 41).

Разбогатѣти v. pf. -тѣю, -тѣеши, πλουτεῖν, обогатити се: Апок. 18, 3.

Развора f. διατόνιον, прстен, карика, кука, преворница: II Мојс. 35, 11.

Разботѣти v. pf. -тѣю, -тѣеши, ὑποπιαίνεσθαι, умножити се, одебљати, угојити се; разботѣютъ краснаѧ (τὰ ὡραῖα) пꙋстыни, гоје се т. ј. постају плодна места пустиње (Пс. 64, 13).

Разбꙋѧтисѧ v. impf. -ѧюсѧ, -ѧешисѧ, ματαιοῦσθαι, залудити се, избезумити се, разбеснити се: Прол.

Разверзати < разврьзати v. impf. -заю, -заеши, διανοίγειν, отварати: ложесна (Лук. 2, 23).

Разверсти < развръсти v. pf. -верзꙋ, -зеши, διανοίγειν, отворити;

дѣвствєннꙋю оутробꙋ (Кан. Ускр. п. 4 т. 1); -сѧ, διανοιχθῆναι, отворити се: Марк. 7, 34. 35; ῥηγνύναι, растргати, раскидати: оутробы нєчадєтвовавшїѧ оузы (Кан. Дух. п. 3 ирм.).

Разводитисѧ v. impf. -ждꙋсѧ, -дишисѧ, σχίζειν, растварати се, отварати се: развод҄ѧщаѧсѧ нєбєса (Марк. 1, 10).

Развор m. διατόνιον, преворница: II Мојс. 35, 11.

Развратити v. pf. -вращꙋ, -тиши, διαστρέψαι, одвратити: ѿ вѣры (Дел. 13, 8); ἀναστατῶσαι, узмутити, бунити: вселєннꙋю (Дел. 17, 6); -сѧ, ἐκτρέπεσθαι, свратити се, окренути се за нечим: въ слѣдъ сатаны (I Тим. 5, 15); ἐκστρέφεσθαι, развратити се, покварити се, изопачити се: со строптивымъ развратишисѧ (Пс. 17, 27).

Разврат m. ἐπισύστασις, побуна, буна: Дел. 24, 12.

Развращати < развраштати v. impf. -щаю, -щаєши, ἀνασείειν, бунити: Лук. 23, 5; στρεβλοῦν, извртати: II Петр. 3, 16; ἀνατρέπειν, изопачавати: домы (Тит 1, 11).

Разврѣнїє n. βρασμός, разгревање, распаљивање: Прол.

Развѣ adv. παρεκτός, осим: Мат. 5, 32; χωρίς, одвојено, одељено: Мат. 14, 21; 15, 38; εἰ μή, него: Јов. 10, 10; πλήν, изузевши, само: Марк. 12, 32.

Развѣвати v. impf. -ваю, -ваєши, ῥιπίζειν, разметати: Амос 9, 9; Јак. 1, 6.

Разгибатисѧ < разгыбатисѧ v. impf. -баюсѧ, -баєшисѧ, διανοίγειν, отварати се: книги (Апок. 20, 12; Конд. у Нед. месоп.).

Разгибнꙋти < разгыбнѫти v. pf. -бнꙋ -бнєши, отворити: книгꙋ разгибєнꙋ, ἀνεῳγμένος (Апок. 10, 2).

Разгласїє n. διχοστασία, разногласност, неслога, раздор *(Вост.)*.

Разгнꙋти < разгънѫти v. pf. -гнꙋ, -гнєши, ἀνοίγειν, отворити: книжицꙋ (Апок. 10, 8); -сѧ, отворити се: книги (Апок. 20, 12); Ст. на Г. в. у Нед. месоп.

Разгобзитисѧ v. pf. -гобжꙋсѧ, -зишисѧ, feracem esse, расплодити се, бити плодан *(Микл.)*.

Раздолїє n. κοίλωμα, долина: I Мојс, 23, 2.

Раздор m. 1) σκάνδαλον, раздор, саблазан: Рим. 16, 17; 2) σχίσμα, раскол *(Микл.)*.

Раздранєц < раздраньць m. τζάντζαλον, одрпанац *(Микл.)*.

Раздратисѧ v. pf. -дєрꙋсѧ, -рєшисѧ, σχίζεσθαι, раздерати се: завѣса црковнаѧ (Мат. 27, 51; Марк. 15, 38; Лук. 13, 45).

Разжещисѧ < раждєштисѧ v. pf. -жєгꙋсѧ, -жєшисѧ, ἐκκαυθῆναι, распалити се: Рим. 1, 27.

Разжжєнїє < ражьжєниє n. 1) διάπυρον, распаљивање: Ст. на блаж. у Нед. св. праот.; 2) οἶσθρος, беснило: блꙋда (Сл. на Г. в. на В. среду).

Разжжєный < ражьжьнъ 3. ἔμπυρος, огњен, распаљен: Кан. Анг. хран. п. 9 т. 4; πεπυρωμένος, запаљен, зажежен: стрѣлы (Еф. 6, 16); Апок. 1, 15; 3, 18.

Разжєщи < раждєшти v. pf. -жєгꙋ, -жєши, πυρροῦσθαι, распалити: разжжи оутробы моѧ (Пс. 25, 2); оугаси разжжєнныѧ стрѣлы лꙋкавагѡ (Мол. на Повеч.).

Разжизатисѧ < раждизатисѧ v. impf. -заюсѧ, -заешисѧ, πυροῦσθαι, успаљивати се: I Кор. 7, 9.

Разлой m. ἡ κοιλάς, vallis, јаруга, долина *(Микл.)*.

Разлꙋчати < разлѫчати v. impf. -чаю, -чаеши, χωρίζειν, ἀφορίζειν, делити, растављати: Мат. 19, 6; Марк. 10, 9; -сѧ, χωρίζεσθαι, разводити се: I Кор. 7, 10; растајати се: Ст. на Г. в. у Нед. Том.

Разлꙋчити < разлѫчити v. pf. -чꙋ, -чиши, διχάσαι, разлучити, разделити: Мат. 25, 32; ἀφορίζειν, раставити: Рим. 8, 35; χωρίζειν, оделити: сосꙋдъ разлꙋченъ, ἀγγεῖον κεχωρισμένον, засебан, посебан (Ном. пр. 200); -сѧ, διαχωρίζεσθαι, одвојити се: Лук. 9, 33.

Разлѣненіе < разлѣнениѥ n. ὀκνηρία, леност; ἀκηδία, немар *(Микл.)*.

Размета f. discordia, неслога, раздор *(Микл.)*.

Размыслити v. pf. -мышлю, -мыслиши, διακρῖναι, посумњати: Марк. 11, 23.

Размышленіе < размышлениѥ n. διαλογισμός, премишљање: Филиб. 2, 14; I Тим. 2, 8.

Размѣсенъ < размѣсьнъ 3. commistus, помешан: Прол.

Размѣситисѧ v. pf. -шꙋсѧ, -сишисѧ, συγχεῖν, измешати се, збунити се: ѧзыцы иногда размѣсишасѧ (Сл. на стих. у Нед. Дух.).

Разнствити < разьньствити v. pf. -ствлю, -ствиши, διαστέλλειν, раставити, развући, разликовати, расипати: Пс. 67, 15.

Разнствіе < разьньствиѥ n. διαστολή, разлика: Рим. 3, 22; 10, 12; I Кор. 14, 7.

Разнствовати < разьньствовати v. impf. -ствꙋю, -ѥши, διαφέρειν, разликовати: Пс. 105, 33; I Кор. 15, 41; Гал. 2, 6.

Разокъ 3. διάστροφος, distortus, изврнут, крив, кос: око, разроко (Прол.).

Разрѣшеніе n. λύσις, 1) развод: I Кор. 7, 27; 2) разрешење, опроштење од греха; 3) разрешење вина, рибе, меса и др. — дозвола да се може јести јелеј, риба, месо, и пити вино уз пост; 4) разрешење душе од тела т. ј. смрт *(Дјач.)*.

Разрѣшительный 3. који разрешава, опрашта: р. молитва, која се чита над телом умрлога после опела и којом се моли за опроштење његових грехова *(Дјач.)*.

Разсвирѣпѣти v. pf. -пѣю, -пѣеши, καταστηνιᾶν, пасти у раскош, полудети, побеснети: I Тим. 5, 11; Апок. 18, 7.

Разслабленіе < раслаблениѥ n. μαλακία, нежност, слабост, неодлучност: V Мојс. 28, 61.

Разслабленъ, -ый < раслабленъ 3. παραλυτικός, костоболан, узет: Мат. 4, 24; Марк. 2, 3; παραλελυμένος, ослабљен: Конд. у Нед. расл.; παράλυτος, изнурен, слаб: Кан. св. Андр. крит. п. 5 т. 4; Син. у Нед. расл.

Разстоѧтисѧ < растоꙗтисѧ v. impf. -стоюсѧ, -ишисѧ, διιστάσθαι, бити удаљен, одељен, растављен: разстоѧщаѧсѧ (διῃρημένα) собравый (Мол. при Обруч.); различит: разстоѧщаѧсѧ (διεστώσας) естества (Кан. воскр. гл. 4 п. 9 ирм.).

Разстрига f. в. растрига: Прол.

Разстѹпитисѧ < **растѫпнтнса** v. pf. **-плюсѧ, -пишисѧ,** σχίζειν, разделити се, раздвојити се: II Мојс. 14, 21.

Разсѹдити < **расѫдити** v. pf. **-сѹждѹ, -диши,** διακρίνειν, размислити, разабрати, решити: I Кор. 6, 5; **-сѧ,** судити се с неким за нешто: Јез. 17, 20.

Разсѹждати < **расѫждати** v. impf. **-ждаю, -ждаеши,** διακρίνειν, распознавати, разликовати: **лице небесе** (Мат. 16, 3); διαγινώσκειν, расматрати, извиђати: Дел. 24, 22; δοκιμάζειν, разабирати: Рим. 2, 18; κρίνειν, судити, осуђивати; растављати, разликовати: **день чрезъ день** (Рим. 14, 5).

Разсѹжденїе < **расѫжденис** n. 1) διάγνωσις, расуђивање, суд: Дел. 25, 21; 2) διάκρισις, разликовање: **добра и ѕла** (Јевр. 5, 14); **дѹховѡмъ**: I Кор. 12, 10.

Разсыпати < **расъıпати** v. impf. **-паю, -паеши,** ἐκχεῖν, просипати: **пѣнѧзи** (Јов. 2, 15); **-сѧ,** διασκορπίζεσθαι, разасути се: Дел. 5, 37.

Разсѣдатисѧ < **расѣдатнсѧ** v. impf. **-даюсѧ, -даешисѧ,** ῥήγνυσθαι, распадати се: **каменїю** (Син. на В. пет.).

Разсѣлина < **расѣлина** f. ὀπή, отвор, рупа, јама, шупљина: II Мојс. 33, 32.

Разсѣстисѧ < **расѣстнсѧ** v. pf. **-сѣдѹсѧ, -дешисѧ,** διαῤῥήγνυσθαι, распасти се, распукнути се: Јудит 16, 10; Син. у пет. Светле седм. и у VII Нед. по св. Пасци.

Разсѣѧнїе < **расѣıаніе** n. διασπορά, расипање; оно што је расејано, раштркано: **колѣна иже въ разсѣѧнїи** (Јак. 1, 1); Јов. 7, 35; I Петр. 1, 1.

Разсѣѧтисѧ < **расѣıатнсѧ** v. pf. **-сѣюсѧ, -сѣешисѧ,** διασπαρῆσαι, расејати се: Дел. 8, 1.

Разѹмица f. μάκελλον, macellum, месарница, касапница, трг за месо *(Микл.)*.

Разѹмичныи < **разоумичьнъ** 3. σοφός, sapiens, мудар, уман, разуман: Прол.

Разѹмичнѡ < **разоумичьно** adv. prudenter, разумно, паметно, умно: Прол.

Разѹмникъ m. θεωρητικός, γνώστης, човек пун духа, знања, разума; зналац. Под тим је називом унесен у Месецослов св. мученик Синезије (Συνέσιος од σύνεσις = мудрост), који је живео у пол. 3 века у Риму, а спомен му се слави 12 децембра *(Дјач.)*.

Разѹмьница f. в. **разѹмица**: Прол.

Разѹмѣтельный 3. γνωστός, познати; друг, пријатељ: I Мојс. 2, 9.

Разѹмѣти v. pf. **-мѣю, -мѣеши,** κατανοῆσαι, разумети, познати: **и красно еже разѹмѣти** (I Мојс. 3, 6); γνῶναι, упознати, знати: Мат. 13, 11; συνιέναι, разумети: Мат. 15, 10; ἐπιγνώσκειν, осетити: **силѹ изшедшѹю ѿ негѡ** (Марк. 5, 30).

Разчести < **расчисти** v. pf. **-чтѹ, -чтеши,** ψηφίζειν, прорачунати: Лук. 14, 28.

Разчинѧти < **расчинıати** v. impf. **-нѧю, -нѧеши,** διατάσσειν, disponere, распоређивати, доводити у ред: Прол.

Ракà арам., низак, презрен, човек на кога пљују; лудак, глупак: Мат. 5, 22.

Рáка f. 1) σορός, гроб, гробница, костурница: I Мојс. 50, 26; 2) μνημεῖον, споменик на гробу:

Мат. 23, 29; Кан. св. от. п. 6 т. 3.

Раклъ m. и **ракло** n. vestis, одело, одећа *(Микл.)*.

Рало n. ἄροτρον, плуг: Лук. 9, 62.

Рамнъ < **рамьнъ** m. ῥάμνος, трње, трнов жбун, шипраг: Пс. 57, 10.

Рамо n. ὦμος, раме, плеће: Лук. 15, 5; Јов. 31, 22; **на рамо всєпрїимь**: Догм. гл. 4; μετάφρενον, **междорамїє** (Ч. Кршт.), међу лопатицама: **и подѧтъ ихъ на рамѹ** (ἐπὶ τῶν μεταφρένων) **своєю** (V Мојс. 32, 12).

Рана f. μάστιξ, мучење; болест: Марк. 5, 29.

Ранъ 3. πρόϊμος, matutinus, рани: **плодъ** (Јак. 5, 7).

Раръ m. sonitus, звук, глас, звека *(Микл.)*.

Раса f. ἱμάτιον, раса, горња свештеничка и монашка хаљина: Прол.

Расквр҄ѣти v. pf. **расквр҄ѹ, -рєши**, διαλύειν, dissolvere, раставити, растворити, разрешити, расплести *(Микл.)*.

Расколъ m. διαίρεσις, divisio, растављање, отцепљење од православне Цркве; haeresis, јерес *(Микл.)*.

Раскольникъ m. schismaticus, расколник, шизматик који је отпао од правосл. Цркве *(Микл.)*.

Раскоторатисѧ v. impf. **-раюсѧ, -раєшисѧ**, rixari, свађати се, препирати се с неким *(Микл.)*.

Раскрилѧтисѧ v. impf. **-лѧюсѧ, -лѧєшисѧ**, περιπλέκεσθαι, овијати се око чега, обгрлити некога: Син. у Нед. блуд. с.

Расланица f. leaena, лавица *(Микл.)*.

Расланъ m. leo, лав (Ibid.).

Расль f. βλάστημα, изданак, гранчица; потомак *(Дјач.)*.

Расофоръ m. грч., манастирски искушеник који носи расу.

Распалати v. impf. **-палаю, -лаєши**, πυρπολεῖν, распаљивати: **рєвностїю ко Хрїстѹ** (Конд. св. Прок.); **-сѧ**, ἀναφλέγειν, запалити, горети: Јев. ст. 5.

Распєнъ, -ши, -шє; -шїй 3. part. praet. act. I од **распѧти**, σταυρώσας, који је распео: Мат. 27, 35; Марк. 15, 24.

Распинати v. impf. **-наю, -наєши**, ἀνασταυρεῖν, распињати: Јевр. 6, 6.

Расплоцатисѧ < **расплоштатися** v. impf. **-цаюсѧ, -цаєшисѧ**, θάλλειν, цветати, славан бити, успевати, бити у најлепшим годинама, у пуној снази: **листъ расплоцаѧсѧ на дрєвѣ** (Прем. Сир. 14, 19).

Расположєніє n. διαστολή, изложење, причање, уредба: **закона** (IV Мојс. 19, 2).

Распространити v. pf. **-ню, -ниши**, πλαθύνειν, раширити, увеличати, умножити: I Мојс. 9, 27; утешити, обрадовати, развеселити: **въ скорби распространилъ мѧ єси** (Пс. 4, 2); **-сѧ**, πλατυνθῆναι, бити раширен: II Кор. 6, 11. 13.

Распрѧ < **распрꙗ** f. 1) σχίσμα, распра: Мат. 7, 43; 2) στάσις, раздор: Дел. 15, 2; 3) παροξυσμός, огорчење: Дел. 15, 39; 4) διχοστασία, неслога: Рим. 16, 17; I Кор. 3, 3; Гал. 5, 20.

Распрѧгатисѧ, < **распрагатися** v. impf. **-гаюсѧ, -гаєшисѧ**, διαζευγνῦναι, растављати се, ослобађати се: **дѹша ѿ тѣла** (Кан. Анг. хран. п. 6 Сл.).

Распрѧжєніє < **распражениє** n. διάζευξις, разрешење, ослобођење,

разлучење: Ч. погреб. свешт. ик. 22.

Распрѧщисѧ < распраштися v. pf. -гѫсѧ, -жешисѧ, διαζευγνῦναι, разрешити се, ослободити се *(Микл.; Вост.)*.

Распѫдити < распѫдити v. pf. -ждѫ, -диши, σκορπίζειν, растерати, разагнати: овцы (Јов. 10, 12).

Распѫстный < распоустьнъ 3. διαπομπῆς, отпусни, разводни: книга распѫстнаѧ, ἀποστάσιον, разводно писмо: Мат. 5, 31; 19, 7; Марк. 10, 4; книга ѿпѫщенїѧ, βιβλίος ἀποστασίου, књига отпусна, распусна: V Мојс. 24, 1. 3.

Распѫтїе < распѫтие n. 1) πλατεῖα, распутица: Мат. 12, 19; 2) ὁδός, пут, друм: Мат. 22, 10; 3) ἀγορὰ, трг, раскршће: Марк. 6, 56; 4) ἄμφοδος, улица: Марк. 11, 4.

Распѫщати < распоуштати v. impf. -щаю, -щаеши, ἀνιέναι, распуштати, остављати, отпуштати: I Мојс. 49, 21.

Распытникъ < распытьникъ m. speculator, истраживач, ухода *(Микл.)*.

Распыхатисѧ < распъхатися v. impf. -хаюсѧ, -хаешисѧ, διαπρίεσθαι, разјарити се, расрдити се: Дел. 5, 33; 7, 54.

Распѧти < распѧти v. pf. распнѫ, -пнеши, σταυροῦν, распети: Мат. 23, 34; Марк. 15, 25; Лук. 23, 21; Јов. 19, 6; -сѧ, распети се: Јов. 19, 16. 41 и др.

Распѧтїе < распѧтие n. τὸ σταυρωθῆναι, распеће: Лук. 23, 23.

Растаѧвати < растаявати v. impf. -ваю, -ваеши, τήκειν, топити, растапати: Прем. Сол. 16, 22; и прещенїе растаѧваетъ горы (Мол. запрещ. 1 у Ч. Кршт.).

Растаѧти < растаяти v. pf. -таю, -еши, τήκειν, растопити: II Мојс. 15, 15; Пс. 111, 10; горы ѩкѡ воскъ растаѧша (Пс. 96, 5); -сѧ, растопити се: II Петр. 3, 12.

Растворенїе < растворение n. κράσις, смеса, мешавина *(Ђјач.)*.

Растворити v. pf. -рю, -риши, συγκερανῦναι, сложити: I Кор. 12, 24; помешати с нечим, зачинити: солїю (Кол. 4, 6).

Растворѧти < растворяти v. impf. -рѧю, -рѧеши, κιρνάω (κεράννυμι), мешати: Почто мνра съ милостивными (συμπαθῶς) слезами растворѧете, зашто мешате миро... (Троп. непор. воскр.).

Растерзати < растръзати v. impf. -заю, -заеши, διαῤῥηγνύναι, раскидати, раздерати: ризы (Мат. 26, 65 и др.); διαχειρίσασθαι, растрзати: Дел. 26, 21; -сѧ, διεσπάσθαι, бити искидан: Марк. 5, 4; διαῤῥηγνύναι, распрснути се, пукнути: Ѹда.. надѫвсѧ (Син. на В. пет.).

Растесанїе n. цепање, расецање нечега на делове: и свѣщы огненны, ѩже проидоша междѫ растесанїи (μέσον τῶν διχοτομημάτων) ними = и свеће огњене које су пролазиле међу оним деловима.. (I Мојс. 15, 17).

Растесати v. pf. -тешѫ, -шеши, διχοτομεῖν, расећи на делове, расцепати: I Мојс. 15, 11; растешетъ его полма, расећи ће га напола: Мат. 24, 51; Лук. 12, 46; растесанный, заклан, исечен: Апок. 20, 4.

Растесъ m. segmentum e ligno scisso, ивер: Прол.

Расти v. impf. растѫ, -стеши, αὐξάνειν, расти: Мат. 6, 28; Марк.

4, 8; II Кор. 10, 15; μηκύνεσθαι, ширити се, расти: сѣмѧ (Марк, 4, 27).

Растити v. impf. раштѹ, -стиши, αὐξάνειν, растити: возраштеніе Бжіе, за раст Божји (Кол. 2, 19); растити власы, κομᾶν, имати, пуштати, гајити дугачку косу: I Кор. 11, 14. 15; -сѧ, αὐξάνεσθαι, умножавати се, плодити се: раститеся и множитеся.. (I Мојс. 1, 28).

Растлити v. pf. растлю, -тлиши, φθείρειν, покварити, повредити, упропастити, уништити: желаніе скопче растлитъ ли дѣвицѹ; (Прем. Сир. 20, 4); Пс. 77, 58; I Кор. 3, 17; дѣвство малакіею: Ч. Испов.; всякій оудъ: Мол. 4 у Посл. прич.; -сѧ, повредити се: оутробою (Богор. на стих. на св. Ник.).

Растлѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, διαφθείρειν, рушити, кварити: моль (Лук. 12, 33); развраћати, силовати *(Дјач.)*; -сѧ, λυμαίνεσθαι, кварити се, уништавати се: Ст. у Ч. погр. свешт.

Растлѣніе n. διαφθορά, кварење, трулеж, повреда, оскврњење, разврат: Пс. 106, 20; Мол. 4 у Посл. прич.

Растлѣнный 3. διεφθαρμένος, покварен, развраћен: I Тим. 6, 5; II Тим. 3, 8; III Јездр. 7, 31; 8, 34.

Растлѣти v. pf. -тлѣю, -тлѣеши, φθείρειν, покварити, пропасти: Пс. 13, 1; растлѣвше грѣхомъ естество (Мол. св. В. В. у Посл. прич.); Ном. пр. 183; -сѧ, покварити се, разорити се: Ст. на Г. в. на св. Георг.

Растнити < растьнити v. pf. -ню, -нниши, σχίζειν, расећи, расцепити: дрова (I Мојс. 22, 3).

Растоимецъ < растоимьць, fenerator, лихвар *(Микл.)*.

Расторгнѹти < растръгнѫти v. pf. -гнѹ, -гнеши, ῥηγνύναι, растргнути: и врашшеся расторгнѹтъ вы (Маг. 7, 6); продерати: мѣхи (Лук. 5, 37); διαρρηγνύναι, скрхати: заклепы адовы (Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.); стропотная: Ст. на Г. в. у ср. I Нед. В. п.

Расточати v. impf. -чаю, -чаеши, διασκορπίζειν, расипати, трошити, просипати: имѣнія (Лук. 16, 1); Мат. 12, 30; иже не собираетъ со мною, расточаетъ: Лук. 11, 23.

Расточеніе n. 1) διασκορπισμός, расипање, трошење *(Микл.)*; 2) διασπορά, расејање: II Мак. 1, 27.

Расточити v. pf. -чѹ, -чиши, διασκορπίζειν, расути, расејати: враги (Пс. 88, 11); да и чада Бжіѧ расточенныя соберетъ во едино (Јов. 11, 52); потрошити: имѣніе (Лук. 15, 13); разасути: гордыя (Лук. 1, 51); -сѧ, расути се: Пс. 140, 7.

Растребити < растрѣбити v. pf. -треблю, -биши, purgare, рашчистити: Прол.

Растрети < растръти v. pf. -стрѹ, -стреши, πρίειν, претестерити: пилою древяною (Ст. на хвал. 3 у среду Препол.).

Растрига f. раскалуђер, распоп; свештено лице острижено (обријано) т. ј. лишено свештеничкога чина *(Микл.; Старч.)*.

Растягнѹти < растагнѫти v. pf. -гнѹ, -гнеши, distrahere, растегнути, развући, раскинути: Прол.

Растѧзатисѧ v. impf. -жѫсѧ, -жешисѧ, rixari, препирати се, свађати се *(Микл.)*.

Растѧщи < растѧшти v. pf. -гѫ, -жеши, τείνειν, tendere, растећи, раширити, разапети: Прол.

Растѣніе власовъ, ἡ κόμη, коса: I Кор. 11, 15.

Расѫти v. pf. распѫ, распеши, dissipare, расути, разметнути: Прол.

Расхитити < расхытити v. pf. -хищѫ -тиши, διαρπάζειν, разграбити: Мат. 12, 29; Марк. 3, 27; Јов. 10, 12.

Расхищати < расхыштати v. impf. -щаю, -щаеши, грабити, пљачкати, трзати: V Мојс. 28, 29.

Расыпатель m. λοιμός, homo pestilens, кужан, заразан човек *(Микл.)*.

Ратай m. 1) ἀροτήρ, γεωργός, орач, ратар, земљорадник: Прол.

Ратитисѧ v. impf. ращѫсѧ, -тишисѧ, πολεμεῖν, ратовати, војевати: Прол.

Ратовище < ратовиште n. κοντός, држак, држаље, дрво за копље: I Цар. 17, 7.

Рать f. 1) μάχη, битка; πόλεμος, рат, војна *(Микл.)*; 2) ἐπιστρατεία, војни поход, експедиција: III Мак. 3, 10.

Рачение n. ἔρως, жеља, љубав, утеха, наслада: **кѫтвенымъ рачениемъ воскрыляющымисѧ**, који се усхићавају божанском љубављу (Степ. гл. 5 ант. 1): Троп. у Послед. прич.; Сл. на Г. в. на преп. Пар.; Сл. у Кан. св. Теод. п. 1 ирм.

Рачитель m. ἐραστής, љубитељ: **пѣснии**: Троп. на В. четврт.; **премѫдрости**: Сл. на Г. в. на Обрез.; Кан. св. Теод. п. 1 т. 1.

Рачительный < рачительнъ 3 ἐράσμιος, љубазан, љубак; вољен, жељан *(Дјач.)*.

Рачительство n. ἔρως, љубав, пожуда, уживање, сласт *(Микл.)*; **ратное рачительство**, ратно, војено искуство: Прол.

Рачительствовати v. impf. -ствѫю, -еши, ἀριστεύειν, одликовати се, волети, желети: Прол.; βούλεσθαι, хтети, бити рад *(Вост.)*.

Рвати < ръвати v. impf. рвѫ, рвеши, τίλλειν, тргати, чупати, кидати *(Вост.)*.

Рвение < ръвение n. ἐριθεία, ἔρις, свађа, распра, спор, такмачење, раздор: Јак. 3, 14. 16; Рим. 1, 29; 13, 13.

Рвъ < ръвъ m. в. ровъ: I Мојс. 37, 20; Син. у VI Нед. по св. Пасци.

Ревнитель < ръвьнитель m. 1) ζηλωτής, ревнитељ, који је ревностан: **законѫ** (Дел. 21, 20); **отеческихъ преданий**: Гал. 1, 14; **добрымъ дѣломъ**: Тит 2, 14; 2) aemulator, такмац *(Жив.)*.

Ревнительный < ръвьнительнъ 3. ζηλωτής, брижљив, ревностан, трудољубив, достојан подражавања *(Дјач.)*.

Ревновати < ръвьновати v. impf. -нѫю, -нѫеши, ζηλοῦν, ревновати: II Кор. 11, 2; старати се: Апок. 3, 19; желети, жудети, тежити за нечим: I Кор. 12, 31.

Ревностный < ръвьностьнъ 3. в. **ревнительный**: I Мојс. 49, 22.

Ревность < ръвьность f. 1) ζῆλος, ревност, жалост: IV Мојс. 25, 11; Пс. 68, 10; II Кор. 9, 2; 2) ἔρις, свађа: Филиб. 1, 15; јарост: Јевр. 10, 27.

Рекъ, -їй; -шїй 3. part. praet. act. I од **рещи**, εἰπών, λαλήσας, рекавши: Мат. 26, 44 и др.

Ремень m. 1) ἱμάς, ремен: **сапогъ** (Марк. 1, 7; Лук. 3, 16; Јов. 1, 27); 2) ὑπόδημα, обућа: Дел. 13, 25; 3) σφαιρωτήρ, кајиш: **до ремене сапожнагѡ** (I Мојс. 14, 23).

Репїе < **рѣпие** n. τρίβολος, чичак: Мат. 7, 16.

Ретитисѧ v. impf. **рещѹсѧ**, -тишисѧ, ἁμιλλᾶσθαι, надметати се, свађати се, препирати се: Прол.

Р҃еть f. ἐριθεία, распра, свађа, раздор: II Кор. 12, 20.

Рефериндарїй m. лат., (од refero = натраг носим), био је чиновник у царигр. Цркви који је посредовао између Патријарха и Цара у црквеним пословима, а звао се и **апокрисїарїй** *(Милаш*, Дост. 135; *Дјач.)*.

Реченъ, -ный 3. part. praet. pass. од **рещи**, ῥηθείς, λαληθείς, речен: Мат. 3, 3; Јевр. 9, 19 и др.

Решъ двадесето слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 20; 2, 20; 3 58; 4, 20.

Рещи < **рещти** v. pf. **рекѹ**, -чеши, εἰπεῖν, λαλεῖσθαι, ἐρεῖν, рећи: Мат. 2, 5; 7, 4; 12. 36 и др.

Ржа < **ръжа** f. ἰός, рђа: Јак. 5, 3; ἐρυσίβη, медљика (на житу): Пс. 77. 46.

Ривинътъ m. ἐρέβινθος, cicer, грах, врста сочива *(Микл.)*.

Рига f. ῥήξ, rex, краљ, војвода, начеоник *(Микл.)*.

Риза f. 1) ἔνδυμα, одећа: **Іѡаннъ имаше ризѹ** (Мат. 3, 4); 2) χιτών, доња хаљина: **и сотвори Гдь Бгъ Адамѹ и женѣ егѡ ризы кожаны** (I Мојс. 3, 21); **имѣяй двѣ ризѣ, да подастъ не имѹщемѹ**: Лук. 3, 11; 3) ἱμάτιον, плашт, горња хаљина: **ризъ вашихъ не раздирайте** (III Мојс. 10, 6); 4) ἐσθής, ἔσθησις, одело: **ѡблекъ его въ ризѹ свѣтлѹ** (Лук. 23, 11); Јак. 2, 2. 3; 5) ὀθόνιον, пелена: **и приникъ видѣ ризы едины лежащѧ** (Лук. 24, 12; Јов. 20, 5); 6) ἱματισμός, хаљине: **жены... да оукрашаютъ себе не... ризами многоцѣнными** (I Тим. 2, 9); 7) στολή, хаљина, одећа: **и даны быша коемѹждо ихъ ризы бѣлы** (Апок. 6, 11; 7, 9. 14); **исподнѧѧ риза**, ὑποδύτης, доња хаљина: III Мојс. 8, 7; **риза правды**, тако се звала бела одежда у коју су облачили у старој Цркви новокрштенога у знак да се обукао у Христа и очистио од сваког греха; а тако се назива и раса у коју се облачи великосхимник; **риза радованїѧ**, црна монашка хаљина, која се навлачи на мало- и великосхимнике *(Дјач.)*

Ризикъ m. fortuna, срећа, судба, коб *(Микл.)*.

Ризитъ m. animal aliquod noxium, нека шкодљива животиња (Ibid.).

Ризничаръ m. thesaurarius, чувар црквених утвари и драгоцености (Ibid.).

Ризничей < **ризьничий** m. vestium custos, чувар црквених одежада и утвари (Ibid.).

Ризохранитель m. στολιστής, чувар царског одела: IV Цар. 10, 22.

Ринѹти < **ринѫти** v. pf. **ринѹ**, -неши, ἱέναι, бацити, турити, гурнути: IV Мојс. 35, 20.

Ристалище < ристалиште n. cursus equester, коњско тркалиште *(Микл.)*.

Ристаніе n. ἱπποδρόμιον, утркивање, трка: конское (Ном. пр. 23).

Ристати v. impf. -стаю, -стаеши и рищꙋ, -щеши, διατρέχειν, скакати, трчати: около жертвеника (III Цар. 18, 26).

Ритина f. ῥητίνη, resina, смола, балзам: I Мојс. 37, 25.

Риторствовати v. impf. -ствꙋю, -ешн, ῥητορεῖν, вежбати се у говорништву, красноречиво говорити, писати *(Дјач.)*.

Риторъ m. грч., говорник: Дел. 24, 1.

Ровенникъ < ръвенникъ m. τὸ φρέαρ, студенац, јама: Пс. 68, 16; поток: Ис. 19, 6.

Ровъ m. λάκκος, јама, рупа: ввергоша мѧ въ ровъ сей (I Мојс. 40, 16); понор: невѣдѣнїѧ (Кан. у Нед. цвет. п. 6 т. 2); тамница: до первенца плѣнницы иже въ ровѣ (II Мојс. 12, 29); ꙋподоблюсѧ низходѧщымъ въ ровъ: Пс. 27, 1; 29, 4; 87, 5; 142, 7; въ ровѣ заключенъ: Ст. на хвал. у Нед. св. праот.; въ ровѣ затче: Кан. воскр. гл. 4 п. 8 ирм.

Рогозинница < рогозинница, f. ψιάθιον, покровац, ћебе од трске, од рогоза: Ч. погр. свешт.

Рогозъ m. πάπυρος, сита: Јова 8, 11.

Рогостырь m. ἐργαστήριον, officina, радионица *(Микл.)*.

Рогъ m. κέρας, 1) рог: четырехъ животныхъ (Апок. 5, 6); 9, 13; 12, 3 и др. 2) узвишење, хумка, брежуљак: вїноградъ бысть въ розѣ (Ис. 5, 1); 3) снага, сила: I Мак. 2, 48; Пс. 74, 5. 6. 11; 88, 18. 25; 131, 17; 4) достојанство: вознесетъ рогъ Хрїста своегѡ (I Цар. 2, 10); 5) слава и царство Спаситељево: Лук. 1, 69; возвыси рогъ, оснажи, окрепи: Мол. на Веч.; вознесый рогъ: Кан. Бож. п. 3 ирм.; и рогъ помазанныхъ своихъ возносѧй: Кан. Богој. п. 3 ирм.; 6) крило војске: I Мак. 9, 1. 6.

Рогылъ m. дрво под којим је сахрањен пророк Исаија *(Микл.)*.

Родильница f. puerpera, породиља: Млтва женѣ родильницѣ.. (Треб.).

Родительный < родительнъ 3. τοῦ γεννήτορος, онај што рађа: Невѣрїе Ѳѡмино вѣры родительное намъ показалъ еси, неверу Томину показао си нам као оно што рађа веру (Ст. на блаж. у Нед Антип.).

Родительство n. порекло: Прол.

Родоначальникъ < родоначальникъ m. 1) γενεσιάρχης, створитељ: Прем. Сол. 13, 3; 2) γεννάρχης, прародитељ, први човек: Син. у Нед. мит. и фар.

Родословіе n. 1) γενεαλογία, родословље, тефтер од племена, списак предака: I Тим. 1, 4; Тит 3, 9; 2) ῥιζικόν, (итал.: risico), судба, срећа: Ном. пр. 20.

Родостама f. ῥοδόσταγμα, ружичаста вода која се употребљава при освећењу антиминса и престола: Арх. чин.

Родство < родьство n. 1) γένεσις, порекло: книга родства (Мат. 1, 1); 2) συγγένεια, родбина: никтоже есть въ родствѣ твоемъ (Лук. 1, 61).

Родъ m. 1) γενεά, а) род, родбина: возвратисѧ въ родъ твой (I Мојс. 31, 3); б) generatio, племе: всѣхъ же родѡвъ ѿ Авраама

до Дв҃да . . . (Мат. 1, 17); се бо ѿ нынѣ оублажатъ мѧ вси роди (Лук. 1, 48. 50); Пс. 47, 14; 2) γένος, genus, род, народ: сей родъ ничимже можетъ изыти (Марк. 9, 29); порекло: Кѷпрѧнинъ родомъ (Дел. 4, 36); I Петр. 2, 9; 3) συγγένεια, сродство, родбина: изыди ѿ рода твоегѡ (Дел. 7, 3); 4) συγγενής, рођак: предани же бꙋдете и родители и братїею и родомъ (Лук. 21, 16); 5) ἔθνος, народ: родъ твой и архїерее предаша тѧ мнѣ (Јов. 18, 35; 6) плод; жетва; пол.

Рожа f. rosa, ружа: дѣвства (Прол.).

Рожанъ <рожьнъ 3. κέρανος, од рога, у облику рога, као рог: гласомъ трꙋбы рожаны востꙋбите (Пс. 97, 6); II Цар. 18, 16.

Рождакъ m. consaguineus, рођак *(Микл.)*.

Рожденїе n. 1) γέννημα, плод, пород: рожденїѧ ехїднѡва (Мат. 3, 7); новагѡ вїнограда рожденїѧ: Кан. Пасхе п. 8 т. 1; 2) γένεσις, рађање, рођај; живот: палѧ коло рожденїѧ (τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως), палећи круг живота (Јак. 3, 6).

Рождество <рождьство n. 1) γέννησις, γενετή, nativitas, рођење: Інсꙋсъ Хрїстово рождество сице бѣ (Мат. 1, 18); слѣпа ѿ рождества: Јов. 9, 1; 2) γενεσία, natalitia, рођендан: Ирѡдъ рождествꙋ своемꙋ вечерю творѧше (Марк. 6, 21); 3) τόκος, пород, потомство, син: ѡ востанїи рождества твоегѡ (Кан. Пасхе п. 9 ирм.).

Рождїе n. 1) τὰ κλήματα, лозе, гранчице: азъ есмь лоза, вы же рождїе (Јов. 15, 5); 2) τὰ φρύγανα, суварци, грање: собравшꙋ же Павлꙋ рождїѧ множество, а када је Павле зграбио гомилу грања (Дел. 28, 3).

Роженъ <рожьнъ m. κέντρον, ражањ, колац: жестоко ти есть противꙋ рожнꙋ прати, тешко ти је противу коца бацакати се (Дел. 9, 5; 26, 14).

Рожецъ <рожьць m. κεράτιον, махуна, љуска, рошчић: Лук. 15, 16.

Розга f. κλῆμα, гранчица, лоза: Јов. 15, 2. 4. 6; κληματίς, грање: V Мојс. 32, 32.

Ропа f. pus, гној, сукрвица *(Микл.)*.

Ропотникъ <ръпътьникъ m. γογγυστής, који ропће на некога, букач, викач: Јуд. 1, 16.

Ропотъ <ръпътъ m. γογγυσμός, мрмљање, мумлање, гунђање: Јов. 7, 12.

Роптанїе <ръпътанне n. в. ропотъ: Дел. 6, 1; I Петр. 4, 9; Филиб. 2, 14.

Роптати <ръпътати v. impf. ропщꙋ, ропщеши, γογγύζειν, гунђати, мрмљати: Мат. 20, 11; Лук. 5, 30 и др.; народъ ропщꙋщь ѡ немъ: Јов. 7, 32; Сл. на Г. в. на В. четврт.

Росодательный 3. δροσοβόλος, који даје росу, који расхлађује: р. пещь содѣла аггелъ (Кан. воскр. гл. 6 и Бож. и у Нед. сир. п. 7 ирм.).

Росоносный <росоносьнъ 3. δροσοβόλος, који носи у себи росу: Кан. на Воздв. ч. к. п. 7 ирм.

Росоточащїй 3. δροσοβόλων, који излива из себе росу: Кан. воскр. гл. 7 п. 7 ирм.

Рота f. ὅρκος, клетва, заклетва, присега: Нејем. 10, 29.

Ротитєль m. ἐπίορκος, кривоклетник, који се криво заклео: Ном. пр. 43.

Ротитисѧ v. impf. роцѹсѧ, -тишисѧ, ἀναθεματίζειν, клети се, заклињати се: Мат. 26, 74; Марк. 14, 71; Ч. Испов.; ἐπιορκεῖν, криво се заклињати: Ном. пр. 45.

Ротникъ < **ротьникъ** m. ἐπίορκος, кривоклетник *(Микл.)*.

Ротъ < **ротъ** m. 1) πρῶρα, предњи део лађе, кљун, уста *(Микл.; Дјач.)*; 2) iuramentum, в. рота (*Микл.*).

Рофєѧ f. ῥομφαία, gladius, мач (*Микл.*).

Рофитъ 3. ῥοφητός, sorbilis, течан, ровит (Ibid.).

Рѹбищє < **рѫбиштє** n. ῥάκος, стара, подерана хаљина; крпе, подртине (*Микл.; Дјач.*).

Рѹбъ < **рѫбъ** m. ῥάκος, кошуља: рѹбы и плєнницы (ланци) прєгрѣшєній моихъ (Ст. на Г. в. у Нед. св. от.).

Рѹганїє < **рѫганиє** n. ἐμπαιγμός, поруга, ругање: Јевр. 11, 36.

Рѹгатєль < **рѫгатєль** m. ἐμπαίκτης, ругач: II Петр. 3, 3.

Рѹгатисѧ < **рѫгатиса** v. impf. -гаюсѧ, -гаєшисѧ, 1) ἐκμυκτηρίζειν, ругати се: Лук. 16, 14; 23, 35; Дел. 17, 32; 2) καταγελᾶν, исмехивати се: рѹгахѹсѧ ємѹ (Мат. 9, 24; 27, 29); Марк. 5, 40; Лук. 8, 53 squ.; 3) ἐμπαίζειν, корети: ѡдѹщихъ хлѣбы, рѹгахѹсѧ (Марк. 7, 2); играти се: ѕмїй сєй єгожє создалъ єси рѹгатисѧ ємѹ (Пс. 103, 26).

Рѹкобїєнїє < **рѫкобиєниє** n. χειροτονία, пљескање рукама: Ис. 58, 9.

Рѹкоблѹдїє < **рѫкоблѫдиє** n. μαλακία, онанисање: Мол. 4 у Посл. прич.

Рѹковозложєнїє < **рѫковъзложєниє** n. χειροτονία, рукополагање; χειροθεσία, рукопроизвођење (*Дјач.*).

Рѹковолшвєнїє < **рѫковлъшьвєниє**, χειρομαντία, врачање, гатање по руци (длану) (*Дјач.*).

Рѹкодѣлїє < **рѫкодѣлиє** n. χειρουργία, ручни рад, рукотвор; занат: Прол.

Рѹконосити v. impf. -ношѹ, -сиши, ἀγκαλοφέρειν, на рукама носити: Кан. Воздв. ч. к. п. 4 ирм.

Рѹкописанїє n. χειρόγραφον, рукопис, обвезница, писмо: Кол. 2, 14; р. пригвоздивъ на крєстѣ заглади, обвезницу прикованши на крсту уништи: Ст. на Г. в. воскр. гл. 2; р. растєрзавый: Послед. о двобрач.; и согрѣшєній нашихъ рѹкописанїє раздєри: Троп. VI часа; Ст. на блаж. воскр. гл. 4 и 7.

Рѹкоположєнїє n. в. рѹковозложєнїє.

Рѹкоположити v. pf. -жѹ, -жиши, χειροτονεῖν, рукоположити, поставити: прєсвѵтєры (Дел. 14, 23).

Рѹкопростєртїє < **рѫкопрострътиє** n. ширење, подизање руку: Прол.

Рѹкопѹто < **рѫкопѫто** n. χειροπέδη, путо, ланац за руке; оков, вериге *(Микл.)*.

Рѹкосѣчєнїє n. χειροτομή, борба рукама, на сабље: III Марк. 1, 5.

Рѹкотворєнный 3. χειροποίητος, који је начињен рукама: Марк. 14,58.

Рѹкоѧтїє < **рѫкоꙗтиє** n. в. рѹкоѧть: Ст. на Г. в. у Нед. блуд. с.

Рѹкоѧть < **рѫкоꙗть** f. τὸ δράγμα, сноп, руковет: Пс. 125, 6; сєй радостныѧ пожнєтъ рѹкоѧти присножизнопитанїѧ, тај ће пожети радосне руковети вечне хране живота: Степ. гл. 7 ант 1.

Рѹмѧнство < **роумѧньство** n. χρόα, површина тела, кожа, боја коже: II Мојс. 4, 7.

Рѹндѹкъ m. амвон, узвишено место за владаоца у храму: исходитъ на край степенъ рѹндѹка (Арх. чин.).

Рѹсалка < **роусалька** f. ῥουσάλια, 1) пролетње игре и светковање душа покојника код старих Словена; 2) вила која живи у води и шуми: Ном. пр. 23.

Рѹчка < **рѫчька** f. στάμνος, урна, посуда, крчаг, тестија: Ст. на блаж. воскр. гл. 8; Свјет. богор. у Нед. св. от.; Посл. Мал. водоосв.

Рѫватиньскаѧ болѣзнь f. подагра, гихт: Прол.

Рыданїе n. 1) κλαυθμός, ридање, јецање, јаукање: Мат. 2, 18; 2) ὀδυρμός, плакање: II Кор. 7, 7; 3) πένθος, жалост: Апок. 18, 7.

Рыданословїе n. θρηνολογία, плачевне речи, кукање, вапај *(Ђјач.)*.

Рыдати v. impf. -даю, -даеши, κόπτεσθαι, кукати, јецати, јаукати: Мат. 11, 17; θρηνεῖν, оплакивати, запевати: Лук. 7, 32; 23, 27; ὀλολύζειν, јадиковати, лелекати: Јак. 5, 1; ἐποδύρεσθαι, туговати, гласно тужити: Кан. на В. суб. п. 9 ирм.

Рыжъ 3. рус. (м. рыждь), πυῤῥός, риђ, алатаст, црвенкаст: IV Мојс. 19, 2; Апок. 6, 4.

Рыкати v. impf. -каю, -каеши, ὠρύεσθαι, урликати, урлати, завијати, кричати: Пс. 37, 9; рикати: яко левъ (I Петр. 5, 8); μυκᾶσθαι, рикати: Апок. 10, 3.

Рылецъ < **рыльць** m. πάσσαλος, лопатица: V Мојс. 23, 13.

Рѣдкожды < **рѣдъкождꙑ** adv. ретко: Прол.

Рѣзательница f. κοπίς, gladius, мач *(Микл.)*.

Рѣснота < **рѣсьнота** f. ἀλήθεια, истина, правда; достојанство, пристојност *(Микл.; Вост.; Дјач.)*.

Рѣчевитъ 3. λόγιος, речит, слаткоречив: Прол.

Рѣчистъ 3. εὐόμιλος, разговоран, красноречив: Прол.

Рѣчь f. 1) ῥῆμα, реч, беседа, говор; 2) κατηγορία, а) оптужба: Лук. 6, 7; б) кривица: Јов. 18, 29.

Рѣшитель m. χρεωλύτης, разрешитељ, ослободилац: долгωвъ рѣшитель человѣкωмъ (Ак. Бог. конд. 12).

Рѣшительный 3. λυτήριος, који разрешава, ослобађа: Кан. Дух. п. 5 ирм.

Рѣѧти < **рѣꙗти** v. impf. рѣю, -еши, διωθεῖν, гурати, отискивати: реврами и плещами (Језек. 34, 21).

Рѧбка < **рѧбъка** f. πέρδιξ, јаребица: Прем. Сир. 11, 30.

Рѧдовый < **рѧдовъ** 3. ἀκόλουθος, редован: чтенїе, гласъ (Тип.).

Рѧдъ < **рѧдъ** m. τάξις, στίχος, ред: не въ рѧдѹ сотворити, ἀποδοκιμάζειν, не у реду учинити, одбацити: камень (Мат. 21, 42; Марк. 12, 10).

Рѧса < **рѧса** f. в. раса.

Рѧсенъ < **рѧсьнъ** m. κράσπεδον, кита, реса, ројта, перваз: рѧсны златыми ωдѣѧнна (Пс. 44, 14); рѧсны златы: Ст. на пол. гл. 2 на св. К. и Дамј.

Рѧсна < **рѧсьна** f. в. рѧсенъ: IV Мојс. 15, 38. 39.

Рюйнъ m. септембар *(Микл.)*.

Рюти v. impf. ревѹ, ревеши, μυκᾶσθαι, ὠρύεσθαι, рикати *(Микл.)*.

С

С деветнаесто слово у црквенослов. азбуци; као цифра ·ѓ· = 200.

Саблица f. gallina, кокошка *(Микл.)*.

Сабль m. ἀλέκτωρ, gallus, петао *(Микл.)*.

Сабанъ m. σάβανον, бели покров који се полаже на тело умрлога световњака *(Дјач.)*; корице, футрол *(Микл.)*.

Сабатъ m. јевр., једанаести месец јеврејскога календара после вавилонскога ропства који је одговарао јануару *(Дјач.)*.

Сабаѡѳъ јевр., Бог војсака, Господ сила: Јак. 5, 4; Рим. 9, 29.

Сабахѳанї јевр. в. **лїма**: Мат. 27, 46; Марк. 15, 34.

Сабекъ јевр., грм, џбун, честа: I Мојс. 22, 13.

Садарь m. hortulanus, вртлар, баштован *(Микл.)*.

Саддаї m. јевр., свемогући: **Богъ** (Јез. 1, 24).

Садитель m. φυτουργός, који сади, вртлар: Сл. свјет. на Усек.

Садїе n. φυτά, биљке, дрвета: IV Мојс. 24, 6.

Садовїе n. в. **садїе**: III Цар. 19, 5; Јова 24, 18.

Садодѣйствїе n. φυτουργία, plantatio, сађење, насађивање: Прол.

Садъ m. 1) φυτόν, биљка, грм, дрво: I Мојс. 22, 13; 2) ἄλσος, шума, врт, башта: V Мојс. 24, 6.

Саженъ < **сажьнь** m. ὀργυιά, лакат, аршин; хват, метар: Дел. 27, 28.

Сакелларїй m. σακελλάριος, царски телесни чувар *(Дјач)*; у старој хришћ. Цркви као цркв. достојанственик вршио је надзор над манастирима у једној епархији и заступао манастире као главни одветник пред грађанским властима *(Милаш*, Дост. 131—132).

Сакеллїй m. грч., црквени достојанственик који се у почетку старао само о женским манастирима, а касније о реду у црквама, о парохијском свештенству и о црквеној тамници, у коју су се затварала свештена лица која су учинила какву кривицу *(Милаш*, Дост. 134).

Сакѹлъ m. βαλάντιον, crumena, кеса за новце: Прол.

Самаръ m. σάγμα, onus, самар, бреме, терет *(Микл.)*.

Самвѵ́ка f. σαμβηκή, старо-халдејски музикални инструменат са три жице: Дан. 3, 10.

Самехъ јевр., петнаесто слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 15; 2, 15; 3, 43; 4, 15.

Самоблагїй 3. αὐταγαθός, сам од себе добар: Ст. на хвал. на Дух.

Самоблагоизволнѡ adv. по својој вољи, жељи: Прол.

Самобратецъ < **самобратьць** m. αὐτάδελφος, frater germanus, рођени брат: Прол.

Самобратїѧ f. αὐτάδελφοι, рођена браћа: Треб.; Прол.

Самовидецъ < **самовидьць** m. αὐτόπτης, очевидац, који сам види: Лук. 1, 2; II Петр. 1, 16; **слова**: Ст. по полиј. на св. Андр. Перв.

Самовиднѣ adv. suis oculis, својим очима *(Микл.)*.

Самовистнѣ adv. proprio aspectu, в. **самовиднѣ**.

Самовластный < **самовластьнъ** 3. αὐτεξούσιος, аутократски; добровољан, непринуђен: Ст. на хвал. на Лаз. суб.

Самовластнѡ < **самовластьно** adv. αὐτεξουσίως, добровољно, непринуђено: Ст. на хвал. на В. суб.; Сл. на Г. в. у Нед. мирон.

Самовольный < **самовольнъ** 3. ἐθελημός, добровољни: Кол. 2, 23.

Самодержавенъ < **самодръжавьнъ** 3. αὐτοκρατικός, који сам влада, владалац: Степ. гл. 5 ант. 1. Сл.

Самодержецъ < **самодръжьць** m. αὐτοκράτωρ, самодржац *(Вост.)*.

Самодоволенъ, **-ый** < **самодовольнъ** 3. αὐτάρκης, задовољан са самим собом *(Вост.)*; **самодовѡльнаѧ**, оно што је довољно; задоста, по оброку мом *(Данич.)*: Приче Сол. 30, 8.

Самозаконіе n. αὐτονομία, самоуправа, државна самосталност; постављање своје воље себи за закон; самовоља: Прол.

Самозрачнѣ adv. αὐτοφεί, својим лицем, својим очима: Мол. у Ч. Јелеосв.

Самозрительнѡ adv. αὐτοπτῶς, својим очима, непосредно *(Дјач.)*.

Самоповелительный 3. αὐτοκέλευστος, без заповеди, сам од себе: Кан. Дух. I п. 4 т. 2.

Самопретикатель < **самопрѣтыкатель** m. sibi ipsi scandalum praebens, који сам себе саблажњава *(Микл.)*.

Самосіѧнный < **самосиѩньнъ** 3. αὐτόφως, који сам по себи светли: Мин. 8 јан.

Самосꙋлъ < **самосоулъ** m. који сам себе обмањује *(Микл.)*.

Самохотнѣ adv. αὐτοθελής, sponte, својевољно: **извержє отроча** (Ч. Испов.); Ст. на Г. в. на св. влмч. Георг.; ἑκουσίως, voluntarie, драговољно: Прол.

Самохоть f. αὐτοθέλεια, самовоља *(Микл.)*.

Самоѡбѣтованный 3. ἀδιεπάγγελτος, који се драговољно обећао: Ак. Бог. конд. 10.

Самоѡбѣщанный < **самообѣштаньнъ** 3. αὐτεπάγγελτος, који се сам нуди: **помощникъ** (Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.).

Самꙋринъ m. σαμοῦρι, ласица *(Микл.)*.

Сандаліа f. σανδάλιον, опанак: Марк. 6, 9.

Сановитъ, **-ый** 3. ἀξιωματικός, који има велико достојанство, човек високог чина; великаш, велможа: Прол.

Сановникъ < **сановьникъ** m. ἀξιωματικός, достојанственик *(Вост.)*.

Санъ m. 1) ἀξία, чин, достојанство: **гдѣ во гробѣ санъ**; (Кан. у Ч. погреб. свешт. п. 1 Сл.); Сл. на Г. в. на Обрез.; 2) ἀρχή, власт *(Микл.; Дјач.)*.

Сапога f. и **сапогъ** m. ὑπόδημα, опанак, обућа, сандала: I Мојс. 15, 23: II Мојс. 3, 5; 12, 11; Пс. 59, 10; Мат. 3, 11; Марк. 1, 7 и др.

Сапфиръ m. σάπφειρος, сафир, драги камен разне боје: II Мојс. 24, 10; Апок. 21, 19.

Сарандаръ m. σαραντάρι, donum pro officio mortuorum, дар за помињање мртвих *(Микл.)*; 2) заупокојне литургије (40) са поменом умрломе у току 40 дана

од дана његове смрти, за које се, по Регуламенту од 27 септ. 1770, плаћало у бившој Карл. митрополији 10 фор. (Cf. »Срп. Сион« 1903 бр. 4 стр. 116). В. сорокоѹстїе.

Сарáнча f. grillus migratorius, инсекат (Слов. Имп. ак.).

Сарапамвонъ m. грч., (од σαράπους = дугоног и ἄμβων = узвишено место, као амвон у храму), узвишено место које је на високим ногама; трибина, катедра: Прол.

Сардинъ m. грч., драги камен: Апок. 4, 3.

Сардїй m. σάρδιον, σάρδιος λίθος, сардолик (драги камен): Апок. 21, 20.

Сардонѵѯъ m. грч., драги камен са Сардиније, по боји сличан нокту (Σάρδιος + ὄνυξ): Апок. 21, 20.

Сасыгъ m. χοάνη, fornax, пећ, виган, огњиште *(Микл.)*.

Сата f. σάτον, мера за жито и за течност: Мат. 13, 33; Лук. 13, 21.

Сатана n. (јевр. реч = противник, враг, клеветник), сотона, начеоник злих духова: Мат. 4, 10; Марк. 1, 13 и др.; предати сатанѣ: I Кор. 5, 5.

Сахѡнъ јевр. adj., разуман: I Јездрина 8, 18.

Сболѣзновати < съболѣзновати v. impf. -знѹю, -еши, συνωδίνειν, заједно с неким страдавати, мучити се; учествовати у жалости, тужити: Рим. 8, 22.

Сбости < събости v. pf. сбодѹ, -деши, 1) πείρειν, пробости, избости на више места; 2) τραυματίζειν, израњавити: Прол.

Сбыватисѧ < събыватися v. impf. -ваюсѧ, -ешисѧ, πληροῦσθαι, збивати се, испуњавати се: пророчество (Мат. 13, 14).

Сбытисѧ < събытися v. pf. сбѹдѹсѧ, -дешисѧ, 1) πληροῦσθαι, збити се, догодити се, извршити се: реченное (Мат. 1, 22; 2, 15 squ.); писанїѧ: Мат. 26, 54. 56 и др.; 2) ἀποβαίνειν, испунити се, послужити за нешто: ко спасенїе (Филиб. 1, 19).

Сбытїе < събытие n. 1) ἔκβασις, свршетак, успех, испуњење: вещей (Сл. на лит. на Воздв. ч. к.); образѡвъ: Кан. Пасхе п. 4 т. 2; 2) eventus, догађај *(Микл.)*.

Свада < съвада f. 1) μάχη, contentio, борба, свађа, препирање; 2) σύνδεσμος, copula, веза, везник, спона *(Микл.)*.

Свадитисѧ < съвадитися v. pf. свaждѹсѧ, -дишисѧ, λοιδορεῖσθαι, contendere, свадити се. препирати се, ружити се, грдити се: Прол.

Свара f. μάχη, свађа, инат, распра: Јак. 4, 1; II Тим. 2, 23; Тит 3, 9.

Сваритисѧ v. pf. -рюсѧ, -ришисѧ, μάχεσθαι, свадити се: II Мојс. 21, 18; II Тим. 2, 24.

Сварливъ 3. ἄμαχος, свађалица, бојац: I Тим. 3, 3; Тит 3, 2.

Свармтисѧ < сварятися v. impf. -рѧюсѧ, -рѧешисѧ, μάχεσθαι, свађати се, препирати се: Јак. 4, 2.

Свекровь < свекрьвь f. и свекры, -ове < свекрꙑ f. πενθερά, свекрва, мужевљева мати: Мат. 10, 35; Лук. 12, 53.

Свепанїе n. motus, покрет, кретање *(Микл.)*.

Свепетати v. impf. -пепѹ, -пеши, σαλεύεσθαι, movere, трептети, кретати, трести *(Микл.)*.

Свепетъ m. mel silvestre, дивљи мед *(Микл.)*.

Свербъ < **свръбъ** m. κνήχη, свраб: V Мојс. 28, 27.

Свердло < **свръдлъ** n. τέρετρον, сврдло, бургија: Ис. 44, 12.

Сверстникъ < **съвръстьникъ** m. συνηλικιώτης, вршњак, врсник: Гал. 1, 14.

Сверстный < **съвръстьнъ** 3. συνῆλιξ, вршњак; који је једнак с неким по узрасту или по чину *(Микл.; Дјач.)*.

Сверѣпый 3. ἄγριος, ferus, свиреп, дивљи, љут (Ibid.).

Сверѣпѣти v. impf. -пѣю, -пѣеши, λυττᾶν, жестити се, беснити, срдити се *(Дјач.)*; ἀγριοῦσθαι, гневити се, љутити се (*Микл.*).

Свеселитисѧ < **съвеселитисѧ** v. pf. -люсѧ, -лишисѧ, συναγάλλειν, веселити се заједно с неким: Конд. воскр. гл. 2.

Свечерѧти < **съвечерѧти** v. impf. -ѧю, -ѧеши, συνδειπνεῖν, вечерати заједно с неким: Сјед. ант. 9 на В. четврт.

Свидѣніе < **съвидѣние** n. μαρτύριον, сведочанство, сведоџба: Дел. 7, 44; откривење, заповед: V Мојс. 4, 43; 6, 17; Пс. 131, 12; **сенїѧ свидѣнїѧ**: II Мојс. 28, 43; 29, 4; Апок. 15, 5.

Свидѣтель m. μάρτυς, сведок: Мат. 18, 16; Марк. 14, 63 и др.

Свидѣтельство n. μαρτυρία, сведочење, сведочанство: Мат. 8, 4; Марк. 1, 44 и др.

Свидѣтельствовати v. impf. -ствую, -ствуеши, μαρτυρεῖν, сведочити, доказивати: Мат. 23, 31; Марк. 14, 60 и др.; -сѧ, μαρτύρεσθαι, бити засведочен: III Јов. 1, 12.

Свинїѧ < **свиниѩ** f. χοῖρος, ὗς, свиња, свинче: **не пометайте бисеръ вашихъ пред' свинїѧми** (Мат. 7, 6); II Петр. 2, 22.

Свинопаственный 3 χοιρωνακτικός, који се односи на чување свиња: **житїе** (Син. у I Нед. В. п).

Свиный < **свиний** 3. χοίρων, свињски: **стадо свиное** (Мат. 8, 31. 32; Марк. 5, 11.).

Свирѣль f. σύριγξ, fistula, свирала; 2) αὐλός, врула, флаута, кларинет: Ис. 5, 12.

Свирѣпство n. θράσος, дрскост, бесрамност: Кан. у Нед. цвет. п. 8 т. 2.

Свирѣпый 3. ἄγριος, жесток, љут, бесан: **волны** (Јуд. 1, 13).

Свита f. 1) ἐσθής, ἱμάτιον, хаљина (*Микл.; Вост.*); 2) свита, лица која прате велике достојанственике (Слов. Имп. ак.).

Свити < **съвити** v. pf. **свїю, свїеши**, ἑλίσσειν, савити: **ѩко одеждꙋ** (Јевр. 1, 12).

Свитокъ < **съвитъкъ** m. βίβλιον, свитак, књига: Ис. 8, 1; Апок. 6, 14; Кан. у Ч. погр. свешт. п. 8 Сл.

Свобода f. ἐλευθερία, слобода: Јак. 1, 25; I Петр. 2, 16 и др.

Свободенъ, -ый < **свободьнъ** 3. ἐλεύθερος, слободан: Мат. 17, 26; Јак. 2, 12 и др.

Свободитель m. ἐλευθερωτής, ослободилац: Троп. св. Георг.

Свободити v. pf. -ждꙋ, -диши, ἐλευθεροῦν, ослободити: Јов. 8, 32. 36; Гал. 5, 1; -сѧ, δεδικαιῶσθαι, ἐλευθερωθήσεσθαι, ослободити се, бити ослобођен: Рим. 6, 7; 8, 21.

Свободникъ < **свободьникъ** m. ἐλεύθερος, слободњак: I Кор. 7, 22.

Свободь adj. indecl. ἐλεύθερος, слободан: I Кор. 9, 1; ракъ и свободь: Гал. 3, 28; Еф. 6, 8; Кол. 3, 11; въ мертвыхъ свободь: Пс. 87, 5; Ст. на Г. в. воскр. гл. 6.

Свобождати v. impf. -ждаю, -ждаеши, ἐλευθεροῦν, ослобаћати, искупљивати: V Мојс. 15, 5.

Свобождь, -ши, -ше; -шій 3. part. praet. act. I од свободити, ἐλευθερωθείς, ослободивши: Рим. 6, 18. 22.

Своеплеменный < своеплеменьнъ 3. qui eiusdem gentis est, саплеменик, сународник: Прол.

Своинникъ m. συστρατιώτης, ратни друг, саборац: Филиб. 2, 25.

Свойство n. οἴδημα, ἰδιότης, тежња; особина: Ст. на Г. в. у V Нед. В. п.; Догм. гл. 3.

Свора < съвора f. 1) fibula, копча, прећица, спона, квачица (*Микл.*); 2) конопац на коме ловци воде псе (Слов. Имп. ак.).

Свычай < съвычай m. consuetudo, обичај, навика; опћење, друговање, дружење: Прол.

Свыше adv. ἄνωθεν, одозго, с врха: Марк. 15, 38; ἐξ ὕφους, с висине: Лук. 1, 78; 24, 49; свѣнецъ ѿ иже свыше десницы, ἐκ τῆς ἄνωθεν δεξίας: Троп. св. архђ. Стеф.

Свышній < съвышьнъ 3. ὁ ἄνωθεν, горњи: ѡ свышнемъ мирѣ (Вел. јект.).

Свѣдѣніе < съвѣдѣние n. μαρτύριον, сведочанство: Мол. св. В. В. у Послед. прич.

Свѣдѣти < съвѣдѣти v. pf. свѣмь, свѣси, ἐπίστασθαι, знати: Дел. 19, 15; Сјед. воскр. гл. 1 Сл.; συνειδέναι, познати: I Кор. 4, 4; γιγνώσκειν, познавати: едине свѣдый сердечная (Конд. св. ап. П. и П.)

Свѣнитися v. pf. -нюся, -нишися, ἀπέχεσθαι, abstinere, уздржати се, устезати се, чувати се од нечега (*Микл.*).

Свѣньство n. abesse, отсуство (*Микл.*).

Свѣсити < съвѣсити v. pf. свѣшу, -сиши, χαλᾶν, спустити: одръ (Марк. 2, 4; Дел. 9, 25); свѣшенъ быти, χαλασθῆναι, бити спуштен: II Кор. 11, 32.

Свѣстити < съвѣстити v. pf. свѣщу, -стиши, ἀγγέλλειν, nunciare, известити, објавити: Прол.

Свѣтати v. impf. -таю, -таеши, ἐπιφώσκειν, свитати: Лук. 23, 54.

Свѣтилникъ < свѣтильникъ m. 1) λύχνος, свећњак: вжигаютъ (Мат. 5, 15); 2) λαμπάς, зубља, светиљка, жижак: угасаютъ (Мат. 25, 8); 3) φωστήρ, светило: правосласія (Троп. св. Григ. Пал.).

Свѣтило n. 1) λαμπάς, светиљка, свећа: Јов. 18, 3; 2) λύχνος, светило, видело: II Петр. 1, 19; 3) φωστήρ, светлост, светило; извор светлости: Ант. 4 на В. четврт.

Свѣтильце m. λαμπάδιον, лампица, мала светиљка, кандиоце (по *Данич.*: чаша): Зах. 4, 2. 3.

Свѣтити v. pf. -щу, -тиши, λάμπειν, φαίνειν, светлити: Мат. 5, 15; Јов. 5, 35; Апок. 8, 12; -ся, блистати: Лук. 17, 24; Јов. 1, 5; Кан. Пасхе п. 9 ирм.

Свѣтлоносити v. impf. -шу, -сиши, λαμπροφορεῖν, носити светлост; носити светло одело у знак радости; славити, веселити се: Мин. 25 нов.

Свѣтлоплодовитый 3. ἀγλαόκαρπος, који доноси добре плодове: Ак. Бог. ик. 7; древеса: Ст. на лит. на св. Три Јер.

Свѣтлъ, -ый 3. λαμπρός, светао, сјајан, чист, јасан; радостан, весео: Свѣтлую воскресенія проповѣдь (Троп. воскр. гл. 4).

Свѣтлѣтися v. impf. -тлѣюся, -ешися, φαίνειν, lucere, светлити се, сијати се, блистати: свѣтлѣтися троическимъ единствомъ (Ант. 3 гл. 4).

Свѣтовидный < свѣтовидьнъ 3. φωτοειδός, који је као светлост: свѣщы (Свјет. у Нед. св. от.).

Свѣтоводецъ < свѣтоводьць m. φωταγωγός, светило које показује пут у тами (*Дјач.*).

Свѣтоводити v. impf. -вожду, -диши, φωταγωγεῖν, водити к светлости, показивати пут, просвећивати: Мин. 4 јан.

Свѣтодавецъ < свѣтодавьць m. φωτοδότης, који даје светлост, просветитељ: Троп. Преобр.

Свѣтодательный 3. φωτοβόλος, који даје, који производи светлост: Мин. 18 јан.

Свѣтодѣтель m. φωτοπάροχος, творац светлости: Ст. на хвал. у Нед. слеп.

Свѣтозареніе n. φωταυγεία, блесак, блистање, сијање: Мин. 27 јан.

Свѣтозаренъ, -ый < свѣтозарьнъ 3. φωταυγής, светао, сјајан, блистав: Стат. I ст. 66; лучами: Троп. Прен. м. св. Ник.; облакъ: Сјед. воскр. 1 гл. 8 богор.; свѣтильникъ: Ст. на лит. богор. на св. Три Јер.; оумъ: Ст. на веч. на Благов.; Кан. Пасхе п. 7 т. 3.

Свѣтозарати < свѣтозарити v. impf. -рѧю, -рѧеши, φωταυγεῖν, осветљавати, озаравати светлошћу: Мин. 16 авг.

Свѣтолитіе n. φοτοχυσία, ливање светлости; јака светлост: ѿ негоже свѣтолитіемъ просвѣтившися (Сл. у ст. на хвал. на преп. м. Пар.; Прип. 9 п. на Преобр.).

Свѣтолучный < свѣтолоучьнъ 3. φεγγοβόλος, који испушта светле зраке: молніѧ (Сл. по Свјет. на св. Три Јер.).

Свѣтонаставникъ m. φωταγωγός, просветитељ: Мин. 1 февр.

Свѣтоначальникъ < свѣтоначальникъ m. ἀρχίφωτος, узрочник светлости, извор светлости: Кан. воскрес. гл. 2 п. 5 ирм.

Свѣтоначалный < свѣтоначальнъ 3. ἀρχίφωτος, који први испушта светлост: Троица (Свјет. на св. Три Јер.).

Свѣтоносенъ, -ый < свѣтоносьнъ 3. φωτοφόρος, који носи светлост: Ст. на стих. на св. Георг.; Сл. на стих. св. Прок.; φωσφόρος: Кан. у I Нед. В. п. п. 3 т. 1; λαμπρόφορος: Кан. Пасхе п. 7 т. 3; φαεσφόρος: Кан. Пасхе п. 4 ирм.

Свѣтоносецъ < свѣтоносьць m. φωσφόρος, носилац светлости: Стат. I ст. 86.

Свѣтопріемный 3. φωτοδόχος, који има у себи светлост, који носи светлост: Ак. Бог. ик. 11.

Свѣтотворецъ < свѣтотворьць m. φωτούργος, творац светлости: Стат. II ст. 101.

Свѣтоwбразный < свѣтообразьнъ 3. ἀγλαόμορφος, који сија као светлост: Мол. у Ч. погреб. млад.;

φωτόμορφος, сличан светлости: Кан. Дух. п. 5.

Свѣтоѩвленїе < свѣтоꙗвление n. φωτοφανεία, појава светлости: Кан. Бож. п. 7 т. 1. ирм.

Свѣтоѩвленно adv. ἀγλαοφάνως, радосно, свечано, громко: Сл. на Г. в. на Усп. Бог.

Свѣтъ m. 1) φῶς, светлост: Мат. 5, 14; 2) φέγγος, светло сијање: Марк. 13, 24; Лук. 11, 32; 3) φωτισμός, просвета, сјај: II Кор. 4, 4.

Свѣтѣнїе n. φῶς, светлост: II Мојс. 27, 20; III Мојс. 24, 2; Јов. 5, 35.

Свѣща < свѣшта f. 1) λαμπάς, свећа: Дел. 20, 8; 2) φῶς, огањ: грѣѧсѧ при свѣщи (Марк. 14, 54).

Свѣщенїе < свѣштение n. ὑποφαύσις, φῶς, осветљење; свећење, освећење: Јез. 41, 16.

Свѣщеносный < свѣштьносьнъ 3. λαμπαδηφόρος, који носи свећу: Кан. Пасхе п. 5 т. 2.

Свѣщникъ < свѣштьникъ m. λυχνία, светњак: Зах. 4, 2; Мат. 5, 15; Лук. 8, 16; λαμπάς, светионик, факља: Апок. 4, 5.

Свѧзень < съвѧзьнь m. δέσμιος, сужањ: Мат. 27, 15; Марк. 15, 6.

Свѧзце < съвѧзьце n. свежањ, сноп (траве), букет (цвећа): Прол.

Свѧтилище < свѧтилиште n. τὸ ἱερόν, храм, црква: Дел. 3, 1; 21, 26. 27; 26, 21; ἱερός, светиња: ꙗдѧтъ (I Кор. 9, 13); τὸ ἅγιον, светиња у јер. храму: II Мојс. 28, 3.

Свѧтило < свѧтило n. ἁγιαστήριον, светилиште: Пс. 95, 6.

Свѧтовѣщанный < свѧтовѣштанъ 3. ἁγιοφθόγγος, изречен по надахнућу Св. Духа: Ст. на лит. 1 на Воздв. ч. к.

Свѧтоградецъ < свѧтоградьць m. ἁγιοπολίτης, становник св. града (Јерусалима): Син. у I Нед. В. п.

Свѧтодѣланный 3. ἁγιοτεύκτος, који је створен као светитељ *(Дјач.)*.

Свѧтожительный 3. који живи свето, који проводи свети живот: Прол.

Свѧтоненавистникъ < свѧтоненавистьникъ m. μισάγιος, који мрзи, који презире свете, све што је свето, освећено: Прол.

Свѧтопервый < свѧтопрьвъ 3. ἁγιόπρωτος, први међу светима *(Дјач.)*.

Свѧтотатецъ < свѧтотатьць m. ἱερόσυλος, који је оскврнио светињу (присвојио црквену ствар и др.): Ном. пр. 50.

Свѧтотатство < свѧтотатьство n. ἱεροσυλία, оскврњење светиње, крађа у цркви и др. *(Дјач.)*.

Свѧтыня < свѧтыни f. ὁσιότης, sanctitas, светиња. Свѧтынѧ Господнѧ — натпис на златној дашчици, коју је старозаветни првосвештеник имао привезану на свосвојој глави: II Мојс. 28, 36.

Свѧтѧй part. praes. act. сл. обл. од свѧтити, који свети, који освећује: Служ.

Свѧщенїе < свѧштение n. ἱεράτευμα, свештенство: царское (I Петр. 2, 9).

Свѧщеничество < свѧштеничьство n. ἱερατεία, πρεσβυτέριον, свештенство: Лук. 1, 9; I Тим 4, 14.

Свѧщенноградитель m. в. свѧтотатецъ: II Мак. 4, 42.

Свѧщенноградительство n. в. свѧтотатство: II Мак. 4, 39.

Свѧщеннодѣйствитель m. ἱερουργός, вршилац свештене службе, свештеник: Конд. св. Ник.

Свѧщеннодѣйствовати v. impf. -ствую, -еши, ἱερουργεῖν, вршити свештене радње, службе Божје: Рим. 15, 16.

Свѧщенноинокъ m. hieromonachus, свештеник монашкога реда, јеромонах: Прол.

Свѧщенноисповѣдникъ m. свештено лице које је претрпело мучење за исповедање хришћанске вере: Мин. 3 јула.

Свѧщенномученикъ < свѧштеномѫченикъ m. ἁγιομάρτυρ, свештено лице које је претрпело мученичку смрт за Христа: Прол.

Свѧщенноначальникъ < свѧштеноначальникъ m. првосвештеник: Троп. св. Ник.

Свѧщеннословити v. impf. -словлю, -виши, ἱερολογεῖν, говорити о светим предметима *(Дјач.)*.

Свѧщеннословіє n. ἱερολογία, свештена реч, говор о свештеним предметима *(Микл.; Дјач.)*.

Свѧщеннослужитель m. ἱερόδουλος, свештенослужитељ: ђакон или презвитер (Ibid.).

Свѧщеннотайнѣ adv. ἱεροκρυφίως, свештеним тајанственим начином, у светој тајанствености: Степ. гл. 4 ант. 1.

Свѧщеннотатство < свѧштенотатьство n. в. свѧтотатство: II Мак. 13, 6.

Свѧщеннохранитель m. ἱεροφύλαξ, чувар, стражар храма: Прол.

Свѧщеннојавленъ, -ый 3. ἱεροφάντης, који објављује свештене тајне; зналац, учитељ св. тајана: Ст. на лит. на св. Вас.

Сгарати < съгарати v. impf. -раю, -раеши, καίεσθαι, спаљивати: Јов. 15, 6.

Сгорѣти < съгорѣти v. pf. сгорю, -риши, κατακαίεσθαι, изгорети: II Петр. 3, 10; I Кор. 3, 15.

Сгревіє < съгребиє n. sordes, нечисто одело, прљаве хаљине: Мин. 11 нов.

Сгромадити v. pf. -жду, -диши, συστρέπειν, нагомилати, зграбити: Дел. 28, 3.

Се int. ἰδοῦ, ἴδε, гле, ево, ето: Мат. 1, 20; Марк 16, 6 и др.

Севастъ m. σεβαστός, цар, Август: Дел. ап. 25, 25.

Седмерицею adv. ἑπτὰ, седам пута: Пс. 118, 16; Мат. 18, 22.

Седмижди и седмищи adv. ἑπτάκις, седам пута: IV Мојс. 19, 4; Лук. 17, 4.

Седмочисленницы m. pl. седморица: св. Ћирило и Методије и њихови ученици: св. Климент епископ велички, Горазд, Ангелар, Наум и Сава *(Дјач.)*

Сеземецъ < сеземьць m. αὐτόχθων, indigena, староседилац, урођеник *(Микл.)*.

Сеитъ m. учитељ мухамедовскога закона: Прол.

Сей, сіѧ, сіе pron. demonstr. οὗτος, овај, ова, ово: Мат. 1, 20; Марк. 1, 27 и др.

Секратъ 3. πρόσφατος, свеж, нов, недавнашњи: V Мојс. 32, 17.

Села јевр. музички термин у значењу forte *(Дјач.)*: Ст. на Г. в. 3 у Нед. сироп.

Селеніє < селєниє n. 1) κατοικία, кућа, насеобина: Дел. 17, 26; 2) σκήνωμα, стан: Пс 83, 2; место: Дел. 7, 46; 3) σκηνή, сеница: Апок. 13, 6; шатор влго-

8ханїѧ честнос селенїе (Кан. прич. п. 5 богор.); Ст. у Ч. погреб.; 4) οἴκημα, стан, кућа: Ак. Бог. ик. 8.

Селикъ, -їй 3. τοσοῦτος, толики *(Микл.; Дјач.)*.

Селинъ m. σέλινον, apium, ачак, першин *(Senc)*; ак, ач, мирисна биљка од које су радо плели венце *(Žepić)*: селинъ немейскїй звао се венац од те биљке, који се давао на свечаним играма које су се приређивале сваке друге године у пелопонескоме граду Немеји у част Иракла, који је убио ужаснога лава у шуми немејској *(Дјач.)*.

Селитва f. ἔπαυλις, habitatio, стан, обиталиште: тростн (Ис. 35, 7).

Селище < селнште n. αὐλή, насеље: строуѳїонωмъ (Ис. 34, 13).

Село n. 1) ἀγρός, њива, поље: кровє (Мат. 27, 8); Лук. 15, 15; село: во градѣ и къ селѣхъ (Марк. 5, 14); 2) χωρίον, земља: Дел. 1, 18. 19; 4, 34. 37; 3) κτῆμα, посед, добро, имање: Ананїа продаде село (Дел. 5, 1); 4) κώμη, село: во окрестныхъ селѣхъ и весѣхъ, у околна села и паланке (Марк. 6, 36).

Сельный < сельнъ 3. τοῦ ἀγροῦ, пољски: Пс. 102, 15; Мат. 6, 28. 30; 13, 36.

Семїдалъ m. σεμίδαλις, најфиније брашно: I Мојс. 18, 6; II Мојс. 29, 2. 40; III Мојс. 11, 1. 2. 4; Апок. 18, 13.

Семїдальный 3. грч., од најфиније пшенице: м8ка (III Цар. 4, 22).

Сердоболѧ < сръдоболи 1) m. συγγενής, consaguineus, сродник, рођак; 2) f. συγγένεια, consaguinea, рођака, сродница *(Микл.)*.

Сердцевѣдецъ < сръдьцевѣдьць m. καρδιογνώστης, који познаје срца: Дел. 1, 24; 15, 8; Ант. 2 на В. четврт.; Сл. на стих. у Нед. Самар.

Серна < сръна f. δορκάς, (арам. Тавїѳа), срна: V Мојс. 12, 15; Дел. 9, 36. 39.

Серпъ < сръпъ m. δρέπανον, срп, коса: Марк. 4, 29; Апок. 14, 14 и др.

Сечь < сьчь f. οὖρον, мокраћа: II Цар. 18, 27.

Сжалитисѧ < съжалнтнсѧ v. pf. -люсѧ, -лишисѧ, λυπεῖσθαι, сажалити се, ожалостити се: Мат. 18, 31.

Сжещи < съжешти v. pf. сжег8, -жеши, καίειν, сажећи, спалити: II Петр. 2, 6; I Кор. 13, 3.

Сжигати < съжнгати v. impf. -гаю, -гаеши, κατακαίειν, спаљивати, горети: II Петр. 3, 10; -сѧ, κατακαίεσθαι, спаљивати се: Јевр. 13, 11.

Сзиратисѧ < съзиратнсѧ v. impf. -раюсѧ, -раешисѧ, βλέπειν, згледати се: Јов. 13, 22.

Сиванъ m. трећи месец јеврејског календара после вавилонскога ропства, који одговара мају *(Дјач.)*.

Сижица f. curculio, Kornwurm, црв на житу, жижак *(Микл.)*.

Сикавица f. nubes fluviosa, кишни облак, облак који доноси кишу *(Микл.)*.

Сикомора < сикоморнꙗ f. συκομορέα, sycomorus, смоква *(Микл.)*.

Сила f. 1) δύναμις, а) сила, снага, моћ: Мат. 5, 41; б) чудо: силы многи сотворнхомъ (Мат. 7, 22); Мат. 13, 58; 14, 2; в) власт:

силы небесныѧ (Мат. 24, 29); г) способност: комꙋждо противꙋ силы єгѡ (Мат. 25, 15); 2) τὸ δύνατον, могућство: ѩвити силꙋ свою (Рим. 9, 22); 3) си́лы, један између девет чинова анђелских: Рим. 8, 38; I Петр. 3, 22.

Силигенъ и **силигнь** m. σίλιγνις, пшеница, пшенично брашно *(Микл.)*.

Сило n. βρόχος, уже, клопка, замка: I Кор. 7, 35.

Симонїѧ f. грч., куповање и продавање свештеничких права и дужности *(Дјач.)*

Синагога f. јевр., в. сонмище.

Синапъ m. τὸ σίναπι, -εως, горушица *(Микл.)*.

Синета f. ὑάκινθος, драги камен љубичасте боје: II Мојс. 28, 33; свилена хаљина исте боје: въ синетꙋ ѡдѣютъ ѧ҆хъ (Јер. 10, 9).

Синетный 3. ὑακίνθινος, тамно-црвен, љубичаст: одежда (IV Мојс. 4, 6).

Синецъ < синьць m. δαίμων, бес, ђаво: Прол.

Синоположенїе n. υἱοθεσία, посињење, посинаштво: Степ. воскр. гл. 7 ант. 2.

Синоръ m. σύνορος, συνορία, confinium, граница, међа *(Микл.)*.

Сиплъ m. ἐρυσίβη, медљика која се као црвено брашно јавља на житном класју *(Сенц)*; scarabaeus melolontha, инсекат шкодљив за жито (Слов. Имп. ак.); црв *(Данич.)*; поѧдоша сиплеве (Јоил 1, 4; 2, 25).

Сиротопитатель m. ὀρφανοτρόφος, хранитељ сиротиње: Син. у Четвр. V седм. В. п.

Сиръ, -ый 3. ὀρφανός, сиротан, самохран: Јов. 14, 18; Јак. 1, 27; Ст. на Г. в. 4 на Возн.

Сирѣчь (сїѧ рѣчь), τοῦτ' ἔστι, то јест: Марк. 7, 2; Дел. 19, 4 и др.; ἤτοι, заиста, дабогме, ипак, дакле: Син. у Нед. блуд. с.

Ситникъ < ситьникъ m. βούτομος, мочварна биљка; сита, рогоз: Јова 18, 11.

Ситный 3. τοῦ παπύρου, од сите, рогозни, тршчани: лꙋгъ (Ис. 19, 6).

Сихастирїѧ f. ἡσυχαστήριον, манастир, монашка обитељ *(Микл.)*.

Сице adv. οὕτως, тако, овако, на тај начин: Пс. 41, 2; Мат. 1, 18 и др.

Сицевъ, -ый 3. τοιοῦτος, такав, овакав: V Мојс. 4, 32; οὗτος, тај, овај: Јов. 9, 16; Дел. 19, 25.

Сїкаръ m. σικάριος, хајдук, разбојник: Дел. 21, 38.

Сїкеръ m. σίκερα (од јевр. šechar), свако алкохолно пиће (јабуковача, медовина и др.) осим вина. *Вук* ту реч не преводи: Лук. 1, 15; *Даничић* је преводи са: силовито пиће (IV Мојс. 6, 3; Ис. 5, 11; 24, 9; 28, 7); јако пиће: V Мојс. 14, 26.

Сїкїма f. грч., (јевр. šehem), плеће; део (земље) у којем је лежао град Сихем који је, према I Мојс. 48, 22, припао колену Јефремову: Пс. 59, 8; 107, 8.

Сїклъ m. грч., јеврејски сребрни новац који је постојао још за Аврама; сребрник: V Мојс. 22, 19; зове се и дїдрахма: I Мојс. 20, 16 и др.

Сїрїна f. σειρήν, сирена, морско чудовиште, змај: Ис. 13, 21; 34, 13; 43, 20.

Сїѧнїе < сиꙗние n. 1) λαμπρότης, светлост: Дел. 26, 13; 2) ἀπαύγασμα, одсев, зрака, (од)сјај: отчее (Конд. Преобр.); Ст. на Г. в. 3 на Божић; славы: Јевр. 1, 3; Мол. у св. Лит. Вас.; сѹщества..: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.; пришествїѧ: Кан. воскр. гл. 1 п. 5 ирм.

Сїѧти < сиꙗти v. impf. -ѧю; -ѧеши, ἀνατέλλειν, излазити: ꙗкѡ солнце свое сїѧетъ (Мат. 5, 45), јер он заповеда своме сунцу да излази (по Вуку: да обасјава); φαίνειν, светлити: свѣтъ истинный (I Јов. 2, 8); свѣтило: II Петр. 1, 19.

Сказанїе < съказание n. ἐπίλυσις, ἑρμήνεια, казивање, објашњење, тумачење: II Петр. 1, 20; I Кор. 12, 10.

Сказатель < съказатель m. διερμηνευτής, тумач: I Мојс. 41, 8; I Кор. 14, 28.

Сказати < съказати v. pf -жѹ, -жеши, ὑποδεικνύναι, казати, објавити: Пс. 97, 2; Мат. 3, 7; Лук. 3, 7; διασάφειν, испричати: Мат. 18, 31; διερμηνεύειν, казивати: Лук. 14, 27; -сѧ, μεθερμηνεύεσθαι, превести, протумачити; значити: Јов. 1, 42.

Сказовати < съказовати v. impf. -зѹю, -зѹеши, δεικνύειν, објављивати, откривати, приповедати, објашњавати, тумачити: Мат. 16, 21; Лук. 24, 32; Дел. 11, 4; Ст. на Г. в. на Божић.

Скакати v. impf. скачѹ, -чеши, ἅλλεσθαι, скакати: Дел. 3, 8; ἐφάλλεσθαι, поскочити: на нихъ (Дел. 19, 16).

Скалочный < скалъчьнъ З. грч, (од σκάλλειν = грепсти, копати, окопавати): пепелъ (Прол.).

Скаредїе < скарꙗдие n. ἀηδία, foeditas, мрзост, зловоља, досада: Прол.

Скаредоватисѧ < скарꙗдоватися v. impf. -дѹюсѧ, -ешисѧ, βδελύττεσθαι, мрзити, бојати се: Прол.

Сквара f. 1) κνίσσα, воња, пара, мирис од нечега: Прол.; 2) ῥύπος, нечистота, измет *(Вост.)*.

Скверна < сквръна f. 1) ῥυπαρία, нечистота: Јак. 1, 21; 2) μολυσμός, оскврњење: плоти и дѹха (II Кор. 7, 1); 3) σπίλος, љага, пега, мрштина: Еф. 5, 27; 4) μίασμα, pollucio, оскврњење: II Петр. 2, 20.

Скверненїе < скврънение n. μίασμα, pollucio, оскврњење, нечистота: II Петр. 2, 10.

Сквернити < скврънити v. impf. скверню, -ниши, βεβηλοῦν, скврнавити, нарушавати, поганити: сѹбботы (Мат. 12, 5); входѧщее во оуста: Мат. 15, 11. 18. 20; Марк. 7, 20. 23; κοινοῦν, сматрати нечистим: Дел. 10, 15; 11, 9; μιαίνειν, оскврњавати: плоть (Јуд. 1, 8): -сѧ, φθείρεσθαι, кварити се, распадати се: Јуд. 1, 10; ἀτιμάζεσθαι, поганити се: Рим. 1, 24; μολύνεσθαι, прљати се: I Кор. 8, 7.

Скверноꙗдѣйца < скврънодѣйца f. πόρνη, блудница: I Кор. 6, 16.

Скверноприбычество n. користољубље: Испов. грех. посв.

Сквернословїе n. αἰσχρότης, нечист, непристојан, сраман говор: Еф. 5, 4.

Скверностѧжательный < **сквръностѧжательнъ** з. αἰσχροκερδής, користољубив, лаком на погани добитак: I Тим. 3, 8; Тит 1, 7.

Скверн, **-ый** < **скврънынъ** з. κοινός, нечист, прљав, гадан, ружан: Дел. 10, 14. 28; Рим. 14, 14; αἰσχρός, постидан: Тит. 1, 11; **скверніи**, κίβδηλοι, идоли: **жрети скверныимъ ѿреклсѧ еси** (Кан. св. Теод. п. 3 т. на Сл.

Скверчити < **скврьчити** v. pf. **-чѹ**, **-чиши**, comprimere, стиснути *(Микл.)*.

Сквозѣ praep., διά, кроз: Пс. 65. 12; Мат. 12, 1; Марк. 2, 23 и др.

Скврада f. ἐσχάρα, focus, кућно огњиште *(Микл.)*.

Скевофилаѯ m. грч., чувар ризнице при двору византијских царева и патријараха *(Милаш,* Дост. 132—133).

Скедіѧ < **скєдиѩ** f. σχεδία, ratis, даска, сплав од дасака и греда, чун, чамац *(Микл.)*.

Скиніѧ f. σκηνή, шатор, сеница, чадор: Дел. 7, 42; Јевр. 8, 8; **скиднѣніѧ**: Апок. 15, 5; Сл. на Г. в. у I Нед. В. п.

Скинопигіа f. σκηνοπηγία, постављање сеница, празник сеница: Зах. 14, 16—19; II Мак. 1, 9; Син. у Нед. Дух.

Скинотворецъ < **скинотворьць** m. σκηνοποιός, који гради шаторе: Дел. 18, 3.

Скитникъ < **скитьникъ** m. eremita, који живи у скиту, отшелник, пустиник: Прол.

Скитъ m. грч., пустиња; усамљена обитељ у којој живе монаси у молитви и ручном раду (Слов. Имп. ак.).

Скитѧнинъ < **скитѣнинъ** в. **скитникъ**.

Склабитисѧ v. pf. **-блюсѧ**, **-бишисѧ**, μειδᾶν, осмехнути се, насмешити се *(Вост.)*.

Склепъ m. гробница од камена *(Дјач.)*.

Скнипа f. σκνίψ, мушица, комарац; уши разне врсте: II Мојс. 8, 16; Пс. 104, 31.

Сковникъ < **съковьникъ** m. συστασιαστής, саучесник у затвору, у буни: Марк. 15, 7.

Сковрада f. 1) τήγανον, тигањ: III Мојс. 6, 21. 2) ἐσχάρα, огњиште: Прол.

Скоктаніе < **скъктаниѥ** n. γαργαλισμός, голицање, раздраживање, узбуђивање (чулно, грешно): Мол. 4 у Послед. прич.

Скоктати < **скъктати** v. impf. **скокчѹ**, **-чеши**, γαργαλίζειν, голицати; раздраживати *(Вост.)*.

Скончавати < **съконьчавати** v. impf. **-ваю**, **-ваеши**, πληροῦσθαι, свршивати: **теченіе** (Дел. 13, 25); ἐπιτελεῖσθαι, довршивати, завршивати: **плотію** (Гал. 3, 3); **-сѧ**, συμπληροῦσθαι напунити се, навршити се: **дніе возхожденію его** (Лук. 9, 51); **пѧтдесѧтницы** (Дел. 2, 1); ἐκλείπειν, гинути, умирати, венути: **дѹша во дворы** (Пс. 83, 3).

Скончаніе < **съконьчаниѥ** n. 1) συντέλεια, свршетак, крај: **вѣка** (Мат. 13, 40 squ.); 2) τελευτή, смрт: V Мојс. 13, 1; 3) ἔκβασις, излазак, крај живота: Јевр. 13, 7.

Скончаный з. ἀκρόβυστος, необрезан: Ис. Нав. 5, 7.

Скончати < **съконьчати** v. pf. **-чаю**, **-чаеши**, συντέλειν, свршити: Мат. 7, 28; Лук. 7, 1; ἐπιτέλειν, довршити: II Кор. 8, 11; **-сѧ**, συντελεῖσθαι, свршити се, испу-

нити се: Марк. 13, 4; τελεῖσθαι, умрети: єо д8хи праведныхъ сконча́вшихсѧ (τετελειωμένων) д8ш8 раба твоєгѡ... (Троп. у Ч. погр.).

Скопєнїє < скопєниє n. εὐνουχία, шкопљење *(Микл.)*.

Скопєцъ < скопьць m. εὐνοῦχος, ушкопљеник: Мат. 19, 12.

Скопєчь < скопьчь 3. τοῦ εὐνούχου, ушкопљеников: желанїє скопчє растлитъ ли дѣвиц8; (Прем. Ис. Сир. 20, 4).

Скопитисѧ v. pf. -плюсѧ, -пишисѧ, εὐνουχίζεσθαι, ушкопити се: Мат. 19, 12.

Скоплєнїє < скоплєниє n. ἐκθήλυνσις, ушкопљење *(Вост.)*.

Скоплѧти < скоплıати v. impf. -плѧю, -плѧєши, εὐνουχίζειν, шкопити (Ibid.).

Скорбєнъ, -ый < скръбынъ 3. θλιβόμενος, невољан, ожалошћен: I Тим. 5, 10; скорбн8 быти, λυπεῖσθαι, жалостити се, туговати, бити ожалошћен, невесео: Мат. 17, 23; II Кор. 7, 9.

Скорбь < скръбь f. 1) θλῖψις, жалост, брига, мука, мучење: V Мојс. 4, 29; 28, 53; 31, 17; Мат. 24, 9; Марк. 13, 19 и др.; 2) λύπη, бол: жєна єгда раждаєтъ скорбь иматъ (Јов. 16, 21).

Скорбѣнїє n. θλῖψις, невоља: I Мојс. 35, 3; накаж8 ѧ҃ въ сл8хъ скорбѣнїѧ ихъ, казнићу их како се слушало у збору њихову (Ос. 7, 12).

Скорбѣти < скръбѣти v. impf. -скорблю, -биши, λυπεῖσθαι, бити брижан, узнемирен, невољан: Мат. 26, 37; Марк. 14, 19; бити жалостан: Рим. 14, 15; I Сол. 4, 13; θλίβεσθαι, страдавати, падати у невоље: II Кор. 1, 6; I Сол. 3, 4; ѡ всѧкой д8ши хр҃тїанстѣй скорбѧщєй, θλιβομένης, потиштеној: Мол. на Веч.

Скорл8па f. γίγαρτον, љуска, кожа, кора: IV Мојс. 6, 4.

Скора f. cortex, кора: Прол.

Скоропарный < скоропарьнъ 3. celeriter volans, који брзо лети: Прол.

Скорописєцъ < скорописьць m. ταχυγράφος, брзописац: Пс. 44, 2.

Скоропрѣложєнъ < скоропрѣложьнъ 3. mutabilis, променљив, несталан *(Микл.)*.

Скоротєчєцъ < скоротєчьць m. δρομεύς, курир, улак: Јов. 9, 25.

Скоротєчный < скоротєчьнъ 3. δρομεύς, брз: молитва (Сл. на блаж. на св. Спир. чуд.).

Скоротєщи < скоротєшти v. impf. -к8, -чєши, трчати, бежати: ѿ скоротєк8щагѡ, ἐκ δρομέως (Амос 2, 14).

Скороходєцъ < скороходьць m. παρατρέχων, који брзо иде; посилни, слуга: I Цар. 22, 17.

Скороѧдєцъ < скороıадьць m. ἀδηφάγος, vorax, прождрљивац *(Микл.)*.

Скорпїѡнъ m. в. скорпїѧ: I Мак. 6, 51; један од дванаест знакова зодијака, по броју осми (Слов. Имп. ак.).

Скорпїѧ < скоръпиıа f. σκορπιός, скорпија, нека врста отровнога паука који живи по влажним местима, међу камењем и т. д., а има на врху репа жаоку са отровном течношћу: V Мојс. 8, 15; Јез 2, 6; Лук. 10, 19; 11, 12; Апок. 9, 3. 5. 10. Скорпијом се назива и жєна л8кавна: Прем. Ис. Сир. 26, 9.

Скоръ 3. ταχύς, ὀξύς, брз: Јак. 1, 19; Рим. 3, 15.

Скорѣе comp. од **скоро**, τάχιον, брже: Јов. 20, 4.

Скоро adv. 1) ταχὺ, брзо: Мат. 5, 25; 28, 7. 8; 2) σπουδαίως, брижљиво: Тит 3, 13.

Скотенъ, -ый < **скотьнъ** 3. κτηνώδεις, животињски: Пс. 72, 22.

Скотоложецъ < **скотоложьць** m. ζωοφθόρος, који је извршио блуд са животињом: Ном. пр. 23.

Скотоложникъ < **скотоложьникъ** m. в. **скотоложецъ**: I Тим. 1, 10.

Скотоложство < **скотоложьство** n. (у грч. и лат. тексту Св. п. нема те речи), содомски грех: противуприродно парење човека са животињом: I Петр. 4, 3.

Скотопитатель m. κτηνοτρόφος, који уме гајити и расплођавати марву: I Мојс. 4, 20.

Скотопитателенъ 3. κτηνοτρόφος, који храни стоку, који даје, доноси животињама довољну храну: **земля** (IV Мојс. 32, 4).

Скотъ m. κτῆνος, кљусе: Лук. 10, 34; θρέμμα, стока, говече: Јов. 4, 12; ζῶον, животиња: II Петр. 2, 12.

Скрай m. ἄκρον, крај, скут: **ризы своея** (Агеј 2, 13).

Скраніѧ < **скрании** f. κρόταφοι, слепе очи: Суд. 4, 21. 22; Пс. 131, 4.

Скрежетати < **скрьжьтати** v. impf. -**щу**, -**щеши**, τρίζειν, βρύχειν, шкргутати: **зубы** (Марк. 9, 18); Дел. 7, 54.

Скрежетъ < **скрьжьтъ** m. βρυγμός, шкрипање, шкргут: **зубомъ** (Мат. 8, 12 squ.; Лук. 13, 28; Ст. на Г. в. 4 у Нед. мес.).

Скрижаль m. πλάξ, стена, даска, таблица: **завѣта**, Мојсијеве заповеди написане на таблицама од камена (Јевр. 9, 4); **с. сердца**, савест: II Кор. 3, 3; **скрижали вручикъ ..**: Мол. заамв. на св. Лит. пређ.; **богоначертанная**: Ст. на хвал. на св. Три Јер.; **закона**: Прип. на 9 п. у Нед. Мирон.

Скрилатися < **съкрилатися** v. impf. -**ляюся**, -**ляешися**, πτερύσσεσθαι, крилима махати, крилима се сједињавати: **скриляющихся другъ къ другу** (Јез. 3, 13).

Скровникъ < **съкровьникъ** m. συναίμων, једнокрвни брат: Ст. на стих. на св. ап. Андр.

Скровъ < **съкровъ** m. 1) κρύπτη, скривено место: Лук. 11, 33; 2) ἀποθήκη, чуварница (депо): II Мојс. 16, 23. 32.

Скуделъ < **скѫдѣлъ** m. 1) κέραμος, кров: Лук. 5, 19; 2) κεράμιον, тестија: **скуделъ воды носяща** (Сл. на хвал. у Нед. цвет.).

Скудель f. 1) ὄστρακον, земља, глина: Дан. 2, 35; 2) посуда од глине, цреп: **Изсше яко скудель крѣпость моя** (Пс. 21, 16).

Скудельникъ < **скѫдѣльникъ** m. 1) κεραμεύς, лончар: Јер. 18, 6; Рим. 9, 21; 2) κεράμιον, суд, крчаг, лонац лончарски: Марк. 14, 13; Лук. 22, 10.

Скудельничь < **скѫдѣльничь** 3. κεραμέως, лончарев: **село скудельниче** (Мат. 27, 7. 10); κεραμικός, од глине: **сосуди скудельничи** (Апок. 2, 27); Пс. 2, 9; Сл. на хвал. на В. четвр.

Скудельный < **скѫдѣльнъ** 3. ὀστράκινος, земљани, лончарски: **сосуди** (II Кор. 4, 7).

Скѹденъ < скѫдьнъ 3. ἐνδεής, оскудан; скѹднѹ быти, λείπειν, оскудевати, недостајати: Тит 3, 13.

Скѹдобрадъ < скѫдобрадъ 3. ἀραιὸν πώγωνα ἔχων, који има ретку браду *(Вост.)*.

Скѹдость < скѫдость f. ὑστέρημα, ὑστέρησις, оскудица, сиротиња, недостатак: II Кор. 9, 6; 11, 9; Филиб. 4, 11.

Скѹдота f. в. скѹдость: скѹдота вещей твоихъ наѹчитъ тѧ воздержанїю (Прол. 9 апр.).

Скѹдъ < скѫдъ 3. inops, оскудан, худ, мали: тѣломъ (Прол.).

Скѹфьѧ f. σκέπασμα, монашка капа *(Дјач.)*.

Скѵменъ m. σκύμνιον, лавић: I Мојс. 49, 9; Пс. 16, 12; 56, 5; 103, 24; Стат. I ст. 38.

Слабосердъ < слабосрьдъ 3. ἀνδρανής, слабоуман, малоуман: Приче Сол. 12, 8.

Славїй < славий m. ἀηδών, славуј: добропѣснивый (Ст. на хвал. на св. Јов. Злат.).

Славословенїе n. δοξολογία, хваљење, слављење: Мол. у св. Лит. Вас.

Славословити v. pf. -влю, -виши, δοξολογεῖν, прослављати песмама: Конд. Бож.; Сјед. 2 на Богој.

Славословїе n. δοξολογία, велико хваљење, слављење (Часл.).

Славохотїе n. φιλοδοξία, жеља за славом, славољубље: Прол.

Сладкоѡнный < сладъковоньнъ 3. ἡδύπνοος, који пријатно мирише, слатког мириса: шипокъ (Мин. 4 јан.).

Сладкогласїе n. ἡδυφωνία, пријатан, леп, звучан глас: Прем. Сир. 32, 7.

Сладкогласный < сладъкогласьнъ 3. ἡδύφωνος, пријатна гласа: Јез. 33, 32.

Сладкопѣсненъ, -ный < сладъкопѣсньнъ 3. μελῳδικός, који пријатно поји: Ирмол. гл. 1 п. 1.

Сладкострастїе n. ἡδυπαθεία, угодан живот, размажено живљење: Мол. у Повеч.; εὐπαθεία, уживање: Ст. на Г. в. у пет. I Нед. В. п.

Сладкость f. 1) сласт (Слов. Имп. ак.); 2) слатке ствари, слаткиши: Тїи приношахѹ кїйждо дары своѧ... сладкости (III Цар. 10, 25).

Сладкоѹханный < сладъкоѫханьнъ 3. ἡδύπνοος, који издаје пријатан задах: Кан. Бог. п. 1 т. 4.

Сладость f. ἀπόλαυσις, наслада, уживање, задовољство: Марк. 6, 20; II Кор. 12, 15.

Сладцѣ < сладъцѣ adv. ἥδιστα, слатко, радо, са великим задовољством: II Кор. 12, 9.

Слазити v. impf. -жѹ, -зиши, καταβαίνειν, силазити: Марк. 13, 15; Лук. 17, 31; Јов. 5, 7.

Слана f. πάχνη, мраз, иње: Пс. 118, 83.

Сланость f. ἅλμη, слана вода, саламура; бесплодна пустиња: землю плодоноснѹю въ сланость (Пс. 106, 34.).

Сланѹтокъ < сланоутъкъ m. ἐρέβινθος, грашак *(Микл.)*.

Сластнопитанный < сластьнопитаньнъ 3. ἁβροδίαιτος, у раскоши, у нези васпитани: Мол. за осв. кољива.

Слежати < сълежати v. impf. -жѹ, -жиши, κατακεῖσθαι, лежати: Јов. 5, 3.

Слеза < сльза f. δάκρυον, суза: Марк. 9, 24; Лук. 7, 38 и др.

Слезена < слѣзена f. σπλήν, splen, слезина *(Микл.)*.

Слезити < слъзити v. impf. -жу, -зиши, δακρύειν, сузити, оплакивати, проливати сузе: Кан. св. Андр. крит.; πενθῆσαι, плакати: Јак. 4, 9; κατακεῖσθαι, жалостан, тужан бити: Сл. на стих. у Нед. мес.

Слезоточенъ, -ый < слъзоточьнъ 3. δακρυομβρύτος, који пролива сусе, пун суза: капли (Кан. Анг. хран. п. 6 т. 3).

Сликовствовати < съликъствовати v. impf. -ствую, -еши, συγχορεύειν, заједно с неким славити, играти: Ак. Бог. ик. 4; περιχορεύειν, наоколо играти: Кан. Анг. хран. п. 5 т. 2.

Слитіе < сълитие n. σύγκρασις, мешање, стапање, сливање, смеса, примеса: Мол. јут. 7; сл. душевное, скрушеност, смућеност: Прол.

Сличеніе < съличение n. σχῆμα, лик, облик, обличје, спољашњост; владање: Троп. 2 при нач. оуч. отр.

Сличити < съличити v. pf. -чу, -чиши, ὁμοιοῦν, сравнити, упоредити *(Микл.)*.

Сличіе < съличие n. 1) ὁμοίωμα, сличност *(Микл.)*; 2) ῥυθμός, склад, хармонија у песми или музици: Прем. Сол. 19, 17.

Сличный < съличьнъ 3. ἁρμόνιος, звучан, складан, пријатан; гласъ (Јез. 23, 42); пѣснь: Сл. на Г. в. на св. прор. Ил.; ἐναρμόνιος, сложан, хармоничан: Сл. на Г. в. у Нед. св. от. 11 окт.

Сліяніе < сълияние n. χώνευμα, саливање, сливена ствар, кип: V Мојс. 9, 12; II Пар. 4, 3.

Сліянный < сълияньнъ 3. χωνευτός, сливен, направљен од ливеног метала, ливен: II Мојс. 34, 17.

Сліятель < сълиятель m. χρυσοχόος, који топи злато, златар; вајар: Јер. 51, 17.

Сліяти < сълияти v. pf. слію, -еши, συγκεραννύναι, помешати, смешати: языки (Конд. Дух.).

Словесіе < словесие n. 1) σύλλογος, скуп, скупштина *(Дјач.)*; 2) λόγος, говор, беседа *(Вост.)*.

Словесный < словесьнъ 3. λόγιος, учен, речит: Дел. 18, 24; λογικός, разуман, духован: Рим. 12, 1; I Петр. 2, 2; служба: Ст. на Г. в. воскр. гл. 8; Мол. у св. Лит. Злат.; сила: Мол. јут. 11; раю словесный, рају Слова, рају Христов: Сл. на сјед воскр. гл. 8.

Слово n. 1) λόγος, а) реч, проповед: Мат. 5, 37; Марк. 2, 2; б) заповест: десять словесъ: V Мојс. 1, 13 (отуда: десятословіе); в) ум, разум: Син. у суб. месоп.; г) Син Божји: Јов. 1, 1. 14; 2) λόγιον, разговор: Дел. 7, 38; 3) ῥῆμα, а) реченица, фраза: слово праздное (Мат. 12, 36); б) одговор: воздадятъ ѡ немъ слово въ день судный (Мат. 12, 36); сл. судное: II Мојс. 28, 15.

Словопрѣніе n. 1) λογομαχεία, борба с речима, празно препирање: I Тим. 6, 4; 2) πιθανολογία, слатке речи: Кол. 2, 4.

Словопрѣтися v. impf. -прюся, -пришися, λογομαχεῖν, препирати се: II Тим. 2, 14.

Сложеніе < съложение n. 1) συγκατάθεσις, заједница, склад, што се може сложити: церкви со ідоли (II Кор. 6, 16); 2) καταβολή,

створење: міра (Мат. 13, 35; 25, 34 и др.); 3) σύνθημα, погодба, договор, уговор: Син. на В. четврт.

Слота f. νέφελος, облак; зима, бура, олуја, крупна киша или снег (*Микл.; Дјач.*); влага (*Вост.*).

Слѹжебникъ < слоужьбьникъ m. 1) διάκονος, famulus, служитељ, момак, подворник (*Микл.*); 2) λειτουργιάριον, црквено-богослужбена књига у којој се налазе црквене службе: вечерња, јутрења, литургије и др.

Слѹжебница < слоужьбьница f. 1) црквена службеница, ђаконица; 2) famula, слушкиња, ропкиња, дворкиња: Прол.

Слѹзъ m. χυμός, succus, слуз, сок, течност; 2) λέπος, squama, љуска (*Микл.*).

Слѹкавствовати < сълѫкавьствовати v. impf. -ствѹю, -еши, πονηρεύειν, зло чинити, рђаво поступати: II Мојс. 22, 8.

Слѹкъ, -ій < сълѫкъ 3. 1) συγκύπτων, грбав, гурав: и бѣ слѹка (Лук. 13, 11); 2) κυρτός, крив (*Жив.*):

Слѹти < слоути v. impf. словѹ, -веши, ἀκούειν, слушати, чути (*Вост.*); бити на гласу (*Куљб.*).

Слѹхъ < слоухъ m. ἀκοή, 1) слух, слушање: въ слѹхъ оуха послѹшаша мѧ (Пс. 17, 45); въ слѹхъ оуха пріимше, чувши: Мол. св. В. В. II на Дух. веч.; 2) ухо: слѹхомъ оуслышите (Дел. 28, 26); излїѧ ѧдъ ѕмїй въ слѹхи Еѵины иногда, змија је некада излила отров у уши Евине: Ст. на блаж. воскр. гл. 7; 3); глас: єгѡ, о њему (Мат. 4, 24; Марк. 1, 28); Іисѹсовъ, о Исусу: Мат. 14, 1; Кан. Возн. п. 4 ирм.

Слышанїе < слъшаниіе n. ἀκοή, слушање: стаго еѵлїѧ (Јект.); глас: бранемъ (Мат. 24, 4; Марк. 13, 7).

Слышати < слышати v. impf. -шѹ, -шиши, ἀκούειν, слушати, разумети: I Мојс. 11, 1; Мат. 5, 21; слышай словеса, који слуша речи: Мат. 7, 26; Лук. 6, 47; -сѧ, ἀκούεσθαι, гласити се: I Кор. 5, 1; Апок. 18, 22.

Слѣдъ m. ἴχνος, траг; въ слѣдъ ити, ἀκολουθεῖν, следовати, ићи за неким: Мат. 8, 1; 19, 27; Марк. 10, 28 и др.; въ слѣдъ грѧсти, ἀκολουθεῖν ὀπίσω, поћи за неким: Мат. 10, 38; Марк. 1, 7. 17 и др.; прїити: прїидита въ слѣдъ мене, δεῦτε ὀπίσω μου, хајдете замном (Марк. 1, 17); ходити: въ слѣдъ плоти иныѧ, ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, за другим месом (Јуд. 1, 7); изыти: Лук. 21, 8.

Слѣзти < слѣсти v. pf. -зѹ, -зеши, καταβαίνειν, сићи: Лук. 19, 5. 6.

Слѧкъ < сълѧкъ 3. συγκύπτων, згрчен, згурен: Лук. 13, 11.

Слѧцати < сълѧцати v. impf. -цаю, -цаеши, συγκάμπτειν, кривити се, гурити се, нагињати се: Пс. 68, 24; Рим. 11, 10.

Слѧченїе n. συγκάμψις, нагнуће: Ст. на Г. в. у Нед. св. от. VII вас. саб.

Слѧцисѧ < сълѧштися v. pf. слѧкѹсѧ, -чешисѧ, κατακάμπτειν, искривити се, згурити се, сагнути се, нагнути се: слѧкохсѧ до конца (Пс. 37, 7); савити, превити: слѧченъ есмь многими оузами желѣзными (Мол. Ман. у Вел. повеч.).

Смарагдовъ 3. од смарагда: **камєнь** (II Мојс. 35, 12. 27).

Смарагдъ m. грч., драги камен зелене боје: Апок. 4, 3; 21, 19.

Смєжити < **съмьжити** v. pf. **-жꙋ**, **-жиши**, καμμύειν, затворити, заклопити: **очи** (Мат. 13, 15; Дел. 28, 27.).

Смєрдствовати < **смрьдьствовати** v. impf. **-ствꙋю**, **-єши**, συμφρονεῖν, слагати се с неким: **Іꙋдєємъ** (Син. у III Нед. по св. Пасци).

Смєрдѣти < **смрьдѣти** v. impf. **смєрждꙋ**, **-диши**, ὄζειν, смрдети: Јов. 11, 39.

Смєрчь < **смрьчь** f. ἄρκευθος, смрека, бор, јела: Ис. 41, 19; Ос. 14, 9.

Смєтїє < **съметиє** n. κοπρία, смеће, ђубре: Прем. Сир. 27, 4.

Смирєнїє < **съмирєниє** n. 1) εἰρήνη, мир, безопасност: Лук. 11, 21; 14, 32; 2) ταπείνωσις, понижење: **рабы своєѧ** (Лук. 1, 48); Дел. 8, 33; а) невоља: IV Цар. 14, 26; огорчење, увреда: Пс. 9, 14.

Смирєномꙋдрїє < **съмирєномѫдриє** n. ταπεινοφροσύνη, смиреност, смерност, понизност: Дел. 20, 19; Мол. св. Јефр. сир.; Троп. св. J. Злат.

Смирєнномꙋдрствовати < **съмирєномѫдрьствовати** v. impf. **-ствꙋю**, **-єши**, ταπεινοφρονεῖν, бити смирен, кротак, учтив, понизан, покоран: Пс. 130, 2; **сєрдцє смирєнномꙋдрствꙋющєє**: Степ. гл. 8 ант. 2.

Смирєнномꙋдръ < **съмирєномѫдръ** 3. ταπεινόφρων, смеран, понизан: I Петр. 3, 8.

Смирєнный 3. τεταπεινωμένος, поништен, потиштен, потрвен: **кости** (Пс. 50, 8); ταπεινός, понижен: II Кор. 7, 6.

Смирити < **съмирити** v. pf. **-рю**, **-риши**, ταπεινοῦν, смирити, понизити: I Мојс. 15, 13; Пс. 142, 3; II Кор. 12, 21; Филиб. 2, 8; **-сѧ**, ταπεινοῦσθαι, понизити се: Мат. 23, 12; Лук. 14, 11; 18, 14; **смирихсѧ до ꙃѣла**: Пс. 37, 9; διαλλάσσεσθαι, помирити се: **съ мꙋжємъ своимъ** (I Кор. 7, 11).

Смирѧти < **съмирѧти** v. impf. **-рѧю**, **-рѧєши**, 1) πείθειν, смиривати: I Јов. 3, 19; 2) ταπεινεῖν, понижавати: **смирѧѧй же себе, вознесетсѧ** (Лук. 18, 14); **-сѧ**, понижавати се: **смирѧѧйсѧ вознесетсѧ** (Мат. 23, 12; Лук. 14, 11).

Смолєбникъ < **съмольбьникъ** m. συμπρεσβευτής, друг у посланству: Кан. Анг. хран. п. 9 Сл.

Смотрєнїє < **съмотрєниє** n. 1) οἰκονομία, провидност, провиђење, Божје старање, брига Божја о свету: Еф. 1, 10; 3, 2; Троп. васкр. гл. 1; Конд. Вазн. и Введ.; **ко спасительномъ смотрєнїи**, σωτηριώδει οἰκονομίᾳ: Мол. у Ч. Венч.; **смотрєнїѧ твоєгѡ таинство**: Кан. Богор. п. 4 ирм.; 2) κοινωνία, заједница, домостројитељство; код *Вука:* служба: Еф. 3, 9.

Смотрительнѡ < **съмотрительнѣ** adv. οἰκονομικῶς, по Божјем распоређењу: Сл. на Г. в. у Нед. Том.

Смꙋщєнїє < **съмѫштениє** n. ταραχή, сметња, забуна, узнемиреност: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Смыслєннѡ < **съмысльно** adv. νουνεχῶς, разумно, паметно: Марк. 12, 34.

Смысленный < **съмысльнъ** 3. νουνεχής, разборит, опрезан: Кан. св. Теод. п. 8 т. 1.

Смыслити < **съмыслити** v. pf. -шлю, -слиши, διαλογίζεσθαι, смислити, испитати; смыслѧщь, σωφρονῶν, паметан: Марк. 5, 15; Лук. 8, 35.

Смыслъ < **съмыслъ** m. διάνοια, смисао, разум: II Петр. 3, 1; Еф. 4, 18; Кан. у Нед. сироп. п. 4 ирм.; ἡ φρήν, ум: Ак. Бог. ик. 2 и 10; φρόνησις, мудрост: Конд у Нед. сироп.

Смышленїе < **съмышлениие** n. 1) σύνεσις, размишљање, расуђивање, знање: V Мојс. 4, 16; 2) ἐνθύμησις, измишљавање, изум, изналазак: Дел. 17, 29.

Смышлѧти < **съмышлѧти** v. impf. -лѧю, -лѧеши, λογίζεσθαι, размишљати: I Кор. 13, 11.

Смѣжити < **съмѣжити** v. pf. -жꙋ, -жиши, μύειν, зажмурити: Дел. 28, 27.

Смѣсити < **съмѣсити** v. pf. -шꙋ, -сиши, 1) μίσγειν, помешати: кровь съ жертвами (Лук, 13, 1); 2) συγχεῖσθαι, смести, побркати: ѧзыкъ ихъ (I Мојс. 11, 7); оустна всеѧ земли: I Мојс. 11, 9; -сѧ, συμφύρειν, помешати се: всѧкими грѣхи (Ст. на блаж. у Ч. погреб. свешт.); συμμίσγειν, смешати се с неким (путено): ю ѡкрꙋчницею своею (Ном. пр. 54).

Смѣсникъ m. σύμμικτος, који је смешан, помешан с неким; који је заједно с неким; посредник: Јез. 27, 25. 27.

Смѣшатисѧ < **съмѣшатисѧ** v. impf. -шаюсѧ, -еешисѧ, μίσγειν, мешати се с неким (путено): дрꙋгъ ю дрꙋгомъ (Ном. пр. 60).

Смѣшенїе < **съмѣшение** n. 1) μίγμα, смеса: смѵрнино и алойно (Јов. 19, 39); 2) σύγχυσις, пометња: ѧзыкѡвъ (I Мојс. 11, 9); 3) τὸ φύραμα, тесто: малъ квасъ все смѣшенїе квасітъ (I Кор. 5, 6; Гал. 5, 9); природа: Мол. 3 у Послед. прич.; 4) φυρμός, мешавина: Догм. гл. 3.

Смѣшенъ 3. part. praet. pass. од смѣсити, μεμιγμένος, помешан: съ желчїю (Мат. 27, 34); съ кровїю: Апок. 8, 7; со огнемъ: Апок. 15, 2.

Смѣшникъ m. γελοιαστής, шаљивчина, лакрдијаш, подсмевач: Јова 31, 5.

Смѧсти < **съмѧсти** v. pf. -тꙋ, -теши, 1) ταράσσειν, смести, смутити; побунити, узнемирити: Дел. 17, 8; 2) ἐκλύειν, клонути, постати немоћан, изнурен, сметен: Мат. 9, 36; -сѧ, συγχύνεσθαι, смести се: Дел. 2, 6.

Смѧтенїе < **съмѧтение** n. ταραχή, turbatio, пометеност, смутња, забуна, душевни немир *(Микл.)*; устанак, буна (Слов. Имп. ак.).

Смѵрїтъ m. врста тврдога камена: союзъ же его ѧкѡ же смѵрїтъ камень, спојен тврдо *(Данич.)*: Јова 41, 6.

Смѵрна f. грч., мирисава смола: Пс. 44, 9; Мат. 2, 11.

Снабдѣнїе < **сънабъдѣние** n. περιποίησις, стицање, чување, врпење: запосѣдей (Мол. св. Ј. Злат. у Послед. прич.).

Снастольникъ m. σύνθρονος, una throno insidens, διάδοχος, successor, прејемник (апостолски), наследник на епископској катедри, наместник: Прол.

Снемаемь, -ый 3. part. praes. pass. од **снимати**, συμβιβαζόμενος, сједињен, састављен: Колош. 2, 19.

Снемь, -ши, -ше; -шій 3. (читај: *сњем)* part. praet. act. I од **снѧти**, καθελών, скинувши: Марк. 15, 46; Лук. 23, 53; **ризы**: Дел. 7, 58; **съ древа**: Дел. 13, 29; Сл. на стих. на В. пет.

Снижати v. impf. -**жаю, жаеши**, понижавати, сматрати себе нижим од другога: Прол.

Снимати < **съннмати** v. impf. **снемлю, снемлеши**, συμβιβάζειν, скидати, свлачити: Кол. 2, 2. 19; -**сѧ**, συνέρχεσθαι, скупљати се: **идѣже Іѹдее снемлютсѧ** (Јов. 18, 20).

Снисканіе < **сънисканіе** n. πορισμός, тековина, трговина: I Тим. 6, 6

Снискати < **сънискати** v. impf. -**каю, -каеши**, περιποιήσασθαι, прибављати, набављати, тећи: Јак. 5, 3; **сн. имѣніѧ**, θησαυρίζειν, тећи имања: II Кор. 12, 4; **не сребролюбіѧ міроки сокровища снискa**, стече свету ризнице несреброљубља: Троп. св. Ј. Злат.

Снисхожденіе < **снисхожденіе** n. συγκατάβασις, снисхођење, силажење, понижење: Троп. Обр. Госп; Сл. на стих. на В. пет.; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Снити < **сънити** v. pf. **снидѹ, -деши**, 1) καταβαίνειν, сићи: I Мојс. 11, 5; **дождь**: Мат. 7, 25. 27; **снизшедый съ небесе**: Ст. на стих. воскр. гл. 8; 2) καταντῆσαι, доћи: Дел. 25, 13; 3) βρέχειν, пасти: **дождь** (Апок. 11, 6); 4) καταβιβάζεσθαι, пропасти: **до ада снидеши** (Мат. 11, 23); -**сѧ**, 1) συνελθεῖν, састати се: **прежде даже не снитисѧ има** (Мат. 1, 18); Ст. на IX ч. уочи Бож.; 2) συμπορεύεσθαι, стећи се, скупити се: **народы** (Марк. 10, 1); 3) συμβάλλειν, сукобити се, сударити се: **на брань** (Лук. 14, 31).

Снитіе < **сънитие** n. κατάβασις, силазак: Мол. 3 св. прич.; συνδρομή, стрчање; гомилање *(Вост.)*.

Сничавъ < **сънчавъ** 3. περίεργος, curiosus, љубопитљив, радознао *(Микл.)*.

Снѹбити v. pf. **снѹблю, -биши**, appetere, желети, жудити за нечим, бити похотљив на нешто *(Микл.)*.

Снѹбленіе < **сноубленніе** n. похот *(Микл.)*.

Снѹзница < **сноузьница** f. ἅρμα, currus, запрегнута кола, запрега: Прол.

Снѣдати < **сънѣдати** v. impf. -**даю, -даеши**, κατεσθίειν, јести: **домы вдовицъ** (Мат. 23, 14; Лук. 20, 47); **ни огнь снѣдаѧй**, прождрљиви: Кан. на Воздв. ч. к. п. 7 ирм.

Снѣденіе < **сънѣденние** n. τὸ φαγεῖν, μετάληψις, јело: I Кор. 11, 21; I Тим. 4, 3.

Снѣденъ < **сънѣдьнъ** 3. βρώσιμος, προσφάγιος, који се једе, који је за јело: **что снѣдно** (Лук. 24, 41; Јов. 21, 5).

Снѣдь < **сънѣдь** f. τροφή, βρῶσις, јело: Мат. 3, 4; II Кор. 9, 10; **снѣдію изведе изъ раѧ**: Ст. на блаж. воскр. гл. 1; **даша въ снѣдь мою желчь**: Ант. 9 на јутр. В. четвр.

Снѣсти < **сънѣсти** v. pf. **снѣмь, снѣси**, φαγεῖν, појести: I Мојс. 3, 14. 17. 19; V Мојс. 12, 23; **хлѣбы предложеніѧ**: Мат. 12, 4; Марк. 2, 26; καταφαγεῖν, пождерати, изести: Јов. 2, 17.

Снѧти < **сънѧти** v. pf. **снимѹ** < **съньмѫ, -меши** < **съньмеши**, καθελεῖν, скинути: Марк. 15, 36. В. **снємь**.

Собезначаленъ, -ый < **събезначальнъ** 3. συνάναρχος, који заједно с неким нема почетка: Слово Отцѹ и Дѹхови (Троп. воскр. гл. 5); Ст. на хвал. у Нед. св. от. 11 окт.

Соблаговолити v. pf. **-волю, -лиши**, συνευδοκεῖν, сагласити се, пристати, одобрити: Лук. 11, 48.

Соблазнити < **съблазнити** v. pf. **-жню -зниши**, σκανδαλίζειν, саблазнити: єдинаго малыхъ сихъ (Мат. 18, 6; Марк. 9, 42; Лук. 17, 2); **-сѧ**, саблазнити се о некога: Мат. 11, 6; Лук. 7, 23

Соблазнѧти < **съблажнѧти** v. impf. **-нѧю, -нѧеши**, σκανδαλίζειν, саблажњавати, увлачити у грех: око (Мат. 5, 29; Марк. 9, 47); рѹка: Мат. 5, 30; Марк. 9, 43; нога: Мат. 18, 8; Марк. 9, 45; брашно: I Кор. 8, 13; **-сѧ**, упадати у грех: Мат. 13, 21; Марк 4, 17; Рим. 14, 21; II Кор. 11, 29.

Соблазнъ < **съблазнъ** m. σκάνδαλον, саблазан, повод за грех, искушење: Мат. 18, 7; камень соблазна, спотицања: I Петр. 2, 7; Рим. 9, 33; оупразднисѧ соблазнь креста, укиде се саблазан крста (Гал. 5, 11).

Соблѹдити < **съблѫдити** v. pf. **-ждѹ, -диши**, πορνεύειν, извршити блуд: I Кор. 10, 8.

Соблюдати < **съблюдати** v. impf. **-даю, -даеши**, τηρεῖν, држати, чувати: слово (Јов. 8, 55; 14, 24; I Јов. 2, 5); заповѣди Божїѧ: I Јов. 5, 3; Апок. 12, 17; 14, 12; **-сѧ**, ἀποκεῖσθαι, спремати се: вѣнецъ правды (II Тим 4, 8).

Соблюденїе < **съблюдение** n. παρατήρησις, мотрење, посматрање, примећивање: съ соблюденїемъ, да се примети, да се види (Лук. 17, 20); τήρησις, стража: положиша ихъ въ соблюденїе, ставише их под стражу; код *Вука:* метнуше их у затвор (Дел. 4, 3); чување, држање: заповѣдей Бж҃їихъ (I Кор. 7, 19).

Соблюсти < **съблюсти** v. pf. **-дѹ, -деши**, 1) τηρεῖν, сачувати, испунити: заповѣди (Мат. 19, 17); 2) διασῶσαι, сачувати: сотникъ же хотѧ соблюсти Павла (Дел. 27, 43); 3) φρουρεῖν, заштитити, заклонити: сердца ваша (Филиб. 4, 7); 4) φυλάσσειν, држати, чувати: доброе завѣщанїе (II Тим. 1, 14); **-сѧ**, συντηρεῖσθαι, сачувати се: Мат. 9, 17; Лук. 5, 38.

Соборенъ, -ый < **съборьнъ** 3. καθολικός, општи, васељенски: церковь (Симв. в.).

Соборище < **съборище** n. συναγωγή, зборница јудејска: Мат. 10, 17; Марк. 13, 9; Лук. 12, 11; Дел. 9, 2; συνέδριον, духовни и световни суд јеврејски, састављен од 72 члана: Ст. на Г. в. на В. четвр.

Соборнѣ adv. саборно, заједно, у друштву; уопште: Прол.

Соборованїе < **съборование** n. сабор више свештеника ради вршења св. тајне Јелеосвећења: масломъ больнагѡ (Слов. Имп. ак.).

Соборъ < **съборъ** m. 1) συνέδριον, врховни јудејски суд: Дел. 5, 21. 41; 22, 30; 2) συναγωγή, зборница јудејска: Дел. 13, 43; 17, 10; начальникъ собора, ἀρχισυνάγωγος, старешина зборнице: Лук. 13, 14; Дел. 18, 8. 17;

3) Соборъ Прест҃ыѧ Бц҃ы (26 дец.) — сабор, скуп верних на појутарје Божића ради прослављања Богородице; Соборъ ст҃агѡ Іѡанна Предтечи (7 јан.) — скуп верних на појутарје Богојављења ради прослављања св. Јована Претече који је крстио Спаситеља; Соборъ арх. Михаила (8 нов.) и арх. Гаврїила (26 марта) *(Дјач.)*; 4) главни храм у граду: с. оуспенскїй и др.; 5) скупштина епископа: с. вселенскїй, помѣстный (Слов. Имп. ак.).

Собранїе < събраниѥ n. 1) ἐκκλησία, збор, сабор: Дел. 19, 32; 2) λογία, скупштина: Дел. 19, 39; I Кор. 16, 2; 3) ἐπισυναγωγή, састанак: II Сол. 2, 1; скупштина: Јевр. 10, 25.

Совершати < съвръшати v. impf. -шаю, -шаеши, τελεῖν, свршавати, испуњавати: законъ царскїй (Јак. 2, 8); извршавати: похоти плотскїѧ (Гал. 5, 16); усавршавати, снажити: нозѣ мои ѧкѡ еленѧ (Мол. при опасив.); -сѧ, τελειοῦσθαι, савршавати се: I Јов. 4, 17; усавршавати се: II Кор. 13, 11.

Совершенїе < съвръшениѥ n. τελείωσις, ἀπαρτισμός, свршавање, извршивање: Лук. 1, 45; 14, 28; 2) κατάρτισις, τελειότης, савршенство: II Кор. 13, 9; Еф. 4, 12; вѣры: Јект. у св. Лит. пређ.

Совершити < съвръшити v. pf. -шꙋ, -шиши, τελεῖν, свршити: Мат. 11, 1; καταρτίζειν, извршити, начинити: хвалꙋ (Мат. 21, 16); -сѧ, τελειοῦσθαι, свршити се: Јов. 19, 28; κατηρτίσθαι, довршити се: Јевр. 11, 3.

Совлеченїе < съвлѣчениѥ n. ἀπέκδυσις, свлачење: Кол. 2, 11.

Совлещи v. pf. -кꙋ, -чеши, ἐκδύειν, свући: багрѧницꙋ (Мат. 27, 31; Марк. 15, 20); -сѧ, ἐκδύεσθαι, свући се, скинути се: II Кор. 5, 4; Кол. 3, 9.

Совмѣститисѧ < съвъмѣститисѧ v. pf. -щꙋсѧ, -стишисѧ, συγχωρεῖν, сместити се, уселити се, настанити се с неким: Прол.

Соводворѧтисѧ < съвъдворꙗтисѧ v. impf. -рѧюсѧ, -ешисѧ, ζηλοῦσθαι, una habitare, поводити се за неким; становати заједно с неким, живети у једној кући с неким заједно: Приче Сол. 24, 1.

Совозвести < съвъзвести v. pf. -дꙋ, -деши, συνάγειν, повести собом некога: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Совозлежати < съвъзлежати v. impf. -лежꙋ, -жиши, συνανακεῖσθαι, седети за столом заједно с неким, учествовати с неким на гозби: III Мак. 5, 25.

Совозрастати < съвъзрастати v. impf. -стаю, -стаеши, συναυξάνεσθαι, расти заједно с ким или с чим: Послед. св. прич.

Совокꙋпити < съвъкоупити v. pf. -кꙋплю, -пиши 1) συναθροίζειν, сакупити: Лук. 24, 33; 2) ἑνοῦν, сјединити: Кан. Воздв. ч. к. п. 1 ирм.; 3) συνάπτειν, спојити, саставити: Кан. у ср. Препол. п. 9 ирм.; -сѧ, ἑνοῦν, саставити се: Небо и землѧ... (Ст. на лит. на Божић).

Совокꙋпленїе < съвъкоуплениѥ n. 1) σύστημα, удруживање, друштво, скуп: Прип. 9 п. на Обрез.; скупштина: Сл. на Г. в. на св. пр. Ил.; 2) ὁμόνοια, слога,

склад *(Вост.)*; 3) coitus, полно општење *(Микл.)*.

Совопросникъ < съвъпросьникъ m. συζητητής, испитивач, истраживач, препирач: I Кор. 1, 20.

Совопрощатисѧ < съвъпроштатися v. impf. -щаюсѧ, -щаешисѧ, συσητεῖν, запиткивати један другог: Лук. 24, 15.

Совоспитати < съвъспитати v. impf. -таю, -таеши, συντρέφειν, заједно с неким хранити, одгајати, васпитавати: благочестїю (Кан. Бож. п. 7 ирм.).

Совоспрїѧти < съвъсприяти v. pf. -прїимꙋ, -мешн, λαμβάνειν, заузети, освојити, собом узети: Сл. на свјет. у Нед. Самар.

Совселница < съвъсельница f. συσκηνή. која заједно с неким станује *(Микл.)*.

Совѣсть < съвѣсть f. συνείδησις, διάνοια, савест. Јов. 8, 9; I Кор. 8, 7 и др.

Совѣтникъ < съвѣтьникъ m. βουλευτής, σύμβουλος, саветник, члан Савета: Марк. 15, 43; Лук. 23, 50; Дел. 25, 12; Рим. 11, 34; чꙋденъ совѣтникъ, Господ И. Христос: Ис. 9, 6.

Совѣтъ < съвѣтъ m. βουλή, 1) савет: сотворити (Мат. 12, 14; 27, 1; 28, 12; Марк. 15, 1); 2) воља: Лук. 7, 30; Јевр. 6, 17; 3) замисао: Дел. 9, 24; 4) сагласност: Дел. 27, 42; 5) дозвола: I Кор. 7, 6; 6) намера: Пс. 12, 3; 19, 4; Дел. 27, 43; I Кор. 4, 5; 7) одлука: Ис. 9, 6; слава всеблагомꙋ твоемꙋ совѣтꙋ (Троп. Обрез.); с. превѣчный: Ст. на Г. в. на Благов.

Совѣщавати < съвѣштавати v. impf. -ваю, -ваеши, βουλεύειν, саветовати се, држати већу: Лук. 14, 31; накањивати се: II Кор. 1, 17.

Совѣщати < съвѣштати v. pf. -щаю, -щаеши, 1) βουλεύειν, решити: Јов. 12, 10; 2) συμφωνεῖν, договорити се, погодити се: Мат. 20, 13; 3) συντίθεσθαι, намислити, уговорити: Лук. 22, 5; -сѧ, συμβουλεύεσθαι, саветовати се: Јер. 36, 19; συμφωνεῖν, договорити се: Ис. 7, 2; συντίθεσθαι, сложити се: I Цар. 22, 13; Дан. 2, 9.

Согласїе < съгласие n. συμφωνία, слога, склад, једнодушност: Сл. на стих. у Нед. Дух.; σύμφονος, договор: I Кор. 7, 5; συμθώνησις, сагласност: II Кор. 6, 15.

Согласный < съгласьнъ 3. σύμφωνος, складан: Кан. Дух. п. 7 ирм.

Согласнѡ < съгласьно adv. συμφώνως, складно, сложно, једнодушно, једногласно: Конд. Дух.; Кан. Дух. п. 9 ирм.

Соглашати < съглашати v. impf. -шаю, -шаеши, συμφωνεῖν, слагати се с неким, погодити се: Ант. 5 на В. четврт.

Соглѧдатай < съглядатай m. κατάσκοπός, ухода: Прем. Ис. Сир. 11, 30.

Соглѧдати < съглядати v. impf. -даю, -даеши, 1) ἱστορῆσαι, видети се с неким: Гал. 1, 18; 2) κατασκοπῆσαι, истраживати, уходити: IV Мојс. 2, 4; Гал. 2, 4; 3) ἀναθεωρεῖν, мотрити: Дел. 17, 23.

Сограждати < съграждати v. impf, -ждаю, -ждаеши, τιθέναι, подизати: стопы (Ис. 29, 3).

Сограждені́е < съграждение n. οἰκοδομή, зграда, грађевина, кућа, »град« *(Данич.)*; Јез. 40, 2.

Соградити < съградити v. pf. -ждꙋ, -диши, οἰκοδομεῖν, саградити: хра́мины (Јер. 29, 5); пꙋсты́ни: Јез. 36, 33.

Содрогатисѧ < съдрыгатисѧ v. impf. -гаюсѧ, -гаешисѧ, συνέχειν, плашити се, дрхтати: Кан. на В. суб. п. 3 ирм.

Содрꙋжебникъ < съдроужьбьникъ m. socius, друг: Прол.

Содрꙋжебница < съдроужьбьница f. socia, другарица, жена: Прол.

Содрꙋжество < съдроужьство n. societas, другарство, кратко познанство, пријазност: Приче 19, 7.

Содѣвати < съдѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, ἐργάζεσθαι, чинити: грѣхъ (Јак. 2, 9); πράσσειν, радити: еже не хощꙋ ѕлое (Рим. 7, 19).

Содѣйственникъ < съдѣйствьникъ m. συνεργάτης, сарадник: Ст. на хвал. у Нед. сироп.

Содѣйство < съдѣйство n. συνεργεία, сарадња, помоћ: Сл. на Г. в. на Дух.

Содѣйствовати < съдѣйствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, 1) συνεργεῖν, заједно помагати: Богꙋ содѣйствꙋющꙋ, спомоћу Божјом (Послед. Мале схиме); Ип. воскр. гл. 5; συλλειτουργεῖν, служити заједно с неким: тойже дꙋхъ содѣйствꙋетъ намъ (св. Лит. Злат.); δημιουργεῖν, образовати, створити: неисчетною твоею силою вся̂ содѣйствовалъ еси (Мол. у св. Лит. Злат.).

Содѣлованіе n. ἐργασία, рад, радња, занимање, бављење чим: Прол.

Содѣлованникъ m. συνεργός, adiutor, сарадник, помоћник: имѣѧ содѣлованника богоданнꙋю благодать (Прол.).

Содѣтель < съдѣтель m. δημιουργός, узрочник: II Мак. 4, 1; творац: Јевр. 11, 10; Сјед. воскр. гл. 3; Ст. на Г. в. воскр. гл. 7; κτίστης, оснивач: Кан. св. Теод. п. 1 богор.

Содѣтельный < съдѣтельнъ 3. δημιουργικός, стваралачки: сила (Мол. св. В. В. 3 на Дух веч.).

Содѣѧти < съдѣяти v. impf. -дѣю, -еши, κατεργάζεσθαι, учинити: Рим. 7, 18; πράσσειν, починити: I Кор. 5, 2; II Кор. 12, 12; δημιουργεῖν, стварати: Сл. на Г. в. на Дух.

Соединеніе < съединиение n. ἑνότης, јединство: Еф. 4, 13; вѣры: Јект.

Соединомꙋдрствовати < съединомѫдрьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, consentire, једнако с неким мислити, бити истог мишљења, слагати се: соединомꙋдрствꙋющій, једномишљеник (Прол.).

Соестественный < съестьствьнъ 3. ὁμοούσιος, који има исту природу с неким: іѧніе (Сл. на блаж. на Прен. м. св. арх̏. Стеф.).

Сожитель < съжитель m. 1) σύγκοιτος, супруг, муж: Мих. 7, 5; 2) συμπολίτης, суграђанин: Еф. 2, 19.

Сожительница < съжительница f. 1) ἡ συγκοιτός, супруга, жена: Мих. 7, 5; 2) συμβίωσις, заједничко живљење: Сл. на Г. в. на Обрез.

Сожити < съжити v. impf. -живꙋ, -веши, συζῆν, заједно с неким живети: съ вами (II Кор. 7, 3).

Сожитіе < съжитие n. ἀναστροφή, обраћање, опхођење, саживљење: II Петр. 2, 7; συνοικέσιον, заједничко живљење, становање: Ном. пр. 58.

Созади adv. ὄπισθεν, ὀπίσω, позади, однатраг: Мат. 9, 20; Марк. 5, 27; Лук. 7, 38.

Созданіе <създанние n. 1) κτίσις, створење: Марк. 10, 6; 2) κτίσμα, створ: Јак, 1, 18; I Тим. 4, 4; 3) οἰκοδομή, зграда: II Кор. 5, 1; 10, 8; 13, 10; Еф. 2, 21; 4, 16; 4) πλάσμα, створење, твар: Ст. на стих. воскр. гл. 2; Кан. у Ч. погреб. свешт. п. 5 т. 2.

Создати <съзьдати v. pf. -зиждѹ, -ждеши, 1) οἰκοδομεῖν, саградити, начинити: столпъ (Мат. 21, 33; Марк. 12, 1; Лук. 14, 28); церковь: Мат. 16, 18; 2) κτίζειν, створити: небо (Апок. 10, 6); -сѧ, κτίζεσθαι, саздати се: Кол. 1, 16.

Созерцати <съзрьцати v. impf. -цаю, -цаеши, ἐπισκέπτεσθαι, разгледати; промишљати, истраживати *(Микл.)*; κατοπτρίζεσθαι, гледати се у огледалу: II Мак. 2, 25; 4, 4.

Созиданіе <съзиданние n. οἰκοδομή, подизање, грађење, зидање, поправљање: I Кор. 14, 5. 26; сазидање: тѣла Хр҃това (Еф. 4 12).

Созидати <съзидати v. impf. -даю, -даеши, 1) οἰκοδομεῖν, градити: Мат. 27, 49; Гал. 1, 18; поправљати: I Кор. 8, 1; I Сол. 5, 11; 2) κτίζειν, правити, начинити: Еф. 2, 15; -сѧ, συνοικοδομεῖσθαι, κατασκευάζεσθαι, устројавати се, сазидавати се: Еф. 2, 22; Јевр. 3, 4.

Созиратель <съзиратель m. κατασκοπός, ухода: I Мак. 12, 26.

Соизволяти v. impf. -лѧю, -лѧеши, συνευδοκεῖν, одобравати: оубїйство (Дел. 8, 1; 22, 20); Рим. 1, 32.

Соина f. Σοήνη, Сева, један крај: Ис. 43, 3. (Сава у Пс. 71, 10).

Соитіе <съитие n. coitus, полно сједињење, супружни сношај: Треб. и Ном.

Сокальница f. culina, кухиња: Прол.

Сокачь m. coquus, кувар *(Микл.)*.

Сокница f. в. сокальница.

Сокровеніе <съкръвение n. παράθεσις, постављено јело: I Мак. 6, 53.

Сокровище <съкровиште n. 1) θησαυρός, богатство, благо: Мат. 6, 19; 2) γάζα, ризница: Дел. 8, 27; благихъ: Мол. св. Духу; благајна: Мол. у св. Лит. Вас; 3) θησαύρισμα, благо: Богор. воскр. гл. 7; 4) ταμεῖον, conclavium, потајна соба: Мат. 24, 26; 5) скривено место: сѧди въ сокровищи, κάθισον κρυφῇ (I Цар. 19, 2).

Сокровищевати <съкровиштевати v. impf. -щѹю, -щѹеши, ἀποθησαυρίζειν, сабирати благо: I Тим. 6, 19.

Сокровиществовати v. impf. -ствѹю, -еши, θησαυρίζειν, стицати: злато (Тов. 12, 8); -сѧ: Приче Сол. 13, 23.

Сокровищехранитель <съкровиштехранитель m. γαζοφύλαξ, чувар ризнице: II Јездр. 2, 11; 8, 45.

Сокровищехранительница f. γαζοφυλάκιον, ризница: II Јездр., 8 44.

Сокровишный <съкровиштьнъ з. τῆς γάζης, који се налази у стоваришту, магазину: сосѹдъ (Ис. 39, 2); домъ: IV Цар. 20, 13; сокровищное хранилище, γαζοφυλάκιον, благајница, хазна: II Мак. 3, 6; Марк. 12, 41. 43.

Сокровищствовати <съкровиштьствовати v. impf. -ствѹю, -еши, θησαυ-

ῥίζειν, стицати, метати у ризницу: Пс. 38, 7; богатство дꙋховное: Сл. на стих. на св. Јов. Злат.

Сокрꙋшати < съкроушати v. impf. -шаю, -шаеши, 1) συντρίβειν, сатирати, уништавати, таманити, рушити: брани (II Мојс. 15, 3); 2) συντρίπτειν, умекшавати; мучити, цепати: сердце (Дел. 21, 13).

Сокрꙋшеніе < съкроушеније n. σύντριμμα, рушење, раскопавање: Рим. 3, 16.

Сокрꙋшити < съкроушити v. pf. -шꙋ, -шиши, συντρίβειν, уништити, разбити: корабли фарсійскія (Пс. 47, 8); Пс. 109, 5. монити/помонити

Сокꙋпечествовати < съкоупьчьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, συμπραγματεύειν, бавити се трговином, учествовати у трговини: III Мак. 3, 7.

Сокховъ Бенидъ m. био је, по предању Талмуда, вавилонски идол који се поштовао под видом квочке с пилићима; или — по мишљењу других — незнабожачки храм Венерин *(Ђјач.)*: и мꙋжіе вавилонстіи сотвориша С. Б. (IV Цар. 17, 30).

Солгати < сълъгати v. pf. солжꙋ, -жеши, ψευδεῖν, слагати: Пс. 65, 3; Дꙋхꙋ Ст҃омꙋ: Дел. 5, 3; Богꙋ: Дел. 5, 4; Јевр. 6, 18; -ся, обманути се: Сл. на хвал. на Благов.

Солило n. τρύβλιον, здела, чаша, сланик: Мат. 26, 23; Марк. 14, 20; Ст. на Г. в. на В. четврт.

Солнечный < слъньчьнъ 3. ἡλίου, сунчани: Дел. 26, 13; Апок. 16, 12.

Солнце < слъньце n. ἥλιος, сунце: Мат. 5, 45; 13, 6 и др.

Солнцезрачный < слъньцезрачьнъ 3. ἡλιόμορφος, сличан сунцу, као сунце: Кан. Анг. хран. п. 7 т. 4.

Соль < соль m. ἅλας, ἅλς, со: Мат. 5, 13 и др.

Сомжити < съмьжити v. pf. сомжꙋ, -жиши, oculos claudere, зажмурити: Прол.

Сомленіе < съмлѣније n. σύντριψις, сатирање, уништавање: Мин. 20 дец.

Сомлети < съмлѣти v. pf. -мелю, -мелеши, συντρίβειν, самлети, сатрти, раздробити: челюсти звѣрей (Мин. 29 јан.); λεπτύνειν, размрскати, смрвити, смождити *(Микл.)*.

Соммодъ јевр., језичници, незнабошци: IV Мојс. 25, 15.

Сонъ < сънъ 3. сањив; сонно видѣніе, виђење у сну: Прол.

Соніе < сънние n. ὅρασις, виђење у сну: Дел. 2, 17; ὄνειρος, ὄναρ, сан, утвара: Сјед. у Ч. погр. свет.; Мол. у Ч. погр. свешт.

Сонмица < съньмица f. συναγωγή, збор: Син. и Ст. на хвал. у Нед. цвет.

Сонмище < съньмиште n. συναγωγή, зборница: Мат҃. 4, 23 и др.; συνέδριον, врховни суд јудејски: Мат. 5, 22; Дел. 6, 15 и др.; Кан. Нед. цвет. п. 8 т. 3.

Сонмъ < съньмъ m. 1) συνέδριον, врховно судиште јудејско: Лук. 22, 66; 2) συναγωγή, зборница: Дел. 6, 9; збор, скуп: и сонмъ людей обыдетъ тя (Пс. 7, 7. 8); сонмъ державныхъ: Пс. 85, 14; 3) σύστημα, друштво: аггеловъ (Ирмол. гл. 5 п. 8 т. 3).

Сонствовати < съньствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, ὑπνώσσειν, бити поспан: Син. на В. четврт.

Сонъ < **сънъ** m. ὕπνος, сан: Мат. 1, 24; Лук. 9, 32; 2) ἐνύπνιον, виђење у сну, привиђење, утвара: IV Мојс. 13, 3; Дел. 2, 17.

Сопашька f. proboscis, рило, сурла *(Микл.)*.

Соперникъ < **съпрьникъ** m. ἀντιδίκος, супарник, противник, непријатељ: Мат. 5, 25; Лук 12, 58; 18, 3.

Сопецъ < **сопьць** m. αὐλητής, свирач: Мат. 9, 23.

Состатъ < **съпостатъ** m. в. **сꙋпостатъ**: Сл. на Г. в. у Нед. Самар.

Сопрельщатисѧ < **съпрѣльштатися** v. impf. **-щаюсѧ**, **-щаешисѧ**, συναπατᾶσθαι, обманути се, заварати се: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Сопрестоленъ < **съпрѣстольнъ** 3. συγκάθεδρος, σύνθρονος, који има с неким заједнички престо: Степ. гл. 8 ант, 3 Сл.

Сприсносꙋщный < **съприсьносѫштьнъ** 3. συναΐδιος, савечан, који је заједно с неким увек био: Кан. Успен. п. 5 ирм.; Ст. на Г. в. у Нед. цвет.; Мол. св. В. В. у Послед. прич. и на Дух. веч.

Сопричастникъ < **съпричастьникъ** m. συμμέτοχος, саучесник, заједничар: Еф. 5, 7; Ст. гл. 6 на св. Ник.; друг: Сјед. 2 на св. влмч. Прок. и Прен. м. св. архђ. Ст.

Сопричаствовати < **съпричаствовати** v. impf. **-ствꙋю**, **-еши**, συμμετέχειν, имати удела у нечем: **мзды** (Син. у Суб. месоп).

Сопричести < **съпричисти** v. pf. **-причтꙋ**, **-чтеши**, ἑνόω, сјединити, придружити, прибројати: **сопричти** (ἕνωσον) **ихъ избранномꙋ твоемꙋ стадꙋ** (Мол. за оглаш. у св. Лит. Злат.).

Сопротивенъ, **-ый** < **съпротивьнъ** 3. 1) ἐναντίος, противан, непријатељски, мрзак: Дел. 26, 9; Мол. у св. Лит. Вас.; ὑπεναντίος, супротан: Кол. 2, 14; Јевр. 10, 27; 2) ἀντικείμενος, противник: I Кор. 16, 9; 3) βάρβαρος, иноземац, непријатељ: **побѣдꙑ .. на сопротивныѧ дарꙋѧ** (Троп. на Воздв. ч. к.).

Сопротивитисѧ < **съпротивитися** v. pf. **-влюсѧ**, **-вишисѧ**, 1) ἀντοφθαλμεῖν, противити се: Дел. 27, 15; 2) ἀντιμάχεσθαι, у боју насупрот стати: Ст. на хвал. у Нед. сироп.

Сопротивльшійсѧ 3. part. praet. act. I од **сопротивитисѧ**, ἀπειθήσας, непослушан, непокоран, неверан: Јевр. 11, 31.

Сопротивлѧтисѧ v. impf. **-влѧюсѧ**, **-ешисѧ**, ἀνθίστασθαι, противити се, супротити се: Дел. 13, 8.

Сопротивобожный < **съпротивобожьнъ** 3. ἀντίθεος, противан Богу: Ирмол. гл. 6 п. 8 ирм. 10.

Сопротивоборецъ < **съпротивоборьць** m. ἀνταγωνιστής, противник: Сл. на лит. на ц. К. и Јел.

Сопротивъ < **съпротивъ** adv. ἐξεναντίας, насупрот, на противној страни: Пс. 22, 5; 34, 3; **с. глаголати**, ἀντιλέγειν, насупрот говорити, противуречити: Дел. 13, 45; 28, 19. 22.

Сопрѧгнꙋти < **съпрагнѫти** v. pf. **-гнꙋ**, **-гнеши**, συζευγνύναι, спрегнути, упрегнути, сјединити браком: **иже Богъ сопрѧже...** (Мол. у Ч. венч.); **какѡ сопрѧгохомсѧ смерти** (Ст. гл. 8 у Ч. погр.).

Сопрѧженіе < **съпраженне** n. συζυγία, спрезање, свеза, здруживање: Мол. у Ч. венч.

Сопрѧзати < **сѫпрѧзати** v. impf. -**заю**, -**заеши**, συζευγνύναι, спрезати, свезивати, здруживати *(Вост.)*.

Сопрѧтати < **сѫпрѧтати** v. impf. -**таю**, -**таеши**, συστέλλειν, запретати: лѹчы сопрѧтаѵъ скры (Кан. ч. Крста п. 4 ирм.).

Сопрѧщи < **съпраштн** v. pf. -**гѹ**, -**жеши**, συζευγνύναι, спрећи, сјединити, здружити: сопрѧзи животѹ егѡ аггела свѣтла (Мол. 4 у Ч. оглаш. и мол. 1 у Ч. венч.); сопрѧже емѹ женѹ: Прол.

Сопѹха f. fuligo, чађ, гар *(Микл.)*.

Сопѹхъ m. σίφον, водена цев, штрцаљка за ватру (*Микл.*).

Сопхати < **съпьхати** v. impf. -**хаю**, -**хаеши**, comprimere, стиснути, притиснути: ногами; избити: палицами (Прол.).

Сопѣлъ m. αὐλός, свирала: I Кор. 14, 7.

Сопати v. impf. **соплю**, -**плеши**, tibia canere, свирати: Ни соплющихъ во свирѣли когда послѹшаше (Прол.).

Соработникъ < **съработьникъ** m. σύνδουλος, сарадник, сатрудник, другар у служењу: Кол. 1, 7; 4, 7.

Сорокоѹстіе n. и **сорокоѹстъ** m. < **сарокоѹсти** f. τεσσαρακοστή, заупокојне литургије умрлима у току 40 дана од дана њихове смрти. В. **сарандаръ**.

Сосвататисѧ v. impf. -**таюсѧ**, -**таешисѧ**, ἐπιγαμβρεύειν, оженити се, опријатељити се с неким женитбом: I Мојс. 34, 9.

Сосецъ < **съсьць** m. μαστός, сиса: Лук. 11, 27; 23, 29; Апок. 1, 13; сосцы ѿ камене, водени извори: Јер. 18, 14; сосцы сыхахѹсѧ: Ст. на 9 часу на Бадњи д.

Соскание < **съсъканне** n. κλῶσμα, клупче, конопац, конац: изгребїй (Суд. 16, 9).

Соскѹтати < **съскоутати** v. pf. -**таю**, -**таеши**, περιστέλλειν, опремити, обући мртваца; исказати мртвацу последњу почаст: соскѹтай тѣло егѡ (Прем. Ис. Сир. 37, 16).

Сословіе < **съсловие** n. κατάλογος, списак; друштво, збор: отцевъ (Ст. на блаж. у Нед. св. от. 11 окт.).

Сослѹжебникъ < **съслоужьбьникъ**, m. σύνδουλος, саслужитељ, друг у служби: I Јездр. 6, 13.

Составити < **съставити** v. pf. -**влю**, -**виши**, ἱστάναι, саставити, извршити: Пс 20, 12; συνιστάναι, поставити, метнути: сѣть (Пс. 140, 9); составите праздникъ во ѹчащающихъ до рогъ олтаревыхъ (Пс. 117, 27), συστήσατε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου, празнујте учестаним (многим) жртвама чија крв долази до рогова олтарских (*Зигаб.*, 933).

Составленіе < **съставление** n. σύστασις, састав: перстное (Ирмол. гл. 2. п. 5 ирм. 16).

Составлѧти < **съставлıати** v. impf. -**влѧю**, -**еши**, συνιστάναι, састављати, откривати: Рим. 3, 5; доказивати: Рим. 5, 8.

Составъ < **съставъ** m. 1) ἀφή, зглавак: Кол. 2. 19; 2) ὑπόστασις, личност, духовно биће; нада, узданица: Пс. 38, 8; Јевр. 3, 14; живот: и составъ мой мкѡ ничтоже предъ тобою (Пс. 38, 6); биће: Пс. 88, 48.

Состарѣватисѧ < състарѣватися v. impf. -ваюсѧ, -ешисѧ, γηράσκειν, старити: Јевр. 8, 13.

Состарѣтисѧ < състарѣтися v. pf. -рѣюсѧ, -рѣешисѧ, γηράσκειν, остарити: Јов. 21, 18.

Состольчкъ < състольникъ m. σύνεδρος, σύνθρονος, који заједно с неким седи за столом: Мин. 28 окт.

Состоѩнїе < състоꙗние n. κατάστημα, стање: III Мак. 5, 30; Сјед. 2 на св. ап. Андр. Првозв.

Состоѩтисѧ < състоꙗтися v. impf. -стоюсѧ, -ишисѧ, συνεστηκέναι, држати се, стојати у некоме: Кол. 1, 17.

Сострадалецъ < састрадальць m. συνάθλος, сапатник; συμμάρτυς, самученик: Мин. 28 февр.

Сострадателенъ < сьстрадательнъ 3. συμπαθής, који има сажаљење према туђим страдањима, болећив, милостив: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Сострастїе < състрастие n. συμπάθεία, саучешће, сажаљевање, симпатија: Мол. 7 у Посл. св. прич.

Состроенїе < състроение n. σύνθεσις, састављање: красы славныѧ, τοῦ κόσμου τῆς δόξης (Ис. 3, 19) буквално с јевр. значи: повеза на глави, турбан (*Дјач.)*.

Состѧзанїе < състазание n. συζήτησις, спор, препирка: Дел. 28, 29.

Состѧзатисѧ < състязатися v. impf. -заюсѧ, -заешисѧ, συλλαλεῖν, разговарати се: Дел. 25, 12.

Сосѹдохранитель < съсѫдохранитель m. σκευοφύλαξ, чувар црквене ризнице: Прол.

Сосѹдъ < съсѫдъ m. 1) σκεῦος, суд, посуда: Мат. 12, 29; ἀγγεῖον, посуда: Ном. пр. 200; 2) ἀνάθημα, накит, дар, поклон, заклад: Лук. 21, 5; с. дѣвства, κειμήλιον, залог девичанства (*Жив.)*.

Сосѹтствовати < съсѫтьствовати v. impf. -ствѹю, -ствѹеши, simul esse, заједно с неким бити, присуствовати (*Микл.)*.

Сосхнѹти < съсъхнѫти v. pf. -хнѹ, -хнеши, συνφρύγειν, сасушити: ѩкѡ сѹшило (Пс. 101, 4).

Сосѣдитель < съсѣдитель m. συνκάθεδρος, који заједно с неким седи: престолѹ отеческомѹ (Ст. по пол. на Возн.).

Сосѣдѣнїе < съсѣдѣние n. συνεδρία, сеђење заједно с неким, заседавање: Кан. Возн. 2 п. 9 т. 3.

Сотворити < сътворити v. pf. -рю, -риши, 1) ποιεῖν, јевр. bara, начинити нешто из ничега, створити: I Мојс. 1, 1; Апок. 14, 7; учинити, урадити: Мат. 1, 24; Јов. 5, 29; ловцы̀ человѣкѡмъ: Мат. 4, 19; Марк. 1, 17; 2) προχειρίσασθαι, поставити: слѹгѹ (Дел. 26, 16); 3) χρηθῆναι, користити се нечим: по области ей (I Кор. 9, 12); 4) κτίσαι, створити: I Тим. 4, 3; 5) ἐπιτελεῖν, довршити: Јевр. 8, 5; -сѧ, γίνεσθαι, постати: Рим. 11, 17.

Сотворѧти < сътворѧти v. impf. -рѧю, -рѧеши, ἐργάζεσθαι, радити, спремати, припређивати; -сѧ, постојати: нетлѣненъ, постојати бесмртан: Кан. прич. п. 8 Сл.

Сотворь, -ши, -ше; -шїй 3. part. praet. act. I од сотворити, ποιήσας, учинивши: Мат. 21, 6; λαβών: совѣтъ, договоривши се (Мат. 27, 7); πράξας, који је чинио: благаѧ, ѕлаѧ (Јов. 5,

29); чародѣѧнїѧ, који је чарао: Дел. 19, 19.

Сотникъ <**сътьникъ** m. ἑκατόνταρχος, сатник, капетан, офисир који има под собом сто војника: Мат. 8, 5. 8. 13 и др; Стат. II ст. 108.

Сотренїе <**сътрениіе** n. ἐπιτρίψις, вал: воздвигнутъ (ἀροῦσιν од αἴρω) рѣки сотренїѧ своѧ, подижу реке валове своје (Пс. 92, 4).

Сотрети <**сътрѣти** v. pf. **сотрȣ, -трєши**, 1) συντρίβειν, сатрти, скрушити: I Мојс. 3, 15; и сотрени сȣть пред лицемъ его (I Мак. 5, 7); вереи сотрошасѧ: Ст. у Ч. погр. свешт.; вереи адѡвы сотрый: Ст. на стих. воскр. гл. 6; 2) θραύειν, разбити, смождити: Кан. воскр. гл. 1 п. 1 ирм.

Сотрыти <**сътрыти** v. pf. **-трыю, -еши**, συντρίβειν, потрти: ѹтвержденїе хлѣбное (Пс. 104, 16); λικμήσειν, сатрти: Мат. 21, 44.

Сотрѧсенїе <**сътрѧсениіе** n. τίναγμα, дрхтање, тресак, трепетање: с. гласѡвъ, гром: Јов. 28, 26.

Сотрѧстисѧ <**сътрѧстисѧ** v. pf. **-сȣсѧ, -сешисѧ**, σειθῆναι, стрести се, уздрхтати се: Мат. 28, 4.

Сотъ <**сътъ** m. κηρίον, сат: ѿ пчелъ (Лук. 24, 42).

Соѹгнетатисѧ <**съоугнѣтатисѧ** v. impf. **-таюсѧ, -ешисѧ**, συμπνίγειν, гушити се нечим: попеченьми житейскими (Ант. 1 на В. четврт.).

Соѹзникъ <**сѫзьникъ** m. socius captivitatis, који је заједно с неким у сужањству *(Микл.; Дјач.)*.

Соѹзъ <**сѫзъ** m. σύνδεσμος, свеза: Ис. 58, 6. 9; Кол. 2, 19; 3, 14; δέσις, веза: Конд. у Нед. III В. п.

Соѹслаждатисѧ <**съоуслаждатисѧ** v. impf. **-ждаюсѧ, -ешисѧ**, συνήδεσθαι, налазити задовољство, имати радост: Рим. 7, 22.

Соѹтѣшитисѧ <**съоутѣшитисѧ** v. pf. **-шȣсѧ, -шишисѧ**, συμπαρακληθῆναι, утешити се чиме заједно с неким: вѣрою общею (Рим. 1 12).

Сохранити <**съхранити** v. pf. **-храню, -нишн**, 1) φυλάσσειν, сачувати: Мат. 4, 6; Марк. 10, 20; Лук. 18, 21; 2) τηρεῖν, одржати: слово (Јов. 17, 6); **-сѧ**, τηρηθῆναι, сачувати се: I Сол. 5, 23.

Сохранникъ <**съхраньникъ** m. custos, чувар: Прол.

Сохраннѡ <**съхраньно** adv. ἀσφαλῶς, опрезно, пажљиво: Марк. 14, 44; Уч. изв.

Сохранѧти <**съхранѧти** v. impf. **-нѧю, -нѧеши**, θησαυρίζειν, скупљати: I Кор. 16, 2.

Сочевенъ <**соуєвьнъ** 3. φακοῦ, од сочива, лећа: варенїе сочевно, скухано леће (I Мојс. 25, 34).

Сочевица <**соуивица** f. φακός, сочиво, леће: II Цар. 17, 28.

Сочетаватисѧ <**съуєтаватисѧ** v. impf. **-ваюсѧ, -ваешисѧ**, συνδιάζειν, сједињавати се, ступати у заједницу: Хрїстȣ (Ч. оглаш.); мȣжȣ жена: Мол. у Ч. венч.

Сочетанїе <**съуєтаниіе** n. συναφεία, телесно сједињење: Кан. Богој. п. 6 т. 1; с. брака, венчање, женитба, удадба *(Микл.)*.

Сочетати <**съуєтати** v. pf. **-таю, -таеши**, συζευγνύναι, сјединити, саставити: Мат. 19, 6; Марк. 10, 9; здружити: Мол. у Ч. венч.; **-сѧ**, здружити се, ступити у везу: Сл. на Г. в. на преп. Пар.

Сочиненїе < **съчинениe** n. σύνταγμα, σύνταξις, наредба, уредба, уређење: II Мак. 2, 24; 15, 39.

Сочислитель m. ἐκλογιστής, проценитељ, чиновник који је водио статистику о броју, кретању становништва: Тов. 1, 22.

Сочтитисѧ < **съчьтитисѧ** v. pf. -**чтѹсѧ**, -**чтишисѧ**, συνδυάζεσθαι, здружити се, спарити се: Пс. 140, 4.

Сошедъ, -**ши**, -**шее**; -**шїй** < **сьшьдъ** 3. part. praet. act. I од **снити**, κατελθών, сишавши: Дел. 8, 5; 18, 22.

Сошествїе < **сьшьствие** n. κατάβασις, силазак: **Ст҃агѡ Дѹха**.

Сошествовати v. impf. -**ствѹю**, -**еши**, ићи заједно с неким: Прол.

Союзъ < **съѭзъ** m. в. **соѹзъ**: Дел. 8, 23; Еф. 4, 3.

Союзникъ < **съѭзьникъ** m. савезник: Прол.

Сообразенъ, -**ый** < **съобразьнъ** 3. σύμφυτος, сличан, једнак: Рим. 6, 5; σύμμορφος, једнолик: Филиб. 3, 21; Степ. гл. 8 ант. 3 Сл.; Мол. у св. Лит. Вас.

Сообразовати < **съобразовати** v. impf. -**зѹю**, -**зѹеши**, συμμορφοῦν, сличним чинити, подражавати: Ст. на лит. на св. Андр. Првозв.; -**сѧ**, συσχηματίζεσθαι, образовати се, равнати се по чему: Рим. 12, 2; бити налик на нешто: Филиб. 3, 10.

Сообщатисѧ < **съобьштатисѧ** v. impf. -**щаюсѧ**, -**щаешисѧ**, κοινωνεῖν, учествовати, примати део: II Јов. 1, 11.

Сообщенїе < **съобьштение** n. κοινωνία, општење, учешће: II Кор. 9, 13.

Сообщникъ < **съобьштьникъ** m. συγκοινωνός, саучесник: I Цар. 20, 30; I Кор. 9, 23; Филиб. 1, 7; друг: Конд. св. Сави.

Сообѣситисѧ < **съобѣситисѧ** v. pf. -**шѹсѧ**, -**сишисѧ**, συγκρεμάσθαι, бити обешен заједно с неким: Ст. на хвал. воскр. гл. 3.

Соодолѣвати < **съодолѣвати** v. impf. -**ваю**, -**ваеши**, κατακυριεύειν, господарити: Марк. 10, 42.

Соодолѣти < **съодолѣти** v. pf. -**лѣю**, -**лѣеши**, καταδυναστεύειν, подврћи некога под своју власт, покорити, заробити: II Мојс. 21, 17; Марк. 10, 42.

Соорѹжити < **съорѫжити** v. pf. -**жѹ**, -**жиши**, κατασκευάζειν, устројити, начинити: Јевр. 9, 2.

Соѿстѹпникъ < **съотъстѫпьникъ** m. συναποστάτης, отпадник: Сл. на Г. в. у пет. I Нед. В. п.

Спанъ 3. σπανός, barbam raram habens, који има ретку браду *(Микл.)*.

Спата f. gladius, мач *(Микл.)*.

Спасшїй 3. part. praet. act. I сл. обл. од **спасти**, σώσας, који је спасао: II Тим. 1, 9.

Спати < **съпати** v. impf. **сплю**, **спиши**, καθεύδειν, κοιμᾶσθαι, спавати: Мат. 8, 24; Марк. 4, 27; **иже во тмѣ спѧщїи**: Ст. на блаж. воскр. гл. 2.

Спадарїй m. σπαθάριος, носилац царевог мача: Прол.

Спекѹлаторъ m. грч., стражар, џелат: Марк. 6, 27.

Спирникъ < **съпирьникъ** m. συμπότης, conviva, друг за столом, који заједно с ким руча, учесник у гозби: Прол.

Списанїе < **съписание** n. 1) ἀντίγραφον, препис: **сп. посланїѧ** (I Мак. 8, 22); **повелѣнїѧ**: Јестир 4, 8; 2) σύγγραμμα, попис, спис

(Вост.); 3) cautio, опрезност, смотреност. јамчење: Ст. на блаж. у II Нед. В. п.

Спїра < **спира** f. грч., чета: Марк. 15, 16; Јов. 18, 3. 12; Дел. 21, 31.

Соплеменникъ < **съплеменьникъ** m. συμφυλέτης, суплеменик: I Сол. 2, 14.

Сплести < **съплести** v. pf. -т8, -теши, πλέκειν, оплести: вѣнецъ ѿ тернїѧ (Мат. 27, 29; Марк. 15, 17; Јов. 19, 2).

Спляна f. σπλήν, слезина; нека врста болести: Ном. пр. 20.

Сплѣнникъ < **съплѣньникъ** m. συναιχμάλωτος, који је заједно с неким у сужањству, другар у сужањству: Рим. 16, 7; Кол. 4, 10; Филиб. 1, 23.

Сплѧсати < **съплясати** v. impf. сплѧш8, -шеши, una saltare, заједно с неким плесати, играти: Прол.

Споболѣти v. pf. -болю, -лиши, συναλγεῖν, condolere, заједно с неким осећати, трпети бол, жалост: Прем. Сир. 37, 16.

Споборати < **съпоборати** v. impf. -раю, -раеши, συμμάχειν, заједно се с неким борити, помагати у борби: тайнѡ споборая силою егѡ (Сл. на Г. в. на св. влмч. Теод. 17 февр.).

Споборенїе < **съпоборение** n. συμμαχία, помоћ у рату, ратни савез: Јудит 3, 6; прїидоша на споборенїе ем8 (Јудит 7, 1); когѡкъ споборенїе: III Мак. 3, 10; составити сп., склопити савез у рату: I Мак. 8, 17.

Споборитель m. σύμμαχος, који се заједно бори, бојни друг, савезник: I Мак. 9, 60.

Споборникъ < **съпоборьникъ** m. σύμμαχος, помоћник, савезник у рату: II Мак. 14, 34; Ст. на лит. св. Дим.

Споборство n. συμμαχία, помоћ у рату, ратни савез, савезништво: I Мак. 8, 22.

Споборствовати < **съпоборьствовати** v. impf. -ств8ю, -еши, συνεκπολεμεῖν, заједно с неким ратовати, помагати некоме у рату: V Мојс. 20, 4; кралю нашем8 споборств8й: Ст. на стих. у III Нед. В. п.

Спогребстися < **съпогребстися** v. pf. -б8сѧ, -беши сѧ, συνθάψεσθαι, погребсти се, бити погребен заједно с неким: Рим. 6, 4; Кол. 2, 12; вчера спогребохсѧ тебѣ: Кан. Пасхе п. 3 т. 2.

Сподвижникъ < **съподвижьникъ** m. συναγωνιστής, саучесник у борби, суборац: Мин. 20 јан.

Сподвизати < **съподвизати** v. impf. -заю, -заеши, συγκινῆσαι, бунити: Дел. 6, 12; -сѧ, συναθλῆσαι, борити се заједно с неким: Филиб. 1, 27; 4, 3.

Сподобити < **съподобити** v. pf. -блю, -биши, ἀξιῶσαι, удостојити: II Сол. 1, 11; καταξιῶσαι: Сподоби Гд҃и въ день сей... И сподоби насъ Вл҃ко..; -сѧ, καταξιοῦσθαι, удостојити се: Лук. 21, 36; И ѡ сподобитисѧ намъ слышанїю ст҃агѡ еѵ҃лїа ... и да бисмо се удостојили слушања... (Служ.).

Сподоблѧти < **съподоблити** v. impf. -блѧю, -блѧеши, ἄξιον ἡγεῖσθαι, удостојавати, показивати сваку част: I Тим. 6, 1; -сѧ, ἀξιοῦσθαι, удостојавати се, бити достојан: I Тим. 5, 17.

Сподъ m. συμπόσιον, група, гомила: Марк. 6, 39.

Споенїе < **съпоение** n. σύγκλιμα, спој, оплата: III Цар. 7, 29.

Спожити < **съпожити** v. pf. **-живȣ, -вєши**, 1) συζῆν, проживети заједно с неким: Јект. у Послед. о двобрач.; 2) συναναστρέφεσθαι, дружити се, општити с неким: и человѣкωмъ споживє (Мол. у св. Лит. Вас.).

Спомѧнȣтисѧ < **съпомѧнѫтися** v. pf. **-нȣсѧ, -нєшисѧ**, опоменути се, сетити се: Прол.

Спона < **съпона** f. ἐμπόδισμα, сметња, препона, препрека: Уч. изв.

Спорина f. abundantia, изобиље *(Микл.)*.

Спорливъ < **съпорьливъ** 3. φιλόνεικος, свадљив: I Кор. 11, 16.

Спорȣчатисѧ < **съпорѫчатися** v. impf. **-чаюсѧ, -єшисѧ**, ἐγγύας διδόναι, склопити уговор за заруке, верити се, заручити се: причєтникъ спорȣчаѧйсѧ .. (Ном. пр. 1).

Спорȣчникъ < **съпорѫчьникъ** m. ἔγγυος, ἐγγυητής, јемац: Прем. Ис. Сир. 29, 18; II Мак. 10, 28; Син. у суб. месоп.

Спорȣчница < **съпорѫчьница** f. ἐγγυητρία, посредница, која јемчи *(Вост.; Дјач.)*.

Спосадити < **съпосадити** v. pf. **-ждȣ, -дишн**, συγκαθίσαι, сместити, посадити заједно с неким: Еф. 2, 6; Сл. на Г. в. на Возн.

Спослȣшествовати < **съпослоушьствовати** v. impf. **-ствȣю, -єши**, προσμαρτυρεῖν, συμμαρτυρεῖν, сведочити заједно с неким: III Мак. 5, 12; Рим. 2, 15; 8, 16.

Спослѣдствовати < **съпослѣдьствовати** v. impf. **-ствȣю, -єши**, συνακολουθεῖν, спроводити, путовати, ићи заједно с неким: Лук. 23, 49.

Спософствовати < **съпособьствовати** v. impf. **-ствȣю, -єши**, συναντιλαμβάνειν, доприносити, помагати: Рим. 8, 26.

Спосп̑ѣшествовати < **съпоспѣшьствовати** v. impf. **-ствȣю, -єши**, παριστῆναι, помагати: Рим. 16, 2; συλλαμβάνειν, потпомагати: Филиб. 4, 3; ἐνεργῆσαι, сарађивати: Гал. 2, 8; συνεργεῖν, бити сарадник, заједно помагати: I Кор. 16, 16; II Кор. 1, 16; 6, 1.

Споспѣшникъ < **съпоспѣшьникъ** m. συνεργός, помоћник, сатрудник, сарадник: Рим. 16, 3. 9. 21 и др.; унапређивач: покаѧнїѧ (Ст. на стих. 3 на св. Јов. Злат.).

Спостникъ < **съпостьникъ** m. συννηστεύων, који пости заједно с неким *(Вост.)*.

Спострадати < **съпострадати** v. impf. **-ждȣ, -ждєши**, 1) συγκακοπατεῖν, заједно с неким трпети, страдавати: II Тим. 1, 8; 2) συμπαθῆσαι, сажаљевати, имати саучешће: Јевр. 10, 34; 3) μετριοπαθεῖν, снисходити, показати се благим: Јевр. 5, 2.

Спрєбывати < **съпрѣбывати** v. impf. **-ваю, -ваєши**, συνοικεῖν, становати, живети заједно с неким: II Мак. 1, 14; συνδιάγειν, пребивати заједно с неким: Ак. Бог. конд. 9.

Спрєбытєль < **съпрѣбытєль** m. σύνοικος, који заједно с неким станује, укућанин: Кан. Анг. хран. п. 5 т. 1.

Спрєбыти < **съпрѣбыти** v. pf. **спрєбȣдȣ, -дєши**, συμπαραμένειν, остати: Филиб. 1, 25.

Спрєди adv. ἔμπροσθεν, спреда, однапред: Апок. 4, 6.

Спрєдстоѧтєль < **съпрѣдъстоѩтєль** m. који претстоји с другим: аггєлωмъ (Ст. на Г. в. на св. Саву).

Съпригвоздити v. pf. -ждѫ, -здиши, συγκαθηλοῦν, приковати заједно с нечим: страхѫ твоемѫ (Мол. 3 по прич.).

Съприпрѧщи < съприпраштн v. pf. -прѧгѫ, -жеши, coniungere, сјединити, здружити, припојити, припрећи: Прол.

Съприсѣдникъ < съпристѣдьникъ m. qui simul adsidet, који седи заједно с неким: Прол.

Съпричастникъ < съпричѧстьникъ m. συμμέτοχος, друг, саучесник, заједничар: Еф. 3, 6.

Съпрїемникъ < съприимьникъ m. в. съпричастникъ: Мин. 2 септ.

Съпрїωбщитисѧ < съприобьштитися v. pf. -щѫсѧ, -щишисѧ, συγκοινωνεῖσθαι, примити, узети учешће у нечему: Филиб. 4, 14.

Съпросїати < съпросиꙗти v. impf. -аю, -аеши, συνεκλάμπειν, заједно с неким сијати, зрачити, пуштати зраке: ѿ Отца спросїавшїй (Степ. гл. 8 ант. 3 Сл.).

Съпростретисѧ < съпрострѣтися v. pf. -стрѫсѧ, -стрешисѧ, συνεκτείνεσθαι, продужити се: Ак. Бог. конд. 11.

Съпротѧгнѫти < съпротѧгнѫти v. pf. -гнѫ, -гнеши, συντείνειν, натегнути, напрегнути *(Вост.)*.

Съпротѧженнѡ < съпротѧжьно adv. συντόνως, натегнуто, јако; марљиво, брижљиво, усрдно: Ирмол. гл. 1 п. 3.

Съпрѧженїе < съпрѧжениѥ n. ζεῦξις, спрезање, сједињење, здруживање, верење: Ч. погр. свешт. ик. 22.

Съпрѧтати < съпрѧтати v. impf. -таю, -таеши, συστέλλειν, слагати, срећивати: иже знаменїѧ (Ч. венч.); -сѧ, ὑποστέλλειν, стиснути се, осећати се пониженим, постати плашљив: трепетомъ спрѧташесѧ, беше обузет страхом, плашаше се (Конд. Соб. св. Јов. Прет.).

Съпрѧщи < съпрѧшти v. pf. спрѧгѫ, -жеши, συζευγνύναι, спрећи, сјединити, здружити: спрѧгїй емѫ помощника по немѫ (Мол. у Ч. венч.); -сѧ, здружити се: спрѧгошасѧ спрѧженїемъ вѣчнымъ (Ч. погр. свешт. ик. 22).

Съѫдъ < спѫдъ m. 1) μόδιος, суд, посуда: Мат. 5, 15; Марк. 4, 21; Лук. 11, 33; Стат. I ст. 19; 2) κόρος, мерица (у *Данич.*: гомор): III Мојс. 27, 16; IV Мојс. 11, 32.

Съпѫтникъ < съпѫтьникъ m. συνοδοίπορος, сапутник: Ант. 14 на В. четврт.

Съпѫщати < съпоущати v. impf. -щаю, -щаеши, καθίημι, спуштати: сосѫдъ... спѫщаемь на землю (Дел. 10, 11).

Съпѣтисѧ < съпѣтися v. pf. спѣюсѧ, -еишсѧ, εὐοδοῦμαι, успевати, напредовати: Јер. 12, 1.

Съпѣхъ m. 1) τάχος, celeritas, брзина; 2) προκοπή, напредовање, успевање; 3) προθυμία, ревност, настојање *(Микл.)*.

Съпѣшити v. impf. спѣшѫ, -шиши, σπουδάζειν, журити, хитати *(Микл.; Дјач.)*.

Съпѣѧтисѧ < спѣꙗтися v. impf. спѣюсѧ, -еишсѧ, προκόπτειν, напредовати, добро се развијати: III Јов. 1, 2.

Съпѧ, спѧй part. praes. act. од спати, καθεύδων, κοιμώμενος, који спава: Мат. 13, 25; 28, 13; Лук. 22, 45.

Спѧти < съпати v. pf. спнꙋ, спнеши, πεδᾶν, покорити: спѧлъ еси всѧ востающыѧ на мѧ подъ мѧ (Пс. 17, 40); тїи спѧти бышѧ и падошѧ: Пс. 19, 9.

Сработникъ < сърабоЂьникъ m. σύνδουλος, сарадник, другар, сатрудник: ѡ Господѣ (Кол. 4, 7).

Срадоватисѧ < сърадоватиса v. impf. -дꙋюсѧ, -ешисѧ, συγχαίρειν, радовати се заједно с неким: мнѣ (Богор. воскр. гл. 6; Конд. воскр. гл. 2); συναγάλλεσθαι, клицати заједно с неким, славити некога: Троп. преп. жен.

Срамословїе n. αἰσχρολογία, срамне речи: Кол. 3, 8.

Срамлѧти < срамлꙗти v. impf. -лѧю, -лѧеши, καταισχύνειν, срамотити: главꙋ свою (I Кор. 11, 4. 5); I Кор. 11, 22; -сѧ, ἐντρέπεσθαι, срамити се: Лук. 18, 2. 4; Јевр. 12, 9.

Срамота f. αἰσχύνη, срамота, срам, стид: Пс. 68, 8; срамоты, αἰσχημοσύνη, срамни удови: III Мојс. 18, 7; Јевр. 12, 2; Ап. 3, 18.

Срамъ m. αἰσχύνη, ἐντροπή, срам, стид: Пс. 34, 26; 43, 16; I Кор. 6, 5.

Срамѧжливъ, -ый < срамажьливъ 3. verecundus, срамежљив, стидљив: Прол.

Срасленный < сърасльнъ 3. συμφυής, сраштен, који заједно с неким расте; исте природе, једнак: Рим. 6, 5; сродан: Кан. Дух. II п. 3 т. 2.

Сраспинати < съраспинати v. impf. -наю, -наеши, συσταυροῦν, распињати некога заједно с неким; -сѧ, распињати се заједно с неким: и сраспинаюсѧ и спогребаюсѧ крещенїю Твоемꙋ (Троп. мученицама); Сраспинахсѧ Тебѣ вчера Хрїсте: Кан. Пасхе п. 3 т. 2.

Срастворенїе < сърастворенье n. σύγκρασις, сливање, спајање, мешање: Ст. на блаж. св. Дим.

Срастлѣвати < срастлѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, συμφθείρειν, кварити, упропашћивати, развраћати: Кан. анг. хран. п. 5 Сл.

Сраслѣнїе < сърастенье n. συνούλωσις, исцељење: язвы (Јер. 33, 6).

Срачица f. 1) ἱμάτιον, доња хаљина: Мат. 5, 40; 2) χιτών, кошуља: III Мојс. 8, 7; Лук. 6, 29; 3) чаршав (обично беле боје) којим се покрива св. престо у олтару.

Сребро даненъ < сребродань 3. ἀργυρολόγητος, који плаћа сребром данак, порезу: храмъ (II Мак. 11, 3).

Среброд ѣлъ m. ἀργυροκόπος, уметник који прави од сребра разне ствари, златар: Суд. 17, 4.

Среброковачь m. в. сребродѣлъ: Дел. 19, 24.

Сребро кꙋзнецъ < сребрькоузньць m. в. сребродѣлъ: Прол.

Сребролїѧтель m. ἀργυροχόος, кујунџија, златар: Прем. Сол. 15, 9.

Среда < срѣда f. τὸ μέσον, средина: ѿ среды людей, из средине људи, између народа (III Цар. 14, 7); на средꙋ предъ Іисꙋса, насреду.. (Лук. 5, 19); изъ среды полка: IV Мојс. 14, 44.

Средовѣкъ m. qui mediae est aetatis, средовечан човек: Прол.

Средопентикостный 3. ὁ τῆς μεσοπεντηκοστῆς, који се односи на преполовљење Педесетнице: Син. у Нед. Самар.

Средопостный < срѣдопостьнъ 3. μεσονηστίμος, средњи у посту: не-

дѣлѧ, средња (четврта) недеља Великога поста: **ѿ срєды срєдопостныѧ** (св. Лит. пређеосв.).

Срєдопѧтьдєсѧтница f. μεσοπεντηκοστία, средина (преполовљење) Педесетнице *(Дјач.)*.

Срєдорѣчїє < **срѣдорѣчиѥ** n. Μεσοποταμία, Месопотамија, земља која лежи у средини између две реке Јефрата и Тигра: **отрокꙋ патрїарха Авраама сшєствовавый въ срѣдорѣчїи**, који си заједно са слугом патријарха Аврама путовао у Месопотамији (Мол. у Ч. обруч.).

Срєдостѣнїє < **срѣдостѣниѥ** n. μεσότοιχον, средња стена, преграда, пребој: **ѡграды** (Еф. 2, 14); **ср. градєжа разрꙋшисѧ**: Ст. на Г. в. на Божић.

Сристатисѧ < **сърнстатиса** v. impf. **сриџꙋсѧ, -щєшисѧ**, ἐπισυντρέχειν, стећи се: Марк. 9, 25; συντρέχειν, скупити се: **но виждь сриџꙋщѧсѧ оученики** (Јев. ст. гл. 7).

Сродникъ < **сєродьникъ** m. 1) συγγενής, сродник, рођак *(Вост.)*; 2) ὁμοεθνής, суплеменик: II Мак. 12, 5.

Срѣсти < **сърѣсти** v. pf. **срѧщꙋ, -щєши**, ὑπαντῆσαι, συναντῆσαι, срести: Мат. 8, 28; Дел. 10, 25; ἀπαντῆσαι, изићи у сусрет: I Мојс. 49, 1; II Мојс. 4, 24; Кан. Бож. п. 1 ирм.; **-сѧ: милость и истина** (Пс. 84, 11).

Срѣтєнїє < **сърѣтєниѥ** n. συνάντησις, сусрет: IV Мојс. 23, 3; Мат. 8, 34; Јов. 12, 13; I Сол. 4, 17.

Срѣтити v. pf. **-щꙋ, -тиши**, в. **срѣсти**: **срѣтилъ єси дѣвꙋ** (Троп. воскр. гл. 6); Ст. на блаж. гл. 2.

Срѧща < **сърашта** f. ὑπάντησις, сусрет: **въ срѧщꙋ изыти**, изићи у сусрет (Прол.).

Срѧщъ m. σύμπτωμα, нападај; несрећа, зараза: **ѿ срѧща и бѣса полꙋдєннагѡ**, од заразе која бесни у подне (Пс. 90, 6); **ни срѧща смотритє ѿ птицъ**, οὐδὲ ὀρνιθοσκοπήσεσθε, нити гледајте на лет птица; по *Данич.*: не врачајте по лету птица (III Мојс. 19, 6.).

Ссати < **съсати** v. impf. **ссꙋ, ссєши**, θηλάζειν, сисати: V Мојс. 32, 13; Лук. 11, 27; **изъ оустъ младєнєцъ и ссꙋщихъ..** (Пс. 8, 3; Мат. 21, 16; Причаст. на Лаз. суб.); пити: **краєсѣкомый камєнь**: Кан. Нед. цвет. п 3 ирм.

Ссєльникъ < **съсєльникъ** m. ἐγχώριος, урођеник, који се заједно с неким населио, настанио: **мꙋченикѡвъ ссєльничє** (Ст. на Г. в. на св. влмч. Георг.).

Ссꙋщєственъ, -нный, < **съсѫштьствьнъ** з. који има с неким једно суштаство: Тр. цв.

Ссꙋщїй з. part. praes. act. сл. обл. од **ссати**, θηλάζων, који сиса, одојче: **младєнєцъ** (Пс. 8, 3 и др.).

Ссыхати < **съсыхати** v. impf. **-хаю, -хаєши**, ἀποψύχειν, усисати; осушити, усахнути: **сосцы ссыхахꙋсѧ** (Ст на 9 часу уочи Божића).

Ссѣщи < **съсѣшти** v. pf. **ссѣкꙋ, -чєши**, συγκόπτειν, сасећи: **выѧ** (Степ. гл. 8 ант. 1); **ссѣчєнъ** part. praet. pass., сасечен: Прол.

Ставило n. σταθμός, утег, мерило, теразије: **поставльшагѡ горы ставиломъ и оудѡлїѧ мѣриломъ** (Запрешч. мол. 2 у Ч. оглаш.); Кан. анг. хран. п. 5 т. богор.

Ставрата f. nummi genus, врста новца *(Микл.)*.

Ставропигїа f. σταυροπηγία, 1) утврђивање крста које се врши приликом оснивања једне цркве, када се поставља крст на оном месту, где ће бити св. престо; 2) манастир који не потпада под јурисдикцију епархијскога епископа, него непосредно под патријарха *(Дјач)*.

Стадїа f. < стадий m. στάδιον, 1) мера за удаљеност (125 корачаји): Лук. 24, 13; Јов. 11, 18; Апок. 14, 20; 21, 16; 2) игралиште, тркалиште: I Кор. 9, 24 *(Гилт.)*.

Стакти f. στακτή, stacte, сок, мирисава дрвена смола, ладон: I Мојс. 37, 25; 43, 11; II Мојс. 30, 34; III Цар. 10, 25; Пс. 44, 9.

Стамна < стамьна f. στάμνος, urceus, посуда, крчаг, тестија, суд: ст. злата имѹщаѧ маннѹ (II Мојс. 16, 33; Јевр. 9, 4); Свјет. на Введ.; маннопрїемнаѧ: Ст. на хвал. богор. на св. Ник.; Ст. на Г. в. на Благов.

Старечь, -а, -е, < старьчь 3. τοῦ πρεσβυτέρου, старачки: лице старчо (III Мојс. 19, 32).

Старчество < старьчьство n. 1) senectus, старост *(Микл.)*; 2) књига у којој су сабрана дела и изреке старих пустиника (ава), особито египатских *(Дјач.)*.

Стасїа < стасиꙗ f. sententia, мнење *(Микл.)*.

Статиръ < статырь m. грч., статир, грчки сребрни новац који је вредео четири драхме (20 обола): Мат. 17, 27.

Статїа < статиꙗ f. asser, колац, летва, танка греда *(Микл.)*.

Стафида f. ἡ σταφίς, сухо грожђе стафиды ядимъ (Тип.).

Стафила f. σταφυλή, uva, грозд: Тип.

Стволїе n. κόνυζα, urtica, коприва *(Микл.)*.

Стеблїе < стьблие n. τὸ στέλεχος, стабло, пањ: I Мојс. 41, 5. 22; Степ. гл. 7 ант. 3; στελέχη, дебло: Прем. Ис. Сир. 50, 14.

Стегно < стьгно n. μηρός, бедро: I Мојс. 31, 32; 32, 25; Апок. 19, 16; колено: II Мојс. 28, 42.

Стежеръ m. cardo, стожер, баглама *(Микл.)*.

Стезѧ < стьза f. τρίβος, стаза, цеста, пут, вагаш, колосек: Пс. 16, 5; Мат. 3, 3; Марк. 1, 3; Лук. 3, 4.

Стеканїе < сътъкание n. ἄθροισμα, збор, лик: честныхъ женъ сщенное (Ст. на Г. в. у Нед. свих св.).

Стекатисѧ < сътъкатисѧ v. impf. -каюсѧ, -ешисѧ, συντρέχειν, слегати се, стицати се, скупљати се: Ст. на Г. в. на В. четврт.; Стат. I ст. 20.

Стема f. στέμμα, митра *(Микл.)*.

Стенанїе n. στεναγμός, стењање, уздисање: Дел. 7, 34.

Стенати v. impf. стеню, -неши, στένειν, стењати, уздисати, оплакивати: I Мојс. 4, 12.

Стеносъ m. τὸ στενόν, fretum, морско ждрело, затон, канал: Прол.

Степень m. ἀναβαθμός, степен, басамак: Дел. 21, 35. 40; βαθμός, степенице, пут; чин: богословїи (Ст. на хвал. на св. Три Јер.).

Стеченїе < сътечение n. συνδρομή, гомилање: Дел. 21, 30.

Стещисѧ < сътєштисѧ v. pf. стекѫсѧ, -чешисѧ, συνδραμεῖσθαι, стећи се, слећи се: ѿ конецъ келенныѧ (Сл. на хвал. у Нед. св. от. 11 окт.).

Стивїе n. στίμμη, stibium, ситан прашак црне боје којим су некада жене натирале крајеве својих капака да би појачале светлост својих очију: аще намажеши стивїемъ очи твои (Јер. 4, 30).

Стинѧтисѧ v. impf. -нѧюсѧ, -ешисѧ, смућивати се, каљати се: Прол.

Стиракъ m. στύραξ, мирисава смола *(Микл.)*.

Стирати < сътирати v. impf. -раю, -раеши, ψωχεῖν, трти, трљати, сатирати: Лук. 6, 1.

Стицатисѧ < сътицатисѧ v. impf. -цаюсѧ, -ешисѧ, συντρέχειν, стецати се, слегати се: Марк. 6, 33.

Стїхира f. στιχηρά (од στίχος = ред, врста, у песми: стих), црквена песма у којој се прославља односни светитељ или празник, а која се поји уз неке стихове из псалама н. пр. из Пс. 140, 141, 129 и 116 (то су т. зв. стїхиры на Гдѝ воззвахъ); из Пс. 148—150 (стїхиры на хвалитехъ), или из разних псалама и других књига Св. писма (ст. на стїховнѣ, τὰ ἀπόστιχα).

Стїхїѧ < стихиѧ f. στοιχεῖον, стихија, елеменат: II Петр. 3, 10; Гал. 4, 3. 9; Кол. 2, 8. 20; Ст. на Г. в. 2 на св. Три Јер.

Стїховенъ 3. στίχος, који је састављен у стиховима, који се поји на стихове: стїхиры на стїховнѣ.

Стїхологисовати v. impf. -сѹю, -сѹеши, στιχολογεῖν, појати псалме или друге црквене песме по стиховима: На велицѣй вечерни стїхологисѹемъ (Мин. 12 јан.).

Стїхологїѧ f. στιχολογία, читање или појање псалама по стиховима: Вечеръ стїхологїѧ не бываетъ бдѣнїѧ ради бывшагѡ (Мин. 7 јан.).

Стїхословити v. impf. -словлю, -виши, в. стїхологисовати: Начинаемъ ст. на оутрени по три каѳїсмы (Мин. 21 септ.).

Стїхословїе n. в. стїхологїѧ: Тип.

Стькло < стькло n. ὕαλος, стакло: Апок. 21, 18. 21.

Стклѧница < стьклѧница f. 1) ποτήριον, чаша: Мат. 23, 25; 2) ἀλάβαστρος, посуда, суд, скленица: Мат. 26, 7.

Стклѧнъ, -ый < стьклѧнъ 3. ὑάλινος, стаклен: Апок. 4, 6; 15, 2.

Стогна < стьгна f. 1) ῥύμη, улица: Мат. 6, 2; Лук. 14, 21; 2) γωνία, рогаљ, ћошак, раскршће: Мат. 6, 5; 3) πλατεῖα, широка цеста: Тов. 13, 17; Пс. 54, 12; 143, 14; Дел. 5, 15; Апок. 11, 8.

Стогъ m. θημονία, гомила, камара: Рут 3, 7.

Столпописанїе < стлъпописание n. στηλογραφία, натпис на ступу или на споменику, с јевр. златна драгоценост т. ј. златна песма: Мин. 23 фебр. Та се реч налази на челу неких псалама у црквенословенској Библији, тако: Столпописанїе Давїдѹ (Пс. 15); Давїдѹ въ столпописанїе (Пс. 55—58 incl.), што је *Данич.* превео са: „Запис Давидов“ (Пс. 16, 56—59).

Столпостѣна < стлъпостѣна f. πυργοβάρις, ограда с кулама, замак, двор: Пс. 121, 7.

Столпотвореніе < стлъпотворение n. πυργοποΐα, грађење, зидање куле: Сл. на стих. у Нед. Дух.

Столпъ < стлъпъ m. 1) στῦλος, ступ, стубац: столпъ и оутвержденіе истины (I Тим. 3, 15); Апок. 3, 12; 10, 1; 2) πύργος, кула: и созда столпъ (Мат. 21, 33; Марк. 12, 1); 3) столп васкрсних јеванђеља и редовних гласова октоиха.

Стомахъ m. στόμαχος, желудац: I IV Тим. 5, 23.

Стоначалникъ < сътоначалникъ m. ἑκατόνταρχος, centurio, начеоник над стотином војника, сатник, капетан, стотиник *(Данич.)*: IV Цар. 11, 4.

Стончевати < сътьньчевати v. impf. -ваю, -ваеши, λεπτύνειν, тањити, чинити танким, слабим, трошити: Дан. 2, 40.

Стопа f. 1) ἴχνος, стопа, траг: Суд. 5, 28; Дан. 14, 19. 20; 2) διάβημα, корак, степен: II Цар. 22, 37.

Сторицею adv. ἑκάτοντα πλασίων, стоструко, сто пута онолико: Мат. 19, 29; Лук. 8, 8.

Сторичествовати v. impf. -ствую, -еши, ἑκατοστεύειν, враћати стоструко, умножавати по сто пута: сѣмѧ Хрїстꙋ (Мин. 29 јан.).

Стоѧло n. βάσις, основ, темељ: столпꙋ (II Мојс. 20, 26.).

Стоѧти < стоꙗти v. impf. стою, -иши, στῆναι, стојати: внѣ (Мат. 12, 46. 47; Лук. 8, 20; 13, 25); при дверехъ: Јов. 18, 16; при крестѣ: Јов. 19, 25; оу гроба: Јов. 20, 11; παρεστηκέναι, стојати пред неким: Дел. 4, 10.

Страдальчество < страдальчьство n. ἄθλον, страдање, мучеништво: и страдальчествы вѣнчаютсѧ мꙋченицы (Степ. гл. 2 ант. 3 Сл.).

Страдальчествовати < страдальчьствовати v. impf. -ствую, -еши, ἀθλεῖν, борити се, страдавати, мучити се, проводити подвижнички живот: Ст. на хвал. у Нед сироп.; Троп. мученицима.

Страдати v. impf. -ждꙋ, -ждеши, πάσχειν, страдати, трпети муке: I Петр. 2, 19. 20; страждетъ ꙗкѡ смертенъ: Кан. Пасхе п. 7 ирм.

Стража f. φυλακή, 1) стража: стрегꙋще стражꙋ нощнꙋю.. (Лук. 2, 8); прошедша же первꙋю стражꙋ и вторꙋю: Дел. 12, 10; 2) време ноћи одређено променом страже. Јудеји су у Спаситељево време делили ноћ, као и стари Римљани, на четири страже: прва је обухватала, по нашем рачунању, време од 6 до 9 часова увече, друга од 9 до поноћи, трећа од поноћи до 3 часа и четврта од 3 до 6 часова ујутро: Ѡ четвертой стражи нощнѣй прїиде къ нимъ (Марк. 6, 48). Међутим *стари* Јевреји делили су ноћ на три страже: прва — од 6 до 10 часова увече; друга — од 10 увече до 2 часа ујутро т. зв. стража средниѧ (Суд. 14, 24) и трећа — од 2 до 6 часова ујутро т. зв. стража оутренѧѧ (II Мојс. 14, 24); ѿ стражи оутреннїѧ до нощи..: Пс. 129, 5.

Стражба < стражьба f. в. стража у значењу 2: V Мојс. 11, 1; Јова 35, 10; Плач. Јер. 2, 19; Пс. 76, 5; Мат. 24, 43.

Стражвнще < стражьвнште n. σκοπία, стражара, чардак, караула: III Цар. 15, 22.

Стражникъ < стражьникъ m. 1) φύλαξ, стражар: Прол.; 2) ῥοπή, стрелица на полузи на теразијама: ꙗкоже стражникъ въ превѣсехъ, такѡ весь мїръ предъ тобою (Прем. Сол. 11, 23).

Стражъ m. φύλαξ, стражар: Дел. 16, 23. 27. 36.

Стражь m. σκόπος, стражар: стражїе твои Гдⷭи (Ст. на хвал. воскр. гл. 3).

Страна f. 1) ἡ πλευρὰ, а) страна: ѿ десныѧ страны церкве... (II Парал. 23, 10); б) побочна собица, клијет *(Данич.)*: широтꙋ страны четырехъ лактей окрестъ (Јез. 41, 5. 6); 2) ἡ κλιτύς, брег, брежуљак; стена: жена твоѧ ꙗкѡ лоза плодовита въ странахъ домꙋ твоегѡ (Пс. 127, 3).

Страненъ, -ый < страньнъ з. ξένος, 1) туђ, стран: Мат. 25, 35; III Јов. 1, 5; 2) необичан: странно твое распѧтїе (Ст на стих. воскр. гл. 5); 3) диван: стр. твоѧ Хрїсте дѣла̀ (Свјет. у I Нед. В. п.).

Странникъ < страньникъ m. παρεπίδημος, странац: I Петр. 2. 4.

Страннолѣпнѡ < страньнолѣпьно adv. ξενοπρεπῶς, чудно, дивно, ванредно: веко преждалъ еси (Ст. на Г. в. 2 на св. Ил.).

Страннолюбецъ < страньнолюбьць m. φιλόξενος, гостољубив: I Петр. 4, 9.

Страннолюбивъ з. в. страннолюбецъ: I Тим. 3, 2; Тит. 1, 8.

Страннолюбїе n. φιλοξενία, љубав према путницима, гостопримство, гостољубивост: Рим. 12, 13; Јевр. 13, 2; Ст. на блаж. на св. кн. Лаз.

Страннопрїемникъ < страньноприемьникъ m. ξενοδόχος, који прима госте: II Мак. 6, 2.

Страннопрїемница < страньноприемьница f. ξενία, гостионица: Дел. 28, 23.

Страннопрїимецъ < страньноприимьць m. ὁ ξένος, који прима странце, домаћин: Рим. 16, 23.

Стронноприѧти < страньноприѧти v. pf. -прїимꙋ, -имеши, ξενίζειν, указати гостопримство, из гостољубивости примити: Јевр. 13, 2.

Страннѡѧвлѧтисѧ < страньноꙗвлꙗтисѧ v. impf. -лѧюсѧ, -лѧешисѧ, ἀποξενοῦσθαι, туђити се, правити се другим, чинити се да је други: III Цар. 14, 5. 6.

Страннѡ < страньно adv. ξένως, необично, чудно: оумъ же питаетъ страннѡ (Стих у Послед. св. прич.).

Странствїе < страньствие n. ξενία, странствовање, путовање, гостопримство; нечувеност, необичност, ванредност: странствыѧ владычнѧ... насладимсѧ (Ирмос на В. четврт.).

Странствовати < страньствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, ξενίζεσθαι, бити у гостима, гостити се: Дел. 10, 6. 32.

Страстникъ, m. -ница f. < страстьникъ, -ца, παθητικός, који се (која се) одаје блуду, развратник, -ица: Прол.

Страстный < страстьнъ з. ἐμπαθής, узбуђен, жалостан: Мол. верних 1 у св. Лит. пређ.

Страстоносецъ < страстоносьць m. ἀθλοφόρος, мученик: Сл. на лит. на св. Пантел.

Страстоносїе n. ἀθλοφορία, подношење мука, страдање: Прол.
Страстоположникъ m. ἀθλοθέτης, бојни судија; први судија који је распоређивао одређене подвижнике и предавао их на мучење: Прол.
Страстотерпецъ < страстотрьпьць m. 1) ἀθλοφόρος, који се бори; који трпи страдања, мученик: Троп. св. Дим. и св. Пантел.; 2) ἀθλητής, атлета, борац: Кан. у суб. I седм. В. п. п. 6 т. 2.
Страсть f. 1) πάθημα, страдање, трпљење, бол: I Петр. 1, 11; страстїю твоею Хр҃те ѿ страстей свободихомсѧ: Ст. на стих. воскр. гл. 1; 2) βάσανος, мука: Мат. 4, 24; 3) μαρτύριον, сведочанство: II Тим. 1, 8; 4) ἄθλησις, борба, подвиг: Јевр. 10, 32; 5) ταλαιπωρία, беда, невоља, жалосно стање: Пс. 11, 6; 6) телесна страст.
Страта f. грч., via, пут, цеста *(Микл.)*.
Стратигъ m. грч., војвода: II Мак. 13, 32; Дел. 16, 20.
Стратилатъ m. грч., вођа, војвода: св. влмч. Теодор и др.
Страторъ m. στράτωρ, коњушар; у манастирима монах који се брине за мазге: Хил. тип.
Стрегомь 3. part. praes. pass. од стрещи: стрегомꙋ быти, бити под стражом (Гал. 5, 23).
Стремина < стръмина f. κρημνόν, стрмина, обронак, понор *(Микл.)*.
Стреминный < стръмьнъ 3. ὀξύγωνος, кршан, стрм: гора (Јова 40, 15).
Стремленїе < стръмление n. 1) ὁρμή, нападај, навала: Дел. 14, 5; страстей: Мол. у Повеч.; демωновъ: Кан. анг. хран. п. 6 т. 1; 2) συστροφή, побуна: Дел. 19, 40.
Стремнинный 3. ἀπορρώξ, стрменит, врлетан: камень (II Мак. 14, 46).
Стрети < стрѣти v. impf. стрꙋ, -стреши, 1) στρώννυμι, стирати, простирати *(Микл.)*; 2) συντρίβειν, стрти, скрушити: главꙋ ѕмїєвꙋ въ водѣ (Пс. 73, 13; Мол. у Ч. скраћеног кршт.); державꙋ: Сјед. воскр. гл. 1; стерлъ еси сꙋпостаты: Мол. при обл. десне нарукв. свешт.; 3) συνθλάω, згњечити, размрскати: вереи желѣзныѧ (Ст. на Г. в. воскр. гл. 2).
Стрещи < стрѣшти v. pf. стрегꙋ, -жеши, τηρεῖν, чувати: Мат. 27, 36; Ст. на хвал. воскр. гл. 2 и 5; φυλάσσειν, стражити, стражарити: IV Цар. 9, 14; 11, 5; Мат. 27, 54; Дел. 12, 4; и конникωмъ стрегꙋщымъ: Троп. воскр. гл. 1; Троп. воскр. гл. 6; Ст. на хвал. воскр. гл. 4; φρουρεῖν, чувати стражу: II Кор. 11, 32.
Стригачъ m. κουρεύς, бријач, берберин: Суд. 16, 19.
Стригъ m. κουρά, стрижење: агнецъ (Јова 31, 20).
Стрищи < стришти v. pf. стригꙋ, -жеши, κείρειν, стрићи, шишати: ꙗкω агнецъ прѧмω стригꙋщемꙋ (Дел. 8, 32); -сѧ, κείρασθαι, шишати се: I Кор. 11, 6.
Строганїе < сътрьгание n. σύσπασις, стругање; збацивање, свлачење: совлеклсѧ еси кожныхъ ризъ строганїемъ (Ст. на блаж. св. влмч. Прокоп.).
Строенїе < строение n. οἰκονομία, служење, управљање, служба: I Кор. 9, 17; οἰκοδομία, грађење

I Тим. 1, 4; стр. домꙋ, управ-љање кућом: Лук. 16, 3. 4.

Строитєль m. οἰκονόμος, економ, управитељ, пристав: Лук. 12, 42; домꙋ: III Цар. 18, 3; Лук. 16, 8; градскїй: Рим. 16, 23; тайнъ Божїихъ: I Кор. 4, 1; блгодати Бжїѧ: I Петр. 4, 10; таинствъ дꙋховныхъ: Троп. гл. 4 у Ч. јелеосв.

Строити v. impf. строю, -иши, 1) οἰκονομεῖν, управљати: домꙋ (Лук. 16, 2); 2) καταρτίζειν, поправљати, крпити: мрєжа (Марк. 1, 19).

Стропотный < стрѫпьтьнъ 3. 1) σκολιός, нераван, крив, храпав, оштар, џомбовит: Лук 3, 5; 2) στραγγαλιός, упоран, дрзак, суров: растоpгнємъ стропωтнаѧ нꙋжныхъ измѣнєнїй, διαρρήξωμεν στραγγαλιὰς βιαίων συναλλαγμάτων (Ст. на Г. в. у среду I седм. В. п.).

Стропотство < стрѫпьтьство n. ἠσκολιότης, кривина; упорство: сєрдца (Јер. 11, 8); злоћа: житєйскоє стропотство (Ст. на блаж. претпр. Благов. и на св. влмч. Теод.).

Строптати < стрѫпьтати v. impf. стропщꙋ, -птиши, per devia vagari, лутати, блудити, скитати се, ићи по странпутицама: Прол.

Строптивый < стрѫпьтивъ 3. 1) σκολιός, покварен, развраћен, суров: Пс. 77, 8; Јер. 6, 28; Дел. 2, 40; I Петр. 2, 18; Филиб. 2, 15; 2) στρεβλός, крив, лукав: Пс. 17, 27; покварен: нє прилѣпє мнѣ сєрдцє строптиво, καρδία σκαμβὴ (Пс. 100, 3).

Стропъ m. ὀροφή, строп, кров, таван, рогови на крову: и восплачꙋтсѧ стропове храма (Амос 8, 3); въ лѣностєхъ смиритсѧ стропъ, с лености угибље се кров *(Данич.)*: Еклез. 10, 18.

Стрꙋжина f. ramenta, оструҗине, струготине, отпатци, комадићи: стрꙋжины желѣзны, σιδηρῶν ἀκμῶν (Прол.).

Стрꙋпъ < строупъ m. τραῦμα, рана: Лук. 10, 34; Сл. на Г. в. у Нед. Том.; Кан. св. Андр. крит. п. 7 т. 1 и п. 9 т. 4; οὐλή, зацељена рана, краста: III Мојс. 13, 2; ὠτειλή, отворена рана; ожиљак, бразготина: Ст. на лит. у Нед. Том.

Стрꙋчецъ < строучьць m. стручац за помазивање јелејем: Ч. јелеосв.

Стрꙋѧ < строуꙗ f. 1) ῥεῦμα, струја; вал, талас: Їорданскїѧ стрꙋи (Мол. у Ч. кршт.); ток: и своихъ водъ возвращаєтъ стрꙋи (Троп. на Вел. водоосв.); 2) ῥεῖθρον, река, поток: Кровєй твоихъ стрꙋѧми (Конд. св. Дим.).

Стрꙋдїонъ m. в. стрꙋдъ: Ис. 34, 13.

Стрꙋдъ m. στρουθός, врабац; ној: III Мојс. 11, 15.

Стрыти < сътрыти v. pf. стрыю, -єши, λικμήσειν, сатрти: Лук. 20, 18; συντρίβειν, разбити, разлупати, поломити: Пс. 28, 5.

Стрѣкало m. κέντρον, жало, жаока, бадаљ: Ос. 4, 16.

Стрѣкати v. impf. -каю, -каєши и стрѣчꙋ, -чєши, στίζειν, бости: ꙗкожє юница стрѣкаломъ стрѣчима, ὡς δάμαλις παροιστρῶσα (Ос. 4, 16).

Стрѣлїє n. < стрѣлиѥ f. простор који може да прелети пуштена из лука стрела; пушкомет: Прол.

Стрѣлостоѧтельница f. βελοστασία, справа или врста куле са које су испуштали стреле: I Мак. 6, 21.

Стрѣльница f. βελοστάσις, тврђава, кула с које се стрељало: Јер. 51, 27; Јез. 17, 17; 21, 22.

Стрѣльный < стрѣльнъ 3. βέλους, који се употребљава за стреле: желѣза ѡстраѧ (Прол.); каменїе стрѣльное, λίθοι πετροβόλοι, камење које се испуштало из стрела; по *Данич.*: камење великога гра̂да: Јез. 13, 11. 13.

Стрѣлѧнїе < стрѣлѩние n. τὸ τόξευμα, стрељање: демонское (Троп. гл. 6 у Кан. Богор.); младенецъ: Кан. св. Теод. п. 6 Сл.

Стѹденецъ < стоуденьць m. φρέαρ, студенац, бунар: Лук. 14, 5; Јов. 4, 11; ст. бездны, φρ. τῆς ἀβύσσου, пропаст: Апок. 9, 1.

Стѹдень < стоудень f. κρυμός, студен, зима, мраз: Син. у суб. месоп; παγετός, мраз, иње, лед: жегомь.. стѹденїю въ нощи (I Мојс. 31, 40); Вар. 2, 25; ψυχός, хладноћа: Јова 37, 9.

Стѹдный < стоудьнъ 3. αἰσχρός, стидан, сраман, ружан, гнусан: стѹдными бо ѡкалѧхъ дѹшѹ грѣхми (Ст. у Нед. мит. и фар.); μιαρός, нечист, безбожан, покварен: смотрители (II Мак. 4, 19).

Стѹдодѣѧнїе < стоудодѣꙗние n. ἀσελγεία, нечистота, похотљивост, бесрамност: Марк. 7, 22; Рим. 13, 13; Гал. 5, 19; Еф. 4, 19.

Стѹдоложствїе < стоудоложьствие n. в. стѹдодѣѧнїе: II Кор. 12, 21.

Стѹдомыслїе n. αἰσχρόνοια, мишљење о срамним делима: Кан. анг. хран. п. 9 т. 4.

Стѹдословецъ < стоудословьць m. који говори срамне речи: Прол.

Стѹдословїе n. срамне речи (Слов. Имп. ак.).

Стѹдъ < стоудъ m. αἰσχύνη, стид: Пс. 34, 26; 68, 20; Лук. 14, 9; Кан. у Нед. блуд. с. п. 6 т. 2; αἰσχημοσύνη, срамно дело, непристојност, срам: мѹжи на мѹжехъ стѹдъ содѣвающе (Рим. 1, 27).

Стѹдь < стоудь f. ψῦχος, студен, зима, хладноћа: Дан. 3, 67.

Стѹжа < сътѫжа f. ῥίγος, хладноћа; грозница: V Мојс. 28, 23.

Стѹжанїе n. πνιγμός, мучење, досада, насиље: Прем. Сир. 51, 6.

Стѹжати < сътѫжати v. impf. -жаю, -жаеши, 1) ὀχλεῖν, узнемиривати, бунити, сметати: ѿ дѹхωвъ нечистыхъ (Мол. у св. Лит. Вас.); Кан. св. Андр. крит. п. 7 т. 5; παρενοχλεῖν, збуњивати, досађивати некоме, узнемиривати, смућавати: Пс. 34, 13; Дел. 15, 19; 2) θλίβειν, ἐκθλίβειν, стешњавати, мучити, гонити, досађивати: Пс. 3, 2; 118, 157; Марк. 3, 9; 3) ἐγκόπτειν, сметати: Дел. 24, 4; 4) καταναρκάειν, теретити, додијавати: II Кор. 12, 14; 5) κάμνειν, уморити се, сустати, дотужати: Јевр. 12, 3; 6) ἄχθεσθαι, зловољан бити, сит бити нечега: Син. у VI Нед. по св. Пасци; стѹжати си, ἐκκακεῖν, дотужити, досадити се: добро творѧще да не стѹжаемъ си (Гал. 6, 9).

Стѹженїе < сътѫжение n. 1) θλίψις, угњетавање, мучење, мука: Пс. 54, 4; 2) τὸ βάρος, терет: II Кор. 11, 9; стѹженїѧ оутрωвнаѧ: Мол. егда изк. млад.

Стѹжити < сътѫжити v. pf. -жѹ, -жиши, 1) προσοχθίζειν, срдити се на нешто, досадити, омрзнути: I Мојс. 27, 46; 2) καταναρκάειν, додијати: II Кор. 1, 8; 3) παρανοχλεῖν, узнемирити, бити некоме на терету: Ант. 12 на В. четвр.

Стѹпень < стѫпень m. βάσις, стопа, траг, нога: стєзѧ... токмѡ стѹпень чєловѣчѹ могѹщиѧ вмѣстити (III Јездр. 7, 8).

Стѣлєсникъ < сътѣлєсьникъ m. σύσσωμος, који сачињава једно тело, сутелесник: Еф. 3, 6.

Стѣна f. τεῖχος, зид: IV Цар. 9, 8; Дел. 9, 25; Јевр. 11, 30 и др.

Стѣнатъ, -ый 3. ограђен зидовима: создѧ грады стѣнаты, ᾠκοδόμησε πόλεις τεχνήρεις (II Парал. 11, 5).

Стѣно n. τοῖχος, стена: Дел. 23, 3.

Стѣнодѣлатєль m. τειχιστής, зидар: IV Цар. 12, 12.

Стѣнь f. ἀποσκίασμα, сенка, сена: ѹ нєгѡжє нѣсть... прєложєніѧ стѣнь, у кога нема сенке од промене (Јак. 1, 17); σκιά, сен: грѧдѹщихъ (Кол. 2, 17).

Стѧгнѹти < сътѧгнѫти v. pf. -гнѹ, -гнєши, συσφίγγειν, стегнути: чрєслѧ, опасати се: III Цар. 18, 46; укрепити, оснажити: Сл. на III часу В. петка; Кан. св. Андр. крит. п. 5 т. 4; утврдити: Ст. на стих. у утор. IV седм. по св. Пасци.

Стѧжавати < сътѧжавати v. impf. -ваю, -ваєши, κτᾶσθαι, поседовати, држати: I Сол. 4, 4.

Стѧжаніє < сътѧжаниє n. κτῆσις, имање, иметак: I Мојс. 49, 30; плен: да нє бѹдѹ стѧжаніє ни брашно чѹждємѹ (Кан. св. Андр. крит. п. 4 т. 6); κτῆμα, посед, имање: Мат. 19, 22; Ак. Бог. ик. 3; ἐργασία, доходак, добитак: Дел. 16, 16.

Стѧжатєль < сътѧжатєль m. κτήτωρ, ималац, поседник: Екл. 5, 12.

Стѧжати < сътѧжати v. impf. стѧжѹ, -жиши, 1) κτᾶσθαι, а) стицати, задобити: I Мојс. 49, 30; сєло: Дел. 1, 18; твоє прєдстатєльство стѧжахомъ: Ст. на стих. гл. 4 воскр. богор.; южє стѧжалъ єси чистною твоєю кровїю: Кан. Срет. п. 3 ирм.; б) узимати: злата (Мат. 10, 9); в) спасавати: дѹшы (Лук. 21, 19); 2) περιποιήσασθαι, стећи: кровїю своєю (Дел. 20, 28); 3) ἐγκομβόσασθαι, чврсто присвојити, стећи: I Петр. 5, 5.

Стѧзаніє < сътѧзаниє n. ζήτησις, ζήτημα, спор, распра: Јов. 3, 25; Дел. 15, 2 и др.

Стѧзати < сътѧзати v. impf. -заю, -єши и стѧжѹ, -жєши, συσφίγγειν, стезати, давити *(Микл.)*; -сѧ, συναίρειν, препирати се, рачунити се с неким: Мат. 25, 19; συζητεῖν, расправљати: Марк. 8, 11; διαλέγεσθαι, разбирати, говорити о нечем: Марк. 9, 34; συλλαλεῖν, разговарати се: Лук. 4, 36; ζητεῖν, запиткивати се: Јов. 16, 19; δογματίζεσθαι, држати се закона: Кол. 20, 20.

Стѵракиновъ 3. στυράκινος (од στύραξ = дрво које даје мирисаву смолу сторакс), стираксов; по *Данич.*: тополов: жєзлъ стѵракиновъ, прут тополов (I Мојс. 30, 37).

Сѹббѡта < сѫбота f. σάββατον, 1) ***мир, одмор:*** II Мојс. 20, 10; 2) ***субота***, седми дан седмице:

въ день седмый сѹббѡта (III Мојс. 23, 3), који је био старозаветни празник: покой нареченный свѧтъ Гдеви (Ibid.) и који се морао свѧтити (ἁγιάζειν), светковати т. ј. проводити у празновању према прописаноме закону Божјем (II Мојс. 20, 8; V Мојс. 5, 12), а никако се није смео скверннити (βεβηλοῦν) т. ј. нису се смели суботом радити забрањени послови (Мат. 12, 5); 3) *цела седмица:* всесожженїѧ сѹббѡты въ сѹббѡтахъ, суботне (седмичне) жртве паљенице у сваку суботу (IV Мојс. 28, 10); пощѹсѧ дважды въ сѹббѡтѹ, постим двапут у седмици: Лук. 18, 12. *Први дан седмице* звао се первый день сѹббѡтъ, μία (уместо πρώτη) σαββάτων (разуме се ἡμέρα); *други:* вторый день сѹббѡтъ, δευτέρα σαββάτων и т. д.: Дел. 20, 7; I Кор. 16, 2 и др. **Во единѹ ѿ сѹббѡтъ**, εἰς μίαν σαββάτων (управо би требало: εἰς πρώτην ἡμέραν σαββάτων), у први дан седмични, а то је: у недељу: Мат. 28, 1; Марк. 16, 2; Лук. 24, 1; Јов. 20, 1. **По единѣй ѿ сѹббѡтъ**, κατὰ μίαν σαββάτων, у сваки први дан седмице, а то је: у недељу: I Кор. 16, 2. **Вторыѧ сѹббѡты**, δευτέρα (ἡμέρα) σαββάτου, у други дан седмице: Пс. 47, 1; въ четвертый сѹббѡты, τετράδι σαββάτου, у четврти дан седмице: Натпис на Пс. 93. 4) **Сѹббѡта земли**, τὸ σάββατον τῆς γῆς, одмор земље сваке седме године, када је било старим Јеврејима Божјим законом забрањено да је обрађују, сеју и са ње збирају плодове: III Мојс. 25, 5. 7. 5) **Сѹббѡта сѹббѡтъ**, τὰ σάββατα σαββάτων, најважнија субота, празник: покой да бѹдетъ сїѧ вамъ (III Мојс. 16, 31); 6) сѹббѡты, σάββατα, субота: и бысть мимоходити емѹ въ сѹббѡты, и догоди му се да пролазаше у суботу (Марк. 2, 23); 7) сѹббѡты пѹть, σαββάτου ὁδός, простор од Јелеонске Горе до Јерусалима који се могао превалити у суботу: Дел. 1, 12.

Сѹббѡтный < сѫботьнъ 3. σαββάτου, суботни: въ вечеръ же сѹббѡтный, свитающи во единѹ ѿ сѹббѡтъ... ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων... а после вечери суботне на освитак првога дана седмице... (Мат. 28, 1); — *Суботна година*, лѣто ѡставленїѧ, ἐνιαυτός ἀφέσεως, опросна година *(Данич.)*, била је код Јевреја свака седма година. Она је имала међу годинама исти значај као и субота међу данима. У тој години земља се није уопште обрађивала ни сејала, а што је на њој те године само од себе родило, то се све раздавало сиротињи, домаћим и дивљим животињама; зајмодавци су све дугове опраштали својим суплеменицима; господари су пуштали на слободу своје робове који су били Јевреји и без породице, а на празник сеница јавно се пред народом читао Закон Божји: V Мојс. 31, 10—11 *(Дјач.)*.

Сѹббѡтство < сѫботьство n. σαββατισμός, светковање суботе: Јевр.

4, 9; празновање: Ст. на хвал. на В. суб.

Сѹббωтствовати < **сѫботьствовати** v. impf. **-ствѹю, -ешн**, σαββατίζειν, светковати суботу: II Мојс. 16, 30; празновати уопште: III Мојс. 23, 32; одмарати се: **во гробѣ** (Ст. на хвал. на В. суб.).

Сѹгѹбъ, -ый < **соугоубъ** 3. διπλοῦς, двогуб, двострук: I Тим. 5, 17; Апок. 18, 6; Сјед. 2 на Усп. Бог.; **ектеніа**: Служ.

Сѹгѹбѣйшїй 3. comp. од **сѹгѹбый**, διπλότερος, двоструко, двапут, удвоје већи: Мат. 23, 15.

Сѹдарь < **соударь** m. σουδάριον, sudarium (од sudor = зној), рубац, платно за брисање зноја, убрус око главе: Јов. 20, 7. В. **главотѧжь**.

Сѹдебный < **сѫдьбьнъ** 3. κρίσεως, судбени; **с. палата**, ἀκροαστήριον, судница: Дел. 25, 23.

Сѹдитель < **сѫдитель** m. κριτής, судија: Пс. 7, 12.

Сѹдительный < **сѫдительнъ** 3. κριτικός, способан, одређен да суди, који суди: Јевр. 4, 12.

Сѹдилище < **сѫдилище** n. βῆμα, суд: Дел. 18, 12. 16. 17.

Сѹдище < **сѫдище** n. βῆμα, судиште, судијско место: Мат. 27, 19; πραιτώριον, судница: Мат. 27, 27; κριτήριον, суд: Јак. 2, 6; **и сѹдище сѧдетъ**, и судије ће сести, отпочеће суд: Дан. 7, 26.

Сѹдъ m. јевр., Σουὲ, кнез: Јез. 23, 23.

Сѹдьба < **сѫдьба** f. κρῖμα, суђење, суд, пресуда: Пс. 16, 1; 102, 6; **иминже вѣки сѹдьбами**: Мол. III часа; Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.; **сѹдебъ глѹбина велїа**: Степ. гл. 7 ант. 3 Сл.

Сѹесловецъ < **соуесловьць** m. ματαιολόγος, празноговорљив: Тит. 1, 10.

Сѹесловивый < **соуесловивъ** 3. σπερμολόγος, брбљавац: Дел. 17, 18.

Сѹесловїе < **соуесловие** n. ματαιολογία, празан говор: I Тим. 1, 6; κενοφωνία, наклапање: I Тим. 1, 6; 6, 20.

Сѹета < **соуета** f. ματαιότης, таштина: **изчезоша въ сѹетѣ днїе**: Пс. 77, 3; II Петр. 2, 18; Рим. 8, 20; Еф. 4, 17.

Сѹетенъ, -ый < **соуетьнъ** 3. κενός, сујетан: Јак. 2, 20; Еф. 5, 6; μάταιος, лашт, празан, ништав, лажан: Дел. 14, 15; Јак. 1, 26; **глаголахѹ сѹетнаѧ**, ματαιότητας, лаж: Пс. 37, 13; **кознь сѹетна**: Ст. на хвал. св. влмч. Теод.

Сѹйца f. ἀρουραῖος μῦς, пољски миш *(Микл.)*.

Сѹлинарь m. σωλήν, canalis, канал, прокоп: Прол.

Сѹлица < **соулица** f. σειρομάστης, копље: IV Мојс. 25, 8; Нејем. 4, 13. 16.

Сѹлогъ < **сѫлогъ** m. 1) συγκοίτος, заједнички лежај, постеља, почиваљка *(Вост.)*; 2) платно на горњем делу архијерејске штаке, убрус *(Дјач.)*.

Сѹпостатствовати < **сѫпостатьствовати** v. impf. **-ствѹю, -ешн**, adversari, противити се; рђаво, немило поступати с неким: Прол.

Сѹпостатъ < **сѫпостатъ** m. ἐκαντιούμενος, ὑπεναντίος, непријатељ: I Мојс. 22, 17; V Мојс. 32, 27; ἀντίδικος, противник: I Цар. 2, 10; I Петр. 5, 8; ἀντίπαλος, супарник: II Мак. 14, 17; III Мак. 1, 5; Кан. у Нед. цвет. п. 1 т. 1.

Сѹпротивный < сѫпротивьнъ 3. ἐναντίος, који стоји насупрот некоме, противни: I Петр. 3, 9.

Сѹпротивословїє n. спор, противљење, протусловље, противуречје: Прол.

Сѹпрѹгъ < сѫпрѫгъ m. 1) ζεῦγος, јарам. пар, подвоје: сѹпрѹгъ волѡвъ (Лук. 14, 19); аг҃глъ: Ст. на хвал. воскр. гл. 3; горлич̑щъ: Сл. на стих. на Срет.; 2) σύζυγος, законити муж *(Вост.)*.

Сѹпрѹжникъ < сѫпрѫжьникъ m. σύζυγος, socius, сатрудник, друг: Филиб. 4, 3; ὁμόζυγος, coniux, супруг, муж *(Дјач.)*.

Сѹпъ < сѫпъ m. γύψ, јастреб: Јов. 5, 7; 28, 7.

Сѹровъ < соуровъ 3. ὑγρός, сиров: Лук. 23, 31.

Сѹфїръ m. σουφείρ, место (вероватно у источној Индији) из којег су Јевреји извозили злато и драго камење: и человѣкъ честенъ бѹдетъ паче нежели камень иже ѿ Сѹфїра (Ис. 13, 12); и взѧша ѿтѹдѹ злата: III Цар. 9, 28. То се место звало и Ѡфїръ: еже нти во Ѡфїръ по злато (Ис. 22, 48)

Сѹхоланлъ < соухолаиль m. λάρος, галеб, прождрљива морска птица: III Мојс. 11, 15.

Сѹхоѧденїє < соухоıадєниıє n. ξηροφαγία, ieiunium, строги пост, употреба сухе хране (сух хлеб и вода): запрещаетсѧ сѹхоѧденїемъ, ἐπιτιμᾶται (Ном. пр. 62).

Сѹчецъ < сѫчьць m. 1) κάρφος, трун: из̾ очесе (Мат. 7, 4; Лук. 6, 42); 2) грапчица: елейный сѹчецъ (Кан. у Ч. јелеосв. п. 3 т. 2).

Сѹшаница < соушаница f. ψυγμός, сушено месо или риба: IV Мојс. 11, 32.

Сѹшило < соушило n. φρύγιον, сухо дрво: кости моѧ̑ ѩкѡ сѹшило сосхошасѧ (Пс. 101, 4).

Сѹщество < сѫштьство n. οὐσία, суштаство, природа, биће: Ирмол. гл. 1 п. 3 ирм. 1.

Сѹщѣ < сѫштѣ adv. ὄντως. vere, заиста *(Микл.)*.

Сѹщь, -и, -е; -їй 3. part. praes. act. од быти, 1) ὁ ὤν, који јесте: Мат. 2, 16; Марк. 1, 34; 2) ὁ ὄντως, прави, стварни, истински: ѩкѡ сѹщїй вжтвенный храмъ (Сјед. 2 гл. 4. на Введ.).

Сѹщѡ adv. в. сѹщѣ.

Схизма f. грч., шизма, раскол *(Дјач.)*.

Схима f. σχῆμα, образ, виши степен монаштва: малаѧ (ѡдѣѧнїе рѧсы и камилавки) и великаѧ или аггелскаѧ, τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα, анђелски образ (Ibid.).

Схимити v. pf схимлю, -миши, обући некога у схиму, учинити некога схимником (Слов. Имп. ак).

Схимникъ < схимьникъ m. монах који је примио схиму (Ibid.).

Сходити < съходити v. pf. схождѹ, -диши, καταβαίνειν, сићи: Мат. 24, 17; Апок. 13, 13; -сѧ, συνέρχεσθαι, скупити се, састати се: Дел. 1, 21; I Кор. 11, 34.

Сходникъ < съходьникъ m. 1) ἄγγελος, весник, гласник: Јак. 2, 25; 2) κατάσκοπος, ухода: Јевр. 11, 31.

Схождати < съхождати v. impf. -ждаю, -ждаеши, καταβαίνειν, силазити: Лук. 10, 30. 31; Јов. 5, 4; -сѧ, συνέρχεσθαι, скупљати се, састајати се: Лук. 5, 15; Дел. 5, 16.

Схожденїє < съхождєниıє n. πρόσβασις, силажење, прилаз: схожде-

нїѧ ради Бж҃їѧ (II Мојс. 19, 18); творити: Ч. испов.; κατάβασις, силазак: приклонивый схожденїемъ небеса (Троп. у суб. V седм. В. п.).

Сцѣненїе < съцѣнение n. συντίμησις, оцена, цена: IV Мојс. 18, 16.

Счетанїе < съчетание n. 1) συνάφεια, сједињење, спој: Ст. на Г. в. на Дух.; 2) σύνταξις, уређење, размер; уважење, једнака част, одавање части: едино счетанїе . . Ст҃ыѧ Троицы (Ст. на хвал. 2 на Дух.).

Счиненїе < съчинение n. σύνταξις, уређење, устројавање; чета, скуп, збирка *(Микл.)*.

Счиненъ, -ый < съчиненъ 3. συντεταγμένος, раван некоме, који је у једном истом чину (рангу) с неким: Отцу и Сыну счиненъ и счисляемь (Ст. на хвал. 2 на Дух.).

Счинити < съчинити v. pf. счиню, -нищи, τάσσειν, поставити, одредити: общїй житїѧ предѣлъ (Мол. у Ч. погр. свешт.).

Счинѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, συμβιβάζειν, слагати, скупљати, састављати: Еф. 4, 16.

Счинѧти < съчинити v. impf. -нѧю, -нѧеши, συντάσσεσθαι, ређати, врстати, разврставати; придруживати: ликомъ ст҃ыхъ (Кан. у Ч. погр. млад. п. 4. Сл.).

Счислити < съчислити v. pf. счислю, -слиши, συναριθμεῖν, прибројати: Мол. у Ч. погр. свешт.

Счислѧти < съчислѧти v. impf. -слѧю, -слѧеши, συναριθμεῖν, прибројавати: Отцу и Сыну счиненъ и счисляемь (Ст. на хвал. 2 на Дух.).

Сшедъ, -ши, -ше < съшьдъ; -ый и сшедшь, -и, -е; -шїй 3. part. praet. act. I од снити, сишавши, који је сишао: Мат. 28, 2; Лук. 9, 37 и др.

Сшествовати комꙋ < съшьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, συμπορεύειν, ићи, путовати заједно с неким: отрокꙋ патрїарха Авраама сшествовавый (Ч. обруч.).

Сый < сы part. praes. act. од быти, ὤν, који јест: II Мојс. 3, 14; Мат. 1, 19.

Сынолѣпнѡ adv. υἱοτρόπως, као син: Прип. 1 на 9 п. Кат. Усп. Бог.

Сынополагати v. impf. -гаю, -гаеши, υἱοθετεῖν, усиновљавати: Мин. 10 окт.

Сынoположенїе < сынoположение n. υἱοθεσία, усиновљење, посинаштво: Рим. 8, 15; отеческаѧ преданїѧ (πατρῶν δόγματα) сынoположенїѧ; Степ. гл. 7 ант. 2; Мол. у св. Лит. Вас.

Сынотворенный < сынотворьнъ 3. υἱοποιητός, посињен: плода чревна дꙋхомъ сынотворенное тебѣ Хрт҃ꙋ, якоже и Отцꙋ ст҃ѧтїи всегда сꙋть, по плоду утробну теби Христу као и Оцу свети су свагда посињени (Степ. гл. 3 ант. 2).

Сыропꙋстный < сыропоустьнъ 3. τυροφάγος, који једе сир, који допушта да се једе сир; недѣлѧ сыропꙋстнаѧ, κυριακὴ τῆς τυροφάγου, недеља пред Великим постом која допушта да се једе сир, када је Црквом дозвољено да се једе сир: Тр. п.

Сыроѧдецъ < сыроѩдьць m. αἱμοφάγος, који једе сирово, пресно, крваво: Кан. анг. хран. п. 8 т. 4.

Сытость < сытость f. 1) πλησμονή, ситост, претрпавање, обиље: I Мојс. 41, 30; Пс. 105, 15; пу-

јење тела: сытость плоти (Кол. 2, 23); 2) χόρτασμα, храна: Дел. 7, 11.

Сѣдалище < сѣдалиште n. 1) καθέδρα, τράπεζα, клупа, трпеза: продающихъ голѫби (Мат. 21, 12); столица: Мωѷсеово (Мат. 23, 2); губителей: Пс. 1, 1; престо: Ак. Бог. ик. 1; Сл. на стих. на св. Саву; 2) δίφρος, клупа без наслона; постеља: I Цар. 28, 24; седиште уопште: и поставиша различнаѧ сѣдалища (II Мак. 14, 21); 3) ἕδρα, стражњица: да поразитъ тѧ Гдь вредомъ єгѵпетскимъ въ сѣдалищахъ (V Мојс. 28, 27).

Сѣдинаѵъ 3. πολιός, canus, проседе: Прол.

Сѣдъ, -ши, -ше; -шій 3. part. praet. act. I од сѣсти, καθίσας, седавши: Мат. 5, 1; 13, 48 и др.

Сѣдѣти v. impf. сѣждѫ, -диши, ἐγκάθεσθαι, седети на нечем: IV Мојс. 22, 5; καθίζεσθαι, посадити се, седети: Лук. 2, 46.

Сѣдѧ, -ѧй; сѣдѧщь, -и, -е; -ѧщій 3. part. praes. act. од сѣдѣти, καθήμενος, седећи, који седи: во тмѣ (Мат. 4, 16); Марк. 2, 6 и др.; сѣдѧй во славѣ: Кан. на Благ. п. 3 ирм.

Сѣкира < сѣкыра f. 1) ἀξίνη, секира: сѣкирами разсѣкоша двери (Пс. 73, 5); уже бо и сѣкира при корени древа лежитъ (Мат. 3, 10; Лук. 3, 9); 2) ὑποτομεύς, пила, тестера: II Цар. 12, 31.

Сѣкнути < сѣкнѫти v. pf. сѣкнѫ, -неши, καθάπτεσθαι, обесити се некоме о нешто, зграбити некога за нешто: єхідна.., сѣкнѫ въ рѫкѫ єгω (Дел. 28, 3).

Сѣминъ m. ἀνδράποδον, mancipium, роб, прост, необразован човек, простак *(Микл.)*.

Сѣмω < сѣмо adv. ὧδε, овамо: Мат. 8, 29; 17, 17; сѣмω и онамω, ἄλλως καὶ ἄλλως, тамо амо, овамо онамо, на све стране: III Мак. 1, 17.

Сѣмѧ < сѣмѧ n. σπέρμα, семе: Мат. 13, 24; ѕмїино: Ис. 14, 29; Авраамово: Јов. 8, 37; земныхъ: Дан. 1, 12.

Сѣнница < сѣньница f. σκηνή, шатор, скинија; праздникъ сѣнницъ, ἡ τῶν σκηνῶν ἑορτή: II Мак. 10, 6; потченіе сѣнницъ или сѣни, σκηνοπηγία, постављање шатора: Јов. 7, 2; Син. на Дух.

Сѣннописанный < сѣньнописаный 3. σκιογραφός, живописан; живописац: ниже бо прельсти насъ... сѣннописанныхъ трудъ безплодный (Прем. Сол. 15, 4); Кан. Рожд. Бог. п. 6 ирм.

Сѣнный < сѣньнъ 3. σύσκιος, сеновит, хладовит: дубъ (Јез. 6, 13); σκιώδης, сенолик, као сенка, символичан, сликовит: предъ сѣнныымъ ковчегомъ скакаше играѧ (Кан. Пасхе п. 4 т. 3).

Сѣновный < сѣновьнъ 3. 1) δασύς, хладовит, лиснат: древо (V Мојс. 12, 2); 2) σκιώδης, по спољашњем облику, на изглед, формалан: закона сѣновное исполнаѧ (Ст. на хвал. на Срет.).

Сѣновнω < сѣновьнѣ adv. σκιωδῶς, као сенка, сликовито: Сл. на Г. в. у I Нед. В. п.

Сѣнопотченіе < сѣнопотъчение n. σκηνοπηγία, постављање шатора, празник сеница: въ день праздника сѣнопотченїѧ (I Мак. 10, 21).

Сѣнь f. 1) σκιά, сенка, мрак, тама: смертнаѧ (Мат. 4, 16; Лук. 1, 79); заштита: подъ сѣнїю рꙋки моеѧ покрыютъ (Ис. 51, 16); 2) σκηνή, сеница, шатор: три сѣни (Мат. 17, 4; Лук. 9, 33); потченїе сѣни: Јов. 7, 3; сѣнь свидѣнїѧ: Дел. 7, 44.

Сѣрїа и сѣрїи pl., разноврсни инсекти који се зову у II Мојс. 8, 21. 24: песїѧ мꙋхи, бубине *(Данич.)*: Прол.

Сѣрѧдь < сѣрѧдь f. σειρά, уже, конопац, узица: Тип.

Сѣсти v. pf. сѧдꙋ, -дешн, καθίζεσθαι, сести: I Мојс. 15, 11; Мат. 19, 28 и др.

Сѣтованїе n. κατήφεια, сета, жалост: Јак. 4, 9; туга, плач: Кан. у I Нед. В. п. п. 6 т. 1; Свјет. на Рожд. св. Јов. Прет.

Сѣтовати v. impf. сѣтꙋю, -еши, σκυνθρωπάζειν, мрко, љутито, туробно, жалосно гледати; жалити, туговати: Пс. 37, 7; Мат. 6, 16; Ст. на хвал. на Усек.; Кан. анг. хран. п. 5 т. 2.

Сѣть f. παγίς, замка, мрежа: Пс. 24, 15; 140, 9; Лук. 21, 35; II Тим. 2, 26; Ст. на стих. св. влмч. Прок.; вражїѧ: Ст. на хвал. воскр. гл. 4.

Сѣченїе n. κατομή, сакаћење, сечење: Филиб. 3, 2.

Сѣчецъ < сѣчьць m. πολεμιστής, борац, војник наоружан мачем: Јоил. 3, 9.

Сѣчиво n. πέλεκυς, секира: Пс. 73, 6; σιδήριον, сечиво од жељеза: Ис. 44, 12.

Сѣчь f. 1) θραῦσις, туча, борба, убијање: Пс. 105, 30; 2) κοπή, сеча, окршај, бој: Јевр, 7, 1; 3) οὖρον, мокраћа: и пити сѣчь свою (IV Цар. 18, 27).

Сѣщи < сѣшти v. impf. сѣкꙋ, -чеши, κόπτειν, сећи; сѣщи каменїѧ, λατομεῖν, сећи, клесати камење; клесањем давати камену облик: I Парал. 22, 2; -сѧ, διακόπτειν, раставити се, разделити се, разбити се: II Мак. 10, 30.

Сѣѧтва < сѣѩтва f. σπόρος, сетва: II Мојс. 34, 21; III Мојс. 26, 5; Амос. 9, 13.

Сѣѧй part. praes act. од сѣѧти, ὁ σπείρων, који сеје, сејач: Мат. 13, 3.

Сѣѧти < сѣѩти v. impf. сѣю, -еши, σπείρειν, сејати: Мат. 13, 3. 4 и др.

Сюдꙋ < сѭдоу adv. ἐντεῦθεν, овамо; сюдꙋ и сюдꙋ, с једне и с друге стране: III Цар. 10, 20; Јов. 19, 18.

Сѵгклитикъ < сѵнъклитикъ m. грч., сенатор, главар народа: IV Мојс. 16, 2.

Сѵгклитъ < сѵнъклитъ m. грч., сенат, савет, скупштина *(Микл.; Дјач.)*.

Сѵнаѯарїй m. σύναξις, (συνάγειν), synaxarium, збирка историјских података о неком празнику или светитељу. Синаксари су штампани после шесте песме канона у Посном и Цветном триоду. Више таквих синаксара састављa књигу која се зове Прологъ: Тр. п.; Тр. цв.

Сѵндикъ m. σύνδικος, заступник, одветник, државни бранилац *(Дјач.)*.

Сѵнофїсъ m. σύνοψις, преглед, извод (Ibid.).

Сѵртъ m. σύρτις, мѣлкаѧ мѣста, пруд: Дел. 27, 17.

Т

Т деветнаесто слово у црквенословенској азбуци, зове се тверцо; као цифра т҃ = 300.

Таже adv. temp., εἶτα, затим, потом: Марк. 4, 17. 28; ὕστερον, тада: Јевр. 10, 17.

Таивница f. μύστης, која је посвећена у тајне Божје, тајница: Прем. Сол. 8, 4; Ак. Бог. ик. 2.

Таинникъ m. ἀκοή, ученик, повереник, тајни саветник: II Цар. 23, 23; Ак. Бог. ик, 5; μύστις, који је посвећен, упућен у тајне Божје, коме су откривене тајне, познавалац тајана: Конд. св. Ник.; μυσταγωγός, вештак, учитељ, руководилац у свешт. тајнама: Кан. св. Андр. крит. п. 3, т. 6; доглавник: Конд. Обр.

Таинство n. μυστήριον, тајна: I Тим. 3, 9; Апок. 1, 20.

Таинъ, тайна, тайно adj. κρύφιος, тајан, сакривен, тајанствен: слово мнѣ есть къ тебѣ тайно: Суд. 3, 19; таинъ еси, Бж҃е, рай: Кан. на Воздв. ч. к. п. 9 ирм.

Таитисѧ v. impf. таюсѧ, -иишисѧ, 1) περικρυβῆναι, крити се, сакривати се: Лук. 1, 24: 2) λανθάνειν, непознат бити, незнати: II Петр. 3, 5; немощь таѧщаѧсѧ (Мол. у Ч. јелеосв.).

Тай adv. λάθρα, тајно: Пс. 100, 5; I Мак. 9, 60; Мат. 2, 7; Јов. 7, 10 и др.; ἐν κρυπτῷ, крадом, кришом: Јов. 7, 10; λαθραίως, потајно, неопажено: Сјед. 2 у Нед. Мирон.

Тайва f. μυστήριον, тајна; тајна служба *(Микл.)*.

Тайна f. 1) τὸ κρυπτὸν, тајност: м҃лтынѧ въ тайнѣ (Мат. 6, 4); 2) μυστήριον, тајна: Марк. 4, 11; Лук. 8, 10; Еф. 5, 32.

Тайнѡ adv. λάθρα, тајно, скривено: III Мак. 6, 22.

Такожде adv. τὸ αὐτὸ, ὡσαύτως, такође, исто тако: Мат. 5, 47 squ.; Марк. 4, 16 squ.; Лук. 3, 11 squ.; Јов. 5, 19 и др.

Талантеѵъ m. ταλανταῖος, као талант велики, тежак: и градъ великъ ѩкѡ талантеѵъ (χάλαζα μεγάλη ὡς ταλονταία) сниде съ небесе на человѣки, град у величини таланта, као талант (по *Вуку:* као глава) паде с неба на људе (Апок. 16, 21).

Талантъ m. грч., округао сребрн или златан предмет који је претстављао или: 1) извесну тежину злата, или сребра, те је служио као утег за мерење; или: 2) извесну своту новаца, те се употребљавао као новац који је вредео код старих Јевреја 3000 сикала: Мат. 18, 24; 25, 15—28 *(Дјач.)*.

Таліѳа арам., девојка: таліѳа кꙋмї, девојко устани: Марк. 5, 41.

Татбина < татьбина f. κλέμμα, крађа: дненнаѧ и нощнаѧ (I Мојс. 31, 39).

Татство < татьство n. κλοπή, крађа: Јер. 48, 27.

Тать m. κλέπτης, лопов: II Мојс. 22, 2; Мат. 6, 19. 20; Јов. 10, 1. 8. 10; 12, 6 и др.

Татьба f. κλέμμα, крађа: II Мојс. 22, 3; Апок. 9, 21; κλοπή, крађа, отмица: Мат. 15, 19; Марк. 7, 22; κλέψιμον: Ном. пр. 46.

Тацы, τοιοῦτοι, такови: ꙗковъ нѣбесный, тацы же и нѣбеснїи (I Кор. 15, 48).

Таѧти <таити v. impf. -таю, таеши, 1) κρύπτειν, тајити, скривати: Ст. на Г. в. воскр. гл. 7; 2) τήκεσθαι, топити се, кравити се, пропадати: воскъ ѿ лица огнѧ (Пс. 67, 3); дѹши въ ѕлыхъ таѧше: Пс. 106, 26; дѹшы тающыѧ гладомъ: Ст. на блаж. на Обрез.; 3) λιμώττειν, гладовати: гладомъ таѧхъ, τροφῆς ἐλίμωττον: Ст. на стих. у Нед. блуд. с.; -сѧ, κρύπτεσθαι, скривати се: Бога исповѣда таѧщагосѧ (Ст. на блаж. воскр. гл. 4).

Тварь f. κτίσις, творевина, створење: Марк. 16, 15; Рим. 1, 25; II Кор 5, 17 и др.

Твердъ, -ый <твръдъ 3. στερεός, тврд, јак: вѣрою (I Петр. 5, 9); ἑδραῖος, чврст, сталан: I Кор. 15, 8; ἀσφαλής, сигуран, поуздан: аки котва (Јевр. 6, 19); Филиб. 3, 1.

Твердынѧ <твръдыни f. 1) φρούριον, тврђава: II Мак. 13, 19; 2) ὀχύρωμα, тамница: I Мојс. 41, 14.

Твердь <твръдь f. 1) τὸ στερέωμα, тврђа, свод небески: I Мојс. 1, 6; Пс. 18, 2; мысленнаѧ: Сл. на хвал. у Нед. св. от. 11 окт.; облак: V Мојс. 33, 26; 2) ὀχύρωμα, тврђава, град: II Кор. 10, 4; 3) ἀσφάλεια, темељ: Пс. 103, 5.

Твердѣль <твръдѣль f. ὀχύρωμα, тврђава: Дан. 11, 39. 43; Наум 3, 14; Авак. 1, 10.

Твердѡ <твръдо adv. ἀσφαλῶς, чврсто, стално, постојано, непрестано: Дел. 16, 23.

Творенїе n. ποίημα, дело, створење: Рим. 1, 20; Еф. 2, 10.

Творити v. impf. творю, -риши, ποιεῖν, чинити: тв. добро, καλῶς: Мат. 5, 44; ἀγαθοποιεῖν: Мат. 3, 4; ѕло, κακοποιεῖν: Марк. 3, 4; милостыню: Мат. 6, 2; плоды добры: Мат. 7, 17—19; прелюбы, μοιχεύειν: Марк. 10, 11. 12; 2) πράσσειν, радити, извршивати: Лук. 3, 13; плодъ, καρποφορεῖν, род доносити: Лук. 8, 15; любы, πορνεῦσαι, курвати се: Апок. 2, 14; -сѧ, προσποιεῖσθαι, градити се, чинити се, правити се: творѧщесѧ далечайше ити (Лук. 24. 28).

Тезоименитъ, -ый <тьзоименитъ 3. ὁμώνυμος, ἐπώνυμος, који има исто име: побѣды тезоименитъ... ѥсте Нїколае, истога имена с победом (νίκη); мѹжества тезоименитагѡ Андреа (ἀνδρία = мѹжество); тезоименитомѹ твоемѹ новомѹ жительствѹ, истоименоме твоме новоме становништву (Конд. Воздв. ч. к.); твѣ т. вѣнецъ простирающа: Ст. на Г. в. на св. арх. Стеф.

Тектонскїй 3. ὁ τοῦ τεκτόνου, дрводељев, уметнички: Јер. 10, 3.

Тектѡнъ <текътонъ m. грч., дрводеља: Мат. 13, 55; Марк. 6, 3.

Текѹщїй 3. part. praes. act. сл. обл. од тещи, ἀλλόμενος, који тече: вода (Јов. 4, 14); τρέχων, који трчи: I Кор. 9, 24.

Текъ, -ши, -ше; -шїй 3. part. praet. act. I од тещи, δραμών, трчавши, који је трчао: Мат. 27, 48; Марк. 15, 36; Лук. 15, 20.

Телецъ <тельць m. 1) μόσχος, телац: II Цар. 6, 13: Пс. 50, 21; Лук. 15, 23—30; Дел. 7,

41; Апок. 4, 7; 2) βοῦς, бик: III Цар. 1, 9.

Телчій < тельчий 3. τοῦ μόσχου, телећи: II Мојс. 29, 12; Јевр., 9, 12—19.

Тенето n. 1) βρόχος, конопац, уже, замка, мрежа: Приче Сол. 6, 5; 7, 21; 2) τὰ βρόχεια, плитка места, пличине: Ном. пр. 131.

Теплица < топлица f. θερμάστρις, топла купаоница; котао: III Цар. 7, 40.

Теплота < топлота f. 1) θέρμη, топлота, врућина: ехїдна ѿ теплоты изшедши (Дел. 28, 3); 2) ζέσις, млака вода коју свештеник улива у путир на св. Литургији пред причешћивање (Служ.).

Теревінѳъ m. грч., терпентиново дрво: I Мојс. 35, 4.

Терпѣливодꙋшный < тръпѣливодоушьнъ 3. καρτερόψυχος, стрпљив, великодушан *(Дјач.)*.

Терпѣнїе < тръпѣние n. ὑπομονή, трпљење, стрпљење; нада, узданица: кто терпѣнїе мое; не Гдь ли; (Пс. 38, 8); ꙗкѡ ты еси терпѣнїе мое Гди: Пс. 70, 5.

Терпѣти < тръпѣти v. impf. терплю, -пиши, 1) ὑποφέρειν, трпети, подносити: скѡрби (I Петр. 2, 19); наказанїе: Јевр. 12, 7; 2) ὑπομένειν, чекати: вси терпѧщїи тѧ не постыдѧтсѧ (Пс. 24, 2).

Тесати v. impf. тешꙋ, -шеши λαξεύειν, тесати, сећи од камена: да не оустроиши ихъ (олтаре) тесанныхъ (II Мојс. 20, 25); V Мојс. 4, 49; κατεργάζειν, израдити, обрадити: тесанагѡ кедра (III Цар. 6, 36); κολάπτειν, тесати, клесати: III Цар. 7, 12.

Тесла f. ἀξίνη, врста секире: Ис. 44, 12.

Теслица f. πέλεκις, секирица: III Цар. 6, 7.

Теслоносъ m. πελεκᾶν, капикар (птица): V Мојс. 14, 18.

Тесть < тьсть m. πενθερός, таст: II Мојс. 3, 1; Јов. 18, 13.

Тетраподъ m. грч., сто на четири ноге: Тип.

Тетрастихъ m. грч., песма која се састоји из четири стиха: Тип. и Триод.

Тетроеѵаггелїе n. грч., четворојеванђеље, јеванђеље које садржи четири јеванђеља распоређена по реду св. јеванђелиста Матеја, Марка, Луке и Јована са упутством на крају књиге: како се преко године изналазе и читају поједина зачала. Овако се јеванђеље данас употребљава у руској и српској Цркви, док је некада у Русији било у употреби јеванђеље т. зв. апракосъ, а у нашој Цркви (у грчкој и данас) т. зв. *јеванђелистар* (у српско-словенској редакцији н. пр. Мирослављево јеванђеље), у којем су распоређена јеванђеља по реду црквене године једно за другим, почевши од Јов. 1, 35—51 итд. *(Митр.-Мирк.*, I, 137).

Теченїе n. 1) ῥύσις, женско течење крви, менструација: и бꙋдетъ теченїе еѧ въ тѣлеси еѧ (III Мојс. 15, 19); 2) τροχιά, стаза, пут, колосек; облик, начин живота, поступци: кривa теченїѧ ихъ (Приче Сол. 2, 15); права теченїѧ твори твоими ногами (Ib. 4, 26); вѧ же теченїѧ егѡ назирaетъ (Ib. 5, 21); 3) δρόμος, течење, трка: II Цар. 18, 27; Јер. 8, 6; Дел. 13, 25; II Тим. 4, 7.

Течецъ <**тєчьць** m. δρομεὺς, скоротеча: Приче Сол. 6, 11.

Теща <**тьшта** f. πενθερὰ, ташта, пуница: Мат. 8, 14; Марк. 1, 30; Лук. 4, 38.

Тещя, -ай part. praes. act. од **тещити** <**тъштити**, ἀφρίζων; **пѣни тещя**, бацајући пену: Марк. 9, 20.

Тещи <**тєшти** v. impf. **-кꙋ, -чеши**, τρέχειν, тећи, трчати, журити, хитати: Лук. 24, 12 и др.; Троп. непор. воскр.; Ст. на лит. св. кн. Лаз.

Тещити <**тъштити** v. impf. **тещꙋ, -щиши**, ἀφρίζειν, тећи, цурити, пуштати, бацати: **пѣни** (Марк. 9, 18. 20).

Тедъ јевр., девето слово у јеврејској азбуци: Плач. Јер. 1, 9; 2, 9; 3, 25; 4, 9.

Тимѣніе n. ἰλύς, муљ, глиб, талог: Пс. 68, 3; Ирмол. гл. 4 п. 5 ирм. 15; βόρβορος, блато: Ак. Бог. ик. 5.

Тина f. ἰλύς, блато, глиб: **тинꙋ бо ѿрясъ очесе оумнагѡ**, отресавши блато са умнога (душевнога) ока (Кан. Дух. п. 1 ирм.); **тина грѣхѡвъ**: Сјед. 2. Сл. на св. Ник.

Тинный <**тиньнъ** 3. βορβόρου, каљав, прљав: **т. калъ**, каљужа: II Петр. 2, 22; βορβορώδης, пун муља: **наводненіе** (Кан. анг. хран. п. 1 Сл.).

Тихомирнѡ adv. ἀμάχως, тихо, с миром: Прем. Ис. Сир. 19, 6.

Тїтло n. τίτλος, натпис: Јов. 19, 19. 20.

Ткательница <**тъкательница** f. ткаља, преља: Ис. 38, 12.

Ткати <**тъкати** v. impf. **ткꙋ**, <**тъкѫ**, **тчеши** <**тъчеши**, ὑφαίνειν, ткати, прести: I Цар. 17, 7.

Тлетворенъ, -ый <**тлѣтворьнъ** 3. φθοροποίος, који ствара трухлење, шкодљив, убитачан: **вѣтръ** (Ст. на блаж. на Претпр. Благов.); **и ѿ тлетворныхъ вѣтръ**: Кан. молеб. пресв. Богор.; **болѣзнь**: Мол. у Ч. јелеосв.; **вонество**: Сл. у Ст. на блаж. св. влмч. Теод.; **страсть**: Стат. I ст. 49; **вѣтеръ тлетворный**, ἀνεμοφθορία (по *Данич.*: суша): V Мојс. 28, 22.

Тлитель m. φθορεύς, упропаститељ, затирач, заводник: Ак. Бог. ик. 10; Ст. гл. 4 у Ч. погр. свешт.

Тлити v. impf. **тлю, тлиши**, ἀφανίζειν, φθείρειν, кварити, уништавати: **тля тлитъ** (Мат. 6, 19. 20); **тлятъ обычаи благи бесѣды ѕлы**: I Кор. 15, 33.

Тлѣніе n. φθορὰ, уништавање, трухљење, пропаст, погибао: II Петр. 2, 19; распадљивост: I Кор. 15, 42. 50.

Тлѣнный <**тлѣньнъ** 3. φθαρτός, пропадљив, трошан, смртан: Рим. 1, 23; I Кор. 15, 53. 54.

Тлѣти v. impf. **тлѣю, -еши**, διαφθείρεσθαι, трухнути, кварити се, пропадати, бити смртан: II Кор. 4, 16; Еф. 4, 22; **тлѣемаго по похотемъ прелести**: Ч. кршт.

Тля <**тлꙗ** f. 1) βρῶσις, рђа: Мат. 6, 19. 20; 2) φθορὰ, трулеж, погибао: II Петр. 1, 4; 2, 12; **избави насъ ѿ тли**: Бог. воскр. гл. 3; **возведе ѿ тли животъ мой**: Кан у Нед. мес. п. 6 ирм.; Кан. Богој. и Дух. п. 6 ирм.; Сл. на хвал. св. Теод.

Тма <**тьма** f. 1) σκότος, σκοτία, тама, мрак, помрчина: Мат. 4, 16; Марк. 15, 33; 2) μυρίοι, десет хиљада: **тмою талантъ** (Мат.

18, 24); 3) μυρίας, мноштво, много тисућа: Суд. 20, 10; ѿ темъ людей: Пс. 3, 7; тмамъ агг҃лωвъ: Јевр. 12, 22; тмы (μυριάδας) окрестъ нападающихъ: Кан. анг. хран. п 7 т. 1.

Тмориціє < тьморицеѫ adv. saepissime, најчешће, небројено пута: Прол.

Тмориченъ 3. безбројан, небројен: чудеса (Прол.).

Тмочисленный < тьмоуисльнъ 3. μυρίος, неизмерно многи, безбројни: Син. у пет. Светле седм.

Тоболецъ < тобольць m. κάδιον, торба: пастырскій (I Цар. 17, 40).

Тогда adv. τότε, тада, у то време, онда: Мат. 2, 17; Марк. 2, 20 и др.

Тогдашній < тогдашьнь 3. ὁ τότε, тадашњи: II Петр. 3, 6.

Тождε (тожε) adv. τὸ δ' αὐτὸ, такође, тако: Мат. 27, 44.

Тождесущественный < тождесѫштьственъ 3. ταυτοούσιος, који има исто суштаство, природу: Син. у Пон. Дух.

Той, та, то pron. demonstr., αὐτὸς, αὐτὴ, αὐτὸ, тај, та, то: Мат. 1, 21 squ.; Марк. 1, 8 и др.

Тойже (тойжде), **таѧже** (таѧжде и тѧжде), **тоεже** (тоεжде и тождε), ὁ αὐτὸς, ἡ αὐτὴ, τὸ αὐτὸ, исти, иста, исто: Мат. 26, 44; Марк. 14, 39; Лук. 2, 8; Дел. 16, 33 и др.

Токмω < тъкъмо adv. μόνον, само: токмω рцы слово (Мат. 8, 8); εἰ μὴ, но, али, осим: токмω їереємъ единымъ (Мат. 12, 4).

Токъ m. 1) ῥύσις, ток, течење, цурење: крове (Лук. 8, 44); кровный: Ст. на Г. в. 3 на св. влмч. Прок.; 2) ῥοή, струја, река; слезъ: Кан. Бог. п. 9 т. 1; 3) κρουνός, извор, поток: Стат. I ст. 39; Ст. на стих. воскр. 2 гл. 5; 4) ἅλων, гумно: Ис. 25, 10.

Толкати < тлъкати v. impf. толку, -чеши, κρούειν, куцати: Мат. 7, 7; Лук. 11, 9; Апок. 3, 20

Толкнути < тлъкнѫти v. pf. -ну, -неши, κρούειν, куцнути, лупнути, ударити: толкущему ѿверзется (Мат. 7, 8; Лук. 11, 10); Лук. 12, 36; Дел. 12, 7. 13.

Толстъ < тлъстъ 3. παχύς, дебео: Пс. 143, 13.

Толцати < тлъцати v. impf. -цаю, -цаеши, τρίβειν, туцати: къ ступахъ (IV Мојс. 11, 8).

Толща < тлъшта f. τὸ πάχος, дебљина, снага: IV Мојс. 24, 8; Пс. 140, 7.

Томитель m. τύραννος, мучилац, силеџија *(Вост.)*.

Томити v. impf. томлю, -миши, αἰκίζειν, мучити, умарати, злостављати *(Микл.)*.

Томленіе < томлєниѥ n. τιμωρία, мучење, казна, злостављање: вѣчныѧ муки томленіе (Мол. запрешч. 2 у Ч. кршт.); ποινή, освета: Син. у суб. I Нед. В. п.

Тонокъ, -ій < тьнькъ 3. λεπτός, танак, лак: III Цар. 19, 12; во кихрѣ тонцѣ: Ст. на Г. в. 2 на св. пр. Йл.; по тонку, κατὰ λεπτὸν, полагано: Син. у Нед. сиропн.

Тончица < тьньчица f. θερίστριον, летња (танка) хаљина: Ис. 3, 22.

Топазїй, -їѧ m. грч., топаз, прозрачан драги камен зелене боје: Пс. 118, 127; Апок. 21, 20; Стат. II ст. 127.

Топархїѧ f. грч., обласна управа, област: I Мак. 11, 28.

Торгъ <**тръгъ** m. ἀγορὰ, трг, пијаца: Дел. 16, 19; 28, 15.

Торжєство <**тръжьство** n. πανήγυρος, светковина: Јез. 46, 1; свечани сабор: Јевр. 12, 23; свечаност, славље: и торжєство єсть торжєствъ (Кан. Пасхе п. 8 ирм.).

Торжєствовати <**тръжьствовати** v. impf. -ствꙋю, -єши, πανηγυρίζειν, светковати, веселити се: Ис. 66, 10.

Торжищє <**тръжиштє** n. 1) ἀγορὰ, forum, трг: II Јездр. 2, 18; Мат. 11, 16; 20, 3; 23, 7; Лук. 7, 32; 11, 43; 20, 46; Син. у суб. I Нед. В. п.; 2) μάκελλον, macellum, тржиште за месо, месарница: I Кор. 10, 25.

Торжникъ <**тръжьникъ** m. κολλυβιστής, τραπεζίτης, трговац, мењач: Мат. 21, 12; 25, 27; Марк. 11, 15; Јов. 2, 15.

Тосќливость f. рус., туга, сета, жалост, јад, немир, плашљивост: Уч. изв.

Точєнїє n. ῥύσις, течење: кровє (Марк. 5, 25; Лук. 8, 43).

Точило n. ληνός, ὑπολήνιον, преса за вино; када у којој се гњечило грожђе: Ис. 16, 10; Мат. 21, 33; Марк. 12, 1; Апок, 14, 19. 20.

Точити v. impf. точꙋ, -чиши, ῥεῖν, тећи, цурити: III Мојс. 15, 25; βρύειν, изливати: исцѣлєнїѧ (Троп. св. Ил.); точити, испуштати: точащїй кравѣкомый (Кан. у Нед. цвет. п. 3 ирм.); -сѧ, изливати се: всѧкаѧ прємꙋдрость (Степ. гл. 2 ант. 3).

Точїю <**тъчиѭ** adv. в. токмо: Мат. 5, 13; Јов. 8, 10 и др.

Тощнѡ <**тъштьно** adv. σπουδαίως, озбиљно, усрдно, брижљиво: молити (Лук. 7, 4).

Тощнѣє comp. од тощнѡ, σπουδαιοτέρως, брижљивије, с већим старањем: II Тим. 1, 17.

Тощь <**тъшть** 3. κενός, 1) ташт, празна желуца; 2) празан, узалудан: V Мојс. 16, 16; Пс. 7, 5; трꙋдъ: I Кор. 15, 58. В. тщъ.

Травникъ <**травьникъ** m. ὁ λειμών, ливада, рудина: Ирмол. гл. 6 п. 8 ирм. 10.

Трапєза f. грч., 1) трпеза, сто: I Цар. 20, 27. 29; Мат. 15, 27; Марк. 7, 28 и др.; 2) храна на столу: ѩдꙋщихъ трапєзꙋ Ієзавєлинꙋ (III Цар. 18, 19); ѿ трапєзы царєвы: Дан. 1, 5; 3) св. престо у олтару: Тип.

Трєба <**трѣба** f. 1) ἀλίσγημα, оскврњење, погањење: Дел. 15, 20; 2) εἴδωλον, идол: I Јов. 5, 21; 3) θυσία, жртва: прєлєсти трєбы ѡплєкалєѧ єси (Сл. на хвал. св. Георг.); трєбѣ быти, имѣти, χρείαν ἔχειν, бити потребан, имати потребу, требати: I Кор. 12, 21. 24; I Сол. 5, 1.

Трєбищє <**трѣбиштє** n. 1) εἰδωλεῖον, идолски храм: I Кор. 8, 10; 2) τὸ τέμενος, земљиште посвећено божанству са храмом: Кан. св. Теод. п. 5 т. 1.

Трєблажєнный <**триблажєнъ** 3. τρίσμακαρ, трипут срећан, пресрећан, преблажен: Ст. на Г. в. св. Дим.; дрєво: Кан. на Воздв. ч. к. п. 5 ирм.

Трєбникъ <**трѣбьникъ** m. 1) θυσιαστήριον, жртвеник, олтар: Ис. 56, 7; Јез. 6, 6; 2) εὐχολόγιον, требник, црквено-богослужбена књига, у којој се налазе

чинови и молитве које се свршавају по потреби појединих чланова Цркве.

Трєбованїє <**тръбованиє** n. χρεία, ἐπιτήδειον, потреба: Марк. 2, 25; Дел. 20, 34; Јак. 2, 16.

Трєбовати <**тръбовати** v. impf. -**бȣю**, -**бȣєши**, χρείαν ἔχειν, имати потребу, требати: II Мак. 2, 15; Мат. 9, 12; Марк. 2, 17; Лук. 9, 11; 2) χρῄζειν, искати, тражити, желети: Лук. 11, 8; 12, 30; II Кор. 3, 1; 3) δέομαι, хтети: Прем. Сол. 16, 25; προσδέομαι, још нешто требати: Дел. 17, 25.

Трєбȣха f. ἔνυστρον, балега: Мал. 2, 3.

Трєбѣ <**тръбѣ** adv. χρεία, потребно: **нє трєбѣ вамъ єсть писати**, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι: I Сол. 5, 1.

Трєволнєнїє n. τρικυμία, трећи вал који је, по мнењу старих Грка, већи од прва два; отуда: морска бура: **житїа трєволнєнїй избѣгши** (Ст. по пол. на преп. Пар.); таласање, колебање: **содєржимь єсмь бȣрєю и трєволнєнїємъ согрѣшєнїй** (Кан. св. Андр. крит. п. 3 т. 1); **страстєй**: Сјед. на св. Три Јер. 2 богор.; **грѣхѡвъ**: Кан. у Нед блуд. с. п. 6 т. 1.

Трєгȣбитєльный 3. τρισολιτήριος, веома непријатељски: Јестир 8, 13.

Трєгȣбѡ adv. τρισσῶς, тројако, троструко: III Цар. 7, 4. 5.

Трєдєнство n. τριημερία, три дана: Амос 4, 4.

Трєзвитисѧ <**тръзвитиса** v. impf. **трєзвлюсѧ**, -**вишисѧ**, νήφειν, бити будан, бити на опрезу, бити трезан: I Петр. 1, 13; 4, 7; I Сол. 5, 6. 8; II Тим. 4, 5.

Трєзȣбєнъ 3. τριόδους, који има три зуба: **ѹдица** (I Цар. 2, 13).

Трєзȣбєцъ m. τρίβαλος, трозубац: Ст. на Г. в. на св. влмч. Прок.

Трєзȣбъ m. в. **трєзȣбєцъ**: II Цар. 12, 31.

Трєклѧтѣйшїй 3. τρισαλιτήριος, веома опак, достојан свакога проклетства: II Мак. 8, 34.

Трєкровєнъ, -**ый** <**трикровьнъ** 3. τριώροφος, који има три крова, троспратан: I Мојс. 6, 16; **трєкрѡвнаѧ**, τριώροφα, трећи спрат: Јез. 41, 7; III Цар. 6, 8.

Трєкровникъ <**трикровьникъ** m. τρίστεγον, трећи спрат: I Мојс. 6, 16; Дел. 20, 9.

Трєпєтати v. impf. -**трєпєщȣ**, -**щєши**, φρίσσειν, τρέμειν, трести, дрхтати: Јак. 2, 19; II Петр. 2, 10; **Тєбє трєпєщȣтъ**, пред Тобом дрхћу: Мол. у Ч. кршт.; **єгѡжє трєпєщȣтъ и трѧсȣтсѧ хєрȣвїми**, пред ким дрхћу и тресу се херувими: Троич. троп. на Полуноћ. васкр.; **трєпєташє нынѣ рȣка дєснаѧ**: Ст. на III часу уочи Богој.; Сл. на стих. у Нед. месоп.

Трєпєтєнъ <**трєпєтьнъ** 3. ἔντρομος, обузет дрхтањем, који дрхће; **трєпєтєнъ быти**, уздрхтати се: Дел. 7, 32; 16, 29; Јевр. 12, 21; **тр. бысть прєдтєча**: Сл. на Вел. осв. в.

Трєпєтнѡ <**трєпєтьнѡ** adv. φρικτῶς, ужасно, страшно: Ст. на лит. у Нед. Том.

Трєпєтъ m. τρόμος, дрхтање: Пс. 2, 11; 47, 7; Марк. 16, 8; I Кор. 2, 3; II Кор. 7, 15 и др.

Трєпєща, -**ай**; -**щȣщь**, -**щїй** 3. part. praes. act. од **трєпєтати**, τρέμων, дрхћући: Марк. 5, 33; Лук. 8, 47; Дел. 9, 6.

Тресна < **тръсна** f. ὁ στρεπτός, огрлица, ђердан, ланац: II Мојс. 28, 24. 25; реса: V Мојс. 22, 12.

Тресновитый < **тръсновитъ** 3. κοσυμβωτός, ресаст, искићен, плетен: II Мојс. 28, 4.

Тресновица < **тръсновица** f. κροσσωτὸν, vestis fimbriata, хаљина ресаста, ресама искићена, код *Данич.*: ланац: II Мојс. 28, 14.

Треснꙋти < **тръснѫти** v. pf. -снꙋ, -нешн, κεραυνοῦν, громом погодити; убити: **ѩкѡ ѿ грома треснѡвенъ бывъ** (Прип. 9 п. на Обрез.).

Третицею adv. ἐκ τρίτου, трећи пут: Мат. 26, 44 и др.

Третїе < **третие** adv. τρίτον, трећи пут: Јов. 21, 14. 17; I Кор. 12, 28.

Треѡкаѧнный 3. τρισάθλιος, трипут несрећан, најнесрећнији, најбеднији, најжалоснији: Мол. 7 пред прич.

Тривещественный < **тривештьствьнъ** 3. τρίϋλης, који се састоји из три ствари: **даръ** (Ст. на Г. в. на св. архђ. Стеф.).

Тривѣщанный 3. τρίφθογγος, који има три гласа, три жице: **цѣвница** (Кан. Успен. Бог. п. 7 ирм.).

Тридневенъ, -ый < **тридьневьнъ** 3. τριήμερος, тродневни: **тридневное воскресенїе**, resurrectio post tres dies facta, васкрсење после три дана. Господ Исус Христос је био стварно у гробу само један дан и две ноћи; но Јевреји су у своме обичном разговору називали делове дана читавим даном, а Христос се налазио у гробу један део првога дана (петак), цео други дан (субота) и један део трећега дана (недеља): *Дјач.;* **тр. востанїе**: Ст. на Г. в. воскр. гл. 4.

Тризна f. 1) ἀγών, борба, надметање, такмачење *(Вост.);* ἔπαθλον, награда у борби *(Микл.);* 2) помен који су незнабожачки Словени давали уз извођење јуначких игара *(Дјач.)*.

Тризнище < **тризнище** n. 1) στάδιον, место борбе, бојиште, тркалиште *(Микл.; Жив.);* 2) ἀγών, игра: **пѧтолѣтное**, олимпијска игра која се приређивала сваке пете године (II Мак. 4, 18.).

Трикраты < **трикраты** adv. τρίς, трипут: II Кор. 2, 8.

Трилѣтствовати < **трилѣтьствовати** v. impf. -ствꙋю, -еши, τριετίζειν, имати три године: **трилѣтствꙋющаѧ юница** (Сл. на стих. на Вавед.).

Трипѣснецъ m. τριῴδιον, канон који се састоји из три песме. Трипјеснеци се налазе у Триоду посном и цветном, а поју се у седмичне дане (осим суботе и недеље) Св. четрдесетнице. У састав свакога Трипјеснеца неизоставно улази 8 и 9 песма канона. Тако у понедељак: 1, 8 и 9; у уторак: 2, 8 и 9; у среду: 3, 8 и 9; у четвртак: 4, 8 и 9; у петак: 5, 8 и 9 песма. Те се песме мешају са песмама канона из Минеја. У суботе се поју четворопјеснеци који се састоје из 6, 7, 8 и 9 песме канона. *(Дјач.)*.

Трисїѧнный < **трисиꙗньнъ** 3. τρισσολαμπής, који има три светлости: **солнце** (Ст. на блаж. воскр. гл. 3 Сл.).

Трисїѧтелный 3. τριλαμπές, који сија, блиста тројаком светло-

шћу: трисіятельное единагѡ Божества, трострука светлост једнога Божанства (Троп. непор. у суб.).

Трисіяти v. impf. -яю, -яеши, τριλαμπεῖν, блистати троичном светлошћу: аще бо и трисіяетъ (Степ. гл. 8 ант. 2).

Трисолнечный < трисльньчьнъ 3. τρισήλιος, који претставља три сунца, тросунчан: свѣтъ (Мол. 7 пред прич.); Сјед. воскр. гл. 5.

Трївѹнъ < трибоунъ m. tribunus, трибун, римски виши офисир: Прол.

Трїипостасный 3. τρισυπόστατος, триличан: Сл. на Г. в. на Дух.

Трїкирїй m. грч., свећњак са три свеће: Арх. чин.

Трїстатъ m. τριστάτης, војвода: II Мојс. 14, 17; 15, 4; Кан. на св. Андр. крит. п. 6 т. 2.

Трїхаптонъ < трихаптонъ m. τρίχαπτον, танка, свилена везена хаљина: Јез. 16, 10. 13.

Трїωдіонъ m. и трїωдь f. грч., (τρεῖς + ᾠδή), триод, црквено-богослужбена књига у којој се налазе канони трипјеснеци. Има их две врсте: *Триод посни*, који почиње са Недељом митара и фарисеја и завршава Великом суботом, и *Триод цветни*, или *Пентикостар*, који почиње са Првим даном Ускрса и завршава Недељом свих светих.

Троскотъ m. ἄγρωστις, пољска трава: V Мојс. 32, 2; Ис. 37, 28; ѹзхїй, чкаљ; трње *(Данич.)*: Ис. 9, 18; шкодљива трава; отров *(Данич.)*: Ос. 10, 4.

Тростный 3. τοῦ καλάμου, од трске, тршчан, који живи у трсци: ѕвѣрь (Пс. 67, 31), ту се разуме *крокодил* који се често сакрива у трсци што расте на обалама Нила (*Влашић*, II, 409).

Трость f. 1) κάλαμος, а) трска: благовонная, по *Данич.* иђирот (II Мојс. 30, 23); колеблется на водѣ: III Цар. 14, 15; вѣтромъ колеблема: Мат. 11, 7; б) штап: біяхѹ его по главѣ тростїю (Марк. 15, 19); в) перо: язык мой трость книжника скорописца (Пс. 44, 2); но не хощѹ чернилом и тростїю писати тебѣ: III Јов. 1, 13; писательныя трωсти: III Мак. 4, 15; 2) мера: трость мѣрительная (Јез. 40, 3); трость злата да измѣритъ градъ и врата..: Апок. 21, 15; 3) καλάμη, слама: аще ли кто назидаетъ на ωснованїи семъ... тростїе (I Кор. 3, 12); 4) ὕσσωπος, мирисава трава, трска: и на трость конзие (Јов. 19, 29).

Тростяный 3. καλάμινος, тршчан, од трске: IV Цар. 18, 21; Ис. 36, 6; Јез. 29, 6.

Трѹба < тржба f. σάλπιγξ, трубља, труба: IV Мојс. 10, 10; Пс. 80, 4; I Кор. 14, 8; 15, 52; I Сол. 4, 16; кованая, од метала; рожаная, од рога волујског или овнујског: Пс, 97, 6; 2) σαλπιστής, трубач: и гласъ... трѹбъ (Апок. 18, 22).

Трѹдитися < троудитися v. pf. трѹждѹся, -дишися, κοπιᾶν, трудити се: Јов. 4, 38; Рим. 16, 6. 12 и др.

Трѹдъ < тржд m. 1) κόπος, труд, страдање, болест, досада: Пс. 89, 10; 106, 12; I Кор. 3, 7; мука: Пс. 9, 28; погибао: Пс. 139, 10; посао: и вы въ трѹдъ

ихъ винидосте (Јов. 4, 38); трѹды творити, узнемиривати: Лук. 11, 7; 18, 5; трѹды дати, сметати: Марк. 14, 6; 2) трѹдъ водный, ὕδρωψ δυσεντερία, водена болест: Лук. 14, 2; срдобоља: Дел. 28, 8.

Трѹждати < троуждати v. impf. -ждаю, -ждаеши, κόπον παρέχειν, сметати, узнемиривати, досађивати: Мат. 26, 10; -сѧ, κοπιᾶν, трудити се, мучити се око чега: Мат. 6, 28; Лук. 12, 27 и др.; бити уморан: трѹждающїисѧ (Мат. 11, 28); Јект. суг.

Трѹждьсѧ, -шисѧ, -шесѧ, part. praet. act. I (м. трѹдивсѧ, -шисѧ, -шесѧ) од трѹдитисѧ, κοπιάσας, трудивши се: ѡк' нощь всю трѹждшесѧ (Лук. 5, 5).

Трѹпїе < троупие n. κῶλα, телеса: Пс. 78, 2; трѹпїѧ мертвая, σώματα νεκρὰ, мртваци: IV Цар. 19, 35.

Трѹпъ < троупъ m. 1) corpus, тело *(Жив.)*; 2) πτῶμα, лешина: Мат. 24, 28; Марк. 6, 29; Апок. 11, 8. 9.

Трѹсъ < тржсъ m. σεισμός, 1) потрес на води, бура: трѹсъ въ мори (Мат. 8, 24); 2) terraemotus, земљотрес: III Цар. 19, 11. 12; Мат. 27, 54; 28, 2; Марк. 13, 8; Конд. трѧсенїю.

Трыти < трыти v. impf. трыю, -еши, τρίβειν, трти: Марк. 7, 3.

Трѧсавица < трасавица f. τρόμος, дрхтање; πυρετός, врућица *(Микл.)*, φρίκη, грозница: Прол.

Тѹземецъ < тоуземьць m. αὐτοχθὼν τῆς γῆς, урођеник, онај ко се родио у земљи *(Данич.)*: IV Мојс. 9, 14.

Тѹкъ < тоукъ m. 1) στέαρ, а) сало, дебљина, претилина: тѹкъ екой затворниша (Пс. 16, 10), у јевр. тексту: срце своје затворише *(Данич.)*; б) млеко: и пїйте вїно и тѹкъ (Ис. 55, 1); в) тѹкъ пшеничнъ, στέαρ πυροῦ, најбоља пшеница: Пс. 80, 17; 147, 3; 2) πιότης, дебљина; сласт, изобиље: оупїютсѧ ѿ тѹка домѹ твоегѡ (Пс. 35, 9); ѩкѡ ѿ тѹка и масти да исполнитсѧ дѹша моѧ (Пс. 62, 6); 3) μυελός, мозак, срж: снѣсте тѹкъ земли, јешћете најбољу пшеницу, најбоље плодове, или, по *Данич.*, најбоље обиље ове земље (I Мојс. 45, 18).

Тѹлъ < тоулъ m. φαρέθρα, тоболац за стреле: I Мојс. 27, 3; Пс. 10, 2.

Тѹне < тоуне adv. δωρεὰν, εἰκῇ, забадава, узалуд, узаман: I Цар. 19, 5; Мат. 10, 8; Рим. 3, 24; Гал. 3, 4.

Тѹнеѧдецъ < тоунеѧдьць m. в. празднолѧдецъ.

Тѹча f. ὄμβρος, дажд, киша: V Мојс. 32, 2; Лук. 12, 34; слезъ: Ст. на блаж. на Рођ. св. Јов. Прет.; жизни: Сл. на блаж. св. Лук; ѡблакъ тѹчи разѹмныѧ: Ст. на стих. 3 на св. Јов. Злат.

Тѹченосный 3. ὀμβροτόκος, који носи кишу: ѡблакъ: Ст. на блаж. на св. прор. Ил.

Тѹчнъ, -ный < тоучьнъ 3. λιπαρός, дебео, угојен, гојазан, мастан: Апок. 18, 4; вложженїе твое тѹчно бѹди: Пс. 19, 3; ѩдоша... вси тѹчнїи земли, људи богати и знатни: Пс. 21, 30; 2) πίων, плодан, родан: гора живагѡ Бога (Прип. п. 9 Кан. на Усп. Бог.; 3) ὄμβρων, кишни *(Дјач.)*.

Тщаливъ, -ый < **тъшталивъ** 3. σπουδαῖος, ревностан, марљив, брижљив, вредан: тщаливѣйшїй же сый (II Кор. 8, 17); συντέμνων, вредан: Прич. Сол. 21, 5.

Тщанїе < **тъштаниѥ** n. σπουδή, 1) журење, журба, хитња: V Мојс. 6, 3; II Петр. 1, 5; Троп. гл. 8 у суб. V Нед. В. п.; со тщанїемъ, брзо, хитно: Марк. 6, 25; Лук. 1, 39; Ст. на лит. св. кн. Лаз.; Кан у Нед. месоп. п. 6 т. 1; 2) ревност. брижљивост, старање: Јевр. 6, 11.

Тщательный < **тъштательнъ** 3. κατασπουδασμένος, марљив, брижљив; журан: избавленїе (Ст. на хвал. на св. влмч. Теод.); Син. на В. ср.

Тщательнѡ < **тъштательно** adv. σπουδῇ, брзо, хитно, ревно: I Јездр. 4, 23; ἐν σπουδῇ, у брзини: Стат. II ст. 129.

Тщатисѧ < **тъштатися** v. impf. тщꙋсѧ, тщишисѧ, 1) σπεύδειν, хитати, журити: II Мак. 4, 14; Дел. 20, 16; и ко гробꙋ тщитсѧ: Ст. у Ч. погр.; и равное крещенїе прїѧти тщишисѧ: Троп. на В. осв. воде; 2) σπουδάζειν, трудити се, настојати око чега, бринути се: Еф. 4, 3; I Сол. 2, 17; Ак. Бог. конд. 13; 3) ἐπιχειρεῖν, латити се чега, старати се, усиљавати се: III Мак. 6, 22.

Тщеглаголанїе < **тъштеглаголаниѥ** n. κενωφωνία, празан разговор: II Тим. 2, 16.

Тщепогребальное n. κενοτάφιον, празна гробна хумка, гроб бев мртва тела, кип: I Цар. 19, 13. 16.

Тщеславенъ, -ый < **тъштеславьнъ** 3. κενόδοξος, који тражи празну славу, хвалисав: Гал. 5, 26; Ном. пр. 119.

Тщеславїе < **тъштеславиѥ** n. κενοδοξία, празна слава: Филиб. 2, 3; хвалисање: Ст. на Г. в. у Нед. мит. и фар.

Тщеслововати v. impf. -словꙋю, -еши, κενολογεῖν, празно говорити: Ис. 8, 19.

Тщета < **тъштета** f. ζημία, штета, губитак: Дел. 27, 10. 21; казна, глоба: II Мојс. 21, 22; празнина, таштина: Филиб. 3, 8; Ст. на Г. в. у пет. I Нед. В. п.

Тщетный < **тъштетьнъ** 3. κενός, празан, пашт: Дел. 4, 25; Кол. 2, 8; Прип. п. 9 у Кан. Нед. цвет.; сујетан, ништав: Ант. 13 на В. четвр.

Тщити < **тъштити** v. pf. тщꙋ, тщиши, κενοῦν, испразнити; -сѧ, φιλοτιμεῖσθαι, паштити се, трудити се, старати се: II Кор. 5, 9.

Тщь, **тща**, **тще** < **тъштъ** adj. κενός, празан: Суд. 17, 16; сосꙋдъ: Јер. 14, 3; ѡ хлѣбѣ семъ тщемъ: IV Мојс. 21, 5; Марк. 12, 3; Лук. 20, 10. 11; ѿпꙋсти тщы: Лук. 1, 53; не ѿврати твоѧ рабы тщѧ: Богор. отп. гл. 4; 2) узалудан: тще проповѣданїе, тще и вѣра наша (I Кор. 15, 14). В. тощь.

Тыти < **тыти** v. impf. тыю, тыеши, πιαίνεσθαι, дебљати, гојити се: Јез. 17, 10.

Тѣмже adv. ἄρα, ὥστε, ὅθεν, зато, и тако, према томе, стога; откуда, одакле: Мат. 7, 20; Гал. 4, 7; Јевр. 3, 1 и др.

Тѣсновходный <**тѣсьновъходьнъ** 3. στενοπόρος, са уским отвором: ѥздъ (Син. на В. среду).

Тѣснота <**тѣсьнота** f. στενοχωρία, теснота, теснац: II Кор. 6, 4; 12, 10; туга: Рим. 2, 9; 8, 35.

Тѣсный <**тѣсьнъ** 3. στενός, тесан: пꙋть (Мат. 7, 14); узак: врата (Лук. 13, 24).

Тѣсто n. φύραμα, тесто, колач: II Мојс. 8, 3; Суд. 8, 13.

Тѧгненый 3. искован из чега: щитовъ златыхъ тѧгненыхъ, ἐλειτούς (II Пар. 9, 15).

Тѧгота f. βάρος, терет, бреме, тегоба: Марк. 20, 12; Дел. 15, 28; II Кор. 4, 17; Гал. 6, 2.

Тѧготенъ <**тѧготьнъ** 3. βεβαρημένος, теготан, отежао: очеса (Марк. 14, 40).

Тѧготитисѧ <**тѧготитися** v. impf. -щꙋсѧ, -тишисѧ, βαρεῖσθαι, теретити се, отежавати, досађивати: I Тим. 5, 16.

Тѧготѣти v. impf. -тѣю, -тѣеши, βρίθειν, теретити, отежавати, тежак бити: землю поковѣнный неѡдержимѡ тѧготѣющꙋю (Кан. воскр. гл. 5 п. 3 ирм.).

Тѧжанїе n. γεώργιον, поље, њива, ораница: I Кор. 3, 9.

Тѧжатель m. γεωργός, земљорадник, ратар, виноградар: Марк. 12, 1. 2. 7. 9.

Тѧжатисѧ v. impf. жꙋсѧ, -жешисѧ, μάχεσθαι, парничити се, свађати се, препирати се: Дел. 7, 26.

Тѧжба <**тѧжьба** f. κρῖμα, тужба: I Кор, 6, 7.

Тѧжестенъ <**тѧжьстьнъ** 3. μοχθηρός, тежак, бедан, јадан, кукаван, слаб: Прем. Сир. 26, 6.

Тѧжесть <**тѧжесть** f. 1) βάρος, тежина, терет: Сл. на хвал. у Нед. раслаб.; 2) βαρίς, кула, двор, лађа, храм: Богъ въ тѧжестехъ егѡ знаемь есть (Пс. 47, 4); тѧжесть слоновая, палата украшена слоновом кошћу: Пс. 44, 9; кућа, стан: Ст. на блаж. на св. архђ. Стеф.

Тѧжитисѧ <**тѧжитися** v. pf. -жꙋсѧ, -жишисѧ, ἐρίζειν, правдати се, препирати се: съ человѣкомъ богатымъ (Прем. Сир. 8, 2); ѡ вещи, еже ти нѣсть на потребꙋ, не тѧжисѧ (Ib. 11, 9).

Тѧжкосердъ, -ый <**тѧжькосръдъ** 3. βαρυκάρδιος, тврда срца, неосетљив, луд, безуман: Пс. 4, 3.

Тѧжкѡ <**тѧжько** adv. βαρέως, тешко: слышати (Мат. 13, 15; Дел. 28, 27).

Тѧжокъ, -кїй <**тѧжькъ** 3. βαρύς, тежак: бремена (Мат. 23, 4); винꙋ: Дел. 25, 7; жесток, љут: волцы (Дел. 20, 29); заповѣди: I Јов. 5, 3; въ людехъ тѧжцѣхъ восхвалю тѧ: Пс. 34, 18.

Тѧтива <**тѧтива** f. νεῦρα, тетива од говеђег црева на луку, жила од које се прави тетива; узица: аще свѧжꙋтъ мѧ седмїю тѧтивами сырыми.. (Суд. 16, 7. 8. 9).

Тѵмпаница f. τυμπανίστρια, која свира, удара у тимпан; бубњарица: Пс. 67, 26.

Тѵмпанъ m. τύμπανον, бубањ: I Мојс. 31, 27; II Мојс. 15, 20; Пс. 86, 3; 149, 3; 150, 4.

Тѵранствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, τυραννεῖν, (мꙋчительски ѡбладати), владати безгранично, тирански: Приче Сол. 28, 15.

Оу

Оу 1) двадесетпрво слово у црквенослов. азбуци, зове се оукъ, а као цифра ·оу· = 400; 2) praep. παρὰ, код, у; 3) conj. οὔπω, још; не оу, οὐδέπω, још не: не оу пріиде часъ мой (Јов. 2, 4); не оу бѣ прославленъ: Јов. 7, 39; не оу бо вѣдѧхꙋ писанїѧ: Јов. 20, 9.

Оуа interj. οὐαί, е, аха, нуто: оуа, разорѧяй церковь (Марк. 15, 29).

Оублажати v. impf. -жаю, -жаеши, μακαρίζειν, славити, прослављати: Велич. преп. Пар.; -сѧ, величати се: славою нетлѣнною (Степ. гл. 7 ант. 3).

Оублажити v. pf. -жꙋ, -жиши, 1) ἀγαθύνειν, прославити: III Цар. 1, 47; добро учинити: IV Цар. 10, 30; 2) μακαρίζειν, назвати некога блаженим: Пс. 40, 3; 71, 17; 143, 15; Лук. 1, 48.

Оубо conj. οὖν, дакле, према томе, онда, јер: Мат. 6, 22; молитесѧ оубо господинꙋ жатвы: Мат. 9, 38.

Оубожити v. impf. -жꙋ, -жиши, πτωχίζειν, чинити сиромашним, сиромашити: I Цар. 2, 7.

Оубожница < оубожьница f. templum, храм; сиротиште (*Микл.;* Слов. Имп. ак.).

Оубрꙋсецъ < оуброусьць m. σουδάριον, прегача: Јов. 11, 44; Дел. 19, 20.

Оубрꙋсъ < оуброусъ m. σουδάριον, убрус: Лук. 19, 20.

Оубꙋдитисѧ < оубоудитися v. pf. -ждꙋсѧ, -дишисѧ, διαγρηγορεῖν, пробудити се: Лук. 9, 32.

Оубꙋженїе < оубоуждение n. ἔγερσις, буђење: оубꙋженїемъ возбꙋдиша стрегꙋщихъ (Суд. 7, 19).

Оубыстрити v. pf. -стрю, -иши, убрзати: возѣ на теченїе къ церкви (Прол.).

Оубѣгати v. impf. -гаю, -гаеши, φεύγειν, прибегавати, утећи: IV Мојс. 35, 6. 15.

Оубѣгнꙋти < оубѣгнѫти v. pf. -гнꙋ, -гнеши, διαφεύγειν, избећи, побећи: оубѣгла бѣ ѿ лица.. (III Цар. 12, 2; II Пар. 10, 2); φυγαδεύειν, протерати себе: II Мак. 5, 5.

Оубѣжати v. pf. -жꙋ, -жиши, διαφεύγειν, φεύγειν, побећи: I Цар. 19, 12; избегавати: фарїсеева высокоглаголанїѧ (Конд. мит. и фар.); бегати од нечег: ѿ сꙋда огнѧ геенскагѡ (Мат. 23, 33); Лук. 21, 36; Јевр. 2, 3; Ап. 9, 6.

Оубѣжище < оубѣжиште n. φυγαδευτήριον, прибежиште, уточиште: IV Мојс. 35, 12. 14. 15; I Јездр. 4, 15; Ис. Нав. 20, 3; I Мак. 1, 53.

Оубѣжный < оубѣжьнъ 3. φυγαδευτήριος, за уточиште: шесть градѡвъ (да бꙋдꙋтъ) оубѣжныхъ (IV Мојс. 35, 6).

Оубѡ adv. ὄντως, ἄρα, заиста: Пс 57, 12; жатва оубѡ многа: Мат. 9, 37.

Оуврачевати v. impf. -ваю, -ваеши и -чꙋю, -чꙋеши, ἰατρεύειν, лечити, исцељивати: Ст. на хвал. на св. јев. Луку.

Оуврачити v. pf. -чꙋ, -чиши, излечити: Ст. на Г. в. на св. јев. Луку.

Оувы interj. οὐαί, авај, јаох, тешко: Пс. 119, 5; оувы мнѣ ѡ сыне: Стат. II ст. 48; оувы мнѣ, яко-

вый подвигъ имать дѹша..: Самогл. гл. 2 у Ч. погр.

Оувѣдати v. impf. -даю, -даеши, γνώσκειν, дознавати: Дел. 9, 24. 42.

Оувѣдѣти v. pf. оувѣмь, оувѣси, γινώσκειν, знати: Пс. 68, 6; 118, 125; Мат. 6, 23; 9, 30 и др.; εἰδέναι, дознати, разабрати, увидети: Мат. 9, 6; Марк. 2, 10; Лук. 5, 24 и др.

Оувѣрити v. pf. -рю, -риши, πιστεύειν, уверити, потврдити: II Цар. 7, 25; I Пар. 17, 14; оувѣрено ми бысть благовѣстїе необрѣзанїѧ (Гал. 2, 7); I Тим. 1, 11; -сѧ, πιστεύεσθαι, уверити се: I Цар 3, 21; I Пар. 17, 24; потврдити се: глаголъ твой (III Цар. 8, 26); примити се: свидѣтельство наше во васъ (II Сол. 1, 10).

Оувѣровати v. impf. -рѹю, -еши, πιστεύειν, поверовати: Јов. 3, 12; 11, 48; Дел. 14, 23; Рим. 10, 14.

Оувѣрѧти < оувѣрѩти v. impf. -рѧю, -рѧеши, 1) πείθειν, уверавати, убеђивати некога: Дел. 19, 8; 28, 23; 2) πιστεύειν, веровати, ослањати се на кога, уздати се: обще воскресенїе прежде твоеѧ страсти оувѣрѧѧ, уздајући се пре твога страдања у опште васкрсење (Троп. на Лаз. суб.).

Оувѣстити v. pf. -щѹ, -стиши, χρηματίζειν, известити, упутити; примити заповест од некога: оувѣщенъ есть ѿ аггела (Дел. 10, 22); -сѧ, κατηχηθῆναι, известити се, дознати: Дел. 21, 21.

Оувѣтливословїе n. πιθανολογία, изношење разлога, образлажавање, убеђивање: Мин. 24 нов.

Оувѣщаватисѧ < оувѣштаватисѧ v. impf. -ваюсѧ, -ваешисѧ, εἰνοεῖν, мирити се с неким: съ соперникомъ (Мат. 5, 25).

Оувѣщати < оувѣштати v. impf. -щаю, -щаеши, πείθειν, опомињати, убеђивати, световати: I Мак. 12, 50; Дел. 13, 43; Кан. воскр. гл. 6 и у Нед. сир. п. 7 ирм.

Оувѧдати < оувѧдати v. impf. -даю, -даеши, μαραίνειν, венути, нестајати: Јак. 1, 11; Ч. погр. свешт. ик. 21.

Оувѧдити < оувѧдити v. pf. -ждѹ, -диши, μαραίνειν, ослабити: безбрачїемъ плоть оувѧдивъ (Свјет. у IV Нед. В. п.); учинити да нешто увене, да га нестане: плотскаѧ оувѧдила еси взыгранїѧ (Ст. на Г. в. на преп. м. Пар.); сасушити: весь цвѣтъ юности оувѧди смерть (Ст. у Ч. погр.).

Оувѧзанъ 3. δεδεμένος, увенчан, украшен венцем: въ пресвитанїихъ (П. над п. 7, 5).

Оувѧзати < оувѧзати v. impf. -заю, -заеши, ἀναδύσασθαι, овенчавати: побѣды вѣнцемъ (Конд. Прен. м. св. архђ. Стеф.).

Оувѧзити v. pf. -жѹ, -зиши, ἀποκέλλειν, насести, насукати се: корабль (Дел. 27, 41); ἐρείδειν, насадити, наслонити: носъ оувѧзшїй (Дел. 27, 41).

Оувѧзнѹти < оувѧзнѫти v. pf. -знѹ, -знеши, συλλαμβάνεσθαι, ухватити се: нога ихъ въ сѣти (Пс. 9, 16); саплести се: Пс. 9, 17; -сѧ, φορεῖν, стећи; овенчати се: вѣнцемъ (Прем. Сир. 11, 5).

Оувѧнѹти < оувѧнѫти v. pf. -нѹ, -неши, μαραίνεσθαι, увенути: яко

оувѧдоша благословцы (Ак. Бог. ик. 9).

Оувѧсло < оувѧсло n. μίτρα, митра, круна, повеза на глави јудејског првосвештеника: II Мојс. 28, 27; 29, 6; III Мојс. 8, 9.

Оувѧсти < оувѧсти v. pf. -зꙋ, -зеши, στεφανοῦν, овенчати: кїнми похвальными вѣнцы оувѧземъ (Ст. на Г. в. на св. Ник. и на св. П. и П.

Оуглаждати v. impf. -ждаю, -ждаеши, λεαίνειν, брисати, уништавати, угладити, истрљати: житейское строполетство (Ст. на блаж. 3 на св. влмч. Теод.).

Оуглꙋбити < оуглѫбити v. pf. -блю, -биши, βαθῦναι, удупсти: Лук. 6, 48; -сѧ, удубити се, бити дубок: помышленїѧ (Пс. 91, 6).

Оуглъ < ѫглъ m. γωνία, угао: во главꙋ оугла (Мат. 21, 42; Марк. 12, 10; Лук. 20, 17; Дел. 4, 11; I Петр. 2, 7); кула: Соф. 1, 16.

Оугль < ѫгль m. ἄνθραξ, угаљ: оуглїе огненное (Пс. 17, 13; Рим. 12, 20); жеравица: тѣла твоегѡ (Кан. у Посл. прич. п. 5 т. 2); оуглїе страстей: Троп. преп. м. Пар.; рыбꙋ на оуглехъ: Егзап. 10.

Оуглѣвнꙋти v. pf. -внꙋ, -внеши, ἐνπηγνύναι, упасти: въ пагꙋбѣ (Пс. 9, 16); въ тимѣнїи глꙋбины: Пс. 68, 3; пропасти: Пс. 68, 15.

Оугнести v. pf. -тꙋ, -теши, διαρπάζειν, растргати; пригњечити, притеснити, увредити: Јер. 21, 12.

Оугнетати < оугнѣтати v. impf. -таю, -таеши, συνθλίβειν, гурати, тискати, туркати: Марк. 5, 24. 31; συμπνίζειν, стешњавати: Лук. 8, 42.

Оугнѣжденїе n. νοσσίον, гнездо; смештање, стицање: премꙋдрости (Прич. Сол. 16, 16).

Оугнѣздити v. pf. -ждꙋ, -здиши, κασκηνοῦν, угнездити; -сѧ: въ вѣтвехъ птицы небесныѧ (Дан. 4, 18).

Оугобзитисѧ < оугобьзитисѧ v. pf. -жꙋсѧ, -зишисѧ, 1) εὐφορεῖν, бити родан, добро родити: нива (Лук. 12, 16); 2) εὐθηνεῖν, успевати, цветати, бити у изобиљу, живети у миру: Јер. 12, 1.

Оугодити v. pf. -ждꙋ, -диши, ἀρέσκειν, угодити: Богꙋ (Рим. 8. 8); Гдеви: I Кор. 7, 32.

Оугодїе n. πρόνοια, брига, старање; угађање: плоти оугодїѧ не творите (Рим. 13, 14).

Оугодникъ < оугодьникъ m. 1) θεράπων, слуга: II Мојс. 14, 31; угодник Божји; 2) оугодникъ себѣ, αὐθάδης, који себи угађа, обесан, својевољан: II Петр. 2, 10.

Оугодный < оугодьнъ 3. εὔθετος, згодан, прикладан: день (Дан. 13, 15); мѣсто: III Мак. 5, 29; пријатан, угодан: сотворите оугодное пред' нимъ (I Јездр. 10, 11); I Јов. 3, 22.

Оугожденїе n. 1) ἀρέσκεια, угађање: Кол. 1, 10; 2) θεραπεία, служење, послуживање: Дел. 17, 25; 3) ἀρετή, врлина: Јест. 4, 17.

Оугождь, -ши, -ше, part. praet. act. I од оугодити, ἀρέσας, угодивши: Ирѡдови (Марк. 6, 22).

Оугонзнꙋти < оугоньзнѫти v. pf. -знꙋ, -знеши, φεύγειν, ἐκφεύγειν, избећи, побећи: I Цар. 22, 20; оугонзе въ пꙋстыню: Прол.

Оуготованіе n. 1) ἑτοιμασία, спремање, припрема: Пс. 88, 15; Еф. 6, 15; 2) ἀποσκευή, домаће посуђе, пртљаг, намештај: II Мак. 12, 21; раскош: I Мак. 9, 39.

Оуготованъ 3. ἕτοιμος, готов, спреман, способан, вешт: къ писанію (III Јездр. 14, 24).

Оуготовати v. impf. -товлю, -леши, ἑτοιμάζειν, спремати, приправљати: царство (I Цар. 13, 13; I Мак. 1, 16); пѫть Гдень: Мат. 3, 3; Марк. 1, 3; Лук. 3, 4; мѣсто вамъ: Јов. 14, 2; мети пасхѫ: Сл. на хвал. у Нед. цвет.; -сѧ, ἑτοιμασθῆναι, спремати се: Мат. 20, 23; Апок. 8, 6.

Оуготовити v. pf. -влю, -виши, κατασκευάζειν, спремити, приправити: пѫть (Мат. 11, 10; Марк. 1, 2); мѣсто: Јов. 14, 3; обитель: Филим. 1, 22; небе: Апок. 19, 7; -сѧ, παρασκευάζεσθαι, спремити се: Јез. 38, 7; на брань: I Кор. 14, 8.

Оуготовлѧти v. impf. -влѧю, -влѧеши, ἑτοιμάζειν, спремати, припређивати: Мих. 7, 3; Ст. на Г. в. 1 на В. четвр.; -сѧ, спремати се: на день брани (Приче Сол. 21, 31).

Оуда < ѫда f. ἄγκιστρον, удица: Ст. на Г. в. на св. Андр. Перв.

Оудавленина < оудавленина f. πνικτὸν, удављено: Дел. 15, 20. 29; 21, 25; Ном. пр. 131.

Оудержавати < оудръжавати v. impf. -ваю, -ваеши и -влю, -влеши, κατέχειν, задржавати, заустављати: Лук. 4, 42; II Сол. 2, 6.

Оудержавити v. pf. -влю, -виши, утврдити, утемељити, оснажити: Мол. на св. Лит. Вас.

Оудержати < оудръжати v. pf. -жѫ, -жиши, κατέχειν, задржати: достоаніе (Мат. 21, 38); παύειν, зауставити: ѧзыкъ ѿ ѕла (Пс. 33, 14; I Петр. 3, 10); κρατεῖν, бити јачи, имати већу снагу, свладати, победити: Конд. Усп. Бог.

Оудивити v. pf. -влю, -виши, θαυμάζειν, задивити зачудити, у чудо довести: Пс. 15, 3; оудивимь быти, прославити се: Прем. Сир. 38, 3; оудивленъ быти, бити задивљен: II Парал. 26, 15; -сѧ, θαυμαστοῦμαι, зачудити се, задивити се: Мат. 8, 10; Апок. 17, 8; бити предметом дивљења: оудивисѧ любовь твоѧ ѿ мене паче любве женскїѧ (II Цар. 1, 26) = већа ми је љубав твоја од љубави женске *(Данич.)*; оудивисѧ разѹмъ твой ѿ мене (Пс. 138, 6) = диван ми је разум твој *(Дјач.)*; оудивити сѧ лицѹ, уважавати, штовати, ценити: I Мојс. 19, 21; лицамъ, гледати на лице, ко је ко: Јова 13, 10.

Оудобенъ < оудобьнъ 3. εὔκολος, угодан, лак; оудобно времѧ, εὐκαιρία, прилика, случај, згода: Мат. 26, 16; Лук. 22, 6.

Оудобозабываемъ 3. εὐληθάργητος, који се лако може заборавити: Ч. погр. свешт. ик. 12.

Оудобопреложный 3. εὐμετάβαλος, непостојан, променљив: ѧзыкомъ (Приче Сол. 17, 20); не бывайте (оудобь) преложни ко иномѹ ѧрмѹ, ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις (II Кор. 6, 14) = не вуците у туђему јарму неверника̂ *(Вук)*.

Оудобоазливаемый 3. εὐδιάχυτος, који се лако разлива, жидак:

водное естество (Кан. воскр. гл. 7 п. 1 ирм.).

Оудоботающїй 3. εὔτηκτος, који се лако топи: Прем. Сол. 19, 20.

Оудоботлѣнный 3. εὔφθαρτος, који брзо трухне, који се лако уништава: живωтнаѧ (Прем. Сол. 19, 20).

Оудобоωбращательный 3. εὐδίνητος, хитар, окретан: Кан. Дух. п. 9 ирм.

Оудобренїе < оудобрѥнию n. ἐγκαλλώπισμα, украс: вѣрныхъ (Догм. гл. 1); Критѹ: Кан. св. Андр. крит. п. 4 т. 7; страдалцевъ: Ст. на лит. на св. архђ. Ст.

Оудобренъ 3. κεκαλλωπισμένος, украшен, прекрасно израђен: Пс. 143, 12.

Оудобрити v. pf. -брю, -бриши, καλλιοῦν, украсити, накитити, улепшати: дщеры ихъ оудобренны (Пс. 143, 12).

Оудобрѣти v. impf. -брѣю, -еши, καλλιοῦν, пролепшати, направити се лепим: П. н. п. 4, 10.

Оудобство n. εὐκολία, пријазност, љубазност, удобност; *(Микл.)*.

Оудобь adv. εὐχερῶς, без муке, лако, удобно: Мол. 11 пред прич.; Сл. на хвал. на св. Георг.; не оудобь, δυσκόλως, тешко, мучно: Лук. 18, 24; II Кор. 16, 14.

Оудобѣе comp. од оудобь, εὐκοπώτερος, лакше: Мат. 19, 24; Марк. 10, 25; Лук. 18, 25.

Оудоблити v. pf. -блю, -блиши, ἱκανοῦν, учинити некога вештим, способним, оспособити: V Мојс. 32, 10; Мол. 1 верних у св. Лит. Злат.; -сѧ, задовољити се: Мал. 3, 10.

Оудоволити v. pf. -волю, -лиши, ἐπαρκεῖν, задовољити: I Тим. 5, 16; ἱκανοῦν, учинити некога врсним, способним: II Кор. 3, 6.

Оудолїе n. κοιλάς, долина: Пс. 64, 14; јаруга: оумершыѧ ѿ мрачныхъ оудолїй (Конд. воскр. гл. 6).

Оудолъ m. в. оудоль: Ос. 1, 5.

Оудоль f. ἡ κοιλάς, долина: Пс. 107, 8. В. юдоль.

Оудольный 3. τῶν κοιλάδων, који је у долини, који расте у долини: крїнъ (П. н. п. 2, 1).

Оудрѹчати < оудржчати v. impf. -чаю, -чаеши, δαμάζειν, укроћавати, савлађивати, кротити: постомъ и бдѣнїемъ свое тѣло (Конд. св. Вас. Острож.).

Оудрѹчити < оудржчити v. pf. -чѹ, -чиши, καθυποβάλλειν, оборити, свалити, обхрвати; мучити, кињити: трѹдѣ многими тѣло оудрѹчилъ еси (Ст. на Г. в. на св. Саву).

Оудъ m. (pl. оуди, оудове и оудеса) μέλος, уд, члан: I Кор. 6, 15; 12, 26; единъ ѿ оудъ: Мат. 5, 29. 30; Ст. на Г. в. на св. Дим.; бл҃годарными оудесы моими: Мол. 7 пред прич.

Оуединенїе < оуѥдинѥнию n. μόνας, удаљено, пусто место; на оуединенїи, κατὰ μόνας, одељено: I Мак. 12, 36.

Оуемлю в. оуимати.

Оужасатисѧ v. impf. -саюсѧ, -ешисѧ, δειλόομαι, бити страшљив, страшити се: I Мак. 4, 8; θροεῖσθαι, бојати се, плашити се: Мат. 13, 7; 24, 6; θαμβεῖσθαι, препасти се: Марк. 1, 27; Дел. 9, 6; ἐξίστασθαι, изван себе бити, чудити се: Марк. 5, 42; 6, 51; дивити се: Лук. 2, 47; Дел. 2, 12; 12, 16.

Оужасенъ < оужасьнъ з. ἔκθαμβος, зачуђен, задивљен: Дел. 3, 11.

Оужасити v. pf. -шѹ, -сиши, ἐξίστασθαι, уплашити: Лук. 24, 22.

Оужаснѡ < оужасьно adv. περιδεώς, бојажљиво, са побожним страхом: Ст. на блаж. на Усп. Бог.

Оужастивъ з. δειλός, страшљив, плашљив: Суд. 7, 3.

Оужасъ m. 1) ἔκστασις, а) чуђење, чудо: Марк. 5, 42; б)занос: нападе нань оужасъ (Дел. 10, 10); видѣхъ во оужасѣ: Дел. 11, 5; в) страх: имѧше же ихъ трепетъ и оужасъ (Марк. 16, 8); 2) θάμβος, препадање, страх: Лук. 4, 36; 5, 9.

Оуже adv. ἤδη, већ: Марк. 15, 42; Јов. 19, 33 и др.

Оуже < ѫже n. 1) σχοινίον, уже, једек: Пс. 118, 61; оужѧ ладїи: Дел. 27, 32; конопац: оужемъ жребодѧлнїѧ, ἐν σχοινίῳ κληροδοσίας (Пс. 77, 55); Пс. 15, 6; χαλῴδιον, мало уже: Суд. 15, 14; оуже морское, τό σχοίνησμα τῆς θαλάσσης, брег морски: Соф. 2, 5. 7; 2) ἅλυσις верига, ланац: Марк. 5, 4; свѧзанъ желѣзнома оужема двѣма: Дел. 12, 6; 3) појас: жены же ѡбложены оужами (Плач Јер. 42).

Оужикъ < ѫжикъ m. συγγενής, сродник, рођак: III Мојс. 25, 25; Рут 4, 6; крове: IV Мојс. 35, 24; Лук. 1, 58.

Оужичество < ѫжичьство n. οἰκειότης, крвно сродство: III Мојс. 20, 19; оно што некоме припада по рођењу: Рут 4, 6. По »закону ужичества« ако је један од браће која су живела заједно умро, а иза себе није оставио деце, морао је његов брат — на основу V Мојс. 25, 5-10 — узети за жену његову удовицу, своју снаху, и прво дете из тога брака имало се сматрати за законито дете умрлога. Тај се брак звао *левиратски* (levir = девер) т. ј. деверски брак *(Дјач.)*.

Оужичествованїе < ѫжичьствованије n. ἀγχιστεία, блиско сродство; наследно право, ступање у права и дужности најближега рођака (брата) који је умро без деце: Рут 4, 7.

Оужичествовати < ѫжичьствовати v. impf. -ствѹю, -еши, ἀγχιστεύειν, ступати у права и дужности најближега свога рођака (брата) који је умро без деце: да оужичествѹютъ сынове Ісраилевы кійждо наслѣдїе отца своегѡ, да добију сви синови Израиљеви наслеђе по рођењу (IV Мојс. 36, 8); оужичествѹй себѣ ты оужичество мое, узми себи ти, што припада мени по рођењу: Рут 4, 6.

Оуза < ѫза f. δεσμός, оков: Ис. 52, 2; II Пар. 33, 11; Јевр. 10, 34; свеза: ѧзыка (Марк. 7, 35); аки оузѹ: Сл. на лит. на Рожд. св. Јов. Прет.; ἅλυσις, верига, ланац: желѣзна (Лук. 8, 29). В. юза.

Оузаконоположитисѧ v. pf. -ложѹсѧ, -жишисѧ, νομοθετεῖσθαι, законом одредити: Син. у суб. месоп.

Оузда f. χαλινός, узда, жвале: Јак. 3, 3; Апок. 14, 20.

Оузёлъ m. рус., κόμπος, чвор на бројаницама: вервица да иматъ оузлы (Ном. пр. 87).

Оузильница f. в. оузилище: Прол.

Оузилище < жзилище n. δεσμωτήριον, тамница: Мат. 11, 2; Дел. 5, 21.

Оузина < жзина f. τὸ στενὸν, теснац, кланац, ждрело: во оузинахъ въ пѹстыни (I Цар. 23, 14); въ дѹбравѣ: I Цар. 23, 19; 24, 1.

Оузникъ < жзникъ m. δέσμιος, сужањ: Дел. 23, 18 squ.; Филим. 1, 9; роб: грѣшныѧ оузники свободилъ еси (Ст. на стих. воскр. гл. 4); Ст. на хвал. 4 на св. П. и П. В. юзникъ.

Оузолецъ m. чворић на бројаницама: оузолцы себѣ по числѹ еѵлій свѧжѹтъ (Ном. пр. 20).

Оузрѣти v. pf. оузрю, -зриши, ὁρᾶν, видети: Бога (Мат. 5, 8); побринути се, постарати се за нешто: Богъ оузритъ себѣ овча во всесожженіе (I Мојс. 22, 8); βλέπειν, гледати: Мат. 13, 14; Дел. 28, 46; Ап. 16, 15; ἰδεῖν, сагледати, угледати: мерзость запѹстѣніѧ (Мат. 24, 15; Марк. 13, 14).

Оуимати v. impf. оуемлю, -емлеши, ἀφαιρεῖν, одузимати, отимати, отпуштати нешто: не оуемлите ничтоже (II Мојс. 5, 8).

Оуимѹ в. оуѧти: IV Мојс. 11, 17.

Оуказати v. pf. -жѹ, -жеши, δεικνύναι, показати: IV Мојс. 23, 3; оуказательное (мѣстоименіе), pron. dem., показна заменица (Грам.).

Оуклоненіе < оуклонение n. πρόσκλισις, склоност; партаичност, странчарство: I Тим. 5, 21.

Оуклонити v. pf. -ню, -ниши, ἐκκλίνειν, сагнути, нагнути, наклонити, управити: очи (Пс. 16, 11); не оуклони сердце мое въ словеса лѹкавствіѧ: Пс. 140, 4; -сѧ, ἐξεκλινᾶν, обратити се: къ рабѹ вашемѹ (I Мојс. 18, 5); скренути се, склонити се, удаљити се: ѿ заповѣдей и ѿ сѹдωвъ твоихъ (Дан. 9, 5); ѿ ѕла: I Петр. 3, 11; ἐκτρέπεσθαι, окренути се: къ баснемъ (II Тим. 4, 4); клонити се: скверныхъ сѹесловій (I Тим. 6, 20).

Оукореніе < оукорение n. κατηγορία, прекор; тужба, жалба: III Јездр. 11, 43; Тит 1, 6.

Оукореный 3. ἐξουθενηθείς, одбачен: камень (Дел. 4, 11).

Оукоризна f. ὕβρις, поруга: III Мак. 2, 3; Сл. на I часу уочи Бож.

Оукоризненъ < оукоризньнъ 3. 1) ὑβριστικός, силовит: віно (Приче Сол. 20, 1); 2) βλάσφημος, који опада, хули: сѹдъ (II Петр. 2, 11).

Оукорити v. pf. -рю, -риши, 1) λοιδορεῖν, укорити: Јов. 9, 28; 2) ἀτιμάζειν, презрети, осрамотити: Јак. 2, 6; 3) ἐνυβρίζειν, злоставити, наружити: дѹха благодати (Јевр. 10, 29); 4) ἐξουθενεῖν, мало ценити, одбацити: камень оукореный (Дел. 4, 11).

Оукорный < оукорьнъ 3. φαῦλος, рђав, зао: Тит 2, 8.

Оукорѧти < оукорꙗти v. impf. -рѧю, -рѧеши, ὑβρισθήσεσθαι, злостављати, ружити: Лук. 18, 32; λοιδορεῖν, псовати: I Петр. 2, 23; μέμφεσθαι, окривљавати, кривити: Рим. 9, 19; кудити: Јевр. 8, 8; ἐξουθενεῖσθαι, омаловажавати, укоравати: ꙗдый не ꙗдѹщагω да не оукорѧетъ (Рим. 14, 3).

Оукрадати v. impf. -даю, -даеши, κλέπτειν, красти; -сѧ, διακλέπτεσθαι, сакривати се, крити се: II Цар. 19, 3.

Оукраситель m. κοσμήτωρ, редитељ: Ак. Бог. конд. 10.

Оукрасити v. pf. -шѹ, -сиши, κοσμεῖν, украсити, искитити, наместити: домъ (Мат. 12, 44); церковь: Лук. 21, 5; невѣстѹ: Апок. 21, 2; уредити, спремити: свѣтильники своѧ (Мат. 25, 7).

Оукрасти v. pf. -дѹ, -деши, κλέπτειν, украсти: II Цар. 21, 12; IV Цар. 11, 2.

Оукрашати v. impf. -шаю, -шаеши, κοσμεῖν, украшавати: оученїе Спасителѧ нашегѡ (Тит 2, 10).

Оукрашенїе n. κόσμος, украс, красота; поредак; свет; по јевр.: војска, под којом се разумеју с обзиром на небо: звезде и анђели, с обзиром на земљу: све силе и елементи земаљске природе *(Дјач.)*: совершишасѧ небо и землѧ, и все оукрашенїе ихъ (I Мојс. 2, 1).

Оукрестоватисѧ v. impf. -стѹюсѧ, -ешисѧ, ἀνασταυροῦν, распети се на крсту: оукрестовавыйсѧ волею за всѣхъ спасенїе: Тр. п.

Оукрой m. κειρία, убрус којим су обвијали тело умрлога: Јов. 11, 44.

Оукропецъ m. в. оукропъ: св. Лит. Злат.

Оукропъ m. εὔκρατον, млака вода која се улива у потир на св. Литургији пред причешћивање; топлота: Уч. изв.; с кимином: Хил. тип.

Оукротити v. pf. -щѹ, -тиши, δαμάσαι, припитомити: ѧзыка (Јак. 3, 8); -сѧ, δεδαμάσθαι, припитомљавати се: Јак. 3, 7.

Оукротѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, τεκμαίρεσθαι, укроћавати, припитомљавати: Ст. на Г. в. у Нед. цвет.

Оукрочати v. impf. -чаю, -чаеши, καταπραΰνειν, укроћавати, ублажавати, умиривати: возмѹщенїе волнъ (Пс. 88, 10).

Оукрощати < **оукроштати** v. impf. -щаю, -щаеши, δαμάζειν, кротити, питомити; -сѧ, δαμάζεσθαι, припитомљавати се: Јак. 3, 7.

Оукрѹхъ < **оукроухъ** m. κλάσμα, одломак; комад, парче: разломиши ѧ̀ на оукрѹхи (III Мојс. 2, 6); Мат. 14, 20; Марк. 6, 43; Лук. 9, 17; Јов. 6, 12. 13.

Оулещи < **оулешти** v. pf. -лѧгѹ, -жеши, κοπάζειν, умирити се, утишати се, утолити: оулеже вѣтръ (Марк. 4, 39; 6, 51); παύεσθαι, престати: Лук. 8, 24.

Оуломокъ < **оуломъкъ** m. в. оукрѹхъ: Суд. 9, 53: II Цар. 11, 21.

Оулѹчати < **оулоучати** v. impf. -чаю, -чаеши, τυγχάνειν, примати, постизавати: Дел. 24, 3.

Оулѹчити v. pf. -чѹ, -чиши, τυγχάνειν, задобити: Дел. 26, 22; II Тим 2, 10; Јевр. 8, 6.

Оульстити v. pf. -щѹ, -стиши, δολοῦν, надмудрити, заварати: Пс. 35, 3.

Оумалѧтисѧ v. impf. -лѧюсѧ, -лѧешисѧ, σμικρύνειν, умањивати се, умаљавати се: Јер. 29, 6.

Оумащенїе < **оумаштенние** n. μυρισμός, маст: помаза лице свое оумащенїемъ (Јудит 16, 7).

Оумедленїе < **оумъдление** n. σχολή, спорост, умањивање брзине, успоравање: шествїѧ (I Мојс. 32, 14).

Оумедлити < **оумъдлити** v. pf. -длю, -длиши, χρονίζειν, задржати се, бавити се: I Мојс. 32, 4; окле-

вати: I Мојс. 43, 10; остарити: V Мојс. 4, 25.

Оумертвити < оумрътвити v. pf. -швлю, -твиши, θανατοῦν, ἀποκτείνειν, убити, побити, поморити: Марк. 14, 55; Лук. 21, 16.

Оумертвіе < оумрътвие n. τελευτή, τὸ ἀποθανεῖν, смрт: Мат, 2, 15; Дел. 7, 4.

Оумерщвленіе < оумрьштвлениие n. νέκρωσις, умртвљавање, усмрћивање, уништавање: смерти (Кан. у Ч. погр. свешт. п. 6. богор.); клонулост, смрт: Конд. Усп. Богор.; Мол. у св. Лит. пређ.

Оумерщвленный 3. νενεκρώμενος, умртвљен, престарео: Јевр. 11, 12.

Оумерщвляти < оумрьштвляти v. impf. -вляю, -еши, 1) θανατοῦν, усмрћивати, морити: дѣяніѧ плотскаѧ (Рим. 8, 13); ὑποπιάζειν, умиривати, укроћавати, мучити: тѣло (I Кор. 9, 27).

Оумеръ, -ши, -ше; -ый; -шій 3. part. praet. act. I од оумрети, τελευτήσας, τεθνηκός, ἀποθανών, умрвши: Мат. 2, 19; Јуд. 1, 12; Рим. 7, 6 и др.

Оуметіе n. ђубре *(Жив.)*.

Оуметъ m. σκύβαλον, ђубре, измет, трице: Филиб. 3, 8.

Оумздити < оумьздити v. pf. -жду, -здиши, δεξιόομαι, митити, поздравити кога нечим: сребреникми (Син. на Ускрс).

Оумиленіе < оумилениие n. 1) κατάνυξις, занос: віно оумиленіѧ (Пс. 59, 5); дҹхъ оумиленіѧ: Рим. 11, 8; смерност: Мол. 5 по прич.; 2) κατήφεια, жалост, туга: даждь ми слезы оумиленіѧ (Кан. св. Андр. крит. п. 1 т. 3).

Оумиленъ, -ый < оумиленъ 3. ἐλεεινός, тужан, наклоњен на тугу, на жалост, јадан, скрушен: слезами (Ст. на лит. на св. Саву).

Оумиленнѡ < оумиленѣ adv. ἐλεεινῶς, тужно, јадно, кукавно, покорно: Ст. на Г. в. на Прен. м. св. Ник.

Оумилителенъ, -ый < оумилительнъ 3. ἐλεινός, достојан сажаљења: паденіе (II Мак. 3, 21); жалостиван, жалобан: гласъ (Ст. на стих. у Нед. сироп.).

Оумилитисѧ v. pf. -люсѧ, -лишисѧ, κατανύσσεσθαι, ражалити се: Пс. 29, 13; 34, 15; Дел. 2, 37; покајати се, разнежити се: на ложахъ вашихъ оумилитесѧ (Пс. 4, 5).

Оумилосердитисѧ < оумилосрьдитися v. pf. -ждусѧ, -дишисѧ, οἰκτείρειν, смиловати се: Мол. 2 пред прич.

Оумилѧтисѧ < оумилятися v. impf. -лѧюсѧ, -ешисѧ, κατανύσσεσθαι, скрушавати се: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Оумиротворити v. pf. -творю, -риши, εἰρηνοποιεῖν, примирити, стишати: Кол. 1, 20.

Оумоврединый < оумоврьдьнъ 3. φρενοβλαβής, безуман: Кан. у Нед. мит. и фар. п. 6 т. 5.

Оумолкнути < оумлъкнѫти v. pf. -кну, -кнеши, ἡσυχάζειν, σιωπᾶν, умукнути, ућутати: Дел. 11, 18; 18, 9; 2) παύεσθαι, престати: I Кор. 13, 8; умирити се: I Мојс. 4, 7.

Оумолчанный 3. прећутан, затајен, сакривен: тайна (Рим. 14, 24).[1]

[1]) Овога стиха нема у грчком тексту.

Оумолчати < оумлъчати v. impf. -чꙋ, -чиши, σιγᾶν, ућутати: Пс. 38, 39; Мат. 20, 31; Дел. 21, 14; Троп. Богор.

Оумори́ти v. pf. -рю, -риши, θανατοῦν, уморити, убити: смертїю (Јер. 38, 15).

Оумꙋдритисѧ < оумѫдритисѧ v. pf. -рюсѧ, -ришисѧ, σοφίζειν, бити мудар; оум. паче всѣхъ человѣкъ, бити мудрији од свих људи: III Цар. 4, 31.

Оумꙋдрѧти < оумѫдрѣти v. impf. -дрѧю, -дрѧеши, σοφίζειν, чинити мудрим: слѣпцы (Пс. 145, 8).

Оумꙋжитисѧ < оумѫжитисѧ v. pf. -жꙋсѧ, -жишисѧ, ἀρρενοῦν, постати мушко, начинити се храбрим, охрабрити се, осмелити се: Прол.

Оумꙋчити < оумѫчити v. pf. -чꙋ, -чиши, δαμᾶσαι, укротити: Марк. 5, 4.

Оумыслити v. pf. -шлю, -слиши, 1) ἡγήσασθαι, намислити, намерити: II Кор. 9, 5; 2) ѕлѣ оумыслити, κατασοφίζεσθαι, надмудрити, преварити, зло смислити: Дел. 7, 19.

Оумышленїе < оумышлениѥ n. 1) νοῦμα, замисао, намера: II Кор. 2, 11; лукавство: Сл. на хвал, св. влмч. Прок.; 2) ἐπίνοια, изум, проналазак: ідѡлѡвъ (Прем. Сол. 14, 12).

Оумѧкнꙋти < оумѧкнѫти v. pf. -кнꙋ, -кнеши, ἁπαλύνεσθαι, омекшати, постати мекан, гибак: словеса паче елеа (Пс. 54, 22).

Оуне < оунѥ comp. од благо: оунїй, оунши, оуне, бољи, боља, боље: оуне бо ти есть, συμφέρει γάρ σοι, јер ти је боље (Мат. 5, 29. 30); Јов. 18, 14.

Оуневѣстити v. pf. -щꙋ, -стиши, νυμφεύσασθαι, заручити: господинꙋ егѡ Ісаакꙋ женꙋ (Мол. у Ч. обруч.); -сѧ, постати невеста, удати се: ѥмꙋже и поощренїемъ оуневѣстиласѧ еси (Ст. на хвал. преп. Параск.).

Оуневѣщати < оуневѣштати v. impf. -щаю, -щаеши, νυμφεύεσθαι, женити се, заручивати се: Ст. на хвал. у Нед. цвет.

Оуневѣщенїе < оуневѣштениѥ n. νύμφευσις, постајање невесте, удадба: чертоже безсѣменнагѡ оуневѣщенїѧ (Ак. Бог. ик. 10.).

Оуѕнꙋти < оуньзнѫти v. pf. оуѕнꙋ, -знеши, ἐμπήγνυσθαι, убости, забости: егда оуѕне ми тернъ (Пс. 31, 4); ѩкѡ стрѣлы твоѧ оуѕнзоша во мнѣ: Пс. 37, 4; оуѕне камень подъ шлемомъ егѡ въ чело егѡ: I Цар. 17, 49.

Оуничижати v. impf. -жаю, -жаеши, ἐξουθενεῖν, уништавати, понижавати, презирати: Лук. 18, 9; Рим. 14, 10; I Сол. 5, 20.

Оуничиженїе n. ἐξουδένωσις, понижавање: Пс. 122, 3.

Оуничиженъ, -ый 3. ἀποδεδοκιμασμένος, одбачен: камень (I Петр. 2, 4); ἐξουθενημένος, понижен, презрен, уништен: I Кор. 1, 28; II Кор. 10, 10; помилꙋй насъ оуничиженныхъ: Степ. гл. 6 ант. 1.

Оуничижити v. pf. -жꙋ, -жиши, ἐξουθενεῖν, уништити, понизити, презрети: I Кор. 16, 11; Гал. 4, 14.

Оуншїй 3. comp. од благїй, διαφέρων, бољи: Лук. 12, 7.

Оуныкати v. impf. -ваю, -ваеши, ἀθυμεῖν, падати духом, малаксавати, губити вољу: Кол. 3, 21; ῥαθυμεῖν, бити безбрижан,

лакоуман: Троп. на Полуношч.; ἀκηδεῖν, занемаривати: Троп. сл. на III часу.
Оунынїе n. ἀθυμία, туга, плашљивост: Кан. молеб. Бог. п. 1 т. 2; ῥαθυμία, леност: ионное (Мол. 8 јутарња); Син. у Нед. мит. и фар.; жалост, клонулост: Сл. на стих. у Нед. месоп.; περιεργεία, малаксалост: Мол. св. Јефр. сир.
Оуныти v. pf. оуныю, -еши, ἀκηδεῖν, занемарити, застрашити, утрнути: Пс. 142, 4.
Оунѣе comp. од благое, боље: оунѣе было бы, λυσιτελεῖ: Лук. 17, 2.
Оупасти v. pf. -пасꙋ, -сеши, ποιμαίνειν, пасти: Мат. 2, 6; сачувати: Апок. 12, 5.
Оупиватисѧ v. impf. -ваюсѧ, -ешисѧ, μεθύσκεσθαι, опијати се: Лук. 12, 45; Еф. 5, 18; I Сол. 5, 7.
Оупитати v. impf. -таю, -таеши, 1) τρέφειν, нахранити: сердца ваша (Јак. 5, 5); 2) σιτεύειν, угојити: телецъ оупитанный (Лук. 15, 23. 27); оупитаннаѧ, σιτιστά, храњеници: Мат. 22, 4.
Оупитисѧ v. pf. оупїюсѧ, -ешисѧ, μεθυσθῆναι, напити се, опити се: I Мојс. 9, 21; Јов. 2, 10; Апок. 17, 2.
Оупованїе n. ἐλπίς, нада, уздање; Пс. 61, 8; 90, 9; Дел. 2, 26; 23, 6 и др.; πεποίθησις, уверење, поуздање: II Кор. 1, 15.
Оуповати v. impf. -ваю, -ваеши, ἐλπίζειν, надати се: на Гда (Пс. 4, 6); на имѧ его: Мат. 12, 21; πείθειν, уздати се у некога: Гдемъ (V Мојс. 33, 12); на Бога: Мат. 27, 43.
Оуподобити v. pf. -доблю, -биши, ὁμοιοῦν, упоредити с неким: комꙋ оуподоблю родъ сей; (Мат. 11, 16); -сѧ, ὁμοιωθῆναι, бити сличан некоме: нисходѧщымъ въ ровъ (Пс. 27, 1); цртвїе нбное чловѣкꙋ царю: Мат. 13, 24; бози оуподоблшесѧ чловѣкомъ, у облику људи: Дел. 14, 11; μιμεῖσθαι, подражавати некоме: II Сол. 3, 9.
Оуподобленїе < оуподобление n. ὁμοίωμα, облик, вид, слика: Апок. 9, 7.
Оуподобленъ 3. ἀφωμοιωμένος, ὅμοιος, сличан: Јевр. 7, 3; Апок. 9, 7.
Оуподоблѧтисѧ v. impf. -блѧюсѧ, -ешисѧ, μιμεῖσθαι, подражавати некоме, угледати се на некога: благомꙋ (III Јов. 1, 11).
Оупоити v. pf. -пою, -поиши, μεθύσκειν, напојити: бразды еѧ (земли) оупой .. (Пс. 64, 11).
Оупокоенїе n. ἀνάπαυσις, одмор, мировање, оправљање: III Мак. 4, 7; Конд. св. Три Јер.
Оупокоити v. pf. -кою, -иши, 1) καταπαύειν, ставити кога у покој: II Мојс. 33, 14; Јевр. 4, 8; смирити: Гдь Богъ вашъ оупокои васъ .. (Ис. Нав. 1, 13); 2) ἀναπαύειν, одморити некога: и азъ оупокою вы (Мат. 11, 28); 3) ἀναψύχειν, умирити, утешити: II Тим. 1, 16; -сѧ, συναναπαύσασθαι, смирити се, наћи мира: Рим. 15, 32.
Оупорникъ < оупорьникъ m. αὐθάδης, самољубив, својеглав, горд: I Мојс. 49, 3.
Оуправленъ 3. εὔθετος, способан, приправан: въ цртвїи Бжїи (Лук. 9, 62).
Оуправити v. pf. -влю, -виши, διορθοῦν, управити, исправити: оуправити пꙋть, прећи (II Цар. 19, 17); довести у ред, уреди-

ти; очешљати: крады своѧ (II Цар. 19, 27); успети, бити успешан, срећан: Дан. 8, 24.

Оупражнати v. impf. -жнаю, -еши, καταργεῖν, слабити: Лук. 13, 7; уништити: тлитела смыслювъ оупражнающаѧ (Ак. Бог. ик. 10); -сѧ, εὐκαιρεῖν, имати времена, дати се на нешто, бити за нешто: ни во чтоже ино оупражнахꙋсѧ (Дел. 17, 21).

Оупраздннти < оупраздьнити v. pf. -дню, -днишн, καταργεῖν, истребити, уништити, укинути: Рим. 3, 3; I Кор. 1, 28; їдюлское безбожїе: Сјед. у суб. I седм. В. п.; смертнꙋю державꙋ... клатвꙋ: Ст. на Г. в. воскр. гл. 2; смерть: Свјет. Пасхе; покварити: I Кор. 6, 13; убити: I Сол. 2, 8; сатрти: смертїю (Јевр. 2, 14); -сѧ, καταργηθῆναι, покварити се: тѣло грѣховное (Рим. 6, 6); укинути се: соблазнь к҃ртa (Гал. 5, 11); їдюлскаѧ прелесть: Богор. отп. гл. 5; εὐκαιρῆσαι, имати згодно време: егда оупразднитсѧ, кад имадбуде кад *(Вук):* I Кор. 16, 12.

Оупреꙋмножитисѧ v. impf. -жꙋсѧ, -жишисѧ, ὑπερπλεονάζειν, изобиловати, умножити се: I Тим. 1, 14.

Оуравненїе < оуравьнение n. ἰσότης, уравњивање, једнакост: Кол. 4, 1.

Оуравнитисѧ < оуравьнитися v. pf. -нюсѧ, -нишисѧ, ἰσωθῆσαι, изједначити се, сравнити се, начинити се равним: Г҃деви (Пс. 88, 7).

Оуразꙋмѣтисѧ < оуразоумѣтися v. pf. -мѣюсѧ, -ешисѧ, γιγνώσκειν, разумети се: I Кор. 14, 9.

Оураненїе < оуранение n. vulneratio, рањење, озледа: тѣла: Мин. 27 дец.

Оуранити v. pf. -ню, -нишн, 1) ὀρθρίζειν, уранити, поранити: Суд. 6, 38; IV Цар. 3, 22; 6, 15; жены ко гробꙋ прїидоша оураньшыѧ: Сјед. воскр. 2 гл. 1; 2) τραυματίζειν, ра̀нити, озледити: оуранивъ тѣломъ (Кан. св. Теод. п. 6 ирм.); 3) μαστιγεῖν, шибати, бити, тући: Кан. св. Теод. п. 6 ирм.

Оуримъ и тꙋмминъ m. јевр., дванаест драгих каменова на напрснику јудејскога првосвештеника са именима дванаест колена израиљских: III Мојс. 8, 8.

Оуродивъ 3. μωρός, луд, безуман: Мат. 7, 26. В. юродивъ.

Оуродъ m. μωρός, будала: Мат. 5, 22.

Оурокъ m. 1) φόρος, пореза: емꙋже оубо оурокъ оурокъ (Рим. 13, 7); 2) σύνταξις, задатак, задаћа: оурокъ плїнѳодѣланїѧ (II Мојс. 5, 8); 3) πρόσοδος, разум: Приче Сол. 28, 16; 4) урок: Ном. пр. 18.

Оурочень < оурочьнъ 3. ὡρισμένος, означен, одређен: день (Прол.).

Оурѣзати v. impf, -заю, -еши, ἀφαιρεῖν, ἀποκόπτειν, отсећи: оухо (Мат. 26, 51; Марк. 14, 47; Лук. 22, 50; Јов. 18, 10. 26).

Оусердїе < оусрьдие n. προθυμία, усрђе, добра воља: Дел. 17, 11; II Кор. 8, 11 и др.

Оусерднѡ < оусрьдьно adv. προθύμως, драговољно: I Петр. 5, 2.

Оусерязь m. ἐνώτιον, минђуше, обоци: I Мојс. 24, 22; Јез. 16, 12; Приче Сол. 11, 22; 25, 12.

Оусклавитисѧ v. pf. -влюсѧ, -вишисѧ, ὑπομειδιᾶν, осмехнути се, насмешити се: Прол.

Оусклавленїе < оусклавлениие n. μείδημα, осмех: монахъ аще посмѣетсѧ паче оусклавленїѧ (Ном. пр. 99).

Оусма f. δέρμα, кожа: Прол.

Оусмаръ m. 1) βυρσεύς, кожар: Дел. 9, 43; 10, 6. 32; 2) σκηνοποιός, скинотворецъ, који прави шаторе: Дел. 18, 3.

Оусменъ < оусмѣнъ 3. δερμάτινος, кожан: поѧсъ (IV Цар. 1, 8; Мат. 3, 4; Марк. 1, 6).

Оуснути < оусънѫти v. pf. оуснꙋ, -снеши, 1) ἀφυπνῶσαι, заспати: идꙋщымъ же имъ оуспе (Лук. 8, 23); 2) κοιμᾶσθαι, починути, заспати: I Мојс. 28, 11; умрети: и тїѧ ревъ оуспе (Дел. 7, 60); оцы оуспоша: II Петр. 3, 4; вси бо не оуспнемъ . .: I Кор. 15, 51.

Оусопъ, -ши, -ше; -шїй 3. part. praet. act. I од оуснꙋти, κεκοιμημένος, уснуо, умрли: тѣлеса оусопшихъ (Мат. 27, 52).

Оуспенїе < оусъпениие v. subst. од оуснꙋти (оуспенъ part. praet. pass. + їе) κοίμησις, уснуће, сан; смрт: Јов. 11, 13; Лазарево бѣдалъ еси оуспенїе: Ст. на блаж. на Лаз. суб.

Оуспити < оусъпити v. pf. оусплю, -спиши, κοιμᾶν, успавати: Суд. 16, 14; III Цар. 3, 20; умирити, стишати: оуспи страсти (страдања) моеѧ дꙋши (Кан у Ч. погр. млад. п. 9 богор.); мысленное море страстей оуспивъ поценїемъ: Ст. на блаж. на св. Саву.

Оуспѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, 1) κατευοδοῦν, напредовати: Пс. 44, 5; 2) ὠφελεῖν, помагати: Мат. 27, 24.

Оуспѣти v. pf. -пѣю, -еши, κατευθύνειν, успети; напредовати: Јез. 17, 10.

Оусрѣсти v. pf. -срѧщꙋ, -щеши, συναντᾶν, срести, састати се, изићи пред некога: IV Мојс. 35, 19; Хрїста оусрѧщемъ: Ст. на Г. в. на Срет.

Оусрѣтенїе < оусрѣтениие n. ἀνάντημα, сусрет: Ном. пр. 23.

Оуставити v. pf. -влю, -виши, καταπαύειν, уништити, истребити: памѧть (V Мојс. 32, 26); зауставити: народы (Дел. 14, 18); τιθεῖν, ἵσταναι, назначити, одредити, поставити: заповѣдь (I Мојс. 47, 26); день: Дел. 17, 31; Конд. св. Ил.; зауставити, задржати: солнце (Стат. II ст. 116); καθιστάναι, установити: на небесѣхъ чины (Мол. входа на св. Лит.).

Оуставленїе < оуставлениие n. στάσις, установа, одредба: I Мак. 7, 18; διαστολή, одређење, опредељење: I Мак. 8, 7; ἀγωγή, вођење, живљење; наређење: II Мак. 6, 8.

Оуставлѧти v. impf. -влѧю, -еши, ὁρίζειν, одређивати: Јевр. 4, 7.

Оуставникъ и **оуставоположникъ** m. законодавац: Прол.

Оуставщикъ, m. -щица f. монах (монахиња) који (која) се брине у манастиру (мушком-женском) да се читање и појање за певницама врши тачно по уставу (типику): Тип.

Оуставъ m. 1) σύγκρισις, састављање, упоређење; уредба: IV Мојс. 9, 3; 2) δόγμα, пропис, заповед: Дел. 16, 4; 3) θεσμός, закон Божји (насупрот νόμος-у, закону људском): странными оуставы

єодѣланаꙗ, оно што је учињено ванредним законима Божјим (Прип. 2 на п. 9 Кат. Богој.); 4) ὅρος, међа, граница, закон природни: Побѣждаютсѧ єстєства оуставы тєбѣ Дѣво чистаꙗ, побеђују се (уништавају се) границе природе у Теби... *(Жив.)*: Кан. Усп. Бог. п. 9 ирм.; 5) τυπικὸν, типик, црквени устав: Тип.

Оустїє n. 1) στόμα, уста, ждрело; врата: кладѧзѧ (I Мојс. 29, 3); 2) χεῖλος, усна, окрајак: водотєчи (V Мојс. 4, 48); отвор: пєщи (Дан. 3, 93); 3) ὀπή, ушће, рупа, извор; код *Вука:* глава: Јак. 3, 11.

Оустоꙗти v. impf. оустою, -иши, κατισχύειν, отети мах, надвладати: Лук. 23, 23.

Оустрабитисѧ v. pf. -блюсѧ, -бишисѧ, ἀνακτᾶσθαι, окрепити се, опоравити се, излечити се: ѿ дꙋшєвнагѡ прєгрѣшєнїй врєда (Прол.).

Оустраблєнїє < оустрѫблєниє n. ἀνάρρωσις олакшање, окрепљење, лечење: Ном пр. 23; θεραπεία, лечење, опорављење: тѣлєноє (Прол.).

Оустранитисѧ v. pf. -нюсѧ, -нишисѧ, ἀφιστᾶναι, ξενοῦσθαι, уклонити се, отуђити се, удаљити се: мїра (Ак. Бог. конд. 8); ѿ страстєй: Кан. к прич. п. 6 т. 2.

Оустрємитисѧ < оустрьмитиса v. pf. -млюсѧ, -мишисѧ, ὁρμᾶσθαι, устремити се, бацити се, навалити: стадо въ морє (Мат. 8, 32; Марк. 5, 13; Лук. 8, 33); ἐξεχύθῆναι, предати се нечему, бацити се на нешто: въ лєсть (Јуд 1, 11).

Оустрємлєнїє < оустрьмлєниє n. 1) ὅρμημα, ударац, замашај; јарост, бес: II Мојс. 32, 22; Амос 1, 11; Ирмол. гл. 3 п. 4 ирм. 4; 2) ῥεῦμα, струјање, вал, талас: Пс. 45, 5; 3) ῥοῖζος, брзина: II Мак. 9, 7.

Оустроєнїє n. διοίκησις, управа, господарство: Тов. 1, 21; διασκευή, уређење, спрема, опрема: II Мак. 11, 10.

Оустроити v. pf. оустрою, -иши, 1) ἀποκαθιστάναι, уредити: Илїа... оустроитъ всѧ (Мат. 17, 11; Марк. 9, 12); оустрой дꙋшꙋ мою ѿ ѕлодѣйства ихъ (Пс. 34, 17), отми (по јевр.: одведи) душу моју од њихова нападања *(Данич.)*; 2) διασκευάζειν, стати у бојни ред, сврстати: оустроєны прєдъ сынми їзраилєвы (Ис. Нав. 4, 12); 3) δημιουργεῖν, створити, начинити: кѫпища на торжищи (II Мак. 10, 2); 4) διατάσσεσθαι приправити: пѫть твой прєдъ тобою (Лук. 7, 27); 5) καθιστάναι, поставити: по всѣмъ градѡмъ прєсвѵтєри (Тит 1, 5); 6) οἰκονομεῖν, уредити: всѧ мꙋдрѣ оустроивый (Богор. воскр. гл. 6); -сѧ, διασκευάζεσθαι, сврстати се: силы на брань (I Мак. 6, 33); ἀποκαθίστασθαι, повратити се: да вскорѣ оустроюсѧ вамъ (Јевр. 13, 19); οἰκονομεῖσθαι, уредити се: на тєбѣ Бцє овоѧ оустроишасѧ (Ирм. Рожд. Бог.).

Оустроꙗти v. impf. -ꙗю, -ꙗєши, 1) ἀποκαθιστάναι, начинити, устанољавати: Дел. 1, 6; 2) τάσσεσθαι, налагати, упућивати: Степ. гл. 6 ант. 1.

Оустрѣлити v. pf. -лю, -лиши, τοξεύειν, устрелити, погодити (стрелом); II Парал. 35, 23.

Оуєтѹдити < оустоудити v. pf. -ждѹ, -дишн, ἀναπαύειν, расхладити: зной роса (Прем. Сир. 18, 16); καταψύχειν, освежити, расхладити: ѩзыкъ (Лук. 16, 24).

Оусѹгѹбити < оусоугоубити v. pf. -гѹблю, -биши, διπλῶσαι, удвојити, удвостручити, дати двојином: Ап. 18, 6.

Оусѹмнѣтисѧ < оусоумьнѣтисѧ v. pf. -сѹмнюсѧ, -мнишисѧ, διστάζειν, посумњати: Мат. 14, 31; διακριθῆναι, двоумити: Мат. 21, 21; Рим. 4, 20.

Оусхнѹти < оусъхнѫти v. pf. -хнѹ, -хнєши, ξηραίνεσθαι, усахнути, осушити се: смоковница... оуєшє (Марк. 11, 21; Лук. 8, 6).

Оусъ m. рус., брк: Служ.

Оусыновлєніє n. в. всыновлєніє: Еф. 1, 5.

Оусыпальница f. κοιμητήριον, гробље: Прол.

Оусырєнный < оусырєнъ 3. τετυρωμένος, сличан сиру: гора оусырєннаѧ (Пс. 67, 16) — т. ј. хришћанска је Црква, због чврстоће своје науке, слична сиру који је згуснуто и чврсто млеко. (*Зигаб.*, 513).

Оусырити < оусърити v. pf. -рю, -риши, πήγνυμι, згуснути, учврстити: Јова 10, 10; -сѧ, τυροῦσθαι, усирити се, постати као сир: оусырисѧ ѩкѡ млєко сєрдцє ихъ (Пс. 118, 70) т. ј. отврдну̂ло је срце њихово као што отврдне млеко кад се усири (*Зигаб.*, 959).

Оусѣкальницы pl. f. μυξωτῆρες, машице, клеште: Зах. 4, 12.

Оусѣкатисѧ v. impf. -каюсѧ, -каєшисѧ, ἐκκόπτειν, отсецати се, сећи се, убијати се: крєститєль (Ст. на Г. в. 4 на Усек.).

Оусѣкновєніє n. ἀποτομή, усековање, отсецање главе: Конд. Усек.

Оусѣкнѹти < оусѣкнѫти v. pf. -кнѹ, -кнєши, ἐκκόπτειν, отсећи: Мат. 5, 30; ἀποκεφαλίζειν, одрубити главу, обезглавити: Мат. 14, 10; Марк. 6, 16. 28; Лук. 9, 9; παῖσαι, ранити, ујести: Апок. 9, 5; ἀποκτείνειν, заклати, убити: I Мојс. 34, 26.

Оутаєнъ, -ый 3. ἀπόκρυφος, тајан, сакривен: Лук. 8, 17; Богор. воскр. гл. 4.

Оутаити v. pf. -аю, -иши, ἀποκρύπτειν, сакрити: Мат. 11, 25; Лук. 10, 21; νοσφίσασθαι, затајити: Дел. 5, 3; -сѧ, λαχθάνειν, сакрити се: Марк. 7, 24.

Оутварь f. κόσμος, накит, украс, опрема: оукрашалаєсѧ оутварїю, китила си се накитом (Јез. 23, 40); прєкраєною оутварїю ѡблачитєѧ: Сл. на Г. в. у I Нед. В. п.; Ст. на блаж. св. Спир. чуд.; Ст. на стих. св. Сави; оутварь храмнаѧ: Ис. 3, 20; цєрковнаѧ, ствар која се употребљава у цркви при богослужењу.

Оутвєрдити < оутвръдити v. pf. -ждѹ, -диши, στηρίζειν, утврдити, учврстити; оутвєрдити лицє на... окренути лице на кога т. ј. обратити пажњу на некога: оутвєрдихъ ко лицє моє на градъ сєй ко ꙃлѧ̂, а нє къ благѧ̂, на зло, а не на добро т. ј. са злом, а не са добром намером (Јер. 21, 10); и нє оутвєрждѹ лица моєгѡ на васъ, и нећу окренути лица свога противу вас т. ј. нећу се гневити на вас (Јер. 3,

12); ἐπιστηρίζειν, утврдити: братію (Дел. 15, 32); низводити, спустити на нешто: и оутвердилъ еси на мнѣ рѹкѹ твою (Пс. 37, 3), по јевр.: и рука ме твоја тишти *(Данич)*.

Оутвержденіе < оутвръждение n. ἀσφάλεια, темељ, основаност, поузданост: Лук. 1, 4; στηριγμός, чврсто стајање, сталност: II Петр. 3, 17; στερέωμα, солидност, чврстоћа: силы его (Пс. 150, 1); вѣры: Кол. 2, 5; ἑδραίωμα, потврда, тврђа: II Цар. 20, 19; столпъ и оутвержденіе истины: I Тим. 3, 15; παραμυθία, уверавање; утеха: I Кор. 14, 3; στήριγμα, потпора: хлѣбное (Јез. 4, 16); бедем: Конд. св. Дим.; τὸ ἀσφαλές, основаност, истинитост: Троп. Богој.; ἄγκυρα, сидро: Догм. гл. 1; Богор. воскр. гл. 4; ἔρεισμα, потпора, основа: вѣры (Ак. Бог. ик. 4).

Оутвореніе < оутворение n. καλλώπισμα, украс, накит, урес: оутвореніи добродѣтелей оукрашенъ явился еси (Мин. 18 окт.).

Оутворенъ 3. устројен, начињен, израђен: ѡбразъ Хрістовъ мѹсіею оутворенъ: Прол.

Оутворитися v. pf. -рюся, -ришися, ἀποκατεστάθηναι, доћи у пређашње стање, исцелити се: Марк. 8, 25.

Оутелъ, оутла, оутло adj., рђав, искварен, трошан, пун рупа: вѣже пещь оутла (Прол.).

Оутишеніе n. τὸ παύσασθαι, стишавање, умирење, престанак: молвы (Дел. 20, 1).

Оутлизна f. дера, рупа: Прол.

Оутолити v. pf. -лю, -лиши, καταπαύειν, укротити, утишати, умирити: Мат. 28, 14; Конд. у Нед. мирон.; оутоли ѿ насъ рыданіе слезъ: Ст. на стих. воскр. гл. 6; παύειν, учинити крај нечему, угушити нешто: церковныя соблазны (Стат. II богор.); Ст. на стих. воскр. гл. 4 богор.

Оутолстѣти < оутлъстѣти v. pf. -стѣю, -еши, 1) παχύνεσθαι, угојити: V Мојс. 32, 15; 2) κορεῖν, мести, чистити: V Мојс. 31, 20.

Оутопати v. impf. -паю, -еши, καταποντίζεσθαι, тонути: Мат. 14, 30; потопити се: Марк. 5, 13.

Оутопнѹти < оутопнѫти v. pf. -пнѹ, -пнеши, ἀποθανεῖν, погинути: въ водахъ (Мат. 8, 32).

Оутреневати < оутрьневати v. impf. -нюю, -еши, ὀρθρίζειν, устајати рано, ујутро: Пс. 62, 2; Кан. Пасхе п. 5 ирм.; Мол. јут. 2 и 3; рано се обраћати на некога: къ тебѣ оутренюю (Пс. 62, 1; Кан. воскр. гл. 3 п. 5 ирм.).

Оутренница < оутрьница f. ὄρθρος, зора, свануће, јутро: Дел. 5, 21.

Оутренній < оутрьнь 3. ἡ αὔριον (ἡμέρα), сутрашњи: Мат. 6, 34; πρωϊνός, јутарњи, рани: ѕвѣзда (Апок. 2, 28); λαμπρός, сјајан: ѕвѣзда (Апок. 22, 16).

Оутренняя adj. f. ὄρθρος, јутро, јутарња молитва: Оутренюемъ оутренюю глѹбокѹ (Кан. Пасхе п. 5 ирм.).

Оутреня < оутрьня f. ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου, јутрење: Часл.

Оутріе < оутрие n. τὸ πρωΐ, јутро другога дана: II Мојс. 12, 10. 46; во оутріе, сутра дан: Дел. 10, 9; во оутріи: II Мојс. 8, 23; во оутрія, ујутро: Пс.

100, 8; до оутрїѧ, εἰς τὴν αὔριον, до сутра: Дел. 4, 3; на оутрїє, на други дан: II Мојс. 9, 6; 16, 23; IV Мојс. 11, 18; Марк. 11, 12; на оутрїи, сутра дан: Дел. 20, 7; на оутрїѧ, сутра дан: Лук. 10, 35; весь день наутрїе, цео други дан: IV Мојс. 11, 32.

Оутрїй < оутрний adj. ὁ αὔριον, ὁ ἐπαύριο, сутрашњи: день (Мат. 6, 34); Јов. 1, 43; Дел. 7, 26.

Оутро v. πρωΐ, πρωΐα, јутро: Мат. 27, 1; Лук. 21, 38 и др.

Оутроба < жтроба f. 1) γαστήρ, трбух: горе же имущымъ во оутробѣ (Лук. 21, 23); Пс. 43, 26; Тит 1, 12; 2) τὰ κοιλία, материца, утроба: оутробы яже не родиша (Лук. 23, 29); Јов. 3, 4; 3) τὰ σπλάγχνα, а) дроб: излїяся вся оутроба его (Дел. 1, 18); б) срце: затворитъ оутробу свою ѿ него (I Јов. 3; 17); II Кор. 6, 12; в) милост, милосрђе: во оутробы щедротъ (Кол. 3, 12); Син. у Нед. блуд. с.; 4) τὰ ἔντερα, црева; срце: подвижеся оутроба его о братѣ своемъ (I Мојс. 43, 30); 5) νεφρός, бубрег: азъ есмь испытуяй сердца и оутробы (Апок. 2, 23); 6) τὰ ἔγκατα, унутрашњост: и духъ правъ обнови во оутробѣ моей (Пс. 50, 12).

Оутробный < жтробьнъ 3. κοιλίας, утробан: плодъ (I Мојс. 30, 3); оутробнаѧ баснь, ἐγγαστριμύθος, врачање, гатање по цревима животињским: III Мојс. 20, 6.

Оутробоядецъ < жтробоядьць m. σπλαγχνοφάγος, који се храни унутрашњим деловима (цревима и др.) животиња: Прем. Сол. 12, 5.

Оутружденїе n. κόπος, умор, беда, мука: Суд. 10, 16.

Оутрѣ adv. αὔριον, сутра: Мат. 6, 30; Лук. 12, 28; Јак. 4, 13; после: V Мојс. 6, 20.

Оутучнѣти < оутоучьнѣти v. pf. -чнѣю, -еши, πιαίνειν, угојити се: Ис. 58, 11.

Оутыти v. pf. оутыю, -еши, λιπαίνειν, омастити, угојити: V Мојс. 32, 15; -сѧ, угојити се: Јер. 5, 28.

Оутѣснѣти v. pf. -снѣю, -еши, στενοχωρεῖν, притеснити, бити тесан: Ис. 49, 19.

Оутѣшенїе n. παράκλησις, утеха, тешење: Рим. 12, 8; 2) гозба, част, пировање: Тип.

Оуханїе n. ὄσφρησις, мирис, мирисање: I Кор. 12, 17.

Оухапити v. pf. -плю, -пиши, mordere, ујести, угристи, убости: Прол.

Оухапленїе < оухапленние n. δῆγμα, ујед, ујeдање: оухапленїемъ лукаваго лютѣ оуязвившеся сердце мое (Ст. на блаж. на Ц. К. и Ј.).

Оухати v. impf. -хаю, -хаеши, ὀσφραίνεσθαι, мирисати: носъ не оухаетъ кадильнаго благовонїѧ (Ст. у Ч. погр. свешт.

Оухитрити v. pf. -щрю, -триши, σοφίζειν, мудро измислити: II Петр. 1, 16.

Оухищренїе < оухыштрение n. 1) μυχάνημα, измишљотина, зла намера: Ст. на Г. в. у пет. I седм. В. п.; 2) μεθοδεία, лукавство, хитрина: Мол. 4 у Послед. прич.

Оухищрѧти < оухыштрѣти v. impf. -щрѧю, -еши, μηχανάω, измишљати, проналазити, домишљати се,

сновати: неполезнаꙗ царствѹ (III Мак. 6, 22).

Оуцѣломѹдрити < оуцѣломѫдрити v. pf. -мѫждрю, -дриши, σωφρονῆσαι, уразумити: Тит 2, 4; -сꙗ, бити умерен, мудар: I Петр. 4, 7.

Оучꙗ, -ꙗ; -ай, part praes. act. од оучити, διδάσκων, учећи: Мат. 4, 23; Марк. 1, 22 и др.

Оучащати v. impf. -щаю, -щаеши, πυκάζειν, згуснути, чврсто стиснути, учестати; по Оригену: покривати: составите праздникъ во оучащающихъ до рогъ олтаревыхъ (Пс. 117, 27) = саставите празник (празнујте) учестаним (многим) жртвама, чија крв долази до рогова олтарских; или (по Оригену): који покривају олтар (жртвеник) до његових рогова *(Зигаб.*, 933).

Оучилище < оучилиште n. γυμνάσιον, гимнастичка школа: II Мак. 4, 9. 12.

Оучиненіе < оучинениe n. διατάξις, наредба: Оучиненіемъ твоимъ пребываетъ день (Пс. 118, 91) = по твојој наредби *све* стоји сад *(Данич.* с јевр.); по Твојој заповести продужава се дан *(Зигаб.*, 965).

Оучинити v. pf. -ню, -нити, τάσσειν, установити, поставити: сѹщыꙗ же власти ѿ Бога оучинены сѹть (Рим. 13, 1); приправити: Дел. 13, 48; одредити: Дел. 15, 2; посветити: I Кор. 16. 15.

Оучителенъ, -ый < оучительнъ 3. διδακτικός, који је способан, који је вредан да учи некога: I Тим. 3, 2; II Тим. 2, 24; Оучителное извѣстіе, додатак штампан на крају сваког Служабника у коме су изложена упутства како треба свештеник и ђакон да се спремају за св. Литургију и како треба да је врше и т. д.

Оучредити < оучрѣдити v. pf. -ждѹ, -диши, ξενίζειν, угостити: Дел. 10, 23; 28, 7.

Оучреждатисꙗ < оучрѣждатися v. impf. -ждаюсꙗ, -ешисꙗ, ξενίζεσθαι, гостити се: дѹховне (Ст. на лит. на св. Спир. чуд.).

Оучрежденіе < оучрѣждениe n. δοχή, угошћење, гозба: сотвори веліе (I Мојс. 21, 8; Лук. 5, 29); εὐωχία, чашћење: III Мак. 6, 32.

Оучредитель m. угоститељ, домаћин: Ст. на блаж. св. прор. Ил.

Оучѹждити < оучоуждити v. pf. оучѹждѹ, -ждиши, ἀλλοτριοῦν, отуђити: Кан. Дух. II п. 8 т. 1.

Оушарꙗти v. impf. -ꙗю, -ꙗеши, βάπτειν, мастити, мазати, бојадисати: крадѹ (Ном. пр. 177).

Оущедрити < оуштедрити v. pf. -дрю, -дриши, οἰκτείρειν, сажаљевати, пожалити: Пс. 4, 2; Рим. 9, 15; милосрђем обасути: Боже оущедри ны... (Пс. 66, 2); оущедри мꙗ да живѹ тебѣ: Степ. гл. 6 ант. 1; бити милостив некоме: Гдь да оущедритъ тꙗ.. (Ч. прич. бол.); имати милост према некоме, смиловати се некоме: Пс. 101, 14. 15; 122, 3; Ис. 30, 18; оущедри твое созданіе: Троп. непор.

Оуꙗзвити < оуѩзвити v. pf. -звлю, -звиши, 1) μαστιγῶσαι, тући, бити: Марк. 10, 34; 2) πλήττειν, ударити: и оуꙗзвлена бысть третіꙗ часть солнца (Апок. 8, 12); жаломъ оуꙗзвленнымъ: Мол. св.

В. В. 2 на Дух. веч.; 3) τραυματίζειν, ранити, изранити, задати ране: они же и того оуѧзвльше изгнаша (Лук. 20, 12); Ст. на стих. св. Вас.; Мол. анг. хран.; 4) τρῶσαι, пробости, ранити: Мол. VI часа.

Оуѧзвлєнїє < оуѧзвлениє n. τραῦμα, рана, повреда: Ст. на Г. в. на св. Дим.

Оуѧзвлѧтисѧ < оуѧзвлѧтися v. impf. -звлѧюсѧ, -єшисѧ, τιτρώσκεσθαι задавати ране: оутробою оуѧзвлѧюсѧ, утроба ми се раздире: Сл. на Г. в. у III Нед. В. п.

Оуѧснити < оуѧсьнити v. pf. -шню, -снишн, ἐπιτρανοῦν, разјаснити, расветлити: єȣщихъ разȣмѣнїє оуѧснилъ єси (Ст. на хвал. на Обр.); објаснити: єстєство єȣщихъ (Троп. св. В. В.); φαιδρύνειν, расветлити: Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.

Оуѧти < оуѧти v. pf. оуимȣ, -мєши, συλῆσαι, узети, отети: ѿ дȣха (IV Мојс. 11, 17; 17, 25); ѿ оурока вашегѡ: II Мојс. 5, 11; ѿ иныхъ црквей: II Кор. 11, 8; -сѧ, одузети се: рȣка (Прол.).

Ф

Ф двадесетдруго слово у црквенослов. азбуци, зове се фертъ, као цифра ·ф· = 500.

Факȣдъ m. јевр., φακούκ, начеоник: Јез. 23, 23.

Фалїѧ f. грч., храна приређена од финикса: Прол.

Фарєсъ халд. реч, коју је написала тајанствена рука на зиду у двору вавил. цара Валтазара, а значи: раздѣлисѧ црьство твоє... (Дан. 5, 28).

Фаска f. в. пасха: Јов. 6, 4.

Фелетїй m. јевр., φελεθθεί, телохранитељ, оружник: II Цар. 8, 18.

Фелеѳѳї pl., јевр., в. фелетїй: II Цар. 20, 23; III Цар. 1, 38.

Фелонь m. и **фелѡнъ** m. φελόνιον, φαινόλιον, 1) огртач, кабаница: II Тим. 4, 13; 2) фелон, свештеничка одежда: Арх. чин. и Служ.

Феникъ m. грч., митолошка птица у Египту, која се сваких 500 година сама спаљивала и опет из свога пепела ускрсавала, због чега је у хришћанској иконографији служила као символ васкрсења *(Дјач.)*.

Фи јевр., седамнаесто слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 17; 2, 17; 3, 49; 4, 17.

Фїалъ m. φιάλα, чаша: II Мојс. 27, 3; Нејем. 7, 60; Апок. 15, 7; 16, 1.

Фїнїкъ m. φοίνιξ, врста палме: Јов. 12, 13; Апок. 7, 9.

Фїнїѯъ m. в. фїнїкъ: Пс. 91, 13.

Фȣрїмъ m. јевр., празник јудејски, установљен за спомен на нечовечну наредбу Амановy: да се побију сви Јудеји, што је Божјим промислом осујећено. Празнован је — према Јестири 9, 21 squ. — 14 и 15 адара *(Дјач.)*.

Х

Х двадесет треће слово у црквенослов. азбуци, зове се **хѣръ**; као цифра ·х҃· = 600.

Хаврада f. јевр., мера за простор: IV Цар. 5, 19. В. **поприщє**.

Халавωтисъ m. јевр., врста рибе *(Дјач.)*; твор *(Данич.)*: III Мојс. 11, 30.

Халванъ m. јевр., мирисава смола за кађење: II Мојс. 30, 34; Прем. Ис. Сир. 24, 18.

Халкидонъ m. грч., драги камен беле боје: Апок. 21, 19.

Халколїванъ грч., метал, мед (назван по Ливану, где се налаѕи): Апок. 1, 15.

Халѹга < **халѫга** f. φραγμός, ограда: Лук. 14, 23.

Хамелеонъ m. грч., камелеон, врста гуштера који мења боју: III Мојс. 11, 30.

Хамωсъ m. божанство моавитско: III Цар. 11, 7.

Харадрїонъ m. грч., чапља: III Мојс. 11, 19.

Характиръ m. грч., белега, знамење: Ном. пр. 20.

Харсїдскїй 3. јевр., χαρσεὶθ, сунчани, источни: Јер. 19, 2.

Хартофилаксъ m. грч., чувар списа. Као најважнији црквени достојанственик он је замењивао Патријарха, односно епархијскога епископа, у свима административним пословима и у отсуству њихову претседавао је у Патр. синоду или у Дух. суду *(Милаш,* Дост. 133—134).

Хаслевъ m. јевр., девети месец јеврејскога календара после вавилонскога ропства, који одговара новембру *(Дјач.)*.

Хвала f. καύχημα, хваљење, величање, славље: V Мојс. 33, 29; **хвала пѣсни Давїдѹ**, похвална песма (натпис у Пс. 94, 95 и др.).

Хвалебникъ m. ἐπαινέτης, који хвали некога *(Микл.)*.

Хваленїє < **хваленниє** n. αἴνεσις, похвала, одобравање; **жертва хваленїѧ**, жртва благодарности: III Мојс. 7, 12.

Хвалити v. impf. **-лю, -лиши**, ἐπαινεῖν, повлађивати, одобравати, хвалити, славити: Пс. 101, 9; **-сѧ**, καυχάομαι, певати од радости, веселити се: Пс. 31, 11; **хвалитисѧ по плоти**, гордити се, хвалисати се телом т. ј. телесним преимућствима н. пр. умом, лепотом и др.: II Кор. 11, 18; **хв. въ высотѣ своємъ**, хвалити се висином својом т. ј. свешћу о својој моралној висини: Јак. 1, 9.

Хвальба f. καύχησις, слава, хвастање, хвалисање: Јез. 24, 25.

Хвальный < **хвальнъ** 3. αἰνετός, достојан хвале, прослављања: Пс. 47, 2; **из горы хвальный прїωсѣненныѧ чащи пришелъ єси...**, из горе, осењене густом шумом, дошао си прослављени... (Кан. Бож. п. 4 ирм.).

Хвостъ m. 1) κέρκος, задњи део брода: II Мојс. 4, 4; 2) οὐρά, реп: V Мојс. 28, 13.

Хврастїє n. φρύγανα, сухо грање, суварци: Јова 30, 7; III Јездр. 15, 23.

Хврастный < **хврастьнъ** 3. φρυγανώδης, као сухо дрво, осушен: Син. у II Нед. В. п.

Хенередъ m. јевр., стари назив Генисаретскога језера: IV Мојс. 34, 11; Ис. Нав. 11, 2; 13, 27.

Херетъ грч., тамница подземна: Јер. 37, 16.

Хеттіимъ m. грч., Македонија: I Мак. 1, 1.

Хижа < **хыжа** f. καλύβη, колиба, кућица: Прол.

Хижда < **хыжда** f. κέλλιον, ћелија *(Микл.)*.

Хизина f. в. хижа: Прол.

Хитрецъ < **хытрьць** m. 1) τεχνίτης, вештак, уметник: Дел. 19, 24; Апок. 18, 22; Ст. на лит. на св. ап. П. и П.; 2) πανοῦργος, лисац, препредењак, сплеткаш *(Вост.)*.

Хитрословесный < **хытрословесьнъ** 3. τεχνολόγος, који вешто говори, красноречив: Ак. Бог. ик. 9.

Хитростный < **хытростьнъ** 3. ἐπιστημής, разборит, паметан: Варух 3, 27.

Хитрость f. 1) τέχνη, вештина, уметност, занат: Дел. 18, 3; Апок. 18, 22; 2) ἐπιστημή, знање, наука: Син. у II Нед. В. п.

Хитрствовати v. impf. **-ствую, -еши,** τεχνοῦμαι, показивати вештину у нечему: Прем. Сол. 13, 11.

Хищеніе < **хыштеніе** n. ἁρπαγή, грабеж, плен, отмица: Мат. 23, 25; Мол. 4 у Послед. прич.; Мол. у св. Лит. Вас.

Хищенъ < **хыштетьнъ** 3. ἅρπαξ, грабљив, грабежљив: Прол.

Хищникъ < **хыштьникъ** m. ἅρπαξ, грабљивац, отмичар: Мат. 7, 15; Лук. 18, 11.

Хірамъ m. (јевр., златни, светли, благородни), цар турски, савременик Давида и Соломона: I Пар. 14, 1.

Хірогрулъ, -ла m. χοιρογρύλλος, питоми зец: III Мојс. 11, 5.

Хітонъ m. χιτών, мушка доња хаљина: II Мојс. 29, 5; Јов. 19, 23.

Хламида f. χλαμύς, горња хаљина, плашт: II Мак. 12, 35; червленая, пурпурна: Мат. 27, 28.

Хlастъ, -ый 3. ἄγαμος, нежењен *(Вост.)*.

Хлипаніе n. λυγμός, нарицање, ридање, јецање: плачь и.. (Прол.).

Хлѣбъ m. ἄρτος (од αἴρειν, подизати), хлеб квасни, (који се подиже): I Мојс. 3, 19; храна: не ѡ хлѣбѣ единомъ живъ будетъ человѣкъ (V Мојс. 8, 3; Мат. 4, 4); вскую цѣните сребро не въ хлѣбы: Ис. 55, 2; тело Христово: вси бо ѿ единагѡ хлѣба причащаемся (I Кор. 10, 16); азъ есмь хлѣбъ животный: Јов. 6, 35. 51; хлѣбъ насущный в. насущный 3; хлѣбъ небесный, аггелскій, мана коју је Бог слао с неба народу израиљскоме у пустињи и која је служила као прототип хришћ. хране: Пс. 77, 24. 25; хлѣбъ жалости, ἄρτος πένθους, хлеб што се давао онима који су плакали за мртвима: Ос. 9, 4; хлѣби лица Гдня, τοῦ προσώπου, дванаест хлебова предложенія (τῆς προθέσεως) који су се тако звали зато што су у току целе седмице лежали у храму на позлаћеноме столу као пред лицем Божјим: I Цар. 21, 6; II Мојс. 25, 30; 40, 23 и др.

Хлѣвина f. 1) οἰκία, кућа, стаја, штала *(Микл.)*; 2) δωμάτιον, спаваћа соба, одаја *(Вост.)*.

Хлѧбь < хлабь f. καταῤῥάκτης, слап, водопад, устав: хлѧ̂би небесныѧ (I Мојс. 7, 11); во гласѣ хлѧбїй: Пс. 41, 8; єдина ѿверзла еси хлѧ̂ки гнѣва Бога твоегѡ: Кан. св. Андр. крит. п. 2 т. 4.

Хоботница < хоботьница f. πολύπους, polypus, полип а) морски; б) у носу: Хил. тип.

Хоботъ m. οὐρὰ, реп: Апок. 12, 4.

Ходатай m. 1) παράκλητος, заступник, посланик: I Јов. 2, 1; 2) μεσίτης, посредник између Бога и људи: Гал. 3, 19. 20; Кан. воскр. гл 2. п. 4 и 5 ирм.

Ходатайственъ < ходатайствьнъ 3. πρόξενος, који се заузима за туђинца; гостољубив: Кан. прич. п. 7 т. 1; μεσήτιος, посредник, јемац *(Вост.)*.

Ходатайство n. μεσιτεία, посредовање, заузимање, помагање, заступство: Конд. Бог.; ходатайствомъ водоношенїѧ ѡбрꙋчити Ревеккꙋ: Мол. у Ч. обруч.

Ходатайствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, μεσιτεύειν, посредовати: Богор. воскр. гл. 3; ὑπερεντυγχάνειν, заузимати се, помагати: Рим. 8, 26. 34; Јевр. 7, 25.

Ходатница f. μεσίτρια, посредница: Догм. гл. 4; Егзап. богор. 10.

Ходити v. impf. хождꙋ, -диши, 1) πορεύεσθαι, ходити, поступати: I Петр. 4, 3; 2) περιπατεῖν, шетати; живети: х. по плоти, κατὰ σάρκα, живети по телу: Рим. 8, 1; по дꙋхꙋ, κατὰ πνεῦμα, живети духовним животом: Рим. 8, 1; къ брашнахъ, ἐν βρώμασιν, живети у јелима т. ј. владати се у погледу јела по спољашњем јудејском закону, постити само спољашње, телесно: Јевр. 13, 9.

Хождь, -ши, -ше; -шїй part. praet. act. I од ходити, πεπορευομένος, ходивши, који је ходио: I Петр. 4, 3; пꙋть оузкїй хождшїи прискорбный: Троп. непор. у Ч. погр.

Холмъ < хлъмъ m. βουνός, хум, брежуљак: IV Мојс. 23, 9; Лук. 3, 5; 23, 30; Ст. на лит. на Рожд. св. Јов. Прет.

Хомарїмъ m. јевр., врачар, чаробник: IV Цар. 23, 3.

Хорепископъ m. грч., сеоски епископ који је био виши од презвитера, а нижи од градског епископа и није могао без његове дозволе рукополагати ђаконе и презвитере, него само ниже јерархијске степене до ипођакона укључиво. Иначе су хорепископи били заменици епархијских епископа на саборима са правом гласа. Престали су у правосл. Цркви већ у X веку *(Милаш*, Дост. 37—48).

Хорꙋгвь f. < хоржгы, -гъве грч., (од χορηγεῖν, предводити), барјак: Треб.; σημεῖον, знак, знамење, *(Вост.)*.

Хорхоръ m. (јевр. значи блистање), драги камен који је познатији под именом јасписа и агата: Јез. 27, 16.

Хотителнѡ adv. βουλητὸν, по вољи: Син. у Суб. Лаз.

Хотѣнїе n. 1) θέλησις, жеља, воља; милост: Приче Сол. 8, 35; всѣмъ хотѣнїемъ егѡ, у свему што му је било по вољи; по *Данич.*: колико му год воља беше: III Цар. 9, 11; 2) γνώμη, на-

мера, жеља: Дел. 20, 3; 3) βολή, воља, одлука: Богор. воскр. гл. 6; 4) θέλημα, жеља, задовољство: Догм. гл. 4.

Хотѣти v. impf. хощу, -щеши, μέλλειν, θέλλειν, βούλεσθαι, хтети, желети: Мат. 2, 13. 18; Марк. 10, 33; Лук. 10, 22; Јов. 3, 8 и др.

Хотѧ conj., премда: Стат. II ст. 14.

Хотѧ, -ѧй part. praes. act. од хотѣти, θέλων, хотећи: Мат. 1, 19 и др.

Храборникъ <храбрьникъ m. ἀγωνισθής, храбри војник, подвижник, борац: Ст. на Г. в. 3 на св. Георг.

Храмина f. 1) οἰκία, дом, кућа: Пс. 83, 4; Мат. 2, 11; 7, 26; хр. земнаѧ, ἐπίγειος, тело човечје: II Кор. 4, 1; нерукотворенна, ἀχειροποίητος, тело духовно које ћемо имати после васкрсења: II Кор. 5, 1; Јевр. 9, 11; 2) οἴκημα, тамница: Суд. 16, 21; IV Цар. 17, 4; Јер. 37, 4. 15. 21.

Храмъ m. 1) ναός, храм, црква: не въ рукотворенныхъ храмѣхъ живетъ (Дел. 17, 24); не вѣсте ли ꙗкѡ храмъ Бж҃їй есте: I Кор. 3, 16. 17; 6, 19; Апок. 1, 19 squ.; 2) ἱερόν, храм незнабожачки: богини Артемїды (Дел. 19, 27); 3) οἶκος, кућа: не бы далъ подкапати храма своегѡ (Мат. 24, 43); и въ храмѣ не живѧше: Лук. 8, 27; δῶμα, кућа: влѣзше на храмъ, попевши се на кућу (Лук. 5, 19); 4) храмъ навдамщїй, γαζοφυλάκιον, хазна Божја: Лук. 21, 1; храмъ їерусалимскїй, величанствени храм јудејски који је подигао цар Соломон по плановима цара Давида на гори Моријаг у једанаестој години своје владавине. Састојао се из три одељења: Светиња над светињама, Светилиште и Притвор са три дворишта: за свештенике, за израиљћане и за незнабошце. У Светињи над светињама стајао је Ковчег завета осењен крилима херувима, у коме се чувале законске таблице, жезао Аронов и мана. У Светилишту је био кадиони олтар са десет столова за хлебове предложења и на свакоме столу по један свећњак. При уласку у храм стајала су два ступа од мједи: Јахин и Боаз. Око храма су биле собе за свештенике. У дворишту за свештенике подигнут је био жртвеник од кедрова дрвета, окована златом, а поред њега умиваоница која је почивала на дванаест волова од мједи. У унутрашњем дворишту Израиљћана, окруженом зградама са разним припадностима за богослужење, стајало је царско место. Спољашње двориште за језичнике опкољено је било каменим зидом. Постојао је овај храм 428 година, а разорен је од Навуходоносора 588 г. пре р. Хр. *(Дјач.)*.

Хранені̇е <храненіе n. φυλακή, чување, стражарење, стража: положи Гд҇и храненїе оустомъ моимъ (Пс. 140, 3).

Хранилище <хранилище n. 1) φυλακτήριον (јевр. thephilim), то су биле дашчице, или комадићи пергамента, које су носили стари Јевреји, нарочито фарисеји,

на челу или на левом рамену, и на којима су биле написане Божје заповести (II Мојс, 13, 16; V Мојс. 6, 8): разширѧютъ же хранилища своѧ (Мат. 23, 5); 2) φυλακή, пристаниште, тамница: Апок. 18, 2; 3) складиште имања, житница: Јер. 50, 6; 3) хранилище сокровищное, γαζοφυλάκιον, хазна Божја: Марк. 12, 41. 43; 4) хр. овощное, ὀπωροφυλάκιον, шатори и колибе где су се чували од лопова сазрели плодови, а правиле се од камења, те изгледале као неке развалине: положиша Іерусалимъ яко овощное хранилище, направише Ј. као развалине (Пс. 78, 2).

Хранило n. φυλακή, стража: Пс. 38, 2.

Хранитель m. 1) φυλακή, стража, тамница: Апок. 18, 2; 2) φύλαξ, чувар: аггелъ (Мол. анг. хран.).

Хранительнаѧ n. pl. φυλακτά, оно што чува, што штити од нечега: ѿ отравъ (Ном. пр. 19); τὰ φυλακτήρια, запис: Ном. пр. 196.

Хранити v. pf. -ню, -ниши, 1) φυλάσσειν, чувати: рай (I Мојс. 2, 15); свой дворъ: Лук. 11, 21; 2) τηρεῖν, пазити; светковати: сѹбботѹ (Јов. 9, 16); 3) ἀπέχεσθαι, уздржавати се: ѿ блѹда (I Сол. 4, 3); -сѧ, προσέχειν, φυλάσσεσθαι, чувати се: Мат. 16, 12; Лук. 12, 15; II Петр. 3, 17.

Хребетъ < хрьбьтъ m. νῶτος, леђа: выну слѧцай, увек згурена, погнута: Рим. 11, 10; положиши ѧ хребетъ, обратићеш их у бекство: Пс. 20, 13; и врагѡвъ моихъ далъ ми еси хребетъ, окренуо си мени леђа непријатеља мојих: Пс. 17, 40; на хребтѣ моемъ дѣлаша грѣшницы, за леђима мојим чинили су зло грешници: Пс. 128, 3.

Хрістіанооглаголникъ m. κατήγορος, тужилац, нападач хришћана: Ст. на блаж. у Нед. св. от. 11 окт.

Хрістоименитый 3. χριστώνυμος, који има Христово име: Ст. на св. прор. Ил.; Кан. у суб. I седм. В. п. п. 3 т. 1.

Хрістолюбивый 3. φιλόχριστος, који воли Христа: Служ.

Хромый 3. χωλός, хром: хромíи и слѣпíи (II Цар. 5, 6. 8), под њима се разумеју незнабожачки богови, идоли *(Дјач.)*.

Хрѷсолíѳъ m. χρυσόλιθος, топаз, драги камен жуто-зелене боје: II Мојс. 28, 20; 39, 11; Апок. 21, 20.

Хрѷсопрасъ m. χρυσόπρασος, драги камен светло-зелене боје која се прелива у жућкасту и као цимет боју: Апок. 21, 20 *(Гилт.)*.

Хѹдогласный < хоудогласьнъ 3. ἰσχνόφωνος, који има слаб глас, спор језик: II Мојс. 4, 10; 6, 30.

Хѹдогъ < хждогъ 3. ἐπιστήμων, искусан, паметан: Јак. 3, 13.

Хѹдожество < хждожьство m. 1) τέχνη, уметност, занат: земное (Сјед. 2 на св. влмч. Пант.); 2) ἐπιστήμη, разумевање, знање, вештина: дѹшевное (Ст. на хвал. у Нед. св. от. 11 окт.).

Хѹдожникъ < хждожьникъ m. τεχνίτης, вештак, уметник, мајстор: Дел. 19, 38; Јевр. 11, 10.

Хѹдожнѣ < хждожьнѣ adv. τέχνῃ, уметнички, мајсторски: Дел. 17, 29.

Хꙋдородный < хоудородьнъ 3. ἀγενής, нискога рода, незнатан: I Кор. 1, 28.

Хꙋдъ, -ый < хоудъ 3. 1) ῥυπαρός, прљав; рђав: въ хꙋдѣ одеждѣ (Јак. 2, 2); 2) ἐλάχιστος, мање важан, мањи: сꙋдище (I Кор. 6, 2); 3) πτωχός, бедан, лош: стїхїи (Гал. 4, 9).

Хꙋдѣйшій 3. sup. од хꙋдый, ὑστερῶν, најхуђи: I Кор. 12, 24.

Хꙋждшій 3. comp. од хꙋдый, ἐλάσσων, рђавији: Јов. 2, 10; ἥττων, гори: I Кор. 11, 17.

Хꙋла < хоула f. 1) βλασφημία, хуљење: Мат. 15, 19; на дꙋха: Мат. 12, 31; хꙋлꙋ (хꙋлы̑) глаголати, βλασφημεῖν, хулити: Мат. 26, 65; Марк. 2, 7; Лук. 5, 21; Апок. 2, 9; 2) λοιδορία, ружење, погрда: I Тим. 5, 14; 3) κατηγορία, тужба: I Тим. 5, 19.

Хꙋленїе < хоулєниє n. βλασφημία, хуљење: Кол. 3, 8.

Хꙋлити v. impf. -хꙋлю, -лиши, βλασφημεῖν, хулити, зло говорити, опадати: Мат. 9, 3; Лук. 22, 65; Дел. 13, 45; II Петр. 2, 10.

Хꙋльникъ m. βλάσφημος, који хули Бога, богохулник: II Мак. 9, 28; 10, 36; I Тим. 1, 13; II Тим. 3, 2.

Хꙋльный < хоульнъ 3. βλάσφημος, богохулни: Дел. 6, 11; глаголы хꙋльныѧ глаголати на мѣсто свтое, хулити на свето место: Дел. 6, 13.

Хѡръ m. χῶρος, северозападни ветар, северозапад: Дел. 27, 12; 2) певачки збор; 3) хѡры, узвишено место у храму за певачки збор (Дјач.).

Ц

Ц двадесетчетврто слово у црквенослов. азбуци, зове се цы; као цифра ·ц҃· = 900.

Цади јевр., осамнаесто слово у јеврејској азбуци: Плач Јер. 1, 18; 2, 18; 3, 52; 4, 18.

Цата f. 1) ὀβολός, грчки ситан бакрен новац: двадесѧть цатъ дїдрахма (II Мојс. 30, 13); съ цатою сребра, са сребрним новцем: I Цар. 2, 36; 2) δηνάριον, динар: покажите ми цатꙋ (динарїй): Лук. 20, 24.

Цвѣль f. плесан, буђ. В. зацвѣлый.

Цвѣтникъ m. λειμών, цветни врт: во цвѣтницѣ писанїй (Сл. сјед. на св. Три Јер.); Кан. воскр. гл. 8 п. 7 ирм.

Цвѣтовидный 3. који је као цвет: добродѣтель (Ст. на блаж. на св. кн. Лаз.).

Цвѣтъ m. τὸ ἄνθος, цвет: смѵрны (II Мојс. 30, 23); IV Мојс. 17, 8; 2) епитет Богородичин: Ак. Бог. ик. 7; травный: Јак. 1, 10; I Петр. 1, 24.

Цѣвница < цѣвьница f. 1) αὐλός, свака свирала, фрула: II Цар. 6, 5; Јер. 48, 36; 2) κιθάρα, врста харфе; свирала: вострубимъ дꙋховною цѣвницею (Сл. на лит. на Рожд. Бог.).

Цѣлебникъ < цѣльбьникъ m. ἰαματικός, који лечи болести, лекар: Троп. св. влмч. Пантел.

Цѣлизна f. χέρσος, неузорана земља: Ос. 12, 11.

Цѣлити v. impf. -лю, -лиши, θεραπεύειν, лечити: Мат. 9, 35; Лук. 9, 11; -сѧ, θεραπεύεσθαι, лечити се: ѿ недȣгъ (Лук. 5, 15); Лук. 13, 14.

Цѣлованїе n. ἀσπασμός, поздрав: Мат. 23, 7; Марк. 12, 38 и др.; Богор. отп. гл. 4; Ак. Бог. ик. 3; целив: послѣднее (Ст. у Ч. погр.)

Цѣловати v. impf. -лȣю, -еши, 1) ἀσπάζεσθαι, поздрављати: Єлїсаветь (Лук. 10, 4); 2) φιλῆσαι, целивати: Їȣда... прїстȣпи ко Їисȣви цѣловати его (Лук. 22, 47); цѣлȣйте мѧ послѣднимъ цѣлованїемъ, целивајте ме последњим целивом: Ст. сл. у Ч. погр.; 3) ἀποτάσσειν, опростити се с неким: цѣловавъ братїю ѿплы въ Сѵрїю (Дел. 18, 18).

Цѣломȣдренный <цѣломѫдрьнъ з. σώφρων, умерен, непорочан, трезвен, чист, паметан: Тит 1, 8; 2, 2. 5.

Цѣломȣдреннѣ <цѣломѫдрьнѣ adv. в. цѣломȣдреннѡ: Прем. Сол. 9, 11.

Цѣломȣдреннѡ <цѣломѫдрьно adv. σωφρόνως, умерено, трезвено, чисто: Тит 2, 12.

Цѣломȣдрити <цѣломѫдрити v. pf. -дрю, -дриши, σωφρονίζειν, уразумљавати, поправљати, учити: Тит 2, 4; -сѧ, опаметити се, постати мудар: I Петр. 4, 7.

Цѣломȣдрїе <цѣломѫдрие n. 1) σωφροσύνη, мудрост, разборитост, непорочност, чистота, поштење: I Тим. 2, 9; невиност, чедност: Мол. св. Јефр. сир.; Син. на В. пон.; 2) σωφρονισμός, уздржљивост: II Тим. 1, 7.

Цѣломȣдрствовати <цѣломѫдрьствовати v. impf. -ствȣю, -еши, σωφρονεῖν, бити скроман, стидљив, поштен: II Кор. 5, 13; Тит 2, 6.

Цѣломȣдръ <цѣломѫдръ з. в. цѣломȣдренный: I Тим. 3, 2.

Цѣлость f. ὁλοκληρία, целина, потпуност, здравље: Ис. 1, 6; исцељење: Дел. 3, 16.

Цѣлъ, -ый з. 1) ὅλος, цео, сав: лѣто цѣло (Дел. 11, 26); ὁλόκληρος, потпут, неоштећен: каменїе цѣло по законȣ (I Мак. 4, 47); 2) ὑγιής, здрав: хощеши ли цѣлъ быти; (Јов. 5, 6. 11. 15); 3) ἀκέραιος, наиван, безазлен: и цѣли ѧкѡ голȣбїе (Мат. 10, 16).

Цѣльба f. ἴασις, оздрављење, исцељење: Наум 3, 19.

Цѣна f. 1) τιμή, цена, плата: цѣна крове (Мат. 27, 6); 2) χρῆμα, новац: продавъ принесе цѣнȣ (Дел. 4, 37); 3) κεφάλαιον, свота новаца: азъ многою цѣною... стѧжахъ (Дел. 22, 28).

Цѣнити v. pf. -ню, -ниши, τιμήσασθαι, оценити, проценити: Мат. 27, 9; -сѧ, πωλεῖσθαι, продавати се: не двѣ ли птицы цѣнѧтсѧ.. (Мат. 10, 29); Лук. 12, 6.

Ч

Ч двадесетпето слово у црквенослов. азбуци, зове се червь; као цифра ·ч· = 90.

Чадо <чѧдо m. τέκνον, чедо, дете, син: I Цар. 3, 16; 24, 17; 26, 17; III Цар. 17, 15; младић:

Мат. 9, 2; духовни син: I Кор. 4, 17; I Тим 1, 2 и др.

Чадолюбица < чадолюбица f. φιλότεκνος, која воли децу: Тит 2, 4.

Чадоненавистникъ < чадоненавистьникъ m. μισότεκνος, који мрзи децу: Ном. пр. 129.

Чадородіе n. τεκνογονία, рађање деце: I Тим. 2, 15.

Чадотвореніе n. παιδοποιΐα, рађање деце: Мол. у Ч. венч.

Чадотворити v. pf. -творю, -риши, παιδοποιεῖν, производити децу, рађати: сыны и дщери (Јер. 29, 6).

Чадце < чадьце n. τεκνίον, детенце: Јов. 13, 33; I Јов. 2, 1; Гал. 4, 19.

Чарованіе n. φαρμακεία, врачање: II Мојс. 7, 11; γοητεία, чаролија, опсена: Ном. пр. 14.

Чаровати v. impf. -ръю, -рѹеши, γοητεύειν, врачати, чарати: Ном. пр. 16.

Чаровникъ < чаровьникъ m. γόης, врачар: Ном. пр. 14.

Чародѣй m. φαρμακός, врачар: V Мојс. 18, 11; Апок. 22, 15; γόης, бајач, врач; варалица: II Тим. 3, 13; Ном. пр. 13 и 14.

Чародѣйствовати v. impf. -ствѹю, -еши, φαρμακεύειν, чарати, врачати: Апок. 21, 8; γοητεύειν, бајати: въ кѹрю, εἰς ζάλας: Ном. пр. 13.

Чародѣꙗніе n. περίεργος, чарање, гатање: Дел. 19, 19; φαρμακεία, врачање: Гал. 5, 2.

Чаръ m. φαρμακία, чар, маћија, чин: Ис. 47, 12; чары творѧщїй, φαρμακεύς, врачар: Апок. 21, 8.

Честеначальство n. μεριδαρχία, начелство над једним делом народа: II Јездр. 1, 11.

Часть < часть f. 1) μερίς, а) део: части лисовомъ бѹдѹтъ, пашће у део лисицама (Пс. 62, 11); Екл. 2, 10; благаꙗ часть, добар део: Лук. 10, 42; часть имѣніѧ: Лук. 15, 12; б) комад: рыбы печены часть (Лук. 24, 42); в) удео, учешће: не имаши части со мною (Јов. 13, 8); г) уд: тѣло... не имый нѣкїѧ части темны (Лук. 11, 36); д) крај, покрајина: части Македоніи (Дел. 16, 12); 2) ὑπόστασις, fundamentum, подлога, основа; тврдо поуздање, увереност: въ части сей похваленіѧ (II Кор. 9, 4) = похваливши се с таком уверенoшћу, »у тој хвали« *(Вук)*; въ сей части похвалы (II Кор. 11, 17) — при таком поуздању на похвалу, »у овој струци хвале« *(Вук)*.

Частѡ < часто adv. πυκνά, често: Лук. 5, 33; πυκνότερον: Дел. 24, 26.

Чаща < чаштѧ f. δασύς, честа, цбун, луг, шумарак: Богъ ѿ юга пріидетъ, и святый изъ горы приосѣненныѧ чащи — из сеновитога шумарка на гори (Авак. 3, 3); Кан. Цвет. и Бож. п. 4 ирм.

Чащный < чаштьнъ 3. ἀλσώδης, који има много грана, гранат: древо (IV Цар. 17, 10).

Чаꙗніе < чаꙗние n. προσδοκία, чекање, нада, узданица: и той (т. ј. Спаситељ) чаꙗніе ѧзыкѡвъ (I Мојс. 49, 10); Лук. 21, 26; Дел. 12, 11; ἀποκαραδοκία, очекивање: Рим. 8, 19; ἐκδοχή, ишчекивање: Јевр. 10, 27; Ст. на блаж. богор. у Нед. св. праот.; Ст. на лит. на Божић.

Чаꙗти < чаꙗти v. impf. чаю, чаеши, 1) προσδέχεσθαι, чекати, ишче-

кивати: или иногѡ чаемъ (Мат. 11, 3; Лук. 7, 19); всыновленїѧ чающе: Рим. 8, 23; 2) ἐλπίζειν, надати се од некога нечему: аще взаимъ даете, ѿ нихже чаете всприѧти (Лук. 6, 34); -сѧ, προσδοκεῖν, ишчекивати се: ꙗкѡ дождь вѣщанїе мое (V Мојс. 32, 2).

Чванецъ <чваньць m. χαμψάκις, крчаг: елеа (III Цар. 17, 14).

Чванъ m. βάτος, мера за течност, око 36 литара *(Сенц)*: елеа до ста чванѡвъ (I Јездр. 7, 22); 2) ξέστης, sextarius, мера за течност и сухе ствари, шести део римскога congius-а, отприлике 0·547 литре *(Сенц)*; жбан *(Вук)*: Марк. 7, 4. 8.

Человѣколюбствовати <чловѣколюбьствовати v. impf. -ствую, -еши, φιλανθρωπεύειν, волети људе: Сл. на Г. в. у III Нед. В. п.; Мол. јут. 6.

Чепочка <чепьчка f. ἐμπλόκιον, ланчић, копча: II Мојс. 28, 25.

Чепь f. ἁλυσιδωτόν, ланац: златаѧ (II Мојс. 28, 24; IV Мојс. 31, 50).

Червень <чръвень f. κόκκιον, свила тамно-црвене боје, скерлет: Апок. 18, 12.

Червїй, -їѧ <чръвий m. σκώληξ, црв: снѣдь червїемъ (Ст. на хвал. у суб. месоп.).

Червленецъ <чръвленьць m. μίλτος, пурпур, црвенило: Јер. 22, 14.

Червленица <чръвленица f. κόκκινον, хаљина начињена од пурпурне материје, порфира: II Мојс. 25, 4; II Цар. 2, 14; Апок. 17, 4; 18, 16; Кан. св. Андр. крит. п. 8 т. богор.; Сл. на хвал. св. влмч. Прок.; ἁλουργίς, гримизна хаљина: Кан. у Нед. свих св. п. 6 т. 3.

Червленичный <чръвленичьнъ 3. πορφυροῦς, пурпуран, скерлетан: Јест. 1, 6.

Червленоватисѧ <чръвленоватися v. impf. -нуюсѧ, -ешисѧ, πυῤῥάζειν, црвенити се као ватра: III Мојс. 13, 49.

Червленъ, -ый <чръвленъ 3. ἐρύθημος, румен, црвен: риза (Ис. 63, 1); κόκκινος, скерлетан: хламида (Мат. 27, 28); ἐρυθρός, црвен: Сл. на Г. в. у III Нед. В. п.; βεβαμμένος, обојадисан: кровїю (Апок. 19, 13).

Червлень <чръвлень f. κόκκινον, црвена мрља, пега: I Мојс. 38, 30.

Червь, -ѧ <чръвь m. 1) σκώληξ, црв: Марк. 9, 48; 2) σής, мољац: Мат. 6, 19. 20.

Черепокожный <чрѣпокожьнъ 3. ὀστρακόδερμος, који има кожу као цреп (корњача): Ном. пр. 223.

Черменъ, -ый <чрьмьнъ 3. πυῤῥάκις, црвен: I Мојс. 25, 25; I Цар. 16, 12; πυῤῥός, црвен као ватра: ѕмїй (Апок. 12, 3); ἐρυθρός, црвенкаст: II Мојс. 10, 19; 13, 18; чермное море, ἐρυθρὴ θαλάσση, црвено море (међу Египтом и Аравијом): Дел. 7, 36; Јевр. 11, 29; Догм. гл. 5; морѧ чермную пучину, θαλάσσης τὸ ἐρυθραῖον πέλαγος: Кан. воскр. гл. 4 п. 1 ирм.

Чермноватисѧ <чрьмьноватися v. impf. -мнуюсѧ, -ешисѧ, πυῤῥάζειν, црвенити се као ватра: Мат. 16, 2. 3.

Черничество <чрьньчьство n. τὰ μοναχικά, монаштво: Прол.

Черничествовати <чрьньчьствовати v. impf. -ствую, -ствуеши, бити монах, проводити монашки живот: Прол.

Черни́ло < чръннло n. μέλαν, црнило: II Јов. 1, 12; III Јов. 1, 13; II Кор. 3, 3.

Черни́чїе < чръннчне n. συκαμινός, шумска дивља смоква: III Цар. 10, 27; Пс. 77, 47; Ис. 9, 10.

Черность < чрьность f. ἀμαυρότης, мрак: Кан. Возн. п. 9 т. 4 богор.

Черну́ха < чрьноуха f. μελάνθιον, врста дивљег граха; грахор: Ис. 28, 25.

Черный < чрьнъ 3. μέλας, црни: Мат. 5, 36.

Черпати < чръпати v. impf. -паю, -еши и -плю, -плеши, κεραννύναι, црпсти, захватати: Апок. 18, 6.

Черствый < чрьствъ 3. ὁλοσφύρητος, тврд, стврднут: просфоры (Уч изв.).

Черта < чрьта f. κεραία, црта, кука, титла: Мат. 5, 18; Лук. 16, 17.

Чертогъ < чрьтогъ m. 1) ταμεῖον, ложница, брачна соба: ꙗко женихъ исходѧй ѿ чертога своегѡ (Пс. 18, 6); 2) νυμφών, ложница за младенце: чертогъ твой вижꙋ... (Свјет. на В. пон); Троп. у Послед. прич.; 3) ἡ παστάς, -άδος, стан, палата, двор: нб҃ный (Ст. на хвал. у Нед. мес.); ꙗко ѿ чертога произшедъ: Ст. воскр. на хвал. гл. 1; Ст. 4 Пасхе.

Чесати v. impf. чешꙋ, -шеши; 1) κνήθειν, чешати, чешљати; сврбити: чешемы слꙋхомъ, које сврби ухо (II Тим. 4, 3); 2) συλλέγειν, сабирати, брати: не ѿ тернїѧ во чешꙋтъ смоквы (Лук. 6, 44).

Чествованїе < чьствованние n. σέβασμα, поштовање; светиња: Дел. 17, 23.

Честенъ, -ный < чьстьнъ 3. 1) σεμνός, частан, поштен: старцемъ... бытн честнымъ (Тит 2, 2); 2) κόσμιος, уредан, чедан: еп҃копꙋ быти честнꙋ (I Тим. 3, 2); 3) τίμιος, поштован: законоꙋчитель честенъ всѣмъ людемъ (Дел. 5, 34); 4) ἔντιμος, драг, мио: иже бѣ емꙋ честенъ (Лук. 7, 2).

Чести < чисти v. impf. чтꙋ, чтеши, 1) ἀριθμεῖν, бројати; 2) ἀναγνώσκειν, читати: Мат. 12, 5. 15; Марк. 13, 14 и др.; -сѧ, ἀναγινώσεσθαι, бити читан: II Кор. 3, 15.

Честивый < чьстивъ 3. σεβόμενος, побожан: Дел. 13, 43. 50.

Честность < чьстьность f. σεμνότης, светост, достојанство, поштење: Тит 2, 7.

Честнѣ < чьстьнѣ adv. ἐντίμως, часно, поштено: IV Мојс. 22, 17.

Честнѣе comp. од честнѣ, ἐντιμοτέρως, часније вредније, угледније: Лук. 14, 8.

Честнѡ < чьстьно adv. ἐνδόξως, часно, славно: I Мак. 11, 60.

Честь < чьсть f. 1) τιμή, част: дрꙋгъ дрꙋга больша творѧще (Рим. 12, 10); емꙋже честь, честь: Рим. 13, 7; Кол. 2, 23; поштовање: I Петр. 3, 7; 2) τιμιότης, изобиље, богатство: ѡбогатншасѧ... ѿ чести егѡ (Апок. 18, 19).

Четверица f. τετράς, четворица, четвртник: Дел. 12, 4.

Четверицею adv. τετραπλοῦν, четвороструко: Лук. 19, 8.

Четверовластвовати v. impf. -ствꙋю, -еши, τετραρχεῖν, управљати четвртим делом царства, бити четверовласник: Лук. 3, 1.

Четверогоꙋбѡ < четверогоубо adv. τετραπλῶς, на четири угла: III Цар. 6, 33.

Четверодневенъ 3. τεταρταῖος, који је четири дана на неком месту (у гробу): Јов. 11, 39.

Четверочастенъ < четверочастьнъ 3. τετραμερής, раздељен на четири дела: воинство (II Мак. 8, 21).

Четвертовластникъ m. τετράρχης, владалац над четвртим делом царства: Иродъ (Мат. 14, 1; Лук. 3, 19; 9, 7; Дел. 13, 1).

Четїй 3. који служи, који је одређен за читање: ч. минеи, минеј у коме се налазе животи светих *(Дјач.)*.

Чётки (чотки) pl. рус., бројанице; в. вервица: Ном. пр. 87.

Чешуя < чешоуя f. λεπίς, љуска: I Мојс. 11, 9; крљушт: Дел. 19, 18.

Чинити v. pf. -ню, -ниши, ἀνατάξεσθαι, састављати, описивати: повѣсть (Лук. 1, 1).

Чиноначалїе < чиноначалие n. ταξιαρχία, вођство: агг҃ловъ (Богор отп. гл. 1); агг҃ловъ и человѣкъ: Кан. воскр. гл. 8 п. 9 ирм.; безплотныхъ: Мол. 3 по прич.; ταγματαυχή, заповедништво једнога одељења војске: оумное (Стат. II ст. 112).

Чиноначальникъ < чиноначальникъ m. ταξιάρχης, вођа, војвода, први чиновник, начеоник у служби: Ст. на Г. в. на Усп. Бог.; Троп. св. арх. Мих.

Чиноположенїе n. διατάξις, устав, ред по коме се врши неки обред или служба: Јез. 43, 10.

Чиноpасположенъ 3. ἐριχισμένος, распоређен по извесном реду: Јез. 42, 3.

Чинъ m. 1) τάξις, а) поредак, ред: вся .. по чинꙋ да бываютъ (I Кор. 14, 40); въ чинꙋ череды своея: Лук. 1, 8; б) облик: посланїе моленїя чинъ имꙋщее (II Мак. 9, 18); в) чин, звање, достојанство: по чинꙋ Мелхїседековꙋ (Јевр. 5, 6. 10); блюдꙋ въ чинѣ своемъ (II Јездр. 1, 15); г) стање, место: Вознесена тя видѣвши церковь на крестѣ солнце праведное ста въ чинѣ своемъ.. = угледавши Тебе, праведно сунце, на крсту, црква се зауставила на месту своме т. ј. смутила се (Кан. воскр. гл. 4 п. 4 ирм.; 2) τάγμα, а) врста, ред: кїйждо же во своемъ чинꙋ (I Кор. 15, 23); б) чета: агг҃лескими невидимо дорѷносима чинми, којега невидљиво носе на копљима анђелске чете (Херув).

Числити v. impf. -шлю, -слиши, ἀριθμεῖν, бројити, прибројавати: Кан. у Ч. погр. млад. п. 9 Сл.

Число n. ἀριθμός, број: плодовъ (III Мојс. 25, 16); II Цар. 21, 20; Лук. 22, 3; Дел. 4, 4.

Чистолѣпно adv. ἁγνοπρεπῶς, чисто, непорочно: Троп. 2 после Свјет. у Нед. сир.

Чистота f. 1) καθαρότης, чистота: плотска (Јевр. 9, 13); 2) ἁγνεία, непорочност, чедност, невиност: IV Мојс. 6, 2; образъ бꙋди вѣрнымъ . . . чистотою: I Тим. 4, 12; 3) σεμνότης, светост: поживемъ во всякомъ бл҃гочестїи и чистотѣ (I Тим. 2, 2).

Чистотный < чистотьнъ 3. καθαρός, чист: Кан. воскр. гл. 7 п. 8 богор.

Чистъ, -ый 3. 1) καθαρός, чист: IV Мојс. 19, 9; сердцемъ: Мат. 5, 8; 2) ἁγνός, непорочан: житїе (I Петр. 3, 2); дѣвꙋ чистꙋ представивши Хрїстови: II Кор. 11, 2;

3) σεμνός, частан, свет: дїакони̇мъ такожде чⷭ҇тымъ (I Тим. 3, 8).

Членѡвныѧ pl. t. μύλαι, чељусти: львѡвъ сокрꙋшилъ есть Гдⷭ҇ь (Пс. 57, 7); ꙗкоже львичища: Јоиљ 1. 6; ꙗкѡ сѣчиво: Приче Сол. 30, 14.

Членъ m. ἁρμός, члан: Јевр. 4, 12,

Чревенъ < чрѣвьнъ 3. τοῦ γαστρός, утробан: плода чревна (Степ. гл. 3 ант. 2 и гл. 7 ант. 2).

Чрево < чрѣво n. 1) γαστήρ, материца, утроба: ѡбрѣтесѧ имꙋщи во чревѣ (Мат. 1, 18); Мат. 19, 12; Лук. 1, 15, 31. 41—44 и др.; 2) κοιλία, трбух: ꙗкоже бо бѣ Іѡна во чревѣ китовѣ (Мат. 12, 40); желудац: желаше насытити чрево свое ѿ рожецъ (Лук. 15, 16); 3) νεφρός, бубрег: чревеса (Мол. св. Јов. Злат. у Послед. прич.).

Чревобасникъ m. ἐγγαστρίμυθος, који врача из трбуха не отварајући уста: III Мојс. 20, 27.

Чревоболѣнїе n. 1) δυσεντερία, пролив, срдобоља: Син. у пет. Светле седм.; 2) στρόφος, трбобоља: Прем. Сир. 31, 23.

Чревобѣсїе n. γαστριμαγία, прождрљивост, обједање, пировање: Ч. испов.

Чревоволшебникъ < чрѣвовлъшьбьникъ m. в. чревобасникъ: Ис. 8, 19.

Чревоволшебство < чрѣвовлъшьбьство n. ἐγγαστρίμυθος, гатање, врачање из трбуха; дух врачарски *(Данич.)*: I Цар. 28, 18.

Чревоносити v. impf. -шꙋ, -сиши, γαστροφορεῖν, у утроби носити: Ст. богор. на Г. в. на св. Ник.

Чревоношенїе n. κυοφορία, плод у утроби: Кан. воскр. гл. 4 п. 9 ирм.; κύημα, трудноћа: Ном. пр. 70.

Чревоꙋгодїе < чрѣвоѹгодие n. ἀσωτία, сластољубивост, облапорност *(Вост.)*.

Чреда < чрѣда f. ἐφημερία, ред: раздѣли ихъ Давїдъ на чреды (I Парал. 23, 6); и по чредамъ своимъ жрꙋтъ: II Парал. 13, 11; чреды свѧщенникѡвъ и левїтѡвъ: II Парал. 31, 2; Лук. 1, 5. 8.

Чрезвсежительный 3. διὰ βίου ὅλου, доживотан: возлежанїе (Ном. пр. 13).

Чрезъ < чрѣзъ praep. διὰ, кроз, преко: I Петр. 1, 5; Јевр. 2, 15.

Черепина < чрѣпина f. в. черепъ: Прол.

Черепный < чрѣпьнъ 3. ὀστρακώδης, глинени: гора (Суд. 1, 35).

Черепъ < чрѣпъ m. ὄστρακον, цреп: Ис. 30, 14; πλίνθος, опека, црепић: Ис. 65, 3.

Чресла < чрѣсла pl. t., ὀσφύες, lumbi, бедра, бокови: I Мојс. 12, 35; 35, 11; III Мојс. 3, 9; Мат. 3, 4; Марк. 1, 6; Лук. 12, 34; Ст. на Г. в. 3 на Рожд. св. Јов. Прет.; Ст. на блаж. на Усп. Бог.; πλευραί, бедра: сынъ твой иже изыде изъ чреслъ твоихъ (III Цар. 8, 19); чресла моавитїды, ἡ ὀσφὺς τῆς Μωαβίτυδος, војници Моавски: Ис. 15, 4.

Чресленикъ < чрѣсльникъ m. περίζωμα, појас: Јер. 13, 1.

Чресмина < чрѣсмина f. (нема у грчком тексту) ilex, цер, храст, Steineiche *(Žepić)*: Дан. 13, 58.

Чтенїе < чьтение n. ἀνάγνωσις, читање: Дел. 13, 15.

Чтилище < чьтилиште n. σέβασμα, светиња: Дан. 14, 27; II Сол. 2, 4.

Чтити < чьтити v. impf. чтꙋ, чтиши, 1) τιμᾶν, поштовати: чти отца и матерь (Мат. 15, 4; 19, 19; Марк. 7, 10; Лук. 18, 20; Еф. 6. 2); 2) σέβεσθαι, бити по-

божан, ценити: Дел. 16, 14; 17, 23; 18, 7. 13; 3) γεραίρειν, штовати: Конд. у Нед. по Бож.

Чтый, чтѹщь, -и, -е; -щїй 3. part. praes. act. од чести и чтити, ἀναγινώσκων, читајући, који чита: Марк. 13, 14; Дел. 8, 30; σεβόμενος, поштујући, који поштује: Дел. 16, 14; 18, 7.

Чѹвственъ, -ый < чоувьствьнъ 3. αἰσθητικός, што се може осетити: сердце (Приче Сол. 14, 10, 30); мудар, поучан: слово (Приче Сол. 22, 12).

Чѹвственнѡ adv. αἰσθητικῶς, чулно, телесно: Ст. на Г. в. на св. Ник.

Чѹвствїе < чоувьствие n. 1) αἴσθησις, чуство, осећање: Филиб. 1, 9; 2) αἰσθητήριον, чуло: Јевр. 5, 14.

Чѹвство < чоувьство n. 1) αἴσθησις, опажање, знање: Приче Сол. 1, 4; 2) νοῦς, разум, дух: II Јездр. 2, 9.

Чѹвствовати v. impf. -ствѹю, -еши, 1) νοεῖν, осећати, схватати: Марк. 8, 17; 2) αἰσθάνεσθαι, опажати, примећивати: Ст. на хвал. воскр. гл. 5.

Чѹдесоточенъ < чоудесоточьнъ 3. θαυματοχόος, чудотворан: ѡбразъ Владычицы (Прол.).

Чѹдодѣйственный 3. θαυματουργός, чудотворан: врачь (Сл. на Г. в. на св. влмч. Пантел.).

Чѹдодѣтель m. τερατόποιος, чудотворац: III Мак. 6, 20.

Чѹдодѣѧти v. impf. -дѣю, -дѣеши, τερατουργεῖν, чудесно извести: Кан. Пасхе п. 3 ирм.

Чѹждь, -їй < чоуждь и чѹжїй 3. ἀλλότριος, туђ: жены чѹждїѧ (Нејем. 13, 26); по чѹждемъ же не идѹтъ: Јов. 10, 5; ξένος, стран: чѹждихъ боговъ проповѣдникъ (Дел. 17, 18); Сјед. воскр. гл. 2; необичан, нечувен: чѹжде матеремъ дѣвство, необично је мајкама девичанство (Кан. Рожд. Бог. п. 9 ирм.); тма: Кан. на Лаз. суб. п. 5 ирм.

Чѹти < чоути v. pf. чѹю, чѹеши, 1) κατανοεῖν, осећати: вервна еже есть во очеси твоемъ не чѹеши (Лук. 6, 41); 2) γνῶναι, дознати за некога: никогоже хотѧше да бы его чѹлъ (Марк. 7, 24).

Ш

Ш двадесетосмо слово у црквенослов. азбуци, зове се ша.

Шара f. βαφή, бојадисање, боја: вършити шаровъ (Суд. 5, 30) = плен шарен *(Данич.)*; помазавъ шарами различными: Прем. Сол. 13, 14.

Шарѫчїй, -чїѧ m. ζωγράφος, сликар, уметник *(Микл.)*.

Шатанїе n. φρύαγμα, роптање, гунђање; гордост, понос: Іорданово (Зах. 11, 3); буна, нападај, насртај: всѧ шатанїѧ Єѵномїева погрѹзилъ еси (Ст. по пол. на Обр. Госп.); врагѡвъ: Бог. отп. гл. 3; Конд. св. Прок.; богѡвъ сѹетныхъ: Кан. св. Теод. п. 6 ирм.; варварѡвъ: Кан. анг. хран. п. 9 богор.; ѧзыческаѧ: Мол. у св. Лит. Вас.; ѕмїино: Сјед. 2 на Благов.

Шататисѧ v. impf. -таюсѧ, -ешисѧ, φρυάσσειν, гунђати, викати, бунити се: вскѹю шаташасѧ ѧзыцы

(Пс. 2, 1; Дел. 4, 25); Кан. Бож. п. 9 прип. 2; беснити, горопадити се, дизати се: Кан. Нед. цвет. п. 9 на Сл.

Швеніе < шьвеније n. ὕφασμα, шивење, ткање: II Мојс. 36, 7.

Швенъ 3. part. praet. pass. од шити, ῥαπτός, шивен: Јов. 19, 23.

Шедъ, -ши, -ше < шьдъ; шедый; шедшій 3. part. praet. act. I од ити, πορευθείς, ἐλθών, ишавши, који је ишао: Мат. 2, 8 squ.; Марк. 1, 44 squ. и др.

Шелкъ m. (руски: шёлкъ), σηρικός, свила: Апок. 18, 12.

Шелъ < шьлъ, шла, шло, part. praet. act. II од ити.

Шепотливый < шьпътьливъ 3. ψιθυρίζων, који потајно оговара некога: Прем. Сир. 21, 31.

Шепотникъ < шьпътьникъ m. ψιθυριστής, дошаптавало, клеветник, опадач: Прем. Сир. 5, 16; Рим. 1, 30.

Шепта f. ψιθυρισμός, дошаптавање, опадање: Екл. 10, 11.

Шептаніе < шьпътаније n. в. шепта: II Кор. 12, 20.

Шептати < шьпътати v. impf. шепчү, -чеши, ψιθυρίζειν, шаптати: Пс. 40, 8.

Шершень m. σφηκία, оса, стршљен: II Мојс. 23, 28; V Мојс. 7, 20.

Шествіе < шьствије n. πορεία, пут: Лук. 13, 22; путовање: II Кор. 11, 26; Ст. на Г. в. у V Нед. В. п.; шествіе творити, путовати: II Мак. 3, 8.

Шествовати < шьствовати v. impf. -ствүю, -еши, διοδεύειν, ићи, путовати: Ст. по пол. на св. кн. Лаз.

Шинъ јевр., двадесетпрво слово у јеврејској азбуци: Пл. Јер. 1, 21; 2, 21; 3, 61; 4, 21.

Шипецъ < шипьць m. ῥόδιον, дивља ружа: V Мојс. 8, 8.

Шипковый < шипъковъ 3. τῶν ῥόδων, од шипка, од руже: цвѣтъ (Прем. Сол. 2, 8); садъ: Прем. Сир. 24, 15.

Шипокъ < шипъкъ m. 1) ῥοά, шипак (воћка): II Мојс. 28, 33; IV Мојс. 13, 24; Јоил 1, 12; садъ шипкѡвъ: П. н. п. 4, 13; 2) ῥόδον, ружа: цвѣтъ шипкѡвъ (Прем. Сир. 50, 8); главү твою икѡ шипокъ сѵеннѣйшій: Конд. св. Јов. Прет.

Шипчанъ < шипъчанъ 3. ἐν ῥοᾷ, гранат: цвѣтъ (Јез. 19, 10).

Широта f. πλάτος, ширина; по *Данич.* зглавак: стегна Іакѡвля (I Мојс. 32, 25).

Ширшій 3. comp. од широкъ 3. πλατύτερος, шири: ширшая небесъ, шира од неба (Бог. воскр. гл. 1).

Шія < шия f. τράχηλος, шија, врат: ѡбѣшаху дѣтища за шіи ихъ (I Мак. 1, 61); III Мак. 4, 7.

Шлемъ < шлѣмъ m. περικεφαλαία, кацига: Еф. 6, 17; I Сол. 5, 8.

Шолкъ m. рус., свила: Ч. испов.

Шүйца < шоуйца f. ἡ ἀριστερά, левица: Приче Сол. 3, 16; Мат. 6, 3.

Шүій < шоуй 3. ἀριστερός, εὐώνυμος, леви: II Кор. 6, 7; Апок. 10, 2.

Шүмный < шоумьнъ 3. κραιπαλῶν, пијан: Ис. 24, 20.

Шүмѣти < шоумѣти v. impf. -млю, -миши, ἠχεῖν, шумити, јечати: градъ шүмящь (III Цар. 1, 41).

Шүмъ < шоумъ m. 1) ἦχος, звук, хука, хујање: морскій (Лук. 21, 25); съ небесе: Дел. 2, 2; 2) φωνή, глас: жерновный (Апок. 18, 22); бысть шүмъ...: Ст. на хвал. Дух.

Щ

Щ двадесетдевето слово у црквенослов. азбуци, зове се **ща**.

Щадѣнїє <**штадѣниѥ** n. δέησις, штедљивост, молба, жалост: Прем. Сол. 12, 20.

Щадѣти <**штадѣти** v. impf. **щаждȣ, -диши**, φείδεσθαι, штедети, жалити: Дел. 20, 29; I Кор. 7, 28; II Кор. 1, 23; 12, 6; **всѣхъ щадѧй**: Ч. венч. двобрач.

Щастїє n. τύχη, случај, усуд, судба: Ном. пр. 23.

Щедрити <**штедрити** v. pf. **-дрю, -дриши**, οἰκτείρειν, умилостивити, пожалити: II Мојс. 33, 19; Пс. 36, 21; 101, 14. 15; миловати: Пс. 102, 13.

Щедрота <**штедрота** f. οἰκτίρμος, сажаљење: Пс. 105. 46; милосрђе: Рим. 12, 1; II Кор. 1, 3; Кол. 3, 12.

Щедротство <**штедротьство** n. в. **щедрота**: Сл. на лит. на Благов.

Щедръ, -ый <**штедръ** 3. οἰκτίρμων, милосрдан: Пс. 144, 8; Јак. 5, 11; Конд. у Нед. блуд. с.; συμπάθης, милостив, који има саучешће према другоме *(Дјач.)*.

Щербъ <**штръбъ** 3. mancus, сакат, кљаст; крњ *(Микл.)*.

Щенѧ <**штена** n. σκύμνος, штене: **ѕвѣрь гнѣна взємши щенѧ єѧ** (Прол.).

Щитецъ <**штитьць** m. ἀσπιδίσκη, мали штит: II Мојс. 28, 13.

Щитникъ <**штитьникъ** m. πελταστής, оклопник: II Пар. 14, 8.

Щитопродавецъ m ῥωποπώλης, трговац штитовима: Нејем. 3, 32.

Щитъ <**штитъ** m. θυρεός, штит: Еф. 6, 16.

Щогла f. ἱστός, катарка, јарбол: Ис. 33, 23.

Щȣдо <**штоудо** n. чудовиште: III Јездр. 5, 8.

Щȣкъ <**штоукъ** m. ψόφος, шум, звек, прасак, бука: Мин. 24 нов.

Ѣ

Ѣ тридесетдруго слово у црквенослов. азбуци, зове се **ѩть**.

Ѣжденїє n. ἱππασία, вожња, путовање: Авак. 3, 8.

Ѣздити v. impf. **ѣждȣ, ѣздиши**, ἐπιβαίνειν, возити се: IV Мојс. 22, 30.

Ѣхати, ѣдȣ, ѣдеши, ἀναβαίνειν, путовати, возити се; јахати: **и конника ѣдȣща** (Наум 3, 3).

Ю

Ю 1) тридесеттреће слово у црквенослов. азбуци, зове се **юсъ**; 2) **ю҆** pron. pers. acc. sing. од **она**.

Югъ m. νότος, 1) југ: Лук. 13, 29; Апок. 21, 13; 2) јужни ветар: Пс. 77, 26; **югъ вѣющь**: Лук. 12, 55; **дхнȣвшȣ югȣ**: Дел. 27, 13; **югъ сѣющїи слезами, радостїю пожнȣтъ** (Пс. 125, 5; Степ. гл. 3 ант. 1); **въ югъ сѣмй скорби пост-**

ныѧ со слезами = који сеје у време јужног (топлог) ветра т. ј. у време невоља... (Степ. гл. 7 ант. 1).

Юдолїе < ѭдолие n. φάραγξ, долина, јама, јаз, понор: Варух 5, 7.

Юдоль < ѭдоль f. κοιλὰς, долина: сланнаѧ (I Мојс. 14, 3); V Мојс. 3, 29; плачевнаѧ: Пс. 83, 7; во оудоли Теревїнѳа: I Цар. 17, 2; νάπη, увала: V Мојс. 3, 29.

Южика < ѭжика f. συγγενής, рођак, рођака: Лук. 1, 36; Јов. 18, 26.

Южскїй < южьскъ 3. τοῦ νότου, јужни: царица южескаѧ (Мат. 12, 42; Лук. 11, 31).

Южскъ 3. в. южскїй: дщи царѧ южска (Дан. 11, 6).

Юза < ѭза f. δεσμός, свеза: Лук. 13, 16; юзы, окови: Дел. 16, 26. В. оуза.

Юзникъ < ѭзьникъ m. δέσμιος, сужањ: Дел. 16, 25. 27; II Тим. 1, 8; Филиб. 1, 1; Јевр. 13, 3; древныѧ юзники совоскресникъ со собою: Ст. на стих. воскр. гл. 5.

Юнецъ < юньць m. 1) ταῦρος, во, јунац: Ис. 30, 24; юнцы тꙋчнїи: Пс. 21, 13; Мат. 22, 4; Дел. 14, 13; 2) μόσχος, бик, теле: I Мојс. 21, 27; V Мојс. 22, 10; 3) νεβρός, јеленче: П. н. п. 8, 14.

Юница f. δάμαλις, јуница, женско теле: I Мојс. 15, 9; Суд. 14, 18; рыжа непорочна, риђа (црвенкаста) и која није носила јарма: IV Мојс. 19, 2. Тим именом назива се у цркв. песмама Пресв. Богородица зато што се И. Христос, као жртва за грехе наше, назива юнцемъ или тельцемъ: Кан. Ак. Бог. п. 3 т. 2; Крестобогор. и др.

Юностный < юностьнъ 3. νεότητος, младићски: грѣхъ (Јова 13, 26).

Юность f. 1) νεότης, младост: всѧ сїѧ сохранихъ ѿ юности моеѧ (Мат. 19, 20; Марк. 10, 20; Лук. 18, 21); I Тим. 4, 12; 2) τρυφερότης, нежност, размаженост, раскош: V Мојс. 28, 56.

Юнота m. νεανίσκος, младић: II Мојс. 10, 9; νεᾶνις, девојка: III Мак. 5, 33.

Юнотка < юнотъка f. νεᾶνις, девојчица: IV Цар. 5, 2.

Юноша m. νεανίσκος, νεανίας, младић: II Мојс. 24, 5; Пс. 148, 12; Мат. 19, 20. 22; Марк. 14, 51; νεώτερος, момак, слуга: Дел. 5, 6; I Тим. 5, 1; Тит 2, 6.

Юнчїй < юньчий 3. ταύρων, телећи: Пс. 49, 13; Јевр. 9, 23; 10, 4.

Юнъ, -ый 3. νεώτερος, млад: Јов. 21, 18; I Тим. 5, 11; νέος, млађан: Тит 2, 4; юно из̾ Адама отроча: Кан. Бож. п. 6 т. 2.

Юнѣйшїй 3. sup. од юный, најмлађи: Лук. 15, 12.

Юродивъ, ый < ѫродивъ 3. μωρός, глуп, луд: Мат. 25, 2. 3. 8; Хр҃та ради, διὰ Χριστὸν σαλός: Ном. пр. 24.

Юродство < ѫродьство n. μωρία, лудост: I Кор. 1, 18; 2, 14.

Юродствовати < ѫродьствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, παίζεσθαι, правити се лудим *(Дјач.)*.

Юродъ < ѫродъ m. μωρός, луђак, будала: Прол.

Юха f. ζωμός, чорба: Ис. 65, 4; Суд. 6, 19.

Ѡ

Ѡ 1) interj. ὦ, о, са nom.: ὦ пасха велїѧ; са voc.: ὦ мѹдросте и слове Бж҃їй; са adv.: ὦ горе, οὐαί, тешко; 2) praep. περί, ὑπὲρ, о, са acc.: ѡ деснѹю Отца; са loc. за: ѡ градѣ семъ . . .; 3) цифра ·ѿ· = 800.

Ѡбаванїе n. ἐπῳδή, бајање, врачање, чарање: Ном. пр. 12.

Ѡбаватель m. ἐπῳδός, врач, бајач: Ном. пр. 12.

Ѡбавати v. impf. -ваю, -ваеши, ἐπᾴδειν, бајати. врачати: Иже не оуслышитъ гласа ѡбавающихъ, ѡбаваемь ѡбаваетсѧ ѿ премѹдра, која (т. ј. аспида) не чује гласа бајачâ (т. ј. оних који кроте и лове дивље животиње), очаравана очарава се од премудрога (Пс. 57, 6); V Мојс. 17, 11; Ном. пр. 12.

Ѡбагренїе < обагрѣнние n. βαφή, машћење, бојадисање црвеном бојом; црвенило, пурпур: Сл. на Г. в. у III Нед. В. п.

Ѡбагрити v. pf. -грю, -гриши, πορφύρειν, оцрвенити: Конд. св. Дим.

Ѡбадити v. pf. -ждѹ, -диши, διαβάλλειν, оклеветати *(Микл.)*; καταλαλεῖν, оговорити, опасти *(Вост.)*.

Ѡбаждати v. impf. -ждаю, -ждаеши, клеветати: Слов. имп. ак.

Ѡбажденїе n. συκοφαντία, клевета (Ibid.); καταλαλία, оговарање, опадање *(Вост.)*.

Ѡбаѧнникъ < обаıаньникъ m. ἐξορκιστής, бајач, врач: I Цар. 6, 2.

Ѡбаѧтель m. ἐπαοιδός, врач: Дан. 1, 20; 2, 2.

Ѡбветшавати < обетъшавати v. impf. -ваю, -ваеши, παλαιοῦσθαι, старити, застаревати: Јевр. 8, 13.

Ѡбветшити < обетъшити v. pf. -шѹ, -шиши, παλαιοῦν, начинити старим: Јевр. 8, 13.

Ѡбвечерѧти v. impf. -рѧю, -рѧеши, ὀψίζειν, заноћити. Прем. Сир. 36, 29.

Ѡбвити v. pf. -вїю, -вїеши, ἐντυλίσσειν, умотати, завити: тѣло . . плащаницею чистою (Мат. 27, 59).

Ѡбводити v. impf. -ждѹ, -диши, περιάγειν, около водити: по всемѹ градѹ (II Мак. 4, 38; 6, 10).

Ѡбвѧзанїе n. δεσμός, узе, ланци, окови: IV Мојс. 19, 15.

Ѡбвѧзати < обвазати v. pf. -заю, -заеши и -жѹ, -жеши, καταδεῖν, обвезати, завити: стрѹпы (Лук. 10, 34).

Ѡбглѧдати < объгладати v. impf. -даю, -даеши, περιβλέπεσθαι, гледати около, обзирати се: Марк. 5, 32.

Ѡбгорѣти v. pf. -горю, -риши, поцрнити: аки пещь (Пл. Јер 5, 10).

Ѡбдарованъ 3. κεχορηγημένος, одарен: крѣпостїю (Прем. Сир. 44, 6).

Ѡбдержанїе < обдръжание n. κατάσχεσις, освојење, имање, посед: I Мојс. 47, 11; V Мојс. 32, 49; περιοχή, стена, тврђава: I Пар. 11, 7.

Ѡбдержати < обдръжати v. impf. -жѹ, -жиши, κατέχειν, држати, имати у власти, добити: наслѣдїе (Прем. Сир. 46, 11); 2) συνέχειν, мучити: ѿ болѣзней, иже мѧ нынѣ ѡбдержатъ (Јова 2, 9); побуђивати, нагонити: ибо любы Бж҃їѧ

ѡбдержитъ насъ сѫдшихъ сіе (II Кор. 5, 14); 3) ἐπέχειν, приметити, опазити: ѡбдержа како предсѣданія избирахꙋ (Лук. 14, 7); -сѧ непогодныимъ временемъ, ἀκαιρεῖσθαι, бити задржан незгодним временом: Филиб. 4, 10.

Ѡбдолженіе < объдлъжение n. στραγγαλία, уже, ремење: Ис. 58, 6.

Ѡбезвинити v. pf. -виню, -нищи, excusare, извинити, оправдати: III Цар. 2, 9; Прем. Сол. 1, 6; Јер. 46, 28; -сѧ, оправдати се: Приче Сол. 16, 5; 17, 5.

Ѡбезвинѧти v. impf. -нѧю, -еши, извињавати, оправдати: и ѡбезвинѧѧ не ѡбезвиню тѧ (Јер. 46, 28).

Ѡбезгласнѣти < обезгласьнѣти v. pf. -снѣю, -еши, κωφᾶσθαι, лишити се гласа, изгубити способност говора *(Вост.)*.

Ѡбезплодствити < обесплодьствити v. pf. -ствлю, -ствиши, ἀκαρπεῖν, лишити плода, лишити успеха (Ibid.).

Ѡбезславитисѧ < обеславитися v. pf. -влюсѧ, -вишсѧ, αἰσχύνειν, лишити се славе, обешчастити се: Ис. 52, 14.

Ѡбезсрамитисѧ < обесрамитися v. pf. -млюсѧ, -мишисѧ, ἀναισχυντεῖν, постати бестидним, изгубити стид *(Вост.)*.

Ѡбезстꙋдствитисѧ < обестоудьствитися v. pf. -ствлюсѧ, -ствишисѧ, в. ѡбезсрамитисѧ.

Ѡбезтлити < обестлити v. pf. -тлю, -тлиши, ἀφθαρτίζειν, учинити нераспадљивим, да не трухне *(Микл.; Дјач.)*.

Ѡбезꙋмлѧти < обезоумлѧти v. impf. -млѧю, -еши, ματαιοῦν, залуђивати, учинити се безумним: I Пар. 21, 8.

Ѡбезчадити < обесчадити v. pf. -ждꙋ, -диши, ἀτεκνοῦν, лишити деце некога: V Мојс. 32, 25.

Ѡбезчестити < обесчьстити v. pf. dehonestare, обешчастити, оскврнити, осрамотити: Прол.

Ѡбетшаніе < обетъшание n. παλαιότης, старина, давнина; старост, изнемоглост, скрушеност: Јов. 36, 28; Наум 1, 15.

Ѡбетшати < обетъшати v. pf. -шаю, -шаеши, παλαιοῦσθαι, овештати, застарити, постарити: ѡбетшахъ во всѣхъ врагѣхъ моихъ, постарах се међу свима... (Пс. 6, 8); и всѧ ꙗко риза ѡбетшаютъ: Пс. 101, 27; усахнути, изнемоћи: кости моѧ (Пс. 31, 3); истрошити се, учинити се бескорисним: помощь ихъ обетшаетъ во адѣ (Пс. 48, 15).

Ѡбещникъ < обьштьникъ m. κοινωνός, друг, ортак: Лук. 5, 10.

Ѡбзирати < объзирати v. impf. -раю, -раеши, περιβλέπειν, около гледати, осматрати: Тов. 11, 4; ὑφορᾶν, преким оком гледати: Син. у суб. I седм. В. п.

Ѡбида f. ἀδίκημα, неправда; ѡбидꙋ творити, ἐπηρεάζειν, вређати: Лук. 6, 28.

Ѡбидимь, -ый 3. 1) ἀδικούμενος, увређен, коме се чини неправда: Пс. 102, 6; Дел. 7, 24; 2) καταπονούμενος, уморан: II Петр. 2, 7.

Ѡбидливъ 3. ἄδικος, неправедан: Јевр. 6, 10; који радо вређа другога: Прол.

Ѡбидѣти v. pf. -ждꙋ, -диши, 1) ἀδικεῖν, увредити, учинити криво: Мат. 20, 13; учинити не-

правду: Дел. 7, 26; скривити: Кол. 3. 25; 2) συκοφαντεῖν, преварити: **и аще кого чимъ ѡбидѣхъ** (Лук. 19, 8).

Ѡбиманіе n. τρύγητος, берба: Јоил 1, 11; **віна**: Прем. Сир. 24, 29.

Ѡбиматель m. скупљач, берач: **віна** (Јер. 49, 9).

Ѡбимати v. impf. **-емлю, -емлеши**, 1) προσπτύσσεσθαι, обухватати, грлити: **и пріимь отроча... ѡбемь е҃** (Марк. 9, 36); 2) συλλέγειν, сабирати, скупљати, купити; брати: **еда ѡбемлютъ ѿ терніѧ грозды** (Мат. 7, 16); 3) τρυγᾶν, резати, брати: **грозды віноград земнагѡ** (Апок. 14, 18); 4) συμπεριλαμβάνειν, загрлити: Дел. 20, 10.

Ѡбинитисѧ v. pf. **-нюсѧ, -нишисѧ**, accusare, тужити, корити: **не ѡбинюсѧ ѡ немъ** (Пс. 11, 6; Проким. воскр. гл. 1).

Ѡбиноватисѧ v. impf. **-нȣюсѧ, -ешисѧ**, ὑποστέλλεσθαι, колебати се, устручавати се, бојати се; **не ѡбиноватисѧ**, παῤῥησιάζεσθαι, слободно, отворено, искрено говорити; **не ѡбинȣѧсѧ**, παῤῥησία, слободно, отворено, без бојазни, без устручавања: Марк. 8, 32; Јов. 7, 26; 10, 24; 11, 14; 16, 29; 18, 20; **но не ѡбинȣѧсѧ рцы всѧ елика іодѣлалъ еси**: Ч. испов.

Ѡбиновеніе n. 1) προσωποληψία, пристрасност, гледање на лице (в **лицепріѧтіе**): **и ѡбиновеніѧ лица нѣсть оу негѡ** (Еф. 6, 9); 2) ὑποστολή, малодушност, сумња, колебање у мишљењу: **мы нѣсмы ѡбиновеніѧ въ погибель** (Јевр. 10, 39).

Ѡбинȣтисѧ < **обинѫтисѧ** v. pf. **-нȣсѧ, -нешисѧ**, ὑποστέλλεσθαι, сакрити

занемарити, оглушити се

се, затајити се, пропустити, изоставити: Дел: 19, 8; 20, 20. 27; Јевр. 10, 38; Пс. 93, 1.

Ѡбиталище < **обиталище** n. (κατάγαιος = подземни, нижи) ниже одељење у Нојеву ковчегу: I Мојс. 6, 16.

Ѡбитальникъ m. πάροικος, укућанин: III Мојс. 25, 6.

Ѡбитаніе n. κατοικία, стан, пребивање. **Людіе егѡ внеѧще ѿ ѡбитаніѧ своегѡ**, народ је мој закаснио у отпаду од мене (Ос. 11, 7).

Ѡбитати v. impf. **-таю, -таеши**, ξενίζεσθαι, становати, живети: Дел. 21, 16; παροικεῖν, пребивати, бавити се: Суд. 5, 17; κατοικεῖν, боравити: Стат. I ст. 4.

Ѡбителище < **обитѣлище** n. οἰκητήριον, седиште, стан: Ст. на лит. на Вавед.

Ѡбитель < **обитѣль** f. 1) κατάλυμα, гостионица: **зане не бѣ имъ мѣста во ѡбители** (Лук. 2, 7); **свѧтаѧ**, стан Божји, обећана земља: III Мојс. 15, 13; 2) μονή, стан: **въ домȣ Отца моегѡ ѡбители многи сȣть** (Јов. 14, 2); 3) ξενία, гостопримство, конак: **оуготови ми ѡбитель** (Филим. 1, 22); 4) манастир: **ѡ. неȣсыпаемаѧ**, м. у коме се непрекидно врше молитве (Слов. Имп. ак.).

Ѡбительный < **обитѣльнъ** 3. κατοικητήριος, насељен: Пс. 106, 4. 36.

Ѡбити v. pf. **ѡбію, -еши**, ἐκτίλλειν, ишчупати, окресати: **вѣтви** (Дан. 4, 11).

Ѡблаговонити v. pf. **-ню, -ниши**, κατευωδιάζειν, испунити нешто мирисом, намирисати: Сјед. I на св. Ник.

Ѡблагодатити v. pf. -дащꙋ, -тиши, χαριτοῦν, облагодатити: Еф. 1, 6.

Ѡблагодатствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, χαριτοῦν, саопштавати благодат, делити благодатне дарове: Кан. Ак. Бог. п. 6 т. 4.

Ѡблагодѣтельствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, gratiae participem reddere, указати милост: Уч. изв.

Ѡблагоꙋхати < облагоѫхати v. impf. -хаю, -хаеши, εὐωδιάζειν, испунити мирисом: и мѵ́ръ ѡблагоꙋхавшїй: Сл. на хвал. у Нед. по Бож.

Ѡбладати v. pf. -даю, -даеши, ἡγεῖσθαι, напред ићи, предводити: I Мојс. 49, 26; κυριεύειν, загосподарити, завладати: грѣхъ бо вами да не ѡбладаетъ (Рим. 6, 14); ἡγεμονεύειν, водити, заповедати, владати: ѡбладающꙋ Понтїйскомꙋ Пїлатꙋ Їꙋдеею (Лук. 3, 1); ѡбладанꙋ быти ἐξουσιάζεσθαι, бити овладан од нечега, налазити се под влашћу нечега: вса́ ми лѣть сꙋть, но не азъ ѡбладанъ бꙋдꙋ ѿ чегѡ (I Кор. 6, 12).

Ѡблазнити v. pf. -ню, -иниши, πλανᾶν, скренути с пута некога, завести, довести у заблуду некога, учинити да неко залута: Пс. 106, 40; -ся, пасти у заблуду, преварити се *(Дјач.)*.

Ѡбласть f. 1) ἐξουσία, власт: коею ѡбластїю сїѧ твориши (Марк. 11, 28. 29. 33; Лук. 20, 2. 8); и ѡбласть даде емꙋ и сꙋдъ творити: Јов. 5, 27; солнце во ѡбласть (εἰς ἐξουσίαν) дне, дању: Пс. 135, 8. 9; Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.; 2) ἐπαρχία, покрајина, област: ѿ коеѧ ѡбласти есть (Дел. 23, 34).

Ѡблегчити < облъгъчити v. pf. -чꙋ, -чиши, κουφίζειν, облакшати: Дел. 27, 38; солѣзнь: Кан. у Ч. погр. млад. п. 9 Сл.

Ѡблежати v. impf. -лежꙋ, -жиши, περικεῖσθαι, опкољавати, окруживати: ѡблежащь насъ облакъ свидѣтелей (Јевр. 12, 1); обложити, обесити нешто о нешто: жерновъ ѻсельскїй ѡ выи (Лук. 17, 2); Марк. 9, 42.

Ѡблеженіе n. πολιορκία, опкољавање, опсада: II Мак. 10, 18. 19.

Ѡблещи < облѣшти v. pf. ѡблекꙋ, -чеши, ἐνδύειν, περιβάλλειν, обући: въ ризы (II Мојс. 40, 13; Мат. 27, 31; Марк. 15, 20); въ ризꙋ: Дел. 12, 8; въ ризꙋ багрѧнꙋ: Јов. 19, 2; -сѧ, ἐνδύεσθαι, обући се, оденути се: ни тѣломъ во что ѡблечетесѧ (Мат. 6, 25; Лук. 12, 22); въ нетлѣнїе.. безсмертїе: I Кор. 15, 53.

Ѡблещи < облешти v. pf. ѡблѧгꙋ, -лѧжеши, μένειν, остати: ѡблѧзи съ нама.. и вниде съ нима ѡблещи (Лук. 24, 29).

Ѡблитисѧ v. pf. -лїюсѧ, -еишисѧ, περιχεῖν, облити се: слезами (Ч. погр. свешт. ик. 4).

Ѡбличати v. impf. -чаю, -чаеши, 1) ἐλέγχειν, покарати: Пс. 37, 2; совѣстїю ѡбличаеми: Јов. 8, 9; корити: кто ѿ васъ ѡбличаетъ мѧ ѡ грѣсѣ (Јов. 8, 46); I Тим. 5, 20; Тит 1, 9. 13; 2, 15; 2) παραδειγματίζειν, излагати руглу, ружити: Јевр. 6, 6; 3) διελέγχειν, тачно испитивати; побијати: Син. на В. пет.

Ѡбличеніе n. 1) ἔλεγξις, ἔλεγχος, правдање: Пс. 37, 15; прекор, укор, карање: всѧко писанїе полезно есть ... ко ѡбличенїю (II

Тим. 3, 16); Ст. на I часу на В. п.; доказивање: єсть жє вѣра... вєщєй ѡбличєніє нєвидимыхъ (Јевр. 11, 1); 2) ἀπελεγμός, презирање: єжє бы во ѡбличєніє нє пріити (Дел. 19, 27); 3) во ѡбличєніє дати, παραδειγματίζειν, изложити руглу: Јез. 28, 17.

Ѡбличитєль m. κατήγορος, тужилац: Ч. погр. свешт. ик. 18.

Ѡбличити v. pf. -чꙋ, -чиши, 1) παραδειγματίσαι, изложити руглу: IV Мојс. 25, 4; осрамотити: и нє хотѧ єѧ ѡбличити (Мат. 1, 19); 2) ἐλέγχειν, покарати: жєзломъ мꙋжєй (II Цар. 7, 14); II Пар. 26, 29; и пришєдъ онъ ѡбличитъ міръ ѡ грѣсѣ...: (Јов. 16, 8); царѧ: Ст. на Г. в. на св. прор. Ил.; укорети: Ст. на хвал. у ср. Препол.

Ѡблобызати v. pf. -заю, -заєши, καταφιλεῖν, ижљубити: Мат. 26, 49; Марк. 14, 45; Лук. 7, 38. 45; Дел. 20, 37; Сл. на Г. в. на В. ср.; κατασπάζεσθαι, целивати: Сл. на Г. в. у I Нед. В. п.; -сѧ, пољубити се: правда и миръ ѡблобызастасѧ (Пс. 84, 11).

Ѡбложєніє n. περίθεσις, превијање, облагање, обавијање накита; украс, завој: II Мојс. 38, 4; ѡбложєніѧ злата (I Петр. 3. 3).

Ѡбложити v. pf. -жꙋ, -жиши, περιβάλλειν, обложити, покрити, пребацити нешто преко нечега: на лицє ѡдѣѧло (IV Цар. 8, 15).

Ѡблѧзи imperat. од ѡблєщи: Лук. 24, 29.

Ѡбнажити < обънажити v. pf. -жꙋ, -жиши, γυμνοῦν, одгрнути, разголитити, открити: сокровєннаѧ (Кан. у Ч. погр. свешт. п. 4 Сл.); ѩкѡ обнажникый прєждє окою: Ст. на блаж. воскр. гл. 8; бити го: на рѣцѣ ѡбнажшагосѧ (Ст. на IX часу уочи Богој.); кости ѡбнажєны: Ст. гл. 5 у Ч. погр.; лишити нечега: славы (Сл. свјет. у Нед. сир.); ἐκγυμνοῦν, свући (хаљине), раздрљити, разголитити: рєкро (Ст. на лит. у Нед. Том.); -сѧ, лишити се, остати без нечега: твоєѧ помощи (Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.); сѣтованіѧ: Кан. у I Нед. В. п. п. 6 т. 2.

Ѡбнизити v. pf. -жꙋ, -зиши, ταπεινοῦν, понизити, уништити, порушити, сравнити са земљом: грады крѣпкіѧ.. ѡбнизиши до зємли (Ис. 26, 5); καταβαίνειν, спустити се, понизити се: дажє до зємли (Ис. 25, 12; 26, 5).

Ѡбнищати < обънищати v. impf. -щаю, -щаєши, πτωχεύειν, осиромашити, осиротети: II Кор. 8, 9; ѩкѡ ѡбнищахомъ ѕѣлѡ: VI час; Ст. на Г. в. на Соб. св. Јов. Прет.

Ѡбновлєніє < обновлєниє n. 1) περιποίησις, стицање, својина, добитак: люди ѡбновлєніѧ, људи (народ) које је Бог узео у своју својину, сопственост (I Петр. 2, 9); 2) καινότης, новост, свежина, обнављење: дꙋха (Рим. 7, 6); 3) празник јудејски установљен 165 г. пре рођ. Хр. поводом ослобођења Јудеја под вођством Јуде Макавеја од ига сирског (Јов. 10, 22).

Ѡбноситисѧ v. pf. -шꙋсѧ, -сишисѧ, περιφέρειν, около носити: въ погибєли нєчєстивый ѡбноситсѧ, жєланіє жє праведнагѡ пріѧтно, чега се боји безбожник, оно ће га

снаћи, а жеља праведника испуниће се (Приче Сол. 10, 24).

Ѡбноштевати < обънощтевати v. impf. -щ8ю, -щ8еши, διανυκτερεύειν, преноћити: I Мак. 16, 4.

Ѡбноштенъ, -ый < обънощтьнъ 3. νύκτερος, ноћни: столніе во стѣй церкви (Прол.).

Ѡбнощь, διὰ τῆς νυκτός, ноћу: Дел. 23, 31.

Ѡбоедесноръчный 3. ἀμφοτεροδέξιος, који влада обема рукама као десном; левак: Суд. 3, 15; 20, 16.

Ѡбоженіе n. ἐνθέωσις, обожавање: Степ. гл. 6 ант. 2 Сл.

Ѡбожити v. pf. -ж8, -жиши, θεοῦν, учинити Богом: ѡбоженни бывше тобою (Ст. на блаж. воскр. гл. 7).

Ѡбозрѣтисѧ v. pf. -зрюсѧ, -зришисѧ, περιβλέπειν, обазрети се: II Мојс. 2, 12.

Ѡболгати < облъгати v. impf. -гаю, гаеши, διαβάλλειν, облагати, опадати: Пс. 37, 21.

Ѡболкъ, -ши, -ше, part. praet. act. I од ѡблещи: въ ризѹ свѣтлѹ (Лук. 23, 11); во кронѧ вѣры: Кан. св. Андр. крит. п. 9 мучен.

Ѡболстити < облъстити v. pf. -щ8, -стиши, παγιδεύειν, преварити, обманути: Мат. 22, 15; ἀγρεύειν, уловити, ухватити: словомъ, у речи (Марк. 12, 13).

Ѡболченъ 3. part. praet pass. од ѡблещи, ἐνδεδυμένος, обучен: Мат. 22, 11; Марк. 1, 6; Апок. 10, 1.

Ѡболщати < облъщтати v. impf. -щаю, -щаеши, ἀπατᾶν, варати, обмањивати: Малах. 3, 8.

Ѡбонполъ adv. πέραν, преко, с оне стране, на другој обали: Іорданы (I Мојс. 50, 10); Мат. 4, 5.

Ѡбонпольный < объонъпольнъ 3. ulterior, који се налази, који лежи на другој страни (обали) реке, мора: кеи (Прол.).

Ѡбонѧніе < обоннѧние n. ὀσμή, мирис: Ак. Бог. ик. 11; Исп. грех. посведнев.

Ѡбонѧти < обонѧти v. impf. -нѧю, -нѧеши, ὀσφραίνεσθαι, мирисати: I Мојс. 8, 21; Пс. 113, 15.

Ѡбострити v. pf. -оштрю, -стриши, ἀκονᾶν, наоштрити: Сл. на лит. на св. Георг.

Ѡбочіе n. κρόταφος, слепо око, слепочице: и очеса ймъ истеквтъ изъ ѡкочій ихъ (Зах. 14, 12).

Ѡбразительный 3. τυπικός, у сликама, символички: Кан. св. Теод. п. 8 т. богор.

Ѡбразованіе n. ἐμφέρεια, слика, сличност: Ст. на Г. в. у I Нед. В. п.; τύπος, праобраз, праслика: Син. на В. четврт.

Ѡбразовати v. impf. -з8ю, -з8еши, μορφοῦν, τυποῦν, претстављати, образовати: Иже херѹвімы тайнѡ ѡбраз8юще, ми који тајно претстављамо херувиме (Херув.); изобразити (код *Вука:* изрезати): въ каменехъ (II Кор. 3, 7); претсказати: тогда ѹбо ѡбраз8емое (τυπούμενος), нынѣ же дѣйств8емое (ἐνεργούμενος), које је тада претсказано, а сада се стварно догодило (Кан. Благов. п. 8 ирм. 2).

Ѡбразъ m. 1) εἰκών, лик, слика: чій ѡбразъ сей; (Мат. 22, 20; Марк. 12, 16; Лук. 20, 24); Пс. 38, 7; кип: еда ѡбразъ сотвори древодѣлатель (Ис. 40, 19); 2) ὁμοίωμα, слика и прилика, лик: ѡбраза не видѣсте, токмѡ гласъ (V Мојс. 4, 12); 3) εἶδος, прили-

ка, облик: и сниде Дѹхъ стый тѣлеснымъ ѡбразомъ ꙗкѡ голѹбь нань (Лук. 3, 22); 4) μορφή, обличје: ꙗвисѧ инѣмъ ѡбразомъ (Марк. 16, 12); 5) ὑπόδειγμα, пример, углед: ѡбразъ бо дахъ вамъ (Јов. 13, 15); Јак. 5, 10; 6) τρόπος, начин: имже ѡбразомъ видѣсте его идѹща на небо (Дел. 1, 11); Дел. 7, 28; Јуд. 1, 7; Рим. 3, 2; Филиб. 1, 18; садржај: сѣ же молитва имѣющи ѡбразъ сей.. (II Мак. 1, 24); 7) τύπος, лик, слика, кип: ѡбразы ꙗже сотвористе поклонѧтисѧ имъ (Дел. 7, 43); I Петр. 5, 3; Рим. 5, 14; 6, 17; ознака, изображење: жезлъ во ѡбразъ тайны прїемлетсѧ, жезао се узима за ознаку тајне (Кан. Воздв. ч. к. п. 3 ирм.); 8) ὑπογραμμός, пример, углед: Хрїстосъ намъ ѡставль ѡбразъ (I Петр. 2, 21); 9) μόρφωσις, споља̀шњи вид: имѹщїи ѡбразъ благочестїѧ.. сихъ ѿвращайсѧ (II Тим. 1, 13); 10) σχῆμα, својство, стање, положај: преходитъ бо ѡбразъ мїра сегѡ (I Кор. 7, 31); 11) ὑποτύπωσις, углед, пример: ѡбразъ имѣй здравыхъ словесъ (II Тим. 1, 13); 12) χαρακτήρ, обележје, обличје: ѡбразъ ѵпостаси егѡ (Јевр. 1, 3).

Ѡбранїе n. τρυγητός, берба: вїнограда (Суд. 8, 2).

Ѡбратити v. pf. -щѹ, -тиши, ἐπιστρέφειν, окренути: поношенїе ихъ на главѹ ихъ (Нејем. 4, 5).

Ѡбращати < обраштати v. impf. -щаю, -щаеши, στρέφειν, тамо амо окретати се, вити се: пламенное орѹжїе ѡбращаемое (I Мојс. 3, 24).

Ѡбращенїе < обраштение n. ἀποστροφή, одвраћање, потискивање; зависност, покорност, потчињеност жене мужу и зависност њена од њега: I Мојс. 3, 16.

Ѡбремененный < обрѣменьнъ 3. πεφορτισμένος, бременом оптерећен, натоварен: Мат. 11, 28.

Ѡбрещисѧ < обрѣштися v. pf. -речѹсѧ, -чешисѧ, ἔχειν εὐχήν, обећати се, заветовати се: ѡстригъ главѹ . . . ѡбрексѧ бо бѣ (Дел. 18, 18).

Ѡброздовати < образдовати v. impf. -дѹю, -дѹеши, φιμοῦν, ућуткати, укроћавати, обуздавати: тѣло (Прол.).

Ѡброкъ m. ὀψώνιον, плата: и даде ѡброка воинѡмъ своимъ на лѣто (I Мак. 3, 28; 14, 32); II Јездр. 4, 56; довольни бѹдите ѡброки вашими: Лук. 3, 14; ѡброцы грѣха смерть: Рим. 6, 23; трошак: кто воинствѹетъ своими ѡброки когда (I Кор. 9, 7); II Кор. 11, 8.

Ѡброснїе n. χηρεία, ћела: Мих. 1, 16.

Ѡброснитисѧ v. pf. -снюсѧ, -снишисѧ, ξυράομαι, лишити се косе, оћелавити, ошишати се до коже, направити се ћелав: Мих. 1, 16.

Ѡбротити v. pf. -щѹ, -тиши, φιμοῦν, зауздати: вола молотѧща (V Мојс. 25, 4; I Тим. 5, 18).

Ѡброщенїе < оброштение n. λέπυρον, љуска, мехуна: ꙗкѡ ѡброщенїе шипка ланиты твои (П. н. п. 4, 3); 2) χρώς, боја, бојадисање: ꙗкѡ ѿ ѡброщенїѧ червленицы Пречистаѧ (Кан. св. Андр. крит. п. 8 т. богор.).

Ѡбрѹченїе < обрѫчение n. 1) μνηστεία, верење, прстеновање *(Микл.)*; 2) ἀρραβών, залог: II Кор. 1, 22; Еф. 1, 14.

Ѡбрꙋчити < обржѫчити v. pf. -чꙋ, -чиши, 1) μνηστεύειν, испросити, верити, заручити: ѡбрꙋченнѣй бо бывши мт҃ри его (Мат. 1, 18); Лук. 1, 27; 2, 5; 2) ἁρμόζειν, обрећи: ѡбрꙋчихъ бо васъ единомꙋ мꙋжꙋ дѣвꙋ чистꙋ представити Хр҃тови (II Кор. 11, 2).

Ѡбрꙋчїе < обржчие n. χλιδών, armilla, накит, наруквица; по *Данич.* копча: IV Мојс. 31, 50.

Ѡбрꙋчникъ < обржчьникъ m. μνηστήρ, заручник: III Јездр. 16, 34.

Ѡбрꙋчь < обржчь f. χλιδών, наруквица, гривна: на деснѣй мышцѣ (Прем. Сир. 21, 24); IV Мојс. 31, 50; Ис. 3, 19.

Ѡбрѣсти v. pf. ѡбрѧщꙋ, -щеши, εὑρίσκειν, наћи: I Цар. 13, 15 squ.; Мат. 2, 8; 7, 7 и др.; пꙋти живота ѡбрѣтше: Степ. гл. 7 ант. 3; -сѧ, εὑρεθῆναι, наћи се: Мат. 1, 18; Лук. 9, 36.

Ѡбрѣтати v. impf. -таю, -таеши, εὑρίσκειν, налазити: ищай ѡбрѣтаетъ (Мат. 7, 8).

Ѡбрѣтенїе n. εὕρεσις, налажење, проналазак: честныѧ главы . . ., честныхъ мощей... (Мѣсѧцословъ..).

Ѡбсирѣти v. pf. -рѣю, -рѣеши, ἀπορφανίζεσθαι, ὀρφανὸν γίγνεσθαι, осиромашити, постати сиротан: Прол.

Ѡбслонити v. pf. -слоню, -ниши, περιτιθέναι, оградити, опколити: Прол.

Ѡбстати v. pf. -станꙋ, -неши, circumstare, стати унаоколо, окружити, опколити: III Јездр. 15, 33.

Ѡбстоѧнїе < объстоıанне n. περιοχή, опсада, невоља: Јер. 19, 9; περίστασις, нападај, беда, напаст, мука, патња: II Мак. 4, 16; Ст. на Г. в. на св. Ник. и св. влмч. Теод.; Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.; Ст. гл. 4 у Ч. јелеосв.

Ѡбстоѧтель m. qui circumstat, који опседа, опкољава; непријатељ: III Јездр. 15, 33.

Ѡбстоѧтельный < объстоıатєльнъ 3. περίστατος, који окружава, опкољава, који пријања за некога: грѣхъ (Јевр. 12, 1).

Ѡбстоѧти < объстоıати v. impf. -стою, -иши, κυκλοῦν, опколити: Јер. 21, 9; ѡбстоимь Ієрꙋсалимъ вои: Лук. 21, 20; одръ: Ст. по јев. на Усп. Бог.

Ѡбтещи < обътешти v. pf. -текꙋ, -чеши, περιδραμεῖν, оптрчати: ѡбтекше всю странꙋ тꙋ (Марк. 6, 56).

Ѡбтѧженъ < обътѧжьнъ 3. τρυχόμενος, изнурен, измучен, оптерећен, обузет: Ст. на хвал. св. влмч. Дим.

Ѡбꙋздавати < обоуздавати v. impf. -ваю, -ваеши, χαλιναγωγεῖν, зауздавати: ѧзыка своего (Јак. 1, 26); φιμοῦν, утишавати, задржавати: безꙋмныхъ человѣкъ невѣжество (I Петр. 2, 15).

Ѡбꙋздати v. pf. -даю, -даеши, χαλιναγωγεῖν, зауздати: Јак. 3, 2.

Ѡбꙋити < обоуити v. pf. ѡбꙋю, -иши, μωραίνειν, привести у безумље, помрачити ум, претворити у лудост: не ѡбꙋи ли Богъ премꙋдрость мїра сего (I Кор. 1, 20).

Ѡбꙋморенъ 3. χλιαρός, млак: Апок. 3, 16.

Ѡбꙋревати < обоуревати v. impf. -ваю, -ваеши, χειμάζειν, буром бацати, гонити: ѡбꙋреваемымъ пристанище (Ак. Бог.); Дел. 27, 18; къ пꙋчинѣ житїѧ ѡбꙋреваемїи: Ст. у Ч. погр. свешт.; Ирмол. гл. 2 п. 6 ирм. 5; 2) βυθίζεσθαι, топути: къ пꙋчинѣ

житейстей (Кан. у Нед. блуд. с. п. 6 ирм.); -ся, бити гоњен од буре, таласати се: Кан. у ср. Препол. п. 6 ирм.

Обути < обоути v. pf. обую, -еши, ὑποδεῖσθαι, обути: обувени въ сандаліи (Марк. 6, 9); въ уготованіе благовѣствованія мира, у приправу јеванђеља мира: Еф. 6, 15.

Обутіе < обоутие n. ὑπόδημα, обућа: П. н. п. 7, 1.

Обутреневати < обоутрьнееати v. impf. -нюю, -еши, ὀρθρίζειν, устајати ујутро, рано ранити: I Мојс. 19, 2; II Мојс. 24, 4; Суд. 9, 33.

Обучати < обоучати v. impf. -чаю, -чаеши, 1) διδάσκειν, поучавати, учити некога; 2) γυμνάζειν, вежбати, усавршавати: обучай же себе ко благочестію (I Тим. 4, 7); II Мак. 10, 15; Јевр. 5, 14.

Обученіе n. γυμνασία, вежбање, обучавање: I Тим. 4, 8.

Обушіе < обоушие n. λοβός, доњи део уха, јагодице од уха, крај уха: III Мојс. 14, 17; Амос 3, 12.

Обуща < обоушта f. в. обутіе: I Цар. 12, 3.

Обуити v. pf. обую, -иши, μωραίνειν, залудити, учинити некога лудим, претворити нешто у лудост: не обуи ли Богъ премудрость міра сего (I Кор. 1, 20).

Обуяти < обоуяти v. impf. -яю, -яеши, μωραίνεσθαι, правити некога лудим, залуђивати; изгубити снагу, покварити се: аще же соль обуяетъ (Мат. 5, 13; Лук. 14, 34); излудети: обуяша лютіи взыскателе (Ак. Бог. ик. 9); подивљати: Ст. на лит. на ц. К. и Јел.

Обуятливъ 3. в. юродивъ: Прол.

Обходити < объходити v. pf. -жду, -диши, περιέρχεσθαι, обилазити: I Тим. 5, 13; обходити лукавно, περιεργάζεσθαι, радити нешто непромишљено, непотребно: II Сол. 3, 11.

Обхождати < объхождати v. impf. -ждаю, -ждаеши, περιάγειν, обилазити: вести, ићи по селима (Марк. 6, 6).

Обхожденіе n. κύκλωμα, κύκλωσις, опкољавање: Јевр. 11, 30; περιοδία, обилажење: каменометанія и обхожденія (Ст. на стих. на св. П. и П.); περίοδος, оп-ход: Ис. Нав. 6, 15.

Общатися < обьштатися v. impf. -щаюся, -ешися, κοινωνεῖν, делити се с неким, давати део: Гал. 6, 6.

Общеватися < обьштеватися v. impf. -ваюся, -ешися, в. общатися: Филиб. 4, 15.

Общежительствовати < обьштежительствовати v. impf. -вую, -еши, κοινωνεῖν βίου, живети с неким заједно: II Мак. 14, 25.

Общежитіе n. κοινόβιον, coenobium, општежиће; манастир у коме монаси немају личне својине, него примају све из обитељи. В. киновія.

Общеніе < обьштение n. 1) κοινωνία, а) заједница: Дел. 2, 42; I Јов. 1, 3; I Кор. 1, 9; брака: Ч. венч.; Духа Святаго: Кан. прич. п. 3 т. 2; б) пореза: общеніе нѣкое сотворити къ нищымъ (Рим. 15, 26); в) милостиња: благотворенія же и общенія не забывайте (Јевр. 13, 16); 2) μετουσία, учешће; причешће: Послед. прич.

Ѡбщительный < обьштительнъ 3. κοινωνικός, који служи заједници, подашан: I Тим. 6, 18.

Ѡбщїй < обьшть 3. κοινός, општи, заједнички: Дел. 2, 44; 4, 32; Јуд. 1, 3; ἄλλος, узајаман: Рим. 1, 12.

Ѡбщникъ < обьштьникъ m. κοινωνός, удеоничар, заједничар, учесник: Мат. 23, 30; I Кор. 10, 18. 20; бжтвеннагѡ естества: Богор. отп. гл. 2; Хрта Бога: Сл. на хвал. св. влмч. Теод.; црствїѧ Хртова: Кан. св. Андр. крит. п. 1 т. 6; тайныѧ вечеры: Кан. прич. п. 8 т. 1; воскресенїѧ: Ч. кршт.

Ѡбыкновенїе n. δικαίωμα, право: II Мојс. 21, 9.

Ѡбыти v. pf. -дꙋ, -деши, 1) περιέρχεσθαι, обићи: изгонѧщїи мѧ нынѣ, ѡбыдоша мѧ (Служ.); 2) κυκλοῦν, стати око некога, опколити некога: V Мојс. 32, 10; ѡбыдите людїе Сїѡнъ: Ст. на Г. в. воскр. 2 гл. 1; περικυκλοῦν, окружити: и ѡбыдꙋтъ тѧ (Лук. 19, 43); Јов. 10, 24; Апок. 20, 8.

Ѡбѣдъ m. ἄριστον, доручак: Тов. 2, 1.

Ѡбѣлити v. pf. -лю, -лиши, κονιᾶν, намазати: мѣломъ, окречити (V Мојс. 27, 2).

Ѡбѣтованїе n. ἐπαγγελία, ἐπάγγελμα, обећање: Лук. 24, 49; Дел. 1, 4; II Петр. 1, 4; 3, 13 и др.

Ѡбѣтовати v. impf. -тꙋю, -тꙋеши, ἐπαγγέλλεσθαι, обећати: Тит 1, 2; Јевр. 6, 13; 12, 26; -сѧ: Гал. 3, 19.

Ѡбѣтъ m. 1) εὐχή, молитва, завет Богу: аще же ѡбѣщаеши ѡбѣтъ Гдеви Бгꙋ твоемꙋ (V Мојс. 23, 21); 2) ἐπαγγελία, обећање: Аврамꙋ же речени быша ѡбѣты (Гал. 3, 19),

Ѡбѣщавати < обѣштавати v. impf. -ваю, -ваеши, ἐπαγγέλλεσθαι, обећавати: свободꙋ (II Петр. 2, 19); Јевр. 10, 23; -сѧ, обећавати се, посвећивати се нечему: ѡбѣщавающымсѧ бгочестїю (I Тим. 2, 10).

Ѡбѣщанїе < обѣштание n. ἐπαγγελία, обећање: Дел. 23, 21.

Ѡбѣщаннѣ adv. по исповести, по исповедању *(Жив.)*.

Ѡбѣщати < обѣштати v. pf. -щаю, -щаеши, 1) ἐπαγγέλλεσθαι, обећати: сребренники дати (Марк. 14, 11); 2) εὐχὴν ἔχειν, дати завет, заветовати: неже Богꙋ (Дел. 21, 23); 3) χρηματίζειν, прорећи, претсказати: и бѣ емꙋ ѡбѣщано Дꙋхомъ Стымъ .. (Лук. 2, 26); -сѧ, εὔχεσθαι, свечано се заветовати, дати обет: III Мојс. 27, 8.

Ѡбꙋюродѣти < обѫродѣти v. pf. -дѣю, -дѣеши, μωραίνεσθαι, полудети: Рим. 1, 22; Ст. на блаж. на Усек.

Ѡбѧденїе < обьѩдение n. κραιπάλη, прејeдање, ждерање: Лук. 21, 34; ἀδδηφαγία, прождрљивост: Син. у IV Нед. по св. Пасци.

Ѡбѧдивый < обьѩдивъ 3. γαστρίμαργος, који много једе, прождрљивац: Прол.

Ѡбѧзати < обвѧзати v. pf. -заю, -еши и -жꙋ, -жеши, δεῖν, περιδεῖν, обвезати, обавити: Јов. 11, 44.

Ѡбѧзоватисѧ < обвѧзоватися v. impf. -зꙋюсѧ, -ешисѧ, ἐμπλέκεσθαι, заплетати се у нешто: II Тим. 2, 4.

Ѡбѧти < обьѩти v. pf. -имꙋ, -меши, 1) συνέχειν, обухватити, обгрлити, опколити: и ѡбимꙋтъ тѧ ѿвсюдꙋ (Лук. 19, 43); 2) κατα-

λαμβάνειν, обузети: и тма его не ѡб҄атъ (Јов. 1, 5); Сл. сјед. 2 на св. Три Јер; περιλαμβάνειν, загрлити: и ѡб҄а Самѱонъ оба столпа среднїѧ (Суд. 16, 29); Ст. на Г. в. воскр. гл. 1; ὑπολαμβάνειν, спопасти: ѡб҄аша мѧ яко левъ готовъ на ловъ (Пс. 16, 12).

Ѡб҄атїе < обѣꙗтие n. ἀγκάλη, загрљај, наручје: Троп. Срет.; Ст. на хвал. 3 на Срет.; Сјед. воскр. 2 гл. 4 богор.; Кан. св. Теод. п. 1 богор.

Ѡвенъ < овьнъ m. κριός, 1) ован: I Мојс. 22, 13; 2) справа за разбијање стена: иже безъ ѡвнѡвъ и механїческихъ ѡрꙋдїй... разрꙋши Іерїхѡнъ (II Мак. 12, 15).

Ѡвень < овьнь, ѡвнѧ, ѡвне (читај: овње), adj. τοῦ κριοῦ, овнујски: сыны ѡвни (ч. овњи) (Пс. 28, 1).

Ѡглаголанїе n. κατηγόρημα, оговарање, обеђивање, опадање: Син. у II Нед. В. п.; κατηγορία, оптужба: Син. на В. пет.

Ѡглаголовати v. impf. -лꙋю, -лꙋеши, ἐγκαλεῖσθαι, окривљавати, кривити некога за нешто: Дел. 23, 29; κατηγορεῖν, говорити противу некога, (оп)тужи(ва)ти: Син. на В. пет.

Ѡгласити v. pf. -шꙋ, -сиши, κατηχεῖν, поучити, научити: сей бѣ ѡглашенъ пꙋти Гдню (Дел, 18, 25); ѡгласитъ ихъ словомъ истины (Јект.).

Ѡглашенїе n. 1) κατήχησις, настављање, поучавање у истинама вере; 2) црквени обред који се врши пред св. тајном крштења; 3) навештавање које свештеник обавља у цркви за лица која ступају у брак и то у три маха у недељне и празничне дане; 4) први део обреда посвећења у схиму *(Дјач.)*.

Ѡглашенный 3. κατηχουμένος, лице које је у старој хришћанској Цркви било поучавано у основним истинама хришћанске вере пре но што је било припуштено св. тајни крштења. Такови су се катихумени делили у три разреда: 1) *consistentes* т. ј. они који су стајали у унутрашњем притвору храма до возгласа: Елицы ѡглашеннїи изыдите... па онда изилазили из храма; 2) *genu flectentes*, који су до тога времена клечали у лађи цркве и то мушкарци у десној, а женскиње у левој нефи; 3) *audientes*, који су на истом месту слушали св. Литургију до свршетка, али се нису могли причестити на њој; 4) елицы ко просвѣщенїю — кандидати за св. крштење *(Митр.-Мирк.*, I, 99; *Дјач.)*.

Ѡгнꙋсити v. pf. -шꙋ, -сиши, βδελύττεσθαι, омразити: II Мојс. 5, 21.

Ѡгнꙋшенїе n. βδελυγμός, гнушање, гађење, омраза: Наум 3, 6.

Ѡгорлїе < огрълие n. monile, огрлица, ђердан: Прол.

Ѡгосподствовати < огосподьствовати v. pf. -ствꙋю, -еши, κυριεύειν, загосподарити, завладати нечим: грады приморскими (I Мак. 11, 8).

Ѡграда f. 1) μάνδρα, caula, тор, обор; 2) λαῦρα, coenubium, манастир *(Микл.)*; ѡ. небеснаѧ, небеско блаженство *(Дјач.)*.

Ѡградити v. pf. -ждꙋ, -диши, τειχίζειν, опасати зидом, оградити, опколити: кровомъ крилъ невещественныѧ вашеѧ славы (Троп. св. арх. Мих.).

Ѡградникъ < **оградьникъ** m. κηπουρός, вртлар, чувар врта: Син. у III Нед. по Пасци.

Ѡградъ m. κῆπος, hortus, врт, башта: Прол.

Ѡграждені n. περιοχή, стена, утврђење: Пс. 30, 22; 140, 3; Ис. 5, 2.

Ѡгрѣбатисѧ v. impf. -баюсѧ, -ешисѧ, ἀπέχεσθαι, уздржавати се: ѿ требъ ї҆дѡлскихъ (Дел. 15, 20); ѿ плотскихъ похотей: I Петр. 2, 11; богхищеніѧ: Ст. на Г. в. у пет. I Нед. в. п.; удаљавати се, клонити се од нечега: ѿ всѣхъ неправедныхъ и лꙋкавыхъ (II Јездр. 4, 39).

Ѡгромити v. pf. -млю, -миши, ferire uti fulmen, поразити као гром: Прол.

Ѡгꙋстити < **огѫстити** v. pf. ѡгꙋщꙋ, -стиши, πηγνύναι, згуснути, лећи: море (Кан. у ср. Препол. п. 1 ирм.); темнотꙋ водъ: II Цар. 22, 12.

Ѡгꙋстѣти < **огѫстѣти** v. impf. -стѣю, -еши, πηγνύναι, згуснути, отврднути: ꙗкѡ стѣна воды (II Мојс. 15, 8); ꙗкѡ стѣна во ѡгꙋстѣ (ἐπάγη) окаполы вода, јер је вода с обе стране отврднула (згуснула се) као зид: Кан. Срет. п. 1 ирм.

Ѡдебелѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, παχύνεσθαι, огрубљавати, постајати тело, остваривати: слово (Ст. на стих. богор. на св. арх. Стеф.).

Ѡдебелѣти v. pf. -лѣю, -лѣеши, παχύνεσθαι, одебљати; огрубити: сердце людей сихъ (Дел. 28, 27).

Ѡдеждити v. pf. -ждꙋ, -ждиши, περιβάλλειν, оденути: Прол.

Ѡдержаніе < **одръжаниѥ** n. κατάσχεσις, држање, владавина, наследство: Пс. 2, 8; и ѡбѣща дати емꙋ ю во ѡдержаніе: Дел. 7, 5; κληρονομία, наслеђе, својина, посед: и возвратисѧ кі́йждо во ѡдержаніе свое (II Пар. 31, 1).

Ѡдержати < **одръжати** v. pf. -жꙋ, -жиши, 1) περιέχειν, обузети: болѣзни смертныѧ (Пс. 17, 5); ужасъ: Лук. 5, 9; опколити, ићи око некога: сонмь лꙋкавыхъ (Пс. 21, 17); 2) συνέχειν, окружавати, опкољавати: народи ѡдержатъ тѧ и гнѣтꙋтъ (Лук. 8, 45); испунити, обузети: страхомъ веліимъ ѡдержими бѣхꙋ (Лук. 8, 37); 3) κρατεῖν, владати, господарити: всѧ грады егѡ (V Мојс. 2, 34; 3, 4); твердыни мнѡги: I Мак. 1, 2; корысти егѡ: I Мак. 2, 10; Приче Сол. 12, 24; 30, 4; Ст. на блаж. на св. влмч. Теод.; 4) κατακρατεῖν, покорити: царства блі́жнѧѧ и да́льнѧѧ (I Мак. 8, 12); заузети: градъ (I Мак. 11, 49).

Ѡдесѧтствовати < **одесѧтьствовати** v. impf. -ствꙋю, -еши, ἀποδεκατοῦν, узимати десетак од нечега: віногpады вашѧ ѡдесѧтствꙋетъ (I Цар. 8, 15); люди по законꙋ: Јевр. 7, 5; десетковати нешто: пажити вашѧ (I Цар. 8, 17); давати десетак од нечега: мѧтвꙋ и копръ и кѵ́мінъ (Мат. 23, 23; Лук. 11, 42).

Ѡдождити < **одъждити** v. pf. -ждю, -диши, ὕειν, даждити, учинити да дажди: хлѣбы съ небесе (II Мојс. 16, 4); βρέχειν, оросити даждем, ударити дажд: Лук. 17, 29; Јак. 5, 17; ὀμβρίζειν, обилно излити: маннꙋ (Ант. 6

на В. четврт.); Хрⷭ҇та: Кан. Пасхе п. 3 ирм.

Ѡдолжитисѧ < одлъжитиса v. pf. -ж8сѧ, -жишисѧ, δανείζεσθαι, узимати у зајам, узајимати: и даси взаимъ ѩзыкѡмъ многимъ, ты же не ѡдолжишисѧ (V Мојс. 28, 12).

Ѡдолѣніе n. νίκη, победа: Сјед. воскр. гл. 3.

Ѡдолѣтель m. τροπαιοῦχος, победник, победилац: Син. у Нед. цвет.

Ѡдѣтисѧ v. pf. ѡдѣюсѧ, -ешисѧ и ѡдежд8сѧ, -ждешисѧ, περιβάλλεσθαι, оденути се: или чимъ ѡдеждемсѧ; (Мат. 6, 31).

Ѡдѣѧніе < одѣꙗние n. περιβολή, одећа, одело, рухо: брачно (Мат. 22, 12); бѣло блистаѧсѧ: Лук. 9, 29.

Ѡжереліе n. 1) ὤια, руб, поруб на оковратнику одежде прросвештеничке: II Мојс. 28, 32; 2) περιστόμιον, огрлица: Јова 30, 18.

Ѡжесточати v. impf. -чаю, -чаеши, σκληρύνειν, учинити тврдим, окорелим, отврдоглавити: Рим. 9, 18; -сѧ, σκληρύνεσθαι, отврднути: Дел. 19, 9.

Ѡжесточеніе n. πώρωσις, тврдоћа, окорелост: Кан. анг. хран. п. 5 т. 3.

Ѡжесточити v. pf. -ч8, -чиши, σκληρύνειν, учинити да нешто отврдне: азъ ѡжесточ8 сердце егѡ (II Мојс. 4, 21); ѡжесточи выю свою: II Пар. 36, 13; постати дрвенаста срца: Јевр. 3, 8. 15; 4, 7; -сѧ, σκληρύνεσθαι, одрвенити: Јевр. 3, 13; отврднути: сердце (II Мојс. 7, 22).

Ѡжестѣти v. pf. -стѣю, -еши, σκληρύνειν, учинити окорелим, отврднути: Пс. 89, 6.

Ѡживити v. pf.* -влю, -виши, ζωόω, оживити, оставити у животу: д8шы нашѧ (III Цар. 20, 31); младенцы: Дел. 7, 19.

Ѡживлѧти v. impf. -влѧю, -еши, ζωοποιεῖν, оживљавати: Јов. 6, 63; I Тим. 6, 13; ζωογονεῖν, у животу држати, остављати: м8жескїй полъ (II Мојс. 1, 18).

Ѡживотворити v. pf. -рю, -ришя, ζωοποιεῖν, учинити живим, оживити некога: Рим. 8, 11; Ст. на блаж. воскр. гл. 3.

Ѡжидати v. impf. -даю, -даеши, ἐκδέχεσθαι, очекивати: I Петр. 3, 20; Јевр. 10, 13.

Ѡжити v. pf. ѡжив8, -веши, 1) ζῆν, оживети: и оуслышавше ѡживꙋтъ (Јов. 5, 25); 2) ζωοποιεῖσθαι, васкрснути: такожде и ѡ Хрⷭ҇тѣ вси ѡжив8тъ (I Кор. 15, 22).

Ѡжитіе n. ἀναβίωσις, понован живот: Син. у суб. Лаз.

Ѡѕлобити v. pf. -блю, -биши, κακοῦν, учинити некоме зло, увредити, раздражити, огорчити некога: IV Мојс. 24, 24; Дел. 18, 10; I Петр. 3, 13; ѡѕлобленъ быхъ, ἐκακόθην: Пс. 37, 9.

Ѡѕлобленіе < озлоблениие n. κακῶσις, злостављање, понижење, страдање: II Мојс. 3, 7; Дел. 7, 34; Конд. Обн. хр. св. Георг.; Мол. у Ч. јелеосв.; беда, несрећа: Свјет. на св. кн. Лаз.; ταλαιπωρία, невоља: Рим. 3, 16.

Ѡѕлобленъ 3. κακουχούμενος, мучен, злостављан: Јевр. 11, 37.

Ѡѕлоблѧемь, -ый 3. κακουχούμενος, који страда, коме се чини неправда: Рим. 13, 3.

Ѡѕлоблѧти v. impf. -блѧю, -еши, λυμαίνειν, злостављати, шкодити, досађивати некоме: Дел. 8, 3.

Ѡзаренїе n. αὐγή, осветљење: Ст. на блаж. у VII Нед. по св. Пасци; φρυκτωρία, јављање буктињама: Кан. Дух. п. 3 т. 2.

Ѡзаряти v. impf. -раю, -ряеши, καταυγάζειν, обасјавати: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.

Ѡземленити < оземльнити v. pf. -ню, -ниши, учинити нешто земљаним, претворити нешто у сушу: морскꙋю морѧ колнꙋ . . (Кан. на Божић п. 1 ирм.).

Ѡземствованїе n. ἐξορισμός, exilium, прогонство: на ѡ. послаша его далече (Прол.).

Ѡзимѣнїе n. παραχειμασία, зимовник: Дел. 27, 12.

Ѡзимѣти v. pf. -мѣю, -мѣеши, παραχειμάζειν, провести зиму, презимити: Дел. 27, 12; I Кор. 16, 6; Тит 3, 12.

Ѡзрѣтисѧ v. pf. ѡзрюсѧ, ѡзришисѧ, περιβλέπεσθαι, обазрети се: назадъ себе (II Цар. 2, 20).

Ѡкаяненъ, -ый 3. δείλαιος, јадан, несрећан, сажаљења достојан: дщи вавѷлѡнѧ ѡкаяннаѧ (Пс. 136, 8); ταλαίπωρος, невољан: Рим. 7, 24; Апок. 3, 17; тужан, жалостан: Кан. св. Андр. крит. п. 1 т. 2; τάλας, бедан: Ст. по јев. у Нед. мит. и фар.; ἄθλιος, кукаван: Сл. свјет. у Нед. сир.

Ѡкаянствовати v. impf. -ствꙋю, -еши, miserum reddere, презирати; подвргавати се несрећи, проклетству: праведнїи восхвалѧютсѧ, грѣшнїи же ѡкаѧнствꙋютъ (Сл. на исх. душе).

Ѡкаянство < окаяньство n. miseria, јад, беда, невоља, несрећа: Прол.

Ѡкоренити v. pf. -ню, -ниши, ῥιζοῦν, утврдити *(Микл.)*.

Ѡкормитель < окръмитель m. 1) qui nutrit, хранитељ *(Жив.)*; 2) κυβερνήτης, крманош, управљач: Мин. 15 дец.

Ѡкормити < окръмити v. pf. -млю, -миши, 1) nutrire, хранити (стоку); 2) κυβερνᾶν, крманити, управљати: ты мѧ ѡкорми ко пристанищꙋ твоемꙋ (Кан. Бог. п. 5 т. 1); ѡкорми живо́тъ мой: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.; Ст. по пол. св. кн. Лаз.

Ѡкормляти < окръмляти v. impf. -мляю, -мляеши, 1) nutrire, хранити *(Микл.)*; 2) ἐγκαθορμίζειν, у луку ући, увести се *(Дјач.)*; 3) κυβερνᾶν, управљати *(Вост.)*.

Ѡкраденный 3. συληθείς, лишен: оумомъ (Ак. Бог. ик. 10); κλαπεύς, покраден: Сл. на Г. в. у Нед. сир.

Ѡкрамолити v. pf. -лю, -лиши, ad seditionem concitare, подбости, надражити некога на побуну; обедити, окривити некога за побуну: Прол.

Ѡкрестїе < окрьстие n. περίχωρον, околина: Прол.

Ѡкрестный < окрьстьнъ 3. ὁ κύκλῳ, околан: Марк. 6, 36; Лук. 9, 12; ὁ πέριξ, суседан: Дел. 5, 16; ὁ περὶ, обližњи: Јуд. 1, 7.

Ѡкрестъ < окрьсть adv. περὶ, около: Мат. 8, 18; Марк. 3, 32 и др.; Степ. гл. 3 ант. 3.

Ѡкропленїе < окропление n. ἐμβροχή, обливање св. водом: IV Мојс. 19, 20.

Ѡкрꙋжилїе < окржжилие n. χωθαρέθ, оглавље наврх ступова: II Пар. 4, 12. 13.

Ѡкꙋпъ < окоупъ m. λύτρον, откуп, откупнина: за дꙋшꙋ свою (II Мојс. 21, 30).

Ѡле interj. ὦ, о, ох: Кан. прич. п. 8 Сл.

Ѡлѧденѣти < оладнити v. pf. -нѣю, -нѣеши, χερσοῦσθαι, улединити се, запарложити се: ѿ дїавольскїѧ лести ѡлѧденѣвшѹю землю добрѣ дѣлалъ еси (Сл. на Г. в. на св. Георг.); ѡладенѣвшыѧ дѹшевныѧ нивы исчистилъ еси: Ст. на блаж. на св. Јов. Злат.

Ѡмакати v. impf. -каю, -каеши, βρέχειν, квасити, обливати: слезами лице (Стат. II, ст. 92).

Ѡмега f. грч., 1) последње слово у грчком алфавиту; 2) свршетак. В. алфа.

Ѡмеи pl. (јевр.=страшни), Ὀμαίοι, горостаси који се спомињу у I Мојс. 14, 5.

Ѡмерзити < омрьзити v. pf. -жѹ, -зиши, βδελύσσειν, омразити: Пс. 118, 163; -сѧ, βδελύσσεσθαι, постати омражен: III Цар. 21, 26.

Ѡмеркнѹти < омрькнѫти v. pf. -кнѹ, -кнеши, σκοτίζεσθαι поцрнити: Апок. 9, 2.

Ѡмерцати < омрьцати v. impf. -цаю, -цаеши, tenebris obduci, тамнити, помрачавати: Прол.

Ѡмета f. ὤα, руб, скут, ивица: исходѧщее на ѡметы ѡдежди егѡ (Пс. 132, 2).

Ѡметъ m. λῶμα, скут: на ѡметѣ ризнѣмъ (II Мојс. 28, 33).

Ѡметь f. σαγήνη, велика мрежа *(Вост.)*.

Ѡммїны pl. m. (јевр. страшни), οἱ Ὀμμείν, горостаси, дивови: V Мојс. 2, 10.

Ѡмофоръ m. ὠμοφόριον, архијерејска одежда са четири крста која се меће на раме (ὦμος, раме и φέρειν, носити): Син. у Суб. Лаз.

Ѡмрачатисѧ v. impf. -чаюсѧ, -ешисѧ, σκοτίζεσθαι, тамнити, помрачавати се: Троп. В. четврт.

Ѡнъ полъ, друга страна, друга обала реке: на ѡнъ полъ, εἰς τὸ πέραν: Мат. 8, 18.

Ѡнѷхъ m. ὄνυχ, врста аромата, мирисаве масти: II Мојс. 30, 34.

Ѡнѷѯ m. ὄνυξ, в. ѡнѷхъ: Прем. Сир. 24, 18.

Ѡпалѧти v. impf. -лѧю, -еши, καυματίσαι, палити, жећи: Апок. 16, 8; καταφλέγειν, попалити, спалити: Кан. у Нед. сир. п. 7 ирм.; -сѧ, φλογίζεσθαι, палити се: Јак. 3, 6.

Ѡпасенїе n. ἀκριβεία, пажња, тачност, брижљивост: Ном. пр. 193.

Ѡпасенъ, -ый < опасьнъ 3. ἀκριβής, обазрив, брижљив, пажљив: Ст. на Г. в. у Нед. мирон.; πεφυλαγμένος, опрезан: I Јездр. 4, 22.

Ѡпаснѡ и ѡпаснѣ < опасьнѣ adv. ἀκριβῶς, пажљиво, опрезно: Еф. 5, 15; Уч. изв.; ѡпаснѣ извѣдовалѧй: Син. у Нед. сир.; ἐν ἀκριβείᾳ: Ном. пр. 202.

Ѡпаство < опасьство n. ἀκρίβεια, diligentia, опрезност, пажња: Служ.; ѡ. имѣти, пазити: Тип.

Ѡпечалити v. pf. -лю, -лиши, λύπειν, ожалостити, огорчити, узнемирити: I Мојс. 4, 5; увредити: примирисѧ тѧ ѡпечалившымъ (Послед. прич.).

Ѡписовати v. impf. -сѹю, -сѹеши, ἀναζωγραφεῖν, сликати: тѣмже видъ твой ѡбразованїѧ ѡписѹюще (Ст. на Г. в. у I Нед. В. п.).

Ѡплазивъ 3. περίεργος, радознао, љубопитљив: I Тим. 5, 13.

Ѡплазити v. pf. -жѹ, -зиши, χαλᾶν, попустити, оканити се *(Микл.)*.

Ѡплазнство <оплазньство n. curiositas, љубопитство, радозналост: лѫкавое (Треб.).

Ѡплевати <опльвати v. impf. -валю, -ваеши и ѡплюю, -еши, ἐμπτύειν, попљувати: и ѡплюютъ его (Марк. 10, 34; Лук. 18, 32).

Ѡплотъ m. φραγμός, ограда: Пс. 79, 13; 143, 14; и ѡплотомъ ѡгради его: Мат. 21, 33; Марк. 12, 1.

Ѡплѣшити v. pf. -шѫ, -шиши, μαδαροῦν, остриħи косу до главе, очупати: Нејем. 13, 25.

Ѡповѣдати v. impf. -даю, -даеши, καταμηνύειν, пријавити, проказати, објавити: Прол.

Ѡпоздити v. pf. -ждѫ, -здиши, βραδύνειν, оклевати, закаснити (Служ.).

Ѡполченіе <оплъчение n. παρεμβολή, παρατάξις, убојни ред, пук: богоглаголивіи орѫжницы ѡполченїѧ господнѧ (Сл. на хвал. у Нед. св. от. 11 окт.); да ѡполченїемъ ихъ соблюдаеми (Мол. Иже на сѧкое . .); φάλαγξ, војска: Ст. на Г. в. 4 на св. Георг.; врагѡвъ: Кан. у Ч. јелеосв. п. 8 т. богор.

Ѡполчити <оплъчити v. pf. -чѫ, -чиши, παρατάττειν, устати противу некога, подиħи оружје противу некога: I Мојс. 12, 9; 14, 8; II Мојс. 13, 20; Ст. на блаж. на св. архђ. Стеф.; παρεμβάλλειν, врстати се у бојни ред, стојати поред некога: Пс. 33, 7.

Ѡпона f. καταπέτασμα, завеса: II Мојс. 26, 1.

Ѡправданіе n. δικαίωμα, δικαίωσις, оправдање, праведност, правичност: единагѡ ѡправданїемъ во всѧ человѣки вниде ѡправданїе жизни (Рим. 5, 18); правда, правица: сотвориши ѡправданїе имъ (III Цар. 8, 45); уредба: ходѧще во всѣхъ заповѣдехъ и ѡправданїихъ (Лук. 1, 6); суд: ѡправданїѧ твоѧ ѧвишасѧ (Апок. 15, 4); заповест, наредба, пропис: не вѣдѫще ѡправданїѧ жреческа (I Цар. 2, 13); хождахѫ по ѡправданїемъ їзраилевымъ: IV Цар. 17, 19; наѹчи мѧ ѡправданїемъ твоимъ: Троп. неп.

Ѡправдати v. impf. -даю, -даеши, δικαιοῦν, оправдати: Рим. 8, 30; Гал. 3, 8; -сѧ, δικαιοῦσθαι, оправдати се: Дел. 13, 39; Јак. 2, 21 и др.

Ѡправдити v. pf. -ждѫ, -диши, δικαιοῦν, 1) оправдати: II Мојс. 23, 7; Рим. 3, 30; 2) прославити: и вси людїе . . ѡправдиша Бога (Лук. 7, 29); -сѧ: Мат. 11, 19 и др.

Ѡпретисѧ <опрѣтися v. pf. ѡпрѫсѧ, ѡпрешисѧ, προσκόπτειν, ударити на нешто: и ѿпрошасѧ храминѣ той (Мат. 7, 27).

Ѡпроврещи <опровръшти v. pf. -вергѫ <-връгѫ, -вержеши <-връжеши, ναυαγεῖν, разбити се: кораблъ (II Кор. 11, 25).

Ѡпрѣснокъ <опрѣсньнъкъ m. ἄζυμον, пресан, бесквасан хлеб. Код старозав. Јудеја празник Пасхе називао се је праздникъ ѡпрѣснѡкъ (Лук. 22, 1) или день ѡпрѣснокѡвъ (Марк. 14, 12; Лук. 22, 7) када су они јели пасхално јагње и бесквасне хлебове за спомен свога ослобоħења од анħела смрти (II Мојс. 12, 7. 13). Започињао је 15 Авива и трајао је седам дана.

Ѡпꙋстѣти v. pf. ѡпꙋстѣю, -стѣеши, 1) ἀλλοιοῦσϑαι, mutari, променити се (на горе), покварити се; 2) μαίνεσϑαι, furere, побеснити, помамити се, доћи изван себе *(Микл.)*.

Ѡрати v. impf. ѡрю, ѡреши, ἀροτριᾶν, орати: ѡ надеждѣ долженъ есть ѡрай ѡрати (I Кор. 9, 10).

Ѡрганскїй 3. τῶν ὀργάνων, од музикалнога оруђа, од инструмента: пѣснь, звук од муз. оруђа: Кан. Дух. п. 7 ирм.

Ѡсанна јевр., помози, спаси, сачувај; слава: Мат. 21, 9. 15; Марк. 11, 9. 10; Јов. 12, 13.

Ѡсирѣти v. pf. -рѣю, -еши, ἀπορφανίζεσϑαι, осиромашити: Прол.

Ѡсїавати v. impf. -ꙗваю, -еши, ἐλλάμπειν, осветљавати: Ст. на лит. на св. Три Јер.

Ѡсїанїе < осиꙗнию n. ἔλαμψις, ἐπίλαμψις, сијање, севање, блистање: Степ. гл. 2 ант. 1; Ст. на блаж. у I Нед. В. п.

Ѡсквернити < оскврънити v. pf. -ню, -нишн, μιαίνειν, κοινοῦν, осврнити, опоганити: III Мојс. 22, 6; IV Мојс. 19, 20; Марк. 7, 15. 18; -сѧ, μαίνεσϑαι, осврнити се: Јез. 44, 25.

Ѡсклабити v. pf. -блю, -бишн, μειδιᾶν, осмехнути, насмешити се, засмејати: ѡсклабленымъ лицемъ (Кан. анг. хран. п. 7 т. 4); -сѧ: Прем. Сир. 21, 23.

Ѡскоменъ 3. ἄωρος, незрео, зелен; непријатан, кисео: плодъ... ѡскоменъ въ снѣдь (Прем. Сол. 4, 5).

Ѡскоменитисѧ v. pf. -менюсѧ, -нишисѧ, αἱμωδιᾶν, осетити у зубима бол при употреби киселог јела или пића: ѡскоменатсѧ зꙋбы его, утрнуће му зуби *(Данич.)*: Јер. 31, 30.

Ѡскоминитисѧ v. pf. -минюсѧ, -нишисѧ, в. ѡскоменитисѧ: отцы ꙗдоша кисела, а зꙋбы дѣтемъ ѡскоминишасѧ, оци једоше кисело (грожђе), а синовима трну зуби (Јер. 31, 29).

Ѡскорбити < оскрьбити v. pf. -блю, -бишн, λυπεῖν, ожалостити, огорчити, ражалити: V Мојс. 28, 53; II Кор. 2, 5. 7. 8; -сѧ, λυπεῖσϑαι, ожалостити се: II Кор. 2, 4; 7, 9. 11.

Ѡскорблѧти < оскрьблꙗти v. impf. -блѧю, -еши, 1) λυπεῖν, ожалошћавати: III Мојс. 25, 14; Еф. 4, 30; 2) ϑλίβειν, мучити: II Сол. 1, 6. 7.

Ѡскорбѣти < оскрьбѣти v. pf. -блю; -бишн, λυπεῖσϑαι, постати жалостан, ожалостити се: IV Мојс. 22, 3; Јов. 21, 17; II Кор. 7, 9.

Ѡскордъ < оскрьдъ m. λαξευτήριον, чекић: Пс. 73, 6; секира, мотика: ѡскордъ имѣѧ божественный ꙗзыкъ твой (Ст. на блаж. на св. јев. Луку).

Ѡскꙋдѣвати < оскѫдѣвати v. impf. -ваю, -ваеши, ἐκλείπειν, нестајати, престајати: внегда ѡскꙋдѣвати крѣпости моей, не ѡстави мене (Пс. 70, 9); ишчилити: ѡскꙋдѣвающаѧ очеса: V Мојс. 28, 26; Богор. воскр. гл. 5.

Ѡскꙋдѣнїе < оскѫдѣние n. ἔκλειψις, нестајање, изостајање, пропуштање: V Мојс. 28, 48.

Ѡскꙋдѣти < оскѫдѣти v. pf. -дѣю, -дѣеши, ἐκλείπειν, осиромашити: егда ѡскꙋдѣете (Лук. 16, 9); престати: да не ѡскꙋдѣетъ вѣра твоѧ: Лук. 22, 32; нестати: и лѣта твоѧ не ѡскꙋдѣютъ (Јевр. 1, 12);

изостати: ѿ сродства своєгѡ (Ст. гл. 2 у Ч. погр.)

Ѡслаба f. ἄνεσις, олакшање: Дел. 24, 23; даждь намъ ко снꙋ ѿходѧщымъ ѡслабꙋ дꙋши и тѣлꙋ: Мол. 6 на сонъ грѧд.

Ѡслабити v. pf. -блю, -биши, ослабити, одрешити: ѹжѧ кормилѡмъ (Дел. 27, 40); олакшати: Кан. св. Андр, крит. п. 3 т. 1.

Ѡслабленіє < ослаблєниє n. ἄνεσις, попуштање; опроштај: Мол. св. В. В. 3 на Дух. веч.; олакшица: Кан. у суб. I седм. В. п. п. 3 т. 2,

Ѡслабѣти v. pf. -бѣю, -бѣєши, ἀνίεσθαι, ослабити, отпасти: и всѣмъ юзы ѡслабѣша (Дел. 16, 26); λύεσθαι, слабити, онемоћати, клонути: да не какѡ ѡслабѣютъ на пꙋти (Мат. 15, 32; Марк. 8. 3); Гал. 6, 9.

Ѡслꙋшаніє <ослоүшаниє n. παρακοή, неслушање, непослушност: Рим. 5, 19; Јевр. 2, 2.

Ѡсмоктати v. impf. -ктаю, -єши и ѡсмокщꙋ, -щєши, lambere, олизати: Служ.

Ѡснованіє n. θεμέλιον, основ, темељ, ступ: II Цар. 22, 8. 16; III Цар. 7, 9; Лук. 6, 48. 49; I Кор. 3, 11 и др. В. основаніє.

Ѡснѣжитисѧ v. pf. -жꙋсѧ, -жишисѧ, χιονοῦν, постати бео као снег; просветити се: ѡснѣжатсѧ (χιονωθήσονται) въ Селмѡнѣ (Пс. 67, 16).

Ѡсобитисѧ v. pf. -блюсѧ, -бишисѧ, μονάζειν, живети усамљено: ѩкѡ птица ѡсобѧщамасѧ на здѣ (Пс. 101, 8).

Ѡсобствовати v. impf. -ствꙋю, -єши, ἰδιάζειν, живети повучено, удаљити се од друштва *(Микл.)*.

Ѡсобь adv. κατ᾽ ἰδίαν, само по себи, одвојено, посебно: Марк. 4, 34; χωρίς, напосе: Јов. 20, 7.

Ѡставити v. impf. -влю, -виши, 1) καταλείπειν, оставити: отца своєго и матерь (Мат. 19, 5; Марк. 10, 7); 2) ἀφιέναι, отпустити, опростити: долги нашѧ (Мат. 6, 12; Лук. 11, 4); оставити: не ѡставлю васъ сиры (Јов. 14, 18); -сѧ, 1) καταλείπεσθαι, бити остављен: дꙋша во адѣ (Дел. 2, 31); 2) ἀφίεσθαι, бити опроштен: грѣси (Марк. 4, 12); Лук. 12, 10.

Ѡставленіє < оставлєниє n. ἄφεσις, ослобођење, опроштење: грѣхѡвъ (Мат. 26, 28; Лук. 1, 77; 3, 3 и др.).

Ѡставль, -ши, -шє; -шїй 3 part. praet. act. I (м. ѡставивъ, -ши, -шє; -вый) од ѡставити, καταλείψας, оставивши: мрєжи (Мат. 4, 20; Марк. 1, 18); корабль: Мат. 4, 22.

Ѡставлѧти v. impf. -лѧю, -лѧєши, 1) ἀφιέναι, остављати некоме нешто: миръ (Јов. 14, 27); праштати: грѣхи (Мат. 6, 12; Марк. 2, 7; Лук 5, 21); 2) ἐᾶν, допуштати: Павлꙋ же хотѧщꙋ внити въ народъ, не ѡставлѧхꙋ єгѡ ѹченицы (Дел. 19, 30); -сѧ, (ἀφίεσθαι, остављати се: Мат. 23, 38; 24, 40. 41; опраштати се: грѣси (Лук. 5, 20. 23; I Јов. 2, 12).

Ѡстанокъ < останъкъ m. κατάλειμμα, остатак: Пс. 16, 14; Рим. 9, 27; 11, 5.

Ѡстати v. pf. ѡстанꙋ, -нєши, ἀφίεσθαι, остати: камень на камени (Мат. 24, 2; Марк. 13, 2; Лук. 21, 6); καταλείπεσθαι, заостати:

Јов. 8, 9; Дел. 18, 21; -сѧ, καταλειφθῆναι, зауставити се: I Сол. 3, 1; ἀφίστασθαι, одметнути се, одустати, оканити се: ѡстанисѧ прєжнѧгѡ бєзмѡлвїѧ (Кан. св. Андр. крит. п. 1 т. 2).

Ѡстєгъ, ѡстєгнъ m. στολή, плашт, огртач: Прол.; Прем. Сир. 45, 10.

Ѡстєнъ < остьнъ m. σκόλοψ, жалац, шиљаст колац: Приче Сол. 26, 3; ѡстны волѡвыѧ, τὰ βούκεντρα, бодила којима се волови подбадаху: Екл. 12, 11.

Ѡстрастити v. pf. -шꙋ, -стиши, ταλαιπωρεῖν, мучити, кињити; нападати, вређати: ѿ лица нечєстивыхъ ѡстрастшихъ (требало би: ѡстраждшихъ) мѧ (Пс. 16, 9).

Ѡстрищи < остришти v. pf. -гꙋ, -жєши, 1) κείρασθαι, остриħи, ошишати: главꙋ (Дел. 18, 18); 2) ξυρεῖσθαι, обријати: I Кор. 11, 5.

Ѡстрꙋпити < остроупити v. pf. -плю, -пиши, τραυματίζειν, изранити: оумъ ѡстрꙋписѧ (Кан. св. Андр. крит. п. 9 т. 4).

Ѡстѣнити v. pf. -ню, -ниши, τειχίζειν, оградити, заштитити: єтѣми аггєлы (Мол. св. В. В. 1 на Дух. веч.).

Ѡсꙋєтитисѧ < осоуєтитися v. pf. -щꙋсѧ, -тишисѧ, ματαιοῦσθαι, залудити се: Рим. 1, 21.

Ѡсꙋществовати < осѫштьствовати v. impf. -ствꙋю, -ствꙋєши, чинити да нешто суштаствује, да постоји, да живи: ѡсꙋщєствꙋєтъ (ὁσιοῖ) во всѧкꙋю тварь (Степ. гл. 3 ант. 2).

Ѡсынотворити v. pf. -творю, -риши, υἱοποιεῖσθαι, примити некога за сина, усинити некога *(Вост.)*.

Ѡсыпати v. impf. -паю, -паєши и ѡсыплю, -плєши, βάλλειν, обложити, обасути: гноємъ (Лук. 13, 8).

Ѡсѣнєнїє < осѣнєниє n. ἀποσκίασμα, сенка, траг: прєложєнїѧ ѡсѣнєнїє, ни трага мењања (Мол. св. В. В. у Пол. посв.); одръ нашъ єо ѡсѣнєнїємъ, σύσκιος, сеновит, густом травом обрастао; по *Данич.:* зелен: П. н. п. 1, 15.

Ѡсѣнити v. pf. -ню, -ниши, ἐπισκιάζειν, осенити, заклонити: Мат. 17, 5; Лук. 1, 35.

Ѡсѣнѧти v. impf. -нѧю, -нѧєши, κατασκιάζειν, заклањати: V Мојс. 33, 12; Марк. 9, 7; Јевр. 9, 5; Троп. Покр. Богор.

Ѡсѣтовати v. impf. -тꙋю, -тꙋєши, πενθεῖν, оплакивати, ожалити: Пс. 77, 63.

Ѡсѧзанїє < осѧзаниє n. ἁφή, дотицање, хватање, пипање; веза: Еф. 4, 16.

Ѡсѧзати < осѧзати v. impf. -заю, -заєши и ѡсѧжꙋ, -жєши, 1) λαφᾶν, пипати: слѣпый во тмѣ (V Мојс. 28, 29); опипати: ѡсѧжитє мѧ и видитє (Лук. 24, 39); Ст. на лит. у Нед. Том.; 2) θιγγάνειν, дотицати, додиривати: нижє вкꙋси, нижє ѡсѧжи (Кол. 2, 21); 3) περιάγειν, обилазити, иħи около: и ѡсѧзаѧ искашє вожда (Дел. 13, 11); -сѧ, θιγγάνεσθαι, додиривати се: Ст. на стих. на св. архђ. Стеф.

Ѡтай adv. λάθρα, κρυφῇ, тајно: Дел. 16, 37; Еф. 5, 12; Ст. сл. на I часу уочи Бож. В. ѡтай.

Ѡтишїє n. 1) γαλήνη, locus tranquillus, тихо, мирно место *(Микл.);* 2) λιμήν, portus, пристаниште, лука: пристаѧ кораблємъ своимъ во ѡтишїи (Прол.).

Ѡтолстѣти < **отлъстѣти** v. pf. **-стѣю, -еши,** παχύνειν, угојити се, одебљати: *сердце людей сихъ* (Мат. 13, 15); *прѹзи*: Екл. 12, 5.

Ѡтрава f. φαρμακεία, отров: Ном. пр. 13.

Ѡтравити v. pf. **-влю, -виши,** φαρμακεύειν, отровати: *ложена своѧ* (Треб.).

Ѡтрасль f. βλαστός, младица, изданак, грана, пород: *радѹйсѧ штрасли неѹвѧдаемыѧ розго* (Ак. Бог. ик. 3); *благагѡ корене*: Ст. на хвал. св. кн. Лаз.; 2) φυή, раст, израштај: *стѣнъ їерѹсалимскихъ* (Нејем. 4, 7).

Ѡтребъ < **отрѣбъ** m. κάθαρμα, смеће, измет, сметилиште: *ѩкоже штреби мїрѹ бѧхомъ* (І Кор. 4, 13).

Ѡтребити < **отрѣбити** v. pf. **-блю, -биши,** καθαίρειν, очистити: *гѹмно свое* (Лук. 3, 17).

Ѡтѧготити < **отяготити** v. pf. **-щѹ, -тиши,** 1) ἐπιβαρῆσαι, оптеретити некога, досадити некоме: І Сол. 2, 9; 2) σωρεύειν, гомилати, згрнути, натоварити: ІІ Тим. 3, 6; 3) βαρύνειν, оптеретити; затиснути: *ѹшеса своѧ* (Зах. 7, 11).

Ѡтѧготѣти < **отяготѣти** v. impf. **-тѣю, -еши,** βαρύνεσθαι, отежати: Пс. 37, 5; Мат. 26, 43.

Ѡтѧгощати < **отягъштати** v. impf. **-щаю, -еши,** βαρύνειν, отежавати, бити упоран: *сердца ваша* (І Цар. 6, 6).

Ѡтѧгчати < **отягъчати** v. impf. **-чаю, -чаеши,** βαρύνειν, отежати: Јез. 27, 23; Зах. 6, 8; *штѧгчєнъ сномъ*: Лук. 9, 32; Дел. 20, 9.

Ѡтѧгчити < **отягъчити** v. pf. **-чѹ, -чиши,** καταβαρεῖν, досадити: ІІ Кор. 12, 16; βαρύνειν, отежати, оптеретити: *сердце* (І Цар. 6, 6); *ѩремъ*: ІІІ Цар. 12, 4; *штѧгченыма очима ѿ беззаконій*: Ст. на стих. у Нед. мит. и фар.

Ѡѹбожати v. impf. **-жаю, -жаеши,** ταπεινοῦν, понизити, умањити, клонути, ослабити, смирити: ІІІ Мојс. 25, 39.

Ѡфла f. јевр., висина; високе ограде у Јерусалиму: ІІ Парал. 27, 3.

Ѡхапатисѧ v. impf. **-паюсѧ, -ешисѧ,** implicari, овити се, омотати се: *ѹзрѣ ѕмїѧ шхапающаѧсѧ около выи егѡ* (Прол.).

Ѡхапити v. pf. **-плю, -пиши,** обгрлити: *шхапивъ нача цѣловати его* (Прол.).

Ѡцетъ < **оцьтъ** m. ὄξος, оцат, сирће: IV Мојс. 6, 3; Мат. 27, 34. 48; Ант. 9 на В. четврт.

Ѡцѣждати v. impf. **-ждаю, -ждаеши,** διϋλίζειν, цедити, оцеђивати: *шцѣждающїи комары, велбѧѹды же пожирающе* (Мат. 23, 24) — јевр. пословица: који оцеђујете комарце (т. ј. бринете се за ситнице), а камиле прождирете (т. ј. не марите за крупне ствари).

Ѡцѣпенѣвати v. impf. **-ваю, -ваеши,** ξηραίνεσθαι, сушити се: Марк. 9, 18.

Ѡчепїе n. monile, огрлица, гривна, ђердан: *ѡ шїи своей* (Прол.).

Ѡчервленѧтисѧ < **оуръвленатися** v. impf. **-нѧюсѧ, -ешисѧ,** црвенити се: *землѧ течєнїемъ крове егѡ* (Прол.).

Ѡчищеніе < **оуиштение** n. καθαρισμός, очишћење: *день шчищенїѧ* (ІІІ Мојс. 23, 27); *вода шчищенїѧ*: IV Мојс. 8, 7; Марк. 1, 44.

Ѡшаанїє < ошаание n. ἀποχή, уздржавање, уздржљивост: постъ нє ѡшаанїє брашенъ (Ст. на стих. у I Нед. В. п.).

Ѡшаатисѧ v. impf. ѡшаюсѧ, -єшисѧ, ἀπέχεσθαι, уздржавати се: плода (Ст. на веч. у I Нед. В. п.); ѿ воды чѹждїѧ ѡшайсѧ: Приче Сол. 9, 18; ѕлыхъ дѣанїй: Мол. верн. у св. Лит. пређ.

Ѡшивъ m. οὐρά, реп: Апок. 9, 10. 19.

Ѡшѹюю adv. ἐξ εὐωνύμων, с леве стране, налево: Мат. 25, 33; Марк. 10, 37. 40.

Ѡщититисѧ < оштититися v. pf. ѡщищѹсѧ, -тишисѧ, protegere, заштитити се, оградити се: богоданнымъ апостолскїѧ вѣры щитомъ (Прол.).

Ѡщѹтити < оштоутити v. pf. -щѹ, -тиши, αἰσθάνεσθαι, опазити, разумети, приметити: Лук. 9, 45; дознати, осетити: Сл. на Г. в. на В. среду; γιγνώσκειν, препознати, сазнати, спазити, опазити: Јов. 11, 57.

Ѿ

Ѿ 1) двадесетчетврто слово у црквенословенској азбуци, зове се ѡтъ; као цифра ·ѿ· = 800; 2) praep. а) са gen. ἀπό, са: Пс. 9, 37; с разлога, због: II Мојс. 3, 7; Пс. 67, 30; у: Пс. 118, 16; за: Пс. 138, 6; б) са adv. ѿ всюдѹ, одасвуд; ѿ кѹдѹ, откуда; ѿ тѹдѹ, отуда; ѿ далече, издалека; Пс. 37, 13.

Ѿбѣгати < отъбѣгати v. impf. -гаю, -єши, ἀποφεύγειν, бегати од нечега: II Петр. 2, 18.

Ѿбѣгнѹти < отъбѣгнѫти v. pf. -гнѹ, -гнєши, ἀποφεύγειν, одбегнути, утећи: II Петр. 1, 4.

Ѿвалити v. pf. -лю, -лиши, ἀποκυλίειν, одвалити: Мат. 28, 2; Марк. 16, 3. 4; Лук. 24, 2; -сѧ, κυλίειν, одваљати се, откотрљати се: камєнь (Ст. на хвал. воскр. 3 гл. 5).

Ѿвєстисѧ < отъвестися v. pf. -зѹсѧ, -зєшисѧ, 1) ἀνάγεσθαι, одвести се: ѿ Єфєса (Дел. 18, 21); 2) ἐκπλεῖν, отпловити: въ корабли алеѯандрїйстѣмъ (Дел. 28, 11); 3) παραβάλλειν, пристати уз: въ Самонъ (Дел. 20, 15).

Ѿвєргїйсѧ и ѿвєргшїйсѧ 3. part. praet. act. I сл. обл. од ѿврєщисѧ, ἀρνησάμενος, који се одрекао, одметнуо: Лук. 12, 9; II Тим. 3, 5; Тит 2, 12.

Ѿвєргъ, -ши, -шє part. praet. act. I nom. обл. од ѿврєщи, ἀποβαλών, збацивши: Марк. 10, 50.

Ѿвєржєнъ 3. part. praet. pass. од ѿврєщи, ἐρριμένος, одбачен, расејан: Мат. 9, 36; ѿвєржєнѹ быти, ἀπαρνεῖσθαι, одрећи се, бити одречен: Лук. 12, 9; ἀποδοκιμασθῆναι, бити одбачен: Јевр. 12, 17.

Ѿвєрзати < отъврѣзати v. impf. -заю, -заєши, отварати: тако нє ѿвєрзаєтъ ѹстъ своихъ (Дел. 8, 32); Јов. 10, 3; Апок. 3, 7.

Ѿвєрзти и ѿвєрсти < отъврѣсти v. pf. -зѹ < отъврѣзоу, -зєши, ἀνοίγειν, отворити: ѹста моѧ (Мат. 13, 35; Кан. Благ. п. 1 ирм.); -сѧ, ἀνοίγεσθαι, отворити

се: толцыте и ѿверзетсѧ вамъ (Мат. 7, 7; Марк. 11, 9).

Ѿвратити < отъвратити v. pf. -щѹ, -тиши, ἀποστρέφειν, одвратити, окренути: не ѿврати лица твоегѡ (Пс. 142, 7); Пс. 21, 25; Рим. 11, 26; II Тим. 4, 4; обратити: ѕлаѧ врагѡмъ моимъ (Пс. 53, 7); завратити: помощь мечи егѡ (Пс. 88, 44); одрећи: хотѧщаго ѿ тебе заѧти не ѿврати (Мат. 5, 42); -сѧ, ἀποστρέφεσθαι, одвратити се: II Тим. 1, 15.

Ѿвращатисѧ < отъвраштатиса v. impf. -щаюсѧ, -ешисѧ, ἀποτρέπεσθαι, клонити се: II Тим. 3, 5; одвраћати се: Тит 1, 14.

Ѿврещи < отъврѣшти v. pf. ѿвергѹ < отъвръгѫ, -жеши, ἀθετεῖν, одбацити: совѣтъ Бж҃їй (Лук. 7, 30); заповѣдь сотворшагѡ: Ст. на блаж. воскр. гл. 3 и 4; ἀπωθέσθαι, одбити од себе: Дел. 13, 46; ἀπορρίπτειν, одбацити: не ѿвержи мене ѿ лица твоегѡ (Ст. 2 у III часу); Ст. на Г. в. гл. 8; и прадѣднее ѡсѹжденїе ѿвергшѧ: Троп. воскр. гл. 4; -сѧ, ἀρνεῖσθαι, одрећи се: иже ѿвержетсѧ мене пред человѣки, ѿвергѹсѧ его и азъ... (Мат. 10, 33).

Ѿвсюдѹ adv. πανταχόθεν, одасвуд, са свих страна: Марк. 1, 45; Лук. 19, 43.

Ѿвѣтъ m. 1) ἀπόκρισις, одговор: дивишасѧ ѡ ѿвѣтѣ егѡ (Лук. 20, 26); Јов. 1, 22; 19, 9; 2) ἀπολογία, обрана, оправдање, заштита: ѹслышите той къ вамъ нынѣ ѿвѣтъ (Дел. 22, 1); I Петр. 3, 15; I Кор. 9, 3.

Ѿвѣщавати < отвѣштавати v. impf. -ваю -ваеши, 1) ἀποκρίνεσθαι, одговарати: ничтоже ѿвѣщаваше (Марк. 14, 61; 15, 4; Лук. 23, 9); 2) ἀπολογεῖσθαι, говорити у своју обрану; бранити се: Павелъ простеръ рѹкѹ ѿвѣщаваше (Дел. 26, 1); Дел. 25, 8; 26, 24.

Ѿвѣщати < отвѣштати v. impf. -щаю, -щаеши, 1) ἀποκρίνεσθαι, одговорити: онъ же не ѿвѣща ей слова (Мат. 15, 23); 2) ἀπολογεῖσθαι, правдати се, бранити се: не пецытесѧ какѡ или что ѿвѣщаете (Лук. 12, 11); Рим. 2, 15; -сѧ, ἀποτάζασθαι, опростити се: повели ми ѿвѣщатисѧ иже сѹть въ домѹ моемъ (Лук. 9, 61).

Ѿгнати < отъгнати v. pf. ѿженѹ, -неши, ἀφαιρεῖν, одагнати, истребити, ослободити: IV Мојс. 21, 7; -сѧ, ἐκκλεῖσθαι, бити изагнан, уништен; нестати, проћи: Рим. 3, 27.

Ѿгребатисѧ < отъгрѣбатиса v. impf. -баюсѧ, -ешисѧ, ἀπέχεσθαι, удаљавати се, уздржавати се, уклањати се: ѿ всѧкїѧ вещи ѕлыѧ (I Сол. 5, 21).

Ѿданїе < отъданиѥ n. ἄφεσις, отпуст, ослобођење, опроштење: Кан. анг. хран. п. 1; 2) ἀπόδοσις, враћање, одавање: праздника, последњи дан попразнства великих празника; поклонѡвъ, завршетак метанија на часовима Велике среде (Тип.).

Ѿдати v. pf. -дамь, -даси, 1) ἀποδιδόναι, опростити, поклонити: не имѹщема же има воздати, обѣма ѿда (Лук. 7, 42); 2) χαρίζεσθαι, даривати: емѹже вѧщше ѿда (Лук. 7, 43).

Ѿдадти v. impf. -даю, -еши, ἀποδιδόναι, враћати, отплаћивати: II Мојс. 20, 5.

Ѿдоити v. pf. -дою, -иши, ἀπογαλακτίζειν, одојити: ѿтроча (I Цар. 1, 22. 24).

Ѿдыханїе n. ἀναπνοή, дисање: Ты ко ѿдыханїемъ воздꙋхъ пролїалъ еси, Ти си пролио ваздух за дисање (Мол. у Ч. кршт.).

Ѿимати v. impf. -имаю, -еши и ѿемлю, -емлеши, 1) αἴρειν, одузимати: ѿемлетъ слово сѣанное (Марк. 4, 15); 2) ἀναιρεῖν, укидати: ѿемлетъ первое, да второе поставитъ (Јевр. 10, 9); 3) περιαίρεσθαι, нестајати, ишчезавати: ѿимашеся надежда вся еже спастися намъ (Дел. 27, 20).

Ѿити v. pf. -идꙋ, -деши, 1) ἀναχωρεῖν, отићи, узмаћи: Мат. 2, 12. 14 и др.; 2) πορεύεσθαι, отпутовати: Дел. 14, 18; 3) ἀποδημεῖν, одлучити се, оделити се: Мат. 21, 33; Марк. 12, 1; Лук. 15, 13.

Ѿметанїе < отъметание n. ἀθέτησις, одбацивање, уништење, истребљење: Јевр. 9, 26.

Ѿметати v. impf. -таю, -таеши и -щꙋ, -щеши, ἀθετεῖν, пренебрегавати, укидати: заповѣдь Бж҃їю (Марк. 7, 9); βάλλειν, одбацивати: якоже смоковница ѿметаетъ пꙋпы своѧ (Апок. 6, 13); Сл. на блаж. у Нед. св. от. VI в. саб.; -ся, ἀρνεῖσθαι, одрицати се: онъ же паки ѿметашеся (Марк. 14, 70); а дѣлы ѿмещꙋтся егω: Тит 1, 16; ἀθετῆσαι, одбацивати: ѿметаяйся васъ, мене ѿметаетъся (Лук. 10, 16); Сл. на стих. у Нед. Том.; περιΐστασθαι, удаљавати се, клонити се: скверныхъ тщеглаcїй (II Тим. 2, 16); ἀποβάλλεσθαι, одлучити се: изъ церкве: Ном. пр. 121.

Ѿметникъ < отъметьникъ m. ἀποστάτης, отступник, отпадник: II Јездр. 2, 22.

Ѿметный < отъметьнъ 3. ἀπόβλητος, невредан, презрен, који је на одмет: I Тим. 4, 4.

Ѿмститель < отъмьститель m. ἔκδικος, осветник: Рим. 13, 4.

Ѿмстительнѡ adv. са осветом, осветљиво: Ст. на хвал. у Нед. св. от. VI в. саб.

Ѿмстити < отъмьстити v. pf. ѿмщꙋ, -стиши, ἐκδικεῖν, осветити, одмастити: Лук. 18, 3. 5; II Кор. 10, 6; Апок. 19, 2; Кан. Цвет. нед. п. 1 т. 1.

Ѿмщати < отъмьштати v. impf. -щаю, -щаеши, ἐκδικεῖν, светити, освећивати: не себе ѿмщающе (Рим. 12, 19).

Ѿмщенїе < отъмьштение n. ἐκδίκησις, освета: Пс. 93, 1; 149, 7; II Мојс. 12, 12; мнѣ ѿмщенїе азъ воздамъ: Рим. 12, 19; 2) ἄμυνα, обрана, враћање: Кан. воскр. гл. 2 п. 7 т. 7; Кан. св. Теод. п. 6 ирм.

Ѿмыватися < отъмыватися v. impf. -ваюся, -еишися, ἀπαλείφειν, брисати се, спирати се: ядъ ѕмїевъ (Сл. на Г. в. на Воздв. ч. к.).

Ѿмыти < отъмыти v. pf. ѿмыю, -еши, ἐξαλείφειν, изгладити, уништити, избрисати: Апок. 3, 5.

Ѿнелиже, ѿнелѣже adv. ὡς, ἀφ' ἧς. откако: Марк. 9, 21; Лук. 7, 45.

Ѿнынѣ adv. ἀπ' ἄρτι, отсада: Мат. 26, 29; Лук. 1, 48.

Ѿнюдꙋ adv. ἔνθεν, отуда: ѿнюдꙋ и ѿонꙋдꙋ, с једне и с друге стране, одасвуд: III Мак. 2, 16.

Ѿнюдꙋже adv. ὅθεν, откуда, одакле: III Мак. 2, 17; Мат. 12, 44; Лук. 11, 24.

Ѿнюдꙋ < **отънѫдъ** adv. εἰς τὸ παντελές, савршено, потпуно, сасвим: Лук. 13, 11; τὸ καθόλου, никако, ништа: Дел. 4, 18; σχεδόν, једва, скоро, готово: Јевр. 9, 22.

Ѿобоюдꙋ adv. ἑκατέρωθεν, с обе стране: Ст. на стих. воскр. гл. 8.

Ѿонꙋдꙋ adv. ἐντεῦθεν, с друге, с противне стране: сїи ѿсюдꙋ и сїи ѿонꙋдꙋ (Ис. Нав. 8, 22).

Ѿонꙋдꙋже adv. в. **ѿнюдꙋже**: III Мак. 5, 27; Филиб. 3, 20; Ст. на блаж. на св. Ник.

Ѿплевати v. impf. -ваю, -еши, ἐμπτύειν, пљувати: Сл. на Г. в. у среду IV Нед. В. п.

Ѿплыти < **отъплꙑти** v. pf. -пловꙋ, -веши, ἀποπλεῖν, отпловити: Дел. 13, 4; 14, 26.

Ѿпꙋстити < **отъпоустити** v. pf. -пꙋщꙋ, -стиши, 1) ἀφιέναι, ἀπολῦσαι, отпустити, оставити, дати: и срачицꙋ (Мат. 5, 40); народы: Мат. 14, 15. 23; 15, 39; Марк. 6, 45; опростити: согрѣшенїѧ (Марк. 11, 26; Јов. 20, 23); 2) ἐξαποστέλλειν, одаслати, отправити: ѿпꙋстиша Павла ити на поморїе (Дел. 17, 14); -сѧ, ἀφίεσθαι, опростити се: Мат. 12, 31. 32; Марк. 3, 28.

Ѿпꙋстъ < **отъпоустъ** m. 1) ἄφεσις, remissio, опроштење: грѣхѡвъ (Прол.); 2) отпуст — молитва на свршетку богослужења: Тип.

Ѿпꙋщати < **отъпоущати** v. impf. -щаю, -щаеши, 1) ἀπολύειν, отпуштати: женꙋ свою (Мат. 5, 32); 2) ἀφιέναι, опраштати: согрѣшенїѧ (Мат. 6, 14. 15; Марк. 11, 26; Лук. 6, 37).

Ѿпꙋщенїе < **отъпоущение** n. 1) ἄφεσις, опроштење: грѣхѡвъ (Марк. 1, 4); 2) πάρεσις, ослобођење: плѣненнымъ (Лук. 4, 18).

Ѿпꙋщь, -ши, -ше, part. praet. act. I (м. **ѿпꙋстивъ**, -ши, -ше) од **ѿпꙋстити**, ἀφείς, отпустивши: Марк. 4, 36.

Ѿрада f. 1) ἄφεσις, слобода: ѿпꙋстити сокрꙋшенныѧ въ ѿрадꙋ (Лук. 4, 18); 2) ἄνεσις, попуштање, олакшање, уживање: инѣмъ оубѡ ѿрада, вамъ же скорбь (II Кор. 8, 13); 3) ἀνάψυξις, опорављање, одмор: видѣвъ же фараѡнъ ꙗкѡ бысть ѿрада (II Мојс. 8, 15).

Ѿраденъ < **отрадьнъ** 3. ἀνεκτός, сношљив, који се може подносити: ѿраднѣе comp., сношљивије, лакше: Мат. 10, 15; 11, 22. 24; Марк. 6, 11; Лук. 10, 12. 14.

Ѿрещи < **отрешти** v. pf. -рекꙋ, -чеши, 1) ἀπειπεῖν, отворено изрећи: иже ѿрече Гдь, за које је рекао Господ (III Цар. 11, 2); 2) ἀθετῆσαι, одрећи, отказати: не восхотѣ ѿрещи ей (Марк. 6, 26); 3) παραιτεῖσθαι, измолити, извинити, изговарати се: имѣй мѧ ѿреченна (Лук. 14, 18. 19); -сѧ, ἀποτάττεσθαι, одрећи се, одели ти се: Марк. 6, 46; Лук. 14, 33.

Ѿриновенъ 3. part. praet. pass. од **ѿринꙋти**, одбачен: Пс. 87, 6.

Ѿринꙋти < **отринѫти** v. pf. -нꙋ, -неши, ἀπωθεῖσθαι, одгурнути, одбацити: Пс. 87, 6; 117, 13; Дел. 7, 27. 39; Кан. воскр. гл. 8 п. 5 ирм.; Стат. I ст. 10; 2) ἀρνεῖσθαι, одбијати, одрећи: Дел. 7, 35.

Ѿрицатисѧ v. impf. -цаюсѧ, -еешисѧ, παραιτεῖσθαι, извињавати се, из-

говарати се: и начаша вкꙋпѣ ѿрицатисѧ вси (Лук. 14, 18); одрицати се: Јевр. 12, 25; проћи се нечега: I Тим. 5, 11; клонити се: I Тим. 4, 7; II Тим. 2, 23; Тит 3, 10.

Ѿрождєнїє n. поновно рођење, препорођење: Мол. жени род. у 40 дан.

Ѿрыгати < отрыгати v. impf. -гаю, -гаєши, ἐρεύγεσθαι, ригати, избацивати: глаголъ, изговарати (Пс. 18, 3); Пс. 143, 13.

Ѿрыгнꙋти < отрыгнѫти v. pf. -гнꙋ, -гнєши, ἐρεύγεσθαι, избацити: слово, изрећи: Пс. 44, 2; изговорити, изразити, јавити: сокровєннаѧ (Мат. 13, 35); слово царицѣ матєри: Кан. Благ. п. 1 ирм.; ἐξερεύγεσθαι, изливати: пѣнїє (Стат. III ст. 17).

Ѿрѣвати v. impf. -ваю, -єши, ἀπωθεῖν, одбацивати, одбијати: ѿ ѕлыхъ (Ст. на стих. у Нед. мес.); Ст. на Г. в. 3 на св. влмч. Теод.

Ѿрѣшати v. impf. -шаю, -шаєши, λύειν, дрешити: жрєкѧ (Марк. 11, 5; Лук. 19, 33).

Ѿрѣшити v. pf. -шꙋ, -шиши, λῦσαι, одрешити: Мат. 21, 2; Марк. 11, 14; рємєнь сапогꙋ єгѡ: Лук. 3, 16; Јов. 1, 27.

Ѿрѣшь, -ши, -шє, part. praet. act. I (м. ѿрѣшивъ, -ши, -шє) од ѿрѣшити, λύσας, одрешивши: Марк. 11, 2; Лук. 19, 30.

Ѿрѣяти < отрѣвти v. pf. ѿрѣю, -єши, ἀπωθεῖν, отурити, одбацити: вскꙋю Гди ѿрѣєши дꙋшꙋ мою (Пс. 87, 15); ἀναστέλλειν, одбијати, сузбијати, потискивати: Кан. анг. хран. п. 6 т. 1.

Ѿселѣ adv. отселе; в. ѿнынѣ: Мат. 23, 39; 26, 64 и др.

Ѿставити v. pf. -влю, -виши, ἀφίστημι, удаљити нешто од некога: вєтхꙋю прєлєсть (Мол. у Ч. оглаш.); уклонити: нє ѿставки милость твою ѿ насъ (Троп. свет.).

Ѿстоѧти v. impf. ѿстою, -иши, 1) ἀπεῖναι, отсуствовати, не бити код некога: аще бо и плотїю ѿстою (Кол. 2, 5); II Кор. 10, 11; 2) ἀπέχειν, бити удаљен: далєчє ѿстоитъ (Мат. 15, 8; Марк. 7, 6; Лук. 24, 13).

Ѿстꙋпити < отъстѫпити v. pf. -плю, -пиши, ἀφίστασθαι, отступити, удаљити се: Лук. 13, 27; Дел. 19, 9; ѿ Бога жива: Јевр. 3, 12; одустати: и ѿстꙋпилъ єси всѧ творѧ (Мол. у св. Лит. Злат.).

Ѿсюдꙋ adv. ἐντεῦθεν, отуда, одатле, одавде, одасвуда: Мат. 17, 20; Лук. 4, 9 и др.

Ѿтолѣ adv. ἀπὸ τότε, од тога времена, отада: Мат. 4, 17; Лук. 16, 16.

Ѿторгати < отъторгати v. impf. -гаю, -гаєши, 1) ἀποσπᾶν, одвраћати: Дел. 20, 30; 2) σύρειν, одвлачити: Апок. 12, 4.

Ѿторгнꙋтисѧ < отъторгнѫтисѧ v. pf. -гнꙋсѧ, -гнєшисѧ, ἐπισπᾶσθαι, одустати, растати се, отргнути се: Дел. 21, 1; I Кор. 7, 18.

Ѿтрѧсати < отътрѧсати v. impf. -саю, -саєши, ἀπομάττειν, отресати: Лук. 10, 11.

Ѿтрѧсти < отътрѧсти v. pf. -сꙋ, -сєши, ἐκτινάττειν, отрести: прахъ ногъ вашихъ (Мат. 10, 14); Марк. 6, 11; Лук. 9, 5.

Ѿтрѧсъ, -ши, -шє; -шїй 3. part. praet. act. I од ѿтрѧсти, ἀποτι-

νάξας, отресавши: прахъ ѿ ногъ своихъ (Дел. 13, 51); ѕмїю во огнь: Дел. 28, 5; тинꙋ во ѿтрѧсъ очесе оумнагѡ: Кан. Дух. п. 1 ирм.

Ѿтꙋдꙋ adv. ἐκεῖθεν, ὅθεν, отуда, одатле: Мат. 4, 21 squ.; Марк. 1, 19 и др.

Ѿчаѧвати v. impf. -ваю, -ваеши, ἐξαπορεῖσθαι, очајавати, губити над: II Кор. 4, 8.

Ѿчаѧнїе n. ἀπόγνωσις, очајање: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Ѿчаѧти v. impf. ѿчаю, -еши, ἀπογιγνώσκειν, бити без наде, очајавати: люди ѿчаѧнныѧ, λαὸν ἀπεγνωσμένον, очајни народ, изгубљене људе: Богор. воскр. гл. 8; Ст. богор. на Г. в. на Рожд. св. Јов. Прет.

Ѿчерожденный 3. πατρογέννητος, рођен од Оца: Кан. Дух. 2 п. 6 т. 2.

Ѿчесилный 3. πατροσθενής, моћан као Отац: Кан. Дух. п. 5 т. 1.

Ѿчꙋжденъ, -ный 3. ἀπηλλοτριωμένος, отуђен: Еф. 2, 12; 4, 18.

Ѿчꙋждити < **отъоуждити** v. pf. -ждꙋ, -ждиши, ἀλλοτριοῦν, отуђити, одбити: райскїѧ сладости древа снѣдь (Ст. на хвал. у Нед. сироп.).

Ѿшедъ < **отъшьдъ, -ши, -ше; -ый; -шїй** 3. part. praet. act. I од ѿити, ἀναχωρήσας, отишавши: Мат. 2, 13; Дел. 23, 19; ἀποβάς, изишавши: Лук. 5, 2; ἀπελθών, отступивши; Јов. 12, 36.

Ѿшелникъ < **отъшьльникъ** m. ἀναχωρήτης, монах који не живи у манастиру, него усамљено *(Дјач.)*.

Ѿшествїе < **отъшьствие** n. 1) ἄφιξις, одлазак: Дел. 20, 29; 2) ἀπουσία, отсуство: Филиб. 2, 12; 3) ἀνάλυσις, вечан одлазак, смрт: II Тим. 4, 6; 4) ἀποδημία, боравлење у туђини, на страни: во ѿшествїи (Ст. на хвал. у Нед. блуд. с.).

Ѿщетити < **отъштетити** v. pf. -щꙋ, -тиши, ζημιοῦν, оштетити, наудити: Мат. 16, 26; Марк. 8, 36; Лук. 9, 25; -сѧ, ζημιοῦσθαι, отићи у штету, штетовати: I Кор 3, 15; II Кор. 7, 9; Филиб. 3, 8; трпети штету. казну: ѕлоꙋменъ мꙋжъ многѡ ѿщетитсѧ (Приче Сол. 19, 19).

Ѿщетѣватисѧ < **отъштетѣватиса** v. impf. -ваюсѧ, -ешисѧ, ζημιοῦσθαι, имати штету, бити у губитку, губити нешто: Слово св. Јов. Злат. на Ускрс.

Ѿѧти < **отъяти** v. pf. ѿимꙋ, -меши, 1) αἴρειν, уклонити, скинути: иго ихъ (I Мак. 8, 18); 2) ἀφαιρεῖν, одузети: Гдь даде, Гдь ѿѧтъ, ἀφείλατο (Јова 1, 21); одрубити, отсећи: ѿѧтъ (ἀφεῖλε) главꙋ егѡ ѿ негѡ (Јудит 13, 8); здерати: завѣсꙋ (Јудит 13, 9); утрти: слезы (Пс. 25, 8); узети: се ѿѧхъ (ἀφῄρηκα) ѿ тебе беззаконїѧ твоѧ (Зах. 3, 4); 3) ἀνταναιρεῖν, прекратити, прекинути: брани (Пс. 45, 10); 4) λάβειν, одузети: хлѣба чадѡмъ (Мат. 15, 26; Марк. 7, 27); -сѧ, ἀπαιρεῖσθαι, отети се: ѿиметсѧ ѿ нихъ женихъ (Мат. 9, 15; Марк. 2, 20); Лук. 5, 35; ἀνταναιρεῖσθαι, нестати: Пс 108, 23.

Ѿѧтїе < **отъятие** n. ἀναίρεσις, отимање, одузимање, уклањање: клѧтвы (Кан. у Ч. погр. свешт. п. 6 богор.).

Ꙗ

Ꙗ тридесетчетврто слово у црквенослов. азбуци.

Ꙗблоко < ꙗблъко m. μῆλον, јабука; шипак: IV Мојс. 20, 5.

Ꙗблонь m. μῆλον, јабука: П. н. п. 2, 3; Јоил 1, 12.

Ꙗвити v. pf. ꙗвлю, -виши, 1) ἐμφανίζειν, објавити: имѧ твоє человѣкѡмъ (Јов. 17, 6); 2) γνωρῖσαι, обзнанити: силꙋ свою (Рим. 9, 22); 3) δηλοῦν, огласити, показати: V Мојс. 33, 10; I Кор. 3, 13; славꙋ свою: Јов. 2, 11; 4) ἀποκαλύπτειν, открити: Мат. 16, 17; 5) ἀναδεικνύναι, одредити, изабрати: Лук. 10, 11; δεικνύναι, показати: Пс. 84, 8; -сѧ, φαίνεσθαι, јавити се, показати се, открити се: Мат. 1, 20; Марк. 4, 22 и др.

Ꙗвлєйсѧ и ꙗвльшїйсѧ 3. part. praet. act. I сл. обл. (м. ꙗвившйсѧ и ꙗвившїйсѧ) од ꙗвитисѧ, ὀφθείς, јавивши се, који се јавио: Гдь Іисъ ꙗвлєй ти сѧ на пꙋти (Дел. 9, 17); ꙗвлєйсѧ Х҃ртє Божє: Троп. на Богој.; агГєла ꙗвльшагосѧ ємꙋ въ кꙋпинѣ: Дел. 7, 35.

Ꙗвлєнїє < ꙗвлєниє n. φανέρωσις, објава: таинства (I Кор. 12, 7); истины: II Кор. 4, 2; Троп. Благ.; ἀπόδειξις, извршивање, доказивање: Дꙋха и силы (I Кор. 2, 4); въ ꙗвлєнїє прїити, на видело изићи: Лук. 8, 17; ἐπιφάνεια, јављање, појава: II Мак. 2, 22; 3, 24; 5, 4.

Ꙗвлєнїѧ n. pl. δῆλοι, пророштва, пророчанства: Ос. 3, 4; Прем. Сир. 45, 12.

Ꙗвлєнъ, -ый 3. ἐμφανής, јаван, очигледан, разговетан: Дел. 10, 40; Рим. 10, 20.

Ꙗвлєннѣйшь. -и, -є comp. од ꙗвлєнъ, ἐμφανέστερος, особито јасан: Мол. св. В. В. 2 на Дух. веч.

Ꙗвлѧти v. impf. -лѧю, -лѧєши, δεικνύναι, показивати: знамєнїє (Јов. 2, 18); φανερῶσαι, јављати, објашњавати: Кол. 4, 4; -сѧ, φαίνεσθαι, показивати се: внѣꙋдꙋ красны (Мат. 23, 27); человѣкѡмъ праведни: Мат. 23, 28; φανεροῦσθαι, јављати се: Еф. 5, 13.

Ꙗвствєннѣ adv. ῥητῶς, јасно, разговетно, тачно: I Тим. 4, 1.

Ꙗвствєннѡ < ꙗвьствьно adv. в. ꙗвствєннѣ: Кан. Срет. п. 9. прип. 3.

Ꙗвствовати < ꙗвьствовати v. impf. -ствꙋю, -єши, ἐκφαίνειν, јављати, откривати, указивати: Кан. Богој. п. 5 ирм.

Ꙗвѣ adv. 1) φανερῶς, јавно: воздасть тебѣ ꙗвѣ (Мат. 6, 4. 6. 18); 2) δῆλον, очевидно, јасно: Гал. 3, 11; познато: ꙗвѣ бо бысть имѧ єгѡ (Марк. 6, 14); 3) σαφῶς, разговетно, јасно: Кан. на Воздв. ч. к. п. 6 ирм.; 4) ἐμφανῶς, очигледно: Ст. на стих. Дух.; ꙗвѣ творити, φανερὸν ποιεῖν, разглашавати: Мат. 12, 16; δῆλον ποιεῖν, издавати: бесѣда твоѧ (Мат. 26, 73).

Ꙗгнѧ, -ѧтє < ꙗгнѧ n. ἀρήν, јагње: II Мојс. 23, 19; 34, 26; V. Мојс. 14, 21.

Ꙗгодичина f. συκάμινος, συκομορέα, смоква: Лук. 17, 6; 19, 4.

Ꙗгодичїе n. συκάμινον, дивља смоква *(Дјач.)*; дуд *(Данич.)*: Амос 7, 14.

Ꙗденїе n. βρῶσις, јело: I Кор. 8, 4; Кол. 2, 16.

Ꙗдовитъ, -ый 3. φαρμακόεις, отрован *(Вост.)*.

Ꙗдоглаголивый 3. који говори отровне речи, злорек: Прол.

Ꙗдомь, -ый 3. part. praes. pass. од ꙗсти, βρωτός, који се једе: III Мојс. 11, 47; Суд. 14, 14.

Ꙗдрило n. σκευή, лађарски алат: Дел. 27, 19; ἱστὸς, катарка, јарбол: Јез. 27, 5.

Ꙗдца < ꙗдьца f. φάγος, изелица: Мат. 11, 19; Лук. 7, 34.

Ꙗдшїй 3. part. praet. act. I сл. обл. од ꙗсти, φαγὼν, ἐσθίων, који је јео: Мат. 15, 32. 38; не ꙗдшїй, νῆστις, који не једе, гладан: Марк. 8, 3.

Ꙗдый part. praes. act. од ѧсти, ἐσθίων, који једе: Мат. 1, 18. 19; Марк. 1, 6; Рим. 14, 3; τρώγων, који гриска: Мат. 24, 38,

Ꙗдъ m. ἰός, отров: Јак. 3, 8; Рим. 3, 14; излїѧ ꙗдъ: Ст. на блаж. воскр. гл. 7.

Ꙗдь f. βρῶσις, јело, храна: III Цар. 19, 8; Јевр. 12, 16.

Ꙗжденїе n. в. ѣжденїе: Јер. 8, 16.

Ꙗждь imp. од ꙗсти, једи: Јов. 4, 31.

Ꙗже pron dem. ж. р. од иже, ꙗже, еже, ὅς, ἥ, τὸ, који, која, које: ꙗже вещей истина, ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια (Троп. св. Ник.).

Ꙗзва f. 1) πληγή, ударац: стрѣлы младенецъ быша ꙗзвы ихъ, ударци њихови били су што и стреле мале деце т. ј. били су безопасни, бесцињни (Пс. 63, 8); рана: оружнаѧ, τῆς μαχαίρης, од ножа (Апок. 13, 14); иже.. ꙗзвы возложше ѿидоша: Лук. 10, 30; траг од ударца, ожиљак: оувижду ꙗзву, ѿ нѧже исцѣлѣ великїй струпъ (Сл. на Г. в. у Нед. Том); 2) τύπος, ожиљак, траг, белега: ꙗзвы гвоздинныѧ (Јов. 20, 25); 3) μώλωψ, масница, модрица, рана: егоже ꙗзвою исцѣлѣсте (I Петр. 2, 24); и приложихъ ꙗзвамъ струпы: Кан. св. Андр. крит. п. 7 т. 1; и ꙗзвы зриши моѧ̑: Мол. 7 пред св. прич.; Сјед. у Нед. Том.; 4) στίγμα, жиг: азъ бо ꙗзвы Гд҃а Іи҃са на тѣлѣ моемъ ношу (Гал. 6, 17); 5) ἕλκος, пришт, рана: ѿ болѣзни и ѿ ꙗзвъ своихъ (Апок. 16, 11); 6) τραῦμα, рана: Суд. 15, 19; и ꙗзвъ твоею руку и ногу струпи ꙗвлѧ: Ст. на лит. у Нед. Том.; 7) τρῆσις, бушење, рупа: ꙗзвы гвоздей (Ст. по пол. у Нед. Том.); 8) μαστίγωμα, шибање: Ном. пр. 115; 9) θραῦσις, помор: и престанетъ ꙗзва ѿ людей (II Цар. 24, 21).

Ꙗзвенъ, -ый 3. τραυματίας, рањен: ѿ крове ꙗзвенныхъ (V Мојс. 32, 42); ꙗкѡ ꙗзвеннїи спѧщїи во гробѣ, ихже не помѧнулъ еси къ тому, и тїи ѿ руки твоеѧ ѿриновени быша = био сам као рањеници који спавају у гробу, које Ти више не спомињеш, и они су од руке Твоје одбачени (Пс. 87, 6).

Ꙗзвина f. φωλεός, јама, ложа, пећина: лиси ꙗзвины имутъ (Мат. 8, 20; Лук. 9, 58).

Ꙗздѧщїй 3. ἱππεύς, коњаник: Јер. 4, 29.

Ꙗзыкъ < ѩзыкъ m. ἔθνος, народ: Мат. 4, 15; Марк. 10, 33; Лук.

2, 32 и др., ꙗзыцы, τὰ ἔθνη, незнабошци: Пс. 95, 10; Мат. 6, 32.

Ӥзычески < ꙗзыческы adv. ἐθνικῶς, незнабожачки: Гал. 2, 14.

Ӥзыческїй < ꙗзычьскъ 3. τῶν ἐθνῶν, незнабожачки: Рим. 16, 4; II Кор. 11, 32.

Ӥзычникъ < ꙗзычьникъ m. τελώνης, ἐθνικός, незнабожац: Мат. 5, 47; 6, 7.

Ӥзѧ < ꙗза f. μαλακία, болест, немоћ, слабост: Мат. 4, 23; 9, 35; Мол. у Ч. јелеосв.

Ӥйце < ꙗйцe n. ᾠόν, јаје: Лук 11, 12.

Ӥкїй < ꙗкъ 3. οἶος, какав: ꙗцѣмъ же недꙋгомъ.. (Јов. 5, 4); Марк. 9, 3; II Кор. 10, 11; 12, 20.

Ӥковъ, -ый 3. οἶος, ὁποῖος, какав: Мат. 24, 21; Марк. 13, 19; Дел. 26, 29; који: I Кор. 5, 1; ꙗковый подвигъ имать дꙋша..: Ст. самогл. гл. 2 у Ч. погр.; .. ꙗковый ѿ ꙗковагѡ единъ = једини тако велики од тако великога: Кан. Дух. п. 4 ирм.

Ӥкоже 1) ὡς, ὥσπερ, као што: ꙗкоже бо быть во дни Ноевы (Мат. 24, 37); 2) са inf.: да: ꙗкоже народѡмъ дивитисѧ (Мат. 15, 31).

Ӥкѡ < ꙗко 1) adv. ὡς, ὥσπερ, ὥστε, као: ꙗкѡ древо насажденое (Пс. 1, 3); мꙋдри ꙗкѡ ѕмїѧ: Мат. 10, 16; како: ꙗкѡ возвеличишасѧ дѣла твоѧ (Пс. 103, 24); око: число мꙋжей ꙗкѡ тысѧщь пѧть (Дел. 4, 4); као што: ꙗкѡ и мы ѡставлѧемъ (Мат. 6, 12); 2) conj. да: не мните ꙗкѡ прїидохъ воврещи миръ (Мат. 10, 34); јер: ꙗкѡ тѣхъ есть црⷭ҇тво нбⷭ҇ное (Мат. 5, 3—12); ὅπως ἄν: ꙗкѡ да ѡправдишисѧ.. (Пс. 50, 6).

Ӥремъ < ꙗрьмъ m. ζυγός, јарам: I Мојс. 27, 40; V Мојс. 21, 3.

Ӥрина < ꙗрина f. ἔριον, вуна: Апок. 1, 14.

Ӥритисѧ < ꙗритися v. pf. -рюсѧ, -ришисѧ, θυμοῦσθαι, љутити се, срдити се, разјарити се: II Мојс. 32, 11; μαίνεσθαι, беснити, горопадити се: ꙗрѧсѧ Иродъ смꙋщашесѧ (Кан. Бож. п. 9 прип. 2).

Ӥръ < ꙗръ 3. αὐστηρός, гневан, љут, срдит, тврд: Лук. 19, 21. 22.

Ӥсли, -слей (-лїй) f. pl. φάτνη, јасле: Лук. 2, 7. 12. 16; 13, 15.

Ӥснина f. јасно, топло време: Прол.

Ӥсти v. impf. ꙗмь, ꙗси, φαγεῖν, ἐσθίειν, јести: Јез. 42, 13; Мат. 6, 25. 31; Марк. 2, 16 и др.

Ӥстїе < ꙗстие n. βρῶσις, јело: Мол. пре ручка.

Ӥти < ꙗти v. pf. -имꙋ, -мешu, 1) κρατῆσαι, хватати, ухватити: Пс. 58, 13; Јов. 7, 30; за рꙋкꙋ: Мат. 9, 25; Іѡанна: Марк. 6, 17; 2) λαμβάνειν, спопасти, обухватити: тма (Јов. 12, 35); ἐπιλαμβάνειν, узети: Дел. 21, 33; 3) πιάσαι, уграбити, уловити: рыбꙋ (Мат. 17, 27); Јов. 21, 3; вѣрꙋ ꙗти, πιστεύειν, веровати: Марк. 16, 11—14; Јов. 9, 18; συλλαμβάνειν, ухватити, заробити: Ст. на Г. в. воскр. гл. 7; -сѧ, κρατῆσαι, ухватити се, узети се, држати се: за ризы еѧ (IV Цар. 2, 12); ꙗстѣсѧ за нозѣ егѡ: Мат. 28, 9: Јевр. 6, 18; ꙗсѧ пꙋти, даде се на пут: Прол.; ꙗшасѧ дѣла, латише се посла: Прол.; ꙗтсѧ многагѡ трꙋда пꙋтнагѡ: Прол.

Ӥтїе < ꙗтие n. σύλληψις, затвор, хапшење: Јов. 18, 10.

Ꙗтникъ < ꙗтьникъ m. ἐγκατάκλειστος, узет под стражу, заробљеник, сужањ *(Дјач.)*.

Ꙗтовѣренъ < ꙗтовѣрьнъ 3. qui fidem habet, који има веру, вероватан: Прол.

Ꙗтра < ꙗтра f. ἧπαρ, јетра: III Мојс. 22, 24; Приче Сол. 7, 23.

Ꙗтровь < ꙗтры, -тръве f. σύννυμφος, јетрва: Рут 1, 15.

Ꙗтъ, -ый 3. part. praet. pass. од ꙗти, κατειλημμένος, ухваћен у нечем: жена ꙗта въ прелюбодѣѧнїи (Јов. 8, 3. 4); συλληφθείς, ухваћен: II Мак. 7, 1; Дел. 23, 27.

Ꙗцѣмъ instr. sing. од ꙗкїй: Јов. 5, 4,

Ꙗчменный < ꙗчьменъ 3. κρίθινος, јечмен: III Мојс. 27, 16; Јов. 6, 9. 13.

Ꙗчмень < ꙗчьмы, -мене m. κριθή, јечам: III Мојс. 27, 16; Апок. 6, 6.

Ꙗчный < ꙗчьнъ 3. в. ꙗчменный: мꙋки ꙗчныѧ (IV Мојс. 5, 15).

Ꙗщеръ < ꙗштеръ m. σαύρη, гуштер: III Мојс. 11, 30.

Ѧ

Ѧ acc. pl. од онъ, она, оно.

Ѧзыковредїе < ѩзыковрѣдние n. γλωσσαλγία, брбљавост, хула, ружне речи: Кан. Бож. п. 7 ирм.

Ѧзыкоогнеобразный 3. γλωσσοπυρσόμορφος, који има облик огњенога језика: дꙋха благодать (Кан. Дух. п. 5 ирм.).

Ѧзыкоогненнѡ adv. γλωσσοπυρσεύτως, у облику огњених језика: Син. на Дух.

Ѧзыкъ < ѩзыкъ m. 1) γλῶσσα, језик (орган за говор): косноѧ ѧзыка егѡ (Марк. 7, 33); Лук. 16, 24; раздѣлени ѧзыцы; Дел. 2, 3; малъ оудъ есть: Јак. 3, 5; 2) διάλεκτος, говор: Пс. 1, 19; 2, 6; еврейскїй: Дел. 21, 40; 22, 2.

Ѩзыченъ < ѩзычьнъ 3. γλωσσώδης, језичан: Пс. 139, 12.

Ѯ

Ѯ четрдесето слово у црквенословенској азбуци, зове се кси; као цифра ·ѯ· = 60.

Ѯандїкъ m. грч., шести месец код Македонаца који одговара нашем марту-априлу: II Мак. 11, 30. 33. 38.

Ѯиропотамъ m. грч., 1) река, поток; 2) манастир у Св. Гори Атонској *(Дјач.)*.

Ѱ

Ѱ четрдесетпрво слово у црквенословенској азбуци, зове се пси; као цифра ·ѱ· = 700.

Ѱаломски < ѱалъмьскъ adv. по речима псалмопевца, псалтирски: ѱаломски воспоемъ сличнꙋю

пѣснь (Сл. на Г. в. на пр. Ил.).

Ѱаломъ < ѱалъмъ m. ψαλμός, 1) песма певана уз харфу; 2) псалам т. ј. једна од 150 песама које је саставио цар Давид и др., а налазе се у Псалтиру.

Ѱалтирь < ѱалътырь m. ψαλτήριον, (јевр. nebel, νάβλα), 1) музикални иструменат, врста харфе од финог кедровог дрвета: II Цар. 6, 3; десѧтострꙋнный, δεκάχορδος, харфа од десет жица: Пс. 143, 9; 2) свештена књига са псалмима.

Ѱондомѳанихъ m. ψονδομανήχ, египатски назив који је фараон дао Јосифу (I Мојс. 41, 45), а значи по некима: храна за живе, храна живота; по другима: изобиље за живот, или управитељ области *(ДјаЧ.)*.

Ѳ

Ѳ четрдесетдруго слово у црквенословенској азбуци, зове се ѳита; као цифра ·ѳ҃· = 9.

Ѳалпіоѳъ m. јевр., утврђено место на коме се налазила кула Давидова: П. н. п. 4, 4.

Ѳекелъ халд. реч коју је написала тајанствена рука на зиду у двору вавил. цара Валтазара, а значи: постависѧ въ мѣрилахъ и ѡбрѣтесѧ лишаемо (Дан. 5, 27).

Ѳавъ јевр., двадесетдруго слово у јеврејској азбуци: Пл. Јер. 1, 22; 2, 22; 3, 64; 4, 22.

Ѳее јевр., τὸ θεὲ, соба, клет: Јез. 40, 6. 8. 10. 13. 21. 24. 29. 32. 36.

Ѳеімъ m. τὰ θεείμ, јевр. в. ѳее: Јез. 40, 12. 16.

Ѳеиладъ m. в. ѳее: Јез. 40, 7.

Ѳѵинный 3. θύϊνος, мирисан: Апок. 18, 12.

Ѳѵміамъ < ѳимиамъ m. θυμίαμα, 1) тамјан: II Мојс. 40, 27; III Мојс. 4, 7; Апок. 5, 8; 2) кађење: въ годъ ѳѵміама (Лук. 1, 10).

Ѳѵміамникъ < ѳимиамьникъ m. θυίσκη, кадионица: II Мојс. 25, 29.

Ѳѵрсъ m. θύρσος, палица од бршљанова дрвета или од винове лозе обавита бршљаном на горњем крају, знамење баховске службе *(Senc)*: II Мак. 10, 7.

Ѵ

Ѵ четрдесеттреће слово у црквенослов. азбуци, зове се ижица.

Ѵакінѳовъ 3. ὑακίνθινος, јакинтов, по *Вуку:* плаветни: Апок. 9, 17.

Ѵакінѳъ m. ὑάκινθος, врста драгога камена: II Мојс. 28, 19; Апок. 21, 20.

Ѵенинъ 3. τῆς ὑαίνης, хијенин: не вертепъ ли ѵенинъ достоѧніе мое мнѣ (Јер. 12, 9).

Ѵпакой m. грч., (ὑπακοή = пажња, послушање), ипакој, црквена песма која се поје на повечерју и васкрсној полуношни-

ци после канона, затим на јутрењу пред антифонима и пред читањем јеванђеља: Окт.

Ѵпархъ < **ѵпаръхъ** m. ὕπαρχος, управитељ једне области *(Дјач.)*.

Ѵпатъ m. ὕπατος, начеоник области; код Персијанаца: сатрап (Дан. 3, 2—3); код Римљана: конзул (I Мак. 15, 15).

Ѵпостась f. ὑπόστασις, лице: Јевр. 1, 3.

Ѵсопный < **ѵсопьнъ**, 3. διθάλασσος, између два мора; гребен, језичац: Дел. 27, 41.

Ѵссѡпъ < **ѵсопъ** m. ὕσσωπος, (јевр. ezob), биљка, слична рузмарину, са плавим или белим ситним лишћем и цветовима, која је на истоку расла по зидовима. Њу су стари Јевреји умакали у јагњећу крв и њоме се, по закону, кропили и очишћавали: II Мојс. 11, 22; III Мојс. 14, 4; IV Мојс. 19, 6; Пс. 50, 9; Јевр. 9, 19.

Конецъ дѣлꙋ, слава Богꙋ!

